POLYBII HISTORIAE

VOL. II · LIBRI IV–VIII

EDITIONEM A LVDOVICO DINDORFIO CVRATAM
RETRACTAVIT
THEODORVS BVETTNER-WOBST

EDITIO STEREOTYPA EDITIONIS
PRIORIS (MDCCCLXXXIX)

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMXCV

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Polybius:
[Historiae]
Polybii Historiae / ed. a Ludovico Dindorfio cur. retractavit Theodorus Buettner-Wobst. – Ed. stereotypa. – Stutgardiae : Teubner.
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
NE: Buettner-Wobst, Theodor [Hrsg.]

Ed. stereotypa
Vol. 2. Libri IV–VIII. – Ed. stereotypa ed. 1. (1889). – 1995
ISBN 3-519-01716-4

Printed in Germany
Druck und Bindung: Druckhaus Beltz, Hemsbach/Bergstraße

MEMORIAE

LUDOVICI LANGII

PRAEMATURE DEFUNCTI.

PRAEFATIO.

Et[1]) omnes illos libros, quibus continentur Polybii libri quinque priores, haustos esse ex uno archetypo et inter eos codices longe vetustissimum et praestantissimum esse Vaticanum (A) Hultschius (quaest. Pol. I, p. 3 ss.) et ego (praef. I p. 72) postquam uberrime exposuimus, nemo erit, qui hac de re dubitet. Qua autem erat cura ac diligentia librarius Vaticani (praef. I p. 4 s.) cum dittographias, quascunque in archetypo codice[2]) invenerat, magna cum fide exarabat, tum iis locis, quibus codicis scriptura ita obscurata erat, ut dignosci non posset, quid in mente habuisset archetypi scriba, ambigua[3]) tradere praeferebat quam audacter pro suo arbitrio corrigere.

Itaque dittographias invenimus locis his:

IV, 15, 2 *καὶ παρακαλεῖν αὐτοὺς βοηθεῖν*] *αὐτοῖς** additur.

---

1) In hac disputatione praecipue respexi Polybii librum quartum et quintum non neglectis libris prioribus, ita ut ea quae in praefatione primi voluminis exposita sunt corrigerentur et absolverentur.

2) Ita V, 41, 3 disertis verbis in margine addit librarius (v. p. XXIII ann. 1), in archetypo corrupta et obscura se invenisse.

3) Similiter docuit Hultschius (Fleckeis. annal. 1867, p. 290 s.), ubicunque accentus aut spiritus vocabulorum omittuntur, haec non negligentia scribae facta esse, sed codicem archetypum iisdem notis caruisse eaque diligenter a librario repraesentata esse.

IV, 17, 5 αἰρομένους* et αἱρουμένους.

IV, 32, 7 ἢ δουλεύειν ἠναγκάζοντο τούτοις ἀχθοφοροῦντες ἢ φεύγοντας τὴν δουλείαν ἀναστάτους γίνεσθαι, λειπόντας (s. acc.) τὴν χώραν] φεύγοντες* adiicitur Tenendum esse videtur φεύγοντας neque ullum vocabulum corrigendum; est enim eadem anacoluthia[1]), qua usus Xenophon (de rep. Lac. V, 7): περιπατεῖν .. ἀναγκάζονται ... καὶ μὴν τὸ ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι, εἰδότας, ὅτι οὐκ, ἔνθαπερ ἐδείπνουν, καταμενοῦσι coniungit ἀναγκάζονται cum accusativo participii εἰδότας, quod oblitus vocabuli ἀναγκάζεσθαι ita pergit, ut ei fuisset dicendum, si adhibuisset δεῖν vocabulum synonymum.

IV, 40, 8 ἐν ἑπτὰ καὶ πέντε ὀργυιας (s. acc.)] ὀργυιαῖς additum recipiendum est accentu adiecto.

IV, 57, 1 ἀπελίπομεν* et ἀπελίπαμεν (v. praef. I p. 76 s.).

IV, 72, 1 ἐνδυμενίαν* et ἐνδομενίαν v. p. XXIV.

IV, 76, 7 Κλεομένη* et Κλεομένει v. p. XLII.

IV, 78, 11 προκαταλειφθείσης* et προκαταληφθείσης.

IV, 80, 16 τὴν μὲν λείαν διένειμε πᾶσαν] ι superscriptum est alteri α; videtur tamen πᾶσαν esse tenendum.

IV, 82, 8 τοὺς μὲν παρακαλῶν, οἷς δ' ἀνατι^{ει}|νόμενος] ἀνατεινόμενος recipiendum est.

IV, 85, 3 ἐπείπερ οὕτως ἀχαρίστω^{υ}ς ὑμᾶς ὁ βασιλεὺς ... εὑρίσκει] ἀχαρίστους rectius est.

V, 11, 8 σαφῶς δὲ γινώσκοντας ὅ^{τ}θ' (s. acc.) ὁ Φίλιππος τότε καὶ πρᾶξαι κύριος ἦν] per se patet illud ὅθ' ortum non ex ὅτι[2]) sed ex ὅτε esse tenendum[3]).

---

1) Kuehner 'Griech. Gr.' § 495, 1.

2) Non satis caute Kaelkerus (de eloc. Pol. p. 245) scribit: 'Nusquam invenitur elisio in vocula ὅτι apud scriptores, qui pedestri oratione utuntur. Polybius sine dubio scripsit aut ὡς ὁ Φίλιππος .. aut ὅτι Φίλιππος'.

3) Miro modo duabus scripturis coniunctis codicis archetypi Urbinatis (F) librarius exarat: ὅθεν τε.

V, 15, 2 *γενομένης ἀκαιρίας*] *γενομένης* est Polybii.

V, 24, 4 *κάθυδρον* et *κάθυγρον* cum praebeat librarius, praefero hoc, quo Diodorus, Polybii imitator, utitur V, 28, 1.

V, 29, 6 *ὃς ἦν ἔτι λοιπὸς τῆς .. ἑταιρείας*] *λοιπὸν** adiicitur.

V, 32, 3 *πῶς γὰρ ἄρξασθαί τινος καλῶς οἷόν τε μὴ προσπεριλαβόντα τῷ νῷ τὴν συντέλειαν τῆς ἐπιβολῆς*] *προπεριλαβόντα* praeferendum esse exposuit Naberus (Mnem. 1857 p. 253).

V, 33, 3 *σελῖσιν** et *σελίσιν*.

V, 33, 3 *τῶν Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων πόλεμον*] *τον* (s acc.) recepi accentu addito.

V, 48, 10 *ἐγκρατὴς γίνεται καὶ τῆς τούτου στρατοπεδείας*] *τούτων**.

V, 49, 6 *συμφερώτερα** et *συμφορώτερα*.

V, 76, 3 *Κεσβέδιον*] Collato V, 76, 2 *Κεσβέδιον* cum Hultschio recepi

V, 86, 8 *εἰς τὴν οἰκεῖαν* (s. acc.)] *οἰκίαν* expellendum videtur.

Quae cum ita sint, non sine specie verisimilitudinis videtur suspicatus esse Hultschius scripturam vitiosam V, 12, 7 *καὶ δεῖγμα τῆς προαιρέσεως ἑκατέρων ἐν οἷς παραπλησίως ὁμολογούμενον ἔχομεν* ortam esse ex dittographia *ἐν παραπλησίως* non recte a librario intellecta[1]), quamquam equidem praetuli post *οἷς* addere unum versum: *συνεβουλεύσαντο Φιλίππῳ*. — Cum autem in tam magno opere perficiendo facillime fiat, ut defatigatis oculis manuque defessa diligentissimus quisque nonnulla peccet, Vaticani librarius erat tanta diligentia, ut denuo inspecto archetypo libro errata corrigeret (IV, 15, 4; V, 7, 7. 22, 8. 24, 5. 38, 1 al.), falsa deleret (IV, 32, 10. 33, 7. 39, 1. 4. 41, 1. 42, 4 al.)

---

1) V. p. VI ann. 3.

vel punctis notaret (IV, 18, 11; V, 41, 2 al.), omissa adderet (IV, 21, 11 al.).

Quibus autem locis librarius corrupta Polybii verba coniecturis studuerit emendare, hoc ideo haud ita facile potest cognosci, quod prorsus obscurum est, utrum librarius denuo archetypum inspexerit ex eoque emendationes hauserit an suo ipsius ingenio fretus critici, quem dicimus, munere sit functus. Sed quod nonnullis argumentis allatis equidem p. XXVII ss. docui, recentes codices CDE non ex ipso Vaticano fluxisse sed ex fonte codicis Urbinatis, hoc mihi persuasum est, ubicunque Vaticani librarius in margine addidit scripturam, quam in recentibus libris CDE non invenimus, hanc non sumptam esse ex archetypo sed esse excogitatam[1]). Itaque quod IV, 16, 7 Vaticani scriba in margine addit *προσ* respiciens *συμμίξαντες*, V, 12, 6 ad *τότ' ἑκατέρου* in ora *θατέρου**, V, 103, 6 ad *ἦλθον* in margine *ἧκον*, ea omnia confirmata librorum recentium (CDE) testimoniis ex archetypo hausta esse pro certo confirmatoque habeo. Sed coniectura addidisse Vaticani scribam ad *λαβόμενος* V, 78, 5 *ἐπι** per se patet, quod ceteri libri hoc ignorant. Item V, 36, 1 *ἠναγκάζοντο πάντας αἰκ**́λειν τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν* librarius in margine recte proposuit pro obscuro illo vocabulo *αἰκάλλειν*, quod manus recens (A_r) in contextum recepit. Nam hoc vocabulum in archetypo ita fuisse obscuratum, ut opus esset coniectura, inde apparet, quod recentes libri CDE derivati ex eodem archetypo ad alteram fugerunt coniecturam non recipiendam *ἐκκαλεῖν*. Utrum vero V, 67, 8 coniectura in margine addiderit librarius *ἐπίεζε**, pro quo Hultschius (quaest. Pol. I, p. 14) revocavit *ἐπιέζει*, necne, tum demum poterit diudicari, si et Florentino (B) libro et omnibus codicibus recentibus (CDE) denuo excussis eorumque manibus separatis fieri potue-

1) In praef. I p. 5 iisdem ratiocinationibus nisus unum locum II, 71, 9 non recte attuli.

rit, ut cognoscatur, quae ratio intercedat inter codicem Bavaricum (C) et Augustanum (D) et Regium (E).

Secundae autem manus (A_2) fidem et auctoritatem, quamquam equidem in praefando volumine primo (p. 6 ss.) exposui, pro nihilo esse habendam sed eius emendationes omnes esse tales, quales quisque hodie coniectura invenire posset, nunc, cum Hultschii erga me comitate ac benevolentia omnia mihi praesto sint, quae vir ille doctissimus et de Polybio meritissimus curavit excerpenda ex codice Urbinate (F), prorsus aliter hac de re esse iudicandum tam planum est, ut neque ulla maneat dubitatio et ante me multo melius hac de re iudicium[1]) tulisse Hultschium (praef. I p. 7) et Schenkelium ('Burs. Jahresber.' 1884 p. 242) palam sit confitendum.

Quam saepe enim correctiones manus secundae et bonae et malae congruant cum scripturis codicis Urbinatis (F)[2]), luculenter apparet ex locis his[3]):

II, 8, 11 *δὴ* A_1] *δὲ** A_2F.

II, 14, 6 *Μασαλίας*] *Μασσαλίας* A_2F.

II, 16, 3 *Ὄμβροι*] *Ὄσομβροι** et *I* super *O*: A_2, *Ἴσομβροι** F.

II, 16, 7 *τόπους*] *κόλπους** A_2F.

II, 17, 5 *Οὐένετοι. ἐξ οὗ Βένετοι* A_2 in marg. *Οὐένετοι ἐξ οὗ Βένετοι* F.

II, 27, 5 *προσκαταλαβέσθαι* aut *περικαταλαβέσθαι*] *προκαταλαβέσθαι* A_2F.

II, 30, 2 *συμβαίνοντος*] *συμβαίνοντες** A_2F.

II, 30, 6 *ἐχυρὰν*] *ἰσχυρὰν** A_2F.

II, 30, 9 *ἐξ ὑπερδεξίων*] *ἐξ ὑπερδεξίου** A_2F.

II, 68, 2 *ποιήσα***] *ποιήσαν** F *ποιῆσαν** A_2.

III, 18, 11 *ἐπειγενομένης*] *ἐπιγενομένης* A_2F.

---

1) Causas contra meam sententiam a Kaelkero allatas ('Philol. Rundsch.' 1883 p. 556) a me esse refutatas non dubitavit concedere Schenkelius (l. c.).

2) Urbinatem ex Vaticano non descriptum esse apparet ex eis quae infra (p. LII ss.) exposita sunt.

3) V. praef. I p. 6 ss.

III, 19, 1 *ἐξε*ύθησαν*] *ἐξελύθησαν** A_2F.

III, 19, 6 *οὐρῶντες*] *συνορῶντες* A_2F.

III, 19, 13 *π**γμασιν*] *πράγμασιν* A_2F.

III, 50, 3 *ἱκανὸν τὸ πλῆθος*] *τὸ* expunxit A_2, omisit (ut solet obscura omittere) F.

III, 62, 3 *δυσχωρίας*] *δυσχωρίαις* A_2F.

III, 62, 5 *τούτους*] *τούτοις* A_2F.

III, 63, 2 *βουλεύσονται*] *βουλεύωνται* A_2 *βουλεύονται** F.

III, 71, 1 *διατηρειθρον* (s. acc.)] *η* in *ι* correxit A_2 ut habet F: *διά τι ῥεῖθρον*.

III, 114, 1 *ἐκ* | *τῆς*] *ἐκ τοῖς* τῆς* A_2F.

III, 115, 6 *τῶν* in rasura A_2 *τῶν* F.

IV, 8, 4 *ἐναργῆ .. μαρτύρια καὶ πλείω μὲν ἐκφανεστάτοις ἱστορηκόσι*] Delevit accentum A_2 ut ita significaret, vitiosum esse vocabulum; eandem scripturam habet F_1 (v. p. XXXIII).

IV, 11, 5 *ευμενίζοντες* (ut videtur)] *ἀσμενίζοντες* A_2F.

IV, 21, 1 *ταῦτά γε μοι δοκοῦσιν*] *δή** A_2F; revocavit Hultschius *τε*.

IV, 21, 1 *τὸ τῶν βίων ἐπίπονον καὶ σκληρῶν*] *σκληρὸν* A_2F.

IV, 43, 9 *βραχείας* A_2 ex *β*αχείας*; cum A_2 consentit F.

IV, 45, 6 *κατά γε τὴν χώραν*] *κατὰ γῆν χωρϊς* A_2 *κατὰ γῆς* χωρὶς* F.

IV, 77, 4 *ἄλλοις ἁρμόσει καιρὸς*] *ἄλλος* A_2F.

V, 12, 5 *ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄν τις ἀντῶι Φιλίππῳ .. ἐπιφέροι τὴν αἰτίαν*] *αὐτῶι* A_2F.

V, 22, 2 *τῶν* A_2 ex *τῶ*ν*; cum A_2 facit F.

V, 23, 4 *ἐγκλίναντας* F, A_2 ex *ἐ**λί**|*ναντας*.

V, 32, 2 *ἄν τις εἰπείη οὐχ ..*] *εἴπει** A_2 *εἴποι** A_2F; revocavit Hultschius *εἴπειεν*.

V, 44, 8 *ἐπὶ τὸν Εὔξεινον .. πόντ∞ν*[1])] *πόντον* A_2F.

V, 84, 3 *διερειδόμενα*] *διεριδόμενα** A_2F.

---

1) V. praef. I p. 26.

V, 84, 10 πα|ν] πα|* A_2, voluit enim corrigere πᾶν ut habet Urbinas.

Quod autem et manifestum est, ab A_2 ea quae supra attuli cum Urbinate consentientia non potuisse reperiri coniectura et constat[1]), Urbinatem codicem non ex Vaticano ducendum esse, quis est qui infitietur, has omnes emendationes manus secundae ad unum fontem redire, ex quo manaverint et Vaticanus et Urbinas?

Cum vero V, 65, 6 παν|των τῶν μισθοφόρων ἱππέων πλῆθος A_2 optime corrigat παν|το, hoc ex quodam libro esse depromptum, inde apparet, quod voculae carent accentibus. Iam cum Urbinas praebeat πάντων τῶν eademque libri recentes CDE ex Urbinatis fonte derivati, evidens est, iam in libro Urbinatis archetypo hoc vitium fuisse. Itaque manus secunda neque ex Urbinate neque ex eius archetypo emendationem hanc optimam haurire potuit sed fieri non potuit, quin ex ipso archetypo et Vaticani et fontis Urbinatis eam depromeret. Ita plane aliis ratiocinationibus usum me redisse ad eadem fere, quae Hultschius (l. c.) exposuit, magnum me tenet gaudium.

Sed non modo ex Urbinatis testimoniis enucleare possumus, manum secundam ex ipso archetypo Vaticani multa correxisse, sed accedunt alia. Cum enim infra doceamus, libros recentes (CDE) derivandos esse ex archetypo codicis Urbinatis, ex eo effici cogique potest, ut, quibuscunque locis congruit Vaticani manus cum uno vel pluribus de libris recentibus (CDE), id non coniecturae attribuendum sit sed ex archetypo Vaticani sumptum sit. Ita in libris tribus prioribus plerumque (praef. I p. 6 ss.) consentit A_2 aut cum Urbinate aut cum libris recentibus praeter locos hos[2]):

I, 46, 12 **|νάγεσθαι A_1] ἐνάγεσθαι* A_2 ἀνάγεσθαι* R[3]).

1) V. p. LII ss.
2) V. praef. I p. 10 ss.
3) R compendio significantur codices BCDE.

I, 55, 5 τὸ] τῷ* A_2 τὸ R[s].

I, 56, 8 προσόδους] προόδους* A_2 προσόδους CDE.

I, 87, 7 Λεπτὴν] Λέπτιν A_2 Λεπτὴν* DE Λέπτην* C.

II, 5, 2 μικραὶ] μακραὶ A_2 μικραὶ* CDE.

II, 8, 12 πρέσβεων] πρεσβευτῶν* A_2 in marg., πρέσβεων CDE.

II, 30, 3 σώματα] σώματ' A_2 σώματα* C[s]D[s]E[s].

II, 32, 10 ἐλπίδα] ἐλπίδας* A_2 ἐλπίδα R.

II, 43, 6 τ'] εὐτ'* (sic) A_2, dubium illud vocabulum omittunt libri recentes.

II, 44, 6 ταῖς .. δημοκρατίαις] τῆς A_2 ταῖς* CDE.

II, 51, 2 ἐπεβάλλετο] ἐπεβάλετο A_2 ἐπεβάλλετο* CDE.

III, 6, 11 δευτέραν] δευτέρα A_2 δευτέραν* CDE.

III, 15, 13 χρήσασθαι] χρήσεσθαι A_2 χρήσασθαι CDE fortasse rectius.

III, 34, 8 πάντας τοῦ στρατοπέδου προεστῶτας] πάντας τοὺς* A_2; melius πάντας τοὺς τοῦ CDE.

III, 35, 6 γένηται] γίνηται* A_2 γένηται R.

III, 48, 7 πλεῖστοον] πλεῖστον A_2 πλείστων* R.

III, 49, 11 σίτων] σίτωι A_2 σῖτον* CDE.

III, 54, 7 ἀπερρωγος] ε in ο corr. A_2 τῆς γῆς ἀπερρωγυίας* CDE.

III, 60, 12 συστρατεύειν] συσστρατεύειν* A_2 συστρατεύειν R[s].

III, 69, 13 παραυτοῦ] παραυτοοῦ* A_2 παρ' αὐτῷ* CDE.

III, 71, 2 ὑπόπτους] ὑπόπτοις* A_2 ὑπόπτως CD.

III, 84, 1 διαπεμψά|μενον] διαπεμψάμενου* A_2 διαπεμψάμενος R[s].

III, 87, 2 ἔτι δὲ | της μεταταῦτα] ἔτι δὲ τῆς | ἐν ταῖς μεταταῦτα* A_2 ἔτι δὲ τῆς μετὰ ταῦτα CDE.

III, 108, 3 τῶν ὑπὲρ] τὸν A_2 τῶν* R[1]).

1) Silentio praeterii III, 52, 5. 84, 13, cui accedit ex quarto libro 26, 3, quibus locis cum ea manu, quae verborum ordinem turbatum restituit, non consentiunt libri recentes CDE; videtur enim neglexisse librarius fontis Urbinatis notas in archetypo praescriptas (v. praef. I p. 4), quod

Quos locos si accuratius inspexeris, invenies, terdecies manum secundam abhorrentem a testimoniis librorum recentium CDE verba tradita non sanasse sed adulterasse. Quare est verisimile, manum secundam his locis medelam attulisse non libro inspecto sed coniiciendo. Sed aliis locis videtur A_2 fortasse satis accurate adhibuisse librum archetypum, in recentibus autem libris CDE solita ratione peccatum esse a librariis, quamvis non negem, certum iudicium de singulis locis non posse ferri sed remanere dubitationem, quid sit dandum coniecturae quid attribuendum archetypi auctoritati, quem vitiis non caruisse per se patet.

Iam ut absolvamus totam hanc disputationem de fide manus secundae, omnes illi loci videntur esse examinandi quarti et quinti libri, quibus quaedam afferantur ab illa manu ex libro archetypo deprompta.

IV, 1, 1 *βύβλωι* A_1] *βίβλωι** A_2R (v. praef. I p. 77).

IV, 4, 3 *συνεβούλευε μὴ προσίεσθαι τὸν Δωρίμαχον*] *προίεσθαι* A_2R.

IV, 7, 6 *διὰ τὸ ῥαθυμους* (s. acc.) *αὐτοὺς ἐσχηκέναι*] *ῥαθύμως* (sic) A_2R pro *ῥᾳθύμως*.

IV, 23, 1 *τοὺς κατηγορήσαντας*] *κατηγορήσοντας* A_2R.

IV, 29, 7 *ὑποκαθημένης ... αὐτῶν τῆς ὀργῆς*] *αὐτῶ* A_2R pro *αὐτῷ*

IV, 30, 2 *καὶ περὶ τούτοις ..*] *καίπερ* A_2R.

IV, 32, 4 *τοῦ μὲν ἐχθρῶς .. ἔχοντες*] *ἔχοντος* A_2R.

IV, 46, 2 *Τύλιν*] *Τύλην** A_2R contra Steph. Byz. (p. 640, 20 Mein.) auctoritatem.

IV, 48, 2 *συνεληλα μμένος*] *συνεληλα.μένος* A_2R.

IV, 51, 1 *του Ἀνδρόμαχον*] *τὸν* A_2R.

IV, 52, 3 *βουλόμενον*] *βουλόμενοι* A_2R.

IV, 52, 10 *Προσόαι*] *Προυσίαι* A_2R pro *Προυσίᾳ*.

IV, 69, 5 *καθοπλίσαντες*] *καθοπλίσαντος* A_2R.

IV, 72, 9 *Πρὸς λαὸν*] Duos accentus erasit A_2 (vel A_r);

non tanta erat diligentia, quanta manus prima Vaticani (v. l. c. p. 4 s.).

correxit Dindorfius (Steph. thes. VI, 1766 D) *Πρόλαον*. Sed cum saepe exstet nomen *Περίλαος* Peloponnesium (Benseler 'Wtb. d. Eig.' p. 1175), apud Pausaniam V, 2, 4 inveniatur nomen Eleense *Πρόλαος*, apud Apollodorum reperiantur nomina *Ἐπίλαος* (I, 9, 9) et *Ὑπέρλαος* (I, 8, 5), videtur apud Peloponnesios appellativo *λαὸς* coniuncto cum praepositionibus vis nominis proprii non ita raro esse subiecta. Has ob causas tenui Benselerum secutus *Πρόσλαον* recentium codicum testimoniis confirmatum.

IV, 73, 4 *τὰς μὲν προνομὰς ἐπαφῆκε κατὰ τῆς χώρας, αὐτὸς τε κατεστρατοπέδευσε*] *αὐτός τε** A_2 R.

IV, 73, 6 *γέμειν σωμάτων καὶ κατασκευὴν*] *κατασκευὴυ** (sic) A_2 *κατασκευῆς* R.

IV, 77, 8 *παίδ**ν*] *παίδων* A_2 R.

V, 17, 9 **εγεατῶν*] *Τεγεατῶν* A_2 R.

V, 19, 7 *τοῦτο δ' ἀπολιπὼν κατὰ πορείαν δεξιῶν*] *δεξιὸν* A_2 R.

V, 31, 1 *τῶν ὑπὲρ Κοίλης Συρίας... συστάντα πόλεμον*] *τὸν* A_2 R.

V, 33, 4 *ἠναγκάσθημεν πρὸς αὐτὸν ἀ*|έπειν*] *ἀποβλέπειν* A_2 R (*προσαποβλέπειν** D).

V, 42, 7 *ἀναλα*η* (s. acc.)] *ἀναλάβη* A_2 R pro *ἀναλάβῃ*.

V, 46, 5 *Ξενοίτα*|***] *Ξενοίταν* A_2 R.

V, 50, 13 *χρησάμενος ἀφορμη**] *ἀφορμῆι* A_2 R.

V, 60, 2 *τοῖ*** τοῦ στρατοπέδου*] *τοῖσέκ* A_2 R.

V, 66, 1 *συνεσταλμένος πολιορκίαν*] *συνεσταμένος* A_2 R (*συνεπιστάμενος** D).

V, 68, 7 *τ**ς τὴν ἤπειρον κατοικοῦντας*] *τοὺς* A_2 R.

V, 79, 11 *ἀκοντισταὶ μὲν Λυδοὶ*] *μὲν* expunxit A_2 (vel A_1) R. Cum autem Urbinas (F) servet illud *μὲν*, recentes libri ex fonte Urbinatis derivati omittant, iam in archetypo ipso, omnium horum codicum fonte, notatum fuisse videtur, quod neglexit epitomator. Nam talia delere, non est librariorum ingenii.

V, 84, 10 *πιεζομένων*] *πιεζομενον* (s. acc.) A_2 *πιεζόμενον* R.

V, 91, 1 *Ἄγηι τὰ μὲν*] *Ἀγη τα* A_2 *Ἀγήτα* R.

V, 91, 2 *ἔφευγε*] *ἔφυγε** A_2R.

V, 95, 12 *ἐπράχθη*] *ἐπρά*θη* A_2R.

Sed inter duas scripturas, quas videtur praebuisse archetypus, A_2 videtur elegisse alteram, alteram librarius archetypi codicum recentium C D E locis his:

IV, 36, 5 *Γλυμπεσειν* (s. acc.) A_1] *Γλυμπεσιν* (s. acc.) A_2 *Γλυμπεσεῖ**R ex archetypi *Γλυμπεσεῖν*; *Γλυμπέσι* esse revocandum Guilelmus Dindorfius in thes. Steph. II, 657 B rectissime monuit non probante Ludovico fratre.

IV, 37, 6 *Λυκοῦργος δ' ἀπὸ τῶν ὁμοίων βουλόμενος ἄρχεσθαι Κ λ ε ο μ ένει*] *Κλεομένη** A_2 *Κλεομένει* C E ex archetypo *Κλεομένῃ* (ει suprascr.).

IV, 52, 7, *τὰ κ α τ α λ η φ θ έ ν τ α τοῖς ἐρύμασιν*] *καταλειφθέντα* τοῖς* A_2 *καταληφθέντα* τοῖς* C (in D E omissa sunt); cum Ursino et Hultschio restituas: *καταληφθέντ' ἐν τοῖς*.

IV, 57, 2 *ἐπιβουλήν* A_1R] *ἐπιβολήν* A_2 ex archetypi *ἐπιβουλήν* (o suprascr.).

IV, 81, 5 *τῆς τύχης τὴν ἁρμόζουσαν αὐτοῖς ἐ π ι θ ή σ ε ι ς δίκην*] *ἐπιθήσης** A_2 *ἐπιθήσεις** R ex archetypi *ἐπιθήσεις* (ει et η suprascr.).

V, 16, 8 *τὸν . . Μεγαλέαν Λεόντιος ἀ ν ε δ έ ξ α τ ο τῶν χρημάτων*] *ἀνελέξατο** A_2 D_1 E *ἀνεδέξατο* A_1 C D_2 ex archetypi *ἀνεδέξατο* (λ suprascr.).

Denique c o n i e c t u r i s modo bonis modo pravis videtur manus secunda Vaticani Polybii verbis corruptis mederi locis his:

IV, 29, 1 *ἠσφαλίζετο τὰς πρὸς τοὺς . . βαρβάρους*] *τὰ* A_2 omittunt C D E ut dubium.

IV, 29, 1 *τοὺς ὑπερκειμένους τῆς Λακε|δαιμονίαις βαρβάρους*] *Λακεδαιμονίας** v. p. XXXVI.

IV, 39, 8 *δέον ἂν ἦν*] *ἢ** (v. p. XXIV) ex falsa Vaticani scriptura IV, 38, 7 *ἂν ἡμῖν ἢ* deprompturn.

V, 40, 7 *ἐγκεχειρεῖν ὡς*] *ἐγκεχειρεῖν* eraso *ὡς** v. p. XLVI.

V, 50, 5 *θεραπείαις*] Pro insolito *θεραπείαις* solitum proponit A_2 *χορηγίαις**, tenent *θεραπείαις* R.

V, 56, 2 *μέχρι* (v p. XLVIII) *ἂν ου*] *ου* omittit A_2, tenent *οὐ* CDE; revocavit Casaubonus: *οὗ*.

V, 76, 11 *δῦν*] *οὖν* v. p. XXXI.

V, 97, 5 *ἐνεργῶν νυκτοπορείαι* (*ει* punctis notavit A_1) *χρησάμενος*] *ἐνεργῶι* A_2 (vel A_r).

Quaerere de origine ac fide manus recentis Vaticani est difficillimum, cum neque discerni possint duae tresve manus, quas solemus uno compendio A_r secundum Hultschium complecti, neque codex Florentinus (B) descriptus e Vaticano a manu recentissima nondum correcto et suppleto denuo collatus sit, et prorsus iaceat in tenebris, quomodo inter se cohaereant reliqui libri recentes. Si autem recte explicavimus, omnes libros recentes (CDE) derivatos esse e fonte codicis Urbinatis non ex Vaticani fonte ipso aut ex Vaticano aut e libris ex eo ductis, non abest suspitio, quin manus recentes Vaticani A_r ex eodem fonte manaverint. Sed destitutus sum exspectatione; nam quam multum inter se differant Urbinatis et manus recentis scripturae, apparebit nobis conferentibus locos omnes hos[1]):

II, 7, 1 *τινῶν* A_1 F] *τινὶ* A_r.

II, 31, 2 *αὐτω** A_1 *αὐτῶν* F] *αὐτω* A_r pro *αὐτῷ*.

II, 67, 2 *ευ*ωνοι* A_1 *εὔτωνοι* (s. acc.) F] *εὔζωνοι* A_r.

III, 63, 6 *ὑπὸ μὲν οὓς* A_1 F] *ὑπομένουσι* A_r.

III, 71, 3 *μὴ δειν* A_1 *μὴ δεῖν* F] *μηδὲν* A_r.

III, 71, 4 *ὑπτία* A_1 F] *ὕπτια* A_r.

III, 74, 2 *ἀμφότερα κέρατα* A_1 F] *ἀμφότερα τὰ κ.* A_r.

III, 74, 2 *τὸν* περὶ τὸν Τεβέριον* A_1 *τὸν περὶ* om F] *τὰ* περὶ* A_r.

III, 104, 3 *δυναμέν*ς* A_1 *δυναμένους* F] *δυναμένης* A_r.

III, 105, 10 *εν ἅπαντες* A_1 *ἐνάπαντες* F] *ἅπαντες** A_r.

III, 111, 3 *ἤχασι* A_1 *εἴχασι* F] *ἦγον** A_r.

IV, 20, 8 *ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια τοὺς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ὕμνους* A_1 F]. Super *ὕμνους* duas

1) V. praef. I p. 15 ss.

obliquas lineolas superscripsit A_r, ut vocabulum illud suspectum esse significaret.

IV, 31, 5 *τὰ περὶ ὧν εἵλοντο* A_1F] *Περσῶν* A_r v. p. XXVIII.

IV, 31, 6 *ενευδιατιθείς* A_1 *ἐν εὐδίᾳ τιθεῖς* F] *εὖ διατιθείς** A_r.

IV, 31, 6 *ερευ|νασατομεγαλανόρος* A_1 *ερευνᾶσατο μεγαλάνορος* F] *ἐρευνασάτω μεγαλάνορος* A_r.

IV, 38, 12 *βουλόμεθα δὲ πάντας* (*πάντες* correxit Bekkerus) *εἰδέναι τὰ τοιαῦτα, καὶ μάλιστα μὲν αὐτόπται γίνεσθαι* A_1F] *αὐτόπτας** A_r.

IV, 43, 4 *ἐπὰν δεὶ τὸ τῆς Εὐρώπης Ἑρμαῖον .. ὁ ῥοῦς .. προςπέσῃ* A_1] *δὲ** F *δ' εἰς* A_r.

IV, 43, 7 *περισχεθεὶς* A_1F] *περισχισθεὶς* A_r.

IV, 44, 2 *καταπλεῦσαι ῥᾴδιον* A_1F] *καταπλεῦσαι οὐ** A_r; cum Hultschio (Philol. XIV, 311) emendavi *καταπλεῦσ' οὐ*.

IV, 44, 7 *παρα γην ἀεὶ* A_1 *παράγειν ἀεὶ* F] *παρὰ γῆν ἀεὶ** A_r.

IV, 45, 3 *αλλου* (s. spir. et acc.) A_1 *ἀλλ' οὐ* F] *ἄλλοι* A_r.

V, 104, 1 *μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς ἔθνεσι λέγοντες* A_1F] *θεοῖς εἰ* A_r.

Nullo igitur loco cum manus recens Vaticani congruat cum Urbinate, evidens est, neque ex ipso Urbinate neque ex eius fonte has emendationes esse haustas Sed A_r cum libris recentibus[1]) vel pluribus vel singulis consentit locis his:

I, 42, 2[2]) *παντός* A_1] *πλωτός* A_r in marg. R.

I, 44, 4 *ε*ι***|πλοῦν*] *εἴςπλουν** A_r in marg. C.

I, 45, 7 *ἐβοήθουν*] *παρεβοήθουν** A_rR.

I, 45, 12 *στύππιον*] *στυπεῖον** A_r in marg. DE, *στυππεῖον* C.

I, 46, 6 *ἡμέραν*] *ὥραν* A_rCE_2.

---

1) Florentini codicis testimonium nihili est descripti e Vaticano.

2) V. praef. I, p. 9 ss.

I, 47, 2 ἐπι | πρόσθεσιν ἀπᾶσι] ἐπίπροσθεν εἶναι πᾶσι* A_rC.

I, 48, 5 Post μηχανημάτων addit glossema: διασαλευούσης τὰς βάσεις $A_r B^s$C.

I, 49, 5 ἐθελοντὴν] ἐθελοντὰς* $A_r B^s$C.

I, 49, 7 Ἄταρβος] Ἀτάρβας $A_r B^s$C.

I, 51, 11 νῆας] νῆες* A_r (vel A_2)B^sC.

I, 53, 10 ἀξιό|χρεω*] ἀξιόχρεως A_r (vel A_2)R.

I, 55, 10 Post ἀναβολῆς addit glossema: ἐτρέπετο καιρὸν A_r in marg. BC.

I, 56, 3 τοῖς Εἱρκτοῖς] τῆς Εἱρκτῆς* A_rBC.

I, 62, 7 συνιδέναι] συνειδέναι A_rBC.

I, 66, 1 τὰ] τὰς A_rR.

I, 75, 4 γεο|λόφων] γεωλόφων A_r (vel A_2)R.

I, 81, 10 στροφὴν] τροφὴν A_rCE^2 (et reliqui ex silentio).

I, 82, 13 Ναρανάτου] Ναραύα τοῦ A_rDE, Ναραυάτου τοῦ* C.

I, 83, 1 Sub τὰς addit συμμαχίδας πόλεις | ἐπιστὰς δὲ A_rR (sed pro ἐπιστὰς δὲ habet C ἐπὶ τάςδε).

I, 86, 1 πρᾶξαι] πράξας A_r (vel A_2)R.

I, 86, 7 ἀφορμῆς] ἀφορμὰς A_rR.

II, 5, 6 Κερδί|δελον] Σκερδιλάϊδος* A_r in marg. DE_1, Σκερδιλαι^{δ} C, Σκερδιλάϊδα* E_2.

II, 10, 3 αὐτῶν] αὐτοῖς* A_r (vel A_2)R.

II, 24, 16 δυνάμεων] δυναμένων A_rE.

II, 31, 2 αὐτω* (v. p. XVI)] αὔτω pro αὐτῷ A_rC.

II, 41, 1 πατρις ἤρξατο] Πατρεῖς ἤρξαντο A_rR.

II, 55, 9 ἐξερχομένου] ἐξ Ὀρχομενοῦ A_rR.

II, 59, 2 Ad σύνεγγυς κατοικοῦσιν addit τοῖς A_r in marg. R.

II, 61, 6 νήμην] μνήμην A_rR.

II, 64, 6 τὸν κατὰ λόγον πράγμασιν] τοῖς* A_rR.

II, 67, 2 ευ*ωνοι] εὔζωνοι A_rBC.

III, 5, 9 ἐπὶ] ἐπεὶ A_rR.

III, 13, 3 Ἀννίβου] Ἀσδρούβα* A_r in marg. CDE, Ἀσδρούβου B.

III, 24, 2 *μαστιαταρση* | *κιονων*] *Μαστία Ταρσή*ιον ὤν* A_rR.

III, 32, 8 *πολεμίους*] *πολέμους* A_rR.

III, 36, 3 *ἐπειδὴ*] *ἐπὶ δὲ* A_rR.

III, 40, 5 *ἐπειταδε*] *ἐπὶ τάδε* A_rR.

III, 49, 9 *υπηνουσε*] *ὑπήκουσε* A_rR.

III, 52, 5 *ἐγχειρησάν αὐτὸν*] *ἐγχειρησάντων* A_rR.

III, 59, 1 *ἀλλὰ δυνατοῦ*] *ἀλλ' ἀδυνάτου* A_rR.

III, 61, 5 *το**] *τὸν* A_rR.

III, 64, 4 *μον δ' οὐχὶ*] *μόνον δ' οὐχὶ* A_rB *μονονουχὶ** R.

III, 66, 7 Post *ἅμα* addit *γὰρ* A_rC.

III, 71, 3 (v. p. XVI) *μὴ δειν*] *μηδέν* A_rR.

III, 71, 4 (v. p. XVI) *ὑπτία*] *ὕπτια* A_rR.

III, 74, 2 (v. p. XVI) *ἀμφότερα κέρατα*] *ἀμφότερα τὰ κ.* A_rR.

III, 74, 2 (v. l. c.) *τὸν*] *τὰ** A_rR.

III, 75, 5 *ὑπὸ τοῦ*] *ὕπατοι* A_rR.

III, 88, 8 *δ***ίαν*] *Δαυνίαν** A_r (vel A_2) R.

III, 90, 4 *προηττημεναι*] *προηττημένας* A_r in marg. R.

III, 91, 4 *Σεννο*υεσάνοι*** (*οι* A_2 vel A_r)] *Σενουεσάνοι** B^sC.

III, 101, 2 Post *τῶν* supplet *ἀκρωρειῶν* ex sequenti paragrapho A_r CDE.

III, 104, 3 *δυναμέν*ς* (v. p. XVI)] *δυναμένης* A_rR.

III, 105, 10 *εν άπαντες*] *ἅπαντες** A_rR.

III, 107, 10 *προχειρο..* | *πεζους* (s. acc.)] *προχειροῦσι πεζοὺς** A_rDE *προχειροῦσι. τὸ δὲ στρατόπεδον πεζοὺς** C.

III, 111, 3 *ἥχασι*] *ἦγον** A_rR.

III, 118, 8 *τοῖς*] *τῆς* A_rR.

III, 118, 11 *γενόμε|να*] *γενομένας* A_rR.

IV, 3, 11 *μέρει τῆς γινο|μενης* (s. acc.)] *μερίτης γινόμενος* A_rR.

IV, 7, 6 *λεγούσης τῆς ἀρχῆς*] *ληγούσης* A_rR.

IV, 18, 8 *οἷς ἠπίστησαν ἔχειν κεκρυμμένα διάφορον ἢ κατασκεύασμα ἢ ἄλλο τι τῶν πλείονος ἀξίων*]. Huic loco inesse vitia nonnulla graviora cum hiatus,

qui est inter *κατασκεύασμα* atque *ἢ* et inter *ἢ* atque *ἄλλο* haud obscure doceat, pro *κατασκεύασμα*[1]) correxi *κατασκευάσματ'*, quod solet Polybius vocabulo illo respondente Latinorum supellectili non uti nisi in numero plurali. Tum memor earum rerum, quas recte exposuit Kaelkerus (de eloc. Pol. p. 247 s.), cum viro illo docto posui *ἤπερ* ante vocales solitum pro *ἢ*[2]). Quae si recte habebunt, *κεκρυμμένα* non cum A_r, cui astipulantur recentes ibri, mutandum esse in *κεκρυμμένον* verisimile erit.

IV, 21, 10 *τοῦ μὴ δὲ μίαν πόλιν τὸ κοινὸν ἦθος διαβάλλεσθαι*] *διὰ* A_rBE^2.

IV, 22, 12 *οἱ δὲ περὶ Πολυφόνταν καί τινος ἅμα τούτοις*] *τινες* A_rR.

IV, 25, 6 *εἴτινα κατέχουσιν αὐτῶν Αἰτωλοὶ χώραν*] prius *ι* in rasura A_r(BDE).

IV, 31, 6 *ερευ|νασατομεγαλανόρος*] *ἐρευνασάτω μεγαλάνορος* A_rR.

IV, 32, 9 *τῶν μέλλεσθαι λεγόντων* (ut videtur)] *λέγεσθαι μελλόντων* A_rR.

IV, 33, 8 *ν*****] *νίκην* A_rR.

IV, 35, 15 *οὕτως εὔωνα πανταχῇ τὰ καλὰ γέγονεν*] *κακὰ** A_rR.

IV, 38, 12 (v. p. XVII) *αὐτόπται*] *αὐτόπτας** A_rR.

IV, 43, 4 (v. l. c.) *δεῖ*] *δ' εἰς* $A_r$$B^s$$E_2$.

IV, 44, 2 (v. l. c.) *καταπλεῦσαι*] *καταπλεῦσαι οὐ** $A_r$$R^s$.

---

1) Simile vitium sustu it Hu tschius VI, 6, 2.

2) Sed si conferes ea quae infra disputavi de VI, 13, 5 iure, ut opinor, poteris pro *ἤ(περ)* scribere *ἢ* (*καὶ νὴ Δί'*); utrum vero loco eo, de quo supra est expositum, se habeat rectius, vereor, ne discerni non possit. At loco sexti libri Kaelkeri *ἤπερ* ante *ἐπιτιμήσεως* scriptum pro *ἢ* ideo rectum esse non potest, quod Polybius, quotiescunque terna, quaterna, plura membra enuntiati particu a *ἢ* coniunguntur, ante vocales non *ἤπερ* sed *ἢ καὶ νὴ Δί'* solet adh bere (VI, 13, 6 *εἰ .. ἐξαποστέλλειν δέοι πρεσβείαν τιν' ἢ διαλύσουσάν τινας ἢ παρακαλέσουσαν ἢ καὶ νὴ Δί' ἐπιτάξουσαν . . .*)

IV, 45, 3 (v. l. c.) *αλλου*] *ἄλλοι* A_rR.

IV, 48, 7 *Ἄτταλος* ut videtur] *Ἄτταλον* A_rR.

IV, 50, 6 *μεταμελοῖντο*] *μεταμέλοιντο** A_rD; Thom. p. 350: *μεταμέλομαι κάλλιον ἢ μεταμελοῦμαι.*

IV, 50, 9 *Β**ϑύνων*] *Βιϑυνῶν* A_rR.

IV, 52, 7 *τὸν κέραμον τ ο ῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ χωρίου*] *τὸν* A_rR.

IV, 54, 2 *Κνῶσσον*] *Κνωσσὸν* A_rR; videtur esse scribendum *Κνωσὸν*, quod alibi testatur Vaticanus (IV, 53, 1. 2. 4; 55, 1. V, 65, 7) et confirmant lapidum testimonia (v. praef. I, p. 73, Lebas inscr. Asie min. (V) no. 81).

IV, 56, 3 *κέραμα μ υ ρ ί α*] *μύρια* A_rR.

IV, 61, 2 *τοὺς* | *Ἀ χ α ΐ α ς*] *ἐξ Ἀχ.* A_rC.

IV, 69, 5 *πρὸς τὴν π α ρ ο υ σ ί α ν χρείαν*] *παροῦσαν* A_rR.

V, 14, 12 *ἀλλὰ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς κατὰ τοὐναντίον προχωρούντων .. ... ἀλλ' ἧκόν γε πρὸς τὸ δεῖπνον*] Post *προχωρούντων* spatium unius versus i. e. viginti fere litterarum a prima manu Vaticani relictum infelicissime ab A_r, cui astipulantur libri recentes, esse expletum verbis his: *ἀϑυμοῦντες μὲν* quis est qui neget? Equidem suspicor supplenda esse *διεσφαλμένοι προφανῶς.*

V, 15, 6 *ὁ μὲν οὖν Ἄρατος .. ἀπηλλάτ'τετο .... χίας* | *ἐπὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν*]. Spatium vacuum relictum ante *χίας* XII fere litterarum A_rR expleverunt: (*τῆς κακου*)-*χίας*; equidem addidi (*ταύτης τῆς ἀδι*)*κίας.*

V, 17, 9 *ἐν τ* τῶν Τεγεατῶν* (v. p. XIV)] *τῇ* A_rR pro *τῇ.*

V, 18, 3 *μὲν ἐλάϊον*] *Μενελαΐον* ex § 10 A_rR.

V, 40, 7 *Μόλων*] *Μόλωνι* A_rR.

V, 40, 7 *τἀδελφῷ τ ῶ ν ὅ λ ω ν ο ς*] *τῶ Μόλωνος* A_r pro *τῷ Μ.*, *τοῦ** *Μ.* R.

V, 58, 3 *Σελευκους* (s. acc.)] *Σελευκεύς* A_rR.

V, 69, 10 *ἀπεχώρησαν ο π ο σ ι δ ῶ ν ο ς*] *ἐπὶ Σιδῶνος* A_r *ὑπὸ Σιδῶνα** R.

V, 73, 10 *κατά τινα τόπον ἀφυλακτουμονον*] *ἀφυλακτούμενον* A_rR.

V, 96, 4 *Φανοταίων* ut videtur] *Φανοτέων* ex eadem paragrapho A_rR.

V, 104, 1 (v. p. XVII) *ἔθνεσι*] *θεοῖς εἰ* A_rR (v. Pol. XXX, 2, 8).

V, 110, 10 *διὰ τοὺς Ῥωμαίους πάσαις ταῖς ἐπινοίαις... περὶ τὸν Ἀννίβαν.. γίνεσθαι*] *διὰ τὸ* A_rR.

Quae si omnia perpendimus et tenemus, libros recentes ex fonte Urbinatis derivatos esse et A_r ex eodem fonte emendationes non hausisse, Vaticani manus recens neque coniectura omnia invenisse videtur neque ex uno de codicibus recentibus CDE deprompsisse, quod plerumque consentit cum omnibus libris recentibus. Itaque patet ad unam auctoritatem plurimas emendationes et manus recentis et librorum CDE redire. Quibus rebus omnibus perspectis non prorsus videmur aberrare a specie veritatis rati, esse ex fonte Urbinatis derivatum librum quendam a viro docto recensitum et correctum, ex quo et libri recentes CDE et emendationes multae manus recentis fluxerunt; utrum autem ignotus ille vir doctus sola coniectura sanaverit corrupta an usus sit altero libro, enucleari vix potest, quamquam equidem suspicor, alterum codicem ab eo non fuisse adhibitum.

Sed ne ita quidem acquiescere possumus; sunt enim nonnulli loci, quibus ea quae A_r praebet nullo in codice recenti[1]) reperiantur, hi (v. praef. I, p. 10ss.):

I, 48, 5 *ὡς δ' ἂν*] *ὡς ἂν δὲ** in marg.

I, 52, 6 *συνηντηκότα*] *συγκατηρκότα** super vers.

I, 56, 4 *θηρασίμων*] *οὕτως** *θανασίμων* in marg.

II, 7, 1 *τινῶν*] *τινὶ*.

II, 52, 2 *Ερμιονα*] *Ἑρμιόνην** manu recentissima.

II, 55, 3 *οἷ*] *ἣ** in rasura.

III, 63, 6 *ὑπὸ μὲν οὓς*] *ὑπομένουσι*.

1) V. ann. 1 p. XVII.

IV, 31, 5 (v. p. XXVIII) τἀπερὶ ὧν εἵλοντο] Περσῶν.
IV, 31, 6 (v. p. XVII) ενευδιατιθεὶς] εὖ διατιθεὶς*.
IV, 43, 7 (v. p. XVII) περισχεθεὶς] περισχισθεὶς.
IV, 44, 7 (v. p. XVII) παρα γην ἀεὶ] παρὰ γῆν ἀεὶ*; correxit egregie Schweighaeuserus: παρὰ τὴν Ἀσίαν..
IV, 58, 11 πᾶν· αἴσχρως] πᾶν· αἰσχρῶς*; restituit Schweighaeuserus: παναίσχρως.
IV, 61, 4 παρασκευασθαι] παρασκευάσασθαι.
IV, 81, 5 (v. p. XV) ἐπιθήσεις] ἐπιθείσης.
V, 36, 1 αἰκ**λειν] αἰκάλλειν A_1 in marg., quam emendationem in contextum recepit A_r.
V, 41, 3 χειροποιήτους καὶ ψευδεῖς ἐπι|φέρων ἀήτ-τητος[1]) ἦν] ἀπαραίτητος A_r; videntur enim signa super α et η corruptae vocis superscripta orta esse ex compendio praepositionis παρὰ obscurato. Praeterea cum Casaubono post ἐπιφέρων addidi αἰτίας.
V, 66, 6 οὐ προσδεήσεσθαι τὰ πράγματα μάχης] μάχηον* vel simile quid inepti.
V, 69, 1 βραχεῖ] βράχει*; revocavit Casaubonus ῥάχει.
His igitur locis videtur A_r sua coniectura correxisse, quae corrupta esse duxerat.

Florentini codicis (B) ex Vaticano ipso descripti[2]) librarium tanto arsisse studio Polybii verba genuina restituendi coniectura, ut non dubitaret, quaecunque putaret insolita ac dicta contra Atticorum morem, expellere et revocare ea quae recta ducebat, postquam in praefatione voluminis primi (p. 64 ss.), quoad fieri potuit, ex iis quae contulit Jacobus Gronovius non ita diligenter, enarravimus, nunc, si placet, eas recenseamus Florentini librarii emendationes[3]), quae censura videntur dignae.

---

1) A_1 in marg. addit: οὕτως εἶχε τὸ αντίγρ. | αἴτητος, DE in marg. add.: εἶχε τὸ ἀντίγραφον αἴτητος.

2) De variis Florentini codicis manibus certum iudicium nunc fieri non potest.

3) Haud ignoro, nonnullas scripturae varietates fortasse negligentiae scribae attribui posse; sed quis est qui in

IV, 1, 1 *ἐδηλώσαμεν* A] *δεδηλώκαμεν**.

IV, 4, 5 *τῶν ἐξηρμένων τὸν ἄνδρα*] *ἐξηρημένων** (item Cobetus Mnemos. X, 388).

IV, 9, 1 *κατὰ δόγμα*] *τὸ** *δ.* (v. Krebsii 'Die Präpos. b. Pol.' p. 140, 6); V, 23, 5 *εἰς πόλιν*] *τὴν** *π.*

IV, 15, 10 *ὄντες γὰρ αὐτοῖς σύμμαχοι*] *αὐτοὶ* B_2.

IV, 16, 4 *πολέμους ἀνεπαγγέλτους*] *αὐτεπαγγέλτους**.

IV, 16, 6 *παρὰ τὰς Ῥωμαίους συνθήκας*] *πρὸς Ῥ.* B_2 v. p. XXXV.

IV, 17, 4 *συνεσχῆσθαι*] *συνεσχήσεσθαι**.

IV, 25, 8 *συνανακομεῖσθαι*] *συνανακινεῖσθαι**.

IV, 32, 6 *εὔσχολοι καὶ περίσπαστοι*] *καὶ ἀπερίσπαστοι* B_2 p. XXX; *κἀπερίσπαστοι* vix recte praetulit Bekkerus (v. Hultsch. Philol. XIV, 312).

IV, 33, 4 *καὶ τοῦτο* (pro *τοῦτ'*) *εἰκότως ἐπεὶ οὖν*] Dubia verba *ἐπεὶ οὖν* (v. p. XXXVII) omittuntur.

IV, 34, 5 *καταλελυμένην*] *παραλελυμένην**.

IV, 39, 8 *δέον ἂν ἦν* A_1 (*ἦ* A_2)] *εἴη** (v. IV, 39, 8 p. XV).

IV, 57, 4 *πρὸς τοὺς περὶ Δωρίμαχον*] *περὶ τὸν** (v. Fleck. ann. 1884 p. 120).

IV, 60, 6 *ἐνδεχομένῶ* |] *ἐνδεχομένων** v. p. XXXIX.

IV, 63, 7 *Φοιτιας* (s. acc.)] *Φοιτίαν** pro *Φοιτίας* (Steph. Byz. p. 669, 13 Mein.).

IV, 66, 6 *διέλυσαν τὴν στρατείαν*] *στρατιὰν**.

IV, 66, 8 *Ζάκανθον*] *Ζάκανθαν*.

IV, 71, 10 *ἐπειδητε* (s. acc.) *χορηγία .. ἐνέλειπεν*] *ἐπειδὴ δὲ** — *ἐνέλιπεν**.

IV, 72, 1 *ἐνδυͦμενίαν*] *ἐνδομενίαν*; praeter Suidam s. v. *ἐνδυομενίαν* (sic) et Hesychium s. v. et Pollucem onom. X, 12 conferendae videntur glossae, quibus Latinorum 'lautia' explicantur Graecorum '*ἐνδομενία*' (Steph. thes. III, 1039 D, Lobeck. Phrynich. p. 334, Mommsen.

---

rebus tam dubiis accurate definiat, quid librariorum culpae et inscitiae, quid studio corrigendi sit ascribendum?

'röm. Forsch.' I p. 344 ann. 37, Buettner-Wobst. de legationibus p. 11 s.).

IV, 73, 2 *τὴν Στράτον*] *τὸν**.

IV, 75, 5 *ἀτε|λῆ*] *ἀτελῶς** v. p. XLII.

IV, 76, 6 *δη|σιν*] Dubium illud vocabulum (v. p. XLII) lacuna relicta omittitur.

IV, 81, 2 *τῶν ἀνα|δασμὸν*] *τὸν** *ἀν.* pro *τῶν ἀναδασμῶν.*

V, 3, 7 *ἵνα πρῶτον μὲν αἱ τῶν παρέληται τὴν ἀναγκαιοτάτην ὑπηρεσίαν*] *αὐτῶν** v. p. XLIII.

V, 5, 4 *διὸν οἱ περὶ Γόργον*] *διὸ**; scribendum est cum Dindorfio (praef. I, p. 28. IV, p. 8) *διόπερ.*

V, 7, 7 *ἐκ μὲν εὐωνύμων .. ἐκ δεξιῶν*] *ἐκ δὲ* v. p. XLIII.

V, 9, 2 *διέφθειρον*] *διέφθειραν** ex § 3.

V, 10, 3 *οὐκ ἐπιμετρῶν τῷ θυμῷ τοῖς πραττομένοις*] *τὸν θυμὸν**.

V, 11, 8 *σαφῶς δὲ γινώσκοντας δθ'* (s. acc.) *ὁ Φίλιππος .. κύριος ἦν*] *ὅτι** v. p. VI.

V, 20, 3 *διὰ τῆς ἁρπα|γίας*] *τὰς**, sed B_2 *τῆς* superscripsit iterum inspecto, puto, codice (v. p. XLIV).

V, 22, 9 *διὰ δὲ τούτοις*] *μετὰ δὲ τούτων** B_2 (v. p. XLIV).

V, 24, 4 *περιέχεσθαι πᾶσαν αποδω* (s. spir. et acc.)] *ἀφόδῳ** (v. p. XLV).

V, 46, 1 *στενὴν ἀπολειπόντα πάροδον*] *ἀπολιπόντα**.

V, 48, 3 *ἐκπλαγέντες ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι*] *πεπραγμένοις**, sed in margine recte addit librarius *συμβαίνουσι.*

V, 48, 15 *κατα* (s. acc.) *τὸ συνέζευξε*] *κατὰ τὸ συνεχὲς συνέζ.** (v. p. XLVII).

V, 49, 1 *αὐτὸς Ἐπιγένους καταρξαμένου*] *αὖθις** in marg.; melius proposuit Hultschius *αὖτις* (v. IV, 81, 12).

V, 54, 1 *ἅμα τῷ συνιον* (s. acc.) *εἰσόψιν ἐλθεῖν*] *συνελθεῖν εἰς ὄψιν**.

V, 57, 7 *συνεὶς διὰ τὴν ἐν τοῖς | διατροπὴν*] *τὴν ἐν αὐτοῖς.*

V, 59, 11 *τὰς ἀνθρωπίας λύμας*] *ἀνθρωπίνας** (v. p. XXXIV).

V, 61, 4 *ἐπεὶ δὲ τούτοις*] *ἐπειδὴ** (v. p. XXXV).

V, 62, 1 *προήγαγε*] *προῆγε**.

V, 65, 6 *παν|των* (s. acc.) *τῶν* (v. p. XI). *μισθοφόρων*] *πᾶν τὸ τῶν*.

V, 66, 2 *ἀνοχάς τε ποιήσασθαι τετραμένους*] *τετραμμένους**.

V, 66, 6 *τὸ λοιπὸν*] *τὸ λ. μὲν**; 111, 8 *τὰ πλεῖστα*] *τὰ μὲν** *πλ*.

V, 68, 6 *ταύτην παρεφύλαττε τὴν εἰσβολὴν*] *ταύτῃ*.

V, 70, 10 *εἷς τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων ὑπάρχων*] Non recte sustulit librarius *ὑπάρχων*, cum et genetivum esse substantivi supervacaneum putasset et comparasset sequentis paragraphi *τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων*.

V, 71, 3 *τῶν Γα|δαρῶν ἀδοκίτων κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὀχυρότητι διαφέρειν*] *ἀδοκήτων** (v. p. XLIX).

V, 73, 9 *προσέβαλλον*] *προσέβαλον* [1]).

V, 77, 4 *Φωκεα* (s. acc.)] *Φωκέα** (v. p. XLIX).

V, 79, 1 *ἑτοίμας ἔχοντες τὰς παρασκευὰς*] *ἑτοίμους** (v. IV, 18, 3 p. XXXV et Kaelkeri de eloc. Pol. p. 239).

V, 84, 2 *ταῖς σαρισ* (s. acc.) *διαδορατιζόμενοι*] *σαρίσι** (v. p. LI).

V, 84, 6 *καὶ καταπεπληγμένοι*] *καὶ* omittit librarius ante *κατὰ* peccato solito (v. III, 103, 5. praef. I p. 63).

V, 84, 10 *ἐνέκλινε πα|ν* (v. p. XI)] Obscurum illud vocabulum omittitur.

V, 99, 8 *ἐστρατοπέδευσε*] *κατεστρατοπέδευσε** (V. Schweighaeuseri lex. s. v. *στρατοπεδεύειν* perperam putantis (v. III, 68, 5; 103, 5) semper uti Polybium verbo composito).

V, 101, 4 *Κεγχραιαῖς*] *Κεγχρεαῖς* B_2.

V, 101, 9 *τὸ πραττόμενον*] *προσταττόμενον* B_2.[2])

V, 110, 2 *συνωρμικέναι*] *συνωρμηκέναι*.

V, 110, 10 *πάσαις ταῖς ἐπινοίαις*] *ταύταις**.

---

1) V. praef. I p. 65: I, 48, 10.

2) Apud Hultschium (l. c.) errore B^3 pro B^2 esse positum, docent ea quae Schweighaeuserus (t. VI p. 286) exponit.

V, 110, 10 ἐγκρατὴς ἂν ἐγεγόνει] ἐγένετο*; sed in margine recte addit librarius ἐγεγόνει.

Recentes codices et Bavaricus (C) et Augustanus (D) et Regius (E) quamvis non tam accurate sint excussi, ut nulla maneat dubitatio, tamen ratione[1]) perspecta, quae intercedit inter Vaticanum (A) et Urbinatem (F) nonnulla nunc licet addere, quibus, quomodo inter se cohaereant recentes[2]) et vetusti libri, cognosci possit. Non desunt enim vestigia, recentes libros non ex Vaticano (A) sed ex Urbinatis (F) fonte esse derivandos.[3]) Nam primum quidem aut omnes illi codices recentes aut solus Bavaricus (C) laborant iisdem lacunis, quibus depravatus est Urbinas (F), his:

III, 38, 3 ἄλλως om. FCDE.
III, 50, 3 εἰς om. FCDE.
III, 63, 2 παρόντων om. FCDE.
III, 117, 5 ἔχοντα om. FC.
V, 9, 8 νικήσας om. F_1C.
V, 11, 5 ἀλλὰ συσσῴζειν μᾶλλον om. FC.

Deinde eadem aut solus Bavaricus (C) aut omnes libri recentes peccare videntur, quae inter libros vetustos solus Urbinas locis his:

II, 68, 7 κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς στάσιν A] δὲ* FCDE.

III, 46, 6 ἐπὶ πάσας] ἐπι (s. acc.) πάσας F, unde correxerunt CE_2 ἐπιπάσαντες*.

III, 51, 9 διήνυε] διήνυσε* FC (reliqui incerti).

III, 63, 8 καθ' αὑτοὺς] καθ' αὐτοὺς* F, unde correxerunt libri recentes κατ' αὐτούς*.

III, 63, 9 Post ἐκείνων idem glossema τῶν συμπτωμάτων addunt FCDE.

---

1) V. p. LII ss.

2) Ex Florentino codice (B) libri recentes derivari non possunt; nam non laborant iisdem lacunis, quibus ille (v. praef. I p. 64).

3) Non videtur pro nihilo putandum esse III, 36, 6 solos Urbinatem et codicem Bavaricum addere: περιήγησις παχυμερῶς τῆς οἰκουμένης.

III, 71, 6 *ἅμα τῷ δειπνωι* (s. acc.) *ποιήσασθαι*] *τὸ δεῖπνον** F *τῷ τὸ δ.** C.

III, 72, 7 *ὀκτακισχιλίους*] *ὀκταχιλίους** F, unde correxit *ἑξακισχιλίους** C.

III, 72, 9 *ἐφ' ἑκάτερον παρέστησε τὸ κέρας*] *ἕκαστε** F, unde *ἐφ' ἑκάτερα π. τοῖς κέρασι** correxit C.

III, 74, 11 *τῆς ἐπιγινομένης χιόνος*] *ἐπιγενομένης** FC.

III, 80, 4 *ἀγωνιῶν*] *ἀγονιῶν** F, unde correxit C: *ἀγανακτῶν**.

III, 110, 6 *κατὰ τὴν ὅλην συμπλοκὴν*] *ὠλην** (sic) F *πρώτην** C.

III, 115, 4 *ἤλαυνον παρὰ τὸν ποταμὸν*] *κατα** F *κατὰ* C.

III, 116, 7 *δοκεῖ ποιῆσαι*] *ποιεῖ* (sic) *δοκεῖ** F *ποιεῖν δοκεῖ** C.

III, 116, 13 *Οὐ*ενουσίαν*] *Οὐσενουσίαν** F *Οὐεσενουσίαν** C.

IV, 31, 5 *τὰ περὶ ὧν** A_1 *τὰ Περσῶν* A_r] *τὰ περὶ ὧν** F, ad quae *καὶ κινδύνευον** (sic) addit F_r (v. p. LVII), *τὰ περὶ ὧν ἐκινδύνευον** CDE.

IV, 38, 6 *ὁλοσχερῶς* (*ὁλοσχερὼς* F) post *τούτων* ex versu proximo falso transponunt FCDE.

IV, 38, 11 *ἐπεὶ δὲ*] *δῆ** F *δὴ** CDE.

IV, 39, 3 Post *ἑξήκοντα* addunt perperam *στάδια* FCDE.

IV, 39, 4 Post *πάντη* addit A_1 *ταύτη** (quod erasum in A omittit B)] *ταῦτη** F *ταύτη** CDE.

IV, 41, 2 *ἐποκελλοντες* A(B)] *ἐπικέλλοντες** FCDE.

IV, 43, 4 *δεὶ** A_1 *δ' εἰς* A_r] *δὲ** $FCDE_1$; ibid. *στενώτατον*] *στενότατον** FCDE (v. p. LV ann. 2.)

IV, 43, 4 *ἀντιπερας* (s. acc.) A *ἀντιπέρας* B] *ἄντικρυς** F *ἀντικρὺ** CDE.

IV, 43, 9 *πεποιημένος* AB] *ποιοῦμενος** F *ποιούμενος** CDE.

IV, 44, 5 *καὶ τὰ | κατὰ*] *καὶ τὰ** F, unde *κατὰ** correxerunt CDE.

IV, 44, 7 παρα γην ἀεὶ A_1 παρὰ γῆν ἀεὶ A_rB] παράγειν ἀεὶ* FCDE.

IV, 45, 6 κατὰγε τὴν χώραν A_1 κατὰ γῆν χωρϊς (pro χωρὶς) A_2] κατὰ γῆς* χωρὶς FCDE.

IV, 45, 7 καταφθείρωσι] καταφθείρουσι* FCDE, unde recentes ἀποφέρωσι quoque sequens mutaverunt in ἀποφέρουσι*.

V, 11, 5 τοῖς ἀγνοήσασι] ἀγνωήσασι* F, unde corrigit C: ἀγνώμοσι*; ibid. ἀναιτίοις] ἐναντίοις* FC.

V, 33, 3 μνησθησόμεθα] μνησόμεθα* F, unde libri recentes correxerunt μεμνησόμεθα*.

V, 44, 3 κατὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν] τὸ* FCDE.

V, 104, 5 ποιῆται AB] ποιῆσαι* FDE ποιήσῃ* C.

Denique perraro fit, ut Urbinatis scriptura melior quam Vaticani in recentioribus libris repraesentetur:

IV, 21, 1 τὴν τοῦ περιέποντος ψυχρότητα ABDE_1] περὶ ἔχοντος* F, περιέχοντος CE_2.

V, 85, 3 αὐτὸς ἐξαγαγὼν omisso δ' post αὐτὸς A] δ' recte addunt FCDE (v. p. XXXV: IV, 16, 9).

Quae si recte sunt exposita, ex eodem libro (*Φ*) continente aut Polybii libros XVIII priores integros aut libros quinque priores et excerpta antiqua, ex quo codex Urbinas (F) deductus est, alterum codicem (X) plenum coniecturis ex eoque libros recentes (CDE) ita fluxisse[1], ut liber Bavaricus (C) longe simillimus esset codici *Φ*, sed Augustanus (D) et Regius (E) arctiore quodam vinculo cohaererent cum Vaticano[2] (A), non prorsus videtur pugnare cum veritatis specie. Itaque quicquid in recentioribus illis libris (CDE) reperitur boni, non omne videtur esse eiusmodi, ut appareat esse excogitatum a correctoribus, sed in propatulo est, posse redire bonas scripturas ad auctoritatem libri illius archetypi

1) V. p. LVIII ann. 2.

2) Si denuo erunt excussi et Augustanus liber (D) et Regius (E), tum demum poterimus accuratius definire, quae ratio intercedat inter illos et Vaticanum.

haud mali. At certe, ubicunque in libris recentibus (CDE) inculcatur verbis hiatus[1]), quem a Polybio diligentius esse vitatum quam ab ipso Isocrate et ipsa Polybii dictio et genus dicendi Diodori[2]) et Zosimi[3]) imitatorum docet, librariorum studium corrigendi et intempestivum et imperitum aperte detegitur locis his:

IV, 4, 2 *ἀνεκάλουν τἀυτὸν*] *ἀνεκαλοῦντο* αὐτὸν*; restituit Hultschius *ἀνεκαλοῦντ' αὐτὸν*.

IV, 4, 4 *ἔφη τεύξεσθαι*] *τεύξεσθαι* ἔφη*.

IV, 11, 4 *τάφροι καὶ πλείους δύσβατοι*] *τάφροι* οἱ*.

IV, 12, 7 *οἱ δὲ συμπίπτοντες*] *δὲ* ἐμπ*. (v. IV, 12, 12).

IV, 23, 3 *ὁ δὲ διακούσας*] *δὲ* ἀκούσας*.

IV, 23, 8 *Ἀλέξανδρος ἐχρήσατο Θηβαίοις εὐθέως*] *Θηβαίοις ἐχρήσατο* εὐθέως*.

IV, 23, 9 *ἕτεροι δὲ .. ὀργὴν βαρυτέραν ἀπέφαινον εἶναι τῶν γεγονότων, ἐπιτιμῆσαι*] *τῶν γεγονότων εἶναι* ἐπιτιμῆσαι*.

IV, 32, 6 *εὔσχολοι καὶ περίσπαστοι*] *καὶ* εὐπερίσπαστοι* (v. p. XXIV).

IV, 34, 2 *εἰς ἄνοιαν καὶ τὸ . . .*] *καὶ* εἰς*.

IV, 36, 2 *τήν τε τῶν ἐν Αἰτωλίᾳ .. πραττόντων*] *τῶν τε* ἐν*.

IV, 44, 4 *τῶν ἔμπροσθεν*] *καὶ τῷ* ἔμπροσθεν*; *τὸ δ' ἔμπροσθεν* restituit Schweighaeuserus, perperam vexatum ab Hertleinio (Fleck. ann. 1877 p. 33 s.).

IV, 49, 2 *Ἀχαιοῦ*] *τοῦ* Ἀχαιοῦ*; 51, 1 *τὸν Ἀχαιοῦ*] *τοῦ* Ἀχαιοῦ*; V, 49, 1. 51, 5 *Ἐπιγένους*] *τοῦ* Ἐπιγένους* (v. Hultschium Philol. l. c. p. 297).

IV, 54, 1 *εἰς τὴν πολεμίαν πανδημεί*] *πανδημεὶ* εἰς τὴν πόλιν**.

---

1) Hultsch Philol. XIV p. 288 ss.; Nissen 'Rhein. Mus.' 1871 p. 242; Krebs 'Die Präpos.' etc. p. 23 ss.; 'Die Präpositionsadv.' I p 11 ss.; Kaelker de eloc. Pol. p. 236 ss.; Buettner-Wobst 'Fleck. Jahrb.' 1884 p. 111 ss.

2) Kaelker de eloc. p. 303 ss.

3) Mendelssohn Zosimi hist. nova p. 28: 'ex eis autem indiciis, quae ad Polybii doctam emendationem ducunt, nullum est evidentius. quam id quod ex hiatus fuga colligitur'.

IV, 55, 3 οἳ καὶ παραγενόμενοι μεγάλην ποιήσαντες ἐπίδοσιν] ἐποιήσαντο* ἐπίδοσιν; post παραγενόμενοι addidi coll. I, 36, 2; II, 36, 2 unum versum μετ' οὐ πολὺ πάλιν ἀπέπλευσαν omissum a librario aberrante a μετ' ad μεγάλην.

IV, 56, 8 ἅμα δὲ καὶ βέλη καὶ στρατιώτας τιθέντες ἐπὶ τοὺς εὐκαίρους τῶν τόπων] διόπερ ἀγωνιῶντες οἱ Σινωπεῖς ὡς εἴρηται* (repetita ex § 7) ἅμα δὲ .. ἐτίθουν.

IV, 61, 3 εἰ μὲν οὖν .. ἐνέβαλεν .. τοῖς ὅλοις πράγμασιν ἐπιτεθείκει τέλος] ἐπιτεθήκοι* (voluit ἐπιτεθείκοι) ἄν.

IV, 67, 3 τὸ περὶ Δωδώνην ἱερὸν] Δωδώνῃ* ἱερὸν (v. Krebsium 'Die Präpos.' p. 101).

IV, 70, 2 ἐπὶ δύ' ἡμέρας] δύο* ἡμέρας.

IV, 75, 4 τοὺς πελταστὰς εὐζώνους] τοὺς πελταστὰς καὶ* εὐζώνους; cum Dindorfio post πελταστὰς addenda esse καὶ τοὺς in propatulo est, quod καὶ εὐζώνους abhorret ab usu Polybii talem hiatum evitantis[1]).

V, 3, 8 παρασκευάσῃ μὲν αὐτῷ] παρασκευάσῃ* αὐτῷ.

V, 18, 9 ἐν Λεχέῳ (correxit Casaubonus (v. p. XLIV) Λεχαίῳ) καθωρμίσθη] καθωρμίσθη* ἐν Λ.

V, 29, 2 ἐλπίσαντες γὰρ ὡς ..] δὲ* ὡς.

V, 30, 3 συνεχῶς ἐπόρθει χώραν, ἀλλὰ ..] Omisso συνεχῶς: χώραν ἐπόρθει*, ἀλλὰ ..

V, 33, 1 καίτοι γ' οὐκ ἀγνοῶ] καίτοι* οὐκ (v. IV, 11, 7).

V, 34, 5 οἱ πρότερον οὐκ ἐλάττω] πρότεροι* οὐκ.

V, 46, 11 ὀγδοήκοντα σταδίους ὑποκάτω ..] στάδια* ὑποκάτω.

V, 51, 3 ποίᾳ δεῖ προάγειν ἐπὶ τὸν Μόλωνα] προάγειν ὁδῷ* ἐπί.

V, 58, 7 οὐ γὰρ ἂν ἐπινοήσωσιν ἀεὶ προβαίνειν, οὐκ ἐλάττονος] προβαίνειν ἀεὶ* οὐκ.

V, 76, 11 δ' οὖν] δὴ* οὖν (v. p. XVI).

---

1) Quomodo post καὶ vitaverit hiatum Polybius, apud Fleckeisenum exponam.

V, 77, 3 *ἐθελοντὴν αὐτῷ*] *ἐθελοντὶ* αὐτῷ*; 101, 9 *ἐθελοντὴν εὐνοούντων*] *ἐθελοντὶ* εὐνοούντων.*

V, 82, 11 *τοὺς ὑπὸ Μενέδημον εὐζώνους*] *Μενεδήμου* εὐζώνους.*

V, 83, 3 *τῷ δὲ Θεοδότου*] *δὲ* Ἀντιόχῳ.*

V, 94, 6 *ζωγρίᾳ δὲ* | *λαβόντες εἰς διακοσίους*] *δ' ἐλάβοντο* εἰς*; revocavit librarius codicis Parisini 1649 *δ' ἔλαβον εἰς.*

Detectis igitur iis correctorum imperitorum mendis liceat quarti et quinti libri eos locos accuratius examinare, quibus aliquid in libris recentibus (CDE) afferatur, quod videatur dignum, de quo latius disputetur, sive haustum ex libro archetypo sive excogitatum a librariis.

IV, 1, 5 *ὡς εἰς*[1]) *Ὤγυγον*] *εἰς**; correxit *ἕως εἰς* Schweighaeuserus (v. praef. I, p. 85 s.)[2]).

IV, 3, 5 *Δωρίμαχος*] *Δορίμαχος** et sic posthac fortasse petitum ex IV, 16, 11; ibid. *τὴν τῶν Φιγαλέων πόλιν*] *Φυγαλέων** et *Φιγαλέαν**; 3, 8 *Φιγαλέαν* (correxit *Φιγάλειαν* Dindorfius)] *Φυγαλέαν** et *Φιγαλίαν**; 6, 10 *Φιγαλίαν*] *Φυγαλέαν**; 31, 1 *Φιγαλίας*] *Φυγαλίας**; 80, 3 *Φιλίαν*] *Φιαλίαν**, revocandum est *Φιγάλειαν.*

IV, 4, 1 *Χυρῶνος*] *Χείρωνος**.

IV, 4, 5 *Βαρβυτας* (s. acc.)] *Βαβύρτας* ex § 7.

IV, 4, 8 *συνεχώρησε .. ποιήσεσθαι*] *ποιήσασθαι**.

IV, 5, 4 *Μεσσηνίαν*] *Μεσσήνην**; 6, 8 *τὴν Μεσσηνίαν*] *Μεσσηνίων** similiter 13, 5 *τὴν Σικυωνίαν χώραν*] *Σικυωνίων**.

IV, 6, 1 *σὺν δὲ τούτοις*] *σὺν τούτοις δὲ καὶ**; similiter 16, 8 *μετὰ δὲ ταῦτα*] *μετὰ ταῦτα δὲ** (v. IV, 19, 6. 20, 9. 29, 2. 75, 8 al.).

IV, 7, 3 *Πατριεῦσιν*] *Πατραιεῦσι**; revocavit *Πατρεῦσι* Dindorfius.

---

1) Si Urbinatis testimonium deest, Vaticani scriptura affertur; si Urbinatis scriptura diserte annotatur, inter se Vaticanus et Urbinas non consentiunt.

2) Wunderero disputanti (coni. Pol. p. 4) de mutatis inter se *ὡς* et *ἕως* equidem astipulari non possum.

IV, 8, 4 (v. p. X) *ἐναργῆ .. μαρτύρια καὶ πλείω μὲν ἐκφανεστατοις* (s. acc.) *ἱστορηκόσι* F_1] *ἐκφανέστατα δὲ τοῖς* (v. VI, 44, 2).

IV, 8, 4 *περὶ τῆς Ἀκροκόρινθον πράξεως*] *εἰς* Ἀκροκόρινθον*. Solet[1]) Polybius genetivi loco uti praepositionibus *περὶ* vel *κατὰ* vel *εἰς* coniunctis cum accusativo ita, ut aut hiatus vitetur (v. Krebsium 'Die Präpos.' p. 104, 145) aut prohibeatur, ne duo genetivi inter se conectantur. Itaque I, 20, 10 invenimus *τῆς περὶ τὰς πεντήρεις ναυπηγίας* pro *τῆς τῶν πεντήρων ναυπηγίας*, II, 14, 3 *τῶν περὶ .. τοὺς τόπους .. ἰδιωμάτων*, I, 52, 5 *τοῦ κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας χρόνου*, II, 67, 8 *τοῦ κατὰ τὸν Εὐκλείδαν προτερήματος*, III, 116, 2 *τῆς κατὰ τὸν ἀγῶνα κρίσεως*, XVI, 16, 1 *περὶ τοῦ κατὰ Μεσσηνίους παρασπονδήματος*, I, 7, 12 *τῆς εἰς ἐκείνους τιμωρίας*, I, 69, 7 *τῆς εἰς σφᾶς τιμωρίας*, XXXVIII, 1^b(4), 13 *τῆς εἰς Θηβαίους τιμωρίας*. Quae cum ita sint, genetivi obiectivi *περὶ τῆς Ἀκροκορίνθου πράξεως* per se non satis apti (v. Schweighaeuseri lexic. s. v. *πρᾶξις*) locus esse non potest. Iam cum Krebsius rectissime docuisset (l. c. p. 147 ann. 1), Polybium non consuesse[2]) repetere eandem praepositionem, fieri non potest, ut hoc loco emendetur *περὶ τῆς* (*περὶ τὸν*) *Ἀκροκόρινθον πράξεως*, sed quadam necessitate coacti sumus revocare aut *περὶ τῆς* (*εἰς τὸν*)

---

1) Sed non mirum est, Polybium sibi non constare: I, 47, 4 *τῆς τοῦ ῥοῦ βίας*, II, 60, 4 *τῆς τῶν Ἀχαιῶν πραότητος καὶ καλοκἀγαθίας*, 65, 11 *τῆς τῶν ἀγαθῶν ὁπλομάχων προβολῆς* (v. tamen hoc de loco Bekkerum), 69, 8 *ὑπὸ τῆς τῶν Λακώνων εὐψυχίας*, ib. *ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς τῶν Μακεδόνων τάξεως*, III, 2, 2 *τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους*, 2, 8 *τῆς τοῦ καταλελειμμένου παιδὸς ἀρχῆς*, 7, 4 *οὐχ ἕνεκα τῆς τῶν συγγραφέων ἐπιτιμήσεως, χάριν δὲ τῆς τῶν φιλομαθούντων ἐπανορθώσεως*, 7, 6 *ἄνευ τῆς τῶν προειρημένων ἐπιγνώσεως*, 9, 2 s. *οὐχ ἕνεκα τῆς πιθανότητος τῶν εἰρημένων .. ἀλλὰ τῆς τῶν ἀναλαμβανόντων τὰς ἐκείνου βύβλους ὑπομνήσεως*, 17, 11 *διὰ τῆς τῶν χορηγιῶν παραθέσεως*, 69, 10 *τῆς τῶν Καρχηδονίων παρεμβολῆς*, 79, 4 *τῆς τῶν Κελτῶν μαλακίας καὶ φυγοπονίας* cet.

2) Sed exstat IV, 11, 5 *ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς ἐπὶ τὸν Ὀλύγυρτον*.

Ἀκροκόρινθον πράξεως aut *περὶ τῆς (κατὰ τὸν) Ἀκροκόρινθον πράξεως*; si vero contuleris locum lib. XVI, quem supra attulimus, non dubitabis cum Krebsio l. c. p. 145 ann. 2 tenere: *περὶ τῆς (κατὰ τὸν) Ἀκροκόρινθον πράξεως*.

IV, 8, 10 *πραξεως*] *παρατάξεως*.

IV, 9, 10 *πέμποντες τῆς λείας*] *τὰς λείας**; emendavit Naberus (Mnem. 1857 p. 362) *γέμοντες τῆς λείας* coll. IV, 65, 2; V, 8, 8; XIV, 10, 2 (v. Schweighaeuseri t. VI p. 106).

IV, 10, 1 *οἰκείαν*] *οἰκίαν**; 58, 3 *οἰκείων*] *οἰκιῶν*; 8, 10 *κατείλην*] *κατ' ἴλην*; V, 84, 1 *εἴλης* (s. spir.)] *ἴλης*; IV, 21, 12. V, 111, 10 *ἐπάνειμεν*] *ἐπάνιμεν*; IV, 64, 4 *ἐξέλειπον*] *ἐξέλιπον* ex § 10; IV, 81, 1 *Χείλων*] *Χίλων** (v. C. I. A. III, 1 n. 1102. 1128); V, 59, 1 *στρατείας*] *στρατιᾶς*; 61, 4 *ἐπεὶ*]. *ἐπὶ*; 61, 8 *ἀπέλειπε*] *ἀπέλιπε**; 111, 7 *ἀπέλειπε*] *ἀπέλιπε*; 90, 3 *συνωκεῖσθαι*] *συνῳκίσθαι*.

IV, 17, 6. V, 57, 1 *οἰκίαν*] *οἰκείαν*; IV, 10, 6 *Κλιτορίαν*] *Κλειτορίαν* ex 11, 2 et 70, 2; 22, 7 *συνιδέναι*] *συνειδέναι*; 68, 3 *προνομίας*] *προνομείας*; 87, 4 *κακεντρεχία*] *κακεντρεχεία** pro *κακεντρέχεια*; V, 34, 7 *Λυσιμαχίαν*] *Λυσιμάχειαν*; 59, 11 *ἀνθρωπίας*] *ἀνθρωπείας*; 76, 4 *αὐλίοις*] *αὐλείοις*; 85, 13 *ἀγεννίαν*] *ἀγέννειαν** (v. Bothii Polyb. p. 38).

IV, 64, 4 *προείη*] *προήει*.

IV, 11, 5 *Ὀλύγυρτον*] *Ὀλίγυρτον** (v. IV, 70, 1).

IV, 19, 9 *ὑπερισθμίσας*] *ὑπερισθμήσας** falso mutatum ex prava scriptura 19, 7 *διισθμήσαντα* pro *διισθμίσαντα*.

IV, 27, 6 *διοικήσαντες*] *διοικίσαντες*; 72, 6 *ἀπελογήσατο*] *ἀπελογίσατο*; V, 17, 9 *ὁρμήσας*] *ὁρμίσας*; 35, 9. 48, 12 *ἀκονητὶ*] *ἀκονιτὶ* (v. praef. I p. 44); 41, 2 *ἐγχειρήσαντος*] *ἐγχειρίσαντος*; 100, 8 *εἰσοικήσας*] *εἰσοικίσας*.

IV, 16, 11 *πραττομένοις*] *πραττομένης*.

IV, 12, 7 *προβοηθοῦντες*] *παραβοηθοῦντες**; praeferendum videtur *προσβοηθοῦντες* [1]) scribae codicis Regii B coll. IV, 76, 5; V, 13, 3. 14, 5. 15, 5.

---

1) *Πρὸ* et *πρὸς* saepissime confunduntur (II, 65, 1; IV, 19, 9. 26, 8. 63, 4. 80, 3. V, 11, 2 al. v. p. XL).

IV, 14, 4 *ἐν μέσῳ Πελοποννήσωι*] *Πελοποννήσου*.

IV, 15, 2 *παρακαλεῖν αὐτοὺς* (et *αὐτοῖς* per dittogr.) *βοηθεῖν*] *αὐτοῖς**.

IV, 16, 6 *παρὰ τὰς Ῥωμαίους συνθήκας*] *Ῥωμαίων** (v. p. XXIV).

IV, 16, 9 *Σκερδιλαΐδας ποιούμενος*] *δὲ* extremo versu omissum a Vaticano additur ante *ποιούμενος* fortasse non coniectura (v. p. XXIX: V, 85, 3).

IV, 16, 9 *πεισθεὶς Ἀμύνας*] *Ἀμύνᾳ**; correxit Casaubonus *Ἀμυνᾷ*, quem alibi dicit Polybius Amynandrum (v. Fleck. annal. 1884 p. 113).

IV, 17, 2 *ἐπικρύψασθαι τὰς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας*] *ἐναργείας* (v. praef. I p. 60).

IV, 17, 7 *ἐπρέσβευον .. βουλομένοις .. ποιεῖσθαι τὰς διαλύσεις*] *βουλόμενοι*.

IV, 17, 8 *ἅτε τῶν μὲν κατεχόντων τὴν πόλιν, ἐν δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐχόντων πάσας τὰς ἐλπίδας*] *δὲ* deletur.

IV, 17, 11 *διανοεῖσθαι περί τε τοὺς εἰς τὸ θεῖον .. ἀσεβείας*] *τῆς*, nisi forte malueris *τὰς*.

IV, 18, 3 *τὰς κλίμακας ἑτοίμας ἔχοντες*] *ἑτοίμους** (v. V, 79, 1 p. XXVI).

IV, 19, 9 *προσκατασύρας τινὰς τόπους*] *προκατασύρας* ex IV, 10, 8.

IV, 19, 9 *εἰς τὴν Κόρινθον*] *τὴν* falso deletur coll. IV, 22, 2.

IV, 20, 3 *ταῦτα δὲ ... ἐγκατέλιπον*] *δή*; IV, 80, 1 *ἔτι δὴ τούτων πραττομένων*] *δὲ**; 83, 2 *σπεύδων δὴ*] *δὲ**; V, 32, 2 *δοκοῦντες δὴ λέγειν*] *δὲ**.

IV, 20, 5 *οὐ γὰρ ἡγητέον μουσικήν ... παρεισήχθη*] *παρεισῆχθαι*; ibid. *οὐδαμῶς ἁρμόζοντα λόγον ἂν τῷ ῥίψαι* F] *αὐτῷ ῥίψας*.

IV, 20, 8 *ἕκαστοι ... τοὺς ἐπιχωρίους .. θεοὺς ὕμνους* (v. p. XVI s.)] *ὑμνοῦσι*.

IV, 21, 1 *τὴν τοῦ περὶ ἔχοντος ψυχρότητα* F] *περιέχοντος* (v. p. XXIX).

IV, 21, 8 *οἱ μὲν ἄλλοι .. πάντας αὐτοὺς ἐξεκήρυξαν*] *πάντες*.

IV, 22, 12 *Πολυφόνταν*] *Πολυφόντην** (v. Nisseni 'Krit. Unters. üb. d. Quell. d. 4. u. 5. Dekade etc.' p. 137 ann.).

IV, 23, 3 *τὸ κατὰ τὸ συνεχὲς*] *κατὰ τὸ συνεχὲς* omisso *τὸ*.

IV, 24, 6 *οὐ καλῶς εἶχον εἶναι*] *ἔχον*.

IV, 24, 7 *ἐφ' οὕτω μικρᾶς αἰτίας*] *μικραῖς αἰτιάις** (v. Krebsium l. c. p. 81).

IV, 24, 8 *περὶ συμμαχίαν*] *συμμαχίας** (v. Krebsium l. c. p. 105; Fleck. ann. 1884 p. 120).

IV, 24, 9. 27, 9 *μετὰ τῆς δυνάμεως*] *τῆς* perperam omittitur.

IV, 24, 9 *προῆγε . . ὡς ἐπὶ Κορίνθου*] *Κόρινθον** (v. Krebsii l. c. p. 79).

IV, 25, 4 *ἐπιβουλεύσαιεν δὲ κατὰ μὲν θάλατταν Πύλῳ, κατὰ δὲ γῆν ἄρτι συνοικιζόμενοι τῇ Μεγαλοπολι τῶν Ἰλλυριων* (s. acc.) *ἀνάστατον αὐτὴν ποιῆσαι*] Postquam codicis Bavarici (C) librarius recte correxit *συνοικιζομένῃ* (v. IV, 16, 11), Hultschius (quaest. Pol. II, 8) lacunam unius versus optime explevit his: *συνοικιζομένῃ τῇ Μεγαλοπολι⟨τῶν πόλει σπεύδοντες μετὰ⟩τῶν Ἰλλυριῶν*.

IV, 25, 7 *πολιτείας καὶ νόμοις χρωμένους*] *πολιτείαις*.

IV, 26, 5 *ἡμέραν ἐν ᾗ . . ἀπαντήσωσι*] *ἀπαντήσουσι*.

IV, 27, 6 *ἀνοία μετὰ κακίας τὸ δοκεῖν* F] *ἄνοια**; lacunam indicavit Hultschius a me expletam uno versu hoc: *ἀνοίᾳ μετὰ κακίας ⟨χρώμενοι προφανῶς διὰ⟩ τὸ δοκεῖν*.

IV, 28, 2 *ἐναλλὰξ . . καὶ κατὰ περίθεσιν*] *παράθ*.

IV, 28, 5. V, 45, 1 *εἶπα*] *εἶπον**; V, 46, 6. 91, 4 *προεῖπα*] *προεῖπον**; 58, 3 *εἴπαμεν*] *εἴπομεν**; V, 50, 13 *ἀπειπομένου*] *ἀπειπαμένου**; IV, 51, 6 *παρείλαντο*] *παρείλοντο**; 57, 1 *ἀπελίπαμεν*] *ἀπελίπομεν** (v. praef. I p. 76 s.).

IV, 29, 1 *τοὺς ὑπερκειμένους τῆς Λακεδαιμονίαις* (v. p. XV) *βαρβάρους*] *Μακεδονίας* recte, sed falso transponitur *ὑπερκειμένους* post *Μακεδονίας*.

IV, 31, 5 v. p. XXVIII.

IV, 32, 1 *παραυτὰ*] *παραυτίκα**.

IV, 32, 8 *οὐ πάνυ πολλοῖς χρόνοις*] *πολλοῖς πρότερον* χρόνοις*; tenenda est codicis vetusti scriptura (v. Krebsium l. c. p. 76b) neque cum Hertleinio (l. c.) *ἐν* ante *οὐ* inserendum.

IV, 33, 4 *καὶ τοῦτο* (pro *τοῦτ'*) *εἰκότως ἐπεὶ οὖν* (v. p. XXIV)] *ἐποίουν*.

IV, 34, 6 *ἔφασαν μετὰ ταῦτα βουλεύεσθαι*] *βουλεύσεσθαι*.

IV, 35, 6 *ἐ|πελπίζοντες ἀεὶ καὶ προσδοκίαν ἔχοντες*] *ἐλπίζοντες**; videtur in archetypo fuisse recentium librorum *ἀπελπίζοντες* (quod tenet codex Monacensis N) coniectura *ἐλπίζοντες* non satis proba sanatum.

IV, 35, 13 *Εὐλαμίδου*] *Εὐδαμίδου*.

IV, 35, 15 v. p. XX.

IV, 36, 6 *οἱ παρα* (s. acc.) *τὸν Μαχατᾶν*] *περὶ*; 67, 4 *περὶ τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων ἔθη*] *παρὰ*.

IV, 37, 5 *τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν ἐγχειρεῖν ἐπεβάλλετο*] *ταῖς** non male (v. IV, 25, 1. 34, 9) sed conferas III, 2, 8.

IV, 37, 6 *τὸν.. Ἀθήναιον ἐπολιόρκει*] *τὸ*.

IV, 38, 1 *Βυζάντιοι.. εὐκαιρότατον οἰκοῦσι τόπον.. πρὸς εὐδαιμονίαν πάντη τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ*] *πάντων**.

IV, 38, 2 *ὥςτε μήτ' εἰςπλεῦσαι μήτ' ἐκπλεῦσαι δυνατὸν εἶναι | τῶν ἐμπόρων*] *τ. ἐμπ. τινὰ**; addere vocabulum iam in archetypo omissum *μηδένα* nemo dubitabit; sed cum dubium sit, utrum ante *δυνατὸν* illud *μηδένα* sit inserendum conferenti I, 69, 13; IV, 54, 3 an post *δυνατὸν εἶναι* inspicienti II, 62, 11; VI, 40, 2, idcirco videtur inter *ἐκπλεῦσαι* et *δυνατὸν* esse interponendum *μηδένα*, quod ita facillime intellegitur, quomodo vocabulum illud omitti potuerit.

IV, 38, 6 *ποτὲ μὲν ... τότε δὲ*] *τοτὲ*.

IV, 40, 9 *νῦν δ' ἐστὶ λίμνη* F] *ἐστι*; 60, 4 *δάλλήλοις*] *ἀλλήλοις*.

IV, 41, 5 ~~*ὅταν*~~ *δὲ .. ἐκλύεται τὰ ῥεύματα*] *ἐκλύηται*; noli conferre IV, 32, 5; XIII, 7, 10 quibus locis fit sermo de re praeterita.

IV, 44, 4 *Ἀλκιβιάδους*] *Ἀλκιβιάδου*.

IV, 44, 7 v. p. XXIII et XXVIII.

IV, 45, 5 *τί γὰρ ἐπισφαλέστερον ἀστυγείτονος καὶ βαρβάρου πολέμου; τί δεινότερον;*] *ἀστυγείτονος φαύλου* καὶ β. π. τί δεινότερον*;*

IV, 45, 6 v. p. XXIX.

IV, 48, 2 *εἶχε δὲ βραχεῖαν τότε ῥοπὴν*] *βαρεῖαν** pro *βραχεῖαν*.

IV, 48, 9 *τῶν τε δυνάμεων καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων*] *δὲ**.

IV, 48, 10 *τῶν γὰρ καιρῶν παρόντων αὐτῶν*] *αὐτῷ*.

IV, 50, 1 s. *ἀντιπεριστήσειν τῷ Προυσίᾳ φόβους καὶ κινδύνους κατὰ τὴν προειρημένην ὁρμὴν πολεμῶν παρείλετο*] *κινδύνους· ὃς κατὰ..* (v. IV, 16, 9: p. XXXV).

IV, 51, 3 *διὰ τὸ τά τε.. ἄκριτα μένειν .. κατὰ τὸν Ἀχαιὸν... πραγμάτων εἶναι κύριον*] *καὶ τὸ*.

IV, 52, 1 *Καύρου*] *Καυάρου* ex sequenti paragrapho.

IV, 52, 2 *πυθόμενοι τοῖς Ῥοδίοις*] *δὲ* Ῥόδιοι*; melius correxit Schweighaeuserus: *δ' οἱ Ῥόδιοι*.

IV, 52, 7 *αἰθίαν*] *αἰθύαν**; non Casauboni *λιθείαν* sed *λιθίαν* putavi esse cum Hultschio recipiendum librorum testimoniis nonnullis confirmatum.

IV, 54, 4 *Λαππαίων*] *Λαπαίων** (v. Bull. de corr. hell. VII, p. 247 s.).

IV, 55, 4 *τευχήρεις*] *τειχήρεις*.

IV, 55, 6 *κατελάβοντο δὲ καὶ τὸν λιμένα τῶν Φαιαστίων ... ὁμοίως δὲ καὶ τῶν αὐτῶν τῶν Γορτυνίων*] *Φαιστίων .... τὸν αὐτῶν*, sed falso post *Γορτυνίων* repetitur *λιμένα*.

IV, 56, 9 *ἔστι γὰρ τὸ πᾶν μέγεθος αὐτῆς οὐπολυτελῶς | δ' εὐκατακράτητον*] *οὐ πολὺ τέως**; cum Ursino emendes: *οὐ πολύ, τελέως*.

IV, 57, 3 *Αἰγειλάταις*] *Αἰγειράταις*; ibid. *τὸν ἀπαιγείου πυλῶνα*] *ἀπ' Αἰγίου*.

IV, 57, 4 *ἐξεκέκλητο πρὸς τὴν πρᾶξιν αὐτοὺς ἀτέλειαν οἰκείους ὄντας*] *ἅτε λίαν* (Suidas s. v. *ἐξεκέκλητο*: *ἅτε* omisso *λίαν*).

IV, 57, 5 *Παρνασσὸν*] *Παρνασὸν** (v. praef. I, p. 73).

IV, 58, 2 *ἐκπλαγεῖς καὶ περίφοβοι γενόμενοι πάντες ἐτρέποντο πρὸς φυγὴν*] Post *ἐκπλαγεῖς* inepte additur *ἦσαν*.

IV, 58, 4 *θαρσαλεώτεροι*] *θαρραλεώτεροι* (v. Fleck. ann. 1884 p. 114 s.).

IV, 58, 5 *συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Δωρίμαχον ἤδη τὸν περιεστῶτα κίνδυνον αὐτούς, οὐσυστραφέντες ὥρμησαν*] *συστραφέντες*.

IV, 58, 11 *πᾶν· αἰσχρως* (s. acc.)] *πάντ' αἰσχρῶς** v. p. XXIII.

IV, 60, 6 *ἐνδεχομένῳ*] *ἐνδεχομένως*.

IV, 60, 9 *ἐπίπαν*] *ἀπεῖπον** pro Bekkeri *ἀπεῖπαν* (v. p. XXXVI).

IV, 61, 4 *παρασκευασθαι*] *παρεσκευάσθαι** (v. p. XXIII).

IV, 61, 7 *ὁ γὰρ Ἄμβρακος ἔστι μὲν χωρίον εὖ κατεσκευασμένον ... κεῖται δ' ἐν λίμναις, μίαν ἀπὸ τῆς χώρας στενὴν καὶ χωστὴν ἔχον πρόσοδον*] *ἔχων**; ut Polybius IV, 71, 1 s.: *τὴν εὐκαιρίαν ὁρῶν τοῦ τόπου· καθ' ὅσον γὰρ* (scil. *ὁ τόπος*) *ἐπέκειτο τοῖς Ἀχαιοῖς τότε καὶ τοῖς Ἀρκάσι καὶ πολεμητήριον ὑπῆρχε τοῖς Ἠλείοις ἀσφαλές, κατὰ τοσοῦτον πάλιν κρατηθὲν* (scil. *τὸ πολεμητήριον*) *ἔμελλε τῶν μὲν Ἀρκάδων προκεῖσθαι* in duobus membris sibi respondentibus leni anacoluthia usus non idem adhibet subiectum (*τόπος*) sed antecedentis enuntiati praedicatum (*πολεμητήριον*) tribuit alteri membro subiecti loco, ita hoc loco ad *κεῖται δ' ἐν λίμναις* non *ὁ Ἄμβρακος* sed *χωρίον* spectare subiectum itaque Vaticani scripturam *ἔχον* non esse sollicitandam, manifestum est.

IV, 62, 5 *ὡς.. τολμήσοντος οὐδενός, αὐτοὶ δὲ πορθήσαντες ἀδεῶς*] *πορθήσοντες*.

IV, 63, 1 *τἀπίχειρα κεκοσμημένος*] *κεκομισμένος*.

IV, 63, 4 *ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προσῆγε*] *προῆγε*; 69, 6 *ἅμα δὲ τῷ προσάγοντας αὐτοῖς τοὺς Μακεδόνας σύνεγγυς γενέσθαι*] *προάγοντας**; 80, 3 *προσάγοντος*] *προάγοντος*; V, 48, 12 *προσάγων*] *προάγων*; 51, 2 *προσῆγεν*] *προῆγεν*. Quae nuper Wundererus (coni. Pol. p. 10) de vocabulis *προάγειν* et *προσάγειν* inter se mutatis disputavit, haec profiteor, quatenus nova sunt, falsa[1]) esse videri.

IV, 63, 10 *σιτομετρήσας εἰς τριάκονθ' ἡμέρας ... προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς τὴν Στρατικήν*] *προῆγε τὴν δύναμιν**.

IV, 63, 4 *σπεύδων διαβῆναι τὸν Ἀμβρακικὸν καλούμενον κόλπον ὃ στενώτατόν ἐστι*] *ὃς στενώτατός* (vel *στενότατος*)*; *οὗ στενώτατόν* revocavi cum Hultschio; ibid. *τὸ.. ἱερὸν καλούμενον ἀντίον*] *Ἄκτιον*.

IV, 63, 7 *Ἀκαρνάνων πεζοὺς δισχιλίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους*] *Ἀκαρνάνων μὲν** (v. Fleck. ann. 1867, p. 305 s.); ibid. *Φοιτιας* (s. acc.)] *Φοιτείας** ex IV, 63, 10 pro *Φοιτίας* (v. Steph. Byz. p. 669, 13 Mein. Oberhummeri 'Ambrakia, Amphilochien, Leukas im Altert. München 1887' p. 38).

IV, 64, 3 *φήσας βουλεύσασθαι καὶ περὶ τῶν παρακαλουμένων*] *καὶ* deletur.

IV, 64, 7 *σημείαν*] *σημαίαν*.

IV, 64, 9 *ὁ δὲ Φίλιππος.. καὶ πορθήσας ἀδεῶς καὶ ταύτην Ἰθωρίαν*] *τὴν**; lacunam quae est inter *ταύτην* et *Ἰθωρίαν* putavi coll. III, 17, 1. IV, 63, 10; 64, 3 expleri posse duobus versibus his: *καὶ ταύτην* (*τὴν χώραν προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς τὴν*); quos versus librarium deceptum vocabulo *τὴν* et ineunte priore versu et exeunte posteriore posito facillime omittere potuisse, quis est qui neget?

IV, 65, 3 *Παγονιον* (s. acc.)] *Παιάνιον* ex § 11.

---

1) In Fleckeiseni annalibus uberius hac de re propediem disputabo.

IV, 66, 8 *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον*] *κατὰ δὲ* v. IV, 16, 9: p. XXXV; ibid. *Ζάκανθον*] *Ζάκανθαν*.

IV, 67, 5. V, 5, 8 *ταῦτα καὶ τοιαῦτα*] *τὰ* τοιαῦτα*.

IV, 67, 7 *προῆγεν ἐπὶ Λαρίσης*] *ἀπὸ*.

IV, 67, 8 *τοῦ Κορίνθου*] *τῆς**; 72, 8. V, 28, 5. 29, 4 *τὸν Κόρινθον*] *τὴν**; V, 2, 7 *τῷ Κορίνθῳ*] *τῇ**; 45, 4 *ἐν τῶι Κτησιφῶντι λεγομένῃ*] *τῇ*.

IV, 67, 8 *Ἄρατον .. ὡς αὐτὸν ... μετεπέμπετο*] Falso delevit *ὡς αὐτὸν* librarius codicis Bavarici (C); nam est Polybii latius et verbosius dicere (v. Kaelkeri de Pol. eloc. p. 272 s.).

IV, 68, 5 *κατελπίζων κατασχήσειν τοὺς Μακεδόνας*] *καταταχήσειν*.

IV, 69, 1 *Στεμφυλίων*] *Στυμφαλίων* ex antecedentibus.

IV, 69, 4 *ὑπελάμβανον τῶν Ἀχαιῶν αὐτῶν τινας συνέβη βεβοηθηκέναι*] *συμβεβοηθηκέναι**; cum Hultschio compositum *συνεπιβεβοηθηκέναι* Polybii generi dicendi aptissimum censui esse revocandum.

IV, 70, 2 *προςαναλαβὼν Ἄρατον τὸν νεώτερον καὶ τοὺς ἅμα τούτοις συνηθροισμένους*] *τούτῳ*.

IV, 70, 3 *ἡ δὲ Ψωφὶς ἔστι .. κτίσμα τῆς Ἀζανίδος .. συνάπτουσαν*] *συνάπτουσα*.

IV, 70, 7 *κατὰ βραχὺ τῶν χρόνων κατείργασται*] *τῷ χρόνῳ*.

IV, 70, 8 *παρὰ δὲ τὴν ἀπ' ἠοῦς πλευρὰν ἔχειν τὸν Ἐρύμανθον*] *ἔχει*.

IV, 70, 9 *τόπον*] *τρόπον*.

IV, 71, 1 *συνορῶν καὶ συλλογιζόμενος*] *λογιζόμενος**.

IV, 71, 5 *διηπορουν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῦ πεπεῖσθαι*] *τῷ*..

IV, 72, 5 *ἠναγκάσθη μένειν ἐπὶ τόπου τινὸς ἡμέρας*] *τινὰς*.

IV, 74, 1 *τῆς Πισάτιδος γαίης*] *γῆς**; correxit Bekkerus *πάσης*.

IV. 74, 2 *οὐκ ὀρθῶς κατά γε | τὴν περὶ τοῦ μέλ-*

λοντος ποιούμενοι πρόνοιαν] *κατὰ γένος τὴν**; restitui cum Hultschio *κατά γε τὴν* (*ἐμὴν γνώμην*).

IV, 74, 4 *εὐεπίθετοι τοῖς πολεμεῖν .. προθεμένοις ἐκ τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς γίνονται τὸν βίον*] *τῶν βίων*.

IV, 75, 5 *καταπλαγέντων δὲ τῶν συμπεφευγότων τὴν ἔφοδον ἀτε|λῆ ... ἀπείρως .. διακειμένων*] *ἅτε λίαν**; revocavit Dindorfius *ἅτε δὴ* (v praef. I, p. 61: III, 73, 3).

IV, 75, 7 *κυριεύσας .. σωμάτων πλειόνων ἢ πεντακισχιλίων, πρὸς δὲ τοὺ|τῆς τετράποδος λείας ἀναρίθμητον ἐξελασάμενος πλῆθος*] *τούτοις τῆς*.

IV, 76, 6 *πεπεισμένος .. τὸ κατὰ βραχὺ δη|σιν* (s. acc.) *εἰς συνήθειαν ἀγαγὼν*] *λήσειν*.

IV, 76, 7 *μικροῖς χρόνοις πρότερον*] *ὕστερον**; ibid. *μὴ ποιεῖν Κλεομένει* (et *Κλεομένη* per dittogr. v. p. VI) *προςταττόμενον*] *Κλεομένει τὸ προςταττόμενον*.

IV, 76, 8 *διΐστασθαι*] *ἐνίστασθαι**.

IV, 77, 8 *ἀπὸ Τριφύλου τῶν Ἀρκάδων παίδων ἑνός*] *Ἀρκάδος*.

IV, 78, 1 *ἐν Τυπανίαις*] *Τυπανέαις* ex 79, 2.

IV, 79, 3 *τοῖς κρατηθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων ὀφείλεται παρασχεῖν*] *πάσχειν*.

IV, 80, 7 *τὸ δὲ .. πλῆθος .. ἐγχειρίζων τῷ Φιλίππῳ τὴν πόλιν*] *ἐγχειρίζον*.

IV, 80, 11. V, 111, 6 *χερῶν*] *χειρῶν**.

IV, 81, 3 *ἐγίνετο πρὸς τῷ συντελεῖν*] *τὸ**. V, 79, 1 *ἐγίνοντο πρὸς τῷ .. κρίνειν*] *τὸ** (v. Hultschii quaest. Pol. I, p. 20 ss.); Krebsio l. c. p. 122 s. contra Vaticani auctoritatem accusativum praeferenti non assentior ratus, Polybium ipsum sine ulla causa modo dativum modo accusativum adhibuisse, librarios autem haud raro accusativum pro dativo posuisse.

IV, 81, 7 *διὰ γάρ τινων και....πων καὶ γειτόνων ἐκκλαπεὶς καὶ διαδρὰς ἔλαθεν αὐτόν*] *φίλων καὶ γειτόνων**; correxi equidem: *κατ(οικούν)των ἐκ γειτόνων*.

IV, 82, 8 *τοὺς μὲν παρακαλῶν οἱ δ' ἀνατεινόμενος*] *οἷς δ'*; ibid. *Φαρασέα*] *Φαραιέα*.

IV, 84, 5 *χρωμένους τοῖς ἰδίοις πολέμοις*] *πολιτεύμασι.*

IV, 85, 2 *καί τι προσέπι..πτε τοιοῦτον*] *προσεπεῖπε.*

IV, 86, 8. V, 1, 9 *Ἀπελλῆ*] *Ἀπελλῆν.*

V, 1, 3 *ἀνήρχετο τῆς ἐπιβολῆς*] *ἐνήρχετο* ex § 5.

V, 2, 4 *συνεχεῖς ποιουμένας ἀναπείρας*] *ποιούμενος.*

V, 3, 4 *Παλαιῶν*] *Παλαιέων**; eadem ratione formatur genetivus *Παλαιῶν* qua *Παιανιῶν*, *Πειραιῶν* al.

V, 3, 5 *τοὺς . . Μακεδόνας ἐφῆκε*] *ἀφῆκε**; 8, 4 *ἐφῆκε τὴν δύναμιν*] *ἀφῆκε**; 95, 8 *τοὺς ἱππεῖς ἐφῆκαν*] *ἀφῆκαν**.

V, 3, 7 *ἵνα πρῶτον μὲν αἱ τῶν παρέληται τὴν . . ὑπηρεσίαν*] *Αἰτωλῶν* v. p. XXV.

V, 4, 2 *βραχὺν . . τινα τόπον ἐπίπεδον αὐτῆς ὑπάρχοντα, τὸ πρὸς τὴν Ζάκυνθον ἐστραμμένον*] *τὸν**.

V, 4, 3 *τοὺς κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα πόλιν δυνάστας*] *τόπους δυνάστας**; egregie restituit Bekkerus: *πολιδυνάστας.*

V, 5, 2 *Δωρίμαχον ἀποστῆσαι τῆς . . . ὁρμῆς*] *ἀποσπᾶσαι* (sic)* (v. V, 76, 7).

V, 5, 4 *διὸν οἱ περὶ Γόργον*] *δι' ὧν** vel *δι' ὃν** [scribendum erat *διόπερ*].

V, 5, 6 *πλεῦσαι μὲν γὰρ εἰς τὴν Μεσσηνίαν ῥαιδίως ἦν*] *ῥᾴδιον.*

V, 5, 8 *λυμεωνευόμενοι*] *λυμαινόμενοι**.

V, 6, 6 *νυκτοποιήσας*] *νυκτοπορήσας.*

V, 7, 1 *τὸν μὲν Φίλιππον καθιξόμενον τῆς προθέσεως τοὺς Αἰτωλοὺς ἀδυνατήσοντας*] *τοὺς δὲ* (pro *δ'*) *Αἰτωλούς.*

V, 7, 7. 22, 5 *ἐκ μὲν εὐωνύμων . . ἐκ δεξιῶν*] *δεξιῶν δὲ** v. p. XXV.

V, 7, 8 *τῶν παρὰ ταύτη στενῶν*] *ταύτην* (v. II, 5, 6; 6, 6).

V, 7, 9 *εἰς ἀγωγὴν πεντακοσίους στρατιώτας*] *εἰσαγαγὼν.*

V, 7,12 *ἠσφαλισθη λιμνη* (s. acc.)] *ἠσφαλίσθη λίμνη**; cum Hultschio est scribendum *ἠσφάλισθ' ἡ λίμνη.*

V, 8, 1. 13, 3 *τὸν Θέρμον*] *τὸ** (v. Hultschium ad V, 7, 6 et Steph. Byz. p. 310, 3 Mein.)

V, 8, 4 *Θερμαίων*] *Θερμίων* (v. Steph. Byz. l. c.).

V, 9, 8 *Ἀντίγονος ἐκ παρατάξεως μάχῃ Κλεομένην* F_1] post *Κλεομένην* coniectura addit librarius codicis Bavarici (C) *φυγαδεύσας** (v. p. XXVII).

V, 11, 1 *ὧν ἤνεγκε τὸ τότε πραχθὲν* F] *ἦν ἓν καί*.

V, 11, 8 *σαφῶς δὲ γινώσκοντας ὅθεν τε ὁ Φίλιππος .. κύριος ἦν* F] *ὅθ' ὁ* pro *ὅθ' ὁ* (v. p. VI).

V, 13, 1 *προβαλλόμενος*] *προβαλόμενος*.

V, 14, 2 v. p. XLV: V, 29, 4.

V, 15, 8 *οἱ δ' οὐχ οἷον* ....|......... *ἐμέτρησαν φά|σκοντες οὐδὲ λήξειν τῆς προθέσεως*] *οἷον συνεστάλησαν, ἀλλ' ἐπεμέτρησαν*; equidem lacunam XIII litterarum explevi his: *οἷον* (*ὑπέμειναν ἀλλ' ἐπ*)*εμέτρησαν*.

V, 16, 5 *περὶ ταῦτα συνέταξε γινόμενος μὴ καθυστερεῖν*] *γινομένοις*.

V, 16, 8 *τὸν δὲ Μεγαλέαν ἐλθόντος ἀνεδέξατο τῶν χρημάτων*] *Λεόντος*.

V, 17, 9 (v. p. XXXI: V, 18, 9) *Λεχέῳ*] *Λεχαίῳ*.

V, 18, 1 *διαπραξάμενος*] *διαταξάμενος**.

V, 18, 3. 21, 1 *τὸν Μενελάϊον* (v. p. XXI)] *τὸ* ex V, 18, 10.

V, 19, 2 *σταδίους* (v. p. XXXI: V, 46, 11)] *στάδια**.

V, 19, 5 *τὴν χώραν πᾶσαν ἐπὶ τὸ Κρητικὸν πέλαγος τετραμμένην*] *πᾶσαν τὴν*.

V, 20, 3 *ὥρμησαν διὰ τῆς ἁρπα|γίας εἰς τὴν Λακωνικήν*] *Ἀργείας* ex § 4.

V, 20, 10 *εἰς τὴν οἰκείαν ἀνεκομίσθησαν*] *ἀπεκ.**; 11 *μετὰ τῶν φίλωνος* | *οὐκ ἐάσων*] *φίλων ὡς*.

V, 20, 12 *Ἠλείας*] *Ἐλίας** [debebat *Ἐλείας*].

V, 22, 6 *φράξαντες γὰρ τὸν ποταμὸν ἄνωθεν ἐπὶ τὸν μεταξὺ τόπον τῆς πόλεως καὶ τὸν βουνὸν ἔφικαν οὗ διαβρόχου γενηθέντος* F] *τοῦ τόπου** omissis *ἔφικαν οὗ*; optime emendavit Casaubonus: *τῶν βουνῶν ἐφῆκαν, οὗ* ..

V, 22, 9 *δια* (s. acc.) *δὲ τούτοις* F] *ἐπί*.

V, 23, 5 *ὁ δὲ Λυκοῦργος αὐτὸν ταῖς ἀνοδίαις ὁρμήσας*] *αὐτός*.

V, 24, 1 *τῆς ὥρας συναγούσης, ἅπαν ἀναγκαζόμενος . . . στρατοπεδεύειν*] *ἅπαντας ἀναγκαζόμενος**; revocavit coll. IV, 46, 6 Hultschius: *ἀπαναγκαζόμενος*.

V, 24, 2 *τοιοῦτον τόπον οἷον οὐκ ἂν ἄλλος τις εὕροι*] *ἄλλον*.

V, 24, 4 *τοῦτο δὲ συμβαίνει τὴν . . . πλευρὰν περιέχεσθαι*] *τούτου*; ibid. *περιέχεσθαι πᾶσαν αποδω* (s. spir. et acc.) *μεγάλῃ*] *ἀνόδῳ** (v. p. XXV); *ἀπορρῶγι* recipias cum Schweighaeusero; ibid. *γαιῶδες*] *γεῶδες*; ibid. *κάθυγρον* et *κάθυδρον* per dittogr. (v. p. VII)] *κάθυδρον**.

V, 24, 5 *κρατοῦντα τῆς εἰσόδου καὶ τῆς διόδου στενῶν*] Additur post *κρατοῦντα*: *τῶν*; rectius Schweighaeuserus idem vocabulum adiicit post *διόδου*.

V, 25, 2 *ὅτι κινδυνεύουσι μὲν ὑπὲρ πάντων, γίνεται δ' αὐτοῖς οὐδὲν τῶν δικαίων οὐδὲ κομίζονται τὰς τελείας τὰς γινομένας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐθισμῶν*] *τὰς λείας**; revocavi *τελείας τὰς* (*ὠφελείας*). Nam iaciebant sermones, se ipsos quidem pro omnibus adire pericula sed neque quidquam iuris sibi esse relictum neque praedam sibi concedi totam et integram (*τελείαν*; v. Schweighaeuseri lexicon s. v. et addas III, 80, 3), quae sibi e more deberetur.

V, 25, 6 *δεῖν ἄγειν καὶ καλεῖν τοὺς αἰτίους*] *βάλλειν**; correxit coll. I, 69, 10 ss. Doehnerus (Fleck. annal. 117, p. 752): *καταλεύειν*.

V, 26, 7 *ἀγνοῶν τὰ καθ' αὑτὸν*] *κατ' αὐτὸν**.

V, 26, 12 *βραχεῖς . . καιροὶ πάντας μὲν ἀνθρώπους . . ὑψοῦσι καὶ πάλιν ταπεινοῦσι, μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ταῖς βασιλείαις*] *τοῖς βασιλείοις** (v. Schweighaeuseri lexic. s. v. *βασιλεία*).

V, 27, 1 *καταλιπὼν τὸν Λεόντιον ἐν τῇ των* (s. acc.) *εἴκοσι ταλάντων*] *ἔγκυτον**; Reiskii mutata emendatione revocavi *ἐν* (*ἐγγ*)*ύῃ τῶν*.

V, 27, 6 *ὅτε νομιοῦσι*] *ὅτι*.

V, 29, 4 *αὖτις* (s. spir.) *αὖθις**; item 14, 2. 51, 1. 94, 8. 96, 4. 110, 4 recentes librarii pro *αὖτις* perperam correxerunt *αὖθις*. (v. Schweighaeuserum t. VI p. 181 ad

V, 29, 4 'αὖθις. αὖτις Aug. et Reg. A et sic iidem iam saepe superius, ubi adnotare neglexi. Sic mox rursus vers. 8 et constanter deinde').

V, 29, 5 *Κεγχρειῶν*] *Κεγχρεῶν*; ibid. *διευριπίδου*] *δι' Εὐρίπου*.

V, 30, 5 *δυσχερῶς προσῆγον πρὸς τὰς εἰσφοράς*] *προσῆγον* (omisso *πρὸς*) *; felicissime correxit Hultschius: *πως εἶχον πρὸς*.

V, 30, 7 *στρατηγὸν αὐτῶν Ἄρατον κατεστήσαν|το πρεσβύτερον*] *κατέστησαν τὸν*.

V, 31, 3 *τοῦ μὲν γὰρ μὴ .. διαμαρτάνειν*] *τὸ* * ex § 4.

V, 32, 5 *οὐχ ὡς τοῦ μέσου νομίζοντας διατείνειν τὰς ἀρχὰς ἀλλ' ἕως τοῦ τέλους*] *ὡς ἕως* *; Hultschius (quaest. Pol. I p. 11 v. praef. I p. 85 s.) restituit *ἕως*.

V, 33, 2 *ἔφερον*] *Ἔφορον*.

V, 33, 5 *οὐδεσφίσιν* F] *οὐδὲ* [scribendum erat *οὐδ'*] *ἐφ' ὅσον*.

V, 33, 6 *τούτο δ' ἐστὶν αἴτιον* F] *τούτου* * (v. IX, 21, 4).

V, 33, 7 *τοῖς μόνον τόλμα δυναμένοις*] *τολμᾶν*.

V, 35, 11 *ναῦς .. ἦσαν*], *νῆες* *.

V, 36, 1 v. p. VIII.

V, 37, 2 *οὐ μόνον οἰκίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁ Νικαγόρας αὐτὸν ἐδέξατο*] *ἀναγκαίοις* (ex *ἄνοις* archetypi perperam exarato pro *ἀν(αγκαί)οις* et falso accepto pro *ἄνοις*).

V, 37, 8 *περιπατῶντας*] *περιπατοῦντας*.

V, 38, 7 *τῶν ὑπηγμένων εἰς τὰς φυλακάς*] *ἀπηγμένων* * ex V, 15, 9. 16, 3. 39, 4.

V, 40, 4 *ποιησώμεθα*] *ποιησόμεθα*.

V, 40, 5 *τοῖς ἄνω τόποις*] *ἐν* * *τοῖς* .. (v. Hultschii quaest. Pol. I p. 19, Krebsium l. c. p. 75).

V, 40, 7 *τὰ .. ἄνω μέρη τῆς βασιλείας ἐγκεχειρεῖν ὡς Μόλωνι*] *ἐγκεχειρικὼς* (v. p. XV).

V, 41, 2 *τὴν ἐπὶ τὸν πάδον στρατείαν*] *Ταῦρον* *; cum constet, apud Polybium Asiae regionem, quae est cis Taurum, nunquam nominari '*Ταῦρον*', sed semper

adhiberi formulam 'τὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου' vel similem quandam (v. Hultschii indicem s. v.), facere non possum, quin putem, hanc medelam esse afferendam: τὴν ἐπὶ τὸν (Ἄ)τταλον στρατείαν.

V, 41, 3 ἐπιφέρων ἀήττητος (v. p. XXIII) ἦν] ἀήττητος*.

V, 44, 1 τά ... ἱπποφορεια (s. acc.) .. τὰ βασιλικὰ] ἱπποφόρβια.

V, 44, 4 τὰ κατὰ τὴν ἔρημον πεδία|δα] πεδία; ibid. μεταξὺ κειμένην τῆς Περσίδος καὶ τῆς Παρουσίας] Παρασίας* et Παρθιηνῆς*; cum Schweighaeusero correxi Παρθυαίας neque ulla moveor dubitatione, quod apud Polybium X, 28, 7 Parthia nominatur Παρθυηνή (v. Fleck. ann. 1884 p. 112 ss.).

V, 45, 8 τὸν αὐλῶνα προσαγορευόμενον Μαρσύαν, ὃς] τὸν αὐλῶνα τόν. Non licet cum Dindorfio scribere τὸν Μαρσύαν προσαγορευόμενον αὐλῶνα ὃς, quod ita hiatus obtruditur Polybio; sed nisi codex archetypus vel saepissime laboraret lacunis itaque recentium librorum coniectura esset verisimillima, posset scribi (coll. V, 61, 7 τὸν ἐπικαλούμενον αὐλῶνα Μαρσύαν) εἰς τὸν προσαγορευόμενον αὐλῶνα Μαρσύαν mutato verborum ordine.

V, 46, 4 ἐπέστη τῆς ἐπιβολῆς] ἀπέστη ex V, 48, 15.

V, 47, 7 ἐπιμελεσθαι (s. acc.)] ἐπιμελεῖσθαι, quod recepi et coll. IV, 50, 6 (v. p. XXI) et memor lapidum testimoniorum (v. Meisterhansii 'Gramm. d. att. Inschr.' p. 85).

V, 48, 2 δεῖπνον ποιησάμενος] δειπνοποιησάμενος (v. p. XXVIII: III, 71, 6).

V, 48, 13 ἧκε πρὸς Σοῦσα|] Σοῦσα.

V, 48, 15 κατα (s. acc.) τὸ συνέζευξε] κατ' αὐτὸ συνέζευξε (v. p. XXV); cum Casaubono et Hultschio (quaest. Pol. I, p. 11 s.) scribendum est κατὰ τάχος ἀνέζ.

V, 49, 7 φήσας δεῖν ἅπαντας τὸ κριθὲν ἀπροφασίστως ἕτοιμος ἦν καὶ πολὺς πρὸς ταῖς παρασκευαῖς] Post ἀπροφασίστως addit librarius codicis Bavarici (C)

ποιεῖν; equidem coll. XXV, 9 (XXIV, 13) 6 supplevi unum versum hunc: *συμπράττειν, οὗτος αὐτός*.

V, 50, 6 *τοῦ δ' Ἐπιγένους κατὰ τὸ προσταχθὲν ἀναχωρήσαντος εἰς ἱματιον ......| οἱ μὲν*] *εἰς ἱμάτιον οἱ*; cum post ea quae Goetzelerus de eloc. Pol. p. 17 disputavit non dubitemus, quin Polybius haud ita raro Romanorum usum dicendi sit imitatus, illud quoque *ἀναχωρεῖν εἰς ἱμάτιον* respondere Latinorum redeundo ad togam mihi persuasum est conferenti de usu vocis *ἱμάτιον* et Pol. IX, 17, 2 et Plut. Anton. XXXIII extr. Pomp. XXIII. Lacunam vero relictam post *ἱμάτιον* sex litterarum explendam esse formula quadam significante illico (*παρὰ* (*π̀*) *πόδας*) Epigenem dicto regis fuisse audientem, liceat suspicari.

V, 50, 9 *φίλους*] *φίλους τοῦ βασιλέως**; sunt *οἱ φίλοι* (V, 16, 5. 25, 3) nobiles, quorum consiliis consuevit rex uti.

V, 50, 11 *γράψαι ὡς παρὰ Μόλωνος ἀπεσταλμένην ἐπιστολὴν*] *γράψας γὰρ** *ὡς*; recte delevit Dindorfius *γὰρ*.

V, 51, 3 *πῶς πόθεν*] *πῶς καὶ** *πόθεν*.

V, 52, 3 *Ἀπολωνίαν*] *Ἀπολλωνίαν*; item § 5 et § 7 *Ἀπολωνιάτιδος*] *Ἀπολλωνιάτιδος* ex 43, 8. 44, 6. 51, 8.

V, 53, 4 *ἑτέροις*] *ἑταίροις*.

V, 53, 8 *θυραιοφόρους*] *θυρεαφόρους*.

V, 53, 11 *Νεωλάωι*] *Νεολάῳ* ex 54, 5.

V, 54, 1 *διετήρησε τὴν πίστιν καὶ συνέβαλλε*] *συνέβαλε*.

V, 55, 1 *ἀνατεθῆναι*] *ἀναταθῆναι* ex 58, 1; ibid. *μήτε συγχορηγεῖν μήτε πολεμεῖν*] *συμπολεμεῖν*.

V, 56, 2 *μέχρι ἂν*] *μέχρις*; ibid. *μέχρις ἂν ου* (s. acc.)] *οὗ** (v. p. XVI).

V, 56, 9 *κατασκευασάμενοι τοὺς ἐπιτηδείους πρὸς τὴν ταξιν* (s. acc.)] *πρᾶξιν* ex § 10.

V, 56, 15 *τὴν γυναῖκα .. κατέλυσαν*] *κατέλευσαν*.

V, 58, 9 *ἔδοξε ταύτην πρώτην ἐξαιρεῖν τὴν πόλιν*] *πρῶτον**.

V, 58, 11 *Βε|ϱινίκης*] *Βεϱενίκης*.

V, 59, 2 *τὸν ἡμίλιον*] *ἡμιόλιον* ex 42, 5.

V, 61, 5 *Παναιτωλον* (s. acc.)] *Παναιτωλοῦ** C pro *Παναιτώλου* DE; similiter 62, 2.

V, 62, 2 *ἀπαντησάντων δὲ περὶ τὸν Θεόδοτον καὶ Παναίτωλον*] *τῶν περὶ*.

V, 62, 4 *διωϱυχὰς*] *διώϱυγας**; correxit Hultschius (quaest. Pol. I p. 15): *διώϱυχας*.

V, 63, 12 *Αλωϱιτης* (s. spir. et acc.)] *ὁ Λωϱίτης**; 65, 7 *Ἀλλαϱιώτης*] *Ἀλαϱιώτης**; veterum librorum scripturam Naberus recte revocavit; sed addas inscriptionum testimonia haec: C. I. G. 2557 A vs. 7. B vs. 1. 9. 14 al. Lebas inscr. Asie min. (V) no. 73 vs. 1. 12. 20.

V, 70, 10 *πολλοῖς ἐμετεώϱισε*] *πολλοὺς*.

V, 70, 12 *Πέλλα*] *Πέλλαν*.

V, 71, 3 *τῶν Γα|δαϱῶν ἀδοκίτων κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὀχυϱότητι διαφέϱειν*] *Γαδάϱων ἃ δοκεῖ τῶν* (v. p. XXVI).

V, 71, 8 *ἐποιοῦντο καὶ νύκτωϱ μὲν καὶ μεθ' ἡμέϱαν πϱοσβολὰς*] *νύκτωϱ* omisso *μὲν* vix recte; nam videtur illa particula liberius posita[1]) non pertinere ad *νύκτωϱ* sed ad *ἐποιοῦντο πϱοσβολὰς* (v. Rehdantzii 'Dem. neun phil. Reden II, 2 indices' p. 253 s.), cui membro respondet *οὐ μὴν ἤνυον τῆς ἐπιβολῆς οὐδὲν*.

V, 72, 1 *Σελγαίων*] *Σελγέων* ex § 10.

V, 74, 1 *συνεγγίσας*] *συνεγγίσαι*.

V, 74, 8 *τοὺς ἐπισπασαμένους καὶ διασαφήσοντας*] *ἐπισπασομένους*.

V, 76, 3 *ὑπὸ τὸν θυμὸν*] *τῶν θυμῶν** (v. Krebsium l. c. p. 49).

V, 77, 4 *Φωκεα* (s. acc.)] *Φώκαια* (v. p. XXV).

V, 79, 3 *Δααι* (s. acc.)] *Δᾶαι* videntur perperam pro *Δάαι* recentes librarii scripsisse (v. Kruegerum p. 163 ad Arrian. Anab. III, 28, 8 et Steph. Byz. p. 216, 3 Mein.).

---

1) Pol. I, 81, 11 *ἃ δὴ τότε συνέβαινε καὶ πεϱὶ μὲν τὸ σύστημα τῶν μισθοφόϱων, ἔτι δὲ μᾶλλον πεϱὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑπάϱχειν*.

V, 79, 10 *Γοργύνιον*] *Γορτύνιον*.

V, 79, 12. 82, 11 *Θεμισῶν*] *Θεμίσων*.

V, 81, 3 *διάτοι ποικίλην εἶναι κἀκείνων τὴν δύναμιν*] *διὰ τὸ — ἐνδυμενίαν** vel *ἐνδυμένειαν**; neque huic librariorum emendationi neque Dindorfio mutanti *ἐνδομενίαν* possum astipulari, quod et consentiunt aliorum scriptorum testimonia (v. p. XXIV s.) *ἐνδομενίαν* nihil aliud significare nisi lautia sed non vestitum et ipsum Polybium hac notione vocabuli usum esse apparet ex IV, 72, 1 *τὴν μὲν ἐνδομενίαν ἅπασαν ἐκ τῶν οἰκιῶν παραχρῆμα διήρπασαν*. Quae cum ita sint, veterum librorum scripturam esse tenendam arbitror et explicandam hac ratione: 'Theodotus ille Aetolus, cum castra intrasset, ut Ptolemaeum regem interficeret, non timebat ne agnosceretur, quamvis e Graecorum more esset vestitus, quod non ignorabat, Ptolemaei exercitum (*τὴν δύναμιν*) ex tot gentibus et tot populis esse compositum (*ποικίλην*), ut milites inter se neque de facie nossent neque de vestitu.

V, 81, 5 *πάντα τόπον ἐρευνήσας τοῦ μὲν βασιλέως ἀπέτυχε διὰ τὸ τὸν μὲν Πτολεμαῖον ἐκτὸς τῆς .. σκηνῆς ποιεῖσθαι τὴν ἀνάπαυσιν*] *τὸν Πτολεμαῖον* perperam *μὲν* deleto; *μὲν* enim non respondente *δὲ* saepe ita poni, ut addat substantivo, quocum sit coniunctum, magnam vim ac silentio quaedam sint adiicienda, post Voemelium (ad Demosth. or. pro Megalop. § 14) optime docet Rehdantzius (l. c. p. 253). Itaque si modo suppleas, Ptolemaeum quidem consuesse quiescere extra tabernaculum, aliorum Aegypti regum consuetudinem fuisse prorsus aliam, non dubitabis mecum *μὲν* retinere. Ac profecto, cum librarii huius usus particulae *μὲν* essent imperiti, verba Polybii genuina VI, 43, 2 *ἐγὼ δὲ ταύτας μὲν ἐῶ, τὴν γὰρ*[1]) *Ἀθηναίων* .. ita mutaverunt, ut deleto *γὰρ* post *τὴν* insererent particulam *δὲ* respondentem ante-

1) Item emendavit Campius, his tamen causis non allatis; de mutatis *γὰρ* et *δὲ* v. V, 29, 2.

cedenti *μὲν*, cum neglexissent, illud *ταύτας* ad civitates Lacedaemoniorum, Cretensium al. referri prorsus non posse.

V, 81, 7 *τῇ μὲν τόλμῃ συντετελεκὼς τὴν πρόθεσιν, τῇ δὲ προνοίᾳ διεσφαλμένος*] *μέντοι** (v. Rehdantzium l. c.).

V, 82, 7 *τὰ δὲ τριάκοντα καὶ τρία πρὸς τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἔτακτο*] *πρὸ* — *ἐτέτακτο*.

V, 82, 8 *τοὺς μὲν ἑξήκοντα τῶν ἐλεφάντων .. προέστησε, καθ' ὃν ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον αὐτὸς ἔμελλε* F] *καθ' ὃ*.

V, 82, 13 *ἐπιστήσας Μυΐσκον*] *Μυΐσκον τοὔνομα**.

V, 84, 2 *ὀλίγα μὲν οὖν τινα*] Librarius codicis Bavarici (C) *τινα* ut supervacaneum non recte omisit (v. Kruegeri gr. gr. 51, 16, 4); ibid. *ταῖς σαρισ διαδορατιζόμενοι*] *χερσὶ**; correxit *σαρίσαις* librarius codicis Parisini 1649.

V, 84, 7 *τὰς πρὸς αὐτῶν τάξεις συνωθουμένων*] *τὰς πρὸ**; emendavit Schweighaeuserus *πρὸς τὰς* coll. III, 74, 2.

V, 85, 7 *Ἀντίοχος μὲν οὖν ἡγονίζετο τῷ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας προτερήματι* F] *ἠγωνίζετο** omisso *οὖν*; Reiskii *ἐνηγωνίζετο* mihi placuit conferenti III, 111, 4.

V, 86, 9 *γένος τῶν ἀνθρώπων ευφυῆ καὶ πρόχειρον*] *εὐφυὲς*.

V, 87, 3 *ἑλκόμενος ὑ|πὲρ τῆς συνήθους .. ῥᾳθυμίας*] *ὑπὸ*.

V, 88, 3 *τοιούτον ἄγνοια καὶ ῥᾳθυμία διαφέρει* F] *τοσοῦτον*.

V, 88, 5 *Ἱέρων καὶ Γέλων .... τὰ μὲν γὰρ παραχρῆμα*] *Ἱέρων γὰρ καὶ Γέλων .... τὰ μὲν παραχρῆμα*.

V, 89, 2 *στουππίου*] *στυππίου* (v. praef. I p. 10).

V, 91, 1 *Ἄγηι τὰ μὲν*] *Ἀγήτα* (v. p. XIV).

V, 92, 3 *συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν*] *ἐπιβολήν*.

V, 93, 2 *συνέβαινε γὰρ τοὺς ...*] *τούτους*.

V, 94, 3 *διὰ τῆς Ἀφαραιϊκῆς*] *Φαραϊκῆς*.

V, 94, 7 *ὁ τῶν ἀρ|χαιων* (s. acc.) *ναύαρχος*] *Ἀχαιῶν*.

V, 95, 7 *τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχην*] *τὸν τῶν*.

V, 98, 5 *καθαὑτὸν μὲν τὸν τοῦ πράττειν καιρὸν*] *κατ' αὐτόν.*

V, 101, 2 *συνηκέναι*] *συνιέναι**; *συνεικέναι* correxit Schweighaeuserus.

V, 102, 1 *κατὰ πράξεις ἐπιτυχῇ*] *τὰς πράξεις.*

V, 103, 4 *ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς τοῖς παρακαλουμένοις διέπλευσε μετὰ τῆς δυνάμεως*] *ὁρμηθεὶς**; revocavit Schweighaeuserus *παρορμηθεὶς.*

V, 104, 5 *ποιῆσαι πρόνοιαν* F] *ποιήσῃ** (v. p. XXIX).

V, 105, 3 *ἐπὶ δὲ τὰς Ἀχαιῶν .. διαλύσεις*] *ἔτι.*

V, 105, 7 *τινες τῶι* | *Ἀττάλῳ διαφερομένων*] *τῶν.*

V, 106, 2 *ἀμάχως δ'* [*καὶ*] *αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ Πελοπόννησον*] *ὁμοίως**; revocavit Hultschius *ἅμ' Ἀχαιοῖς.*

V, 107, 3 *ἐκ τοῦ περὶ Ῥαφίαν*] Post *Ῥαφίαν* addit librarius codicis Regii A(E) intra lineas: *προτερήματος.*

V, 108, 2 *τὰς μὲν Φιβώτιδας ἐπαγγελίαις*] *Φοιβάτιδας**; Ungerum (Philol. XLI, 536) secutus[1]) restitui *φόβῳ, τὰς δ'.*

V, 108, 8 *Δασσαρήτιδος*] *Δασαρήτιδος** ex § 2 contra auctoritatem Steph. Byz. p. 220, 21 Mein.; ibid. *εν χελανας* (s. spir. et acc.)] *Ἐγχελάνας** pro *Ἐγχελᾶνας* (v. Steph. Byz. p. 260, 5 Mein. cum annot. crit.). —

Inter omnes eos codices, quibus quinque priores libri Polybii traduntur integri, solus Augustanus (D) continet excerpta ex libro VI. usque ad XVIII. hausta, quae inde a Schweighaeusero solent appellari antiqua; sed multo vetustior et emendatior Augustano illo est codex Urbinas (F), quo non solum antiqua excerpta contineri sed etiam plurima electa e quinque prioribus libris iam prius (praef. I p. 70 ss.) exposuimus. Librum vero illum Urbinatem (F) tam similem esse Vaticano (A), si respicis quinque libros, ut quaeri possit, utrum e Vaticano (A) sit descriptus an ex eodem

---

1) Pol. II, 52, 1 *ἀδεῶς ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, ἃς μὲν πείθων αἷς δὲ τὸν φόβον ἀνατεινόμενος.*

archetypo ductus, etsi iam ex iis locis, quos supra (p. IX ss.) attuli, luculenter apparet, nunc postquam exposui, cum manum secundam Vaticani (A_2) mira ratione consentientem cum Urbinate (F) ex eodem archetypo, e quo fluxerunt et Vaticanus et archetypus Urbinatis, plerumque hausisse emendationes, tum libros recentes omnes (CDE) redire ad eundem archetypum, e quo ductus est Urbinas (F), inter eos autem maxime abhorrere ab auctoritate Vaticani (A) librum Bavaricum (C) magis se applicantem ad Urbinatis codicem archetypum, non puto alienum esse docere, Urbinatem (F) e Vaticano (A) descriptum esse non posse. Nam non afferam locos, quibus eadem ratione Urbinatem (F) depravatum atque Vaticanum (A) apparet cum Vaticano (A) arctius cohaerere, hos:

IV, 8, 4 *περὶ τῆς Ἀκροκόρινθον πράξεως* AF (v. p. XXXIII s.).

IV, 8, 10 *πραξεως* (s. acc.) A(F) (v. p. XXXIV).

IV, 20, 8 *ὕμνους* A_1F (v. p. XXXV).

IV, 38, 2 *δυνατὸν εἶναι | τῶν ἐμπόρων* A(F) (v. p. XXXVII).

IV, 38, 12 *πάντας* AF (pro *πάντες*).

IV, 40, 5 *πάνυ ἢ πάντως* A *πάνοι ἢ πάντος* F] correxit Schweighaeuserus *πάντῃ πάντως* coll. I, 23, 10; XXIV, 9, 3 (XXIII, 12, 8); XXX, 17 (20), 13.

IV, 40, 9 *δέστὶ* A *δ' ἐστὶ* F (v. p. XXXVIII).

IV, 60, 9 *ἐπίπαν* AF (v. p. XXXIX).

V, 33, 2 *ἔφερον* AF (v. p. XLVI).

V, 44, 4 *πεδία|δα* A(F) (v. p. XLVII).

V, 65, 3 *Ἀσπόνδιος* AF (pro *Ἀσπένδιος*).

V, 79, 3 *Δααι* (s. acc.) AF (v. p. XLIX).

V, 80, 3 | *διὰ τῆς ἀνύδρου. παρα|γενόμενος — αὖ|θις προήει βάδην. δια|νύσας δ' ἐπὶ — δύ|ναμιν ἔχων. καὶ παραλλά|ξας* cet. A(F)] verba *παραγενόμενος — βάδην* post *δύναμιν ἔχων* rectissime transposuisse Schweighaeuserum, Starkius 'Gaza und die philistäische Küste' p. 383 ss. docet.

Neque premam, eadem fere scholia in Urbinate (F) et Vaticano (A) exstare haec:

IV, 86, 4 Urbinas (F) addit in margine: *τεύχων ὥς ἑτέρωι τίς, ἑῶ κακὸν ἤπατι τεύχει*; in fine libri quarti spectantia ad IV, 87, 11 Vaticanus (A) adiicit haec: *ἁρμόσειεν αὐτῶι | τὸ ὁμήρου·*[1]) | *τεύχων ὥς ἑτέρωι | τις, ἑῶι κακὸν ἥ|πατι τεύχει· | καὶ τὸ τοῦ δᾶδ*[2]) | *λάκκ° ὤρυξε | καὶ ἐμπεσεῖται | εἰς αὐτόν | καὶ τὸ τοῦ σιράχ*[3]) *ὁ ὀρύσσων βόθρõ | τῶι πλησίον ἐμ|πεσεῖται εἰς αὐτόν·* Videtur igitur Vaticani (A) librarius ea, quae archetypi margini a scriba quodam docto non satis accurate sed de memoria ascripta erant, pro sua diligentia omnia descripsisse, excerptor nonnulla elegisse.

V, 32, 1 in margine addit A *ἡσιοδ* (sic) F *ἡσιοδ* (sic).

At sunt aliquot loci, quibus Urbinas (F) a Vaticano (A) ita differat, ut non coniectura Urbinatis (F) scripturam multo meliorem quam Vaticani (A) inventam esse, sed ex eodem archetypo haustam, in propatulo sit, hi:

IV, 35, 7 *ἐπιδεξίως ὁμιλεῖν τοῖς συμφε|ρομένοις* A] *τοῖς περὶ συμφερομένοις* F, *τοῖς συμπεριφερομένοις* correxit C.

IV, 21, 1 *διὰ τὴν τοῦ περιέποντος ψυχρότητα* A] *περὶ ἔχοντος* F *περιέχοντος* CE_2.

Cum vero pateat, has scripturas neque ex Vaticano (A) esse descriptas neque per se ineptas coniectura esse excogitatas, evidens est, Urbinatem (F) simillimum Vaticano (A) ex eodem archetypo ductum esse, ita tamen, ut Vaticani librarius multo diligen-

---

1) Homeri esse hanc sententiam falso putaverunt librarii; invenitur enim apud Callimachum (fr. 222 Schneider et t. II, p. 465 eius editionis).

2) Ψ 7, 16 *λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο.*

3) Sir. XXVII, 26 *ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται*; Proverb. XXVI, 27 *ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν.*

tius describeret, excerptor perraro meliora praeberet ex archetypo hausta locis his:

IV, 38, 4 δέρματα* A ϑρέμματα[1]) F.

V, 85, 3 δ' omisit A extremo versu, addit F[2]).

Verum Urbinatis auctoritas non est una sed discernuntur praeter manum primam (F_1) ductus secundae (F_2) atque alius recentioris manus (F_r). Cum autem IV, 27, 8 manus secunda in rasura addat tres versus eosdem quos praebet Vaticanus, aliis autem locis errata levissima recte plerumque secundum ea quae in Vaticano exarata sunt corrigit his:

'IV, 8, 5 ἐπιβουλαῖς F_1] ἐπιβολαῖς F_2.

IV, 8, 6 εὐχείροτος] εὐχείρωτος.

IV, 11, 2 κατεστρατοπέδευσεν] κατεστρατοπέδευσαν.

IV, 27, 8 βουλομένους] βουλευομένους.

IV, 39, 1 Μεώτιδος] Μαιώτιδος.

V, 11, 8 κυρίως] κύριος.'

videtur F_2 ipsum archetypum denuo inspexisse et alia hoc libro adhibito alia coniecturis emendasse. Confirmatur hoc iudicium, quod de auctoritate manus secundae tulimus, locis sexti et octavi libri his:

VI, 6, 3 γενησάντων F_1] γεννησάντων F_2.

VI, 16, 1 ἀναγκάζει extr. pag.] ἀναγκάζεται.

VI, 16, 4 εἴς ἕν (s. acc.) ἵστηται] εἰς ἐνίστηται.

VI, 19, 1 τεσαρεσκαίδεκα] τεσσαρεσκαίδεκα*; correxit Dindorfius: τετταρασκαίδεκα.

---

1) Videtur exaratum fuisse in archetypo ϑρέματα, quod recte accepit librarius Urbinatis, falso omnes ceteri.

2) Ne putes IV, 43, 2 Urbinatis scripturam στενότατον praeferendam esse Vaticani στενώτατον; quamvis enim constet, et Atticorum esse superlativum στενότατον (v. Steph. thes. t. VII, p. 708C) et hanc formam saepe occurrere in voluminibus Herculanensibus ('Zeitschr. f. Gymnas. Wes.' 1874 p. 10s.) et apud recentissimos scriptores (Zonar. annal. VIII, 9 [II, p. 135, 17 Bon.]) hunc usum inveniri, tamen pro Urbinatis consuetudine inter se confundendi ω et ο (IV, 12, 2. 4. 6. 7. 20, 2, 9. 21, 1. 2. 27, 1. 2. 38, 2. 11. 40, 1. 41, 8 al.) Polybio tribui vix potest στενότατον contra auctoritatem Vaticani semper servantis στενώτατον.

VI, 32, 4 *συναγαγώντες*] *συναγαγῶντες**.

VI, 33, 12 *ἐπιβολὰς*] *ἐπιβουλὰς*.

VI, 34, 8 *ἐκ τῆς δεκάτης σημαίας τιναῖς δ' ἡμέραις καὶ τελευταῖαις*] *τιναῖς* — *τελευταῖαις* sensu cassa delevit F_2; melius revocavit Schweighaeuserus glossemate *τιναῖς δ' ἡμέραις* eiecto *καὶ τελευταίαις*.

VI, 44, 2 *ἴσως* F_2 ex *ἴσ*ς*.

VI, 48, 2 *φυλάττειν*] *δια* superscripsit F_2 (v. VI, 50, 1).

VI, 53, 6 *ὁμοιοτάτοις* F_2 ex *ὁμοιοτάτ**ς*.

VI, 54, 4 *μὲ*] *μὲν*.

VI, 57, 4 *ὑποθέσεως* F_2 ex*********ως*.

VI, 57, 9 *ὀλοκρατείαν*] *ὀχλοκρατείαν**.

VIII, 1 (3), 3 *καὶ πάντα περιλαμβάνον, οὐ μόνον ταῖς ἐλπίσι* |] *περὶελαμβάνον** (sic); si enim conferes paragraphum sextam, sine dubio concedes, hoc loco Polybium non modo de Sardinia et Sicilia sed etiam de Philippo dixisse; itaque cum Hultschio (quaest. Pol. II, 9) suspicor hoc loco statuendam esse lacunam, quam tamen explere vix ausim.

VIII, 14 (16), 3 *ὁ κίνδυνος πάρισσου ἦν*] *πάρισσος**; correxerunt libri recentes: *πάρισος*.

VIII, 20 (22), 9 *ἦθε*] *ἦλθε*.

VIII, 24, 10 (26, 9) *βοόμενος*] *βουλόμενος*.

VIII, 26 (28), 3 *ἡμερῶ*] *ἡμερῶν*.

VIII, 28 (30), 2 *παρὰ μέν τισιν Ὑακίνθου προσαγορευομένου*] post *προσαγορευομένου* in margine addit F_2 ex archetypo codice *παρὰ δέ τισιν Ἀπόλλωνος Ὑακύνθου*[1]).

VIII, 32 (34), 6 *τέρας*] *πέρας*.

VIII, 34 (36), 10 *ἀχινοίας*] *ἀγχινοίας*.

Iam si quis eas emendationes, quas protulit librarius Urbinatis recentissimus[2]) (F_r) accuratius exami-

---

1) Nonni Dionysiac. XI, 328 ss. *εἰς πόθον ἠϊθέοιο μακάρτερός ἐστιν Ἀπόλλων, οὔνομα παιδὸς ἔχων πεφιλημένον· αἴθε καὶ αὐτὸς εἴην Ἀμπελόεις, Ὑακίνθιος ὥσπερ Ἀπόλλων*, quo cum testimonio coniungas ea, quae Pausanias (III, 10, 1; 19, 3) tradit de sacris Apollinis cum Hyacinthi conexis.

2) Si est F_r eadem manus, quae initio Urbinatis folia

naverit, non dubitabit, quin hic et altero libro non archetypo usus sit et suo ingenio fretus vitia studuerit tollere locis his:

V, 9, 8 *ἐκ παρατάξεως μάχῃ Κλεομένην* F_1] post *παρατάξεως* omissum est ab Urbinatis manu prima *νικήσας* in Vaticano servatum, quod iam in Urbinatis archetypo defuisse inde apparet, quod codex Bavaricus (C) quoque ex eodem archetypo derivatus omisso illo vocabulo post *Κλεομένην* coniectura addidit *φυγαδεύσας*. Cum autem F_r suo loco superscribat *νικήσας*, fieri non potest, quin haustum sit illud vocabulum ex altero libro, quem similiorem fuisse Vaticani familiae, ut ita dicam, suspicari licet.

IV, 8, 4 *ἐκφανεστατοις*] *ἐκφανέστατα τοῖς** ut DE.

IV, 12, 4 *πεδίων*] *πεδίον*.

IV, 31, 5 *τὰ περὶ ὧν εἵλοντο*] Adduntur *καὶ κινδύνευον*, ut, quorsum spectet illud *περὶ ὧν* (v. p. XXVIII), intellegatur. Cum autem et verba illa adiecta magis redoleant librum, quam doctrinam, et libri recentes omnes *ἐκινδύνευον* addant, videtur hoc additamentum deberi coniecturae librarii eius codicis, quo F_r utebatur, non Urbinatis scribae recenti.

IV, 38, 7 *ἢ*] *ἦν*.

VI, 4, 11 *σαφέσ|τα*] *σαφῶς τὰ** (pro *σαφέστατα* librorum recentium).

VI, 5, 1 *ὧν*] *ὢν*.

VI, 5, 7 *εἰκῶς*] *εἰκὸς*.

VI, 5, 9 *συναθροιζομένους*] *συναθροιζομένων*.

VI, 6, 6 *συναγανακτῶντας*] *συναγανακτοῦντας*.

VI, 6, 10 *συνεπισχύει*] *συνεπισχύει** (pro *συνεπισχύῃ* librorum recentium).

VI, 6, 11 *ὑποτάττωνται καὶ συσσώζωσι*] *ὑποτάττονται καὶ συσσώζουσι* (pro *συσσῴζ.*).

VI, 7, 1 *γένεσεις*] *γένεσις*; 7, 2 *τοῖς ἐκ τούτων*

---

nonnulla deperdita addit, per se patet, codicem adhibitum fuisse ab ea alterum simillimum Vaticano.

πολλοὶ διαφυλάττουσι τὰς ἀρχάς] *ἐπὶ πολλὺ* (sic); praetuli *οἱ πολλοὶ* coll. VI, 6, 10. 8, 2.

VI, 7, 5 *ὀμόσαι*] *ὀμόσε*.

VI, 9, 10 *καταντᾷ κατὰ τὰς πολιτείας*] *τὰ κατὰ*.

VI, 10, 4 *τις κακία* F_r ex *τ**σκ*ακία*.

VI, 20, 5 *προαχθέντων*] *προσαχθ*.

VI, 45, 4 *φιλομίαν*] *φιλοτιμίαν* superscripto *τι*. — Recentiores libros (v. Hultschii praef. t. II, p. III) qui aut easdem repetunt atque Urbinas aut plurimas omittunt (l. c.) eclogas, omnes esse derivatos ex ipso Urbinate, ideo verisimile non est, quod cum lacunis laborant multi recentes codices iisdem, quarum Urbinas est expers, tum lacunas explent, quae hiant in Urbinate. Itaque libros Regios F et G, Vesontinum, Tubingensem, Vindobonensem (l. c.) ad unum codicem archetypum[1]) redire, quod hi omnes omittunt novem verba *τῆς ἄκρας* usque *ἐπὶ τὸ* (VIII, 33 (35), 4 s.) iam recte exposuit Schweighaeuserus (t. VI, p. 488). Ceteri autem codices Mediceus (G) Regius D(H) Regius E(K) Oxoniensis (L) videntur ex libro quodam recentiore *Σ* derivato ex eodem archetypo, e quo fluxit Urbinas, ducti esse[2]); nam laborant omnes libri recentes (GHKLD) eadem lacuna, qua Urbinas, VII, 11, 5 omissis *τοῦ τόπου* usque *συμβουλεύω κρατεῖν* et omittunt praeter Urbinatem (F) et Augustanum (D) alii recentes omnes VI, 5, 4 vocabulum *φύεσθαι* et ea quae Urbinas et Augustanus neglegenter praetereunt, addunt libri recentes GHKL locis his:

VI, 21, 9 *τοὺς δὲ πρίγκιπας χιλίους καὶ διακοσίους* om. FD_1 addunt alii recentes.

VI, 42, 2 *τῶν τόπων* omittunt FD, addunt alii recentes.

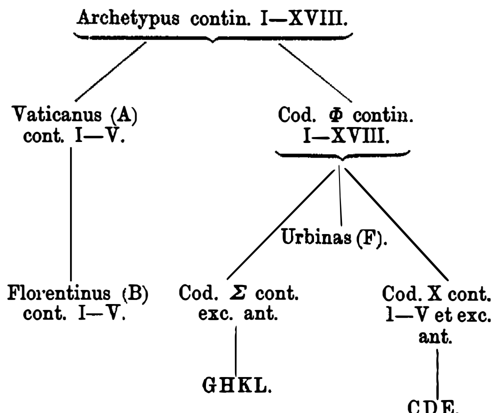
Sed cum inter libros recentes DGHKL longe vetustissimus et emendatissimus sit Augustanus (D) derivatus, nisi fallor, ex codice archetypo (X) librorum

1) Hoc de archetypo certe iudicare non possumus, quod libri illi recentes non satis accurate sunt excussi.

2) Stemma igitur hoc puto esse enarrandum, quam-

recentium (v. p. XXIXs.), quo quinque priores libri Polybii et excerpta antiqua continebantur, liceat nonnulla addere de manu[1]) quadam antiqua (D^m), a qua saepenumero in margine Augustani verba depravata non infeliciter esse emendata, quicunque accurate perlegerit Polybium, illico inveniet. Non omnia autem virum illum doctum, cui attribuendae esse videntur hae emendationes, coniectura invenisse, testimonio sunt ea, quae ad VI, 18, 7 in Augustano mendose exaratum sic: *ἐπειδὰν γὰρ ἐνοικοῦντι* in margine adiecit: *ἐν ἄλλῳ. ἐπειδὰν γὰρ ἐξοιδοῦν τι.* Alium vero illum librum, cuius auctoritate adductus ignotus ille vir multa videtur correxisse, fuisse perbonum, inde apparet, quod non modo eo loco, quem attuli, meliorem scripturam praebet ipso Urbinate habente *ἐπειδὰν γὰρ ἐξοικοῦν τι,*

quam non ignoro, in praesentia nihil certi de codicibus recentioribus iudicari posse.

1) Cum Schweighaeuserus alias manus Augustani non diligenter discernat, de iis nihil certi enucleari potest.

sed etiam aliis locis partim cum Urbinate partim emendatius depravata verba corrigit his[1]):

VI, 35, 11 *οἱ δὲ προκριθέντες ἐκ τῶν οὐραγῶν ἐκ τῆς πρώτης ἴλης* FDHL] *ὑπὸ* $D^m G^2$).

VI, 37, 12 *πολλαπλασίως αὐτοῖς ἐπιγινομένων* FD] *πολλαπλασίων* D^m (reliqui incerti).

VI, 40, 9 *ἀνὰ* FDH] *ἵνα* $D^m H^m$ (reliqui incerti).

VI, 56, 5 *ἄνομον* FD] *ἀνόμοιον* D^m et reliqui recentes.

VIII, 13 (15), 6 *ἐσαύριον* S[3])] *ἐπαύριον* $D^m F$.

VIII, 13 (15), 7 *δῆλον ἦν* S] *δῆλος* $D^m F^4$).

VIII, 15 (17), 1 *Κρῆτης* F(S)] *Κρής* D^m.

VIII, 26 (28), 9 *μηδενὶ δικαιοπραγεῖν* FS] *μηδὲν ἰδιοπραγεῖν.* D^m.

VIII, 27 (29), 1 *τόπου* FS] *πότου* D^m; quod si coniectura esset revocatum, maneret obscurum, cur non *τὸν τόπον* paragraphi quartae eadem ratione depravatum vir ille doctus correxisset.

VIII, 31 (33), 6 *τοὺς δὲ λοιποὺς συνέχων ἐν τάξει*[5]) *τούτους ἐφέδρους* FS] *τούτοις* D^m.

VIII, 34 (36), 11 *πορείων ὑπὸ τροχῶν* D *πορείαν ὑπὸ τροχῶν* S] *πορείων ὑποτρόχων* D^{m6}).

Sed non desunt loci, quibus vir ille doctus aut sua coniectura aut scriptura depravata e libro petita verba corrupta non satis commode sanasse videatur, hi:

1) Plerisque de locis iudicari non potest, quod ea quae e codicibus annotat Schweighaeuserus haud raro sunt obscura.

2) Apud Hultschium errore typothetae p. 576 ann. crit. 24 D expressum est pro D^m.

3) Secundum Hultschium omnium vel complurium recentium codicum nota hac S utor.

4) Schweighaeuserum (t. VI, p. 465) hoc loco secutus sum.

5) Praeterea Urbinas *ταξη* et *ἔφαιδρους* praebet, quae correxerunt recentes omnes.

6) Dubito de Urbinate, e quo Schweighaeuserus (t. VI, p. 489) annotat *ὑποτροχῶν*, Hinckius apud Hultschium silentio testatur *ὑποτρόχων*.

VI, 27, 6 *τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, ἣν* (*ἡν* F) *οἰέσθω καὶ καλείσθω... ἡμῖν ἀεὶ τοῦ παντὸς σχήματος κατὰ πρόσωπον* FS] *ἥ σοι ἔσθω* (sic)* D^mG; Casaubonus restituit *ἣ νοείσθω.*

VI, 37, 3 s. *τοὺς μὲν πλείστους ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ καταβάλλουσι, τοῖς δ' ἐκπεσαμένοις οὐδ' ὣς ὑπάρχει σωτηρία* FD] *ἐκπεσοῦσιν** D^mGH; cum Polybius verba faciat de militibus ipso in delicto deprehensis puniendis evidens est, alteros a tribuno capitis damnatos esse occisos, alteros, ut supplicium effugerent, e castris, antequam iudicium fieret, clam esse egressos. Itaque puto pro *ἐκπεσαμένοις* iam in codice archetypo depravato esse revocandum *ἐκπεσ(εῖν δυν)αμένοις* coll. XII, 19, 6 *ἅμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκπεσεῖν.*

VI, 40, 6 *κατακολουθεῖ τὸ δεύτερον στρατόπεδον* FD] *ἔπειτα* κατακολουθεῖ* D^mS; Bekkeri autem coniecturae *κἆτ' ἀκολουθεῖ*, quamvis habeat quandam verisimilitudinis speciem, ideo nos astipulari non possumus, quod constat ne uno quidem loco apud Polybium inveniri *κᾆτα.* Itaque restitui Polybii illud usitatissimum (*κἄπειτα*) *κατακολουθεῖ.*

VI, 40, 13 s. *τὸ μὲν τῶν ὁπλιτῶν σύστημα λαμβάνει παρατάξεως διάθεσιν, ἐὰν μή ποτε προσεξελίξαι δέῃ τοὺς ἀστάτους, τὸ δὲ τῶν ὑποζυγίων .. πλῆθος .. ἔχει τὴν καθήκουσαν χώραν* FS] *δὲ** D^m — *τότε** $D^m$$H^m$G [1]).

VI, 46, 11 *ἧς μὲν .. δοκοῦσι διαφέρειν ..., ᾗ δὲ* F] *ᾗ* D *οἷς** D^mS.

VI, 51, 2 *τὸ γερόντιον εἶχε τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐξουσίαν* FS] *γεροντικὸν** D^mK.

VI, 53, 5 *ἡ δὲ* (pro *δ'*) *εἰκών ἐστι πρόσωπον εἰς ὁμοιότητα διαφερόντως ἐξειργασμένον καὶ κατὰ τὴν πλάσιν καὶ κατὰ τὴν ὑπογραφήν* FS] *ἀπογραφήν** D^mHKL; videtur *πλάσις* esse ipsa formandi actio, *ὑπογραφή* fucandi.

VIII, 19 (21), 9 *συντάξας ἑνὶ τῶν φίλων αὐτὸν εἶεν*

---

1) Secutus sum Schweighaeuserum (t. VI, p. 382).

ἀποκρίνασθαι FS] *αὐτὸν ἀεὶ* * D^m cum hiatu; postquam equidem in Fleckeiseni annalibus (1884 p. 121) uberius exposui, Polybium duas formas *ἀεὶ* et *αἰεὶ* sine ullo discrimine usurpare et hoc loco et loco quinti libri (74, 9 *εἷλκε τὸν χρόνον τῶν συνθηκῶν ἀεὶ ὑπὲρ* ...) a viris doctis saepe sollicitato iterum iterumque examinato, mea eo inclinat sententia, ut tertiam formam *αἰὲν*[1]) a poetis non raro usurpatam suspicer Polybio esse attribuendam ad vitandum hiatum adhibitam; neve cui sit offensioni, quod illud *αἰὲν* obscuratum in libris non compareat nisi duobus locis, reminiscatur vocabuli *πιστεύειν*, quod constat semper apud Polybium construi cum dativo, uno loco (I, 79, 11) in Vaticano paene obscurato coniungi ad hiatum expellendum cum accusativo.

VIII, 26 (28), 10 *διασαφεῖς τοὺς ἡγεμόνας* F] *διασαφήσας* * $D^m G^m$; ceteri libri recentes recte praebent *διαφεὶς*. —

Iam cum satis videar docuisse, quanti essent aestimandi codex Urbinas et Augustanus, liber inter recentes[2]) codices vetustissimus, de ordine eclogarum Urbinatis pauca addere non alienum esse puto. Librarium enim Urbinatis nil aliud fecisse nisi eos locos, qui praeter ceteros in legendo arridebant, ad verbum exscripsisse, recte exposuit Kaelkerus (de eloc. Pol. p. 221 ss.); sed ne ulla dubitatio maneat, quin ille librarius Polybium ita excerpserit, ut ordo — uno excepto loco — semper servetur, liceat excerpta illa apponere adiectis paginis[3]), in quibus singula sunt exarata.

---

1) *αι* et *ει* non raro inter se a librariis commutari docet IV, 64, 7 (v. p. XL).

2) De aliis codicibus (v. Hultschii praef. I, p. VIII s., II, p. IV) in praefatione tertii voluminis mihi erit dicendum.

3) Ea quae de libris prioribus tribus et de errore quodam typographico editionis Hultschii (p. 513 ann. crit. 2) attuli, debeo Hultschii collationi, quam vir ille doctus, ut iam supra docui, liberalissime mecum communicavit.

Lib. I.

Τῆς πολυβίου ἐπιτομῆς λόγος α̅^{ος} + † [1])

1, 1— 3, 5	inc.	fol.	1^{r}.
6, 1— 7, 11	-	-	1^{v}[2]).
75, 5—76, 9	-	-	4^{r}.
77, 6—78, 15	-	-	5^{r}.
81, 5—81, 11	-	-	6^{r}.
83, 2—83, 4	-	-	6^{r}.
84, 6—84, 10	-	-	6^{v}.

Lib. II.

*πολυβίου ** τοῦ β̃ λόγου.*

7, 1— 7, 3	inc.	fol.	7^{r}.
14, 4—17, 8	-	-	7^{r}.
25, 1—31, 7	-	-	10^{r}.
65, 6—69, 11	-	-	14^{r}.

Lib. III.

*'** τοῦ Γ̄ λόγου.*

18, 10— 19, 8	inc.	fol.	17^{r}.
19, 12— 19, 13	-	-	17^{v}.
36, 6— 38, 5	-	-	17^{v}.
45, 6— 46, 7	-	-	19^{r}.
47, 2— 47, 4	-	-	19^{v}.
50, 1— 51, 11	-	-	19^{v}.
62, 2— 63, 14	-	-	21^{r}.
70, 1— 75, 4	-	-	22^{v}.
80, 1— 85, 4	-	-	26^{r}.
92, 1— 94, 7	-	-	29^{v}.
104, 1—105, 10	-	-	31^{v}.
108, 2—117, 6	-	-	32^{v}.

1) Duo priora folia manu recentiore sunt exarata; ab antiqua manu scripta sunt excerpta inde ab I, 75, 5.

2) Tertium folium non pertinet ad Polybium; exhibet enim fragmentum ex praeceptis reip. ger. Plutarchi ab his verbis incipiens quae leguntur p. 801 E Wytt. *ἀλλὰ καὶ τὴν Καλλιόπην παρεκάλουν* (v. Schweighaeuseri t. V, p. 119).

Lib. IV.

*Πολυβίου ** τοῦ Δ̄ λόγου.*

8, 1 — 8, 12	inc. fol.	39^r.	
11, 1 — 13, 2	- -	39^v.	
20, 1 — 21, 4	- -	41^r.	
24, 4 — 24, 7	- -	42^r.	
27, 1 — 27, 8	- -	42^v.	
31, 3 — 31, 8	- -	43^r.	
38, 1 — 45, 8	- -	43^r.	
60, 8 — 60, 10	- -	48^r	initio.
74, 3 — 74, 7	- -	48^r.	
77, 2 — 77, 4	- -	48^v.	
85, 3 — 85, 6	- -	48^v.	
87, 3 — 87, 4	- -	49^r.	

Lib. V.

*Πολυβίου ** τοῦ ε̄ λόγου.*

9, 1 — 12, 8	inc. fol.	49^r.
22, 1 — 23, 6	- -	51^v.
26, 12 — 26, 13	- -	52^v.
32, 1 — 33, 8	- -	52^v.
44, 3 — 44, 11	- -	53^v.
64, 1 — 65, 11	- -	54^r.
79, 3 — 86, 7	- -	**54^r.**
75, 2 — 75, 6	- -	**59^r.**
88, 3	- -	59^r[1]).
90, 5 — 90, 8	- -	59^v.
104, 1 — 104, 11	- -	59^v.

Quam tabulam si accurate inspexeris, invenies librarium uno loco aut errore aut alia causa adductum ordinem turbasse; sed accedit aliud. Non raro enim fit, ut sententiae brevissimae ex Polybio describantur ad marginem codicis Urbinatis in libris quinque prioribus hae:

---

1) Apud Hultschium typothetae errore legitur fol. **49^r**.

Ad marg. fol. 6^{v}, quo continentur excerpta ex I, 84, 6—10 et II, 7, 1—3, additur I, 88, 3; ad marg. fol. 7^{r}, quo continentur hausta ex II, 14, 4—17, 8, adduntur loci duo ex II, 8, 8 et 8, 10 s. descripti; ad marg. fol. 26^{r} extremi, quo continetur pars extrema eclogae ex III, 70, 1—75, 4 descriptae, adiicitur III, 75, 8; ad prima verba excerpti ex IV, 20, 1—21, 4 repetiti in marg. fol. 41^{r} additur sententia quaedam ex IV, 16, 3 deprompta; ad initium excerpti hausti ex IV, 38, 1—45, 8 adiicitur in marg. fol. 43^{r} sententia brevissima ex IV, 34, 2 deprompta; ad marg. fol. 43^{v} medii, quo continetur excerptum de Byzantio (IV, 38, 1—45, 8), additur IV, 35, 7; ad excerptum primum ex V. libro petitum (9, 1—12, 8) adduntur in marg. fol. 49^{r} et IV, 87, 11 et V, 2, 6; ad marg. fol. 53^{v} (V, 44, 3—11) ita additur ecloga hausta ex V, 37, 10, ut prima excerpti verba respondeant illi additamento; ad marg. fol. 60^{r}, quo loco desinit fragmentum de Agelao (V, 104, 1—11), adiicitur sententia sumpta ex V, 106, 4.

Quibus rebus expositis quis est qui non intellegat, haec additamenta non sine ullo ordine margini codicis Urbinatis esse ascripta, sed semper ita addita esse, ut appareat, quo fere e loco Polybii sint petita? Quae cum ita sint, miram fidem librarii Urbinatis magni aestimantes neque pro nihilo ducentes quae Nissenus[1]), vir rerum Romanarum peritissimus, cum magna sagacitate exposuit in Mus. Rhen. t. XXVI p. 253 ss., excerpta Urbinatis ex VI. libro hausta nos ita ordinavimus, ut codicis auctoritas maneret intacta. Nam cum incipiant libri VI. excerpta Urbinatis inde a folio 60^{v} et contineant usque ad fol. 65^{v} libri VI. caput tertium usque ad decimum, puto cum Nisseno, post prooemium ab Urbinatis librario omissum addidisse Polybium expositionem de variis re-

1) Quanti duxerim Nisseni auctoritatem atque iudicium, apparet conferenti ordinem fragmentorum libri VIII., etsi non dubitavi, ubicunque temporum ratio non erat dilucida, potius Urbinati astipulari quam coniecturis

rum publicarum formis, quam excepit historia Romanorum antiquissima.

Cum vero ad marginem foliorum 65^{v}, 66^{r} addantur excerpta 538, 28 Hu. 539, 1 Hu. 539, 3 Hu., secundum ea, quae supra exposui, arbitror, hos locos depromptos esse ex archaeologia Romana; brevissimam autem sententiam, quam librarius in ora fol. 61^{r} exaravit (538, 26 Hu.), aut ex prooemio aut ex expositione de rerum publicarum formis[1]) descriptam esse, verisimile est.

Restat, ut de nonnullis[2]) Polybii locis, quos depravatos esse aut omnes concedunt aut equidem solus puto, accuratius exponam, qua ratione arbitratus sim medelam posse afferri.

IV, 8, 9 *τινὲς μὲν γὰρ ἐν ταῖς κυνηγίαις εἰσὶ τολμηροὶ πρὸς τὰς τῶν θηρίων συγκαταστάσεις, οἱ δ' αὐτοὶ πρὸς ὅπλα καὶ πολεμίους ἀγεννεῖς, καὶ τῆς γε πολεμικῆς χρείας τῆς κατ' ἄνδρα μὲν καὶ κατ' ἰδίαν εὐχερεῖς καὶ πρακτικοί, κοινῇ δὲ καὶ μετὰ πολεμικῆς ἐνίων συντάξεως ἄπρακτοι*] 'Alii sunt fortissimi in venatione, si congrediuntur cum bestiis, sed adversus arma atque hostes sunt ignavi; alii sunt ad belli usum expediti, si cominus est pugnandum et pro sua quisque voluntate rem gerit, sed in bello communi, si omnibus in acie stantibus obtemperandum est unius ducis imperio neque potest fieri, ut alius aliter pugnet, sed omnes aequo vinculo disciplinae militaris tenentur, sunt inutiles.' Quae Polybii verba si recte interpretatus sum, recte

1) Perperam putat Kaelkerus (l. c. p. 223), nunquam quidquam in contextu a librario Urbinatis esse omissum; conferas enim 551, 2 Hu. et 551, 24 Hu.

2) Non possum verba facere de omnibus locis, quibus mea editio differat ab Hultschiana; quicunque accurate et Hultschii et meam sententiam perpenderit, ipse, puto, inveniet, quibus causis adductus aut codicum scripturam tenuerim aut ad aliam coniecturam fugerim.

puto me corrigere: *μετὰ πολεμικῆς*[1]) *ἐπ' ἴσον*[2]) *συντάξεως*.

IV, 13, 6 s. *Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν καὶ τὴν ἀφορμὴν ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔσχεν ἐκ τούτων, τὴν δ' ἀρχὴν ἐκ τοῦ μετὰ ταῦτα γενομένου δόγματος ἁπάντων τῶν συμμάχων· οἳ συνελθόντες εἰς τὴν τῶν Κορινθίων πόλιν ἐπεκύρωσαν διαπροστατεύσαντος τὸ διαβούλιον Φιλίππου τοῦ βασιλέως*] Compositum *διαπροστατεύειν* hoc uno loco apud Polybium repertum per se patet cum accusativo construi non posse apud hunc scriptorem, quamvis non negem, apud scriptores posterioris aetatis cum accusativo posse coniungi (v. Mollenhaueri de verb. cum praep. comp. Pol. p. 40 ann. 3 et Krebsii 'die Rection der Casus etc.' II p. 13, 2 a); itaque reiecta Casauboni coniectura *οἳ* mutantis in *ὃ* non cum *διαπροστατεύσαντος* sed cum *ἐπεκύρωσαν* coniungendus esse videtur accusativus ille *τὸ διαβούλιον*. Iam etsi apud Polybium non raro solent verba mira ratione collocari (III, 6, 10 *οὐδεὶς ἐτόλμα μένειν κατὰ πρόσωπον τῶν βαρβάρων* V, 46, 2 *ποιησάμε-*

---

1) Verba repetita Polybio non sunt offensioni: I, 76, 2 *ἐπεὶ δ' εἰς συνάπτον ἧκον ἀλλήλοις . . . συνῆπτον τοῖς πολεμίοις*; III, 83, 1 *ὄντος δὲ κατὰ τὴν δίοδον αὐλῶνος ἐπιπέδου .. κατὰ δὲ τὴν ἀπ' οὐρᾶς λίμνην τελείως στενὴν ἀπολείπουσαν πάροδον ὡς εἰς τὸν αὐλῶνα παρὰ τὴν παρώρειαν, διελθὼν τὸν αὐλῶνα ..*; VIII, 36 (2), 1 *τοῖς δὲ τὴν ἐνδεχομένην πρόνοιαν ποιουμένοις οὐκ ἐγκλητέον· τὸ μὲν γὰρ μηδενὶ πιστεύειν εἰς τέλος ἄπρακτον, τὸ δὲ λαβόντα τὰς ἐνδεχομένας πίστεις πράττειν τὸ κατὰ λόγον ἀνεπιτίμητον. εἰσὶ δ' ἐνδεχόμεναι πίστεις ..*; VII, 10, 3 *καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν τοῦ λοιποῦ βίου προστασίαν, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν στεφάνων, οὐδενὸς ἐλείπετο τῶν καθ' αὐτόν*. Ceterum conferas II, 27, 6 (*τόπους . . τόπων*), 37, 6 (*καιρῶν .. καιροῖς*); III, 1, 7 (*κατὰ μέρος .. κατὰ μέρος*), 33, 17 (*κεχρήμεθα .. ἂν χρήσαιτο*), 47, 7 s. (*παρεισάγοντες .. παρεισάγουσιν*), 52, 1 s. (*αὖθις .. αὖθις*); IV, 20, 11 (*ἀρνηθῆναι .. ἀρνηθῆναι*); VI, 39, 6 (*σώσαντας .. σώσαντα*); XXVII, 13 (15), 2 (*τὴν Ἤπειρον .. τῆς Ἠπείρου .. τῆς Ἠπείρου*) cet.

2) V. Krebsii 'die Präp. etc.' p. 97 et VI, 38, 4 *τοῦ .. κινδύνου .. ἐπ' ἴσον ἐπικρεμαμένου πᾶσιν* et Hultschii ann. crit. p. 313 v. 7.

νος δὲ διὰ τοῦ προειρημένου τὴν πορείαν αὐλῶνος VI, 42, 4 *ἐξ ὧν ἄστατον ὑπάρχειν συμβαίνει καὶ τὸν κατ' ἰδίαν καὶ τὸν κατὰ μέρος ἑκάστῳ τόπον τῆς στρατοπεδείας* VII, 16, 2 *ἠξίου δὲ τὸν βασιλέα ... αὐτῷ ... τὸν ἡγεμόνα τῶν ὑπασπιστῶν παρακελεύσαντα συστῆσαι συνεπιδοῦναι σφᾶς καὶ κοινωνῆσαι*), tamen, quod memoria teneo, verborum ordinem saepe turbatum esse in libris (v. praef. I, 4 s. V, 80, 3 (v. p. LIII)) maluerim *τὸ διαβούλιον* ponere ante *διαπροστατεύσαντος* quam relinquere verborum seriem intactam [1]). — Eandem medicinam putavi adhibendam esse aliis locis, quibus verborum ordinem in codicibus esse turbatum prodit hiatus. Ita IV, 64. 10 *ὁ δὲ βασιλεὺς κυριεύσας τοῦ τόπου εἰς ἔδαφος καθεῖλε* hiatum verborum collocatione mutata esse tollendum ideo arbitratus sum non pugnare cum specie verisimilitudinis, quod scribae oculi a verbis *τοῦ τόπου* facillime potuerunt aberrare, si in codice archetypo versus sic erant exarati:

οντες ἐξέλιπον τὸν τόπον·
ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ τόπου
κυριεύσας εἰς ἔδαφος καθ-
εῖλε.

Cum autem librarius omisisset *τοῦ τόπου* videtur errore intellecto post *κυριεύσας* inseruisse sed notas non addidisse, quibus solebat aliis locis vocabulorum ordinem errore turbatum corrigere (v. praef. I, 4 s.)[2]). Similiter VI, 16, 5 *προσέχει τὸν νοῦν τῷ δήμῳ ἡ σύγκλητος* propter hiatum *τῷ δήμῳ* censui esse ponendum ante *τὸν νοῦν* et V, 18, 5 pro *ταῖς διανοίαις ἦσαν μετέωροι ἐκ τῶν προσπιπτόντων* non dubitavi revocare *ἦσαν μετεώροι ταῖς διανοίαις ἐκ τῶν προσπιπτόντων.*

IV, 22, 2 *ὑστερήσας δὲ τοῦ καιροῦ ἀπέστειλε βιβλια-*

---

1) Recte igitur Madvigius (adv. crit. I p. 482) IV, 57, 10 scripsisse videtur: *οἱ δὲ παρεισπεσόντες λαμπρῶς, ἀπερινοήτως ἐχρήσαντο τοῖς πράγμασιν* pro codicum *οἱ δὲ παρ. ἀπερινοήτως, λαμπρῶς ἐχρ. τ. πρ.*

2) De verbo repetito *τόπος* v. p. LXVII ann. 1.

φόρους] Ut hiatus prorsus intolerabilis tollatur, qui est inter *καιροῦ* et *ἀπέστειλε*, pro *ἀπέστειλε* restituo *διαπέστειλε* (coll. V, 17, 9 *τοὺς γραμματοφόρους διαπέστελλε*).

IV, 31, 2 *περὶ δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης κατίσχυσαν .. Αἰτωλῶν οἱ ἐφορεύοντες*] Alienum esse ab hoc loco Aetolorum nomen coniunctum cum *οἱ ἐφορεύοντες* multis causis allatis perspecte docuit Palmerius; neque tamen hoc uno vitio hunc locum laborare hiatus qui est inter *οἱ* et *ἐφορεύοντες* (v. Hultsch. Philol. XIV, 294) luculenter demonstrat. Quibus de causis neque cum Gronovio puto eiiciendum esse *Αἰτωλῶν*, glossema sane mirum, neque cum Hultschio secludenda et *Αἰτωλῶν* et *οἱ*, sed ut loco valde corrupto medear, lacunam, quo vitio saepe depravatum esse Polybii contextum, quod archetypi versus tenerent spatia tam parva, ut scriba facillime aberraret, Hultschius rectissime docuit, patere post *Αἰτωλῶν οἱ* verisimile esse videtur, quam explendam esse censui correcto *οἱ* in *δὲ* his *Αἰτωλῶν δε(διότες τὴν τόλμαν) ἐφορεύοντες* ... (coll. V, 105, 8). Idem vero vir ille doctus cum in quaestionibus Polybianis (II, p. 6 ss.) egregie exponat, saepissime unum versum archetypi excidisse, lacunam unius versus i. e. litterarum fere vicenarum explendam esse puto compluribus locis. Ita IV, 59, 2 s. *προσέκειτο τοῖς πολεμίοις ἀπαλλαττομένοις. ἐνεργότερον δ' ἐμπεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐσφάλη* lacunam, quam indicavit Schweighaeuserus, explevi additis (coll. I, 27, 9. V, 85, 11) post *ἐνεργότερον δ'*: *ἐπικείμενος τοῖς*[1]) *φεύγουσιν*. Similiter res se habet IV, 65, 4 *ταύτης δὲ τὸ μὲν τεῖχος κατέσκαψε πᾶν εἰς ἔδαφος, τὰς δ' οἰκήσεις διαλύων τὰ ξύλα καὶ τὸν κέραμον εἰς σχεδίας καθήρμοζε τῷ ποταμῷ μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας εἰς τοὺς Οἰνιάδας*. Philippus enim rex, cum Paeanium urbem vi cepisset, murum solo aequavit, sed, ut materia sibi praesto esset ad obsidendas alias huius regionis urbes, ex destructis urbis expugnatae aedificiis et ligna et

1) *τοῖς* exaratum fuisse videtur compendio sollemni.

lateres videtur reposuisse ex iisque rates fecisse (*τὰ ξύλα καὶ τὸν κέραμον εἰς σχεδίας καθήρμοζε* v. Krebsii 'Die Präp.' p. 109, 2). Ita Polybii verba *ταύτης δὲ .... εἰς σχεδίας καθήρμοζε* esse intellegenda non opus est pluribus exponere; sed desiderari vocabulum aliquod ad quod referretur illud *τῷ ποταμῷ* et quo significaretur, quid eis ratibus Philippus fecisset, quod iam Schweighaeuserus rectissime enarravit, non dubitavi post *καθήρμοζε* addere unum versum: *καὶ συνεχῶς κατῆγεν αὐτάς*. Eadem ratione V, 6, 4 *τῶν δ' Αἰτωλῶν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἔχων Δωρίμαχος, καθάπερ εἶπον, τοὺς δ' ἡμίσεις ἀπολελοίπει* post *ἔχων* lacunam hiare Schweighaeuserus docuit; equidem praetuli post *Δωρίμαχος* addere unum versum (coll. V, 5, 1. 17, 5): *ἐπεποίητο τὴν ἔξοδον*. Denique V, 12, 7 *καὶ δεῖγμα τῆς προαιρέσεως ἑκατέρων ἐν οἷς παραπλησίως ὁμολογούμενον ἔχομεν* idem Schweighaeuserus post *ἐν οἷς* excidisse quaedam recte mihi videtur suspicatus esse; addidi hoc quoque loco unum versum: *συνεβουλεύσαντο Φιλίππῳ*

IV, 45, 3 *ἐάν τε γὰρ ἑνὸς περιγένωνται, τρεῖς ἐπιβαίνουσιν*] Seclusit Bekkerus *τε*, equidem scripsi coll. XVIII, 13 (30), 10 *τοῦ*.

V, 3, 4 *ὁρῶν δὲ τό τε πολισμάτιον τοὺς Πρόννους δυσπολιόρκητον ὄν*]. Eieci cum Bothio (Polyb. p. 32) *τοὺς Πρόννους* 'est enim *τὸ πολισμάτιον* idem ac *τοῦτο τὸ πολισμάτιον*, hoc oppidum, modo memoratum'.

[V, 28, 4 quod est *ἀχορηγίαν* redargui eo quod est XXVIII, 8, 6: *ἐσκήπτετο δὲ τοῦ μὴ παραχρῆμα συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀξιουμένοις τὴν ἀχορηγησίαν*... dixi ad Stephanum.]

V, 35, 12 *διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν ἐπιβολήν, ὥστ' ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ χορηγίας, ἀπεδοκίμασαν*] In codice Parisino 1649 (v. praef. I p. 7) vir ille doctus, cuius manu ille liber est exaratus, pro *ταύτην* non inepte correxit *ταῦτα* a me in contextum receptum.

V, 70, 7 *χρησάμενος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐνέδρᾳ καὶ στρατηγήματι κατέσχε τὴν πόλιν*] Quae verba

suspecta *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον* a Bekkero seclusa puto posse teneri, dummodo *κατὰ* intellegas ita, ut respondeat Romanorum 'secundum' (v. Krebsium l. c. p. 140 s.).

[Non dubium V, 71, 2: *Προσλαβὼν δὲ καὶ τὴν παρὰ τούτων ἐλπίδα καὶ χορηγίαν προῆγε, καὶ κατασχὼν εἰς τὴν Γαλᾶτιν γίνεται Ἀβίλων καὶ τῶν εἰς αὐτὸ παραβεβοηθηκότων* gravem latere depravationem non solum in *Γαλᾶτιν*, quod nihili, pro *Γαλαδῖτιν* posito ... sed etiam in ceteris, quum nihili sit et *κατέχειν* sic dictum et *γίνεται* (et hiatus *γίνεται Ἀβίλων*) ipsumque Vaticani *αὐτὸ* pro *αὐτὰ* nonnulla hic excidisse prodat.]

V, 106, 2 *ἅμ' Ἀχαιοῖς*[1]) *δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ Πελοπόννησον*] Hiatum, qui est inter *καὶ* et *αἱ*, apud Polybium uno hoc loco repertum, ferri prorsus non posse, uberius mihi erit explicandum in Fleckeiseni annalibus de hiatu particulae *καὶ* omnia accurate expondituro; nunc satis erit vitium indicare et tollere eiecta particula *καί*[2]).

VI, 2 (1), 8 *Ὅτι τὸ ψυγαγωγοῦν ἅμα καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐπιφέρον τοῖς φιλομα.ε|..τουτεστιν*[3]) *ἡ τῶν αἰτιῶν θεωρία καὶ τοῦ βελτίονος ἐν ἑκάστοις αἵρεσις*] Pro *φιλομαθέσι* ab Heysio revocato putavi esse restituendum *φιλομαθοῦσι* vocabulum dictionis Polybianae tam proprium, ut etiam Zosimus[4]), Polybii imitator, non dubitaret eadem de re eodem uti vocabulo (V, 34, 7); sed ut solet epitomator (v. Kaelkeri de eloc. Pol. p. 225 s.) in mediis sententiis ex libidine Polybii verba mutare, ita illud quoque *τοῦτ'*[5]) post *φιλομαθέσι* vulgo positum non scri-

---

1) Hoc de loco in antecedentibus membris depravato v. p. LII.

2) Haud raro *καὶ* in contextum falso irrepsit (v. VII, 9, 2. VIII, 18 (20), 8; 28 (30), 11 al.).

3) Punctis notavit Heysius eas litteras, quae in Vaticano libro (M) ita erant obscuratae, ut legi non possent.

4) V. p. XXX.

5) Itaque *τοῦτ'* in contextu, sicut omnia, quae Polybii ipsius non esse aut hiatus aut dicendi genus alienum a Polybio prodit sed epitomatoris vel alius cuiusdam scriptoris

ptoris esse mihi persuasum est sed illatum pro verbis quibusdam ad antecedentia (v. III, 59, 4 *περὶ τῶν προειρημένων*) delegantibus.

VI, 5, 7 *τότε δήπου, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων, καὶ ἐπὶ τούτων συναθροιζομένων — ὅπερ εἰκός, κατὰ τοῦτο εἰς τὸ ὁμόφυλον συναγελάζεσθαι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν — ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥώμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ τόλμῃ διαφέροντα, τοῦτον ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν* ...] Cum Campio ('Pol. Gesch. übers. v. Campe' p. 656 ann. 1) legendum esse censui pro *κατὰ τοῦτο κτλ.*: *καὶ*[1]) *τούτους κτλ.*

VI, 6, 10 *ὅταν ἐν οἷς ὁ προεστὼς ... συνεπισχύῃ*] Difficultatem maximam putavi ita esse tollendam, ut *ἐν οἷς* poneretur ante *ὅταν* coll. VI, 9, 7.

VI, 11^{a}, 7 (2,10) *πεπεισμένος οὐδενὸς ἔλαττον ἕξειν ἐν τῇ πολιτείᾳ διά τινας ἀφορμάς, ἔχων γυναῖκα χρησίμην*] Seclusi *διὰ* illud molestum, quod irrepsit tribus antecedentibus litteris falso repetitis et imperite mutatis.

VI, 13, 5 *ἢ ἐπιτιμήσεως*] Non cum Kaelkero (de eloc. Pol. p. 248) revocavi *ἤ(περ) ἐπιτιμήσεως*, sed addidi post *ἢ* ut hiatum tollerem *καὶ νὴ Δί'* collatis eis locis, quos accurate, ut solet, Schweighaeuserus in lexico s. v. *Νὴ* p. 395 s. congessit (v. p. XX ann. 2).

VI, 14, 5 *πῶς γὰρ εἰκὸς ἐν ἴσῃ τιμῇ ὄντων τῶν ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς;*] Ut hiatus tolleretur, delevi *ὄντων*.

VI, 17, 5 *καὶ γὰρ χρόνον δοῦναι καὶ συμπτώματος γενομένου κουφίσαι καὶ τὸ παράπαν ἀδυνάτου τινὸς συμβάντος ἀπολῦσαι τῆς ἐργωνίας*] Addidi ante *δοῦναι* secutus Schweighaeuserum *δύναται*.

VI, 23, 2 s. *ἔστι δ' ἡ Ῥωμαϊκὴ πανοπλία πρῶτον μὲν θυρεός — οὗ τὸ μὲν πλάτος ἐστὶ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας πένθ' ἡμιποδίων, τὸ δὲ μῆκος ποδῶν τεττάρων, ὁ δὲ μίζους ἔτι καὶ παλαιστιαῖος —*] Urbinatis codicis verba *ὁ δὲ μίζους ... παλαιστιαῖος* non satis fluere, quamquam

---

verba Polybii non accurate afferentis auctoritati esse attribuenda, diversis typis curavi exprimendum.

1) Quam saepe inter se commutentur *καὶ* et *κατὰ* docent I, 48, 5; III, 83, 4. 114, 3; V, 88, 3; VIII, 29 (31), 3.

iam Schweighaeuserus exposuit, solebant tamen omnes editores, quos equidem scio, acquiescere in emendatione librorum recentium 'ὁ δὲ μείζων ἐστὶ καὶ παλαιστιαῖος' 'aut, si sit maius, ad hanc longitudinis mensuram palmus accedit'. Sed ne enarrem, Graeca verba ea prorsus non posse significare, quae Schweighaeuserus eis obtrusit, Polybius cum ita facit verba de scuto Romanorum, ut dubitari non possit, quin unum fuerit genus scuti sollemnis, tum, qua est ille scriptor diligentia rerum describendarum, cum de velitum hastis crassitudinem et longitudinem diserte afferat, per se patet, in describendo scuto, quam armaturam Romanorum propriam accurate cognoscere uniuscuiusque de legentibus maxime intererat, non solum posse dici de latitudine ac longitudine, sed nonnulla esse addenda de crassitudine. Quae cum ita sint, quod scutum curvatum fuisse verisimile est ita, ut media eius pars maiore esset crassitudine, quam extrema, graviorem ratus adhibendam esse medicinam loco illi corrupto correxi: τὸ δ' ἐπ' ἴτυος (πάχος) ἔτι καὶ παλαιστιαῖον.

VI, 32, 2 συμβαίνει τοῖς βουλομένοις συνεφιστάνειν καὶ τοῦ χωρίου τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὅλην περίμετρον τῆς παρεμβολῆς] Lacunam, quam indicavit Ernestus, ita expleo, ut addam post συνεφιστάνειν vocabulum νοεῖν, quod et propter litteras antecedentes simillimas facillime potuit omitti et Polybii dicendi generi (v. Schweighaeuserum ad VI, 27, 6) est aptissimum.

VI, 33, 7 Cum Kaelkero (l. c. p. 264) verba distinxi sic: διδόασι δὲ καὶ φυλακεῖα δύο — τὸ δὲ φυλακεῖόν ἐστιν ἐκ τεττάρων ἀνδρῶν — ὧν οἱ μὲν κτλ.

VI, 35, 11 γραφὴν λαμβάνουσι πόσου καὶ πόσας ἐφοδεῦσαι δεῖ φυλακάς] Codicis Medicei (G) πόστην post Schweighaeuserum omnes, nisi fallor, editores receperunt; sed Urbinatis codicis πόσου[1]), dummodo silentio

1) Aristoph. Acharn. 83 πόσου δὲ τὸν πρωκτὸν χρόνου ξυνήγαγεν;

addas *χρόνου*, ita ut *πόσου* idem fere sit atque *πότε*, retineri posse a Bothio (Polyb. p. 46 s.) bene videtur explicari.

VI, 39, 6 *τοὺς ὑπερασπίσαντας καὶ σώσαντάς τινας τῶν πολιτῶν ἢ συμμάχων ὅ τε στρατηγὸς ἐπισημαίνεται δώροις, οἵ τε χιλίαρχοι τοὺς σωθέντας, ἐὰν μὲν ἑκόντες ποιήσιν, εἰ δὲ μή, κρίναντες συναναγκάζουσι τὸν σώσαντα στεφανοῦν.*] Quamquam cum Reiskio et Bothio puto, hoc loco Polybiun usum esse ellipsi illa nota, de qua brevissimis disputavit Kruegérus (Gr. gr. 54, 12, 12), tamen non librorum recentium *ποιῶσιν* pro Urbinatis *ποιήσιν* recipiendum esse videtur, sed *ποιήσ(ωσ)ιν*.

VI, 44, 3 ss. *ἀεὶ γάρ ποτε τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον παραπλήσιον εἶναι συμβαίνει τοῖς ἀδεσπότοις σκάφεσι. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὲν ἢ διὰ πολεμίων φόβον ἢ διὰ περίστασιν χειμῶνος ὁρμὴ παραστῇ τοῖς ἐπιβάταις συμφρονεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τῷ κυβερνήτῃ, γίνεται τὸ δέον ἐξ αὐτῶν διαφερόντως· ὅταν δὲ θαρρήσαντες ἄρξωνται καταφρονεῖν τῶν προεστώτων καὶ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους διὰ τὸ μηκέτι δοκεῖν πᾶσι ταὐτά, τότε δὴ τῶν μὲν ἔτι πλεῖν προαιρουμένων, τῶν δὲ κατεπειγόντων ὁρμίζειν τὸν κυβερνήτην, καὶ τῶν μὲν ἐκσειόντων τοὺς κάλους, τῶν δ' ἐπιλαμβανομένων καὶ στέλλεσθαι παρακελευομένων, αἰσχρὰ μὲν πρόσοψις γίνεται τοῖς ἔξωθεν θεωμένοις διὰ τὴν ἐν ἀλλήλοις διαφορὰν καὶ στάσιν, ἐπισφαλὴς δ' ἡ διάθεσις τοῖς μετασχοῦσι καὶ κοινωνήσασι τοῦ πλοῦ· διὸ καὶ πολλάκις διαφυγόντες τὰ μέγιστα πελάγη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους χειμῶνας ἐν τοῖς λιμέσι καὶ πρὸς τῇ γῇ ναυαγοῦσιν.*] 'Videtur Atheniensium respublica esse similis navium praefectis carentium; nam, ut in navibus, quotiescunque aut metu hostium aut periculo tempestatis quodam studio incitantur *οἱ ἐπιβάται*, ut gubernatoris dicto sint audientes, sed amotis periculis neglegere incipiunt rectoris (*τοῦ προεστῶτος*) auctoritatem, ita Athenienses obtemperantes magistratibus in maximis discriminibus servati sunt, pro nihilo eos ducentes in periculis minimis magna acceperunt

detrimenta'. Quae Polybii sententia etsi videatur esse simplicissima, tamen non desunt nonnullae difficultates. Nam primum quidem de vi vocabuli ἐπιβάται quaedam potest oriri dubitatio; constat enim ἐπιβάτην significare aut militem classiarium aut socium itineris ('Passagier'). Quia autem Polybius comparat Atheniensium rempublicam cum nave, magistratum cum gubernatore, ἐπιβάτας cum turba vulgi, neutiquam potest cogitari de militibus classiariis, quos, quamvis Thucydides (VII, 14, 1) plane doceat hoc genus hominum non satis fuisse propensum ad obtemperandum ducibus, tali disciplinae vinculo cum rectore fuisse coniunctos, ut non auderent, acriter instare gubernatori, ut navem aliquo eiiceret, nemo negabit. Itaque rectissime Casaubonus vertit 'vectoribus[1]) voluntas incessit in unum consentiendi et gubernatori parendi', haud ita bene Campius 'wenn die Schiffsmannschaft.. sich entschliesst einträchtig zu sein und dem Steuermann zu gehorchen.' Quae cum ita sint, non fit sermo de nave quadam longa, sed de nave, qua utuntur aut sua aut conducta nonnulli, ut ex alio loco in alium traducantur, sicut Plato (Gorg. 67, 511 D s.) optime ac luculentissime enarrat, ab Aegina vel ex Aegypto vel ex Ponto a quodam gubernatore salvos reduci cuiusdam civis familiam et divitias Athenas. Cum autem omnes, qui navem conscenderunt, imminentibus periculis συνίστασθαι πρὸς τὸ κοινὸν, diserte tradat Plutarchus (comp. Lyc. et Num. c. IV εἰς ναῦν ἐπιβάτας ἕτερον ἐξ ἑτέρας ἥκοντα χρείας καὶ προαιρέσεως ἐν τοῖς κινδύνοις μόνον φόβῳ τοῦ ἰδίου συνίστασθαι πρὸς τὸ κοινόν, ἄλλως δὲ τὸ καθ' αὑτὸν σκοπεῖν ἕκαστον), dubitari non potest, quin hi socii navigationis, ut in discrimine obsequuntur gubernatori et rebus quibusdam navalibus praeesse callent, ita sub-

1) Polybius ipse explicat notionem verbi additis his: τοῖς μετασχοῦσι καὶ κοινωνήσασι τοῦ πλοῦ.

latis periculis suo Marte rudentes explicent, suo iudicio alias nautarum res sibi sumant agendas. Quae si recte docuero, intellegi prorsus non poterit, quid hoc loco sibi velit, incipere vectores parere gubernatori perterritos metu hostium: nam neque de pugna navali committenda neque de piratis aggressuris se hoc loco cogitasse, ipse Polybius enarrat dilucidis verbis his: 'διὸ καὶ πολλάκις διαφυγόντες τὰ μέγιστα πελάγη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους χειμῶνας, ἐν τοῖς λιμέσι καὶ πρὸς τῇ γῇ ναυαγοῦσιν.' Sunt igitur sola maris pericula, quibus homines illi in nave una proficiscentes ad unum cogantur; itaque pro inepto *πολεμίων* puto esse scribendum *πελαγῶν*.

VII, 3, 2 *ὁ δ' Ἱερώνυμος εἴτ' ἐν μεισειόντων τῶν πρεσβευτῶν εἴτ' ἐν μισειόντων τῶν Καρχηδονίων ἔφη*]. Hieronymus cum foedus fecisset cum legatis Carthaginiensium videtur voluisse aperte demonstrare Poenis et quanto ipse flagraret erga Carthaginienses studio et quanto arderet in Romanos odio. Itaque coram legatis Carthaginiensium magnis affecit ille iuvenis Romanos contumeliis[1]. Quae si recte sunt exposita, videtur Polybius hac paragrapho addidisse non dimissos esse Carthaginienses, antequam Romani audirentur. Itaque repudiata Casauboni emendatione *ἅτ' ἐν μίσει ὄντων τῶν πρεσβευτῶν* [*εἴτ' ἐν μισειόντων τῶν Καρχηδονίων*] et per se non satis apta et propter hiatum prorsus intolerabili correxi *ἔτ' ἐγγὺς ἐπόντων τῶν πρεσβευτῶν* [*εἴτ' ἐν μισείοντων*] *τῶν Καρχηδονίων*.

VIII, 10 (12), 4 *λέγει γὰρ ἡ ἐπιγραφή*] Cum constet, Polybium hiatum post *ἡ* semper vitare, collatis III, 33, 18 *εὑρόντες ἐπὶ Λακινίῳ τὴν γραφὴν* et III, 56, 4 *τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ Λακινίῳ* correximus *ἡ* [*ἐπι*]*γραφή*.

VIII, 10 (12), 10 *Φιλίππῳ καὶ μετ' Ἀλεξάνδρῳ συμβιώσαντες*] Rectissime docet Bothius (l. c. p. 53), neque

1) Pro suo more haec lenit Liv. XXIV, 6, 4.

μετ' ἐκεῖνον Valesii neque *μετ' αὐτὸν* Reiskii opus esse, cum *μετὰ* significare possit *μετέπειτα* (v. Krebsium l. c. p. 61); addidisse autem videtur Polybius illud *μετ'* ad hiatum expellendum.

VIII, 20 (22), 6 *καὶ γὰρ εἶχε μάχαιραν ὑφ' αὑτῷ παρεσκευασμένος*] Postquam mire dictum esse *ὑφ' αὑτῷ* Schweighaeuserus optime enarravit, Bothius (l. c. p. 54) *ἐφ' αὑτοῦ*, 'privatim, clam' coniecit, reiecta Reiskii emendatione *ἐφ' αὑτὸν* 'contra semet, in suam ipsius necem'; sed servato casu dativo *αὑτῷ* putavi scribendum esse *ἐφ' αὑτῷ* coll. VII, 9, 8 et Antiphont. V, 79 *ἡ πᾶσα παρασκευὴ γεγένηται ἐπ'* (cod. Oxoniensis: *ὑπ'*) *ἐμοὶ κἀκείνῳ* (v. Rehdantzium l. c. p. 229). Itaque si modo vocabulo *παρεσκευασμένος* attribuas coll. VIII, 5 (7), 2 sensum activum, omnia sunt plana.

VIII, 26 (28), 6 *ἀποσχόντων*[1]) *δὲ τῶν Νομάδων ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους, ἐδειπνοποιήσατο*] Cum Hannibal octoginta Numidis equitibus imperasset, ut spatio triginta stadiorum relicto ante exercitum omnia perlustrarent, praegressos retraherent, obvios occiderent, fieri prorsus non potuit, ut Numidae abessent ab exercitu circiter centum et viginti stadia. Sed cum Numidae abessent ab urbe centum et viginti stadiorum fere spatio, quod facillime a comitibus locorum peritis significari et cum Hannibale communicari potuit, ipse autem exercitus paullo longiore intervallo, tum demum Hannibal castra posuit. Quae cum ita sint, codicum scriptura recte se habere videtur neque opus esse coniecturis, si silentio supples: *ἀπὸ τῆς πόλεως*[2]).

VIII, 26 (28), 10 *παρεσκευακὼς συναγρειον* (s. acc.)] Urbinatis *συναγρειον* cum Kaelkero (l. c. p. 233) correxi in *ὗν ἄγριον*.

---

1) Urbinas pro *ἀποσχόντων* praebet *ἀπεσχόντων*.
2) Livium (XXV, 9, 3) non accurate ad verbum vertisse Polybium, sed quadam dicendi libertate usum nonnulla omisisse, nonnulla addidisse, nonnulla mutasse per se patet.

Sed huic praefationi finem facere non possum, antequam gratias egi FRANCISCO POLANDIO viro doctissimo, quem cum fretus familiaritate ea, quae mihi est cum eo, adiissem, ut ea quae modo typis mandata essent perlegeret, tanta diligentia ac sedulitate precibus obsecutus est, ut typothetae errata, quae oculos meos defatigatos fugissent, non raro deprehenderet et expellenda curaret.

Scribebam Dresdae mense Aprili
a. MDCCCLXXXVIII.

[ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.[1])

Cap. I. Conexio cum superioribus. Argumentum huius libri. Res Graecorum (Olymp. 140). Recapitulatio rerum Achaicarum ex libro II.

Cap. II. Cur ab hac Olympiade historiam suam incipiat auctor. Primum ibi desinit Aratus; deinde res istae auctoris aetati proximae sunt. Nova ubique rerum facies circa id tempus. Bellum sociale Achaeorum et Philippi cum Aetolis et Lacedaemoniis.

Cap. III. Caussae et origo belli. Aetoli pacis impatientes. Materiam belli quaerunt adversus Achaeos (Olymp. 139, 4). Dorimachus Trichoniensis. Phigaleae residet nomine Aetolorum. Piratis favet adversus Messenios.

Cap. IV. Chironis villa. Sciron ephorus Messeniorum expostulat cum Dorimacho. Babyrtas. Bellum meditatur Dorimachus.

Cap. V. Ariston praetor Aetolorum infirmus. Res administrat Scopas. Hunc ad bellum adversus Messenios incitat Dorimachus. Bellum decernit Scopas. Apocleti Aetolorum.

Cap. VI. Piratas emittunt Aetoli. Clam tentant Peloponnesum. Timoxenus praetor Achaeorum. Taurion Peloponneso praefectus ab Antigono. Aratus praetor designatus Achaeorum (Olymp. 139, 4). Messeniam populantur Aetoli.

Cap. VII. Messeniis auxilium decernunt Achaei. Achaeorum armis diffidit Timoxenus. Aratus ante tempus init praeturam.

Cap. VIII. Arati ingenium et mores. Indoles animi dissidens ipsa secum. Eius rei exempla.

---

1) Cf. Nisseni 'Die Oekonomie d. Gesch. d. Polyb.' Mus. Rhen. 1871 p. 241 ss. et eiusdem 'Ueber Tempelorientierung' ib. 1885 p. 335 et Seiptii de Pol. ol. rat. Lips. 1887. Secundum Seiptium conspectus Ol. 140 est hic: Ol. 140, 1 m. Sext. 534/220 — Kal. Oct. 535/219, Ol. 140, 2 Kal. Oct. 535/219 — Kal. Oct. 536/218, Ol. 140, 3 Kal. Oct. 536/218 — Kal. Oct. 537/217, Ol. 140, 4 Kal. Oct. 537/217 — m. Quinct. (Sext.) 538/216.

Cap. IX. Achaei in armis conveniunt. Aetolos Peloponneso excedere iubent. Parant abire Aetoli. Pheias insula Elidis. Aetoli Eleorum amici.

Cap. X. Aratus abeuntes observat. Arato diffidunt Aetoli. Iter avertunt adversus Achaeos.

Cap. XI. Aratus male consulit rebus suis. Commodum tempus locumque omittit.

Cap. XII. Pugna Achaeorum cum Aetolis ad Caphyas. Fugantur Achaei. Exitus pugnae.

Cap. XIII. Per Isthmum redeunt Aetoli. Caussa belli socialis.

Cap. XIV. Accusatur Aratus in conventu Achaeorum. Excusat se et liberaliter alsolvitur.

Cap. XV. (Olymp. 140, 1). Decreta Achaeorum adversus Aetolos. Aetolorum absurdum decretum.

Cap. XVI. Sociorum responsa. Aetolorum insolentia. His Lacedaemonii clam favent. Illyrii ultra Lissum navigant. Scerdilaidus Aetolis se iungit adversus Achaeos.

Cap. XVII. Ariston praetor Aetolorum stolide dissimulat. Cynaetha oppidum Arcadiae. Cynaethenses exules reduces ab exilio produnt patriam.

Cap. XVIII. Proditione polemarchorum Cynaetham capiunt Aetoli. Occisis ipsis proditoribus, direpta urbe, Lusos et templum Dianae petunt.

Cap. XIX. Clitoriam frustra tentant. Sacrum deae pecus abigunt, Cynaetham comburunt. Demetrius Pharius frustra insectatur redeuntes Aetolos. Aratus imbellis.

Cap. XX. Arcadum virtus. Feritas Cynaethensium. Musicae studium Arcadibus necessarium. Philoxeni et Timothei nomi. Musicae imperitum esse nefas est Arcadi.

Cap. XXI. Cur Musicae studium necessarium sit Arcadibus. Coeli vis in hominum ingenium. Cynaethenses neglectu musicae efferati. Hortatur Polybius ad huius studium.

Cap. XXII. Philippus cum exercitu venit in Peloponnesum. Lacedaemone dissident Ephori. Adimantus favet Macedonibus. Per seditionem occiditur cum aliis.

Cap. XXIII. Legatio Spartanorum ad Philippum. Parthenius mons. Altera legatio. Severiora in Spartanos suadent alii.

Cap. XXIV. Clementius pronunciat rex, auctore, ut videtur, Arato Sententia regis de Lacedaemoniis. Societas iungitur cum illis.

Cap. XXV. Corinthi conveniunt socii cum Philippo. Querelae eorum de Aetolis. Decretum adversus Aetolos.

Cap. XXVI. Initium belli socialis. Aetolos etiam nunc monet Philippus. Amicitia Achaeorum et Philippi.

Cap. XXVII. Scopas praetor Aetolorum. Malitia huius populi. Similia Lacedaemoniorum facta. Stultitia cum malitia coniuncta.

Cap. XXVIII. Synchronismus.

Cap. XXIX. Philippi apparatus. Foedus cum Scerdilaido. Leges huius foederis.

Cap. XXX. Variorum sociorum responsa et decreta. Acarnanum ingenuitas. Epirotarum inconstans ratio. Legati ad Ptolemaeum.

Cap. XXXI. Messeniorum responsum. Turpis pax ignavia vel servitute quaesita.

Cap. XXXII. Optimates Messeniorum male consulunt civitati. Messenii semper odio Lacedaemoniorum obnoxii. Monitum Polybii ad Messenios et Megalopolitas.

Cap. XXXIII. Arcadia olim velut altera patria Messeniorum. Bellum Aristomenicum. Pugna ad Fossam. Arcadum fides in Messenios post pugnam Mantinensem. Utrosque ad concordiam hortatur Polybius.

Cap. XXXIV. Lacedaemonii dubitant de societate. Arcessunt legatum ab Aetolis. Machatas legatus Aetolorum. Infecta re discedit.

Cap. XXXV. Novi motus Spartae. Pompa Minervae Chalcioecae. Trucidantur Ephori Philippo faventes. Foedus iungitur cum Aetolis. Desiderium Cleomenis regis. Novi reges Spartae. Agesipolis. Lycurgus regiam dignitatem emit.

Cap. XXXVI. Lacedaemonii Argivis et Achaeis bellum inferunt. Plura oppida capiunt. Elei etiam bellum inferunt Achaeis.

Cap. XXXVII. Aratus Arati filius praetor Achaeorum. Scopas praetor Aetolorum. Synchronismus.

Cap. XXXVIII. Bellum Rhodiorum cum Byzantiis. Situs Byzantii. Byzantii veluti communes Graecorum benefactores. Ratio situs tam opportuni.

Cap. XXXIX. Ponti Euxini descriptio. Duo Bospori. Cur Pontus iugiter effluat. Fluvii semper infundunt aquam, et aggesta humo fundum aquae attollunt.

Cap. XL. Rerum naturalium expositio historico non negligenda. Pontus Euxinus aliquando opplebitur. Palus Maeotis iam nunc oppleta, et eius aqua dulcis. Idem fiet Ponto.

Cap. XLI. Eius rei ratio et indicium. Stethe sive Dorsa in Ponto ante ostia Istri.

Cap. XLII. Ponti aqua dulcior quam reliqui maris. Narrationes mirae ratione diiudicandae.

Cap. XLIII. Descriptio Bospori Thracii. Fluxus aquae in freto varie repercussus. Languidior versus Calchedonem.

Cap. XLIV. Quanto commodior situs Byzantii, tanto incommodior situs Calchedonis.

Cap. XLV. A Thracibus continuis bellis premuntur Byzantii. Tantaleum supplicium' patiuntur. Comontorius rex Gallorum.

Cap. XLVI. Galli devictis Thracibus premunt Byzantios. Tule regia, Cavarus rex Gallorum. Byzantii vectigal exigunt a navigantibus in Pontum.

Cap. XLVII. Rhodii frustra legatos mittunt Byzantium. Byzantiis bellum decernunt. Prusias Rhodiorum socius.

Cap. XLVIII. Socii Byzantiorum: Attalus, Achaeus, et rex Asiae cis Taurum. Achaeus, Seleuci comes in expeditione adversus Attalum et caedis eius vindex, spreto Antiocho diadema sumit.

Cap. XLIX. Caussae irarum Prusiae in Byzantios et amicitiae cum Rhodiis. Initium belli Rhodiorum cum Byzantiis.

Cap. L. Prusias Byzantiis Hieron adimit. Rhodiorum classis. Tiboetas patruus Prusiae.

Cap. LI. Andromachum patrem Achaei captivum Alexandriae a Ptolemaeo deprecantur Rhodii. Tiboetas in reditu moritur.

Cap. LII. Cavarus rex Gallorum pacem conciliat. Hasta simul et caduceus. Pax Byzantiorum cum Rhodiis et cum Prusia.

Cap. LIII. Res Cretenses. Rhodii Cnosiorum socii. Cnosii et Gortynii dominantur Cretae excepta Lytto. Polyrrhenii et alii deficiunt a Cnosiis. Seditio Gortynis.

Cap. LIV. Lyttus a Cnosiis diruitur. Lampaei excipiunt Lyttios.

Cap. LV. Cnosiorum socii Aetoli. Polyrrhenii et Lampaei societatem ineunt cum Philippo et Achaeis. Gortynii exules.

Cap. LVI. Bellum Mithridatis cum Sinopensibus. His varia subsidia mittunt Rhodii. Situs Sinopes. Peninsulam muniunt Sinopenses.

Cap. LVII. Bellum sociale. Philippus Aetoliam petit. Aetoli insidiantur Aegirae. Situs Aegirae. Proditione capiunt Aetoli.

Cap. LVIII. Praedae inhiantes Aetoli repelluntur ab Aegiratis, et pereunt plerique.

Cap. LIX. Euripidas Aetolus fines Achaeorum populatur. Tichos castellum.

Cap. LX. Aratus segnis ad opem ferendam sociis. Dymaei, Pharaeenses et Tritaeenses privatim sibi consulunt. Malo exemplo commune Achaeorum deserunt.

Cap. LXI. Philippus cum exercitu in Epirum venit, Epirotis rogantibus. Ambracum obsidet.
Cap. LXII. Scopas invadit Macedoniam. Dium devastat. Pleni arrogantiae Aetoli.
Cap. LXIII. Philippus Ambracum capit. Sinus Ambracicus. Aetoliam invadit Philippus. Phoetias capit. Castra ponit ad Acheloum prope Stratum.
Cap. LXIV. Legati Achaeorum ad Philippum in Acarnaniam. Hic devastat Metropolin, Conopen, Ithoriam.
Cap. LXV. Paeanium et Oeniadas capit et Elaeum Calydoniae. Oeniadas munit.
Cap. LXVI. In Macedoniam redit. Ad eum venit Demetrius Pharius. Synchronismus.
Cap. LXVII. (Olymp. 140, 2). Dorimachus praetor Aetolorum Epirum populatur. Philippus Corinthum venit. Achaeos armatos convocat.
Cap. LXVIII. Euripidas Sicyoniam populaturus in Philippum incidit Caphyas tendentem.
Cap. LXIX. Turpiter suos deserit Euripidas Chalcaspides Megalopolitani. Philippi victoria.
Cap. LXX. Caphyas pervenit. Ad Psophidem munitissimum oppidum castra ponit. Erymanthus fluvius.
Cap. LXXI. Psophidi inhiat. Subito eam invadit et vi capit.
Cap. LXXII. Arcem deditione occupat. Urbem Achaeis reddit.
Cap. LXXIII. Lasio et Stratus Achaeis restitutae. Olympia. Elidem populatur Philippus. Opulentia agri Elei. Vita sacrosancta Eleorum.
Cap. LXXIV. Hi vetus privilegium neglexerunt. Pax summum bonum. Eleos admonet auctor.
Cap. LXXV. Thalamas castellum capit Philippus. Immensa praeda potitur.
Cap. LXXVI. Apelles unus ex eius tutoribus. Achaeos in servitutem redigere conatur. Vetat Philippus monente Arato.
Cap. LXXVII. Egregia Philippi iuvenis indoles. Triphyliam petit. Aetoli Eleis auxilia mittunt, duce Phillida. Triphyliae situs et oppida. Aliphera.
Cap. LXXVIII. Magnifica statua Minervae in Aliphera. Hanc urbem oppugnat Philippus et capit.
Cap. LXXIX. Aetolorum mala fides in socios. Typaneae, Hypana et Phialia traduntur Philippo.
Cap. LXXX. Huic Lepreatae urbem tradunt invito Eleorum et Aetolorum praesidio. Samico et omni Triphylia potitur Philippus. Megalopolin venit.

Cap. LXXXI. Chilo Spartae tyrannidem affectat. Ephoros trucidat. Aegre evadit Lycurgus. Nil proficit Chilo. Varia Lacedaemoniorum fortuna.

Cap. LXXXII. Philippus Argis hiemat. Apelles Arato obtrectat et insidiatur. Eperatus Apellis opera praetor Achaeorum creatur.

Cap. LXXXIII. Philippus Tichos castellum Dymaeis recuperat. Elidem depopulatur.

Cap. LXXXIV. Amphidamus Eleus sine pretio dimissus a Philippo. Calumniae Apellis in Aratum.

Cap. LXXXV. Apelli respondet Aratus.

Cap. LXXXVI. Innocentia Arati et malitia Apellis.

Cap. LXXXVII. Aliis pariter insidiatur iste. Novus calumniandi modus. Prudens Antigoni testamentum. Omnia ad se rapere studet Apelles. Philippus Argos in hiberna redit.

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Cap. I. Eperatus praeturam init apud Achaeos. Philippus ad Aratum rursus se applicat. Decretum concilii Achaeorum.

Cap. II. Mari bellum gerere statuit Philippus. Promtitudo militum Macedonum. Apelles coniurat cum Leontio et Megalea. Corintho cum classe proficiscitur Philippus.

Cap. III. Elei Cyllenen muniunt. Cephalleniam petit Philippus. Pronni, Palus oppida. Cephalleniae situs.

Cap. IV. Philippus ad Paluntem. Suspensum murum deiicit. Per Leontii perfidiam urbe non potitur.

Cap. V. Acarnanes Philippum invitant ad invadendam Aetoliam. Messenii opem eius implorant adversus Lycurgum. Arati consilium sequitur. Limnaeam appellit.

Cap. VI. Acarnanes se ei iungunt. Thermum Aetoliae petit.

Cap. VII. Consilium regis frustra impedire conatur Leontius. Acheloum superat Philippus. Metapam occupat oppidum ad Trichonium lacum.

Cap. VIII. Thermum pervenit. Huius urbis insignis opulentia. Omnia diripiunt vel incendunt Macedones.

Cap. IX. Templum evertunt. Sami poetae epigramma. Vindictae nimis indulget Philippus. Moderatior olim Antigonus in Spartanos.

Cap. X. Et Philippus Amyntae filius in Athenienses, Alexander in Thebanos et in Persas. Procedente aetate peior fit Philippus.

Cap. XI. Thermi irae nimis indulget. Ius belli. Iusta moderatio victoris. Discrimen tyranni et regis.

Cap. XII. Iustitia vincere hostem praeclarissima victoria. Demetrius Pharius malus Philippi consultor.

Cap. XIII. Thermo regreditur Philippus. Aetoli extremum agmen carpentes repelluntur. Pamphium, Metapam devastat. Acrae, Conope. Ad Stratum castra ponit.

Cap. XIV. Limnaeam ad naves ex Aetolia redit. Convivio excipit duces suos. Tristes intersunt Megaleas et Leontius.

Cap. XV. Leontius cum suis Aratum invadunt. Megaleas et Crino in carcerem ducuntur.

Cap. XVI. Aratum tutatur rex. Leucadem redit. Iudicio condemnantur inimici Arati.

Cap. XVII. Lycurgi conatus adversus Messenios et Tegeatas, Eleorum adversus Dymaeos. Dorimachi irrita expeditio in Macedoniam. Corinthum redit Philippus.

Cap. XVIII. Spartam properat. Mira celeritate omnia gerit.

Cap. XIX. Ad Amyclas prope Lacedaemonem castra ponit. Laconicam usque ad Taenarum populatur.

Cap. XX. Messenii serius Tegeam conveniunt. Ad Glympes castra ponunt. Castris exuuntur a Lycurgo. Hic ad Spartam Philippum exspectat.

Cap. XXI. Menelaium occupat prope Lacedaemonem. Locorum situs in historia accurate designandus.

Cap. XXII. Spartae situs. Lycurgus et Lacedaemonii exspectant Philippum. Hic Lycurgum de Menelaio deturbare parat.

Cap. XXIII. Depellitur Lycurgus a Menelaio. Erumpentes Spartanos in urbem compellit.

Cap XXIV. Eius castra prope Spartam. Ex Laconica Corinthum redit.

Cap. XXV. Leontius seditionem excitat militum.

Cap. XXVI. Apellem Chalcide arcessit. Is magna cum pompa Corinthum intrat. Ad regem non admittitur. Aulici calculis computatorum sunt similes. Megaleas aufugit. In Phocidem frustra abit Philippus.

Cap. XXVII. Sicyone ad Aratum devertit. Leontius in vincula ductus. Occiditur a Philippo.

Cap. XXVIII. Induciae Philippi cum Aetolis. Hos incitat Megaleas, qui mox manus sibi infert. Apelles in vinculis moritur.

Cap. XXIX. Non convenit pax cum Aetolis. Ptolemaeus capitis poena afficitur. Synchronismus. Lycurgus ad Aetolos profugit.

Cap. XXX. (Ol. 140, 3). Philippus hibernat in Macedonia. Pyrrhias Aetolus Achaiam populatur. Iners praetor Achaeo-

rum Eperatus. Aratus senior praetor Achaeorum. Res Asiae.

Cap. XXXI. (Ol. 139, 4. 140, 1). Bellum Antiochi et Ptolemaei de Coelesyria. Instituti ratio in narrandis rebus Asiae Historiam universalem scribit Polybius.

Cap. XXXII. Principium plus quam dimidium totius.

Cap. XXXIII. Ante Polybium solus Ephorus historiam universalem scripsit. Annales temporum in parietibus descripti.

Cap. XXXIV. Ptolemaeus Philopator rex Aegypti. Res externas sedulo curaverant reges Aegypti. Omnia negligit Ptolemaeus Philopator.

Cap. XXXV. Cleomenes Alexandriae. Eum negligit Ptolemaeus. Sosibius princeps minister regis. Suspectum habet Cleomenem.

Cap. XXXVI. Cleomenes suspectus Alexandriae.

Cap. XXXVII. Nicagoras Messenius hospes Archidami regis Spartanorum. Archidamum perfide occiderat Cleomenes. Nicagoras venit Alexandriam.

Cap. XXXVIII Per eum Cleomeni insidiatur Sosibius. In custodiam datur Cleomenes.

Cap. XXXIX. E custodia elabitur. Manus sibi infert.

Cap. XL. Res Syriae. Theodotus Syriae praefectus a Ptolemaeo desciscit ad Antiochum (Ol. 140, 1). Antiochus magnus Seleuci Callinici filius succedit fratri Seleuco in regno Syriae (Ol. 139, 2). Eius praefecti Achaeus, Molon et Alexander.

Cap. XLI. Molo Mediae praefectus deficit ab Antiocho (Ol. 139, 3). Hermeas princeps minister Antiochi invidus et crudelis. Epigenes dux copiarum suadet Antiocho ut ipse contra Molonem proficiscatur.

Cap. XLII. Epigenem calumniatur Hermeas. Xeno et Theodotus Hemiolius mittnntur adversus Molonem. Antiochum stimulat Hermeas ad bellum adversus Ptolemaeum.

Cap. XLIII. Antiochi nuptiae cum Laodice. Mithridates rex Ponti. Molo terret duces Antiochi. Potitur Apolloniatide.

Cap. XLIV. Mediae descriptio. Eius fines.

Cap. XLV. Molonis potentia formidabilis. Castra ad Ctesiphontem. Xenoetas mittitur adversus Molonem. Antiochus Coelesyriam invadit. Marsyas campus. Calamus odoratus.

Cap. XLVI. Gerrha et Brochos castella defendit Theodotus. Recedit Antiochus. Xenoetae expeditio adversus Molonem. Tigrim traiicit.

Cap. XLVII. Transitum impedire frustra tentat Molo. E castris profugit. Eius castra occupat Xenoetas.

Cap. XLVIII. Subito rediens Molo Xenoetam opprimit, eiusque exercitum misera clade afficit. Seleuciam ad Tigrim

capit, mox et Susa excepta arce. Parapotamiam et Mesopotamiam occupat.

Cap. XLIX. Deliberat Antiochus de bello adversus Molonem. Hermeae convicia in Epigenem. Decernitur expeditio regis adversus Molonem.

Cap. L. Dolo Hermeae amandatur Epigenes. Cyrrhestarum seditio. Novo dolo Hermeae occiditur Epigenes.

Cap. LI. (Ol. 139, 4). Antiochiae Mygdoniae hiemat Antiochus. Libam venit. Hermeas iuxta Tigrim censet pergendum. Tigrim traiicere suadet Zeuxis.

Cap. LII. Traiecto Tigri Apolloniam venit Antiochus. Molo pariter Apolloniatidem repetit. Occurrunt sibi uterque exercitus. Strategema Molonis irritum.

Cap. LIII. Pugna Antiochi cum Molone.

Cap. LIV. Victoria Antiochi. Molo eiusque fratres sibi manus inferunt. Cadaver Molonis cruci affigitur. Hermeas saevit in Seleucienses et Adiganes.

Cap. LV. Antiochi expeditio adversus Artabazanem. Ei nascitur filius. Regnum Artabazanis. Pax cum eo facta.

Cap. LVI. Apollophanes medicus monet Antiochum de tollendo Hermea. Consentit rex. Occiditur Hermeas. Domum redit Antiochus.

Cap. LVII. (Ol. 140, 1). Achaeus expeditionem in Syriam molitur. Regium titulum assumit. Ob seditionem exercitus omittit expeditionem.

Cap. LVIII. Bellum Antiochi cum Ptolemaeo de Coëlesyria. Seleucia princeps urbs Syriae in manibus adhuc erat Aegyptiorum.

Cap. LIX. Seleuciam terra marique obsidet Antiochus. Situs Seleuciae. Orontes fluvius.

Cap. LX. Antiochus oppugnat Seleuciam. Urbem in deditionem accipit.

Cap. LXI. Theodotus Antiochum in Coelesyriam invitat; hanc petit Antiochus.

Cap. LXII. Tyrum et Ptolemaidem a Theodoto accipit. Aliis oppidis potitur.

Cap. LXIII. Ministri Ptolemaei legationibus distinent Antiochum. Interim bellum parant. Magna cura in Aegypto instauratur militia.

Cap. LXIV. Instauratio militiae.

Cap LXV. Copiae et duces Ptolemaei.

Cap. LXVI. (Ol. 140, 2). Dura oppidum frustra oppugnat Antiochus. Inducias init cum Ptolemaeo. Sperat se retinere posse Coelesyriam.

Cap. LXVII. Irritae legationes inter Antiochum et Ptolemaeum.

Cap. LXVIII. Terra marique inchoatur bellum. Nicolaus dux copiarum Ptolemaei. Perigenes nauarchus. Angustias ad Platanum et Porphyreonem occupat Nicolaus. Antiochus Aradios in societatem accipit. Phoenicen intrat iuxta Theuprosopon. Nicarchus et Theodotus eius duces. Diognetus nauarchus.

Cap. LXIX. Nicolaum statione depellit Antiochus.

Cap LXX. Ei Philoteria et Scythopolis traduntur. Atabyrium capitur. Ad eum transeunt Keraeas et Hippolochus.

Cap. LXXI. Arabes ei se iungunt. Abila in Galaditide et Gadara capit. Rhabbatamana expugnat. Ptolemaidem hibernatum concedit.

Cap. LXXII. Res Asiae Minoris. Pednelissus oppidum Pisidiae obsidetur a Selgensibus. Obsessis auxilia mittit Achaeus. Aditus omnes occupant Selgenses. His deceptis penetrat Garsyeris dux Achaei.

Cap. LXXIII. Garsyeridi se iungunt Etennenses et Aspendii. Ad Pednelissum parum proficit ille. Obsidetur a Selgensibus, qui mox in fugam vertuntur. Pednelissus obsidione liberatur.

Cap. LXXIV. Garsyeris Selgas obsidet. Logbasis legatus Selgensium Achaeo patriam prodit.

Cap. LXXV. Facillime decipiuntur homines. Ei errori medetur studium historiae. Achaeus ipse Selgam venit. ogbasis dolum molitur adversus patriam.

Cap. LXXVI. Proditur dolus. Logbasis occiditur. Pacem cum Achaeo faciunt Selgenses. Hic populus Lacedaemoniorum cognatus.

Cap. LXXVII. Attalus Achaeo Aeolidem eripit et Mysiam.

Cap. LXXVIII. Lunae defectus terret Gallos in exercitu Attali. Invitante Attalo Tectosages Galli in Asiam traiecerant. Pergamum redit Attalus.

Cap. LXXIX. (Ol. 140, 3). Continuatio belli Coelesyriaci. Ptolemaeus et Antiochus ad pugnam se parant. Antiochi copiae.

Cap. LXXX. Ptolemaeus cum exercitu prope Rhaphiam considet. Illius castris castra opponit Antiochus

Cap. LXXXI. Aetolica Theodoti audacia. Ptolemaeum occisurus medicum obtruncat.

Cap. LXXXII. Pugna ad Rhaphiam. Ptolemaei acies et Antiochi.

Cap. LXXXIII. Reges hortantur suos.

Cap. LXXXIV. Commissio pugnae ad Rhaphiam. Elephantorum pugna. Libyci elephantes timent Indicos. Laevum Ptolemaei cornu vincitur.

Cap. LXXXV. Dextrum cornu vincit. Phalangum pugna. Fugatur phalanx Antiochi.

Cap. LXXXVI. Ptolemaeus victor. Numerus desideratorum. Coelesyriae civitates certatim Ptolemaeo se tradunt.

Cap. LXXXVII. Antiochus pacem petit. Ptolomaeus quieti nimis indulgens. Pacem cum Antiocho componit.

Cap LXXXVIII. (Ol. 140, 2). Rhodiorum felix calamitas. Hieronis et Gelonis dona iis collata.

Cap LXXXIX. Ptolemaei, Antigoni Seleucique dona.

Cap. XC. Aliorum principum ac civitatum dona. Admonitio ad Graecos regum largitiones sectantes.

Cap. XCI. (Ol. 140, 3). Bellum sociale. Lycurgus Spartam ab exsilio revocatur. Aratus praetor Achaeorum militiam instaurat.

Cap. XCII. Lycurgus Messeniam invadit. Pyrrhias Aetolus cum eo se coniungere non potest. Infecta re discedit Lycurgus.

Cap. XCIII. Dissidia Megalopolitanorum de instauranda urbe. Prytanis Peripateticus. Dissidia Megalopolitanorum componit Aratus.

Cap. XCIV. Lycus propraetor ditionis Pharaeensis. Contra Euripidam Aetolum feliciter pugnat. Mari quoque bene rem gerunt Achaei.

Cap XCV. Scerdilaidus a Philippo alienatus. Taurio negligens adversus Aetolos. Achaei bene rem gerunt in Elide et in oris Aetoliae.

Cap. XCVI. Aetolorum et Acarnanum mutuae incursiones. Simulata proditio urbis Phanotensium. Agetas Aetolus suis artibus luditur.

Cap. XCVII. Philippus Bylazora capit in Paeonia. Bottiaea. Amphaxitis. Edessa. Melitaeae scalas iusto breviores applicat.

Cap. XCVIII. Cautio in molitionibus adhibenda, quae nunquam sine damno negligi potest. Methodus metiendi scalas.

Cap. XCIX. Thebas Phthiotidas tenent Aetoli. Hanc urbem oppugnat Philippus.

Cap. C. Expugnat et mutato nomine Philippopolin appellat.

Cap. CI. Adversus Scerdilaidum contendit. Argis accipit nuncium de clade Romanorum. Ei suadet Demetrius Pharius ut in Italiam traiiciat.

Cap. CII. Pacem cum Aetolis facere cupit. Cleonico utitur internuncio. Pyrgus. Panormus portus Peloponnesi. Res Zacynthi constituit.

Cap. CIII. Aetoli cum Philippo et Achaeis agunt de pace. Ad illos Agelai Nanpactii oratio.

Cap. CIV. Eiusdem oratio de pace.

Cap. CV. Convenit pax Achaeis et Philippo cum Aetolis. Synchronismus. Ab hoc tempore res Orientis connecti coeperunt cum rebus Occidentis. Nexus narrationis.

Cap. CVI. (Ol. 140, 4). Timoxenus praetor Achaeorum Quies in Peloponneso restituta. Athenienses abiecte adulantur regibus.

Cap. CVII. Ptolemaeo conflatur bellum ab Aegyptiis. Antiochus bellum parat adversus Achaeum. Aetoli pacis impatientes. Agelaus praetor.

Cap. CVIII. Scerdilaidus plura oppida Philippo eripit. Hunc bello terrestri petit Philippus. Oppida capta recipit.

Cap. CIX. Classem centum lemborum parat. Oram Illyriae petit.

Cap. CX. Panicus terror invadit classem. Praepropere domum se recipit Philippus.

Cap. CXI. Galli Ilium obsidentes eiiciuntur Troade. Delentur a Prusia. Transitus ad librum sextum.

FRAGMENTA LIBRI SEXTI.

1. *Ex prooemio.*

Cap. I. Argumentum libri sexti.

Cap. II (I). Cur, omissa narrationis serie, in hoc tempus Romanae reipublicae expositionem transferat, accurate explicat Polybius.

2. *De variis rerum publicarum formis.*

Cap. III. Respublica Romana difficilem habet cognitionem. Consueta partitio trium formarum reipublicae. Ea non satis accurata.

Cap. IV. Differt inter monarchiam et regnum; oligarchiam et aristocratiam; democratiam et ochlocratiam. Sex genera rerumpublicarum. Mutua conversio unius generis in aliud.

Cap. V. Plato de republica. Primum initium civitatum.

Cap. VI. Origo notionum iusti et honesti. Regni origo.

Cap. VII. Benevolentia subditorum in regum familiam. Tyrannidis origo.

Cap. VIII. Aristocratiae ortus. Oligarchia.

Cap. IX. Democratiae origo. Ochlocratia et manuum violentia. Orbis revolutionum aequabilis in rebuspublicis.

Cap. X. Lycurgi leges de republica.

3. *Ex archaeologia Romana.*

Cap. XI[a] (II), 1—10. Palatium. Roma condita. Olympiadum ratio. Passum pro vino bibunt mulieres Romanae. Numa Pompilius. Ostia condita. L. Tarquinius rex Romanorum. Varia fragmenta minora.

4. *Fragmenta incertae sedis.*

Cap. XI[a], 11. 12. A pueris virtutem esse exercendam. Olcium.

5. *De Romanorum republica florente.*

Cap. XI. Roma respublica Hannibalis temporibus fiorebat. Quid supersit dicendum. Multi iniuste historicos obiurgant propter praetermissas minoris momenti res. Non ex omissis iudic ndi scriptores sed ex dictis. Respublica Romana e tribus formis mixta. Iura cuiusque partis.
Cap. XII. Potestas consulum in urbe; in bello. Horum veluti regia potestas.
Cap. XIII. Senatus potestas. Aristocraticum videtur esse regimen.
Cap. XIV. Populi potestas in republica. Capitis reis in voluntarium exsilium licet abire.
Cap. XV. Unus ordo indiget alterius. Consul indiget opis populi et senatus.
Cap. XVI. Senatus obnoxius populo.
Cap. XVII. Senatui populus.
Cap. XVIII. Forma reipublicae Romanae omnium commodissima: malis suis ipsa ex se medetur. Dictatura.

6. *De militia Romana.*

Cap. XIX. Militia Romana. Ante delectum militum creantur tribuni. Numerus stipendiorum militarium. Conscriptio militum. Distributio tribunorum.
Cap. XX. Delectum peragunt tribuni. Peditum numerus in legione. Equites.
Cap. XXI. Sacramentum militare. Sociorum conscriptio. Quatuor genera peditum in legione.
Cap. XXII. Arma velitum.
Cap. XXIII. Gravis armatura. Scutum, gladius, pila. Galea cristata, pectorale, lorica. Hastae triariorum.
Cap. XXIV. Centuriones. Uragi, Optiones. Manipuli. Vexillarii. Centurionum officium.
Cap. XXV. Equitum turmae. Decuriones. Arma equitum

olim parum commoda. Deinde ad morem Graecorum in melius mutata.

Cap. XXVI. Conveniunt in armis loco a cos. edicto. Socii. Praefecti sociorum. Extraordinarii. Alae sociorum. Dispositio exercitus.

Cap. XXVII. Castrametatio. Praetorium. Tribunorum tentoria.

Cap. XXVIII. Tentoria legionum et equitum.

Cap. XXIX. Viae castrorum. Tentoria triariorum, principum, hastatorum.

Cap. XXX. Locus sociorum in castris. Via quintana.

Cap. XXXI. Forum et Quaestorium in castris. Selecti ex extraordinariis. Evocati. Extraordinariorum tentoria. Extranei socii. Castrorum species similis urbi. Spatium inter tentoria et vallum.

Cap. XXXII. Universum spatium castrorum. Quid fiat si maior numerus sociorum. Iuncta castra amborum consulum. Singula castra consularia.

Cap. XXXIII. Sacramentum castrense. Ministeria castrensia militum. Custodiae diurnae.

Cap. XXXIV. Fossa et vallum circa castra. Tribunorum officium in castris. Minores duces praesto sunt maioribus. Tessera nocturna.

Cap. XXXV. Vigiliae nocturnae. Ad vallum excubant velites. Vigiliarum tessellae. Circuitores. Buccina datur signum vigiliarum.

Cap. XXXVI. Circuitionis ratio. Severa inquisitio.

Cap. XXXVII. Supplicium militare, fustuarium. Poenae quarum arbiter tribunus. Crimina et delicta militaria. Fructus severitatis disciplinae.

Cap. XXXVIII. Decimatio.

Cap. XXXIX. Praemia militaria, stipendium.

Cap. XL. Agmen.

Cap. XLI. Castrametatio in itinere.

Cap. XLII. Melior Romanorum ratio, quam Graecorum.

7. *Reipublicae Romanae cum aliis collatio.*

Cap. XLIII. Reipublicae Romanae cum aliis collatio. Respublicae veteribus celebratae. Thebanorum respublica per se nihil praestantiae habuit.

Cap. XLIV. Atheniensium respublica similis navi sine praefecto. Athenis et Thebis turba hominum dominatur.

Cap. XLV. Cretensium respublica perperam con ertur cum Laconica. Instituta Laconica.

Cap. XLVI. Contraria instituta Cretensium. Horum respublica dissimilis Laconicae.

FRAGMENTA LIBRI SEPTIMI.

A. Olymp. 141, 1.

ronymus Pyrrhi nepos. Alio foedere totam Siciliam sibi paciscitur.

Cap. V. Nova legatio Romanorum ad eum. Absurda a Romanis postulat. Bellum adversus illos parat.

Cap. VI. Situs urbis Leontinorum.

Cap. VII. Hieronymi vitia a nonnullis exaggerata.

Cap. VIII. Laus Hieronis. Laus Gelonis.

3. *Res Graeciae.*

Cap. IX. Foedus Philippi cum Hannibale. Formula foederis.

Cap. X. Seditio Messeniorum.

Cap. XI (XII). Adversus Messenios primum pravos mores nudavit Philippus. Ante id tempus Graecis cunctis fuerat adamatus. Olim Graecorum deliciae, exinde odiosus omnibus.

Cap. XII (XI). Inter sacrificandum Philippi deliberatio de Ithomata arce Messeniorum. Demetrii consilium. Arati consilium sequitur Philippus.

Cap. XIII. Aratus honesta, Demetrius prava suasit Philippo. Ex homine lupus.

Cap. XIV. Aratus et Demetrius contraria suadent Philippo. Delectus amicorum maximi est momenti.

B. Olymp. 141, 2.

4. *Res Siciliae.*

Cap. XIV^b^. (Hippocrates et Epicydes) mittunt Cretenses cum litteris fictis.

5. *Res Ibericae.*

Cap. XIV^c^. Masylii.

6. *Res Graeciae.*

Cap. XIV^d^. Oricenses.

C. Olymp. 141, 1. 2.

7. *Res Asiae.*

Cap. XV. Bellum Antiochi cum Achaeo. Iam in alterum annum oppugnantur Sardes. Munitissimae urbes interdum facillime capiuntur. Lagoras Cretensis. Ex avibus cognoscit partem incustoditam muri.

Cap. XVI. Lagorae consilium probat Antiochus.

Cap. XVII. Felix Lagorae audacia. Achaeus arcem Sardium tenet. Antiochi strategema. Aribazus urbis praefectus.
Cap XVIII. Lagoras in murum per praerupta escendit. Sardium urbe potitur Antiochus.

FRAGMENTA LIBRI OCTAVI.

1. *Ex prooemio.*

Cap. I (III). Pervicacia Romanorum Poenorumque in bello gerendo. Magni ubique terrarum apparatus.
Cap. II (IV). Historiae particularis imperfectio; universalis utilitas.

A. Olymp. 141, 3.

2. *Res Siciliae.*

Cap. III[a] (XXXVIII, 2). Silentium ferri difficile potest.
Cap. III (V). Appius terra oppugnat Syracusas. Archimedis sollertia. Hexapyla.
Cap. IV (VI). Marcellus classe Achradinam aggreditur, sambucas comparat.
Cap. V (VII). Archimedis machinae.
Cap. VI (VIII). Idem. Marcelli scomma.
Cap. VII (IX). Appius non felicior Marcello. Oppugnatio in obsidionem mutatur. Ingenium unius hominis quantum possit. Terra marique obsidentur Syracusae. Marcellus reliquam Siciliam infestat.

3. *Res Graeciae.*

Cap. VIII[a]. Demetrii mors.
Cap. VIII (X). Philippi in Messenios impietas perperam a nonnullis scriptoribus excusata.
Cap. IX (XI). Theopompi inconstantia et maledicentia. Theopompus de Philippo, Amyntae filio eiusque amicis.
Cap. X. XI (XII. XIII). Huius historici maledicentia.
Cap. XII (XIV). Aratum veneno tollit Philippus. Aratus post mortem ab Achaeis cultus.
Cap. XIII (XV). Lissum tentat Philippus. Lissi et Acrolissi situs. Strategema Philippi.
Cap. XIV (XVI). Acrolissum strategemate tentat. Lissum vi capit. Illyrici maiore parte potitur.
Cap. XIV[b] (XXXVIII, 5. 6). Dassaretae; Hyscana.

4. *Res Asiae.*

Cap. XV (XVII). Bolis Cretensis a Sosibio Sardes mittitur ad liberandum Achaeum. Cambylus praefectus Cretensium Sardibus. Sosibius et Bolis. Nicomachus et Melancomas.

Cap. XVI (XVIII). Bolis cum Cambylo agit per Arianum. Cretica deliberatio. Partes inter se dividunt Bolis et Cambylus.

Cap. XVII (XIX). Dolus eorum probatur Antiocho.

Cap. XVIII (XX). Dolus Bolidis et Cambyli.

Cap. XIX (XXI). Achaei cautio. Cum Cretense cretissans. Laodice uxor Achaei.

Cap. XX (XXII). Capitur hic et ad Antiochum vinctus ducitur. Eius genus et dignitas.

Cap. XXI (XXIII). De eo supplicium sumitur. Arx Sardium traditur Antiocho. Achaei fatum, exemplum posteris.

Cap. XXII (XXIV). Cavarus bonus princeps corrumpitur ab assentatore.

Cap. XXIII (XXV). Xerxes regulus Armosatae in regno confirmatur ab Antiocho.

B. Olymp. 141, 4.

5. *Res Italiae.*

Cap. XXIV (XXVI). Tarentini superbia elati Pyrrhum acciverant. Diuturna licentia satietatem praesentium rerum gignit et domini desiderium. Nuntio Tarentum et Thurios perlato, indignatio multitudinis. Tarentum proditur Hannibali. Philemenus et Nico agunt cum eo. Pecora volentibus hostibus abacta.

Cap. XXV (XXVII). Pactum proditorum cum Hannibale. Philemenus venator. C. Livius praefectus praesidii Romani. Convivium in Museo.

Cap. XXVI (XXVIII). Morbum simulat Hannibal. Tarentum progreditur. Philemenus dux itineris.

Cap. XXVII (XXIX). Livii compotatio in Museo coniuratis opportuna. Omnia curant coniurati.

Cap. XXVIII (XXX). Temenis porta. Hyacinthi tumulus. Tarentinorum sepulcra in urbe. Pythonici sepulcrum. Se accingunt coniurati. Omnia de quibus convenerat agunt. Custodibus oppressis portas aperiunt.

Cap. XXIX (XXXI). Tarentum intrat Hannibal. Philemenus cum apro per aliam portam ingreditur.

Cap. XXX (XXXII). Urbe potitur Hannibal. Livius in arcem evadit. Novus dolus Philemeni. Caedes Romanorum Tarenti.

Cap. XXXI (XXXIII). Hannibal benignus in Tarentinos.
Cap. XXXII (XXXIV). Urbem ab arce intersepit frustra impedientibus Romanis.
Cap. XXXIII (XXXV). Nova fossa valloque munitur Tarentum. Sotera via et Bathea. Galaesus s. Eurotas flumen.
Cap. XXXIV (XXXVI). Arx Tarenti oppugnatur. Per siccum transvehuntur naves Tarentinorum.
Cap. XXXV (I). Mors Tiberii, ducis Romani. Prudentissimi interdum capiuntur ab improbis. Alii sua imprudentia. Archidamus. Pelopidas. Cn. Cornelius.
Cap. XXXVI (II). Idonea fidei pignora capienda. Sed et cautus capi potest: quod Achaeo accidit.

6. *Res Siciliae.*

Cap. XXXVII. Expugnatio Syracusarum. Epipolae captae.

7. *Res Hispaniae.*

Cap. XXXVIII. Clitellarum cumulus pro munimento.

8. *Fragmenta incertae sedis.*

Cap. XXXVIII[b]. Minora varia fragmenta].

INDEX

locorum in praefationibus voluminis I et II tractatorum.

A. Polyb.

B. Alia testimonia.

Corrigenda.

Vol. I.

P.	VI	lin.	30 l. pag. LXIV
„	VII	„	20 l. A_2 *εἵλοντο*
„	XX	„	4 l. A_2
„	XXII.	„	13 l. pag. LXVI
„	XXIII	„	29 l. III
„	XXVIII	„	9 l. A_r
„	LXI	„	24 l. *συνεπλάκησαν* *
„	LXXIII	„	4 s. l. *Μασσαλιώτης*
„	LXXV	„	8 l. III, 110, 9
„	XCVII	„	37 l. *Κλεομένους*
„	297	„	10 l. *πεποιημένους*
„	302	„	31 l. *συνεπλέκησαν*
„	341	„	21 del. *καὶ* alterum.

Vol. II.

P. 163 lin. 13 l. *ἐπιμελεῖσθαι*
„ 258 „ 26 l. *Δι'*

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Hu. Be.
319. *Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης βύβλῳ τὰς αἰτίας ἐδηλώ-* 1297,24.
σαμεν τοῦ δευτέρου συστάντος Ῥωμαίοις καὶ Καρ-
χηδονίοις πολέμου καὶ τὰ περὶ τῆς εἰσβολῆς τῆς εἰς
Ἰταλίαν Ἀννίβου διήλθομεν, πρὸς δὲ τούτοις ἐξη- 2
γησάμεθα τοὺς γενομένους αὐτοῖς ἀγῶνας πρὸς
ἀλλήλους μέχρι τῆς μάχης τῆς περὶ τὸν Αὔφιδον
ποταμὸν καὶ πόλιν Κάνναν γενομένης. νῦν δὲ τὰς 3
Ἑλληνικὰς διέξιμεν πράξεις τὰς κατὰ τοὺς αὐτοὺς και-
ροὺς ἐπιτελεσθείσας τοῖς προειρημένοις καὶ ἀπὸ τῆς
ἑκατοστῆς καὶ τετταρακοστῆς ὀλυμπιάδος, πρότερον 4 298.
ἀναμνήσαντες διὰ βραχέων τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇ
πραγματείᾳ τῆς κατασκευῆς, ἣν ἐν τῇ δευτέρᾳ βύ-
βλῳ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐποιησάμεθα, καὶ μάλιστα
περὶ τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους, διὰ τὸ καὶ τοῦτο τὸ
πολίτευμα παράδοξον ἐπίδοσιν λαβεῖν εἴς τε τοὺς
πρὸ ἡμῶν καὶ καθ' ἡμᾶς καιρούς. ἀρξάμενοι γὰρ 5
ἀπὸ Τισαμενοῦ τῶν Ὀρέστου παίδων ἑνός, καὶ φή-
σαντες αὐτοὺς ἀπὸ μὲν τούτου βασιλευθῆναι κατὰ
γένος ἕως εἰς Ὤγυγον, μετὰ δὲ ταῦτα καλλίστῃ προ-
αιρέσει χρησαμένους δημοκρατικῆς πολιτείας τὸ μὲν
πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐκ Μακεδονίας βασιλέων διασπα-

820. 6 σθῆναι κατὰ πόλεις καὶ κώμας, ἑξῆς δὲ τούτοις
ἐπεβαλόμεθα λέγειν πῶς αὖθις ἤρξαντο συμφρονεῖν
7 καὶ πότε καὶ τίνες αὐτοῖς πρῶτοι συνέστησαν. τού-
τοις δ' ἑπομένως ἐδηλώσαμεν τίνι τρόπῳ καὶ ποίᾳ
προαιρέσει προσαγόμενοι τὰς πόλεις ἐπεβάλοντο Πε-
λοποννησίους πάντας ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἄγειν ὀνομα-
8 σίαν καὶ πολιτείαν. καθολικῶς δὲ περὶ τῆς προει-
ρημένης ἐπιβολῆς ἀποφηνάμενοι, μετὰ ταῦτα τῶν
κατὰ μέρος ἔργων κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιψαύοντες εἰς
τὴν Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως ἔκ-
9 πτωσιν κατηντήσαμεν. συγκεφαλαιωσάμενοι δὲ τὰς
ἐκ τῆς προκατασκευῆς πράξεις ἕως τῆς Ἀντιγόνου
καὶ Σελεύκου καὶ Πτολεμαίου τελευτῆς, ἐπειδὴ περὶ
τοὺς αὐτοὺς καιροὺς πάντες οὗτοι μετήλλαξαν, λοι-
πὸν ἐπηγγειλάμεθα τῆς αὐτῶν πραγματείας ἀρχὴν
ποιήσασθαι τὰς ἑξῆς τοῖς προειρημένοις πράξεις,
2 καλλίστην ὑπόστασιν ὑπολαμβάνοντες εἶναι ταύτην
διὰ τὸ πρῶτον μὲν τὴν Ἀράτου σύνταξιν ἐπὶ τού-
τους καταστρέφειν τοὺς καιρούς, οἷς συνάπτοντες
τὴν διήγησιν τὸν ἀκόλουθον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων
2 ἀποδιδόναι προῃρήμεθα λόγον, δεύτερον δὲ διὰ τὸ
καὶ τοὺς χρόνους οὕτως συντρέχειν τοὺς ἑξῆς καὶ
τοὺς πίπτοντας ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν ὥστε
τοὺς μὲν καθ' ἡμᾶς εἶναι, τοὺς δὲ κατὰ τοὺς πατέρας
ἡμῶν· ἐξ οὗ συμβαίνει τοῖς μὲν αὐτοὺς ἡμᾶς πα-
ραγεγονέναι, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἑωρακότων ἀκηκοέ- 299.
3 ναι. τὸ γὰρ ἀνωτέρω προσλαμβάνειν τοῖς χρόνοις,
ὡς ἀκοὴν ἐξ ἀκοῆς γράφειν, οὐκ ἐφαίνεθ' ἡμῖν
ἀσφαλεῖς ἔχειν οὔτε τὰς διαλήψεις οὔτε τὰς ἀπο-
4 φάσεις. μάλιστα δ' ἀπὸ τούτων ἠρξάμεθα τῶν και-
ρῶν διὰ τὸ καὶ τὴν τύχην ὡς ἂν εἰ κεκαινοποιη-

κέναι πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐν τοῖς προ-
ειρημένοις καιροῖς. Φίλιππος μὲν γὰρ ὁ Δημητρίου 5
κατὰ φύσιν υἱὸς ἔτι παῖς ὢν ἄρτι παρελάμβανε τὴν
Μακεδόνων ἀρχήν· Ἀχαιὸς δὲ τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ 6
321. Ταύρου δυναστεύων οὐ μόνον προστασίαν εἶχε
βασιλικήν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν· ὁ δὲ Μέγας ἐπικλη- 7
θεὶς Ἀντίοχος μικροῖς ἀνώτερον χρόνοις, τἀδελφοῦ
Σελεύκου μετηλλαχότος, ἔτι κομιδῇ νέος ὢν τὴν
ἐν Συρίᾳ διεδέδεκτο βασιλείαν. ἅμα δὲ τούτοις 8
Ἀριαράθης παρέλαβε τὴν Καππαδοκῶν ἀρχήν. ὁ
δὲ Φιλοπάτωρ Πτολεμαῖος ἐν τοῖς αὐτοῖς καιροῖς
τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐγεγόνει κύριος. Λυκοῦργος δὲ 9
Λακεδαιμονίων μετ' οὐ πολὺ κατεστάθη βασιλεύς.
ᾕρηντο δὲ Καρχηδόνιοι προσφάτως ἐπὶ τὰς προει-
ρημένας πράξεις στρατηγὸν αὐτῶν Ἀννίβαν. οὕτως 10
δὲ τοιαύτης περὶ πάσας τὰς δυναστείας καινοποιίας
οὔσης, ἔμελλε πραγμάτων ἔσεσθαι καινῶν ἀρχή.
τοῦτο γὰρ δὴ πέφυκε καὶ φιλεῖ συμβαίνειν κατὰ
φύσιν· ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι. Ῥωμαῖοι μὲν 11
γὰρ καὶ Καρχηδόνιοι τὸν προειρημένον ἐνεστήσαντο
πόλεμον, Ἀντίοχος δὲ καὶ Πτολεμαῖος ἅμα τούτοις
τὸν ὑπὲρ τῆς Κοίλης Συρίας, Ἀχαιοὶ δὲ καὶ Φί-
λιππος τὸν πρὸς Αἰτωλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους· οὗ
τὰς αἰτίας συνέβη γενέσθαι τοιαύτας.

Αἰτωλοὶ πάλαι μὲν δυσχερῶς ἔφερον τὴν εἰρή- 3
νην καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων δαπάνας,
ὡς ἂν εἰθισμένοι μὲν ζῆν ἀπὸ τῶν πέλας, δεόμενοι
δὲ πολλῆς χορηγίας διὰ τὴν ἔμφυτον ἀλαζονείαν, ᾗ
δουλεύοντες ἀεὶ πλεονεκτικὸν καὶ θηριώδη ζῶσι βίον,
οὐδὲν οἰκεῖον, πάντα δ' ἡγούμενοι πολέμια. οὐ μὴν 2
ἀλλὰ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον, ἕως Ἀντίγονος ἔζη, δε-

3 διότες Μακεδόνας ἦγον ἡσυχίαν. ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνος 300.
μετήλλαξε τὸν βίον, παῖδα καταλιπὼν Φίλιππον,
καταφρονήσαντες ἐζήτουν ἀφορμὰς καὶ προφάσεις
τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐπιπλοκῆς, ἀγόμενοι κατὰ
τὸ παλαιὸν ἔθος ἐπὶ τὰς ἐκ ταύτης ἁρπαγάς, ἅμα
δὲ καὶ νομίζοντες ἀξιόχρεως εἶναι σφᾶς πρὸς τὸ
4 πολεμεῖν αὐτοῖς Ἀχαιοῖς. ὄντες δ' ἐπὶ ταύτης τῆς
προθέσεως, βραχέα ταὐτομάτου σφίσι συνεργήσαν-
322. τος ἔλαβον ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τοιαύτας.
5 Δωρίμαχος ὁ Τριχωνεὺς ἦν μὲν υἱὸς Νικοστράτου
τοῦ παρασπονδήσαντος τὴν τῶν Παμβοιωτίων πα-
νήγυριν, νέος δ' ὢν καὶ πλήρης Αἰτωλικῆς ὁρμῆς
καὶ πλεονεξίας ἐξαπεστάλη κατὰ κοινὸν εἰς τὴν
6 τῶν Φιγαλέων πόλιν, ἥτις ἐστὶ μὲν ἐν Πελοπον-
νήσῳ, κεῖται δὲ πρὸς τοῖς τῶν Μεσσηνίων ὅροις,
ἐτύγχανε δὲ τότε συμπολιτευομένη τοῖς Αἰτωλοῖς,
7 λόγῳ μὲν παραφυλάξων τήν τε χώραν καὶ τὴν πό-
λιν τῶν Φιγαλέων, ἔργῳ δὲ κατασκόπου τάξιν ἔχων
8 τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων. συνδραμόντων
δὲ πειρατῶν, καὶ παραγενομένων πρὸς αὐτὸν εἰς
τὴν Φιγάλειαν, οὐκ ἔχων τούτοις ἀπὸ τοῦ δικαίου
συμπαρασκευάζειν ὠφελείας, διὰ τὸ μένειν ἔτι τοτε
τὴν κοινὴν εἰρήνην τοῖς Ἕλλησι τὴν ὑπ' Ἀντιγόνου
9 συντελεσθεῖσαν, τέλος ἀπορούμενος ἐπέτρεψε τοῖς
πειραταῖς λῄζεσθαι τὰ τῶν Μεσσηνίων θρέμματα,
10 φίλων ὄντων καὶ συμμάχων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
ἠδίκουν τὰ περὶ τὰς ἐσχατιὰς ποίμνια, μετὰ δὲ
ταῦτα, προβαινούσης τῆς ἀπονοίας, ἐνεχείρησαν καὶ
τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οἰκίας ἐκκόπτειν, ἀνυπονοήτως
11 τὰς νύκτας ἐπιφαινόμενοι. τῶν δὲ Μεσσηνίων ἐπὶ
τούτοις ἀγανακτούντων καὶ διαπρεσβευομένων πρὸς

τὸν Δωρίμαχον, τὰς μὲν ἀρχὰς παρήκουε, βουλό-
μενος τὰ μὲν ὠφελεῖν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ταττομένους,
τὰ δ' αὐτὸς ὠφελεῖσθαι, μερίτης γινόμενος τῶν
λαμβανομένων. πλεοναζούσης δὲ τῆς παρουσίας τῶν 12
πρεσβειῶν διὰ τὴν συνέχειαν τῶν ἀδικημάτων, αὐ-
τὸς ἥξειν ἐπὶ τὴν Μεσσήνην ἔφη, δικαιολογησό-
μενος πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας τοῖς Αἰτωλοῖς. ἐπειδὴ 13
δὲ παρεγένετο, προσπορευομένων αὐτῷ τῶν ἠδικη- 301.
μένων, τοὺς μὲν διέσυρε χλευάζων, τῶν δὲ κατα-
νίστατο, τοὺς δ' ἐξέπληττε λοιδορῶν.

Ἔτι δ' αὐτοῦ παρεπιδημοῦντος ἐν τῇ Μεσσήνῃ, 4
συνεγγίσαντες τῇ πόλει νυκτὸς οἱ πειραταὶ καὶ προσ-
βαλόντες κλίμακας ἐξέκοψαν τὸ Χυρῶνος καλούμε-
νον ἐπαύλιον, καὶ τοὺς μὲν ἀμυνομένους ἀπέσφα-
323. ξαν, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν οἰκετῶν δήσαντες καὶ τὰ
κτήνη μετ' αὐτῶν ἀπήγαγον. οἱ δὲ τῶν Μεσσηνίων 2
ἔφοροι, πάλαι μὲν ἐπί τε τοῖς γινομένοις καὶ τῇ
παρεπιδημίᾳ τοῦ Δωριμάχου διαλγοῦντες, τότε δὲ
καὶ προσενυβρίζεσθαι δόξαντες, ἀνεκαλοῦντ' αὐτὸν
εἰς τὰς συναρχίας. ἐν ᾧ καιρῷ Σκύρων, ὃς ἦν μὲν 3
ἔφορος τότε τῶν Μεσσηνίων, εὐδοκίμει δὲ καὶ κατὰ
τὸν ἄλλον βίον παρὰ τοῖς πολίταις, συνεβούλευε
μὴ προίεσθαι τὸν Δωρίμαχον ἐκ τῆς πόλεως, ἐὰν
μὴ τὰ μὲν ἀπολωλότα πάντα τοῖς Μεσσηνίοις ἀπο-
καταστήσῃ, περὶ δὲ τῶν τεθνεώτων δωσιδίκους
παράσχῃ τοὺς ἠδικηκότας. πάντων δ' ἐπισημηναμέ- 4
νων ὡς δίκαια λέγοντος τοῦ Σκύρωνος, διοργι-
σθεὶς ὁ Δωρίμαχος εὐήθεις αὐτοὺς ἔφη τελέως
ὑπάρχειν, εἰ Δωρίμαχον οἴονται νῦν προπηλακί-
ζειν, ἀλλ' οὐ τὸ κοινὸν τῶν Αἰτωλῶν· καὶ καθόλου
δεινὸν ἡγεῖτο τὸ γινόμενον, καὶ κοινῆς αὐτοὺς

ἐπιστροφῆς ἔφη τεύξεσθαι, καὶ τοῦτο πείσεσθαι
5 δικαίως. ἦν δέ τις κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς
ἄνθρωπος ἀσυρὴς ἐν τῇ Μεσσήνῃ, τῶν ἐξηρμένων
τὸν ἄνδρα κατὰ πάντα τρόπον, ὄνομα Βαβύρτας,
ᾧ τις εἰ περιέθηκε τὴν καυσίαν καὶ χλαμύδα τοῦ
6 Δωριμάχου, μὴ οἷόν τ' εἶναι διαγινώσκειν· ἐπὶ
τοσοῦτον ἐξωμοίωτο κατά τε τὴν φωνὴν καὶ τἄλλα
μέρη τοῦ σώματος τῷ προειρημένῳ. καὶ τοῦτ' οὐκ
7 ἐλάνθανε τὸν Δωρίμαχον. ὁμιλοῦντος οὖν [αὐτοῦ]
ἀνατατικῶς τότε καὶ μάλ' ὑπερηφάνως τοῖς Μεσση-
νίοις, περιοργισθεὶς ὁ Σκύρων "Νομίζεις γὰρ ἡμῖν"
ἔφη "σοῦ μέλειν ἢ τῆς σῆς ἀνατάσεως, Βαβύρτα;"
8 ῥηθέντος δὲ τούτου, παραυτίκα μὲν εἴξας ὁ Δωρί- 302.
μαχος τῇ περιστάσει συνεχώρησε πάντων ἐπιστρο-
φὴν ποιήσεσθαι τῶν γεγονότων ἀδικημάτων τοῖς
9 Μεσσηνίοις· ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν Αἰτωλίαν οὕτω
324. πικρῶς ἤνεγκε καὶ βαρέως τὸ ῥηθὲν ὡς οὐδεμίαν
ἄλλην ἔχων εὔλογον πρόφασιν δι' αὐτὸ τοῦτο τοῖς
Μεσσηνίοις ἐξέκαυσε τὸν πόλεμον.

5 Στρατηγὸς μὲν οὖν ὑπῆρχε τῶν Αἰτωλῶν Ἀρί-
στων· οὗτος δὲ διά τινας σωματικὰς ἀσθενείας
ἀδύνατος ὢν πρὸς πολεμικὴν χρείαν, ἅμα δὲ καὶ
συγγενὴς ὑπάρχων Δωριμάχου καὶ Σκόπα, τρόπον
2 τινὰ παρακεχωρήκει τούτῳ τῆς ὅλης ἀρχῆς. ὁ δὲ
Δωρίμαχος κατὰ κοινὸν μὲν οὐκ ἐτόλμα παρακα-
λεῖν τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς τὸν κατὰ τῶν Μεσσηνίων
πόλεμον διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἀξίαν λόγου πρό-
φασιν, ἀλλ' ὁμολογουμένως ἐκ παρανομίας καὶ
3 σκώμματος γεγονέναι τὴν ὁρμήν· ἀφέμενος δὲ τῆς
ἐπινοίας ταύτης ἰδίᾳ προετρέπετο τὸν Σκόπαν κοι-
νωνῆσαι τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ τῆς κατὰ τῶν Μεσση-

νίων, ὑποδεικνύων μὲν τὴν ἀπὸ Μακεδόνων ἀσφά-
λειαν διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ προεστῶτος — οὐ γὰρ εἶχε
πλεῖον ἐτῶν τότε Φίλιππος ἑπτακαίδεκα — παρατι- 4
θεὶς δὲ τὴν Λακεδαιμονίων ἀλλοτριότητα πρὸς τοὺς
Μεσσηνίους, ἀναμιμνήσκων δὲ τῆς Ἠλείων πρὸς
σφᾶς εὐνοίας καὶ συμμαχίας· ἐξ ὧν ἀσφαλῆ τὴν
εἰσβολὴν τὴν εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐσομένην αὐτοῖς
ἀπέφαινεν. τὸ δὲ συνέχον τῆς Αἰτωλικῆς προτρο- 5
πῆς, ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐτίθει τὰς ἐσομένας ὠφελείας ἐκ
τῆς τῶν Μεσσηνίων χώρας, οὔσης ἀπρονοήτου καὶ
διαμεμενηκυίας ἀκεραίου μόνης τῶν ἐν Πελοπον-
νήσῳ κατὰ τὸν Κλεομενικὸν πόλεμον. ἐπὶ δὲ πᾶσι 6
τούτοις συνίστανε τὴν ἐξακολουθήσουσαν εὔνοιαν
σφίσι παρὰ τοῦ τῶν Αἰτωλῶν πλήθους. Ἀχαιοὺς δ’, 7
ἂν μὲν κωλύσωσι τὴν δίοδον, οὐκ ἐρεῖν ἐγκλήματα
τοῖς ἀμυνομένοις· ἐὰν δ’ ἀγάγωσι τὴν ἡσυχίαν, οὐκ
ἐμποδιεῖν αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐπιβολήν. πρὸς δὲ Μεσ- 8
σηνίους προφάσεως οὐκ ἀπορήσειν ἔφη· πάλαι γὰρ
αὐτοὺς ἀδικεῖν Ἀχαιοῖς καὶ Μακεδόσιν ἐπηγγελμέ-
νους κοινωνήσειν τῆς συμμαχίας. ταῦτα δ’ εἰπὼν 9 **308.**
καὶ παραπλήσια τούτοις ἕτερα πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπό-
825. *θεσιν, τοιαύτην ὁρμὴν παρέστησε τῷ Σκόπᾳ καὶ*
τοῖς τούτου φίλοις ὥστ’ οὔτε κοινὴν τῶν Αἰτωλῶν
προσδεξάμενοι σύνοδον οὔτε τοῖς ἀποκλήτοις συμ-
μεταδόντες, οὐδὲ μὴν ἄλλο τῶν καθηκόντων οὐδὲν
πράξαντες, κατὰ δὲ τὰς αὑτῶν ὁρμὰς καὶ κρίσεις 10
διαλαβόντες ἅμα Μεσσηνίοις, Ἠπειρώταις, Ἀχαιοῖς,
Ἀκαρνᾶσι, Μακεδόσι πόλεμον ἐξήνεγκαν.

Καὶ κατὰ μὲν θάλατταν παραχρῆμα πειρατὰς 6
ἐξέπεμψαν, οἳ περιτυχόντες πλοίῳ βασιλικῷ τῶν
ἐκ Μακεδονίας περὶ Κύθηρα, τοῦτό τ’ εἰς Αἰτωλίαν

καταγαγόντες αὔτανδρον, τούς τε ναυκλήρους καὶ
τοὺς ἐπιβάτας, σὺν δὲ τούτοις τὴν ναῦν ἀπέδοντο.
2 τῆς δ' Ἠπείρου τὴν παραλίαν ἐπόρθουν, συγχρώ-
μενοι πρὸς τὴν ἀδικίαν ταῖς τῶν Κεφαλλήνων
ναυσίν· ἐπεβάλοντο δὲ καὶ τῆς Ἀκαρνανίας Θύριον
3 καταλαβέσθαι. ἅμα δὲ τούτοις λάθρᾳ διὰ Πελοπον-
νήσου τινὰς πέμψαντες ἐν μέσῃ τῇ τῶν Μεγαλο-
πολιτῶν χώρᾳ κατέσχον τὸ καλούμενον ὀχύρωμα
Κλάριον· ᾧ λαφυροπωλείῳ χρησάμενοι διῆγον ἐν
4 τούτῳ πρὸς τὰς ἁρπαγάς. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτο μὲν
Τιμόξενος ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγός, παραλαβὼν
Ταυρίωνα τὸν ἐπὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ βασιλι-
κῶν πραγμάτων ὑπ' Ἀντιγόνου καταλελειμμένον,
5 ἐξεπολιόρκησε τελέως ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. ὁ γὰρ
βασιλεὺς Ἀντίγονος Κόρινθον μὲν εἶχε κατὰ τὸ
τῶν Ἀχαιῶν συγχώρημα διὰ τοὺς Κλεομενικοὺς και-
ρούς, Ὀρχομενὸν δὲ κατὰ κράτος ἑλὼν οὐκ ἀποκα-
τέστησε τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ σφετερισάμενος κατεῖχε,
6 βουλόμενος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ μόνον τῆς εἰσό-
δου κυριεύειν τῆς εἰς Πελοπόννησον, ἀλλὰ καὶ τὴν
μεσόγαιαν αὐτῆς παραφυλάττειν διὰ τῆς ἐν Ὀρχο-
7 μενῷ φρουρᾶς καὶ παρασκευῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν
Δωρίμαχον καὶ Σκόπαν παρατηρήσαντες τὸν καιρόν,
ἐν ᾧ λοιπὸς ἦν Τιμοξένῳ μὲν ὀλίγος ἔτι χρόνος τῆς
ἀρχῆς, Ἄρατος δὲ καθίστατο μὲν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν
τὸν ἐπιόντα στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, οὔπω δ' **304.**
826. 8 ἔμελλε τὴν ἀρχὴν ἕξειν, συναθροίσαντες πανδημεὶ
τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ τὸ Ῥίον, καὶ παρασκευασά-
μενοι πορθμεῖα καὶ τὰς Κεφαλλήνων ἑτοιμάσαντες
ναῦς, διεβίβασαν τοὺς ἄνδρας εἰς Πελοπόννησον
9 καὶ προῆγον ἐπὶ τὴν Μεσσηνίαν. ποιούμενοι δὲ

τὴν πορείαν διὰ τῆς Πατρέων καὶ Φαραιέων καὶ
Τριταιέων χώρας ὑπεκρίνοντο μὲν βούλεσθαι μηδὲν
ἀδίκημα ποιεῖν εἰς τοὺς Ἀχαιούς, οὐ δυναμένου δὲ 10
τοῦ πλήθους ἀπέχεσθαι τῆς χώρας διὰ τὴν πρὸς
τὰς ὠφελείας ἀκρασίαν, κακοποιοῦντες αὐτὴν καὶ
λυμαινόμενοι διῄεσαν, μέχρι παρεγενήθησαν εἰς τὴν
Φιγάλειαν. ποιησάμενοι δὲ τὴν ὁρμὴν ἐντεῦθεν 11
αἰφνιδίως καὶ θρασέως, ἐνέβαλον εἰς τὴν τῶν Μεσ-
σηνίων χώραν, οὔτε τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἐκ
παλαιῶν χρόνων πρὸς τοὺς Μεσσηνίους φιλίας καὶ
συμμαχίας οὐδ' ἡντινοῦν ποιησάμενοι πρόνοιαν
οὔτε τῶν κατὰ κοινὸν ὡρισμένων δικαίων παρ'
ἀνθρώποις. ἅπαντα δ' ἐν ἐλάττονι θέμενοι τῆς 12
σφετέρας πλεονεξίας ἀδεῶς ἐπόρθουν, οὐ τολμώντων
ἐπεξιέναι καθόλου τῶν Μεσσηνίων.

Οἱ δ' Ἀχαιοί, καθηκούσης αὐτοῖς ἐκ τῶν νόμων 7
συνόδου κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἧκον εἰς Αἴγιον.
συνελθόντες δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν τε Πα- 2
τρέων καὶ Φαραιέων ἀπολογιζομένων τὰ γεγονότα
περὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἀδικήματα κατὰ τὴν τῶν
Αἰτωλῶν δίοδον, τῶν τε Μεσσηνίων παρόντων κατὰ
πρεσβείαν καὶ δεομένων σφίσι βοηθεῖν ἀδικουμέ-
νοις καὶ παρασπονδουμένοις, διακούσαντες τῶν λε- 3
γομένων, καὶ συναγανακτοῦντες μὲν τοῖς Πατρεῦσι
καὶ Φαραιεῦσι, συμπάσχοντες δὲ ταῖς τῶν Μεσση-
νίων ἀτυχίαις, μάλιστα δὲ νομίζοντες εἶναι δεινὸν 4
εἰ μήτε συγχωρήσαντος τοῖς Αἰτωλοῖς μηδενὸς τὴν
δίοδον μήτε καθάπαξ ἐπιβαλόμενοι παραιτεῖσθαι κατ-
ετόλμησαν ἐπιβῆναι στρατοπέδῳ τῆς Ἀχαΐας παρὰ
τὰς συνθήκας, ἐπὶ πᾶσι τούτοις παροξυνθέντες 5
ἐψηφίσαντο βοηθεῖν τοῖς Μεσσηνίοις καὶ συνάγειν

τὸν στρατηγὸν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις· ὃ δ'
327. ἂν τοῖς συνελθοῦσι βουλευομένοις δόξῃ, τοῦτ' εἶναι
6 κύριον. ὁ μὲν οὖν Τιμόξενος ὁ τότ' ἔθ' ὑπάρχων 305.
στρατηγός, (ὅσον) οὔπω ληγούσης τῆς ἀρχῆς, ἅμα
δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς ἀπιστῶν διὰ τὸ ῥᾳθύμως αὐτοὺς
ἐσχηκέναι κατὰ τὸ παρὸν περὶ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις
γυμνασίαν, ἀνεδύετο τὴν ἔξοδον καὶ καθόλου τὴν
7 συναγωγὴν τῶν ὄχλων. μετὰ γὰρ τὴν Κλεομένους
τοῦ Σπαρτιατῶν βασιλέως ἔκπτωσιν, κάμνοντες μὲν
τοῖς προγεγονόσι πολέμοις, πιστεύοντες δὲ τῇ πα-
ρούσῃ καταστάσει, πάντες ὠλιγώρησαν Πελοπον-
8 νήσιοι τῆς περὶ τὰ πολεμικὰ παρασκευῆς. ὁ δ'
Ἄρατος, σχετλιάζων καὶ παροξυνόμενος ἐπὶ τῇ τόλμῃ
τῶν Αἰτωλῶν, θυμικώτερον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν,
ἅτε καὶ προϋπαρχούσης αὐτοῖς ἀλλοτριότητος ἐκ
9 τῶν ἐπάνω χρόνων. διὸ καὶ συνάγειν ἔσπευδε τοὺς
Ἀχαιοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ συμβαλεῖν πρόθυμος
10 ἦν τοῖς Αἰτωλοῖς. τέλος δὲ πένθ' ἡμέραις πρό-
τερον τοῦ καθήκοντος αὐτῷ χρόνου παραλαβὼν
παρὰ τοῦ Τιμοξένου τὴν δημοσίαν σφραγῖδα, πρός
τε τὰς πόλεις ἔγραφε καὶ συνῆγε τοὺς ἐν ταῖς ἡλι-
κίαις μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν.
11 ὑπὲρ οὗ δοκεῖ μοι πρέπον εἶναι βραχέα προειπεῖν
διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς φύσεως.

8 Ἄρατος γὰρ ἦν τὰ μὲν ἄλλα τέλειος ἀνὴρ εἰς
2 τὸν πραγματικὸν τρόπον· καὶ γὰρ εἰπεῖν καὶ δια-
νοηθῆναι καὶ στέξαι τὸ κριθὲν δυνατός, καὶ μὴν
ἐνεγκεῖν τὰς πολιτικὰς διαφορὰς πρᾴως καὶ φίλους
ἐνδήσασθαι καὶ συμμάχους προσλαβεῖν οὐδενὸς δεύ-
3 τερος, ἔτι δὲ πράξεις, ἀπάτας, ἐπιβουλὰς συστή-
σασθαι κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ ταύτας ἐπὶ τέλος

ἀγαγεῖν διὰ τῆς αὑτοῦ κακοπαθείας καὶ τόλμης, δει-
νότατος. ἐναργῆ δὲ τῶν τοιούτων μαρτύρια καὶ 4
328. πλείω μέν, ἐκφανέστατα δὲ τοῖς ἱστορηκόσι κατὰ
μέρος περί τε τῆς Σικυῶνος καὶ Μαντινείας κατα-
λήψεως καὶ περὶ τῆς Αἰτωλῶν ἐκ τῆς Πελληνέων
πόλεως ἐκβολῆς, τὸ δὲ μέγιστον, περὶ τῆς (κατὰ τὸν)
Ἀκροκόρινθον πράξεως. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος, ὅτε τῶν 5
ὑπαίθρων ἀντιποιήσασθαι βουληθείη, νωθρὸς μὲν
ἐν ταῖς ἐπινοίαις, ἄτολμος δ' ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς, ἐν 306.
ὄψει δ' οὐ μένων τὸ δεινόν. διὸ καὶ τροπαίων ἐπ' 6
αὐτὸν βλεπόντων ἐπλήρωσε τὴν Πελοπόννησον, καὶ
τῇδέ πῃ τοῖς πολεμίοις ἀεί ποτ' ἦν εὐχείρωτος.
οὕτως αἱ τῶν ἀνθρώπων φύσεις οὐ μόνον τοῖς 7
σώμασιν ἔχουσί τι πολυειδές, ἔτι δὲ μᾶλλον ταῖς
ψυχαῖς, ὥστε τὸν αὐτὸν ἄνδρα μὴ μόνον ἐν τοῖς
διαφέρουσι τῶν ἐνεργημάτων πρὸς ἃ μὲν εὐφυῶς
ἔχειν, πρὸς ἃ δ' ἐναντίως, ἀλλὰ καὶ περί τινα τῶν
ὁμοειδῶν πολλάκις τὸν αὐτὸν καὶ συνετώτατον εἶναι
καὶ βραδύτατον, ὁμοίως δὲ καὶ τολμηρότατον καὶ
δειλότατον. οὐ παράδοξα ταῦτά γε, συνήθη δὲ καὶ 8
γνώριμα τοῖς βουλομένοις συνεφιστάνειν. τινὲς μὲν 9
γὰρ ἐν ταῖς κυνηγίαις εἰσὶ τολμηροὶ πρὸς τὰς τῶν
θηρίων συγκαταστάσεις, οἱ δ' αὐτοὶ πρὸς ὅπλα καὶ
πολεμίους ἀγεννεῖς, καὶ τῆς γε πολεμικῆς χρείας τῆς
κατ' ἄνδρα μὲν καὶ κατ' ἰδίαν εὐχερεῖς καὶ πρακτι-
κοί, κοινῇ δὲ καὶ μετὰ πολεμικῆς ἐπ' ἴσον συντάξεως
ἄπρακτοι. Θετταλῶν γοῦν ἱππεῖς κατ' ἴλην μὲν καὶ 10
φαλαγγηδὸν ἀνυπόστατοι, χωρὶς δὲ παρατάξεως
πρὸς καιρὸν καὶ τόπον κατ' ἄνδρα κινδυνεῦσαι
δύσχρηστοι καὶ βραδεῖς· Αἰτωλοὶ δὲ τούτων τἀναν-
329. τία. Κρῆτες δὲ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν 11

πρὸς μὲν ἐνέδρας καὶ λῃστείας καὶ κλοπὰς πολεμίων καὶ νυκτερινὰς ἐπιθέσεις καὶ πάσας τὰς μετὰ δόλου καὶ κατὰ μέρος χρείας ἀνυπόστατοι, πρὸς δὲ τὴν ἐξ ὁμολόγου καὶ κατὰ πρόσωπον φαλαγγηδὸν ἔφοδον ἀγεννεῖς καὶ πλάγιοι ταῖς ψυχαῖς· Ἀχαιοὶ
12 δὲ καὶ Μακεδόνες τἀναντία τούτων. ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι χάριν τοῦ μὴ διαπιστεῖν τοὺς ἀναγινώσκοντας τοῖς λεγομένοις, ἐάν που περὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν ἐναντίας ἀποφάσεις ποιώμεθα περὶ τὰ παραπλήσια τῶν ἐπιτηδευμάτων.

9 Ἀθροισθέντων δὲ τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν κατὰ δόγμα τῶν
2 Ἀχαιῶν — ἀπὸ γὰρ τούτων παρεξέβημεν — καὶ τῶν Μεσσηνίων αὖθις ἐπιπορευθέντων ἐπὶ τὸ πλῆθος καὶ δεομένων μὴ περιιδεῖν σφᾶς οὕτω προφανῶς 307.
παρασπονδουμένους, βουλομένων δὲ καὶ τῆς κοινῆς συμμαχίας μετασχεῖν καὶ σπευδόντων ὁμοῦ τοῖς
3 ἄλλοις ἐπιγραφῆναι, περὶ μὲν τῆς συμμαχίας οἱ προεστῶτες τῶν Ἀχαιῶν ἀπέλεγον, οὐ φάσκοντες δυνατὸν εἶναι χωρὶς Φιλίππου καὶ τῶν συμμάχων
4 οὐδένα προσλαβεῖν· ἔτι γὰρ ἔνορκος ἔμενε πᾶσιν ἡ γεγενημένη συμμαχία δι' Ἀντιγόνου κατὰ τοὺς Κλεομενικοὺς καιροὺς Ἀχαιοῖς, Ἠπειρώταις, Φωκεῦσι,
5 Μακεδόσι, Βοιωτοῖς, Ἀκαρνᾶσι, Θετταλοῖς. ἐξελεύσεσθαι δὲ καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς ἔφασαν, ἐὰν ὅμηρα δῶσιν οἱ παραγεγονότες τοὺς ἑαυτῶν υἱεῖς εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν χάριν τοῦ μὴ διαλυθήσεσθαι πρὸς Αἰτωλοὺς χωρὶς τῆς τῶν Ἀχαιῶν
6 βουλήσεως. ἐστρατοπέδευον δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ τὴν συμμαχίαν ἐξεληλυθότες, ἐπὶ τοῖς τῶν Μεγαλοπολιτῶν ὅροις, ἐφέδρων καὶ θεωρῶν μᾶλλον

ἢ συμμάχων ἔχοντες τάξιν. Ἄρατος δὲ τὸν τρό- 7
πον τοῦτον τὰ πρὸς Μεσσηνίους διαπράξας, ἔπεμπε
πρὸς τοὺς Αἰτωλούς, διασαφῶν τὰ δεδογμένα καὶ
880. παρακελευόμενος ἐπανάγειν ἐκ τῆς τῶν Μεσσηνίων
χώρας καὶ τῆς Ἀχαΐας μὴ ψαύειν· εἰ δὲ μή, διότι
χρήσεται τοῖς ἐπιβαίνουσιν ὡς πολεμίοις. Σκόπας 8
δὲ καὶ Δωρίμαχος ἀκούσαντες τὰ λεγόμενα καὶ
γνόντες ἠθροισμένους τοὺς Ἀχαιούς, ἡγοῦντο συμ-
φέρειν σφίσι τότε τίθεσθαι τοῖς παραγγελλομένοις.
παραυτίκα μὲν οὖν ἐξαπέστελλον γραμματοφόρους 9
εἴς τε Κυλλήνην καὶ πρὸς Ἀρίστωνα τὸν τῶν Αἰ-
τωλῶν στρατηγόν, ἀξιοῦντες κατὰ σπουδὴν αὐτοῖς
ἀποστέλλειν τὰ πορθμεῖα τῆς Ἠλείας εἰς τὴν Φει-
άδα καλουμένην νῆσον. αὐτοὶ δὲ μετὰ δύ' ἡμέρας 10
ἀνέζευξαν γέμοντες τῆς λείας, καὶ προῆγον ὡς ἐπὶ
τὴν Ἠλείαν. ἀεὶ γάρ ποτε τῆς τῶν Ἠλείων ἀντεί-
χοντο φιλίας Αἰτωλοὶ χάριν τοῦ διὰ τούτων ἐπι-
πλοκὰς λαμβάνειν πρὸς τὰς ἁρπαγὰς τὰς ἐκ Πελο-
πονν ήσου καὶ λῃστείας.

Ὁ δ' Ἄρατος ἐπιμείνας δύ' ἡμέρας, καὶ πιστεύ- 10 808.
σας εὐήθως ὅτι ποιήσονται τὴν ἐπάνοδον, καθά-
περ ὑπεδείκνυσαν, τοὺς μὲν λοιποὺς Ἀχαιοὺς καὶ
τοὺς Λακεδαιμονίους διαφῆκε πάντας εἰς τὴν οἰ-
κείαν, τρισχιλίους δ' ἔχων πεζοὺς καὶ τριακοσίους 2
ἱππεῖς καὶ τοὺς ἅμα τῷ Ταυρίωνι στρατιώτας, προ-
ῆγε τὴν ἐπὶ Πάτρας, ἀντιπαράγειν τοῖς Αἰτωλοῖς
προαιρούμενος. οἱ δὲ περὶ τὸν Δωρίμαχον, πυν- 3
θανόμενοι τοὺς περὶ τὸν Ἄρατον ἀντιπαράγειν
αὐτοῖς καὶ συμμένειν, τὰ μὲν διαγωνιάσαντες μὴ
κατὰ τὴν εἰς τὰς ναῦς ἔμβασιν ἐπίθωνται σφίσι
περισπωμένοις, τὰ δὲ σπουδάζοντες συγχέαι τὸν

4 *πόλεμον, τὴν μὲν λείαν ἀπέστειλαν ἐπὶ τὰ πλοῖα,*
συστήσαντες τοὺς ἱκανοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους πρὸς
τὴν διακομιδήν, προσεντειλάμενοι τοῖς ἐκπεμπομέ-
νοις ταῦτα πρὸς τὸ Ῥίον ἀπαντᾶν, ὡς ἐντεῦθεν
5 *ποιησόμενοι τὴν ἔμβασιν, αὐτοὶ δὲ τὸ μὲν πρῶτον*
ἐφήδρευον τῇ τῆς λείας ἐξαποστολῇ περιέποντες,
μετὰ δὲ ταῦτα προῆγον ἐκ μεταβολῆς ὡς ἐπ' Ὀλυμ-
6 *πίας. ἀκούοντες δὲ τοὺς περὶ τὸν Ταυρίωνα μετὰ*
831. *τοῦ προειρημένου πλήθους περὶ τὴν Κλειτορίαν*
εἶναι, καὶ νομίζοντες οὐδ' ὣς δυνήσεσθαι τὴν ἀπὸ
τοῦ Ῥίου διάβασιν ἄνευ κινδύνου ποιήσασθαι καὶ
7 *συμπλοκῆς, ἔκριναν συμφέρειν τοῖς σφετέροις πράγ-*
μασιν ὡς τάχιστα συμμῖξαι τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον,
ἀκμὴν ὀλίγοις οὖσι καὶ τοῦ μέλλοντος ἀνυπονοή-
8 *τοις, ὑπολαβόντες, ἂν μὲν τρέψωνται τούτους, προ-*
κατασύραντες τὴν χώραν ἀσφαλῆ ποιήσεσθαι τὴν
ἀπὸ τοῦ Ῥίου διάβασιν, ἐν ᾧ μέλλει καὶ βουλεύε-
ται συναθροίζεσθαι πάλιν τὸ τῶν Ἀχαιῶν πλῆθος,
9 *ἂν δὲ καταπλαγέντες φυγομαχῶσι καὶ μὴ βούλων-*
ται συμβάλλειν οἱ περὶ τὸν Ἄρατον, ἄνευ κινδύ-
νου ποιήσεσθαι τὴν ἀπόλυσιν, ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ
10 *συμφέρειν. οὗτοι μὲν οὖν τοιούτοις χρησάμενοι*
λογισμοῖς προῆγον, καὶ κατεστρατοπέδευσαν περὶ
11 *Μεθύδριον τῆς Μεγαλοπολίτιδος· οἱ δὲ τῶν Ἀχαιῶν*
ἡγεμόνες, συνέντες τὴν παρουσίαν τῶν Αἰτωλῶν,
οὕτως κακῶς ἐχρήσαντο τοῖς πράγμασιν ὥσθ' ὑπερ- **309.**
2 *βολὴν ἀνοίας μὴ καταλιπεῖν. ἀναστρέψαντες γὰρ ἐκ*
τῆς Κλειτορίας κατεστρατοπέδευσαν περὶ Καφύας.
3 *τῶν δ' Αἰτωλῶν ποιουμένων τὴν πορείαν ἀπὸ Μεθυ-*
δρίου παρὰ τὴν τῶν Ὀρχομενίων πόλιν, ἐξάγοντες
τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν τῷ τῶν Καφυέων πεδίῳ παρενέ-

βαλον, πρόβλημα ποιούμενοι τὸν δι' αὐτοῦ ῥέοντα
ποταμόν. οἱ δ' Αἰτωλοὶ καὶ διὰ τὰς μεταξὺ δυσ- 4
χωρίας — ἦσαν γὰρ ἔτι πρὸ τοῦ ποταμοῦ τάφροι
καὶ πλείους δύσβατοι — καὶ διὰ τὴν ἐπίφασιν τῆς
ἑτοιμότητος τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν κίνδυνον τοῦ
μὲν ἐγχειρεῖν τοῖς ὑπεναντίοις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
πρόθεσιν ἀπεδειλίασαν, μετὰ δὲ πολλῆς εὐταξίας 5
ἐποιοῦντο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς ἐπὶ
τὸν Ὀλύγυρτον, ἀσμενίζοντες, εἰ μή τις αὐτοῖς
ἐγχειροίη καὶ βιάζοιτο κινδυνεύειν. οἱ δὲ περὶ τὸν 6
Ἄρατον, τῆς μὲν πρωτοπορείας τῶν Αἰτωλῶν ἤδη
332. προσβαινούσης πρὸς τὰς ὑπερβολάς, τῶν δ' ἱππέων
οὐραγούντων διὰ τοῦ πεδίου καὶ συνεγγιζόντων τῷ
προσαγορευομένῳ Πρόποδι τῆς παρωρείας, ἐξαπο-
στέλλουσι τοὺς ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους, Ἐπίστρατον
ἐπιστήσαντες τὸν Ἀκαρνᾶνα, καὶ συντάξαντες ἐξάπ-
τεσθαι τῆς οὐραγίας καὶ καταπειράζειν τῶν πολε-
μίων. καίτοι γ' εἰ μὲν ἦν κινδυνευτέον, οὐ πρὸς 7
τὴν οὐραγίαν ἐχρῆν συμπλέκεσθαι, διηνυκότων ἤδη
τῶν πολεμίων τοὺς ὁμαλοὺς τόπους, πρὸς δὲ τὴν
πρωτοπορείαν, εὐθέως ἐμβαλόντων εἰς τὸ πεδίον.
οὕτως γὰρ ἂν τὸν ἀγῶνα συνέβη γενέσθαι τὸν ὅλον 8
ἐν τοῖς ἐπιπέδοις καὶ πεδινοῖς τόποις, οὗ τοὺς μὲν
Αἰτωλοὺς δυσχρηστοτάτους εἶναι συνέβαινε διά τε
τὸν καθοπλισμὸν καὶ τὴν ὅλην σύνταξιν, τοὺς δ'
Ἀχαιοὺς εὐχρηστοτάτους καὶ δυναμικωτάτους διὰ
τἀναντία τῶν προειρημένων. νῦν δ' ἀφέμενοι τῶν 9
οἰκείων τόπων καὶ καιρῶν εἰς τὰ τῶν πολεμίων
προτερήματα συγκατέβησαν. τοιγαροῦν ἀκόλουθον
τὸ τέλος ἐξέβη τοῦ κινδύνου ταῖς ἐπιβολαῖς. ἐξαπτο- 12
μένων γὰρ τῶν εὐζώνων τηροῦντες οἱ τῶν Αἰτωλῶν

ἱππεῖς τὴν τάξιν ἀπεχώρουν εἰς τὴν παρώρειαν,
2 σπεύδοντες συνάψαι τοῖς παρ' αὑτῶν πεζοῖς. οἱ δὲ
περὶ τὸν Ἄρατον, οὔτε κατιδόντες καλῶς τὸ γινό- 310.
μενον οὔτ' ἐκλογισάμενοι δεόντως τὸ μετὰ ταῦτα
συμβησόμενον, ἅμα τῷ τοὺς ἱππεῖς ἰδεῖν ὑποχω-
3 ροῦντας ἐλπίσαντες αὐτοὺς φεύγειν, τοὺς μὲν ἀπὸ
τῶν κεράτων θωρακίτας ἐξαπέστειλαν, παραγγείλαν-
τες βοηθεῖν καὶ συνάπτειν τοῖς παρ' αὑτῶν εὐζώ-
νοις, αὐτοὶ δ' ἐπὶ κέρας κλίναντες τὴν δύναμιν ἦγον
4 μετὰ δρόμου καὶ σπουδῆς. οἱ δὲ τῶν Αἰτωλῶν
ἱππεῖς, διανύσαντες τὸ πεδίον, ἅμα τῷ συνάψαι τοῖς
πεζοῖς αὐτοὶ μὲν ὑπὸ τὴν παρώρειαν ὑποστείλαντες
5 ἔμενον, τοὺς δὲ πεζοὺς ἤθροιζον πρὸς τὰ πλάγια καὶ
παρεκάλουν, ἑτοίμως πρὸς τὴν κραυγὴν ἀνατρεχόν-
των καὶ παραβοηθούντων ἀεὶ τῶν ἐκ τῆς πορείας.
6 ἐπεὶ δ' ἀξιομάχους ὑπέλαβον εἶναι σφᾶς αὐτοὺς
333. κατὰ τὸ πλῆθος, συστραφέντες ἐνέβαλον τοῖς προ-
μαχομένοις τῶν Ἀχαϊκῶν ἱππέων καὶ ψιλῶν. ὄντες δὲ
πλείους, καὶ ποιούμενοι τὴν ἔφοδον ἐξ ὑπερδεξίου,
πολὺν μὲν χρόνον ἐκινδύνευσαν, τέλος δ' ἐτρέψαντο
7 τοὺς συγκαθεστῶτας. ἐν δὲ τῷ τούτους ἐγκλίναν-
τας φεύγειν οἱ προσβοηθοῦντες θωρακῖται κατὰ
πορείαν ἀτάκτως ἐπιπαραγενόμενοι καὶ σπυράδην,
οἱ μὲν ἀποροῦντες ἐπὶ τοῖς γινομένοις, οἱ δὲ συμ-
πίπτοντες ἀντίοις τοῖς φεύγουσι κατὰ τὴν ἀποχώ-
ρησιν, ἀναστρέφειν ἠναγκάζοντο καὶ τὸ παραπλή-
8 σιον ποιεῖν. ἐξ οὗ συνέβαινε τοὺς μὲν ἐκ τῆς
συγκαταστάσεως ἡττηθέντας μὴ πλείους εἶναι πεντα-
9 κοσίων, τοὺς δὲ φεύγοντας πλείους δισχιλίων. τοῦ
δὲ πράγματος αὐτοῦ διδάσκοντος τοὺς Αἰτωλοὺς ὃ
δεῖ ποιεῖν, εἵποντο κατόπιν, ἐπιπολαστικῶς καὶ

κατακόρως χρώμενοι τῇ κραυγῇ. ποιουμένων δὲ τῶν 10
Ἀχαϊκῶν τὴν ἀποχώρησιν πρὸς τὰ βαρέα τῶν ὅπλων,
ὡς μενόντων ὑπὸ ταῖς ἀσφαλείαις ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς
τάξεως, τὸ μὲν πρῶτον εὐσχήμων ἐγένεθ' ἡ φυγὴ
καὶ σωτήριος· συνθεασάμενοι δὲ καὶ τούτους λε- 11
λοιπότας τὰς τῶν τόπων ἀσφαλείας καὶ μακροὺς
ὄντας ἐν πορείᾳ καὶ διαλελυμένους, οἱ μὲν αὐτῶν
εὐθέως διαρρέοντες ἀτάκτως ἐποιήσαντο τὴν ἀπο- 311.
χώρησιν ἐπὶ τὰς παρακειμένας πόλεις, οἱ δὲ συμ- 12
πίπτοντες ἀντίοις τοῖς ἐπιφερομένοις φαλαγγίταις
οὐ προσεδέοντο τῶν πολεμίων, αὐτοὶ δὲ σφᾶς αὐ-
τοὺς ἐκπλήττοντες ἠνάγκαζον φεύγειν προτροπάδην.
ἐχρῶντο δὲ τῇ φυγῇ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν, ὡς 13
προείπομεν, ἐπὶ τὰς πόλεις· ὅ τε γὰρ Ὀρχομενὸς
αἵ τε Καφύαι σύνεγγυς οὖσαι πολλοὺς ὤνησαν. μὴ
γὰρ τούτου συμβάντος ἅπαντες ἂν ἐκινδύνευσαν
διαφθαρῆναι παραλόγως.

Ὁ μὲν οὖν περὶ Καφύας γενόμενος κίνδυνος τοῦ- 14
τον ἀπέβη τὸν τρόπον. οἱ δὲ Μεγαλοπολῖται, συν- 13
έντες τοὺς Αἰτωλοὺς περὶ τὸ Μεθύδριον ἐστρατοπε-
δευκότας, ἧκον ἀπὸ σάλπιγγος πανδημεὶ βοηθοῦντες
334. τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ τῆς μάχης, καὶ μεθ' ὧν ζώντων 2
ἤλπισαν κινδυνεύσειν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, τού-
τους ἠναγκάζοντο θάπτειν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τετελευ-
τηκότας. ὀρύξαντες δὲ τάφρον ἐν τῷ τῶν Καφυέων 3
πεδίῳ, καὶ συναθροίσαντες τοὺς νεκρούς, ἐκήδευσαν
μετὰ πάσης φιλοτιμίας τοὺς ἠτυχηκότας. οἱ δ' Αἰτω- 4
λοὶ παραδόξως δι' αὐτῶν τῶν ἱππέων καὶ τῶν ψιλῶν
ποιήσαντες τὸ προτέρημα, λοιπὸν ἤδη μετ' ἀσφαλείας
διὰ μέσης Πελοποννήσου διῄεσαν. ἐν ᾧ καιρῷ 5
καταπειράσαντες μὲν τῆς Πελληνέων πόλεως, κατα-

σύραντες δὲ τὴν Σικυωνίαν χώραν, τέλος κατὰ τὸν
Ἰσθμὸν ἐποιήσαντο τὴν ἀπόλυσιν.
6 Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν καὶ τὴν ἀφορμὴν ὁ συμμαχι-
κὸς πόλεμος ἔσχεν ἐκ τούτων, τὴν δ' ἀρχὴν ἐκ τοῦ
μετὰ ταῦτα γενομένου δόγματος ἁπάντων τῶν συμ-
7 μάχων· οἳ συνελθόντες εἰς τὴν τῶν Κορινθίων πόλιν
ἐπεκύρωσαν τὸ διαβούλιον διαπροστατεύσαντος Φι-
14 λίππου τοῦ βασιλέως. τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλῆθος
μετά τινας ἡμέρας ἀθροισθὲν εἰς τὴν καθήκουσαν
σύνοδον, πικρῶς διέκειτο καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν
πρὸς τὸν Ἄρατον, ὡς τοῦτον ὁμολογουμένως αἴτιον
2 γεγονότα τοῦ προειρημένου συμπτώματος. διὸ καὶ
τῶν ἀντιπολιτευομένων κατηγορούντων αὐτοῦ καὶ
φερόντων ἀπολογισμοὺς ἐναργεῖς, ἔτι μᾶλλον ἠγα- 312.
3 νάκτει καὶ παρωξύνετο τὸ πλῆθος. ἐδόκει γὰρ πρῶτον
ἁμάρτημα προφανὲς εἶναι τὸ μηδέπω τῆς ἀρχῆς
αὐτῷ καθηκούσης προλαβόντα τὸν ἀλλότριον καιρὸν
ἀναδέχεσθαι τοιαύτας πράξεις ἐν αἷς συνήδει πολ-
4 λάκις αὑτῷ διεσφαλμένῳ· δεύτερον δὲ καὶ μεῖζον
τούτου τὸ διαφεῖναι τοὺς Ἀχαιοὺς ἀκμὴν ἐν μέσῳ
Πελοποννήσου τῶν Αἰτωλῶν ὑπαρχόντων, ἄλλως
τε καὶ προδιειληφότα διότι σπεύδουσιν οἱ περὶ τὸν
Σκόπαν καὶ Δωρίμαχον κινεῖν τὰ καθεστῶτα καὶ
335. 5 συνταράξαι τὸν πόλεμον· τρίτον δὲ τὸ συμβαλεῖν
τοῖς ὑπεναντίοις οὕτω μετ' ὀλίγων μηδεμιᾶς κα-
τεπειγούσης ἀνάγκης, δυνάμενον ἀσφαλῶς εἰς τὰς
παρακειμένας πόλεις ἀποχωρῆσαι καὶ συναγαγεῖν
τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τότε συμβαλεῖν τοῖς πολεμίοις,
6 εἰ τοῦτο πάντως ἡγεῖτο συμφέρειν· τελευταῖον καὶ
μέγιστον τὸ προθέμενον καὶ συμβαλεῖν οὕτως εἰκῇ
καὶ ἀσκόπως χρήσασθαι τοῖς πράγμασιν ὥστε παρέντα

τὰ πεδία καὶ τὴν τῶν ὁπλιτῶν χρείαν δι' αὐτῶν
τῶν εὐζώνων ταῖς παρωρείαις πρὸς Αἰτωλοὺς ποιή-
σασθαι τὸν κίνδυνον, οἷς οὐδὲν ἦν τούτου προυρ-
γιαίτερον οὐδ' οἰκειότερον. οὐ μὴν ἀλλ' ἅμα τῷ 7
προελθόντα τὸν Ἄρατον ἀναμνῆσαι μὲν τῶν προ-
πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων πρότερον αὑτῷ,
φέρειν δ' ἀπολογισμοὺς περὶ τῶν ἐγκαλουμένων ὡς
οὐ γέγονεν αἴτιος τῶν συμβεβηκότων, αἰτεῖσθαι δὲ
συγγνώμην, εἴ καί τι παρεώρακε κατὰ τὸν γενόμενον
κίνδυνον, οἴεσθαι δὲ δεῖν καὶ καθόλου σκοπεῖσθαι
τὰ πράγματα μὴ πικρῶς, ἀλλ' ἀνθρωπίνως, οὕτως 8
ταχέως καὶ μεγαλοψύχως μετεμελήθη τὸ πλῆθος
ὥστε καὶ τοῖς συνεπιτιθεμένοις αὐτῷ τῶν ἀντιπολι-
τευομένων ἐπὶ πολὺ δυσαρεστῆσαι καὶ περὶ τῶν
ἑξῆς πάντα βουλεύεσθαι κατὰ τὴν Ἀράτου γνώμην.
ταῦτα μὲν οὖν εἰς τὴν προτέραν ἔπεσεν ὀλυμπιάδα, 9
τὰ δ' ἑξῆς εἰς τὴν τετταρακοστὴν ἐπὶ ταῖς ἑκατόν.

Ἦν δὲ τὰ δόξαντα τοῖς Ἀχαιοῖς ταῦτα· πρεσβεύ- 15
ειν πρὸς Ἠπειρώτας, Βοιωτούς, Φωκέας, Ἀκαρνᾶ- 313.
νας, Φίλιππον, καὶ διασαφεῖν τίνα τρόπον Αἰτωλοὶ 2
παρὰ τὰς συνθήκας μεθ' ὅπλων ἤδη δὶς εἰσβεβλη-
κότες εἴησαν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ παρακαλεῖν αὐ-
τοὺς βοηθεῖν κατὰ τὰς ὁμολογίας, προσδέξασθαι δὲ
καὶ τοὺς Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν, τὸν δὲ 3
στρατηγὸν ἐπιλέξαι τῶν Ἀχαιῶν πεζοὺς μὲν πεντα-
κισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους, καὶ βοηθεῖν τοῖς
Μεσσηνίοις, ἐὰν ἐπιβαίνωσιν Αἰτωλοὶ τῆς χώρας
αὐτῶν· συντάξασθαι δὲ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους 4
336. καὶ πρὸς Μεσσηνίους ὅσους δεήσοι παρ' ἀμφοῖν
ὑπάρχειν ἱππεῖς καὶ πεζοὺς πρὸς τὰς κοινὰς χρείας.
δοξάντων δὲ τούτων, οἱ μὲν Ἀχαιοὶ φέροντες γεν- 5

ναίως τὸ γεγονὸς οὔτε τοὺς Μεσσηνίους ἐγκατέλι-
πον οὔτε τὴν αὑτῶν πρόθεσιν, οἱ δὲ πρὸς τοὺς
συμμάχους καθεσταμένοι τὰς πρεσβείας ἐπετέλουν,
6 ὁ δὲ στρατηγὸς τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀχαΐας ἄνδρας ἐπέ-
λεγε κατὰ τὸ δόγμα, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους
καὶ Μεσσηνίους συνετάττετο πεζοὺς μὲν παρ' ἑκα-
τέρων ὑπάρχειν δισχιλίους καὶ πεντακοσίους, ἱππεῖς
7 δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίους, ὥστ' εἶναι τὸ πᾶν
σύστημα πρὸς τὰς ἐπιγινομένας χρείας πεζοὺς μὲν
μυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους.
8 Οἱ δ' Αἰτωλοί, παραγενομένης αὐτοῖς τῆς καθη-
κούσης ἐκκλησίας, συνελθόντες ἐβουλεύσαντο πρός
τε Λακεδαιμονίους καὶ Μεσσηνίους καὶ τοὺς ἄλλους
πάντας εἰρήνην ἄγειν, κακοπραγμονοῦντες καὶ βου-
λόμενοι φθείρειν καὶ λυμαίνεσθαι τοὺς τῶν Ἀχαιῶν
9 συμμάχους· πρὸς αὐτοὺς δὲ τοὺς Ἀχαιούς, ἐὰν μὲν
ἀφιστῶνται τῆς τῶν Μεσσηνίων συμμαχίας, ἄγειν
ἐψηφίσαντο τὴν εἰρήνην, εἰ δὲ μή, πολεμεῖν, πρᾶγμα
10 πάντων ἀλογώτατον. ὄντες γὰρ αὐτοὶ σύμμαχοι καὶ
τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Μεσσηνίων, εἰ μὲν οὗτοι πρὸς
ἀλλήλους φιλίαν ἄγοιεν καὶ συμμαχίαν, τὸν πόλεμον
τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπήγγελλον· εἰ δ' ἔχθραν ἕλοιντο πρὸς
τοὺς Μεσσηνίους, τὴν εἰρήνην αὐτοῖς ἐποίουν κατὰ
11 μόνας, ὥστε μηδ' ὑπὸ λόγον πίπτειν τὴν ἀδικίαν αὐ- 314.
τῶν διὰ τὸ παρηλλαγμένον αὐτῶν τῶν ἐγχειρημάτων.
16 Οἱ δ' Ἠπειρῶται καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἀκού-
σαντες τῶν πρέσβεων τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν
2 συμμαχίαν προσέλαβον, ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτω-
λῶν πεπραγμένοις παραυτίκα μὲν ἠγανάκτησαν, οὐ
μὴν ἐπὶ πλεῖον ἐθαύμασαν, διὰ τὸ μηδὲν παράδο-
ξον, τῶν εἰθισμένων δέ τι πεποιηκέναι τοὺς Αἰτω-

337. λούς. διόπερ οὐδ' ὠργίσθησαν ἐπὶ πλεῖον, ἀλλ' 3
ἐψηφίσαντο τὴν εἰρήνην ἄγειν (πρὸς) αὐτούς· οὕτως
ἡ συνεχὴς ἀδικία συγγνώμης τυγχάνει μᾶλλον τῆς
σπανίου καὶ παραδόξου πονηρίας. Αἰτωλοὶ γοῦν 4
τούτῳ τῷ τρόπῳ χρώμενοι, καὶ λῃστεύοντες συνε-
χῶς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολέμους ἀνεπαγγέλτους φέ-
ροντες πολλοῖς, οὐδ' ἀπολογίας ἔτι κατηξίουν τοὺς
ἐγκαλοῦντας, ἀλλὰ καὶ προσεχλεύαζον, εἴ τις αὐτοὺς
εἰς δικαιοδοσίας προκαλοῖτο περὶ τῶν γεγονότων
ἢ καὶ νὴ Δία τῶν μελλόντων. οἱ δὲ Λακεδαιμό- 5
νιοι, προσφάτως μὲν ἠλευθερωμένοι δι' Ἀντιγόνου
καὶ διὰ τῆς τῶν Ἀχαιῶν φιλοτιμίας, ὀφείλοντες δὲ
Μακεδόσι καὶ Φιλίππῳ μηδὲν ὑπεναντίον πράττειν,
διαπεμψάμενοι λάθρᾳ πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς φιλίαν
δι' ἀπορρήτων ἔθεντο καὶ συμμαχίαν.

Ἤδη δ' ἐπιλελεγμένων τῶν Ἀχαϊκῶν νεανίσκων 6
καὶ συντεταγμένων ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῶν Λακε-
δαιμονίων καὶ Μεσσηνίων, Σκερδιλαΐδας ὁμοῦ καὶ
Δημήτριος ὁ Φάριος ἔπλευσαν ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος ἐν
ἐνενήκοντα λέμβοις ἔξω τοῦ Λίσσου παρὰ τὰς πρὸς
Ῥωμαίους συνθήκας. οἳ τὸ μὲν πρῶτον τῇ Πύλῳ 7
προσμίξαντες καὶ ποιησάμενοι προσβολὰς ἀπέπεσον·
μετὰ δὲ ταῦτα Δημήτριος μὲν ἔχων τοὺς πεντή- 8
κοντα τῶν λέμβων ὥρμησεν ἐπὶ νήσων, καὶ περι-
πλέων τινὰς μὲν ἠργυρολόγει, τινὰς δ' ἐπόρθει τῶν
Κυκλάδων· Σκερδιλαΐδας δὲ ποιούμενος τὸν πλοῦν 9
ὡς ἐπ' οἴκου προσεῖχε πρὸς Ναύπακτον μετὰ τετ-
ταράκοντα λέμβων, πεισθεὶς Ἀμυνᾷ τῷ βασιλεῖ τῶν 315.
Ἀθαμάνων, ὃς ἐτύγχανε κηδεστὴς ὑπάρχων αὐτοῦ.
ποιησάμενος δὲ συνθήκας πρὸς Αἰτωλοὺς δι' Ἀγε- 10
λάου περὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν λαφύρων, ὑπέσχετο

συνεμβαλεῖν ὁμόσε τοῖς Αἰτωλοῖς εἰς τὴν Ἀχαΐαν.
338. 11 συνθέμενοι δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Σκερδιλαΐδαν οἱ
περὶ τὸν Ἀγέλαον καὶ Δωρίμαχον καὶ Σκόπαν, πρατ-
τομένης αὐτοῖς τῆς τῶν Κυναιθέων πόλεως, συνα-
θροίσαντες πανδημεὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἐνέβαλον εἰς
17 τὴν Ἀχαΐαν μετὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Ἀρίστων δ' ὁ τῶν
Αἰτωλῶν στρατηγός, οὐ προσποιούμενος οὐδὲν τῶν
γινομένων, ἦγε τὴν ἡσυχίαν ἐπὶ τῆς οἰκείας, φά-
σκων οὐ πολεμεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ διατηρεῖν
τὴν εἰρήνην, εὔηθες καὶ παιδικὸν πρᾶγμα ποιῶν·
2 δῆλον γὰρ ὡς εὐήθη καὶ μάταιον εἰκὸς φαίνεσθαι
τὸν τοιοῦτον, ὅταν ὑπολαμβάνῃ τοῖς λόγοις ἐπικρύ-
3 ψασθαι τὰς τῶν πραγμάτων ἐναργείας. οἱ δὲ περὶ
τὸν Δωρίμαχον διὰ τῆς Ἀχαιάτιδος ποιησάμενοι τὴν
4 πορείαν, ἧκον ἄφνω πρὸς τὴν Κύναιθαν. συνέβαινε
δὲ τοὺς Κυναιθεῖς, ὄντας Ἀρκάδας, ἐκ πολλῶν χρό-
νων ἐν ἀκαταπαύστοις καὶ μεγάλαις συνεσχῆσθαι
στάσεσι, καὶ πολλὰς μὲν κατ' ἀλλήλων πεποιῆσθαι
σφαγὰς καὶ φυγάς, πρὸς δὲ τούτοις ἁρπαγὰς ὑπαρ-
5 χόντων, ἔτι δὲ γῆς ἀναδασμούς, τέλος δ' ἐπικρα-
τῆσαι τοὺς τὰ τῶν Ἀχαιῶν αἱρουμένους καὶ κατα-
σχεῖν τὴν πόλιν, φυλακὴν ἔχοντας τῶν τειχῶν καὶ
6 στρατηγὸν τῆς πόλεως ἐξ Ἀχαΐας. τούτων δ' οὕτως
ἐχόντων, ὀλίγοις ἔμπροσθεν χρόνοις τῆς τῶν Αἰτω-
λῶν παρουσίας διαπεμπομένων τῶν φυγάδων πρὸς
τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ δεομένων διαλυθῆναι πρὸς
7 αὑτοὺς καὶ κατάγειν σφᾶς εἰς τὴν οἰκείαν, πει-
σθέντες οἱ κατέχοντες τὴν πόλιν ἐπρέσβευον πρὸς τὸ
τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος, βουλόμενοι μετὰ τῆς ἐκείνων
8 γνώμης ποιεῖσθαι τὰς διαλύσεις. [τῶν Ἀχαιῶν]
ἐπιχωρησάντων δ' ἑτοίμως διὰ τὸ πεπεῖσθαι σφίσιν

ἀμφοτέρους εὐνοήσειν, ἅτε τῶν μὲν κατεχόντων τὴν
πόλιν ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς ἐχόντων πάσας τὰς ἐλπίδας,
339. *τῶν δὲ καταπορευομένων μελλόντων τυγχάνειν τῆς*
σωτηρίας διὰ τὴν τῶν Ἀχαιῶν συγκατάθεσιν, οὕτως 9
ἀποστείλαντες τὴν παραφυλακὴν καὶ τὸν στρατηγὸν 316.
ἐκ τῆς πόλεως οἱ Κυναιθεῖς διελύσαντο καὶ κατή-
γαγον τοὺς φυγάδας, ὄντας σχεδὸν εἰς τριακοσίους,
λαβόντες πίστεις τῶν παρ' ἀνθρώποις νομιζομένων
τὰς ἰσχυροτάτας. οἱ δὲ κατανοστήσαντες οὐχ ὡς 10
αἰτίας ἢ προφάσεως ἐπιγενομένης τοῦ δοκεῖν ἄλλης
διαφορᾶς ἀρχὴν αὐτοῖς τινα γεγενῆσθαι, τὸ δ' ἐναν-
τίον παραχρῆμα κατελθόντες εὐθέως ἐπεβούλευον
τῇ πατρίδι καὶ τοῖς σώσασι. καί μοι δοκοῦσι, καθ' 11
ὃν καιρὸν ἐπὶ τῶν σφαγίων τοὺς ὅρκους καὶ τὰς
πίστεις ἐδίδοσαν ἀλλήλοις, τότε μάλιστα διανοεῖσθαι
περί τε τῆς εἰς τὸ θεῖον καὶ τοὺς πιστεύσαντας ἀσε-
βείας. ἅμα γὰρ τῷ μετασχεῖν τῆς πολιτείας εὐθέως 12
ἐπεσπῶντο τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τούτοις ἔπραττον τὴν
πόλιν, σπεύδοντες τοὺς σώσαντας ἅμα καὶ τὴν θρέ-
ψασαν ἄρδην ἀπολέσαι. τὴν δὲ πρᾶξιν τοιᾷδέ τινι 18
τόλμῃ καὶ τοιούτῳ τρόπῳ συνεστήσαντο. πολέμαρχοι 2
τῶν κατεληλυθότων τινὲς ἐγεγόνεισαν· ταύτην δὲ
συμβαίνει τὴν ἀρχὴν κλείειν τὰς πύλας καὶ τὸν
μεταξὺ χρόνον κυριεύειν τῶν κλειδῶν, ποιεῖσθαι δὲ
καὶ τὸ καθ' ἡμέραν τὴν δίαιταν ἐπὶ τῶν πυλώνων.
οἱ μὲν οὖν Αἰτωλοὶ διεσκευασμένοι καὶ τὰς κλί- 3
μακας ἑτοίμας ἔχοντες ἐπετήρουν τὸν καιρόν· οἱ δὲ 4
πολεμαρχοῦντες τῶν φυγάδων κατασφάξαντες τοὺς
συνάρχοντας ἐπὶ τοῦ πυλῶνος ἀνέῳξαν τὴν πύλην.
οὗ συμβάντος τινὲς μὲν τῶν Αἰτωλῶν διὰ ταύτης 5
εἰσέπιπτον, τινὲς δὲ τὰς κλίμακας προσερείσαντες

ἐβιάσαντο διὰ τούτων καὶ κατελάμβανον τὸ τεῖχος.
6 οἱ δ᾽ ἐν τῇ πόλει πάντες, ἐκπλαγεῖς ὄντες ἐπὶ τοῖς
συντελουμένοις, ἀπόρως καὶ δυσχρήστως εἶχον πρὸς
τὸ συμβαῖνον· οὔτε γὰρ πρὸς τοὺς διὰ τῆς πύλης
εἰσπίπτοντας οἷοί τ᾽ ἦσαν βοηθεῖν ἀπερισπάστως διὰ
τοὺς πρὸς τὰ τείχη προσβάλλοντας, οὐδὲ μὴν τοῖς
τείχεσιν ἐπαμύνειν διὰ τοὺς τῇ πύλῃ βιαζομένους.
7 οἱ δ᾽ Αἰτωλοὶ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ταχέως ἐγκρα-
340. τεῖς γενόμενοι τῆς πόλεως, τῶν ἀδίκων ἔργων ἓν
τοῦτ᾽ ἔπραξαν δικαιότατον· πρώτους γὰρ τοὺς εἰσα-
γαγόντας καὶ προδόντας αὐτοῖς τὴν πόλιν κατα-
8 σφάξαντες διήρπασαν τοὺς τούτων βίους. ὁμοίως δὲ 817.
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐχρήσαντο πᾶσι· τὸ δὲ τελευταῖον
ἐπισκηνώσαντες ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐξετοιχωρύχησαν μὲν
τοὺς βίους, ἐστρέβλωσαν δὲ πολλοὺς τῶν Κυναι-
θέων, οἷς ἠπίστησαν ἔχειν κεκρυμμένα διάφορον ἢ
κατασκευάσματ᾽ ἤ(περ) ἄλλο τι τῶν πλείονος ἀξίων.
9 Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον λωβησάμενοι τοὺς Κυ-
ναιθεῖς ἀνεστρατοπέδευσαν, ἀπολιπόντες φυλακὴν
10 τῶν τειχῶν, καὶ προῆγον ὡς ἐπὶ Λούσων· καὶ πα-
ραγενόμενοι πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, ὃ κεῖται
μὲν μεταξὺ Κλείτορος καὶ Κυναίθης, ἄσυλον δὲ
νενόμισται παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀνετείνοντο διαρπά-
σειν τὰ θρέμματα τῆς θεοῦ καὶ τἄλλα τὰ περὶ τὸν
11 ναόν. οἱ δὲ Λουσιᾶται νουνεχῶς δόντες τινὰ τῶν
κατασκευασμάτων τῆς θεοῦ, παρῃτήσαντο τὴν τῶν
Αἰτωλῶν ἀσέβειαν τοῦ μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον.
12 οἱ δὲ δεξάμενοι παραχρῆμ᾽ ἀναζεύξαντες προσεστρα-
τοπέδευσαν τῇ τῶν Κλειτορίων πόλει.
19 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους ὁ τῶν Ἀχαιῶν
στρατηγὸς Ἄρατος ἐξαπέστειλε μὲν πρὸς Φίλιππον

παρακαλῶν βοηθεῖν, συνῆγε δὲ τοὺς ἐπιλέκτους,
μετεπέμπετο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίων καὶ Μεσση-
νίων τοὺς διατεταγμένους κατὰ τὰς ὁμολογίας. οἱ 2
δ' Αἰτωλοὶ τὸ μὲν πρῶτον παρεκάλουν τοὺς Κλειτο-
ρίους ἀποστάντας τῶν Ἀχαιῶν αἱρεῖσθαι τὴν πρὸς
αὐτοὺς συμμαχίαν. τῶν δὲ Κλειτορίων ἁπλῶς οὐ 3
προσιεμένων τοὺς λόγους, προσβολὰς ἐποιοῦντο,
καὶ προσερείδοντες τὰς κλίμακας τοῖς τείχεσι κατε-
πείραζον τῆς πόλεως. ἀμυνομένων δὲ γενναίως καὶ 4
341. τολμηρῶς τῶν ἔνδον, εἴξαντες τοῖς πράγμασιν ἀνε-
στρατοπέδευσαν, καὶ προαγαγόντες αὖθις ὡς ἐπὶ
τὴν Κύναιθαν, ὅμως τὰ θρέμματα τῆς θεοῦ πε-
ρισύραντες ἀπήγαγον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον παρεδί- 5
δοσαν τοῖς Ἠλείοις τὴν Κύναιθαν· οὐ βουλομένων
δὲ προσδέξασθαι τῶν Ἠλείων, ἐπεβάλοντο μὲν δι'
αὑτῶν κατέχειν τὴν πόλιν, στρατηγὸν ἐπιστήσαντες
Εὐριπίδαν, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν δείσαντες ἐκ τῶν 6
προσαγγελλομένων τὴν ἐκ Μακεδονίας βοήθειαν,
ἐμπρήσαντες τὴν πόλιν ἀπηλλάγησαν, καὶ προῆγον 318.
αὖτις ὡς ἐπὶ τὸ Ῥίον, ταύτῃ κρίνοντες ποιεῖσθαι
τὴν διάβασιν. ὁ δὲ Ταυρίων, πυνθανόμενος τὴν 7
τῶν Αἰτωλῶν εἰσβολὴν καὶ τὰ περὶ τὴν Κύναιθαν
πεπραγμένα, θεωρῶν δὲ τὸν Δημήτριον τὸν Φάριον
ἀπὸ τῶν νήσων εἰς τὰς Κεγχρεὰς καταπεπλευκότα,
παρεκάλει τοῦτον βοηθῆσαι τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ διισθ-
μίσαντα τοὺς λέμβους ἐπιτίθεσθαι τῇ τῶν Αἰτωλῶν
διαβάσει. ὁ δὲ Δημήτριος λυσιτελῆ μέν, οὐκ εὐ- 8
σχήμονα δὲ πεποιημένος τὴν ἀπὸ τῶν νήσων ἐπάν-
οδον, διὰ τὸν τῶν Ῥοδίων ἐπ' αὐτὸν ἀνάπλουν,
ἄσμενος ὑπήκουσε τῷ Ταυρίωνι, προσδεξαμένου
'κείνου τὴν εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῶν λέμβων δαπά-

9 *νην. οὗτος μὲν οὖν ὑπερισθμίσας, καὶ δυσὶ καθυ-
στερήσας ἡμέραις τῆς τῶν Αἰτωλῶν διαβάσεως,
προκατασύρας τινὰς τόπους τῆς παραλίας τῆς τῶν
10 Αἰτωλῶν κατήχθη πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ τὸ μὲν πέμπειν τὰς βοηθείας κατὰ τὴν
διάταξιν ἐνεκάκησαν, βραχεῖς δέ τινας παντελῶς
ἱππεῖς καὶ πεζούς, στοχαζόμενοι τοῦ δοκεῖν μόνον,
11 ἐξέπεμψαν. Ἄρατος δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχων πολιτι-
κώτερον ἢ στρατηγικώτερον ὑπὲρ τῶν παρόντων
12 ἐβουλεύσατο· μέχρι γὰρ τούτου τὴν ἡσυχίαν ἦγε,
προσανέχων καὶ μεμνημένος τῆς προγεγενημένης
συμφορᾶς, ἕως οὗ πάντα διαπραξάμενοι κατὰ τὰς
αὑτῶν προαιρέσεις οἱ περὶ τὸν Σκόπαν καὶ Δωρί-
μαχον ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν, καίπερ διὰ τόπων
842. ποιούμενοι τὰς πορείας εὐεπιθέτων καὶ στενῶν καὶ
13 μόνον σαλπιγκτοῦ δεομένων. Κυναιθεῖς δὲ μεγάλοις
ἀτυχήμασιν ὑπ' Αἰτωλῶν καὶ μεγάλαις συμφοραῖς
περιπεσόντες ὅμως πάντων ἀνθρώπων ἔδοξαν ἠτυ-
χηκέναι δικαιότατα.*

20 *Ἐπειδὴ δὲ κοινῇ τὸ τῶν Ἀρκάδων ἔθνος ἔχει
τινὰ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπ' ἀρετῇ φήμην, οὐ
μόνον διὰ τὴν ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ βίοις φιλοξενίαν
καὶ φιλανθρωπίαν, μάλιστα δὲ διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον
2 εὐσέβειαν, ἄξιον βραχὺ διαπορῆσαι περὶ τῆς Κυ-
ναιθέων ἀγριότητος, πῶς ὄντες ὁμολογουμένως Ἀρ-* 819.
*κάδες τοσοῦτο κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς διήνεγκαν
3 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὠμότητι καὶ παρανομίᾳ. δο-
κοῦσι δέ μοι, διότι τὰ καλῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων
ἐπινενοημένα καὶ φυσικῶς συντεθεωρημένα περὶ
πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀρκαδίαν, ταῦτα
δὴ πρῶτοι καὶ μόνοι τῶν Ἀρκάδων ἐγκατέλιπον.*

μουσικὴν γάρ, τήν γ' ἀληθῶς μουσικήν, πᾶσι μὲν 4
ἀνθρώποις ὄφελος ἀσκεῖν, Ἀρκάσι δὲ καὶ ἀναγκαῖον.
οὐ γὰρ ἡγητέον μουσικήν, ὡς Ἔφορός φησιν ἐν τῷ 5
προοιμίῳ τῆς ὅλης πραγματείας, οὐδαμῶς ἁρμόζοντα
λόγον αὐτῷ ῥίψας, ἐπ' ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ παρεισῆ-
χθαι τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ τοὺς παλαιοὺς Κρητῶν 6
καὶ Λακεδαιμονίων αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν εἰς τὸν πό-
λεμον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκῇ νομιστέον εἰσαγαγεῖν,
οὐδὲ τοὺς πρώτους Ἀρκάδων εἰς τὴν ὅλην πολι- 7
τείαν τὴν μουσικὴν παραλαβεῖν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε
μὴ μόνον παισὶν οὖσιν, ἀλλὰ καὶ νεανίσκοις γενο-
μένοις ἕως τριάκοντ' ἐτῶν κατ' ἀνάγκην σύντροφον
343. ποιεῖν αὐτήν, τἄλλα τοῖς βίοις ὄντας αὐστηροτά-
τους. ταῦτα γὰρ πᾶσίν ἐστι γνώριμα καὶ συνήθη, 8
διότι σχεδὸν παρὰ μόνοις Ἀρκάσι πρῶτον μὲν οἱ
παῖδες ἐκ νηπίων ᾄδειν ἐθίζονται κατὰ νόμους τοὺς
ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια
τοὺς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ὑμνοῦσι· μετὰ 9
δὲ ταῦτα τοὺς Φιλοξένου καὶ Τιμοθέου νόμους μαν-
θάνοντες πολλῇ φιλοτιμίᾳ χορεύουσι κατ' ἐνιαυτὸν
τοῖς Διονυσιακοῖς αὐληταῖς ἐν τοῖς θεάτροις, οἱ μὲν
παῖδες τοὺς παιδικοὺς ἀγῶνας, οἱ δὲ νεανίσκοι τοὺς
τῶν ἀνδρῶν λεγομένους. ὁμοίως γε μὴν καὶ παρ' 10
ὅλον τὸν βίον τὰς ἀγωγὰς τὰς ἐν ταῖς συνουσίαις
οὐχ οὕτως ποιοῦνται διὰ τῶν ἐπεισάκτων ἀκροαμά-
των ὡς δι' αὐτῶν, ἀνὰ μέρος ᾄδειν ἀλλήλοις προσ-
τάττοντες. καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρνη- 11
θῆναί τι μὴ γινώσκειν οὐδὲν αἰσχρὸν ἡγοῦνται,
τήν γε μὴν ᾠδὴν οὔτ' ἀρνηθῆναι δύνανται διὰ τὸ
κατ' ἀνάγκην πάντας μανθάνειν, οὔθ' ὁμολογοῦν-
τες ἀποτρίβεσθαι διὰ τὸ τῶν αἰσχρῶν παρ' αὐτοῖς 320.

12 νομίζεσθαι τοῦτο. καὶ μὴν ἐμβατήρια μετ' αὐλοῦ
καὶ τάξεως ἀσκοῦντες, ἔτι δ' ὀρχήσεις ἐκπονοῦντες
μετὰ κοινῆς ἐπιστροφῆς καὶ δαπάνης κατ' ἐνιαυτὸν
ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυνται τοῖς αὑτῶν πολίταις
21 οἱ νέοι. ταῦτά τέ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι παρεισα-
γαγεῖν οὐ τρυφῆς καὶ περιουσίας χάριν, ἀλλὰ
344. θεωροῦντες μὲν τὴν ἑκάστων αὐτουργίαν καὶ συλ-
λήβδην τὸ τῶν βίων ἐπίπονον καὶ σκληρόν, θεω-
ροῦντες δὲ τὴν τῶν ἠθῶν αὐστηρίαν, ἥτις αὐτοῖς
παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ
στυγνότητα τὴν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις
ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσθαι πεφύκαμεν πάντες
2 ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην· οὐ γὰρ δι' ἄλλην, διὰ
δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν κατὰ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς
ὁλοσχερεῖς διαστάσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρομεν
ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ τῶν
3 ἐπιτηδευμάτων τοῖς πλείστοις. βουλόμενοι δὲ μα-
λάττειν καὶ κιρνᾶν τὸ τῆς φύσεως αὔθαδες καὶ
σκληρόν, τά τε προειρημένα πάντα παρεισήγαγον,
καὶ πρὸς τούτοις συνόδους κοινὰς καὶ θυσίας πλεί-
στας ὁμοίως ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ κατείθισαν, ἔτι δὲ
4 χοροὺς παρθένων ὁμοῦ καὶ παίδων, καὶ συλλήβδην
πᾶν ἐμηχανήσαντο, σπεύδοντες τὸ τῆς ψυχῆς ἀτέ-
ραμνον διὰ τῆς τῶν ἐθισμῶν κατασκευῆς ἐξημεροῦν
5 καὶ πραΰνειν. ὧν Κυναιθεῖς ὀλιγωρήσαντες εἰς
τέλος, καὶ ταῦτα πλείστης δεόμενοι τῆς τοιαύτης
ἐπικουρίας διὰ τὸ σκληρότατον παρὰ πολὺ τῆς Ἀρ-
καδίας ἔχειν ἀέρα καὶ τόπον, πρὸς αὐτὰς δὲ τὰς
ἐν ἀλλήλοις διατριβὰς καὶ φιλοτιμίας ὁρμήσαντες,
6 τέλος ἀπεθηριώθησαν οὕτως ὥστε μηδ' ἐν ὁποίᾳ
γεγονέναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀσεβήματα μεί-

ζονα καὶ συνεχέστερα. σημεῖον δὲ τῆς Κυναιθέων 7
ἀτυχίας περὶ τοῦτο τὸ μέρος καὶ τῆς τῶν ἄλλων
Ἀρκάδων τοῖς τοιούτοις τῶν ἐπιτηδευμάτων δυσαρε-
στήσεως· καθ' οὓς γὰρ καιροὺς τὴν μεγάλην σφα- 8
γὴν ποιήσαντες Κυναιθεῖς ἐπρέσβευσαν πρὸς Λα-
κεδαιμονίους, εἰς ἃς πόλεις ποτ' Ἀρκαδικὰς εἰσῆλθον 321.
845. κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ μὲν ἄλλοι παραχρῆμα πάντες
αὐτοὺς ἐξεκήρυξαν, Μαντινεῖς δὲ μετὰ τὴν ἀπαλ- 9
λαγὴν αὐτῶν καὶ καθαρμὸν ἐποιήσαντο καὶ σφάγια
περιήνεγκαν τῆς τε πόλεως κύκλῳ καὶ τῆς χώρας
πάσης.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω χάριν τοῦ μὴ 10
διὰ μίαν πόλιν τὸ κοινὸν ἦθος διαβάλλεσθαι τῶν
Ἀρκάδων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ μὴ νομίσαντας ἐνίους
τῶν κατοικούντων τὴν Ἀρκαδίαν περιουσίας χάριν
τὰ κατὰ μουσικὴν ἐπὶ πλεῖον ἀσκεῖσθαι παρ' αὐ-
τοῖς ὀλιγωρεῖν ἐγχειρῆσαι τούτου τοῦ μέρους, ἔτι 11
δὲ καὶ Κυναιθέων ἕνεκεν, ἵν' ἄν ποτ' αὐτοῖς ὁ
θεὸς εὖ δῷ, τραπέντες πρὸς παιδείαν ἡμερῶσιν
αὐτούς, καὶ μάλιστα ταύτης πρὸς μουσικήν· οὕτως
γὰρ μόνως ἂν λήξαιεν τῆς τότε περὶ αὐτοὺς γενο-
μένης ἀγριότητος. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ Κυναι- 12
θέων ὑποπίπτοντα δεδηλώκαμεν, αὖτις ἐπὶ τὴν
ἐκτροπὴν ἐπάνιμεν.

Αἰτωλοὶ μὲν οὖν τοιαῦτα διεργασάμενοι κατὰ 22
τὴν Πελοπόννησον ἧκον εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς.
Φίλιππος δὲ μετὰ δυνάμεως βοηθῶν τοῖς Ἀχαιοῖς 2
παρῆν εἰς Κόρινθον· ὑστερήσας δὲ τοῦ καιροῦ (δι)α-
πέστειλε βιβλιαφόρους πρὸς πάντας τοὺς συμμάχους,
παρακαλῶν πέμπειν ἑκάστους παρ' αὐτῶν κατὰ
σπουδὴν εἰς Κόρινθον τοὺς βουλευσομένους ὑπὲρ

3 τῶν κοινῇ συμφερόντων. αὐτὸς δ' ἀναζεύξας ὡς
ἐπὶ Τεγέας προῆγε, πυνθανόμενος τοὺς Λακεδαι-
μονίους εἰς σφαγὰς καὶ ταραχὰς ἐμπεπτωκέναι πρὸς
4 ἀλλήλους. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι συνήθεις ὄντες
βασιλεύεσθαι καὶ πάντως τοῖς προεστῶσι πειθαρχεῖν,
846. τότε προσφάτως μὲν ἠλευθερωμένοι δι' Ἀντιγόνου,
βασιλέως δ' οὐχ ὑπάρχοντος παρ' αὐτοῖς, ἐστασία-
ζον πρὸς σφᾶς, πάντες ὑπολαμβάνοντες ἴσον αὑτοῖς
5 μετεῖναι τῆς πολιτείας. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οἱ μὲν
δύο τῶν ἐφόρων ἄδηλον εἶχον τὴν γνώμην, οἱ δὲ
τρεῖς ἐκοινώνουν τοῖς Αἰτωλοῖς τῶν πραγμάτων,
πεπεισμένοι διὰ τὴν ἡλικίαν τὸν Φίλιππον οὐδέπω 322.
δυνήσεσθαι τοῖς κατὰ τὴν Πελοπόννησον πράγμα-
6 σιν ἐπαρκεῖν. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν Αἰτωλοὶ παρὰ τὴν
προσδοκίαν αὐτῶν ἐκ Πελοποννήσου ταχεῖαν ἐποι-
ήσαντο τὴν ἐπάνοδον, ὁ δὲ Φίλιππος ἐκ Μακεδο-
7 νίας ἔτι θάττω τὴν παρουσίαν, ἀπιστοῦντες οἱ τρεῖς
ἑνὶ τῶν δυεῖν Ἀδειμάντῳ διὰ τὸ συνειδέναι μὲν
σφίσι πάσας τὰς ἐπιβολάς, μὴ λίαν δὲ τοῖς γινο-
μένοις εὐδοκεῖν, ἠγωνίων μὴ συνεγγίσαντος τοῦ
βασιλέως πάντα τὰ πραττόμενα πρὸς τὸν Φίλιππον
8 ἐξηγήσηται. δι' ἃ δὴ συλλαλήσαντές τισι τῶν νέων
ἐκήρυττον εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου τέμενος μετὰ τῶν
ὅπλων ἰέναι τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις, ὡς τῶν Μακε-
9 δόνων ἐπὶ τὴν πόλιν παραγινομένων. ταχὺ δὲ διὰ
τὸ παράδοξον ἀθροισθέντων, δυσαρεστῶν Ἀδείμαν-
τος τοῖς γινομένοις ἐπειρᾶτο προπορευθεὶς παρα-
10 καλεῖν καὶ διδάσκειν διότι "πρῴην ἔδει τὰ κηρύγ-
ματα ταῦτα καὶ τοὺς ἀθροισμοὺς τοὺς ἐν τοῖς
ὅπλοις παραγγέλλειν, καθ' ὃν καιρὸν τοὺς Αἰτω-
λοὺς πολεμίους ὄντας ἠκούομεν τοῖς ὅροις τῆς χώρας

ἡμῶν συνεγγίζειν, οὐ νῦν, ὅτε Μακεδόνας τοὺς
εὐεργέτας καὶ σωτῆρας πυνθανόμεθα πλησιάζειν
μετὰ τοῦ βασιλέως". ἔτι δ' αὐτοῦ ταῦτ' ἀνακρουο- 11
μένου, προσπεσόντες οἱ παρακεκλημένοι τῶν νέων
τοῦτόν τε συνεκέντησαν καὶ μετὰ τούτου Σθενέ-
λαον, Ἀλκαμένη, Θυέστην, Βιωνίδαν, ἑτέρους τῶν
πολιτῶν καὶ πλείους. οἱ δὲ περὶ Πολυφόνταν καί 12
τινες ἅμα τούτοις ἐμφρόνως προϊδόμενοι τὸ μέλλον,
ἀπεχώρησαν πρὸς τὸν Φίλιππον. ταῦτα δὲ πρά- 23
ξαντες εὐθέως ἔπεμπον οἱ προεστῶτες ἔφοροι τῶν
347. πραγμάτων τοὺς κατηγορήσοντας πρὸς τὸν Φίλιπ-
πον τῶν ἀνῃρημένων καὶ παρακαλέσοντας αὐτὸν
ἐπισχεῖν τὴν παρουσίαν, ἕως ἂν ἐκ τοῦ γεγονότος
κινήματος εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ἔλθῃ τὰ κατὰ
τὴν πόλιν· γινώσκειν δὲ διότι πρόκειται διατηρεῖν
αὐτοῖς πάντα τὰ δίκαια καὶ φιλάνθρωπα πρὸς Μακε-
δόνας· οἳ καὶ συμμίξαντες ἤδη περὶ τὸ Παρθένιον 2
ὄρος ὄντι τῷ βασιλεῖ διελέχθησαν ἀκολούθως ταῖς
ἐντολαῖς. ὁ δὲ διακούσας παρεκάλεσε τοὺς ἥκοντας 3 323.
κατὰ σπουδὴν ποιήσασθαι τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον
καὶ δηλοῦν τοῖς ἐφόροις ὅτι κατὰ τὸ συνεχὲς πορευ-
θεὶς αὐτὸς μὲν ἐν Τεγέᾳ ποιήσεται τὴν στρατοπε-
δείαν, ἐκείνους δ' οἴεται δεῖν τὴν ταχίστην ἐκπέμπειν
ἄνδρας ἀξιοχρέους τοὺς κοινολογησομένους πρὸς
αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων. ποιησάντων δὲ τὸ προσ- 4
ταχθὲν τῶν ἀπαντησάντων, διακούσαντες τὰ παρὰ
τοῦ βασιλέως οἱ προεστῶτες τῶν Λακεδαιμονίων
ἐξέπεμψαν ἄνδρας δέκα πρὸς τὸν Φίλιππον οἳ καὶ 5
πορευθέντες εἰς τὴν Τεγέαν καὶ παρελθόντες εἰς
τὸ τοῦ βασιλέως συνέδριον, Ὠμίου προεστῶτος αὐ-
τῶν, κατηγόρησαν μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀδείμαντον

6 *ὡς αἰτίων γεγονότων τῆς κινήσεως, πάντα δ' ὑπισ-*
χνοῦνται ποιήσειν αὐτοὶ τῷ Φιλίππῳ τὰ κατὰ τὴν
συμμαχίαν, καὶ μηδενὸς ἐν μηδενὶ φανήσεσθαι δεύ-
τεροι κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τῶν δοκούν-
7 *των ἀληθινῶν αὐτῷ φίλων ὑπάρχειν. οἱ μὲν οὖν*
Λακεδαιμόνιοι ταῦτα καὶ τούτοις παραπλήσια δια-
λεχθέντες μετέστησαν, οἱ δὲ μετέχοντες τοῦ συνε-
8 *δρίου διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς γνώμαις. καὶ*
τινὲς μέν, εἰδότες τὴν κακοπραγμοσύνην τῶν ἐν τῇ
Σπάρτῃ, καὶ πεπεισμένοι τοὺς περὶ τὸν Ἀδείμαν-
τον ἀπολωλέναι διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, τούς
τε Λακεδαιμονίους ἐπιβεβλῆσθαι κοινοπραγεῖν τοῖς
Αἰτωλοῖς, συνεβούλευον τῷ Φιλίππῳ παράδειγμα
348. *ποιῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους, χρησάμενον αὐτοῖς*
τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ Ἀλέξανδρος ἐχρήσατο Θη-
9 *βαίοις εὐθέως παραλαβὼν τὴν ἀρχήν· ἕτεροι δὲ*
τῶν πρεσβυτέρων τὴν μὲν τοιαύτην ὀργὴν βαρυτέ-
ραν ἀπέφαινον εἶναι τῶν γεγονότων, ἐπιτιμῆσαι
δὲ δεῖν τοῖς αἰτίοις, καὶ μεταστησάμενον τούτους
ἐγχειρίσαι τὸ πολίτευμα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῖς αὑτοῦ
24 *φίλοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ πᾶσιν, εἰ χρὴ τοῦ βασι-*
λέως λέγειν τὰς τότε γνώμας· οὐ γὰρ εἰκὸς ἑπτα-
καιδεκαέτη παῖδα περὶ τηλικούτων δύνασθαι πραγ-
2 *μάτων διευκρινεῖν. ἀλλ' ἡμῖν μὲν καθήκει τοῖς*
γράφουσι τὰς κυρούσας τὰ διαβούλια γνώμας ἀνα- **324.**
τιθέναι τοῖς προεστῶσι τῶν ὅλων· τοὺς μέντοι γ'
ἀκούοντας αὐτοὺς χρὴ συνυπονοεῖν διότι τῶν συν-
όντων καὶ μάλιστα τῶν παρακειμένων εἰκός ἐστιν
3 *εἶναι τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις καὶ διαλήψεις· ὧν*
Ἀράτῳ τις ἐπιεικέστατ' ἂν προσάπτοι τὴν τότε
4 *ῥηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως γνώμην. ὁ γὰρ Φίλιπ-*

πος τὰ μὲν κατ' ἰδίαν τῶν συμμάχων εἰς αὐτοὺς
ἀδικήματα καθήκειν ἔφησεν αὐτῷ μέχρι λόγου καὶ
γραμμάτων διορθοῦν καὶ συνεπισημαίνεσθαι, τὰ δὲ 5
πρὸς τὴν κοινὴν ἀνήκοντα συμμαχίαν, ταῦτ' ἔφη
μόνα δεῖν κοινῆς ἐπιστροφῆς καὶ διορθώσεως τυγ-
χάνειν ὑπὸ πάντων. Λακεδαιμονίων δὲ μηδὲν εἰς 6
τὴν κοινὴν συμμαχίαν ἐκφανὲς ἡμαρτηκότων, ἐπαγ-
γελλομένων δὲ πάντα καὶ ποιεῖν τὰ δίκαια πρὸς
ἡμᾶς, οὐ καλῶς ἔχον εἶναι τὸ βουλεύεσθαί τι περὶ
αὐτῶν ἀπαραίτητον· καὶ γὰρ ἄτοπον τὸν μὲν πα- 7
τέρα πολεμίων ὄντων κρατήσαντα μηδὲν ποιῆσαι
δεινόν, αὐτὸν δ' ἐφ' οὕτω μικρᾶς αἰτίας ἀνήκε-
στόν τι βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν. ἐπικυρωθείσης 8
δὲ ταύτης τῆς γνώμης, ὅτι δεῖ παριδεῖν τὸ γεγονός,
εὐθέως ὁ βασιλεὺς Πετραῖον τῶν αὐτοῦ φίλων ἅμα
849. τοῖς περὶ τὸν Ὠμίαν ἐξαπέστελλε παρακαλέσοντα
τοὺς πολλοὺς ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ Μα-
κεδόνας εὐνοίας, ἅμα δὲ δώσοντα καὶ ληψόμενον
τοὺς ὅρκους περὶ συμμαχίαν. αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς 9
δυνάμεως ἀναζεύξας προῆγε πάλιν ὡς ἐπὶ Κορίν-
θου, καλὸν δεῖγμα τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως τοῖς
συμμάχοις ἐκτιθέμενος ἐν τῇ πρὸς τοὺς Λακεδαιμο-
νίους ἀποφάσει.

Καταλαβὼν δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν συμμαχίδων παρα- 25
γεγονότας εἰς τὴν Κόρινθον, συνήδρευε καὶ διελάμ-
βανε μετὰ τούτων τί δεῖ ποιεῖν καὶ πῶς χρήσασθαι
τοῖς Αἰτωλοῖς. ἐγκαλούντων δὲ Βοιωτῶν μὲν ὅτι 2
συλήσαιεν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰτωνίας ἱερὸν εἰρή-
νης ὑπαρχούσης, Φωκέων δὲ διότι στρατεύσαντες
ἐπ' Ἄμβρυσον καὶ Δαύλιον ἐπιβάλοιντο καταλαβέ-
σθαι τὰς πόλεις, Ἠπειρωτῶν δὲ καθότι πορθήσαιεν 3

αὐτῶν τὴν χώραν, Ἀκαρνάνων δὲ παραδεικνυόντων 325.
τίνα τρόπον συστησάμενοι πρᾶξιν ἐπὶ Θύριον νυκτὸς
4 ἔτι καὶ προσβαλεῖν τολμήσαιεν τῇ πόλει, πρὸς δὲ
τούτοις Ἀχαιῶν ἀπολογιζομένων ὡς καταλάβοιντο
μὲν τῆς Μεγαλοπολίτιδος Κλάριον, πορθήσαιεν δὲ
διεξιόντες τὴν Πατρέων καὶ Φαραιέων χώραν, διαρ-
πάσαιεν δὲ Κύναιθαν, συλήσαιεν δὲ τὸ τῆς ἐν Λού-
σοις Ἀρτέμιδος ἱερόν, πολιορκήσαιεν δὲ Κλειτορίους,
ἐπιβουλεύσαιεν δὲ κατὰ μὲν θάλατταν Πύλῳ, κατὰ
δὲ γῆν ἄρτι συνοικιζομένῃ τῇ Μεγαλοπολι(τῶν
πόλει σπεύδοντες μετὰ) τῶν Ἰλλυριῶν ἀνάστατον
5 αὐτὴν ποιῆσαι, διακούσαντες τούτων οἱ τῶν συμ-
μάχων σύνεδροι πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐκφέρειν ἐβου-
6 λεύσαντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸν πόλεμον. προθέμενοι
δὲ τὰς προειρημένας αἰτίας ἐν τῷ δόγματι παρα-
350. κατεβάλοντο ψήφισμα, προσδιασαφοῦντες ὅτι συνα-
νασώσουσι τοῖς συμμάχοις, εἴ τινα κατέχουσιν αὐτῶν
Αἰτωλοὶ χώραν ἢ πόλιν ἀφ' οὗ Δημήτριος ὁ Φιλίπ-
7 που κατὰ φύσιν πατὴρ μετήλλαξε· παραπλησίως δὲ
καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν καιρῶν ἠναγκασμένους ἀκουσίως
μετέχειν τῆς Αἰτωλῶν συμπολιτείας, ὅτι πάντας
τούτους ἀποκαταστήσουσιν εἰς τὰ πάτρια πολιτεύ-
ματα, χώραν ἔχοντας καὶ πόλεις τὰς αὑτῶν, ἀφρουρή-
τους, ἀφορολογήτους, ἐλευθέρους ὄντας, πολιτείαις
8 καὶ νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις. συναναкομιεῖ-
σθαι δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν ἔγραψαν τοὺς νόμους
καὶ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐξουσίαν, ἣν Αἰτωλοὶ παρῄ-
ρηνται νῦν, βουλόμενοι τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν ἐπικρα-
τεῖν αὐτοί.

26 Τούτου δὲ τοῦ δόγματος κυρωθέντος κατὰ τὸ
πρῶτον ἔτος τῆς ἑκατοστῆς καὶ τετταρακοστῆς ὀλυμ-

πιάδος ὁ μὲν συμμαχικὸς προσαγορευόμενος πόλε-
μος ἀρχὴν εἰλήφει δικαίαν καὶ πρέπουσαν τοῖς
γεγονόσιν ἀδικήμασιν. οἱ δὲ σύνεδροι παραχρῆμα 2
πρεσβευτὰς ἐξαπέστελλον πρὸς τοὺς συμμάχους, ἵνα
παρ' ἑκάστοις διὰ τῶν πολλῶν ἐπικυρωθέντος τοῦ
δόγματος ἐκφέρωσι πάντες τοῖς Αἰτωλοῖς τὸν ἀπὸ
τῆς χώρας πόλεμον. ἔπεμψε δὲ καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς 3 **326.**
ἐπιστολὴν ὁ Φίλιππος, διασαφῶν ἵν' εἴ τι λέγειν
ἔχουσι δίκαιον ὑπὲρ τῶν ἐγκαλουμένων, ἔτι καὶ νῦν
συνελθόντες διὰ λόγου ποιῶνται τὴν διεξαγωγήν·
εἰ δ' ὑπειλήφασι, διότι χωρὶς κοινοῦ δόγματος 4
λεηλατοῦσι καὶ πορθοῦσι πάντας, οὐκ ἀμύνεσθαι
τοὺς ἀδικουμένους, ἐὰν δ' ἀμύνωνται, νομισθή-
σεσθαι τούτους κατάρχειν τοῦ πολέμου, πάντων
αὐτοὺς εὐηθεστάτους εἶναι. κομισάμενοι δ' οἱ τῶν 5
Αἰτωλῶν ἄρχοντες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, τὸ μὲν
πρῶτον ἐλπίσαντες οὐχ ἥξειν τὸν Φίλιππον, συνέ-
θεντο ῥητὴν ἡμέραν ἐν ᾗ πρὸς τὸ Ῥίον ἀπαντή-
351. *σουσι. γνόντες δὲ παραγινόμενον, ἀπέστειλαν γραμ-* 6
ματοφόρον διασαφοῦντες ὡς οὐ δύνανται πρὸ τῆς
τῶν Αἰτωλῶν συνόδου δι' αὐτῶν οὐδὲν ὑπὲρ τῶν
ὅλων οἰκονομεῖν. οἱ δ' Ἀχαιοὶ συνελθόντες εἰς 7
τὴν καθήκουσαν σύνοδον τό τε δόγμα πάντες ἐπε-
κύρωσαν καὶ τὸ λάφυρον ἐπεκήρυξαν κατὰ τῶν
Αἰτωλῶν. προσελθόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως πρὸς 8
τὴν βουλὴν ἐν Αἰγίῳ καὶ διαλεχθέντος διὰ πλειόνων,
τὰ ῥηθέντα μετ' εὐνοίας ἀπεδέξαντο καὶ τὰ προ-
ϋπάρχοντα φιλάνθρωπα τοῖς προγόνοις ἀνενεώσαντο
πρὸς αὐτὸν τὸν Φίλιππον.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Αἰτωλοί, συνάψαν- 27
τος τοῦ τῶν ἀρχαιρεσίων χρόνου, στρατηγὸν αὐτῶν

εἵλοντο Σκόπαν, ὃς ἐγεγόνει πάντων τῶν προειρημέ-
2 νων ἀδικημάτων αἴτιος. ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα πῶς χρὴ
λέγειν. τὸ γὰρ κοινῷ μὲν δόγματι (μὴ) πολεμεῖν,
πανδημεὶ δὲ στρατεύοντας ἄγειν καὶ φέρειν τὰ τῶν
πέλας, καὶ κολάζειν μὲν μηδένα τῶν αἰτίων, στρατη-
γοὺς δ' αἱρεῖσθαι καὶ τιμᾶν τοὺς προεστῶτας τῶν
τοιούτων ἔργων, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τῆς πάσης γέμειν
3 κακοπραγμοσύνης· τί γὰρ ἂν ἄλλο τις τὰς τοιαύτας
κακίας ὀνομάσειε; δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ
4 τούτων. Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν Φοιβίδου πα-
ρασπονδήσαντος τὸν μὲν αἴτιον ἐζημίωσαν, τὴν δὲ
φρουρὰν οὐκ ἐξήγαγον, ὥσπερ λυομένης τῆς ἀδι- 327.
κίας διὰ τῆς τοῦ πράξαντος βλάβης, παρὸν τἀναν-
5 τία ποιεῖν· τοῦτο γὰρ διέφερε τοῖς Θηβαίοις. πάλιν
ἐκήρυττον ἀφιέντες τὰς πόλεις ἐλευθέρας καὶ αὐτο-
νόμους κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην,
6 τοὺς δ' ἁρμοστὰς οὐκ ἐξῆγον ἐκ τῶν πόλεων. Μαν-
τινεῖς φίλους ὄντας καὶ συμμάχους ἀναστάτους
ποιήσαντες οὐκ ἔφασαν ἀδικεῖν, ἐκ μιᾶς πόλεως
7 εἰς πλείους αὐτοὺς διοικίσαντες, ἀνοίᾳ μετὰ κακίας
352. (χρησάμενοι προφανῶς διὰ) τὸ δοκεῖν, ἐάν τις αὐτὸς
8 ἐπιμύῃ, μηδὲ τοὺς πέλας ὁρᾶν. ἀμφοτέροις τοίνυν ὁ
ζῆλος οὗτος τῆς πολιτείας αἴτιος κατέστη τῶν μεγί-
στων συμπτωμάτων· ὃν οὐδαμῶς οὐδαμῇ ζηλωτέον
οὔτε κατ' ἰδίαν οὔτε κοινῇ τοὺς ὀρθῶς βουλευομέ-
9 νους. ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος χρηματίσας τοῖς
Ἀχαιοῖς ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ Μακεδονίας,
σπεύδων ἐπὶ τὴν παρασκευὴν τῶν πρὸς τὸν πόλεμον,
10 οὐ μόνον τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι
διὰ τοῦ προειρημένου ψηφίσματος καλὰς ἐλπίδας
ὑποδεικνύων πρᾳότητος καὶ μεγαλοψυχίας βασιλικῆς.

Ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς 28
καθ' οὓς Ἀννίβας, γεγονὼς ἤδη κύριος τῶν ἐντὸς
Ἴβηρος ποταμοῦ πάντων, ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὴν
Ζακανθαίων πόλιν. εἰ μὲν οὖν τὰς πρώτας ἐπιβο- 2
λὰς τὰς Ἀννίβου ταῖς Ἑλληνικαῖς πράξεσιν ἀπ'
ἀρχῆς εὐθέως ἐπιπεπλέχθαι συνέβαινε, δῆλον ὡς ἐν
τῇ προτέρᾳ βύβλῳ περὶ τούτων ἂν ἡμᾶς ἐναλλὰξ
ἔδει καὶ κατὰ παράθεσιν τοῖς Ἰβηρικοῖς πεποιῆσθαι
τὴν ἐξήγησιν, ἀκολουθοῦντας τοῖς καιροῖς· ἐπεὶ δὲ 3
τά τε κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ
κατὰ τὴν Ἀσίαν τὰς μὲν ἀρχὰς τῶν πολέμων τού-
των ἰδίας εἰλήφει, τὰς δὲ συντελείας κοινάς, καὶ
τὴν ἐξήγησιν περὶ αὐτῶν ἐκρίναμεν ποιήσασθαι κατ'
ἰδίαν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸν καιρὸν ἔλθωμεν τοῦτον ἐν
ᾧ συνεπλάκησαν αἱ προειρημέναι πράξεις ἀλλήλαις
καὶ πρὸς ἓν τέλος ἤρξαντο τὴν ἀναφορὰν ἔχειν —
οὕτως γὰρ ἥ τε περὶ τὰς ἀρχὰς ἑκάστων ἔσται διή- 4
γησις σαφὴς ἥ τε συμπλοκὴ καταφανής, περὶ ἧς ἐν
ἀρχαῖς ἐνεδειξάμεθα, παραδείξαντες πότε καὶ πῶς 328.
καὶ δι' ἃς αἰτίας γέγονε — λοιπὸν ἤδη κοινὴν ποιή-
σασθαι περὶ πάντων τὴν ἱστορίαν. ἐγένετο δ' ἡ 5
συμπλοκὴ τῶν πράξεων περὶ τὴν τοῦ πολέμου συν-
353. τέλειαν κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἑκατοστῆς καὶ
τετταρακοστῆς ὀλυμπιάδος. διὸ καὶ τὰ μετὰ ταῦτα
κοινῇ τοῖς καιροῖς ἀκολουθοῦντες ἐξηγησόμεθα, τὰ
δὲ πρὸ τοῦ κατ' ἰδίαν, ὡς εἶπα, προσαναμιμνή- 6
σκοντες μόνον τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἐν τῇ
προτέρᾳ βύβλῳ δεδηλωμένων, ἵνα μὴ μόνον εὐπα-
ρακολούθητος, ἀλλὰ καὶ καταπληκτικὴ γίνηται τοῖς
προσέχουσιν ἡ διήγησις.

Φίλιππος δὲ παραχειμάζων ἐν Μακεδονίᾳ κατέ- 29

γραφε τὰς δυνάμεις πρὸς τὴν μέλλουσαν χρείαν
ἐπιμελῶς, ἅμα δὲ τούτοις ἠσφαλίζετο τὰ πρὸς τοὺς
2 *ὑπερκειμένους τῆς Μακεδονίας βαρβάρους. μετὰ δὲ*
ταῦτα συνελθὼν πρὸς Σκερδιλαΐδαν καὶ τολμηρῶς
δοὺς αὑτὸν εἰς τὰς χεῖρας, διελέγετο περὶ φιλίας
3 *καὶ συμμαχίας, καὶ τὰ μὲν ὑπισχνούμενος αὐτῷ συγ-*
κατασκευάσειν τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα πραγμάτων,
τὰ δὲ κατηγορῶν τῶν Αἰτωλῶν, ὄντων εὐκατηγο-
ρήτων, ῥᾳδίως ἔπεισε συγχωρεῖν τοῖς παρακαλου-
4 *μένοις. μήποτε γὰρ οὐδὲν διαφέρει τὰ κατ' ἰδίαν*
ἀδικήματα τῶν κοινῶν, ἀλλὰ πλήθει μόνον καὶ
μεγέθει τῶν συμβαινόντων. καὶ γὰρ κατ' ἰδίαν τὸ
τῶν ῥᾳδιουργῶν καὶ κλεπτῶν φῦλον τούτῳ μάλιστα
τῷ τρόπῳ σφάλλεται, τῷ μὴ ποιεῖν ἀλλήλοις τὰ
δίκαια καὶ συλλήβδην (διὰ) τὰς εἰς αὑτοὺς ἀθεσίας.
5 *ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ τοὺς Αἰτωλούς.*
συνθέμενοι γὰρ τῷ Σκερδιλαΐδᾳ δώσειν μέρος τι τῆς
λείας, ἐὰν συνεισβάλῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἀχαΐαν,
6 *πεισθέντος καὶ ποιήσαντος τοῦτο, διαρπάσαντες τὴν*
τῶν Κυναιθέων πόλιν, καὶ πολλὰ περιελασάμενοι
σώματα καὶ θρέμματα, τὸν Σκερδιλαΐδαν οὐδενὸς
7 *μερίτην ἐποίησαν τῶν ἁλόντων. διόπερ ὑποκαθ-*
354. *ημένης ἐκ τούτων αὐτῷ τῆς ὀργῆς, βραχέα προσ-*
αναμνήσαντος τοῦ Φιλίππου, ταχέως ὑπήκουσε καὶ **329.**
συνέθετο μεθέξειν τῆς κοινῆς συμμαχίας, ἐφ' ᾧ
λαμβάνειν μὲν εἴκοσι τάλαντα κατ' ἐνιαυτόν, πλεῖν
δὲ λέμβοις τριάκοντα καὶ πολεμεῖν τοῖς Αἰτωλοῖς
κατὰ θάλατταν.

30 *Ὁ μὲν οὖν Φίλιππος περὶ ταῦτα διέτριβεν. οἱ*
δ' ἐξαποσταλέντες πρέσβεις πρὸς τοὺς συμμάχους,
ἀφικόμενοι πρωτον εἰς Ἀκαρνανίαν ἐνετύγχανον

τούτοις. οἱ δ' Ἀκαρνᾶνες τό τε δόγμα γνησίως συν- 2
επεκύρωσαν καὶ τὸν ἀπὸ χώρας πόλεμον ἐξήνεγκαν
τοῖς Αἰτωλοῖς· καίπερ τούτοις, εἰ καί τισιν ἑτέροις,
δίκαιον ἦν συγγνώμην ἔχειν, ὑπερτιθεμένοις καὶ
καταμέλλουσι καὶ καθόλου δεδιόσι τὸν ἀπὸ τῶν
ἀστυγειτόνων πόλεμον, καὶ διὰ τὸ παρακεῖσθαι μὲν 3
συντερμονοῦντας τῇ τῶν Αἰτωλῶν χώρᾳ, πολὺ δὲ
μᾶλλον διὰ τὸ κατ' ἰδίαν εὐχειρώτους ὑπάρχειν,
τὸ δὲ μέγιστον διὰ τὸ μικροῖς ἔμπροσθεν χρόνοις
πεῖραν εἰληφέναι τῶν δεινοτάτων διὰ τὴν πρὸς
Αἰτωλοὺς ἀπέχθειαν. ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι 4
τῶν ἀνδρῶν καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν οὐδέποτε περὶ
πλείονος οὐθὲν ποιεῖσθαι τοῦ καθήκοντος· ὅπερ
Ἀκαρνᾶνες ἐν τοῖς πλείστοις καιροῖς οὐδενὸς τῶν
Ἑλλήνων ἧττον εὑρίσκονται διατετηρηκότες, καίπερ
ἀπὸ μικρᾶς ὁρμώμενοι δυνάμεως. οἷς οὐκ ὀκνητέον 5
κατὰ τὰς περιστάσεις κοινωνεῖν πραγμάτων, σπευ-
στέον δὲ μᾶλλον, εἴ καί τισιν ἑτέροις τῶν Ἑλλήνων·
καὶ γὰρ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ στάσιμον ἔχουσί τι καὶ φιλε-
λεύθερον. Ἠπειρῶται δ' ἐκ παραθέσεως διακού- 6
σαντες τῶν πρέσβεων τὸ μὲν δόγμα παραπλησίως
ἐπεκύρωσαν, τὸν δὲ πόλεμον ἐκφέρειν ἐψηφίσαντο
355. τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐπειδὰν καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς
ἐξενέγκῃ. τοῖς δὲ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν πρεσβευταῖς 7
ἀπεκρίθησαν ὅτι δέδοκται τοῖς Ἠπειρώταις διατη-
ρεῖν πρὸς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην, ἀγεννῶς καὶ ποικί-
λως χρώμενοι τοῖς πράγμασιν. ἀπεστάλησαν δὲ καὶ 8
πρὸς βασιλέα Πτολεμαῖον πρέσβεις οἱ παρακαλέ-
σοντες αὐτὸν μήτε χρήματα πέμπειν τοῖς Αἰτωλοῖς
μήτ' ἄλλο μηδὲν χορηγεῖν κατὰ Φιλίππου καὶ τῶν
συμμάχων. Μεσσήνιοι δέ, δι' οὓς ὁ πόλεμος τὴν 31 330.

ἀρχὴν ἔλαβε, τοῖς παραγενομένοις πρὸς αὐτοὺς ἀπεκρίθησαν ὅτι τῆς Φιγαλείας κειμένης ἐπὶ τοῖς ὅροις αὐτῶν καὶ ταττομένης ὑπ' Αἰτωλοὺς οὐκ ἂν ἐπιδέξαιντο τὸν πόλεμον, πρὶν ἢ ταύτην ἀπ' Αἰτωλῶν
2 *ἀποσπασθῆναι τὴν πόλιν. περὶ δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης κατίσχυσαν, οὐδαμῶς εὐδοκούντων τῶν πολλῶν, Αἰτωλῶν δε(διότες τὴν τόλμαν) ἐφορεύοντες Οἶνις καὶ Νίκιππος καί τινες ἕτεροι τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἀγνοοῦντες καὶ πολὺ παραπαίοντες τοῦ δέον-*
3 *τος κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην. ἐγὼ γὰρ φοβερὸν μὲν εἶναί φημι τὸν πόλεμον, οὐ μὴν οὕτω γε φοβερὸν ὥστε πᾶν ὑπομένειν χάριν τοῦ μὴ προσδέξασθαι*
4 *πόλεμον. ἐπεὶ τί καὶ θρασύνομεν τὴν ἰσηγορίαν καὶ παρρησίαν καὶ τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα πάντες,*
5 *εἰ μηδὲν ἔσται προυργιαίτερον τῆς εἰρήνης; οὐδὲ γὰρ Θηβαίους ἐπαινοῦμεν κατὰ τὰ Μηδικά, διότι τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποστάντες κινδύνων τὰ Περσῶν εἵλοντο διὰ τὸν φόβον, οὐδὲ Πίνδαρον τὸν συναποφηνάμενον αὐτοῖς ἄγειν τὴν ἡσυχίαν διὰ τῶνδε τῶν ποιημάτων,*

6 *τὸ κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδίᾳ τιθεὶς*
ἐρευνασάτω μεγαλάνορος ἡσυχίας τὸ φαιδρὸν φάος.

356. 7 *δόξας γὰρ παραυτίκα πιθανῶς εἰρηκέναι, μετ' οὐ πολὺ πάντων αἰσχίστην εὑρέθη καὶ βλαβερωτάτην*
8 *πεποιημένος ἀπόφασιν· εἰρήνη γὰρ μετὰ μὲν τοῦ δικαίου καὶ πρέποντος κάλλιστόν ἐστι κτῆμα καὶ λυσιτελέστατον, μετὰ δὲ κακίας ἢ δειλίας ἐπονειδίστου πάντων αἴσχιστον καὶ βλαβερώτατον.*

32 *Οἱ δὲ τῶν Μεσσηνίων προεστῶτες ὀλιγαρχικοί, [καὶ] στοχαζόμενοι τοῦ παραυτὰ κατ' ἰδίαν λυσιτελοῦς, φιλοτιμότερον τοῦ δέοντος ἀεὶ διέκειντο πρὸς τὴν*

εἰρήνην. διὸ πολλὰς μὲν περιστάσεις καὶ καιροὺς 2
ἔχοντες, ἐνίοτε δὲ φόβους καὶ κινδύνους διωλί-
σθανον· ἠθροίζετο δὲ κατὰ τὴν πρόθεσιν ταύτην
ἀεὶ τὸ κεφάλαιον αὐτοῖς καὶ μεγίσταις ἐποίουν πα- 331.
λαίειν τὴν πατρίδα συμφοραῖς. δοκῶ δ' ἔγωγε τὴν 3
αἰτίαν εἶναι ταύτην, ὅτι δυσὶ γειτνιῶντες ἔθνεσι
τοῖς μεγίστοις τῶν κατὰ Πελοπόννησον, μᾶλλον δὲ
σχεδὸν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν, λέγω δὲ τῷ τε τῶν
Ἀρκάδων καὶ τῷ τῶν Λακώνων, καὶ τοῦ μὲν ἐχθρῶς 4
καὶ ἀκαταλλάκτως ἀεί ποτε πρὸς αὐτοὺς ἔχοντος, ἐξ
οὗ καὶ κατέσχον τὴν χώραν, τοῦ δὲ φιλικῶς καὶ
κηδεμονικῶς, οὔτε τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἔχθραν
εὐγενῶς ἀνελάμβανον οὔτε τὴν πρὸς Ἀρκάδας φι-
λίαν. λοιπὸν ὅταν μὲν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς 5
ἑτέρους πολεμοῦντες ἐν περισπασμοῖς ἦσαν, ἐγίνετο
τὸ δέον αὐτοῖς· ἦγον γὰρ τὴν εἰρήνην ἀεὶ παρευ-
διαζόμενοι διὰ τὴν τοῦ τόπου παράπτωσιν· ὅταν δ' 6
εὔσχολοι καὶ ἀπερίσπαστοι Λακεδαιμόνιοι γενηθέντες
ἐτράπησαν πρὸς τὸ βλάπτειν αὐτούς, οὔτ' αὐτοὶ 7
δι' αὑτῶν ἀντοφθαλμεῖν ἐδύναντο πρὸς τὸ βάρος
τὸ Λακεδαιμονίων οὔτε προκατεσκευασμένοι φίλους
357. τοὺς ἀληθινῶς αὐτοῖς πάντα συνυποστησομένους
ἢ δουλεύειν ἠναγκάζοντο τούτοις ἀχθοφοροῦντες ἢ
φεύγοντας τὴν δουλείαν ἀναστάτους γίνεσθαι, λεί-
ποντας τὴν χώραν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν· ὅπερ 8
ἤδη πλεονάκις αὐτοῖς συνέβη παθεῖν οὐ πάνυ πολ-
λοῖς χρόνοις. εἴη μὲν οὖν οἷον εἰ συμφῦναι τὴν 9
νῦν ὑπάρχουσαν κατάστασιν Πελοποννησίοις, ἵνα
μηδενὸς δέῃ τῶν λέγεσθαι μελλόντων· ἐὰν δέ ποτε 10
κίνησιν καὶ μετάστασιν σχῇ ταῦτα, μίαν ὁρῶ Μεσ-
σηνίοις καὶ Μεγαλοπολίταις ἐλπίδα τοῦ δύνασθαι

νέμεσθαι τὴν αὑτῶν χώραν τὸν πλείω χρόνον, ἐὰν
συμφρονήσαντες κατὰ τὴν Ἐπαμινώνδου γνώμην
παντὸς καιροῦ καὶ πράγματος ἕλωνται κοινωνεῖν
ἀλλήλοις ἀληθινῶς.

33 Ὁ δὲ λόγος οὗτος ἔχει μὲν ἴσως καὶ διὰ τῶν
2 πάλαι γεγονότων πίστιν. οἱ γὰρ Μεσσήνιοι πρὸς
ἄλλοις πολλοῖς καὶ παρὰ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου
βωμὸν ἀνέθεσαν στήλην ἐν τοῖς κατ' Ἀριστομένην
καιροῖς, καθάπερ καὶ Καλλισθένης φησί, γράψαντες
τὸ γράμμα τοῦτο·

3 πάντως ὁ χρόνος εὗρε δίκην ἀδίκῳ βασιλῆι, 332.
εὗρε δὲ Μεσσήνη σὺν Διὶ τὸν προδότην
ῥηιδίως. χαλεπὸν δὲ λαθεῖν θεὸν ἄνδρ' ἐπίορκον.
χαῖρε, Ζεῦ βασιλεῦ, καὶ σάω Ἀρκαδίαν.

4 ἐπεὶ γὰρ τῆς αὑτῶν ἐστερήθησαν, οἷον εἰ περὶ δευ-
τέρας πατρίδος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, τοῖς θεοῖς εὐχό-
μενοι σῴζειν τὴν Ἀρκαδίαν, τοῦτ' ἀνέθεσαν τὸ
5 γράμμα. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἐποίουν· οὐ γὰρ μόνον
αὐτοὺς Ἀρκάδες ὑποδεξάμενοι κατὰ τὴν ἔκπτωσιν
358. τὴν ἐκ τῆς ἰδίας ὑπὸ τὸν Ἀριστομένειον πόλεμον
ὁμεστίους ἐποιήσαντο καὶ πολίτας, ἀλλὰ καὶ τὰς
θυγατέρας ἐψηφίσαντο τοῖς ἐν ἡλικίᾳ διδόναι τῶν
6 Μεσσηνίων, πρὸς δὲ τούτοις ἀναζητήσαντες τὴν
Ἀριστοκράτους τοῦ βασιλέως προδοσίαν ἐν τῇ μάχῃ
τῇ καλουμένῃ περὶ Τάφρον αὐτόν τ' ἀνεῖλον καὶ
7 τὸ γένος αὐτοῦ πᾶν ἠφάνισαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
χωρὶς τῶν πάλαι τὰ τελευταῖα γεγονότα μετὰ τὸν
Μεγάλης πόλεως καὶ Μεσσήνης συνοικισμὸν ἱκανὴν
8 ἂν παράσχοι πίστιν τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις. καθ'
οὓς γὰρ καιρούς, τῆς περὶ Μαντίνειαν μάχης τῶν
Ἑλλήνων ἀμφιδήριτον ἐχούσης τὴν νίκην διὰ τὸν

*Ἐπαμινώνδου θάνατον, ἐκώλυον Λακεδαιμόνιοι μέ-
τέχειν τῶν σπονδῶν Μεσσηνίους, ἀκμὴν σφετερι-
ζόμενοι ταῖς ἐλπίσι τὴν Μεσσηνίαν, ἐπὶ τοσοῦτο* 9
*διέσπευσαν Μεγαλοπολῖται καὶ πάντες οἱ κοινω-
νοῦντες Ἀρκάδων τῆς αὐτῶν συμμαχίας ὥστε Μεσ-
σηνίους μὲν ὑπὸ τῶν συμμάχων προσδεχθῆναι καὶ
μετασχεῖν τῶν ὅρκων καὶ διαλύσεων, Λακεδαιμο-
νίους δὲ μόνους ἐκσπόνδους γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων.
ἃ τίς οὐκ ἂν τῶν ἐπιγινομένων ἐν νῷ τιθέμενος* 10
*νομίσειε καλῶς εἰρῆσθαι τὰ μικρῷ πρότερον ὑφ'
ἡμῶν δεδηλωμένα;*

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν Ἀρκάδων καὶ 11
*Μεσσηνίων, ἵνα μνημονεύοντες τῶν συμβεβηκότων
αὐτοῖς περὶ τὰς πατρίδας ἀτυχημάτων ὑπὸ Λακε-
δαιμονίων ἀληθινῶς ἀντέχωνται τῆς πρὸς αὐτοὺς
εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ μήτε φόβον ὑφορώμενοι* 12
μήτ' εἰρήνης ἐπιθυμοῦντες ἐγκαταλείπωσιν ἀλλήλους **333.**
ἐν ταῖς δλοσχερέσι περιστάσεσι. Λακεδαιμόνιοι δὲ 34
*τῶν εἰθισμένων ἐποίησάν τι — τοῦτο γὰρ συνεχὲς
ἦν τοῖς προειρημένοις — τέλος γὰρ τοὺς παρὰ τῶν
συμμάχων πρέσβεις ἀναποκρίτους ἀπέστειλαν. οὕτως*
359. *ἐξηπόρησαν ὑπὸ τῆς ἀλογίας καὶ κακίας τῆς αὐτῶν.
καί μοι δοκεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι διότι πολλάκις* 2
*τολμᾶν περιττὸν εἰς ἄνοιαν καὶ τὸ μηδὲν καταντᾶν
εἴωθεν. οὐ μὴν ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, κατασταθέντων* 3
*ἐφόρων ἄλλων, οἱ κινήσαντες ἐξ ἀρχῆς τὰ πράγματα
καὶ γενόμενοι τῆς προειρημένης σφαγῆς αἴτιοι διε-
πέμποντο πρὸς τοὺς Αἰτωλούς, ἐπισπώμενοι πρεσ-
βευτήν. τῶν δὲ καὶ μάλ' ἀσμένως ὑπακουσάντων,* 4
*ἧκε μετ' ὀλίγον πρεσβεύων εἰς τὴν Λακεδαίμονα
Μαχατᾶς. καὶ παραυτίκα προσῄει τοῖς ἐφόροις ***** 5

*οἰόμενοι δεῖν τῷ τε Μαχατᾷ δίδοσθαι τὴν ἔφοδον
ἐπὶ τοὺς πολλούς, καὶ βασιλέας καθιστάναι κατὰ
τὰ πάτρια, καὶ μὴ περιορᾶν τὸν πλείω χρόνον
παρὰ τοὺς νόμους καταλελυμένην τὴν τῶν Ἡρακλει-*
6 *δῶν ἀρχήν. οἱ δ' ἔφοροι, δυσαρεστούμενοι μὲν τοῖς
ὅλοις πράγμασιν, οὐ δυνάμενοι δὲ πρὸς τὴν ὁρμὴν
ἀντοφθαλμεῖν, ἀλλὰ δεδιότες τὴν τῶν νέων συστρο-
φήν, περὶ μὲν τῶν βασιλέων ἔφασαν μετὰ ταῦτα
βουλεύσεσθαι, τῷ δὲ Μαχατᾷ συνεχώρησαν δώσειν*
7 *τὴν ἐκκλησίαν. συναχθέντος δὲ τοῦ πλήθους πα-
ρελθὼν ὁ Μαχατᾶς παρεκάλει διὰ πλειόνων αὐτοὺς
αἱρεῖσθαι τὴν πρὸς Αἰτωλοὺς συμμαχίαν, εἰκῇ μὲν
καὶ θρασέως κατηγορῶν Μακεδόνων, ἀλόγως δὲ*
8 *καὶ ψευδῶς ἐγκωμιάζων τοὺς Αἰτωλούς. μεταστάν-
τος δὲ τούτου, πολλῆς ἀμφισβητήσεως ἐτύγχανε τὸ
πρᾶγμα· τινὲς μὲν γὰρ συνηγόρουν τοῖς Αἰτωλοῖς
καὶ συντίθεσθαι πρὸς αὐτοὺς παρῄνουν τὴν συμ-*
9 *μαχίαν, ἔνιοι δὲ τούτοις ἀντέλεγον. οὐ μὴν ἀλλὰ
τῶν πρεσβυτέρων τινὲς ἐπιστήσαντες τὸ πλῆθος
ἐπί τε τὰς Ἀντιγόνου καὶ Μακεδόνων εὐεργεσίας
ἐπί τε τὰς διὰ Χαριξένου καὶ Τιμαίου βλάβας, ὅτε
στρατεύσαντες Αἰτωλοὶ πανδημεὶ κατέφθειραν μὲν*
360. *αὐτῶν τὴν χώραν, ἐξηνδραποδίσαντο δὲ τὰς περιοί-* **334.**
*κους, ἐπεβούλευσαν δὲ τῇ Σπάρτῃ, μετὰ δόλου καὶ
βίας τοὺς φυγάδας ἐπαγαγόντες, ἐπ' ἄλλης ἐγένοντο*
10 *γνώμης, καὶ τέλος ἐπείσθησαν τηρεῖν τὴν πρὸς*
11 *Φίλιππον καὶ Μακεδόνας συμμαχίαν. γενομένων δὲ
τούτων, ὁ μὲν Μαχατᾶς ἄπρακτος ἐπανῄει πάλιν*
35 *εἰς τὴν οἰκείαν, οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς αἴτιοι γεγονότες τῆς
κινήσεως, οὐδαμῶς εἶξαι δυνάμενοι τοῖς παροῦσιν,
αὖτις ἐπεβάλοντο πρᾶγμα ποιεῖν πάντων ἀσεβέστα-*

τον, φθείραντές τινας τῶν νέων. κατὰ γάρ τινα 2
θυσίαν πάτριον ἔδει τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἡλικίαις μετὰ
τῶν ὅπλων πομπεύειν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς
Χαλκιοίκου νεών, τοὺς δ' ἐφόρους συντελεῖν τὰ
περὶ τὴν θυσίαν, αὐτοῦ περὶ τὸ τέμενος διατρίβον-
τας. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τῶν πομπευόντων ἐν τοῖς 3
ὅπλοις τινὲς νεανίσκων ἄφνω προσπεσόντες θύουσι
τοῖς ἐφόροις ἀπέσφαξαν αὐτούς. καίτοι πᾶσι τοῖς
καταφυγοῦσι τὴν ἀσφάλειαν παρεσκεύαζε τὸ ἱερόν,
κἂν θανάτου τις ᾖ κατακεκριμένος· τότε δὲ διὰ 4
τὴν ὠμότητα τῶν τολμώντων εἰς τοῦτ' ἦλθε κατα-
φρονήσεως ὥστε περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν τράπεζαν
τῆς θεοῦ κατασφαγῆναι τοὺς ἐφόρους ἅπαντας. ἑξῆς 5
δὲ τούτου τἀκόλουθον τῇ προθέσει ποιοῦντες ἀνεῖ-
λον μὲν τοὺς περὶ Γυρίδαν τῶν γερόντων, ἐφυγά-
δευσαν δὲ τοὺς ἀντειπόντας τοῖς Αἰτωλοῖς, εἵλοντο
δ' ἐξ αὑτῶν ἐφόρους, συνέθεντο δὲ πρὸς τοὺς Αἰτω-
λοὺς τὴν συμμαχίαν. ἐποίουν δὲ ταῦτα, καὶ τήν τε 6
πρὸς Ἀχαιοὺς ἀπέχθειαν καὶ τὴν πρὸς Μακεδόνας
ἀχαριστίαν καὶ καθόλου τὴν πρὸς πάντας ἀλογίαν
ὑπέμενον — οὐχ ἥκιστα δὲ διὰ Κλεομένη καὶ τὴν
πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν — ἐπελπίζοντες ἀεὶ καὶ προσ-
δοκίαν ἔχοντες τῆς ἐκείνου παρουσίας ἅμα καὶ
361. σωτηρίας. οὕτως οἱ δυνάμενοι τῶν ἀνθρώπων ἐπι- 7
δεξίως ὁμιλεῖν τοῖς συμπεριφερομένοις οὐ μόνον
παρόντες, ἀλλὰ καὶ μακρὰν ἀφεστῶτες ἐγκαταλεί-
πουσί τινα καὶ λίαν ἰσχυρὰ τῆς πρὸς αὑτοὺς εὐνοίας
αἰθύγματα. οἵ γε χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ τότε, πολι- 8 335.
τευόμενοι κατὰ τὰ πάτρια σχεδὸν ἤδη τρεῖς ἐνιαυ-
τοὺς μετὰ τὴν Κλεομένους ἔκπτωσιν, οὐδ' ἐπενόησαν
οὐδέποτε βασιλεῖς καταστῆσαι τῆς Σπάρτης· ἅμα 9

δὲ τῷ τὴν φήμην ἀφικέσθαι περὶ τῆς Κλεομένους
τελευτῆς εὐθέως ὥρμησαν ἐπὶ τὸ βασιλεῖς καθιστάναι
10 τά τε πλήθη καὶ τὸ τῶν ἐφόρων ἀρχεῖον. καὶ κατέ-
στησαν οἱ κοινωνοῦντες ἔφοροι τῆς αἱρέσεως τοῖς
στασιώταις, οἱ καὶ τὴν πρὸς Αἰτωλοὺς συνθέμενοι
συμμαχίαν, ὑπὲρ ὧν τὸν ἄρτι λόγον ἐποιησάμην,
τὸν μὲν ἕνα νομίμως καὶ καθηκόντως, Ἀγησίπολιν,
ὄντα μὲν παῖδα τὴν ἡλικίαν, υἱὸν δ' Ἀγησιπόλιδος
11 τοῦ Κλεομβρότου· τὸν δὲ συνέβαινε βεβασιλευκέ-
ναι καθ' οὓς καιροὺς ἐξέπεσε Λεωνίδης ἐκ τῆς
ἀρχῆς, διὰ τὸ κατὰ γένος ὑπάρχειν ἔγγιστα τῆς
12 οἰκίας ταύτης. ἐπίτροπον δὲ τοῦ παιδὸς εἵλοντο
Κλεομένη, Κλεομβρότου μὲν υἱόν, Ἀγησιπόλιδος δ'
13 ἀδελφόν. ἀπὸ δὲ τῆς ἑτέρας οἰκίας, ὄντων ἐκ τῆς
Ἱππομέδοντος θυγατρὸς Ἀρχιδάμῳ δυεῖν παίδων,
ὃς ἦν υἱὸς Εὐδαμίδου, ζῶντος δὲ καὶ Ἱππομέδοντος
ἀκμήν, ὃς ἦν υἱὸς Ἀγησιλάου τοῦ Εὐδαμίδου, καὶ
ἑτέρων δὲ πλειόνων ἀπὸ τῆς οἰκίας ὑπαρχόντων,
ἀπωτέρω μὲν τῶν προειρημένων, προσηκόντων δὲ
14 κατὰ γένος, τούτους μὲν ἅπαντας ὑπερεῖδον, Λυ-
κοῦργον δὲ βασιλέα κατέστησαν, οὗ τῶν προγόνων
οὐδεὶς ἐτετεύχει τῆς προσηγορίας· ὃς δοὺς ἑκάστῳ
τῶν ἐφόρων τάλαντον Ἡρακλέους ἀπόγονος καὶ
15 βασιλεὺς ἐγεγόνει τῆς Σπάρτης. οὕτως εὔωνα παν-
ταχῇ τὰ καλὰ γέγονε. τοιγαροῦν οὐ παῖδες παίδων,
362. ἀλλ' αὐτοὶ πρῶτοι τῆς ἀνοίας ἀπέτισαν τοὺς μισθοὺς
οἱ καταστήσαντες.

36 Ὁ δὲ Μαχατᾶς, πυθόμενος τὰ γεγονότα περὶ
τοὺς Λακεδαιμονίους, ἧκε πάλιν ὑποστρέψας εἰς
τὴν Σπάρτην, καὶ παρεκάλει τοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς
2 βασιλέας ἐξενεγκεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν πόλεμον· μόνως

γὰρ οὕτως ἔφη λῆξαι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φιλο-
νεικίαν τῶν ἐκ παντὸς τρόπου διακοπτόντων τὴν
πρὸς Αἰτωλοὺς συμμαχίαν τήν τε τῶν ἐν Αἰτωλίᾳ 336.
τὰ παραπλήσια τούτοις πραττόντων. πεισθέντων 3
δὲ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων, ὁ μὲν Μαχατᾶς
ἐπανῆλθε, συντετελεσμένος τὴν πρόθεσιν διὰ τὴν
ἄγνοιαν τῶν συμπραττόντων, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀνα- 4
λαβὼν τοὺς στρατιώτας καί τινας τῶν πολιτικῶν ἐνέ-
βαλεν εἰς τὴν Ἀργείαν, ἀφυλάκτως διακειμένων εἰς
τέλος τῶν Ἀργείων διὰ τὴν προϋπάρχουσαν κατά-
στασιν. καὶ Πολίχναν μὲν καὶ Πρασίας καὶ Λεύ- 5
κας καὶ Κύφαντα προσπεσὼν ἄφνω κατέσχε· Γλυμ-
πέσι δὲ καὶ Ζάρακι προσπεσὼν ἀπέπεσε. τούτου 6
δὲ ταῦτα πράξαντος, ἐπεκήρυξαν τὸ λάφυρον οἱ
Λακεδαιμόνιοι κατὰ τῶν Ἀχαιῶν. ἔπεισαν δὲ καὶ
τοὺς Ἠλείους οἱ περὶ τὸν Μαχατᾶν, παραπλήσια
λέγοντες ἅπερ καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐξε-
νεγκεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν πόλεμον.

Παραδόξως δὲ καὶ κατὰ νοῦν τοῖς Αἰτωλοῖς τῶν 7
πραγμάτων προκεχωρηκότων, οὗτοι μὲν εὐθαρσῶς
ἐνέβαινον εἰς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀχαιοὶ τἀναντία·
Φίλιππος μὲν γάρ, ἐφ' ᾧ τὰς ἐλπίδας εἶχον, ἀκμὴν 8
ἐγίνετο περὶ παρασκευήν, Ἠπειρῶται δ' ἔμελλον
πολεμεῖν, Μεσσήνιοι δ' ἡσυχίαν εἶχον, Αἰτωλοὶ 9
δέ, προσειληφότες τὴν Ἠλείων καὶ Λακεδαιμονίων
ἄγνοιαν, πανταχόθεν περιεῖχον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ.
Ἀράτῳ μὲν οὖν συνέβαινε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον 37
363. ἤδη λήγειν τὴν ἀρχήν, Ἄρατον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ
καθεσταμένον ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν παραλαμβάνειν τὴν
στρατηγίαν. Αἰτωλῶν δ' ἐστρατήγει Σκόπας· ὁ δὲ 2
χρόνος αὐτῷ τῆς ἀρχῆς μάλιστα τότε πως διῄρητο·

*τὰς γὰρ ἀρχαιρεσίας Αἰτωλοὶ μὲν ἐποίουν μετὰ τὴν
φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν εὐθέως, Ἀχαιοὶ δὲ τότε*
3 *περὶ τὴν τῆς Πλειάδος ἐπιτολήν. ἤδη δὲ τῆς θερείας
ἐνισταμένης, καὶ μετειληφότος Ἀράτου τοῦ νεωτέ-
ρου τὴν στρατηγίαν, ἅμα πάντα τὰ πράγματα τὰς*
4 *ἐπιβολὰς ἐλάμβανε καὶ τὰς ἀρχάς. Ἀννίβας μὲν
γὰρ ἐνεχείρει κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους Ζάκανθαν
πολιορκεῖν, Ῥωμαῖοι δὲ Λεύκιον Αἰμίλιον εἰς τὴν
Ἰλλυρίδα μετὰ δυνάμεως ἐξαπέστελλον ἐπὶ Δημή-* **337.**
τριον τὸν Φάριον· ὑπὲρ ὧν ἐν τῇ προτέρᾳ βύβλῳ
5 *δεδηλώκαμεν. Ἀντίοχος δέ, Πτολεμαΐδα καὶ Τύρον
παραδόντος αὐτῷ Θεοδότου, τοῖς κατὰ Κοίλην Συ-
ρίαν ἐγχειρεῖν ἐπεβάλλετο· Πτολεμαῖος δὲ περὶ πα-*
6 *ρασκευὴν ἐγίνετο τοῦ πρὸς Ἀντίοχον πολέμου. Λυ-
κοῦργος δ' ἀπὸ τῶν ὁμοίων βουλόμενος ἄρχεσθαι
Κλεομένει, τὸ τῶν Μεγαλοπολιτῶν Ἀθήναιον ἐπο-
λιόρκει προσεστρατοπεδευκώς. Ἀχαιοὶ δὲ μισθοφό-
ρους ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἤθροιζον εἰς τὸν περιεστῶτα*
7 *πόλεμον· Φίλιππος δ' ἐκ Μακεδονίας ἐκίνει μετὰ
τῆς δυνάμεως, ἔχων Μακεδόνων φαλαγγίτας μὲν
μυρίους, πελταστὰς δὲ πεντακισχιλίους, ἅμα δὲ τού-
τοις ἱππεῖς ὀκτακοσίους.*
8 *Ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντ' ἦν ἐν τοιαύταις ἐπιβο-
λαῖς καὶ παρασκευαῖς. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς
ἐξήνεγκαν Ῥόδιοι Βυζαντίοις πόλεμον διά τινας*
38 *τοιαύτας αἰτίας. Βυζάντιοι κατὰ μὲν θάλατταν
εὐκαιρότατον οἰκοῦσι τόπον καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ
πρὸς εὐδαιμονίαν πάντη τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰ-
κουμένῃ, κατὰ δὲ γῆν πρὸς ἀμφότερα πάντων ἀφυέ-*
2 *στατον. κατὰ μὲν γὰρ θάλατταν οὕτως ἐπίκεινται*
364. *τῷ στόματι τοῦ Πόντου κυρίως ὥστε μήτ' εἰσπλεῦσαι*

μήτ᾽ ἐκπλεῦσαι (μηδένα) δυνατὸν εἶναι τῶν ἐμπό-
ρων χωρὶς τῆς ἐκείνων βουλήσεως. ἔχοντος δὲ τοῦ 3
Πόντου πολλὰ τῶν πρὸς τὸν βίον εὐχρήστων τοῖς
ἄλλοις ἀνθρώποις, πάντων εἰσὶ τούτων κύριοι Βυ-
ζάντιοι. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἀναγκαίας τοῦ βίου 4
χρείας τά τε θρέμματα καὶ τὸ τῶν εἰς τὰς δουλείας
ἀγομένων σωμάτων πλῆθος οἱ κατὰ τὸν Πόντον
ἡμῖν τόποι παρασκευάζουσι δαψιλέστατον καὶ χρη-
σιμώτατον ὁμολογουμένως· πρὸς δὲ περιουσίαν μέλι,
κηρόν, τάριχος ἀφθόνως ἡμῖν χορηγοῦσι. δέχονται 5
γε μὴν τῶν ἐν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν τόποις περιττευόν-
των ἔλαιον καὶ πᾶν οἴνου γένος· σίτῳ δ᾽ ἀμείβον-
ται, ποτὲ μὲν εὐκαίρως διδόντες, ποτὲ δὲ λαμβά-
νοντες. πάντων δὴ τούτων ἢ κωλύεσθαι δέον ἦν 6
ὁλοσχερῶς τοὺς Ἕλληνας ἢ τελέως ἀλυσιτελῆ γίνε-
σθαι σφίσι τὴν ἀλλαγὴν αὐτῶν, Βυζαντίων ἤτοι 338.
βουλομένων ἐθελοκακεῖν καὶ συνδυάζειν ποτὲ μὲν
Γαλάταις, τοτὲ δὲ πλείονα Θρᾳξὶν ἢ τὸ παράπαν
μὴ κατοικούντων τοὺς τόπους· διά τε γὰρ τὴν στε- 7
νότητα τοῦ πόρου καὶ τὸ παρακείμενον πλῆθος τῶν
βαρβάρων ἄπλους ἂν ἡμῖν ἦν ὁμολογουμένως ὁ
Πόντος. μέγιστα μὲν οὖν ἴσως αὐτοῖς ἐκείνοις 8
περιγίνεται λυσιτελῆ πρὸς τοὺς βίους διὰ τὰς τῶν
τόπων ἰδιότητας· ἅπαν γὰρ τὸ μὲν περιττεῦον παρ᾽ 9
αὐτοῖς ἐξαγωγῆς, τὸ δὲ λεῖπον εἰσαγωγῆς ἑτοίμου
τυγχάνει καὶ λυσιτελοῦς ἄνευ πάσης κακοπαθείας
καὶ κινδύνου· πολλά γε μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις εὔχρη- 10
στα δι᾽ ἐκείνους, ὡς εἰρήκαμεν, ἀπαντᾷ. διὸ καὶ
κοινοί τινες ὡς εὐεργέται πάντων ὑπάρχοντες εἰκό-
τως ἂν οὐ μόνον χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἐπικουρίας κοι-
νῆς τυγχάνοιεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς ὑπὸ

11 *τῶν βαρβάρων περιστάσεις. ἐπεὶ δὲ παρὰ τοῖς πλεί-*
στοις ἀγνοεῖσθαι συνέβαινε τὴν ἰδιότητα καὶ τὴν
365. *εὐφυΐαν τοῦ τόπου, διὰ τὸ μικρὸν ἔξω κεῖσθαι*
12 *τῶν ἐπισκοπουμένων μερῶν τῆς οἰκουμένης, βου-*
λόμεθα δὲ πάντες εἰδέναι τὰ τοιαῦτα, καὶ μάλιστα
μὲν αὐτόπται γίνεσθαι τῶν ἐχόντων παρηλλαγμέ-
νον τι καὶ διαφέρον τόπων, εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνα-
τόν, ἐννοίας γε καὶ τύπους ἔχειν ἐν αὑτοῖς ὡς ἔγ-
13 *γιστα τῆς ἀληθείας, ῥητέον ἂν εἴη τί τὸ συμβαῖνόν*
ἐστι καὶ τί τὸ ποιοῦν τὴν τηλικαύτην καὶ τοιαύτην
εὐπορίαν τῆς προειρημένης πόλεως.

39 *Ὁ δὴ καλούμενος Πόντος ἔχει τὴν μὲν περίμε-*
τρον ἔγγιστα τῶν δισμυρίων καὶ δισχιλίων σταδίων,
στόματα δὲ διττὰ κατὰ διάμετρον ἀλλήλοις κείμενα,
τὸ μὲν ἐκ τῆς Προποντίδος, τὸ δ' ἐκ τῆς Μαιώτι-
δος λίμνης, ἥτις αὐτὴ καθ' αὑτὴν ὀκτακισχιλίων
2 *ἔχει σταδίων τὴν περιγραφήν. εἰς δὲ τὰ προειρη-*
μένα κοιλώματα πολλῶν μὲν καὶ μεγάλων ποταμῶν
ἐκ τῆς Ἀσίας ἐκβαλλόντων, ἔτι δὲ μειζόνων καὶ
πλειόνων ἐκ τῆς Εὐρώπης, συμβαίνει τὴν μὲν Μαι-
ῶτιν ἀναπληρουμένην ὑπὸ τούτων ῥεῖν εἰς τὸν Πόν- 339.
τον διὰ τοῦ στόματος, τὸν δὲ Πόντον εἰς τὴν Προ-
3 *ποντίδα. καλεῖται δὲ τὸ μὲν τῆς Μαιώτιδος στόμα*
Κιμμερικὸς Βόσπορος, ὃ τὸ μὲν πλάτος ἔχει περὶ
τριάκοντα στάδια, τὸ δὲ μῆκος ἑξήκοντα, πᾶν δ'
4 *ἐστὶν ἀλιτενές· τὸ δὲ τοῦ Πόντου παραπλησίως*
ὀνομάζεται μὲν Βόσπορος Θρᾴκιος, ἔστι δὲ τὸ μὲν
μῆκος ἐφ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι στάδια, τὸ δὲ πλάτος
5 *οὐ πάντῃ ταὐτόν. ἄρχει δὲ τοῦ στόματος ἀπὸ μὲν*
τῆς Προποντίδος τὸ κατὰ Καλχηδόνα διάστημα καὶ
6 *Βυζάντιον, ὃ δεκατεττάρων ἐστὶ σταδίων, ἀπὸ δὲ*

*τοῦ Πόντου τὸ καλούμενον Ἱερόν, ἐφ' οὗ τόπου
φασὶ κατὰ τὴν ἐκ Κόλχων ἀνακομιδὴν Ἰάσονα θῦ-
σαι πρῶτον τοῖς δώδεκα θεοῖς· ὃ κεῖται μὲν ἐπὶ
τῆς Ἀσίας, ἀπέχει δὲ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ δώδεκα στά-
δια πρὸς τὸ καταντικρὺ κείμενον Σαραπιεῖον τῆς*
366. *Θρᾴκης. τοῦ δὲ ῥεῖν ἔξω κατὰ τὸ συνεχὲς τήν τε* 7
*Μαιῶτιν καὶ τὸν Πόντον εἰσὶν αἰτίαι διτταί, μία
μὲν αὐτόθεν καὶ πᾶσι προφανής, καθ' ἥν, πολλῶν
εἰσπιπτόντων ῥευμάτων εἰς περιγραφὴν ἀγγείων
ὡρισμένων, πλεῖον ἀεὶ καὶ πλεῖον γίνεται τὸ ὑγρόν,
ὃ μηδεμιᾶς μὲν ὑπαρχούσης ἐκρύσεως δέον ἂν ἦν* 8
*προσαναβαῖνον ἀεὶ μείζω καὶ πλείω τοῦ κοιλώματος
περιλαμβάνειν τόπον, ὑπαρχουσῶν δ' ἐκρύσεων
ἀνάγκη τὸ προσγινόμενον καὶ πλεονάζον ὑπερπῖπτον
ἀπορρεῖν καὶ φέρεσθαι συνεχῶς διὰ τῶν ὑπαρχόν-
των στομάτων· δευτέρα δέ, καθ' ἥν, πολὺν καὶ* 9
*παντοδαπὸν χοῦν εἰσφερόντων εἰς τὰ προειρημένα
κοιλώματα τῶν ποταμῶν κατὰ τὰς τῶν ὄμβρων ἐπι-
τάσεις, ἐκπιεζόμενον τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῶν συνισταμέ-
νων ἐγχωμάτων ἀεὶ προσαναβαίνει καὶ φέρεται κατὰ
τὸν αὐτὸν λόγον διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκρύσεων.
τῆς δ' ἐγχώσεως καὶ τῆς ἐπιρρύσεως ἀδιαπαύστου* 10
*καὶ συνεχοῦς γινομένης ἐκ τῶν ποταμῶν, καὶ τὴν
ἀπόρρυσιν ἀδιάπαυστον καὶ συνεχῆ γίνεσθαι διὰ
τῶν στομάτων ἀναγκαῖον.*

Αἱ μὲν οὖν ἀληθεῖς αἰτίαι τοῦ ῥεῖν ἔξω τὸν 11 **340.**
*Πόντον αἵδ' εἰσίν, οὐκ ἐξ ἐμπορικῶν ἔχουσαι διη-
γημάτων τὴν πίστιν, ἀλλ' ἐκ τῆς κατὰ φύσιν θεω-
ρίας, ἧς ἀκριβεστέραν εὑρεῖν οὐ ῥᾴδιον· ἐπεὶ δ'* 40
*ἐπὶ τὸν τόπον ἐπέστημεν, οὐδὲν ἀφετέον ἀργὸν οὐδ'
ἐν αὐτῇ τῇ φάσει κείμενον, ὅπερ οἱ πλεῖστοι ποιεῖν*

εἰώθασι τῶν συγγραφέων, ἀποδεικτικῇ δὲ μᾶλλον
τῇ διηγήσει χρηστέον, ἵνα μηδὲν ἄπορον ἀπολεί-
2 πωμεν τῶν ζητουμένων τοῖς φιληκόοις. τοῦτο γὰρ
ἴδιόν ἐστι τῶν νῦν καιρῶν, ἐν οἷς πάντων πλωτῶν
καὶ πορευτῶν γεγονότων οὐκ ἂν ἔτι πρέπον εἴη
ποιηταῖς καὶ μυθογράφοις χρῆσθαι μάρτυσι περὶ
3 τῶν ἀγνοουμένων, ὅπερ οἱ πρὸ ἡμῶν πεποιήκασι
περὶ τῶν πλείστων, ἀπίστους ἀμφισβητουμένων παρ-
εχόμενοι βεβαιωτὰς κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, πειρα-
τέον δὲ δι' αὐτῆς τῆς ἱστορίας ἱκανὴν παριστάναι
367. 4 πίστιν τοῖς ἀκούουσι. φαμὲν δὴ χώννυσθαι μὲν καὶ
πάλαι καὶ νῦν τὸν Πόντον, χρόνῳ γε μὴν ὁλοσχε-
ρῶς ἐγχωσθήσεσθαι τήν τε Μαιῶτιν καὶ τοῦτον, με-
νούσης γε δὴ τῆς αὐτῆς τάξεως περὶ τοὺς τόπους,
καὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐγχώσεως ἐνεργούντων κατὰ τὸ
5 συνεχές. ὅταν γὰρ ὁ μὲν χρόνος ἄπειρος ᾖ, τὰ δὲ
κοιλώματα πάντη πάντως ὡρισμένα, δῆλον ὡς, κἂν
6 τὸ τυχὸν εἰσφέρηται, πληρωθήσονται τῷ χρόνῳ. κατὰ
φύσιν γὰρ τὸ πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ συν-
εχῶς γινόμενον ἢ φθειρόμενον, κἂν κατ' ἐλάχιστον
γίνηται — τοῦτο γὰρ νοείσθω νῦν — ἀνάγκη τε-
7 λειωθῆναι κατὰ τὴν πρόθεσιν. ὅταν δὲ μὴ τὸ τυ-
χόν, ἀλλὰ καὶ λίαν πολύς τις εἰσφέρηται χοῦς, φα-
νερὸν ὡς οὐ ποτέ, ταχέως δὲ συμβήσεται γενέσθαι
8 τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν. ὃ δὴ καὶ φαίνε-
ται γινόμενον. τὴν μὲν οὖν Μαιῶτιν ἤδη κεχῶ-
σθαι συμβαίνει· τὸ γάρ τοι πλεῖστον αὐτῆς μέρος
ἐν ἑπτὰ καὶ πέντε ὀργυιαῖς ἐστι· διὸ καὶ πλεῖν αὐ-
τὴν οὐκέτι δύνανται ναυσὶ μεγάλαις χωρὶς καθη-
9 γεμόνος. οὖσά τ' ἐξ ἀρχῆς θάλαττα σύρρους τῷ
Πόντῳ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ συμφωνοῦσι, νῦν ἐστι

λίμνη γλυκεῖα, τῆς μὲν θαλάττης ἐκπεπιεσμένης 341.
ὑπὸ τῶν ἐγχωμάτων, τῆς δὲ τῶν ποταμῶν εἰσβολῆς
ἐπικρατούσης. ἔσται δὲ καὶ περὶ τὸν Πόντον παρα- 10
πλήσιον, καὶ γίνεται νῦν· ἀλλ' οὐ λίαν τοῖς πολ-
λοῖς ἐστι καταφανὲς διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κοιλώμα-
τος. τοῖς μέντοι γε βραχέα συνεπιστήσασι, καὶ νῦν
ἐστι δῆλον τὸ γινόμενον. τοῦ γὰρ Ἴστρου πλείοσι 41
στόμασιν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Πόντον εἰσβάλ-
λοντος, συμβαίνει πρὸς τοῦτον σχεδὸν ἐπὶ χίλια
στάδια συνεστάναι ταινίαν ἡμέρας δρόμου ἀπέχου-
σαν τῆς γῆς [ἥτις νῦν συνέστηκεν] ἐκ τῆς τοῖς
στόμασιν εἰσφερομένης ἰλύος· ἐφ' ἣν ἔτι πελάγιοι 2
368. τρέχοντες οἱ πλέοντες τὸν Πόντον λανθάνουσιν ἐπο-
κέλλοντες νυκτὸς ἐπὶ τοὺς τόπους. καλοῦσι δ' αὐ-
τοὺς οἱ ναυτικοὶ Στήθη. τοῦ δὲ μὴ παρ' αὐτὴν 3
συνίστασθαι τὴν γῆν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πολὺ προωθεῖ-
σθαι τὸν χοῦν, ταύτην νομιστέον εἶναι τὴν αἰτίαν.
ἐφ' ὅσον μὲν γὰρ αἱ ῥύσεις τῶν ποταμῶν διὰ τὴν 4
βίαν τῆς φορᾶς ἐπικρατοῦσι καὶ διωθοῦνται τὴν
θάλατταν, ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ
φερόμενα τοῖς ῥεύμασιν ἀνάγκη προωθεῖσθαι καὶ
μὴ λαμβάνειν μονὴν μηδὲ στάσιν ἁπλῶς· ὅταν δὲ 5
διὰ τὸ βάθος ἤδη καὶ πλῆθος τῆς θαλάττης ἐκλύ-
ηται τὰ ῥεύματα, τότ' εἰκὸς ἤδη κατὰ φύσιν φερό-
μενον κάτω μονὴν καὶ στάσιν λαμβάνειν τὸν χοῦν.
δι' ἃ δὴ τῶν μὲν λάβρων καὶ μεγάλων ποταμῶν τὰ 6
μὲν χώματα μακρὰν συνίσταται, τὰ δὲ παρὰ τὴν
χέρσον ἐστὶν ἀγχιβαθῆ, τῶν δ' ἐλαττόνων καὶ πρᾴως
ῥεόντων παρ' αὐτὰς τὰς εἰσβολὰς οἱ θῖνες συνί-
στανται. μάλιστα δ' ἔκδηλον γίνεται τοῦτο κατὰ 7
τὰς τῶν ὄμβρων ἐπιφοράς· καὶ γὰρ τὰ τυχόντα

τότε τῶν ῥείθρων, ἐπειδὰν ἐπικρατήσωσι τοῦ κύ-
ματος κατὰ τὴν εἰσβολήν, προωθοῦσι τὸν χοῦν εἰς
θάλατταν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε πρὸς λόγον ἑκάστου
γίνεσθαι τὴν ἀπόστασιν τῇ βίᾳ τῶν ἐμπιπτόντων
8 ῥευμάτων. τῷ δὲ μεγέθει τῆς προειρημένης ται-
νίας καὶ καθόλου τῷ πλήθει τῶν εἰσφερομένων
λίθων καὶ ξύλων καὶ γῆς ὑπὸ τῶν ποταμῶν οὐδαμῶς
9 ἀπιστητέον — εὔηθες γάρ — θεωροῦντας ὑπὸ τὴν
ὄψιν τὸν τυχόντα χειμάρρουν ἐν βραχεῖ χρόνῳ πολ- 342.
λάκις ἐκχαραδροῦντα μὲν καὶ διακόπτοντα τόπους
ἠλιβάτους, φέροντα δὲ πᾶν γένος ὕλης καὶ γῆς καὶ
λίθων, ἐπιχώσεις δὲ ποιούμενον τηλικαύτας ὥστ᾽
ἀλλοιοῦν ἐνίοτε καὶ μηδὲ γινώσκειν ἐν βραχεῖ χρόνῳ
42 τοὺς αὐτοὺς τόπους. ἐξ ὧν οὐκ εἰκὸς θαυμάζειν
πῶς οἱ τηλικοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ποταμοὶ συνεχῶς ῥέ-
οντες ἀπεργάζονταί τι τῶν προειρημένων καὶ τέλος
2 ἐκπληροῦσι τὸν Πόντον. οὐ γὰρ εἰκός, ἀλλ᾽ ἀναγ-
360. καῖον γενέσθαι τοῦτό γε προφαίνεται κατὰ τὸν ὀρ-
3 θὸν λόγον. σημεῖον δὲ τοῦ μέλλοντος· ὅσῳ γάρ
ἐστι νῦν ἡ Μαιῶτις γλυκυτέρα τῆς Ποντικῆς θα-
λάττης, οὕτως θεωρεῖται διαφέρουσα προφανῶς ἡ
4 Ποντικὴ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς. ἐξ ὧν δῆλον ὡς, ὅταν ὁ
χρόνος, ἐν ᾧ πεπληρῶσθαι συμβαίνει τὴν Μαιῶτιν,
τοῦτον λάβῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν χρόνον, ὃν ἔχει
τὸ μέγεθος τοῦ κοιλώματος πρὸς τὸ κοίλωμα, τότε
συμβήσεται καὶ τὸν Πόντον τεναγώδη καὶ γλυκὺν
καὶ λιμνώδη γενέσθαι παραπλησίως τῇ Μαιώτιδι
5 λίμνῃ. καὶ θᾶττον δὲ τοῦτον ὑποληπτέον, ὅσῳ
μείζους καὶ πλείους εἰσὶν αἱ ῥύσεις τῶν εἰς τοῦτον
6 ἐκπιπτόντων ποταμῶν. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρή-
σθω πρὸς τοὺς ἀπίστως διακειμένους, εἰ δὴ χώννυ-

σθαι νῦν καὶ χωσθήσεσθαί ποτε συμβήσεται τὸν
Πόντον καὶ λίμνη καὶ τέναγος ἔσται τὸ τηλικοῦτον
πέλαγος. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰρήσθω καὶ τῆς τῶν πλοϊ- 7
ζομένων ψευδολογίας καὶ τερατείας χάριν, ἵνα μὴ
παντὶ τῷ λεγομένῳ προσκεχηνέναι παιδικῶς ἀναγ-
καζώμεθα διὰ τὴν ἀπειρίαν, ἔχοντες δ' ἴχνη τῆς
ἀληθείας ἐπὶ ποσὸν ἐξ αὐτῶν ἐπικρίνειν δυνώμεθα
τὸ λεγόμενον ὑπό τινων ἀληθῶς ἢ τοὐναντίον. ἐπὶ 8
δὲ τὸ συνεχὲς τῆς εὐκαιρίας τῶν Βυζαντίων ἐπά-
νιμεν.

Τοῦ δὴ στόματος τοῦ τὸν Πόντον καὶ τὴν Προ- 43
ποντίδα συνάπτοντος ὄντος ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων
τὸ μῆκος, καθάπερ ἀρτίως εἶπον, καὶ τοῦ μὲν Ἱε-
ροῦ τὸ πρὸς τὸν Πόντον πέρας ὁρίζοντος, τοῦ δὲ **343.**
κατὰ Βυζάντιον διαστήματος τὸ πρὸς τὴν Προπον-
τίδα, μεταξὺ τούτων ἐστὶν Ἑρμαῖον, τῆς Εὐρώπης 2
ἐπὶ προοχῆς τινος ἀκρωτηριαζούσης ἐν τῷ στόματι
κείμενον, ὃ τῆς μὲν Ἀσίας ἀπέχει περὶ πέντε στά-
δια, κατὰ τὸν στενώτατον δὲ τόπον ὑπάρχει τοῦ
παντὸς στόματος· ᾗ καὶ Δαρεῖον ζεῦξαί φασι τὸν
370. πόρον, καθ' ὃν χρόνον ἐποιεῖτο τὴν ἐπὶ Σκύθας
διάβασιν. κατὰ μὲν δὴ τὸν ἄλλον τόπον ἀπὸ τοῦ 3
Πόντου παραπλήσιός ἐστιν ἡ φορὰ τοῦ ῥεύματος διὰ
τὴν ὁμοιότητα τῶν παρ' ἑκάτερον τὸ μέρος τῷ στό-
ματι παρηκόντων τόπων· ἐπὰν δ' εἰς τὸ τῆς Εὐρώ- 4
πης Ἑρμαῖον, ᾗ στενώτατον ἔφαμεν εἶναι, φερό-
μενος ἐκ τοῦ Πόντου καὶ συγκλειόμενος ὁ ῥοῦς βίᾳ
προσπέσῃ, τότε δὴ τραπεὶς ὥσπερ ἀπὸ πληγῆς ἐμ-
πίπτει τοῖς ἀντιπέρας τῆς Ἀσίας τόποις. ἐκεῖθεν 5
δὲ πάλιν, οἷον ἐξ ὑποστροφῆς, τὴν ἀνταπόδοσιν
ποιεῖται πρὸς τὰ περὶ τὰς Ἑστίας ἄκρα καλούμενα

6 τῆς Εὐρώπης. ὅθεν αὖθις ὁρμήσας προσπίπτει πρὸς
τὴν Βοῦν καλουμένην, ὅς ἐστι τῆς Ἀσίας τόπος,
ἐφ' ὃν ἐπιστῆναί φασι πρῶτον οἱ μῦθοι τὴν Ἰὼ πε-
7 ραιωθεῖσαν. πλὴν ὅ γε ῥοῦς τὸ τελευταῖον ὁρμή-
σας ἀπὸ τῆς Βοὸς ἐπ' αὐτὸ φέρεται τὸ Βυζάντιον,
περισχισθεὶς δὲ περὶ τὴν πόλιν βραχὺ μὲν εἰς τὸν
κόλπον αὐτοῦ διορίζει τὸν καλούμενον Κέρας, τὸ δὲ
8 πλεῖον πάλιν ἀπονεύει. διευτονεῖν μὲν οὖν οὐκέτι
δύναται πρὸς τὴν ἀντιπέρας χώραν, ἐφ' ἧς ἐστι
9 Καλχηδών· πλεονάκις γὰρ τὴν ἀνταπόδοσιν πεποι-
ημένος, καὶ τοῦ πόρου πλάτος ἔχοντος, ἤδη περὶ
τοῦτον τὸν τόπον ἐκλυόμενος ὁ ῥοῦς οὐκέτι βρα-
χείας πρὸς ὀξεῖαν γωνίαν ποιεῖται τὰς ἀνακλάσεις
10 ἐπὶ τὴν περαίαν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀμβλεῖαν· διό-
περ ἀπολιπὼν τὴν τῶν Καλχηδονίων πόλιν φέρεται
44 διὰ πόρου. καὶ τὸ ποιοῦν τὴν μὲν τῶν Βυζαντίων
πόλιν εὐκαιροτάτην, τὴν δὲ τῶν Καλχηδονίων τά-
ναντία, τοῦτ' ἔστι τὸ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένον, καί-
περ ἀπὸ τῆς ὄψεως ὁμοίας ἀμφοτέραις δοκούσης
2 εἶναι τῆς θέσεως πρὸς τὴν εὐκαιρίαν. ἀλλ' ὅμως 844.
371. εἰς τὴν μὲν βουληθέντα καταπλεῦσ' οὐ ῥᾴδιον, πρὸς
ἣν δέ, κἂν μὴ βούλῃ, φέρει κατ' ἀνάγκην ὁ ῥοῦς,
3 καθάπερ ἀρτίως εἴπομεν. σημεῖον δὲ τούτου· ἐκ
Καλχηδόνος γὰρ οἱ βουλόμενοι διαίρειν εἰς Βυζάν-
τιον οὐ δύνανται πλεῖν κατ' εὐθεῖαν διὰ τὸν μεταξὺ
ῥοῦν, ἀλλὰ παράγουσιν ἐπί τε τὴν Βοῦν καὶ τὴν
4 καλουμένην Χρυσόπολιν, ἣν Ἀθηναῖοι τότε κατα-
σχόντες Ἀλκιβιάδου γνώμῃ παραγωγιάζειν ἐπεβά-
λοντο πρῶτον τοὺς εἰς Πόντον πλέοντας, τὸ δ' ἔμ-
προσθεν ἀφιᾶσι κατὰ ῥοῦν, ᾧ φέρονται κατ' ἀνάγ-
5 κην πρὸς τὸ Βυζάντιον. ὅμοια δὲ τούτοις καὶ τὰ

κατὰ τὸν ἐπὶ θάτερα πλοῦν ἐστι τῆς Βυζαντίων πό-
λεως· ἄν τε γὰρ ἀφ' Ἑλλησπόντου τρέχῃ τις τοῖς 6
νότοις ἄν τ' ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐκ τοῦ Πόντου
τοῖς ἐτησίοις, παρὰ μὲν τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Βυ-
ζαντίων πόλεως ὀρθός, ἅμα δ' εὐπαρακόμιστός ἐστιν
ὁ πλοῦς ἐπὶ τὰ τῆς Προποντίδος στενὰ κατ' Ἄβυ-
δον καὶ Σηστόν, κἀκεῖθεν ὡσαύτως πάλιν ἐπὶ τὸ
Βυζάντιον, ἀπὸ δὲ Καλχηδόνος παρὰ τὴν Ἀσίαν τἀ- 7
ναντία τούτοις διὰ τὸ κολπώδη τὸν παράπλουν ὑπάρ-
χειν καὶ προτείνειν πολὺ τὴν τῶν Κυζικηνῶν χώραν.
ἀφ' Ἑλλησπόντου γὰρ φερόμενον εἰς Καλχηδόνα 8
χρήσασθαι τῷ παρὰ τὴν Εὐρώπην πλῷ, κἄπειτα
συνεγγίζοντα τοῖς κατὰ Βυζάντιον τόποις κάμπτειν
καὶ προστρέχειν πρὸς τὴν Καλχηδόνα διὰ τὸν ῥοῦν
καὶ τὰ προειρημένα δυσχερές. ὁμοίως δὲ πάλιν ἐκ- 9
πλέοντα προστρέχειν εὐθέως τῇ Θρᾴκῃ τελέως ἀδύ-
νατον διά τε τὸν μεταξὺ ῥοῦν καὶ διὰ τὸ τοὺς ἀνέ-
μους ἑκατέρους ἀντιπίπτειν πρὸς ἀμφοτέρας τὰς
ἐπιβολάς, ἐπειδήπερ εἰσάγει μὲν εἰς τὸν Πόντον 10
νότος, ἐξάγει δὲ βορέας, καὶ τούτοις ἀνάγκη χρῆσθαι
πρὸς ἑκάτερον τὸν δρόμον τοῖς ἀνέμοις.

Τὰ μὲν οὖν τὴν κατὰ θάλατταν εὐκαιρίαν ποι- 11
οῦντα Βυζαντίοις ταῦτ' ἔστι, τὰ δὲ τὴν κατὰ γῆν
372. ἀκαιρίαν τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι. τῆς γὰρ Θρᾴ- 45
κης κύκλῳ περιεχούσης αὐτῶν τὴν χώραν οὕτως 345.
ὥστ' ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν καθήκειν, ἀίδιον
ἔχουσι πόλεμον καὶ δυσχερῆ πρὸς τούτους. οὔτε 2
γὰρ παρασκευασάμενοι καὶ κρατήσαντες αὐτῶν εἰσ-
άπαξ ἀποτρίψασθαι τὸν πόλεμον οἷοί τ' εἰσὶ διὰ
τὸ πλῆθος καὶ τῶν ὄχλων καὶ τῶν δυναστῶν· ἐὰν 3
τοῦ γὰρ ἑνὸς περιγένωνται, τρεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ

4 *τὴν τούτων χώραν ἄλλοι βαρύτεροι δυνάσται. καὶ
μὴν οὐδ' εἴξαντες καὶ συγκαταβάντες εἰς φόρους καὶ
συνθήκας οὐδὲν ποιοῦσι πλέον· ἂν γὰρ ἑνὶ πρόων-
ταί τι, πενταπλασίους δι' αὐτὸ τοῦτο πολεμίους εὑ-*
5 *ρίσκουσι. διόπερ ἀιδίῳ συνέχονται καὶ δυσχερεῖ
πολέμῳ· τί γὰρ ἐπισφαλέστερον ἀστυγείτονος καὶ*
6 *βαρβάρου πολέμου; τί δεινότερον; οὐ μὴν ἀλλὰ
τούτοις τὸ παράπαν κακοῖς παλαίοντες κατὰ γῆν,
χωρὶς τῶν ἄλλων τῶν παρεπομένων τῷ πολέμῳ κα-
κῶν, ὑπομένουσί τινα καὶ τιμωρίαν Ταντάλειον*
7 *κατὰ τὸν ποιητήν· ἔχοντες γὰρ χώραν γενναιοτάτην,
ὅταν διαπονήσωσι ταύτην καὶ γένηται τὸ τῶν καρ-
πῶν πλῆθος τῷ κάλλει διαφέρον, κἄπειτα παρα-
γενηθέντες οἱ βάρβαροι τοὺς μὲν καταφθείρωσι,*
8 *τοὺς δὲ συναθροίσαντες ἀποφέρωσι, τότε δὴ χωρὶς
τῶν ἔργων καὶ τῆς δαπάνης καὶ τὴν καταφθορὰν
θεώμενοι διὰ τὸ κάλλος τῶν καρπῶν σχετλιάζουσι
καὶ βαρέως φέρουσι τὸ συμβαῖνον.*

9 *'Αλλ' ὅμως τὸν μὲν ἀπὸ τῶν Θρᾳκῶν πόλεμο
κατὰ τὴν συνήθειαν ἀναφέροντες ἔμενον ἐπὶ τῶν*
10 *ἐξ ἀρχῆς δικαίων πρὸς τοὺς Ἕλληνας· προσεπιγε-
νομένων δὲ Γαλατῶν αὐτοῖς τῶν περὶ Κομοντόριον*
46 *εἰς πᾶν ἦλθον περιστάσεως. οὗτοι δ' ἐκίνησαν μὲν*
878. *ἅμα τοῖς περὶ Βρέννον ἐκ τῆς οἰκείας, διαφυγόντες
δὲ τὸν περὶ Δελφοὺς κίνδυνον, καὶ παραγενόμενοι
πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, εἰς μὲν τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐπε-
ραιώθησαν, αὐτοῦ δὲ κατέμειναν διὰ τὸ φιλοχωρῆσαι*
2 *τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον τόποις. οἳ καὶ κρατήσαν-
τες τῶν Θρᾳκῶν, καὶ κατασκευασάμενοι βασίλειον
τὴν Τύλιν, εἰς ὁλοσχερῆ κίνδυνον ἦγον τοὺς Βυ-* 346.
3 *ζαντίους. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ἐν ταῖς ἐφόδοις*

αὐτῶν ταῖς κατὰ Κομοντόριον τὸν πρῶτον βασιλεύ-
σαντα δῶρα διετέλουν οἱ Βυζάντιοι διδόντες ἀνὰ
τρισχιλίους καὶ πεντακισχιλίους, ποτὲ δὲ καὶ μυρίους
χρυσοῦς, ἐφ' ᾧ μὴ καταφθείρειν τὴν χώραν αὐτῶν.
τέλος δ' ἠναγκάσθησαν ὀγδοήκοντα τάλαντα συγ- 4
χωρῆσαι φόρον τελεῖν κατ' ἐνιαυτὸν ἕως εἰς Καύ-
αρον, ἐφ' οὗ κατελύθη μὲν ἡ βασιλεία, τὸ δὲ γένος
αὐτῶν ἐξεφθάρη πᾶν, ὑπὸ Θρᾳκῶν ἐκ μεταβολῆς
ἐπικρατηθέν. ἐν οἷς καιροῖς ὑπὸ τῶν φόρων πιε- 5
ζούμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἐπρέσβευον πρὸς τοὺς Ἕλ-
ληνας, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ συγχορηγεῖν εἰς
τους περιεστῶτας καιρούς· τῶν δὲ πλείστων παρο- 6
λιγωρούντων, ἐνεχείρησαν ἀπαναγκασθέντες παρ-
αγωγιάζειν τοὺς εἰς τὸν Πόντον πλέοντας. μεγάλης 47
δὲ γενομένης τῆς ἀλυσιτελείας καὶ δυσχρηστίας πᾶ-
σιν ἐκ τοῦ τέλος πράττειν τοὺς Βυζαντίους τῶν
ἐξαγομένων ἐκ τοῦ Πόντου, δεινὸν ἡγοῦντο, καὶ
πάντες ἐνεκάλουν οἱ πλοϊζόμενοι τοῖς Ῥοδίοις διὰ
τὸ δοκεῖν τούτους προεστάναι τῶν κατὰ θάλατταν·
ἐξ οὗ συνέβη φῦναι τὸν πόλεμον, ὑπὲρ οὗ νῦν ἡμεῖς 2
ἱστορεῖν μέλλομεν.

Οἱ γὰρ Ῥόδιοι, συνεξεγερθέντες ἅμα μὲν διὰ τὴν 3
σφετέραν βλάβην, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν πέλας
ἐλάττωσιν, τὸ μὲν πρῶτον παραλαβόντες τοὺς συμ-
μάχους ἐπρέσβευον πρὸς τοὺς Βυζαντίους, ἀξιοῦν-
τες καταλύσειν αὐτοὺς τὸ παραγώγιον· οὐκ ἐντρε- 4
πομένων δὲ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ πεπεισμένων δίκαια
λέγειν ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς γενομένης παρ'
874. αὐτοῖς τῶν περὶ τὸν Ἑκατόδωρον καὶ Ὀλυμπιόδω-
ρον πρὸς τοὺς τῶν Ῥοδίων πρεσβευτάς — οὗτοι γὰρ 5
τότε προέστησαν τοῦ τῶν Βυζαντίων πολιτεύματος —

τότε μὲν ἀπηλλάγησαν οἱ Ῥόδιοι περάναντες οὐδέν,
6 *ἐπανελθόντες δὲ τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο τοῖς Βυ-*
7 *ζαντίοις διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. καὶ παραυ-*
τίκα πρεσβευτὰς ἐξαπέστελλον πρὸς Προυσίαν, παρα-
καλοῦντες καὶ τοῦτον εἰς τὸν πόλεμον· ᾔδεσαν γὰρ 847.
τὸν Προυσίαν παρατριβόμενον ἔκ τινων πρὸς τοὺς
48 *Βυζαντίους. τὸ δὲ παραπλήσιον ἐποίουν καὶ Βυζάν-*
τιοι· πρός τε γὰρ Ἄτταλον καὶ πρὸς Ἀχαιὸν ἔπεμ-
2 *πον πρέσβεις, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν. ὁ μὲν οὖν*
Ἄτταλος ἦν πρόθυμος, εἶχε δὲ βραχεῖαν τότε ῥοπήν,
ὡς ἂν ὑπ᾽ Ἀχαιοῦ συνεληλαμένος εἰς τὴν πατρῴαν
3 *ἀρχήν· ὁ δ᾽ Ἀχαιός, κρατῶν μὲν τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ*
Ταύρου, βασιλέα δὲ προσφάτως αὑτὸν ἀναδεδειχώς,
4 *ἐπηγγέλλετο βοηθήσειν. ὑπάρχων δ᾽ ἐπὶ ταύτης*
τῆς προαιρέσεως, τοῖς μὲν Βυζαντίοις μεγάλην ἐλ-
πίδα παρεσκεύαζε, τοῖς δὲ Ῥοδίοις καὶ Προυσίᾳ τἀ-
5 *ναντία κατάπληξιν. Ἀχαιὸς γὰρ ἦν μὲν Ἀντιόχου*
συγγενὴς τοῦ παρειληφότος τὴν ἐν Συρίᾳ βασι-
λείαν, ἐγκρατὴς δ᾽ ἐγένετο τῆς προειρημένης δυνα-
6 *στείας διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Σελεύκου μεταλ-*
λάξαντος τὸν βίον, ὃς ἦν Ἀντιόχου τοῦ προειρημένου
πατήρ, διαδεξαμένου δὲ τὴν βασιλείαν Σελεύκου
πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν, ἅμα τούτῳ διὰ τὴν οἰκειό-
τητα συνυπερέβαλε τὸν Ταῦρον, δυσὶ μάλιστά πως
7 *ἔτεσι πρότερον τῶν νῦν λεγομένων καιρῶν. Σέλευ-*
κος γὰρ ὁ νέος ὡς θᾶττον παρέλαβε τὴν βασιλείαν,
πυνθανόμενος Ἄτταλον πᾶσαν ἤδη τὴν ἐπὶ τάδε
τοῦ Ταύρου δυναστείαν ὑφ᾽ αὑτὸν πεποιῆσθαι, παρ-
8 *ωρμήθη βοηθεῖν τοῖς σφετέροις πράγμασιν. ὑπερ-*
βαλὼν δὲ μεγάλῃ δυνάμει τὸν Ταῦρον, καὶ δολο-
φονηθεὶς ὑπό τ᾽ Ἀπατουρίου τοῦ Γαλάτου καὶ

Νικάνορος, μετήλλαξε τὸν βίον. Ἀχαιὸς δὲ κατὰ 9
τὴν ἀναγκαιότητα τὸν φόνον αὐτοῦ μετῆλθε παρα-
375. *χρῆμα, τοὺς περὶ τὸν Νικάνορα καὶ τὸν Ἀπατούριον*
ἀποκτείνας, τῶν τε δυνάμεων καὶ τῶν ὅλων πραγ-
μάτων φρονίμως καὶ μεγαλοψύχως προέστη. τῶν 10
γὰρ καιρῶν παρόντων αὐτῷ, καὶ τῆς τῶν ὄχλων
ὁρμῆς συνεργούσης εἰς τὸ διάδημα περιθέσθαι,
τοῦτο μὲν οὐ προείλετο ποιῆσαι, τηρῶν δὲ τὴν βασι-
λείαν Ἀντιόχῳ τῷ νεωτέρῳ τῶν υἱῶν, ἐνεργῶς ἐπι-
πορευόμενος ἀνεκτᾶτο τὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου
πᾶσαν. τῶν δὲ πραγμάτων αὐτῷ παραδόξως εὐ- 11
ροούντων, ἐπεὶ τὸν μὲν Ἄτταλον εἰς αὐτὸ τὸ Πέρ-
γαμον συνέκλεισε, τῶν δὲ λοιπῶν πάντων ἦν ἐγκρα- 348.
τής, ἐπαρθεὶς τοῖς εὐτυχήμασι παρὰ πόδας ἐξώκειλε.
καὶ διάδημα περιθέμενος καὶ βασιλέα προσαγορεύ- 12
σας αὑτὸν βαρύτατος ἦν τότε καὶ φοβερώτατος τῶν
ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου βασιλέων καὶ δυναστῶν· ᾧ 13
καὶ μάλιστα τότε Βυζάντιοι πιστεύσαντες ἀνεδέξαντο
τὸν πρὸς τοὺς Ῥοδίους καὶ Προυσίαν πόλεμον.

Ὁ δὲ Προυσίας ἐνεκάλει μὲν πρότερον τοῖς Βυ- 49
ζαντίοις ὅτι ψηφισαμένων τινὰς εἰκόνας αὐτοῦ ταύ-
τας οὐκ ἀνετίθεσαν, ἀλλ' εἰς ἐπισυρμὸν καὶ λήθην
ἄγοιεν, δυσηρέστει δ' αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τῷ πᾶσαν προσ- 2
ενέγκασθαι φιλονεικίαν εἰς τὸ διαλῦσαι τὴν Ἀχαιοῦ
πρὸς Ἄτταλον ἔχθραν καὶ τὸν πόλεμον, νομίζων
κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀλυσιτελῆ τοῖς αὑτοῦ πράγ-
μασιν ὑπάρχειν τὴν ἐκείνων φιλίαν. ἠρέθιζε δ' 3
αὐτὸν καὶ τὸ δοκεῖν Βυζαντίους πρὸς μὲν Ἄτταλον
εἰς τοὺς τῆς Ἀθηνᾶς ἀγῶνας τοὺς συνθύσοντας
ἐξαπεσταλκέναι, πρὸς αὐτὸν δ' εἰς τὰ Σωτήρια μη-
δένα πεπομφέναι. διόπερ ἐκ πάντων τούτων ὑποι- 4

κουρουμένης παρ' αὐτῷ τῆς ὀργῆς, ἄσμενος ἐπελά-
βετο τῆς τῶν Ῥοδίων προφάσεως, καὶ συγκαταθέ-
μενος τοῖς πρεσβευταῖς ἐκείνους μὲν ᾤετο δεῖν κατὰ
θάλατταν πολεμεῖν, αὐτὸς δὲ κατὰ γῆν οὐκ ἐλάττω
βλάψειν ἔδοξε τοὺς ὑπεναντίους.
5 Ὁ μὲν οὖν Ῥοδίων πρὸς Βυζαντίους πόλεμος
50 διὰ ταῦτα καὶ τοιαύτην ἔλαβε τὴν ἀρχήν. οἱ δὲ
376. Βυζάντιοι τὸ μὲν πρῶτον ἐρρωμένως ἐπολέμουν,
πεπεισμένοι τὸν μὲν Ἀχαιὸν σφίσι βοηθήσειν, αὐτοὶ
δὲ τὸν Τιβοίτην ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐπαγαγόντες
ἀντιπεριστήσειν τῷ Προυσίᾳ φόβους καὶ κινδύνους,
2 ὃς κατὰ τὴν προειρημένην ὁρμὴν πολεμῶν παρεί-
λετο μὲν αὐτῶν τὸ καλούμενον ἐπὶ τοῦ στόματος
3 Ἱερόν, ὃ Βυζάντιοι μικροῖς ἀνώτερον χρόνοις μεγά-
λων ὠνησάμενοι χρημάτων ἐσφετερίσαντο διὰ τὴν
εὐκαιρίαν τοῦ τόπου, βουλόμενοι μηδεμίαν ἀφορ-
μὴν μηδενὶ καταλιπεῖν μήτε κατὰ τῶν εἰς τὸν Πόν-
τον πλεόντων ἐμπόρων μήτε περὶ τοὺς δούλους καὶ
4 τὰς ἐξ αὐτῆς τῆς θαλάττης ἐργασίας, παρείλετο δὲ
καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Ἀσίας χώραν, ἣν κατεῖχον Βυζάν-
5 τιοι τῆς Μυσίας πολλοὺς ἤδη χρόνους. οἱ δὲ Ῥό- 349.
διοι πληρώσαντες ναῦς ἕξ, ἅμα δὲ ταύταις παρὰ
τῶν συμμάχων προσλαβόντες τέτταρας, καὶ ναύαρχον
προχειρισάμενοι Ξενόφαντον, ἔπλεον ἐφ' Ἑλλησπόν-
6 του δέκα ναυσί. καὶ ταῖς μὲν λοιπαῖς ὁρμοῦντες
περὶ Σηστὸν ἐκώλυον τοὺς πλέοντας εἰς τὸν Πόν-
τον, μιᾷ δ' ἐκπλεύσας ὁ ναύαρχος κατεπείραζε τῶν
Βυζαντίων, εἴ πως ἤδη μεταμελοῖντο καταπεπληγ-
7 μένοι τὸν πόλεμον. τῶν δ' οὐ προσεχόντων ἀπέ-
πλευσε καὶ παραλαβὼν τὰς λοιπὰς ναῦς ἀπῆρε πάσαις
8 εἰς τὴν Ῥόδον. οἱ δὲ Βυζάντιοι πρός τε τὸν Ἀχαιὸν

ἔπεμπον, ἀξιοῦντες βοηθεῖν, ἐπί τε τὸν Τιβοίτην
ἐξαπέστελλον τοὺς ἄξοντας αὐτὸν ἐκ τῆς Μακεδο-
νίας· ἐδόκει γὰρ οὐχ ἧττον ἡ Βιθυνῶν ἀρχὴ Τι- 9
βοίτῃ καθήκειν ἢ Προυσίᾳ διὰ τὸ πατρὸς ἀδελφὸν
αὐτὸν ὑπάρχειν τῷ Προυσίᾳ. οἱ δὲ Ῥόδιοι θεω- 10
ροῦντες τὴν τῶν Βυζαντίων ὑπόστασιν, πραγματι-
κῶς διενοήθησαν πρὸς τὸ καθικέσθαι τῆς προθέ-
σεως. ὁρῶντες γὰρ τὸ συνέχον τοῖς Βυζαντίοις τῆς 51
ὑπομονῆς τοῦ πολέμου κείμενον ἐν ταῖς κατὰ τὸν
Ἀχαιὸν ἐλπίσι, θεωροῦντες δὲ τὸν πατέρα τὸν
Ἀχαιοῦ κατεχόμενον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὸν δ' Ἀχαιὸν
377. περὶ πλείστου ποιούμενον τὴν τοῦ πατρὸς σωτη-
ρίαν, ἐπεβάλοντο πρεσβεύειν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον
καὶ παραιτεῖσθαι τὸν Ἀνδρόμαχον, καὶ πρότερον 2
μὲν ἐκ παρέργου τοῦτο πεποιηκότες, τότε δ' ἀλη-
θινῶς σπεύδοντες ὑπὲρ τοῦ πράγματος, ἵνα προσ-
ενεγκάμενοι πρὸς τὸν Ἀχαιὸν τὴν χάριν ταύτην
ὑπόχρεων αὐτὸν ποιήσωνται πρὸς πᾶν τὸ παρακαλού-
μενον. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, παραγενομένων τῶν πρέ- 3
σβεων, ἐβουλεύετο μὲν παρακατέχειν τὸν Ἀνδρόμα-
χον, ἐλπίζων αὐτῷ χρήσεσθαι πρὸς καιρόν, διὰ τὸ
τά τε πρὸς τὸν Ἀντίοχον ἄκριτα μένειν αὐτῷ, καὶ τὸ
τὸν Ἀχαιὸν ἀναδεδειχότα προσφάτως αὐτὸν βασι-
λέα πραγμάτων εἶναι κύριον ἱκανῶν τινων· ἦν γὰρ 4
Ἀνδρόμαχος Ἀχαιοῦ μὲν πατήρ, ἀδελφὸς δὲ Λαο-
δίκης τῆς Σελεύκου γυναικός. οὐ μὴν ἀλλὰ προσ- 5
κλίνων τοῖς Ῥοδίοις ὁ Πτολεμαῖος κατὰ τὴν ὅλην
αἵρεσιν, καὶ πάντα σπεύδων χαρίζεσθαι, συνεχώρησε
καὶ παρέδωκε τὸν Ἀνδρόμαχον αὐτοῖς ἀποκομίζειν 350.
ὡς τὸν υἱόν. οἱ δ' ἐπιτελεσάμενοι τοῦτο, καὶ προσ- 6
επιμετρήσαντες τοῖς περὶ τὸν Ἀχαιὸν τιμάς τινας,

παρείλαντο τὴν δλοσχερεστάτην ἐλπίδα τῶν Βυζαν-
7 *τίων. συνεκύρησε δέ τι καὶ ἕτερον τοῖς Βυζαντίοις*
ἄτοπον· ὁ γὰρ Τιβοίτης, καταγόμενος ἐκ τῆς Μα-
κεδονίας, ἔσφηλε τὰς ἐπιβολὰς αὐτῶν, μεταλλάξας
8 *τὸν βίον. οὗ συμβάντος οἱ μὲν Βυζάντιοι ταῖς ὁρ-*
μαῖς ἀνέπεσον, ὁ δὲ Προυσίας ἐπιρρωσθεὶς ταῖς
πρὸς τὸν πόλεμον ἐλπίσιν, ἅμα μὲν αὐτὸς ἀπὸ τῶν
κατ᾽ Ἀσίαν μερῶν ἐπολέμει καὶ προσέκειτο τοῖς
πράγμασιν ἐνεργῶς, ἅμα δὲ τοὺς Θρᾷκας μισθωσά-
μενος οὐκ εἴα τὰς πύλας ἐξιέναι τοὺς Βυζαντίους
9 *ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην μερῶν. οἱ δὲ Βυζάν-*
τιοι τῶν σφετέρων ἐλπίδων ἐψευσμένοι, τῷ πολέμῳ
πονοῦντες πανταχόθεν, ἐξαγωγὴν περιέβλεπον εὐ-
52 *σχήμονα τῶν πραγμάτων. Καυάρου δὲ τοῦ τῶν Γα-*
λατῶν βασιλέως παραγενομένου πρὸς τὸ Βυζάντιον,
καὶ σπουδάζοντος διαλῦσαι τὸν πόλεμον καὶ διέ-
χοντος τὰς χεῖρας φιλοτίμως, συνεχώρησαν τοῖς πα-
878. 2 *ρακαλουμένοις ὅ τε Προυσίας οἵ τε Βυζάντιοι. πυ-*
θόμενοι δ᾽ οἱ Ῥόδιοι τήν τε τοῦ Καυάρου σπουδὴν
καὶ τὴν ἐντροπὴν τοῦ Προυσίου, σπουδάζοντες δὲ
3 *καὶ τὴν αὑτῶν πρόθεσιν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, πρε-*
σβευτὴν μὲν Ἀριδίκην προεχειρίσαντο πρὸς τοὺς
Βυζαντίους, Πολεμοκλῆ δὲ τρεῖς ἔχοντα τριήρεις
4 *ὁμοῦ συναπέστειλαν, βουλόμενοι τὸ δὴ λεγόμενον*
καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ κηρύκειον ἅμα πέμπειν πρὸς
τοὺς Βυζαντίους. ἐπιφανέντων δὲ τούτων, ἐγένοντο
διαλύσεις ἐπὶ Κώθωνος τοῦ Καλλιγείτονος ἱερομνημο-
5 *νοῦντος ἐν τῷ Βυζαντίῳ, πρὸς μὲν Ῥοδίους ἁπλαῖ,*
Βυζαντίους μὲν μηδένα πράττειν τὸ διαγώγιον τῶν
εἰς τὸν Πόντον πλεόντων, Ῥοδίους δὲ καὶ τοὺς συμ-
μάχους τούτου γενομένου τὴν εἰρήνην ἄγειν πρὸς

Βυζαντίους· πρὸς δὲ Προυσίαν τοιαίδε τινές, εἶναι 6
Προυσίᾳ καὶ Βυζαντίοις εἰρήνην καὶ φιλίαν εἰς τὸν
ἅπαντα χρόνον, μὴ στρατεύειν δὲ μήτε Βυζαντίους
ἐπὶ Προυσίαν τρόπῳ μηδενὶ μήτε Προυσίαν ἐπὶ
Βυζαντίους· ἀποδοῦναι δὲ Προυσίαν Βυζαντίοις τάς 7 351.
τε χώρας καὶ τὰ φρούρια καὶ τοὺς λαοὺς καὶ τὰ
πολεμικὰ σώματα χωρὶς λύτρων, πρὸς δὲ τούτοις
τὰ πλοῖα τὰ κατ' ἀρχὰς ληφθέντα τοῦ πολέμου καὶ
τὰ βέλη τὰ καταληφθέντ' ἐν τοῖς ἐρύμασιν, ὁμοίως
δὲ καὶ τὰ ξύλα καὶ τὴν λιθίαν καὶ τὸν κέραμον
τὸν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ χωρίου — ὁ γὰρ Προυσίας, ἀγω- 8
νιῶν τὴν τοῦ Τιβοίτου κάθοδον, πάντα καθεῖλε τὰ
δοκοῦντα τῶν φρουρίων εὐκαίρως πρός τι κεῖσθαι —
ἐπαναγκάσαι δὲ Προυσίαν καὶ ὅσα τινὲς τῶν Βιθυ- 9
νῶν εἶχον ἐκ τῆς Μυσίας χώρας τῆς ὑπὸ Βυζαν-
τίους ταττομένης ἀποδοῦναι τοῖς γεωργοῖς.

Ὁ μὲν οὖν Ῥοδίοις καὶ Προυσίᾳ πρὸς Βυζαν- 10
τίους συστὰς πόλεμος τοιαύτας ἔλαβε τὰς ἀρχὰς καὶ
379. *τὸ τέλος· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Κνώσιοι πρε-* 53
σβεύσαντες πρὸς Ῥοδίους ἔπεισαν τάς τε μετὰ Πολε-
μοκλέους ναῦς καὶ τρία τῶν ἀφράκτων προσκατα-
σπάσαντας αὐτοῖς ἀποστεῖλαι. γενομένου δὲ τού- 2
του, καὶ τῶν πλοίων ἀφικομένων εἰς τὴν Κρήτην,
καὶ σχόντων ὑποψίαν τῶν Ἐλευθερναίων ὅτι τὸν
πολίτην αὐτῶν Τίμαρχον οἱ περὶ τὸν Πολεμοκλῆ
χαριζόμενοι τοῖς Κνωσίοις ἀνῃρήκασι, τὸ μὲν πρῶ-
τον ῥύσια κατήγγειλαν τοῖς Ῥοδίοις, μετὰ δὲ ταῦτα
πόλεμον ἐξήνεγκαν. περιέπεσον δὲ καὶ Λύττιοι 3
βραχὺ πρὸ τούτων τῶν καιρῶν ἀνηκέστῳ συμφορᾷ.
καθόλου γὰρ τὰ κατὰ τὴν σύμπασαν Κρήτην ὑπῆρ-
χεν ἐν τοιαύτῃ τινὶ τότε καταστάσει. Κνώσιοι συμ- 4

φρονήσαντες Γορτυνίοις πᾶσαν ἐποιήσαντο τὴν Κρή-
την ὑφ' αὑτοὺς πλὴν τῆς Λυττίων πόλεως· μόνης
δὲ ταύτης ἀπειθούσης, ἐπεβάλοντο πολεμεῖν, σπεύ-
δοντες αὐτὴν εἰς τέλος ἀνάστατον ποιῆσαι καὶ παρα-
δείγματος καὶ φόβου χάριν τῶν ἄλλων Κρηταιέων.
5 τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπολέμουν πάντες οἱ Κρηταιεῖς
τοῖς Λυττίοις· ἐγγενομένης δὲ φιλοτιμίας ἐκ τῶν
τυχόντων, ὅπερ ἔθος ἐστὶ Κρησίν, ἐστασίασαν πρὸς
6 τοὺς ἄλλους. καὶ Πολυρρήνιοι μὲν καὶ Κεραῖται
καὶ Λαππαῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Ὥριοι μετ' Ἀρκά-
δων, ὁμοθυμαδὸν ἀποστάντες τῆς τῶν Κνωσίων 352.
7 φιλίας, ἔγνωσαν τοῖς Λυττίοις συμμαχεῖν, τῶν δὲ
Γορτυνίων οἱ μὲν πρεσβύτεροι τὰ τῶν Κνωσίων,
οἱ δὲ νεώτεροι τὰ τῶν Λυττίων αἱρούμενοι, διεστα-
8 σίασαν πρὸς ἀλλήλους. οἱ δὲ Κνώσιοι, παραδόξου
γεγονότος αὐτοῖς τοῦ περὶ τοὺς συμμάχους κινή-
ματος, ἐπισπῶνται χιλίους ἐξ Αἰτωλίας ἄνδρας κατὰ
9 συμμαχίαν. οὗ γενομένου παραυτίκα τῶν Γορτυ-
νίων οἱ πρεσβύτεροι καταλαμβανόμενοι τὴν ἄκραν
εἰσάγονται τούς τε Κνωσίους καὶ τοὺς Αἰτωλούς·
380. καὶ τοὺς μὲν ἐξέβαλον, τοὺς δ' ἀπέκτειναν τῶν
54 νέων, τὴν δὲ πόλιν ἐνεχείρισαν τοῖς Κνωσίοις. κατὰ
δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Λυττίων ἐξωδευκότων εἰς
τὴν πολεμίαν πανδημεί, συννοήσαντες οἱ Κνώσιοι
τὸ γεγονὸς καταλαμβάνονται τὴν Λύττον, ἔρημον
2 οὖσαν τῶν βοηθησόντων· καὶ τὰ μὲν τέκνα καὶ τὰς
γυναῖκας εἰς Κνωσὸν ἀπέπεμψαν, τὴν δὲ πόλιν
ἐμπρήσαντες καὶ κατασκάψαντες καὶ λωβησάμενοι
3 κατὰ πάντα τρόπον ἐπανῆλθον. οἱ δὲ Λύττιοι παρα-
γενόμενοι πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς ἐξοδείας, καὶ
συνθεασάμενοι τὸ συμβεβηκός, οὕτως περιπαθεῖς

ἐγένοντο ταῖς ψυχαῖς ὥστε μηδ' εἰσελθεῖν μηδένα
τολμῆσαι τῶν παρόντων εἰς τὴν πατρίδα· πάντες 4
δὲ περιπορευθέντες αὐτὴν κύκλῳ, καὶ πολλάκις ἀνοι-
μώξαντες καὶ κατολοφυράμενοι τήν τε τῆς πατρίδος
καὶ τὴν αὑτῶν τύχην, αὖθις ἐξ ἀναστροφῆς ἐπανῆλ-
θον εἰς τὴν τῶν Λαππαίων πόλιν. φιλανθρώπως 5
δ' αὐτοὺς καὶ μετὰ πάσης προθυμίας τῶν Λαπ-
παίων ὑποδεξαμένων, οὗτοι μὲν ἀντὶ πολιτῶν ἀπό-
λιδες ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ ξένοι γεγονότες ἐπολέμουν
πρὸς τοὺς Κνωσίους ἅμα τοῖς συμμάχοις. Λύττος 6
δ' ἡ Λακεδαιμονίων μὲν ἄποικος οὖσα καὶ συγγενής,
ἀρχαιοτάτη δὲ τῶν κατὰ Κρήτην πόλεων, ἄνδρας
δ' ὁμολογουμένως ἀρίστους ἀεὶ τρέφουσα Κρηταιέων,
οὕτως ἄρδην καὶ παραλόγως ἀνηρπάσθη.

Πολυρρήνιοι δὲ καὶ Λαππαῖοι καὶ πάντες οἱ 55
τούτων σύμμαχοι, θεωροῦντες τοὺς Κνωσίους ἀντ-
εχομένους τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίας, τοὺς δ'
Αἰτωλοὺς ὁρῶντες πολεμίους ὄντας τῷ τε βασιλεῖ 358.
Φιλίππῳ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς, πέμπουσι πρέσβεις πρός
τε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς περὶ βοηθείας καὶ
συμμαχίας. οἱ δ' Ἀχαιοὶ καὶ Φίλιππος εἴς τε τὴν 2
κοινὴν συμμαχίαν αὐτοὺς προσεδέξαντο καὶ βοή-
θειαν ἐξαπέστειλαν, Ἰλλυριοὺς μὲν τετρακοσίους,
ὧν ἡγεῖτο Πλάτωρ, Ἀχαιοὺς δὲ διακοσίους, Φωκέας
381. ἑκατόν. οἳ καὶ παραγενόμενοι (μετ' οὐ πολὺ πάλιν 3
ἀπέπλευσαν) μεγάλην ποιήσαντες ἐπίδοσιν τοῖς Πο-
λυρρηνίοις καὶ τοῖς τούτων συμμάχοις· πάνυ γὰρ 4
ἐν βραχεῖ χρόνῳ τειχήρεις καταστήσαντες τούς τ'
Ἐλευθερναίους καὶ Κυδωνιάτας, ἔτι δὲ τοὺς Ἀπτε-
ραίους, ἠνάγκασαν ἀποστάντας τῆς τῶν Κνωσίων
συμμαχίας κοινωνῆσαι σφίσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων.

5 *τούτων δὲ γενομένων, ἐξαπέστειλαν Πολυρρήνιοι
μὲν καὶ μετὰ τούτων οἱ σύμμαχοι Φιλίππῳ καὶ τοῖς
Ἀχαιοῖς πεντακοσίους Κρῆτας, Κνώσιοι δὲ μικρῷ
πρότερον ἐξαπεστάλκεισαν χιλίους τοῖς Αἰτωλοῖς. οἳ
καὶ συνεπολέμουν ἀμφοτέροις τὸν ἐνεστῶτα πόλε-
6 μον. κατελάβοντο δὲ καὶ τὸν λιμένα τῶν Φαιστίων
οἱ τῶν Γορτυνίων φυγάδες· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν αὐ-
τῶν τῶν Γορτυνίων παραβόλως διακατεῖχον, καὶ
προσεπολέμουν ἐκ τούτων ὁρμώμενοι τῶν τόπων τοῖς
ἐν τῇ πόλει.*

56 *Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Κρήτην ἐν τούτοις ἦν·
περὶ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους καὶ Μιθριδάτης ἐξή-
νεγκε Σινωπεῦσι πόλεμον, καί τις οἷον ἀρχὴ τότε
καὶ πρόφασις ἐγένετο τῆς ἐπὶ τὸ τέλος ἀχθείσης
2 ἀτυχίας Σινωπεῦσιν. εἰς δὲ τὸν πόλεμον τοῦτον
πρεσβευσάντων αὐτῶν πρὸς Ῥοδίους καὶ παρακα-
λούντων βοηθεῖν, ἔδοξε τοῖς Ῥοδίοις προχειρίσα-
σθαι τρεῖς ἄνδρας, καὶ δοῦναι τούτοις δραχμῶν
δεκατέτταρας μυριάδας, τοὺς δὲ λαβόντας παρα-
σκευάσαι τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιτήδεια τοῖς Σινω-
3 πεῦσιν. οἱ δὲ κατασταθέντες ἡτοίμασαν οἴνου κερά-
μια μύρια, τριχὸς εἰργασμένης τάλαντα τριακόσια,
νεύρων εἰργασμένων ἑκατὸν τάλαντα, πανοπλίας χι-
λίας, χρυσοῦς ἐπισήμους τρισχιλίους, ἔτι δὲ λιθο-
4 φόρους τέτταρας καὶ τοὺς ἀφέτας τούτοις. ἃ καὶ* 354.
*λαβόντες οἱ τῶν Σινωπέων πρέσβεις ἐπανῆλθον.
ἦσαν γὰρ οἱ Σινωπεῖς ἐν ἀγωνίᾳ μὴ πολιορκεῖν
σφᾶς ὁ Μιθριδάτης ἐγχειρήσῃ καὶ κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν· διὸ καὶ τὰς παρασκευὰς πρὸς τοῦτο*
382. 5 *τὸ μέρος ἐποιοῦντο πάσας. ἡ δὲ Σινώπη κεῖται μὲν
ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τοῦ Πόντου παρὰ τὸν εἰς*

*Φᾶσιν πλοῦν, οἰκεῖται δ' ἐπί τινος χερρονήσου προ-
τεινούσης εἰς τὸ πέλαγος, ἧς τὸν μὲν αὐχένα τὸν
συνάπτοντα πρὸς τὴν Ἀσίαν, ὅς ἐστιν οὐ πλεῖον
δυεῖν σταδίων, ἡ πόλις ἐπικειμένη διακλείει κυρίως·
τὸ δὲ λοιπὸν τῆς χερρονήσου πρόκειται μὲν εἰς τὸ* 6
*πέλαγος, ἔστι δ' ἐπίπεδον καὶ πανευέφοδον ἐπὶ τὴν
πόλιν, κύκλῳ δ' ἐκ θάλαττης ἀπότομον καὶ δυσ-
προσόρμιστον καὶ παντελῶς ὀλίγας ἔχον προσβάσεις.
διόπερ ἀγωνιῶντες οἱ Σινωπεῖς μήποτε κατὰ τὴν* 7
*ἀπὸ τῆς Ἀσίας πλευρὰν ὁ Μιθριδάτης συστησάμε-
νος ἔργα, καὶ κατὰ τὴν ἀπέναντι ταύτης ὁμοίως
ποιησάμενος ἀπόβασιν κατὰ θάλατταν εἰς τοὺς ὁμα-
λοὺς καὶ τοὺς ὑπερκειμένους τῆς πόλεως τόπους,
ἐγχειρήσῃ πολιορκεῖν αὐτούς, ἐπεβάλοντο τῆς χερ-* 8
*ρονήσου κύκλῳ τὸ νησίζον ὀχυροῦν, ἀποσταυροῦν-
τες καὶ περιχαρακοῦντες τὰς ἐκ θαλάττης προσβά-
σεις, ἅμα δὲ καὶ βέλη καὶ στρατιώτας τιθέντες ἐπὶ
τοὺς εὐκαίρους τῶν τόπων· ἔστι γὰρ τὸ πᾶν μέγε-* 9
*θος αὐτῆς οὐ πολύ, τελέως δ' εὐκατακράτητον καὶ
μέτριον.*

Καὶ τὰ μὲν περὶ Σινώπης ἐν τούτοις ἦν. ὁ δὲ 57
*βασιλεὺς Φίλιππος, ἀναζεύξας ἐκ Μακεδονίας μετὰ
τῆς δυνάμεως — ἐν γὰρ ταύταις ταῖς ἐπιβολαῖς ἀπε-
λίπαμεν ἄρτι τὸν συμμαχικὸν πόλεμον — ὥρμησεν
ἐπὶ Θετταλίας καὶ τῆς Ἠπείρου, σπεύδων ταύτῃ
ποιήσασθαι τὴν εἰσβολὴν τὴν εἰς Αἰτωλίαν. Ἀλέ-* 2
*ξανδρος δὲ καὶ Δωρίμαχος κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
ἔχοντες πρᾶξιν κατὰ τῆς τῶν Αἰγειρατῶν πόλεως,
ἀθροίσαντες τῶν Αἰτωλῶν περὶ χιλίους καὶ διακο-
σίους εἰς Οἰάνθειαν τῆς Αἰτωλίας, ἣ κεῖται καταν-
τικρὺ τῆς προειρημένης πόλεως, καὶ πορθμεῖα τού-* 355.

383. τοις ἑτοιμάσαντες, πλοῦν ἐτήρουν πρὸς τὴν ἐπι-
3 βολήν. τῶν γὰρ ηὐτομοληκότων τις ἐξ Αἰτωλίας,
καὶ πλείω χρόνον διατετριφὼς παρὰ τοῖς Αἰγειρά-
ταις, καὶ συντεθεωρηκὼς τοὺς φυλάττοντας τὸν ἀπ'
Αἰγίου πυλῶνα μεθυσκομένους καὶ ῥαθύμως διεξ-
4 άγοντας τὰ κατὰ τὴν φυλακήν, πλεονάκις παραβαλ-
λόμενος καὶ διαβαίνων πρὸς τοὺς περὶ Δωρίμαχον
ἐξεκέκλητο πρὸς τὴν πρᾶξιν αὐτούς, ἅτε λίαν οἰ-
5 κείους ὄντας τῶν τοιούτων ἐγχειρημάτων. ἡ δὲ τῶν
Αἰγειρατῶν πόλις ἔκτισται μὲν τῆς Πελοποννήσου
κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μεταξὺ τῆς Αἰγιέων
καὶ Σικυωνίων πόλεως, κεῖται δ' ἐπὶ λόφων ἐρυ-
μνῶν καὶ δυσβάτων, νεύει δὲ τῇ θέσει πρὸς τὸν
Παρνασσὸν καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς ἀντίπερα χώ-
6 ρας, ἀπέχει δὲ τῆς θαλάττης ὡς ἑπτὰ στάδια. πα-
ραπεσόντος δὲ πλοῦ τοῖς περὶ τὸν Δωρίμαχον, ἀνή-
χθησαν καὶ καθορμίζονται νυκτὸς ἔτι πρὸς τὸν
7 παρὰ τὴν πόλιν καταρρέοντα ποταμόν. οἱ μὲν οὖν
περὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Δωρίμαχον, ἅμα δὲ τού-
τοις Ἀρχίδαμον τὸν Πανταλέοντος υἱόν, ἔχοντες
περὶ αὐτοὺς τὸ πλῆθος τῶν Αἰτωλῶν, προσέβαινον
πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀπ' Αἰγίου φέρουσαν
8 ὁδόν. ὁ δ' αὐτόμολος, ἔχων εἴκοσι τοὺς ἐπιτηδει-
οτάτους, διανύσας ταῖς ἀνοδίαις τοὺς κρημνοὺς
θᾶττον τῶν ἄλλων διὰ τὴν ἐμπειρίαν, καὶ διαδὺς
διά τινος ὑδρορροίας, ἔτι κοιμωμένους κατέλαβε
9 τοὺς ἐπὶ τοῦ πυλῶνος. κατασφάξας δ' αὐτοὺς ἀκ-
μὴν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας, καὶ διακόψας τοῖς πε-
λέκεσι τοὺς μοχλούς, ἀνέῳξε τοῖς Αἰτωλοῖς τὰς πύ-
10 λας. οἱ δὲ παρεισπεσόντες λαμπρῶς ἀπερινοήτως
ἐχρήσαντο τοῖς πράγμασιν. ὃ καὶ παραίτιον ἐγέ-

νετο τοῖς μὲν Αἰγειράταις τῆς σωτηρίας, τοῖς δ'
Αἰτωλοῖς τῆς ἀπωλείας. ὑπολαμβάνοντες γὰρ τοῦτο 11
384. τέλος εἶναι τοῦ κατασχεῖν ἀλλοτρίαν πόλιν, τὸ γε-
νέσθαι τῶν πυλώνων ἐντός, τοῦτον τὸν τρόπον
ἐχρῶντο τοῖς πράγμασι. διὸ καὶ βραχὺν παντελῶς 58
χρόνον ἀθρόοι συμμείναντες περὶ τὴν ἀγοράν, λοι-
πὸν ἐκπαθεῖς ὄντες πρὸς τὰς ὠφελείας διέρρεον,
καὶ παρεισπίπτοντες εἰς τὰς οἰκίας διήρπαζον τοὺς 356.
βίους, ἤδη φωτὸς ὄντος. οἱ δ' Αἰγειρᾶται, τοῦ 2
πράγματος αὐτοῖς ἀνελπίστου καὶ παραδόξου τελέως
συμβεβηκότος, οἷς μὲν ἐπέστησαν οἱ πολέμιοι κατὰ
τὰς οἰκίας, ἐκπλαγεῖς καὶ περίφοβοι γενόμενοι πάν-
τες ἐτρέποντο πρὸς φυγὴν ἔξω τῆς πόλεως, (ὡς) ἤδη
βεβαίως αὐτῆς κεκρατημένης ὑπὸ τῶν πολεμίων.
ὅσοι δὲ τῆς κραυγῆς ἀκούοντες ἐξ ἀκεραίων τῶν 3
οἰκιῶν ἐξεβοήθουν, πάντες εἰς τὴν ἄκραν συνέτρεχον.
οὗτοι μὲν οὖν ἀεὶ πλείους ἐγίνοντο καὶ θαρραλεώ- 4
τεροι, τὸ δὲ τῶν Αἰτωλῶν σύστρεμμα τοὐναντίον
ἔλαττον καὶ ταραχωδέστερον διὰ τὰς προειρημένας
αἰτίας. οὐ μὴν ἀλλὰ συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Δω- 5
ρίμαχον ἤδη τὸν περιεστῶτα κίνδυνον αὐτούς, συ-
στραφέντες ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν ἄκραν,
ὑπολαμβάνοντες τῇ θρασύτητι καὶ τόλμῃ καταπλη-
ξάμενοι τρέψασθαι τοὺς ἠθροισμένους ἐπὶ τὴν βοή-
θειαν. οἱ δ' Αἰγειρᾶται παρακαλέσαντες σφᾶς αὐ- 6
τοὺς ἠμύνοντο καὶ συνεπλέκοντο τοῖς Αἰτωλοῖς
γενναίως. οὔσης δὲ τῆς ἄκρας ἀτειχίστου, καὶ τῆς 7
συμπλοκῆς ἐκ χειρὸς καὶ κατ' ἄνδρα γινομένης, τὸ
μὲν πρῶτον ἦν ἀγὼν οἷον εἰκός, ἅτε τῶν μὲν ὑπὲρ
πατρίδος καὶ τέκνων, τῶν δ' ὑπὲρ σωτηρίας ἀγωνι-
ζομένων· τέλος γε μὴν ἐτράπησαν οἱ παρεισπεπτω-

8 *κότες τῶν Αἰτωλῶν. οἱ δ' Αἰγειρᾶται, λαβόντες
ἀφορμὴν ἐγκλίματος, ἐνεργῶς ἐπέκειντο καὶ κατα-
πληκτικῶς τοῖς πολεμίοις. ἐξ οὗ συνέβη τοὺς πλεί-
στους τῶν Αἰτωλῶν διὰ τὴν πτοίαν αὐτοὺς ὑφ'
αὑτῶν φεύγοντας ἐν ταῖς πύλαις συμπατηθῆναι.*
9 *ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ἐν χειρῶν νόμῳ κατ' αὐτὸν*
385. *ἔπεσε τὸν κίνδυνον, ὁ δ' Ἀρχίδαμος ἐν τῷ περὶ*
10 *τὰς πύλας ὠθισμῷ καὶ πνιγμῷ διεφθάρη. τὸ δὲ
λοιπὸν πλῆθος τῶν Αἰτωλῶν τὸ μὲν συνεπατήθη,
τὸ δὲ κατὰ τῶν κρημνῶν φεῦγον ταῖς ἀνοδίαις ἐξε-*
11 *τραχηλίσθη. τὸ δὲ καὶ διασωθὲν αὐτῶν μέρος πρὸς
τὰς ναῦς, ἐρριφὸς τὰ ὅπλα παναίσχρως, ἅμα δ' ἀνελ-*
12 *πίστως ἐποιήσατο τὸν ἀπόπλουν. Αἰγειρᾶται μὲν* 357.
*οὖν, διὰ τὴν ὀλιγωρίαν ἀποβαλόντες τὴν πατρίδα,
διὰ τὴν εὐψυχίαν καὶ γενναιότητα πάλιν ἔσωσαν
παραδόξως.*

59 *Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Εὐριπίδας, ὃς
ἦν ἀπεσταλμένος ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγὸς τοῖς
Ἠλείοις, καταδραμὼν τὴν Δυμαίων καὶ Φαραιέων,
ἔτι δὲ τὴν τῶν Τριταιέων χώραν, καὶ περιελασάμενος
λείας πλῆθος ἱκανόν, ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν ὡς*
2 *ἐπὶ τὴν Ἠλείαν. ὁ δὲ Μίκκος ὁ Δυμαῖος, ὅσπερ
ἐτύγχανε κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ὑποστράτηγος
ὢν τῶν Ἀχαιῶν, ἐκβοηθήσας πανδημεὶ τούς τε Δυ-
μαίους καὶ Φαραιεῖς, ἅμα δὲ καὶ Τριταιεῖς ἔχων,*
3 *προσέκειτο τοῖς πολεμίοις ἀπαλλαττομένοις. ἐνερ-
γότερον δ' (ἐπικείμενος τοῖς φεύγουσιν) ἐμπεσὼν εἰς
ἐνέδραν ἐσφάλη καὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν ἀνδρῶν·
τετταράκοντα μὲν γὰρ ἔπεσον, ἑάλωσαν δὲ περὶ δια-*
4 *κοσίους τῶν πεζῶν. ὁ μὲν οὖν Εὐριπίδας, ποιήσας
τοῦτο τὸ προτέρημα, καὶ μετεωρισθεὶς ἐπὶ τῷ γε-*

γονότι, μετ' ὀλίγας ἡμέρας αὖτις ἐξελθὼν κατέλαβε
παρὰ τὸν Ἄραξον φρούριον τῶν Δυμαίων εὔκαιρον
τὸ καλούμενον Τεῖχος· ὅ φασιν οἱ μῦθοι τὸ παλαιὸν 5
Ἡρακλέα πολεμοῦντα τοῖς Ἠλείοις ἐποικοδομῆσαι,
βουλόμενον ὁρμητηρίῳ χρῆσθαι τούτῳ κατ' αὐτῶν.
οἱ δὲ Δυμαῖοι καὶ Φαραιεῖς καὶ Τριταιεῖς, ἡλαττω- 60
μένοι μὲν περὶ τὴν βοήθειαν, δεδιότες δὲ τὸ μέλλον
ἐκ τῆς τοῦ φρουρίου καταλήψεως, τὸ μὲν πρῶτον
ἔπεμπον ἀγγέλους πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀχαιῶν,
886. δηλοῦντες τὰ γεγονότα καὶ δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν·
μετὰ δὲ ταῦτα πρεσβευτὰς ἐξαπέστελλον τοὺς περὶ
τῶν αὐτῶν ἀξιώσοντας. ὁ δ' Ἄρατος οὔτε τὸ ξε- 2
νικὸν ἐδύνατο συστήσασθαι διὰ τὸ κατὰ τὸν Κλεο-
μενικὸν πόλεμον ἐλλελοιπέναι τινὰ τῶν ὀψωνίων
τοὺς Ἀχαιοὺς τοῖς μισθοφόροις, καθόλου τε ταῖς
ἐπιβολαῖς καὶ συλλήβδην πᾶσι τοῖς τοῦ πολέμου
πράγμασιν ἀτόλμως ἐχρῆτο καὶ νωθρῶς. διόπερ ὅ 3
τε Λυκοῦργος εἷλε τὸ τῶν Μεγαλοπολιτῶν Ἀθή-
ναιον, ὅ τ' Εὐριπίδας ἑξῆς τοῖς εἰρημένοις Γόρ-
τυναν τῆς Τελφουσίας. οἵ τε Δυμαῖοι καὶ Φαραιεῖς 4
καὶ Τριταιεῖς, δυσελπιστήσαντες ἐπὶ ταῖς τοῦ στρα- 858.
τηγοῦ βοηθείαις, συνεφρόνησαν ἀλλήλοις εἰς τὸ τὰς
μὲν κοινὰς εἰσφορὰς τοῖς Ἀχαιοῖς μὴ τελεῖν, ἰδίᾳ 5
δὲ συστήσασθαι μισθοφόρους, πεζοὺς μὲν τριακο-
σίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα, καὶ διὰ τούτων ἀσφα-
λίζεσθαι τὴν χώραν. τοῦτο δὲ πράξαντες ὑπὲρ μὲν 6
τῶν καθ' αὑτοὺς πραγμάτων ἐνδεχομένως ἔδοξαν
βεβουλεῦσθαι, περὶ δὲ τῶν κοινῶν τἀναντία· πονη-
ρᾶς γὰρ ἐφόδου καὶ προφάσεως τοῖς βουλομένοις
διαλύειν τὸ ἔθνος ἐδόκουν ἀρχηγοὶ καὶ καθηγεμόνες
γεγονέναι. ταύτης δὲ τῆς πράξεως τὸ μὲν πλεῖστον 7

τῆς αἰτίας ἐπὶ τὸν στρατηγὸν ἄν τις ἀναφέροι δι-
καίως τὸν ὀλιγωροῦντα καὶ καταμέλλοντα καὶ προϊέ-
8 μενον ἀεὶ τοὺς δεομένους. πᾶς γὰρ ὁ κινδυνεύων,
ἕως μὲν ἄν τινος ἐλπίδος ἀντέχηται παρὰ τῶν οἰ-
κείων καὶ συμμάχων, προσανέχειν φιλεῖ ταύταις·
ὅταν δὲ δυσχρηστῶν ἀπογνῷ, τότ' ἤδη βοηθεῖν
9 ἀναγκάζεθ' αὑτῷ κατὰ δύναμιν. διὸ καὶ Τριταιεῦσι
καὶ Φαραιεῦσι καὶ Δυμαίοις, ὅτι μὲν ἰδίᾳ συνεστή-
σαντο μισθοφόρους, καταμέλλοντος τοῦ τῶν Ἀχαιῶν
887. ἡγεμόνος, οὐκ ἐγκλητέον· ὅτι δὲ τὰς εἰς τὸ κοινὸν
10 εἰσφορὰς ἀπεῖπαν, μεμψιμοιρητέον. ἐχρῆν γὰρ τὴν
μὲν ἰδίαν χρείαν μὴ παραλιπεῖν, εὐκαιροῦντάς γε
δὴ καὶ δυναμένους, τὰ δὲ πρὸς τὴν κοινὴν πολι-
τείαν δίκαια συντηρεῖν, ἄλλως τε δὴ καὶ κομιδῆς
ὑπαρχούσης ἀδιαπτώτου κατὰ τοὺς κοινοὺς νόμους,
τὸ δὲ μέγιστον, γεγονότας ἀρχηγοὺς τοῦ τῶν Ἀχαιῶν
συστήματος.

61 Τὰ μὲν οὖν κατὰ Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν.
ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος διελθὼν τὴν Θετταλίαν παρῆν
2 εἰς Ἤπειρον. ἀναλαβὼν δὲ τοὺς Ἠπειρώτας ἅμα
τοῖς Μακεδόσι πανδημεὶ καὶ τοὺς ἐξ Ἀχαΐας αὐτῷ
συνηντηκότας σφενδονήτας τριακοσίους, ἔτι δὲ τοὺς
παρὰ Πολυρρηνίων ἀπεσταλμένους Κρῆτας πεντα-
κοσίους, προῆγε, καὶ διελθὼν τὴν Ἤπειρον παρῆν
3 εἰς τὴν τῶν Ἀμβρακιωτῶν χώραν. εἰ μὲν οὖν ἐξ 359.
ἐφόδου κατὰ τὸ συνεχὲς ἐνέβαλεν εἰς τὴν μεσόγαιαν
τὴν Αἰτωλίας, ἄφνω καὶ παραδόξως ἐπιπεσὼν δυ-
νάμει βαρείᾳ τοῖς ὅλοις πράγμασιν ἐπιτεθείκει τέλος·
4 νῦν δὲ πεισθεὶς τοῖς Ἠπειρώταις πρῶτον ἐκπολιορ-
κῆσαι τὸν Ἄμβρακον, ἔδωκε τοῖς Αἰτωλοῖς ἀναστρο-
φὴν εἰς τὸ καὶ στῆναι καὶ προνοηθῆναί τι καὶ

παρασκευάσασθαι πρὸς τὸ μέλλον. οἱ γὰρ Ἠπει- 5
ρῶται, τὸ σφέτερον ἀναγκαιότερον τιθέμενοι τοῦ
κοινοῦ τῶν συμμάχων, καὶ μεγάλως σπουδάζοντες
ὑφ' αὑτοὺς ποιήσασθαι τὸν Ἄμβρακον, ἐδέοντο τοῦ
Φιλίππου ποιήσασθαι πολιορκίαν περὶ τὸ χωρίον
καὶ τοῦτο πρότερον ἐξελεῖν, περὶ πλείστου ποιού- 6
μενοι τὸ κομίσασθαι τὴν Ἀμβρακίαν παρὰ τῶν Αἰ-
τωλῶν, τοῦτο δὲ γενέσθαι μόνως ἂν ἐλπίζοντες, εἰ
τοῦ προειρημένου τόπου κυριεύσαντες ἐπικαθίσαιεν
τῇ πόλει. ὁ γὰρ Ἄμβρακος ἔστι μὲν χωρίον εὖ κατ- 7
εσκευασμένον καὶ προτειχίσμασι καὶ τείχει, κεῖται
388. δ' ἐν λίμναις, μίαν ἀπὸ τῆς χώρας στενὴν καὶ χω-
στὴν ἔχον πρόσοδον, ἐπίκειται δ' εὐκαίρως τῇ τε
χώρᾳ τῶν Ἀμβρακιωτῶν καὶ τῇ πόλει.

Φίλιππος μὲν οὖν πεισθεὶς Ἠπειρώταις καὶ κα- 8
ταστρατοπεδεύσας περὶ τὸν Ἄμβρακον, ἐγίνετο περὶ
τὴν παρασκευὴν τῶν πρὸς τὴν πολιορκίαν. Σκόπας 62
δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναλαβὼν τοὺς Αἰτω-
λοὺς πανδημεί, καὶ ποιησάμενος τὴν πορείαν διὰ
Θετταλίας, ἐνέβαλεν εἰς Μακεδονίαν, καὶ τόν τε σῖτον
ἐπιπορευόμενος τὸν κατὰ τὴν Πιερίαν ἔφθειρε καὶ
λείας περιβαλόμενος πλῆθος ἐπανῆγε, ποιούμενος
τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὸ Δῖον. ἐκλιπόντων δὲ τῶν 2
κατοικούντων τὸν τόπον, εἰσελθὼν τὰ τείχη κατέ-
σκαψε καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὸ γυμνάσιον, πρὸς δὲ
τούτοις ἐνέπρησε τὰς στοὰς τὰς περὶ τὸ τέμενος καὶ
τὰ λοιπὰ διέφθειρε τῶν ἀναθημάτων, ὅσα πρὸς
κόσμον ἢ χρείαν ὑπῆρχε τοῖς εἰς τὰς πανηγύρεις
συμπορευομένοις· ἀνέτρεψε δὲ καὶ τὰς εἰκόνας τῶν
βασιλέων ἁπάσας. οὗτος μὲν οὖν εὐθέως κατὰ τὴν 3
ἔνστασιν τοῦ πολέμου καὶ τὴν πρώτην πρᾶξιν οὐ

μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς πόλε- **360.**
4 *μον ἐξενηνοχώς, ἐπανῄει. καὶ παραγενόμενος εἰς*
Αἰτωλίαν, οὐχ ὡς ἠσεβηκώς, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς ἀνὴρ
εἰς τὰ κοινὰ πράγματα γεγονώς, ἐτιμᾶτο καὶ πε-
ριεβλέπετο, πλήρεις ἐλπίδων κενῶν καὶ φρονήματος
5 *ἀλόγου πεποιηκὼς τοὺς Αἰτωλούς· ἔσχον γὰρ ἐκ*
τούτων διάληψιν ὡς τῆς μὲν Αἰτωλίας οὐδ' ἐγγί-
ζειν τολμήσοντος οὐδενός, αὐτοὶ δὲ πορθήσοντες
ἀδεῶς οὐ μόνον τὴν Πελοπόννησον, καθάπερ ἔθος
ἦν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν Θετταλίαν καὶ τὴν Μακε-
63 *δονίαν. Φίλιππος δὲ τὰ περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀκού-*
σας, καὶ παραχρῆμα τῆς Ἠπειρωτῶν ἀγνοίας καὶ
φιλονεικίας τἀπίχειρα κεκομισμένος, ἐπολιόρκει τὸν
2 *Ἄμβρακον. χρησάμενος δὲ τοῖς τε χώμασιν ἐνερ-*
γῶς καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ ταχέως κατεπλήξατο
τοὺς ἐνόντας, καὶ παρέλαβε τὸ χωρίον ἐν ἡμέραις
389. 3 *τετταράκοντα ταῖς πάσαις. ἀφεὶς δὲ τοὺς φυλάτ-*
τοντας ὑποσπόνδους, ὄντας εἰς πεντακοσίους Αἰτω-
λῶν, τὴν μὲν τῶν Ἠπειρωτῶν ἐπιθυμίαν ἐπλήρωσε,
4 *παραδοὺς τὸν Ἄμβρακον, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὴν*
δύναμιν προῆγε παρὰ Χαράδραν, σπεύδων διαβῆναι
τὸν Ἀμβρακικὸν καλούμενον κόλπον, οὗ στενώτατόν
ἐστι, κατὰ τὸ τῶν Ἀκαρνάνων ἱερὸν καλούμενον
5 *Ἄκτιον. ὁ γὰρ προειρημένος κόλπος ἐκπίπτει μὲν*
ἐκ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους μεταξὺ τῆς Ἠπείρου
καὶ τῆς Ἀκαρνανίας στενῷ παντελῶς στόματι —
6 *λείπει γὰρ τῶν πέντε σταδίων — προβαίνων δ'*
εἰς τὴν μεσόγαιαν κατὰ μὲν τὸ πλάτος ἐφ' ἑκατὸν
στάδια κεῖται, κατὰ δὲ τὸ μῆκος ἀπὸ τοῦ πελάγους
προπίπτει περὶ τριακόσια στάδια· διορίζει δὲ τὴν
Ἤπειρον καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν, ἔχων τὴν μὲν Ἤπειρον

ἀπὸ τῶν ἄρκτων, τὴν δ' Ἀκαρνανίαν ἀπὸ μεσημ-
βρίας. περαιώσας δὲ κατὰ τὸ προειρημένον στόμα 7
τὴν δύναμιν, καὶ διελθὼν τὴν Ἀκαρνανίαν, ἧκε
τῆς Αἰτωλίας πρὸς τὴν καλουμένην πόλιν Φοι-
τίας, συμπαρειληφὼς Ἀκαρνάνων πεζοὺς δισχιλίους,
ἱππεῖς δὲ διακοσίους. περιστρατοπεδεύσας δὲ τὴν 8
προειρημένην πόλιν, καὶ προσβολὰς ἐνεργοὺς καὶ 361.
καταπληκτικὰς ἐπὶ δύ' ἡμέρας ποιησάμενος, παρέ-
λαβε καθ' ὁμολογίαν, ἀφεὶς ὑποσπόνδους τοὺς ἐνόν-
τας τῶν Αἰτωλῶν. τῆς δ' ἐπιούσης νυκτός, ὡς ἔτι 9
μενούσης ἀναλώτου τῆς πόλεως, ἧκον βοηθοῦντες
πεντακόσιοι τῶν Αἰτωλῶν· ὧν τὴν παρουσίαν προαι-
σθανόμενος ὁ βασιλεύς, καθεὶς ἐπί τινας τόπους
εὐκαίρους ἐνέδρας, τοὺς μὲν πλείους αὐτῶν ἀπέ-
κτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς ὑποχειρίους ἔλαβε, πλὴν τε-
λέως ὀλίγων. μετὰ δὲ ταῦτα σιτομετρήσας εἰς τριά- 10
κονθ' ἡμέρας τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ περικαταληφθέντος
390. σίτου — πολὺ γὰρ πλῆθος ἐν ταῖς Φοιτίαις εὑρέθη
συνηθροισμένον — προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν
εἰς τὴν Στρατικήν. ἀποσχὼν δὲ τῆς πόλεως περὶ 11
δέκα στάδια κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ἀχελῷον
ποταμόν, ὁρμώμενος δ' ἐντεῦθεν ἀδεῶς ἐπόρθει
τὴν χώραν, οὐδενὸς ἐπεξιέναι τολμῶντος τῶν ὑπε-
ναντίων.

Οἱ δ' Ἀχαιοὶ κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους πιεζό- 64
μενοι τῷ πολέμῳ, τὸν δὲ βασιλέα πυνθανόμενοι
σύνεγγυς εἶναι, πέμπουσι πρέσβεις, ἀξιοῦντες βοη-
θεῖν. οἳ καὶ συμμίξαντες ἔτι περὶ Στράτον ὄντι τῷ 2
Φιλίππῳ τά τε λοιπὰ διελέγοντο κατὰ τὰς ἐντολάς,
καὶ τὰς ὠφελείας ὑποδεικνύντες τῷ στρατοπέδῳ τὰς
ἐκ τῆς πολεμίας ἔπειθον αὐτὸν διαβάντα τὸ Ῥίον

3 *ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἠλείαν. ὧν ὁ βασιλεὺς διακού-*
σας τοὺς μὲν πρεσβευτὰς παρακατέσχε, φήσας βου-
λεύσασθαι περὶ τῶν παρακαλουμένων, αὐτὸς δ' ἀνα-
ζεύξας προῆγε, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ
4 *Μητροπόλεως καὶ Κωνώπης. οἱ δ' Αἰτωλοὶ τὴν μὲν*
ἄκραν τῆς Μητροπόλεως κατεῖχον, τὴν δὲ πόλιν
ἐξέλιπον. ὁ δὲ Φίλιππος ἐμπρήσας τὴν Μητρό-
πολιν προῄει κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ τὴν Κωνώπην.
5 *τῶν δ' Αἰτωλῶν ἱππέων ἀθροισθέντων καὶ τολμη-*
σάντων ἀπαντᾶν πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν,
ἣ κεῖται πρὸ τῆς πόλεως εἴκοσι στάδια διέχουσα,
καὶ πεπεισμένων ἢ κωλύειν τελέως ἢ κακοποιήσειν
6 *πολλὰ τοὺς Μακεδόνας περὶ τὴν ἔκβασιν, συννοήσας* 362.
αὐτῶν τὴν ἐπιβολὴν ὁ βασιλεὺς παρήγγειλε τοῖς
πελτασταῖς πρώτοις ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ
ποιεῖσθαι τὴν ἔκβασιν ἀθρόους κατὰ τάγμα συνησ-
7 *πικότας. τῶν δὲ πειθαρχούντων, ἅμα τῷ τὴν πρώ-*
την διαβῆναι σημαίαν βραχέα ταύτης καταπειρά-
σαντες οἱ τῶν Αἰτωλῶν ἱππεῖς, ἐν τῷ ταύτην τε
μεῖναι συνασπίσασαν καὶ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην
διαβαινούσας συμφράττειν τοῖς ὅπλοις πρὸς τὴν
891. *ὑφεστῶσαν, ἀπραγοῦντες καὶ δυσχρήστως ἀπαλλάτ-*
8 *τοντες ἀπεχώρουν πρὸς τὴν πόλιν. καὶ τὸ λοιπὸν*
ἤδη τὸ μὲν τῶν Αἰτωλῶν φρόνημα συμπεφευγὸς εἰς
9 *τὰς πόλεις ἦγε τὴν ἡσυχίαν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐπι-*
διαβὰς τῷ στρατεύματι, καὶ πορθήσας ἀδεῶς καὶ
ταύτην (τὴν χώραν προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν
εἰς τὴν) Ἰθωρίαν· τοῦτο δ' ἔστι χωρίον, ὃ κεῖται
μὲν ἐπὶ τῆς παρόδου κυρίως, ὀχυρότητι δὲ φυσικῇ
10 *καὶ χειροποιήτῳ διαφέρει. συνεγγίζοντος δ' αὐτοῦ,*
καταπλαγέντες οἱ φυλάττοντες ἐξέλιπον τὸν τόπον·

ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ τόπου κυριεύσας εἰς ἔδαφος καθ-
εῖλε. παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πύργους 11
τοὺς κατὰ τὴν χώραν ἐπέταξε τοῖς προνομεύουσι
καταφέρειν. διελθὼν δὲ τὰ στενὰ τὸ λοιπὸν ἤδη 65
βάδην καὶ πραεῖαν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, ἀναστρο-
φὴν διδοὺς τῇ δυνάμει πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς χώρας
ὠφελείας. γέμοντος δὲ τοῦ στρατοπέδου πάντων 2
τῶν ἐπιτηδείων, ἧκε πρὸς τοὺς [Ἀχαιοὺς] Οἰνιάδας.
καταστρατοπεδεύσας δὲ πρὸς τὸ Παιάνιον τοῦτο 3
πρῶτον ἐξελεῖν ἔκρινε· ποιησάμενος δὲ προσβολὰς
συνεχεῖς εἷλεν αὐτὸ κατὰ κράτος, πόλιν κατὰ μὲν
τὸν περίβολον οὐ μεγάλην — ἐλάττων γὰρ ἦν ἑπτὰ
σταδίων — κατὰ δὲ τὴν σύμπασαν κατασκευὴν οἰκιῶν
καὶ τειχῶν καὶ πύργων οὐδ' ὁποίας ἥττω. ταύτης 4
δὲ τὸ μὲν τεῖχος κατέσκαψε πᾶν εἰς ἔδαφος, τὰς δ'
οἰκήσεις διαλύων τὰ ξύλα καὶ τὸν κέραμον εἰς σχε-
δίας καθήρμοξε (καὶ συνεχῶς κατῆγεν αὐτὰς) τῷ
ποταμῷ μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας εἰς τοὺς Οἰνιάδας.
οἱ δ' Αἰτωλοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο διατηρεῖν 5
τὴν ἄκραν τὴν ἐν τοῖς Οἰνιάδαις, ἀσφαλισάμενοι
τείχεσι καὶ τῇ λοιπῇ κατασκευῇ· συνεγγίζοντος δὲ 363.
τοῦ Φιλίππου καταπλαγέντες ἐξεχώρησαν. ὁ δὲ 6
βασιλεὺς παραλαβὼν καὶ ταύτην τὴν πόλιν, ἐξ αὐ-
τῆς προελθὼν κατεστρατοπέδευσε τῆς Καλυδωνίας
892. πρός τι χωρίον ὀχυρόν, ὃ καλεῖται μὲν Ἔλαος, ἠσφά-
λισται δὲ τείχεσι καὶ ταῖς λοιπαῖς παρασκευαῖς δια-
φερόντως, Ἀττάλου τὴν περὶ αὐτὸ κατασκευὴν ἀνα-
δεξαμένου τοῖς Αἰτωλοῖς. γενόμενοι δὲ καὶ τούτου 7
κύριοι κατὰ κράτος οἱ Μακεδόνες, καὶ πᾶσαν κατα-
σύραντες τὴν Καλυδωνίαν, ἧκον πάλιν εἰς τοὺς Οἰ-
νιάδας. ὁ δὲ Φίλιππος συνθεασάμενος τὴν εὐκαι- 8

ῥίαν τοῦ τόπου, πρός τε τἄλλα καὶ μάλιστα πρὸς
τὰς εἰς Πελοπόννησον διαβάσεις, ἐπεβάλετο τειχίζειν
9 *τὴν πόλιν. τοὺς γὰρ Οἰνιάδας κεῖσθαι συμβαίνει*
παρὰ θάλατταν, ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς Ἀκαρνανίας τῷ
πρὸς Αἰτωλοὺς συνάπτοντι, περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ
10 *Κορινθιακοῦ κόλπου. τῆς δὲ Πελοποννήσου τέτακται*
μὲν ἡ πόλις καταντικρὺ τῆς παραλίας τῆς τῶν Δυ-
μαίων, ἔγγιστα δ' αὐτῆς ὑπάρχει τοῖς κατὰ τὸν Ἄρα-
ξον τόποις· ἀπέχει γὰρ οὐ πλεῖον ἑκατὸν σταδίων.
11 *εἰς ἃ βλέψας τήν τε ἄκραν καθ' αὑτὴν ἠσφαλίσατο,*
καὶ τῷ λιμένι καὶ τοῖς νεωρίοις ὁμοῦ τεῖχος περι-
βαλὼν ἐνεχείρει συνάψαι πρὸς τὴν ἄκραν, χρώμενος
πρὸς τὴν οἰκονομίαν ταῖς ἐκ τοῦ Παιανίου παρα-
σκευαῖς.
66 *Ἔτι δὲ περὶ ταῦτα γινομένου τοῦ βασιλέως,*
παρῆν ἐκ Μακεδονίας ἄγγελος διασαφῶν ὅτι συμ-
βαίνει τοὺς Δαρδανεῖς, ὑπονενοηκότας τὴν εἰς Πε-
λοπόννησον αὐτοῦ στρατείαν, ἀθροίζειν δυνάμεις
καὶ παρασκευὴν ποιεῖσθαι μεγάλην, κεκρικότας ἐμ-
2 *βαλεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν. ἀκούσας δὲ ταῦτα καὶ*
νομίσας ἀναγκαῖον εἶναι βοηθεῖν κατὰ τάχος τῇ
Μακεδονίᾳ, τοὺς μὲν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις
ἀπέστειλε, δοὺς ἀπόκρισιν ὅτι τοῖς προσηγγελμένοις
ἐπαρκέσας οὐδὲν προυργιαίτερον ποιήσεται μετὰ
3 *ταῦτα τοῦ βοηθεῖν σφίσι κατὰ δύναμιν, αὐτὸς δ'*
ἀναζεύξας μετὰ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, 364.
4 *ᾗπερ καὶ τὴν παρουσίαν ἐπεποίητο. μέλλοντος δ'*
αὐτοῦ διαβαίνειν τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ἐξ Ἀκαρ-
νανίας εἰς Ἤπειρον, παρῆν ἐφ' ἑνὸς λέμβου Δημή-
τριος ὁ Φάριος, ἐκπεπτωκὼς ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκ τῆς
898. *Ἰλλυρίδος· ὑπὲρ ὧν ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἡμῖν δεδη-*

λωται. τοῦτον μὲν οὖν Φίλιππος ἀποδεξάμενος φιλ- 5
ανθρώπως ἐκέλευσε πλεῖν ὡς ἐπὶ Κόρινθον κἀ-
κεῖθεν ἥκειν διὰ Θετταλίας εἰς Μακεδονίαν· αὐτὸς
δὲ διαβὰς εἰς τὴν Ἤπειρον προῆγε κατὰ τὸ συνεχὲς
εἰς τὸ πρόσθεν. παραγενομένου δ' αὐτοῦ τῆς Μα- 6
κεδονίας εἰς Πέλλαν, ἀκούσαντες οἱ Δαρδάνιοι παρὰ
Θρᾳκῶν τινων αὐτομόλων τὴν παρουσίαν τοῦ Φι-
λίππου, καταπλαγέντες παραχρῆμα διέλυσαν τὴν
στρατείαν, καίπερ ἤδη σύνεγγυς ὄντες τῆς Μακεδο-
νίας. Φίλιππος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν Δαρδανέων 7
μετάνοιαν, τοὺς μὲν Μακεδόνας διαφῆκε πάντας
ἐπὶ τὴν τῆς ὀπώρας συγκομιδήν, αὐτὸς δὲ πορευ-
θεὶς εἰς Θετταλίαν τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ θέρους ἐν
Λαρίσῃ διῆγε.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Αἰμίλιος ἐκ τῆς 8
Ἰλλυρίδος εἰσῆγε λαμπρῶς εἰς τὴν Ῥώμην τὸν θρίαμ-
βον, Ἀννίβας δὲ Ζάκανθαν ᾑρηκὼς κατὰ κράτος
διέλυσε τὰς δυνάμεις εἰς παραχειμασίαν· Ῥωμαῖοι 9
δέ, προσπεσούσης αὐτοῖς τῆς Ζακανθαίων ἁλώσεως,
πρεσβευτὰς ἔπεμπον ἐξαιτήσοντας Ἀννίβαν παρὰ
Καρχηδονίων, ἅμα δὲ πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευ-
άζοντο, καταστήσαντες ὑπάτους Πόπλιον Κορνήλιον
καὶ Τεβέριον Σεμπρώνιον. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὰ μὲν 10
κατὰ μέρος ἐν τῇ προτέρᾳ βύβλῳ δεδηλώκαμεν· νῦν
δ' ἀναμνήσεως χάριν αὐτὰ προηνεγκάμεθα κατὰ τὴν
ἐξ ἀρχῆς ἐπαγγελίαν, ἵνα γινώσκηται τὰ κατάλληλα
τῶν πραγμάτων.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔτος ἔληγε τῆς ὑποκειμένης 11
ὀλυμπιάδος. παρὰ δὲ τοῖς Αἰτωλοῖς ἤδη τῶν ἀρχαι- 67
ρεσίων καθηκόντων στρατηγὸς ᾑρέθη Δωρίμαχος·
ὃς παραυτίκα τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν καὶ τοὺς Αἰτω-

λοὺς ἀθροίσας μετὰ τῶν ὅπλων, ἐνέβαλεν εἰς τοὺς
ἄνω τόπους τῆς Ἠπείρου καὶ τὴν χώραν ἐδῄου, θυ- 865.
2 μικώτερον χρώμενος τῇ καταφθορᾷ· τὸ γὰρ πλεῖον
894. οὐ τῆς σφετέρας ὠφελείας, ἀλλὰ τῆς τῶν Ἠπειρω-
3 τῶν βλάβης χάριν ἕκαστα συνετέλει. παραγενόμενος
δὲ πρὸς τὸ περὶ Δωδώνην ἱερὸν τάς τε στοὰς ἐνέ-
πρησε καὶ πολλὰ τῶν ἀναθημάτων διέφθειρε, κατ-
4 έσκαψε δὲ καὶ τὴν ἱερὰν οἰκίαν, ὥστε μήτ' εἰρήνης
ὅρον μήτε πολέμου πρὸς Αἰτωλοὺς ὑπάρχειν, ἀλλ'
ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιστάσεσι παρὰ τὰ κοινὰ τῶν
ἀνθρώπων ἔθη καὶ νόμιμα χρῆσθαι ταῖς ἐπιβολαῖς.
5 Οὗτος μὲν οὖν ταῦτα καὶ τοιαῦτα διαπραξάμε-
6 νος ἐπανῆγεν αὖθις εἰς τὴν οἰκείαν. τοῦ δὲ χει-
μῶνος ἔτι προβαίνοντος, καὶ πάντων ἀπηλπικότων
τὴν παρουσίαν τοῦ Φιλίππου διὰ τὸν καιρόν, ἀνα-
λαβὼν ὁ βασιλεὺς χαλκάσπιδας μὲν τρισχιλίους, πελ-
ταστὰς δὲ δισχιλίους καὶ Κρῆτας τριακοσίους, πρὸς
δὲ τούτοις ἱππεῖς τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εἰς τετρα-
7 κοσίους, προῆγεν ἀπὸ Λαρίσης· καὶ διαβιβάσας τού-
τους ἐκ Θετταλίας εἰς Εὔβοιαν κἀκεῖθεν εἰς Κῦνον
ἧκε διὰ τῆς Βοιωτίας καὶ Μεγαρίδος εἰς Κόρινθον
περὶ τροπὰς χειμερινάς, ἐνεργὸν καὶ λαθραίαν πε-
ποιημένος τὴν παρουσίαν οὕτως ὥστε μηδένα Πελο-
8 ποννησίων ὑπονοῆσαι τὸ γεγονός. κλείσας δὲ τὰς
πύλας τοῦ Κορίνθου καὶ διαλαβὼν τὰς ὁδοὺς φυ-
λακαῖς, τῇ κατὰ πόδας Ἄρατον μὲν τὸν πρεσβύτερον
ὡς αὑτὸν ἐκ τοῦ Σικυῶνος μετεπέμπετο, γράμματά
τε πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀχαιῶν καὶ πρὸς τὰς
πόλεις ἐξαπέστελλεν, ἐν οἷς διεσάφει πότε καὶ ποῦ
9 δεήσει συναντᾶν πάντας ἐν τοῖς ὅπλοις. ταῦτα δ'
οἰκονομήσας ἀνέζευξε, καὶ προελθὼν κατεστρατο-

πέδευσε τῆς Φλιασίας περὶ τὸ Διοσκούριον. κατὰ 68
δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Εὐριπίδας, ἔχων Ἠλείων
δύο λόχους μετὰ τῶν πειρατῶν καὶ μισθοφόρων,
ὥστ' εἶναι τοὺς πάντας εἰς δισχιλίους καὶ διακοσί-
ους, ἅμα δὲ τούτοις ἱππεῖς ἑκατόν, ὁρμήσας ἐκ Ψω-
φῖδος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν διὰ τῆς Φενικῆς καὶ
Στυμφαλίας, οὐδὲν μὲν εἰδὼς τῶν κατὰ τὸν Φί- 366.
λιππον, βουλόμενος δὲ κατασῦραι τὴν τῶν Σικυω-
395. νίων χώραν. τῆς δὲ νυκτὸς τῆς αὐτῆς, ἐν ᾗ συνέβαινε 2
στρατοπεδεύειν τὸν Φίλιππον περὶ τὸ Διοσκούριον,
παρηλλαχὼς τὴν στρατοπεδείαν τοῦ βασιλέως περὶ
τὴν ἑωθινὴν ἐμβάλλειν οἷός τ' ἦν εἰς τὴν Σικυω-
νίαν. τῶν δὲ παρὰ τοῦ Φιλίππου Κρητῶν τινες 3
ἀπολελοιπότες τὰς τάξεις καὶ διιχνεύοντες περὶ τὰς
προνομείας ἐμπίπτουσιν εἰς τοὺς περὶ τὸν Εὐριπί-
δαν· οὓς ἀνακρίνας καὶ συνεὶς τὴν παρουσίαν τῶν 4
Μακεδόνων ὁ προειρημένος, οὐδενὶ ποιήσας φανε-
ρὸν οὐδὲν τῶν προσπεπτωκότων, ἀναλαβὼν τὴν δύ-
ναμιν ἐξ ὑποστροφῆς αὖθις ἀνέλυε τὴν αὐτὴν ὁδὸν
ἐν ᾗπερ ἧκε, βουλόμενος, ἅμα δὲ καὶ κατελπίζων 5
καταταχήσειν τοὺς Μακεδόνας διεκβαλὼν τὴν Στυμ-
φαλίαν καὶ συνάψας ταῖς ὑπερκειμέναις δυσχω-
ρίαις. ὁ δὲ βασιλεύς, οὐδὲν εἰδὼς τῶν περὶ τοὺς 6
ὑπεναντίους, κατὰ δὲ τὴν αὑτοῦ πρόθεσιν ἀναζεύ-
ξας τὴν ἑωθινὴν προῆγε, κρίνων ποιεῖσθαι τὴν
πορείαν παρ' αὐτὸν τὸν Στύμφαλον ὡς ἐπὶ τὰς
Καφύας· ἐνθάδε γὰρ ἐγεγράφει τοῖς Ἀχαιοῖς συνα- 7
θροίζεσθαι μετὰ τῶν ὅπλων. τῆς δὲ πρωτοπορείας 69
τῶν Μακεδόνων ἐπιβαλούσης ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν
τὴν περὶ τὸ καλούμενον Ἀπέλαυρον, ἡ πρόκειται
τῆς τῶν Στυμφαλίων πόλεως περὶ δέκα στάδι', ἅμα

συνεκύρησε. καὶ τὴν τῶν Ἠλείων πρωτοπορείαν συμ-
2 *πεσεῖν ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν. ὁ μὲν οὖν Εὐριπίδας,*
συννοήσας τὸ γεγονὸς ἐκ τῶν προσηγγελμένων,
παραλαβὼν μεθ᾽ ἑαυτοῦ τινας τῶν ἱππέων καὶ δια-
δρὰς τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρη-
3 *σιν εἰς τὴν Ψωφῖδα ταῖς ἀνοδίαις· τὸ δὲ λοιπὸν*
πλῆθος τῶν Ἠλείων, ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ
προεστῶτος καὶ γεγονὸς ἐκπλαγὲς ἐπὶ τῷ συμβεβη-
κότι, κατὰ πορείαν ἔμενε, διαπορούμενον τί δεῖ
4 *ποιεῖν καὶ πῇ τρέπεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αὐ-*
τῶν οἱ προεστῶτες ὑπελάμβανον τῶν Ἀχαιῶν αὐ-
τῶν τινας συνεπιβεβοηθηκέναι· καὶ μάλιστ᾽ ἠπάτων
396. 5 *αὐτοὺς οἱ χαλκάσπιδες· Μεγαλοπολίτας γὰρ εἶναι* **367.**
τούτους ἐδόξαζον, διὰ τὸ τοιούτοις ὅπλοις κεχρῆσθαι
τοὺς προειρημένους ἐν τῷ περὶ Σελλασίαν [ἐν τῷ]
πρὸς Κλεομένη κινδύνῳ, καθοπλίσαντος Ἀντιγόνου
6 *τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν παροῦσαν χρείαν. διόπερ*
ἀπεχώρουν τηροῦντες τὰς τάξεις πρός τινας ὑπερ-
δεξίους τόπους, οὐκ ἀπελπίζοντες τὴν σωτηρίαν.
ἅμα δὲ τῷ προσάγοντας αὐτοῖς τοὺς Μακεδόνας
σύνεγγυς γενέσθαι λαβόντες ἔννοιαν τοῦ κατ᾽ ἀλή-
θειαν ὄντος, πάντες ὥρμησαν πρὸς φυγήν, ῥίψαν-
7 *τες τὰ ὅπλα. ζωγρίᾳ μὲν οὖν ἑάλωσαν αὐτῶν περὶ*
χιλίους καὶ διακοσίους, τὸ δὲ λοιπὸν διεφθάρη πλῆ-
θος, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, τὸ δ᾽ ὑπὸ τῶν
8 *κρημνῶν· διέφυγον δ᾽ οὐ πλείους τῶν ἑκατόν. ὁ*
δὲ Φίλιππος τά τε σκῦλα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους εἰς
9 *Κόρινθον ἀποπέμψας εἴχετο τῶν προκειμένων. τοῖς*
δὲ Πελοποννησίοις πᾶσι παράδοξον ἐφάνη τὸ γεγο-
νός· ἅμα γὰρ ἤκουον τὴν παρουσίαν καὶ τὴν νίκην
τοῦ βασιλέως.

Ποιησάμενος δὲ τὴν πορείαν διὰ τῆς Ἀρκαδίας, 70
καὶ πολλὰς ἀναδεξάμενος χιόνας καὶ ταλαιπωρίας
ἐν ταῖς περὶ τὸν Ὀλύγυρτον ὑπερβολαῖς, τῇ τρίτῃ
τῶν ἡμερῶν κατῆρε νύκτωρ εἰς Καφύας. θεραπεύ- 2
σας δὲ τὴν δύναμιν ἐπὶ δύ' ἡμέρας ἐνταῦθα, καὶ
προσαναλαβὼν Ἄρατον τὸν νεώτερον καὶ τοὺς ἅμα
τούτῳ συνηθροισμένους τῶν Ἀχαιῶν, ὥστ' εἶναι
τὴν ὅλην δύναμιν εἰς τοὺς μυρίους, προῆγε διὰ τῆς
Κλειτορίας ὡς ἐπὶ Ψωφῖδος, συναθροίζων ἐκ τῶν
πόλεων ὧν διεπορεύετο βέλη καὶ κλίμακας. ἡ δὲ 3
Ψωφὶς ἔστι μὲν ὁμολογούμενον καὶ παλαιὸν Ἀρκά-
δων κτίσμα τῆς Ἀζανίδος, κεῖται δὲ τῆς μὲν συμ-
πάσης Πελοποννήσου κατὰ τὴν μεσόγαιον, αὐτῆς
δὲ τῆς Ἀρκαδίας ἐπὶ τοῖς πρὸς δυσμὰς πέρασι, συν-
άπτουσα τοῖς περὶ τὰς ἐσχατιὰς κατοικοῦσι τῶν προσ-
εσπερίων Ἀχαιῶν· ἐπίκειται δ' εὐφυῶς τῇ τῶν 4
Ἠλείων χώρᾳ, μεθ' ὧν συνέβαινε τότε πολιτεύεσθαι
397. αὐτήν. πρὸς ἣν Φίλιππος τριταῖος ἐκ τῶν Καφυῶν 5
διανύσας, κατεστρατοπέδευε περὶ τοὺς ἀπέναντι τῆς 368.
πόλεως ὑπερκειμένους βουνούς, ἀφ' ὧν ἦν κατο-
πτεύειν τήν τε πόλιν ὅλην ἀσφαλῶς καὶ τοὺς πέριξ
αὐτῆς τόπους. συνθεωρῶν δὲ τὴν ὀχυρότητα τῆς 6
Ψωφῖδος ὁ βασιλεὺς ἠπορεῖτο τί χρὴ ποιεῖν. τὴν 7
γὰρ ἀφ' ἑσπέρας πλευρὰν αὐτῆς καταφέρεται λάβρος
χειμάρρους ποταμός, ὃς κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ
χειμῶνος ἄβατός ἐστι, ποιεῖ δὲ καὶ τὸ παράπαν ἐχυ-
ρὰν καὶ δυσπρόσοδον τὴν πόλιν διὰ τὸ μέγεθος
τοῦ κοιλώματος, ὃ κατὰ βραχὺ τῷ χρόνῳ κατείρ-
γασται φερόμενος ἐξ ὑπερδεξίων τόπων. παρὰ δὲ 8
τὴν ἀπ' ἠοῦς πλευρὰν ἔχει τὸν Ἐρύμανθον, μέγαν
καὶ λάβρον ποταμόν, ὑπὲρ οὗ πολὺς καὶ ὑπὸ πολλῶν

9 τεθρύληται λόγος. τοῦ δὲ χειμάρρου προσπίπτοντος
πρὸς τὸν Ἐρύμανθον ὑπὸ τὸ πρὸς μεσημβρίαν μέ-
ρος τῆς πόλεως, συμβαίνει τὰς μὲν τρεῖς ἐπιφανείας
αὐτῆς ὑπὸ τῶν ποταμῶν περιλαμβανομένας ἀσφα-
10 λίζεσθαι τὸν προειρημένον τρόπον· τῇ δὲ λοιπῇ, τῇ
πρὸς ἄρκτον, βουνὸς ἐρυμνὸς ἐπίκειται τετειχισμένος,
ἄκρας εὐφυοῦς καὶ πραγματικῆς λαμβάνων τάξιν.
ἔχει δὲ καὶ τείχη διαφέροντα τῷ μεγέθει καὶ ταῖς
11 κατασκευαῖς. πρὸς δὲ τούτοις βοήθειαν συνέβαινε
παρὰ τῶν Ἠλείων εἰσπεπτωκέναι, καὶ τὸν Εὐριπίδαν
ἐκ τῆς φυγῆς διασεσωσμένον ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ.
71 Ταῦτ' οὖν πάντα συνορῶν καὶ συλλογιζόμενος
ὁ Φίλιππος τὰ μὲν ἀφίστατο τοῖς λογισμοῖς τοῦ βιά-
ζεσθαι καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν, τὰ δὲ προθύμως
2 εἶχε, τὴν εὐκαιρίαν ὁρῶν τοῦ τόπου· καθ' ὅσον
γὰρ ἐπέκειτο τοῖς Ἀχαιοῖς τότε καὶ τοῖς Ἀρκάσι καὶ
πολεμητήριον ὑπῆρχε τοῖς Ἠλείοις ἀσφαλές, κατὰ
τοσοῦτον πάλιν κρατηθὲν ἔμελλε τῶν μὲν Ἀρκάδων
προκεῖσθαι, κατὰ δὲ τῶν Ἠλείων ὁρμητήριον ὑπάρ-
3 ξειν τοῖς συμμάχοις εὔκαιρον. διόπερ ἐπὶ τοῦτο τὸ
898. μέρος ὁρμήσας τῇ γνώμῃ παρήγγελλε τοῖς Μακεδό-
σιν ἅμα τῷ φωτὶ πᾶσιν ἀριστοποιεῖσθαι καὶ διε-
4 σκευασμένους ἑτοίμους ὑπάρχειν. μετὰ δὲ ταῦτα 869.
διαβὰς τὴν κατὰ τὸν Ἐρύμανθον γέφυραν, οὐδενὸς
ἐμποδὼν στάντος διὰ τὸ παράδοξον τῆς ἐπιβολῆς,
ἧκε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐνεργῶς καὶ καταπληκτι-
5 κῶς. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐριπίδαν καὶ πάντες οἱ κατὰ
τὴν πόλιν διηπόρουν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῷ πε-
πεῖσθαι μήτ' ἂν ἐξ ἐφόδου τολμῆσαι τοὺς πολεμίους
προσβαλεῖν καὶ βιάζεσθαι πρὸς οὕτως ὀχυρὰν πόλιν
μήτε χρόνιον ἂν συστήσασθαι πολιορκίαν διὰ τὴν

τοῦ καιροῦ περίστασιν. ἅμα δὲ ταῦτα λογιζόμενοι 6
διηπίστουν ἀλλήλοις, δεδιότες μὴ πρᾶξιν ὁ Φίλιππος
εἴη διὰ τῶν ἔνδον συνεσταμένος κατὰ τῆς πόλεως.
ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἑώρων τοιοῦτον ἐξ αὐτῶν γινόμενον, 7
ὥρμησαν οἱ μὲν πλείους ἐπὶ τὰ τείχη βοηθήσοντες,
οἱ δὲ μισθοφόροι τῶν Ἠλείων κατά τινα πύλην
ὑπερδέξιον ἐξῆλθον ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς πολεμίοις.
ὁ δὲ βασιλεὺς διατάξας κατὰ τρεῖς τόπους τοὺς 8
προσοίσοντας τῷ τείχει τὰς κλίμακας, καὶ τούτοις
ὁμοίως μερίσας τοὺς ἄλλους Μακεδόνας, μετὰ ταῦτα
διὰ τῶν σαλπιγκτῶν ἀποδοὺς ἑκάστοις τὸ σύνθημα
πανταχόθεν ἅμα τὴν προσβολὴν ἐποιεῖτο τοῖς τεί-
χεσι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠμύνοντο γενναίως οἱ 9
κατέχοντες τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῶν κλιμά-
κων ἀπέρριπτον· ἐπεὶ δ' ἥ τε χορηγία τῶν βελῶν 10
καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἐπιτηδείων
ἐνέλειπεν, ὡς ἂν ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς παρασκευῆς
γεγενημένης, οἵ τε Μακεδόνες οὐ κατεπλήττοντο τὸ
γινόμενον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν τοῦ ῥιφέντος ἀπὸ τῶν κλι-
μάκων χώραν ὁ κατόπιν ἀμελλήτως ἐπέβαινε, τέλος 11
οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως τραπέντες ἔφευγον πάντες
πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, τῶν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως
οἱ μὲν Μακεδόνες ἐπέβησαν τοῦ τείχους, οἱ δὲ
Κρῆτες πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ὑπερδέξιον πύλην ἐπεξ-
ελθόντας τῶν μισθοφόρων συμμίξαντες ἠνάγκασαν
399. αὐτοὺς οὐδενὶ κόσμῳ ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν.
οἷς ἐπικείμενοι καὶ προσφέροντες τὰς χεῖρας συνεισ- 12
έπεσον διὰ τῆς πύλης· ἐξ οὗ συνέβη πανταχόθεν
ἅμα καταληφθῆναι τὴν πόλιν. οἱ μὲν οὖν Ψωφί- 13
διοι μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀπεχώρησαν εἰς τὴν 870.
ἄκραν, ἅμα δὲ τούτοις οἱ περὶ τὸν Εὐριπίδαν,

ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν διασῳζομένων·
72 οἱ δὲ Μακεδόνες εἰσπεσόντες τὴν μὲν ἐνδομενίαν
ἅπασαν ἐκ τῶν οἰκιῶν παραχρῆμα διήρπασαν, μετὰ
δὲ ταῦτα ταῖς οἰκίαις ἐπισκηνώσαντες κατεῖχον τὴν
2 πόλιν. οἱ δὲ συμπεφευγότες εἰς τὴν ἀκρόπολιν,
οὐδεμιᾶς σφίσι παρασκευῆς ὑπαρχούσης, προορώ-
μενοι τὸ μέλλον ἔγνωσαν ἐγχειρίζειν σφᾶς αὐτοὺς
3 τῷ Φιλίππῳ. πέμψαντες οὖν κήρυκα πρὸς τὸν βα-
σιλέα, καὶ λαβόντες συγχώρημα περὶ πρεσβείας, ἐξαπ-
έστειλαν τοὺς ἄρχοντας καὶ μετὰ τούτων Εὐρι-
πίδαν· οἳ καὶ ποιησάμενοι σπονδὰς ἔλαβον τὴν
ἀσφάλειαν τοῖς συμπεφευγόσιν ὁμοῦ ξένοις καὶ πολί-
4 ταις. οὗτοι μὲν οὖν αὖτις ἐπανῆλθον ὅθεν ὥρμη-
σαν, ἔχοντες παράγγελμα μένειν κατὰ χώραν, ἕως
ἂν ἡ δύναμις ἀναζεύξῃ, μή τινες ἀπειθήσαντες τῶν
5 στρατιωτῶν διαρπάσωσιν αὐτούς· ὁ δὲ βασιλεὺς
ἐπιγενομένης χιόνος ἠναγκάσθη μένειν ἐπὶ τόπου
τινὰς ἡμέρας. ἐν αἷς συναγαγὼν τοὺς παρόντας
τῶν Ἀχαιῶν πρῶτον μὲν τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν
εὐκαιρίαν ἐπεδείκνυε τῆς πόλεως πρὸς τὸν ἐνεστῶτα
6 πόλεμον, ἀπελογίσατο δὲ καὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν
εὔνοιαν, ἣν ἔχοι πρὸς τὸ ἔθνος, ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἔφη
καὶ νῦν παραχωρεῖν καὶ διδόναι τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν
πόλιν· προκεῖσθαι γὰρ αὐτῷ τὰ δυνατὰ χαρίζεσθαι
7 καὶ μηθὲν ἐλλείπειν προθυμίας. ἐφ' οἷς εὐχαρι-
στούντων αὐτῷ τῶν τε περὶ τὸν Ἄρατον καὶ τῶν
πολλῶν, διαλύσας τὴν ἐκκλησίαν ὁ μὲν Φίλιππος
μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας ἐπὶ Λασιῶνος ἐποιεῖτο
8 τὴν πορείαν, οἱ δὲ Ψωφίδιοι καταβάντες ἐκ τῆς
400. ἄκρας ἐκομίσαντο τὴν πόλιν καὶ τὰς οἰκήσεις ἕκα-
στοι τὰς αὑτῶν, οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐριπίδαν ἀπῆλθον

εἰς τὸν Κόρινθον κἀκεῖθεν εἰς Αἰτωλίαν. τῶν δ' 9
Ἀχαϊκῶν ἀρχόντων οἱ παρόντες ἐπὶ μὲν τὴν ἄκραν
ἐπέστησαν μετὰ φυλακῆς ἱκανῆς Πρόσλαον Σικυώ-
νιον, ἐπὶ δὲ τὴν πόλιν Πυθίαν Πελληνέα.
Καὶ τὰ μὲν περὶ Ψωφῖδα τοῦτον ἐπετελέσθη 10
τὸν τρόπον. οἱ δὲ παραφυλάττοντες τὸν Λασιῶνα 73 871.
τῶν Ἠλείων, συνέντες τὴν παρουσίαν τῶν Μακε-
δόνων, πεπυσμένοι δὲ καὶ τὰ γεγονότα περὶ τὴν
Ψωφῖδα, παραχρῆμα τὴν πόλιν ἐξέλιπον. ὁ δὲ βα- 2
σιλεὺς ὡς θᾶττον ἧκε, ταύτην μὲν ἐξ ἐφόδου παρ-
έλαβε, συναύξων δὲ τὴν πρόθεσιν, ἣν εἶχε πρὸς
τὸ ἔθνος, παρέδωκε καὶ τὸν Λασιῶνα τοῖς Ἀχαιοῖς.
ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Στράτον ἐκλιπόντων τῶν Ἠλείων
ἀποκατέστησε τοῖς Τελφουσίοις. ταῦτα δὲ διαπρα- 3
ξάμενος ἧκε πεμπταῖος εἰς Ὀλυμπίαν. θύσας δὲ
τῷ θεῷ καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἑστιάσας, ἅμα δὲ καὶ
τὴν λοιπὴν προσαναπαύσας δύναμιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέ-
ρας, μετὰ ταῦτα πάλιν ἀνέζευξε. καὶ προελθὼν 4
εἰς τὴν Ἠλείαν τὰς μὲν προνομὰς ἐπαφῆκε κατὰ
τῆς χώρας, αὐτὸς δὲ κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸ κα-
λούμενον Ἀρτεμίσιον. προσδεξάμενος δ' ἐνταῦθα 5
τὴν λείαν μετέβη πάλιν ἐπὶ τὸ Διοσκούριον. δῃου-
μένης δὲ τῆς χώρας, πολὺ μὲν ἦν τὸ τῶν ἁλισκομέ-
νων πλῆθος, ἔτι δὲ πλέον τὸ συμφεῦγον εἰς τὰς
παρακειμένας κώμας καὶ τοὺς ἐρυμνοὺς τῶν τόπων.
συμβαίνει γὰρ τὴν τῶν Ἠλείων χώραν διαφερόντως 6
οἰκεῖσθαι καὶ γέμειν σωμάτων καὶ κατασκευῆς παρὰ
τὴν ἄλλην Πελοπόννησον. ἔνιοι γὰρ αὐτῶν οὕτως 7
στέργουσι τὸν ἐπὶ τῶν ἀγρῶν βίον ὥστε τινὰς ἐπὶ
δύο καὶ τρεῖς γενεάς, ἔχοντας ἱκανὰς οὐσίας, μὴ
401. παραβεβληκέναι τὸ παράπαν εἰς ἁλίαν. τοῦτο δὲ 8

*γίνεται διὰ τὸ μεγάλην ποιεῖσθαι σπουδὴν καὶ πρό-
νοιαν τοὺς πολιτευομένους τῶν ἐπὶ τῆς χώρας κατοι-
κούντων, ἵνα τό τε δίκαιον αὐτοῖς ἐπὶ τόπου διεξά-
γηται καὶ τῶν πρὸς βιωτικὰς χρείας μηδὲν ἐλλείπῃ.*
9 *δοκοῦσι δέ μοι πάντα ταῦτα καὶ διὰ τὸ πλῆθος μὲν
τῆς χώρας τὸ παλαιὸν ἐπινοῆσαι καὶ νομοθετῆσαι,
τὸ δὲ πλεῖστον διὰ τὸν ὑπάρχοντά ποτε παρ' αὐτοῖς*
10 *ἱερὸν βίον, ὅτε λαβόντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων συγ-
χώρημα διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων ἱερὰν καὶ
ἀπόρθητον ᾤκουν τὴν Ἠλείαν, ἄπειροι παντὸς ὄντες*
74 *δεινοῦ καὶ πάσης πολεμικῆς περιστάσεως. μετὰ δὲ* 872.
*ταῦτα διὰ τὴν Ἀρκάδων ἀμφισβήτησιν περὶ Λασιῶ-
νος καὶ τῆς Πισάτιδος πάσης ἀναγκασθέντες ἐπαμύ-
νειν τῇ χώρᾳ καὶ μεταλαβεῖν τὰς ἀγωγὰς τῶν βίων,*
2 *οὐκέτι περὶ τοῦ πάλιν ἀνακτήσασθαι παρὰ τῶν Ἑλ-
λήνων τὴν παλαιὰν καὶ πάτριον ἀσυλίαν οὐδὲ τὴν
τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν ἔσχον, ἀλλ' ἔμειναν ἐπὶ τῶν
αὐτῶν, οὐκ ὀρθῶς κατά γε τὴν (ἐμὴν γνώμην) περὶ*
3 *τοῦ μέλλοντος ποιούμενοι πρόνοιαν. εἰ γάρ, ἧς
πάντες εὐχόμεθα τοῖς θεοῖς τυχεῖν, καὶ πᾶν ὑπο-
μένομεν ἱμείροντες αὐτῆς μετασχεῖν, καὶ μόνον τοῦτο
τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν ἀναμφισβήτητόν ἐστι παρ'
ἀνθρώποις, λέγω δὴ τὴν εἰρήνην, ταύτην δυνάμενοί
τινες μετὰ τοῦ δικαίου καὶ καθήκοντος παρὰ τῶν
Ἑλλήνων εἰς πάντα τὸν χρόνον ἀδήριτον κτᾶσθαι
παρολιγωροῦσιν ἢ προυργιαίτερόν τι ποιοῦνται τού-
του, πῶς οὐκ ἂν ὁμολογουμένως ἀγνοεῖν δόξαιεν;*
4 *νὴ Δί', ἀλλ' ἴσως εὐεπίθετοι τοῖς πολεμεῖν καὶ
παρασπονδεῖν προθεμένοις ἐκ τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς*
5 *γίνονται τῶν βίων. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν σπάνιον, κἂν
ποτε γένηται, δυνάμενον κοινῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων*

τυγχάνειν ἐπικουρίας· πρὸς δὲ τὰς κατὰ μέρος ἀδι- 6
κίας ὑπογενομένης τοῖς βίοις χορηγίας, ὅπερ εἰκὸς
ὑπάρξειν πάντα χρόνον ἐν εἰρήνῃ διάγουσι, δῆλον
402. ὡς οὐκ ἂν ἠπόρησαν ξένων καὶ μισθοφόρων τῶν
κατὰ τόπους ἢ καιροὺς παρεφεδρευόντων. νῦν δὲ 7
τὸ σπάνιον καὶ παράδοξον δεδιότες, ἐν συνεχέσι
πολέμοις καὶ καταφθοραῖς τήν τε χώραν ἔχουσι καὶ
τοὺς βίους.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν τῆς Ἠλείων ὑπομνήσεως 8
εἰρήσθω χάριν, ἐπειδὴ τὰ τῶν καιρῶν οὐδέποτε πρό-
τερον εὐφυεστέραν διάθεσιν ἔσχηκε τῆς νῦν (πρὸς
τὸ) παρὰ πάντων ὁμολογουμένην κτήσασθαι τὴν
ἀσυλίαν· τὴν δὲ χώραν, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον,
ἔτι τῆς παλαιᾶς συνηθείας οἷον αἰθυγμάτων ἐμμε-
νόντων, οἰκοῦσι διαφερόντως Ἠλεῖοι. διὸ καὶ κατὰ 75
τὴν Φιλίππου παρουσίαν ἄπλετον μὲν ἦν τὸ τῶν
ἁλισκομένων πλῆθος, ἔτι δὲ πλεῖον τὸ τῶν συμπε- 373.
φευγότων. πλείστη δ᾽ ἀποσκευὴ καὶ πλεῖστος ὄχλος 2
ἠθροίσθη σωμάτων καὶ θρεμμάτων εἰς τὸ χωρίον,
ὃ καλοῦσι Θαλάμας, διὰ τὸ τήν τε χώραν τὴν πέ-
ριξ αὐτοῦ στενὴν εἶναι καὶ δυσέμβολον τό τε χω-
ρίον ἀπραγμάτευτον καὶ δυσπρόσοδον. ἀκούων δ᾽ 3
ὁ βασιλεὺς τὸ πλῆθος τῶν συμπεφευγότων εἰς τὸν
προειρημένον τόπον, καὶ κρίνας μηδὲν ἀβασάνιστον
μηδ᾽ ἀπέραντον ἀπολιπεῖν, τοῖς μὲν μισθοφόροις
προκατελάβετο τοὺς ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς εὐφυῶς κει-
μένους τόπους, αὐτὸς δὲ τὴν ἀποσκευὴν καταλιπὼν 4
ἐν τῷ χάρακι καὶ τὸ πλεῖον μέρος τῆς δυνάμεως,
ἀναλαβὼν τοὺς πελταστὰς καὶ (τοὺς) εὐζώνους προῆγε
διὰ τῶν στενῶν· οὐδενὸς δὲ κωλύοντος ἧκε πρὸς
τὸ χωρίον. καταπλαγέντων δὲ τῶν συμπεφευγότων 5

τὴν ἔφοδον, ἅτε δὴ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν χρείαν
ἀπείρως καὶ ἀπαρασκεύως διακειμένων, ἅμα δὲ καὶ
συνδεδραμηκότος ὄχλου συρφετώδους, ταχέως παρέ-
6 δοσαν αὑτούς· ἐν οἷς ἦσαν καὶ μισθοφόροι διακό-
σιοι μιγάδες, οὓς ἧκεν ἔχων Ἀμφίδαμος ὁ στρατηγὸς
403. 7 τῶν Ἠλείων. ὁ δὲ Φίλιππος, κυριεύσας ἀποσκευῆς
τε πολλῆς καὶ σωμάτων πλειόνων ἢ πεντακισχιλίων,
πρὸς δὲ τούτοις τῆς τετράποδος λείας ἀναρίθμητον
ἐξελασάμενος πλῆθος, τότε μὲν ἐπανῆλθε πρὸς χά-
8 ρακα, μετὰ δὲ ταῦτα τῆς δυνάμεως ὑπεργεμούσης
αὐτῷ παντοδαπῆς ὠφελείας, βαρὺς ὢν καὶ δύσχρη-
στος, ἀνεχώρει διὰ ταῦτα, καὶ κατέζευξε πάλιν εἰς
τὴν Ὀλυμπίαν.

76 Ἀπελλῆς δ', ὃς ἦν μὲν εἷς τῶν ὑπ' Ἀντιγόνου
καταλειφθέντων ἐπιτρόπων τοῦ παιδός, πλεῖστον
δ' ἐτύγχανε τότε δυνάμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ, βου-
ληθεὶς τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος ἀγαγεῖν εἰς παραπλη-
σίαν διάθεσιν τῇ Θετταλῶν, ἐπεβάλετο πρᾶγμα ποιεῖν
2 μοχθηρόν. Θετταλοὶ γὰρ ἐδόκουν μὲν κατὰ νόμους
πολιτεύειν καὶ πολὺ διαφέρειν Μακεδόνων, διέφερον
δ' οὐδέν, ἀλλὰ πᾶν ὁμοίως ἔπασχον Μακεδόσι καὶ
3 πᾶν ἐποίουν τὸ προσταττόμενον τοῖς βασιλικοῖς. διὸ 374.
καὶ πρὸς ταύτην ἁρμοζόμενος τὴν ὑπόθεσιν ὁ προει-
ρημένος ἐπεβάλετο καταπειράζειν τῶν συστρατευο-
4 μένων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπέτρεψε τοῖς Μακε-
δόσιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῶν σταθμῶν ἀεὶ τοὺς προκατέ-
χοντας τῶν Ἀχαιῶν καταλύσεις, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
5 λείαν ἀφαιρεῖσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς χεῖρας προσ-
έφερε διὰ τῶν ὑπηρετῶν ἐπὶ ταῖς τυχούσαις αἰτίαις,
τοὺς δὲ συναγανακτοῦντας ἢ προσβοηθοῦντας τοῖς
μαστιγουμένοις παρὼν αὐτὸς εἰς τὴν ἅλυσιν ἀπῆγε,

πεπεισμένος διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου τὸ κατὰ βραχὺ 6
λήσειν εἰς συνήθειαν ἀγαγὼν τοῦ μηδένα μηδὲν
ἡγεῖσθαι δεινόν, ὅ ποτ' ἂν πάσχῃ τις ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, καὶ ταῦτα μικροῖς χρόνοις πρότερον μετ' Ἀν- 7
τιγόνου συνεστρατευμένος, καὶ τεθεαμένος τοὺς
Ἀχαιοὺς ὅτι παντὸς δεινοῦ λαβεῖν πεῖραν ὑπέμειναν,
ἐφ' ᾧ μὴ ποιεῖν Κλεομένει τὸ προστάττόμενον. οὐ 8
μὴν ἀλλὰ συστραφέντων τινῶν Ἀχαϊκῶν νεανίσκων,
404. *καὶ προσελθόντων τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον καὶ διασα-*
φούντων τὴν Ἀπελλοῦ βούλησιν, ἧκον ἐπὶ τὸν Φί-
λιππον οἱ περὶ τὸν Ἄρατον, κρίναντες ἐν ἀρχαῖς
περὶ τῶν τοιούτων διίστασθαι καὶ μὴ καταμέλλειν.
ἐντυχόντων δ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ περὶ τούτων, δια- 9
κούσας ὁ Φίλιππος τὰ γεγονότα, τοὺς μὲν νεανί-
σκους παρεκάλει θαρρεῖν, ὡς οὐδενὸς αὐτοῖς ἔτι
συμβησομένου τοιούτου, τῷ δ' Ἀπελλῇ παρήγγειλε
μηδὲν ἐπιτάττειν τοῖς Ἀχαιοῖς χωρὶς τῆς τοῦ στρα-
τηγοῦ γνώμης.

Φίλιππος μὲν οὖν κατὰ τὴν ὁμιλίαν τὴν πρὸς 77
τοὺς ἐν (τοῖς) ὑπαίθροις συνδιατρίβοντας καὶ κατὰ
τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς πρᾶξιν καὶ τόλμαν οὐ μόνον
παρὰ τοῖς στρατευομένοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς λοι-
ποῖς πᾶσι Πελοποννησίοις εὐδοκίμει. βασιλέα γὰρ 2
πλείοσιν ἀφορμαῖς ἐκ φύσεως κεχορηγημένον πρὸς
πραγμάτων κατάκτησιν οὐκ εὐμαρὲς εὑρεῖν· καὶ γὰρ 3
ἀγχίνοια καὶ μνήμη καὶ χάρις ἐπῆν αὐτῷ διαφέρουσα,
πρὸς δὲ τούτοις ἐπίφασις βασιλικὴ καὶ δύναμις, τὸ
δὲ μέγιστον, πρᾶξις καὶ τόλμα πολεμική. καὶ τί δή 4
ποτ' ἦν τὸ ταῦτα πάντα καταγωνισάμενον καὶ ποιή- **375.**
σαν ἐκ βασιλέως εὐφυοῦς τύραννον ἄγριον οὐκ
εὐχερὲς διὰ βραχέων δηλῶσαι. διὸ καὶ περὶ μὲν

τούτων σκέπτεσθαι καὶ διαπορεῖν ἄλλος ἁρμόσει
5 *καιρὸς μᾶλλον τοῦ νῦν ἐνεστῶτος· ὁ δὲ Φίλιππος*
ἐκ τῆς Ὀλυμπίας ἀναζεύξας τὴν ἐπὶ Φαραίαν παρῆν
εἰς Τέλφουσαν κἀκεῖθεν εἰς Ἡραίαν. καὶ τὴν μὲν
λείαν ἐλαφυροπώλει, τὴν δὲ γέφυραν ἐπεσκεύαζε
τὴν κατὰ τὸν Ἀλφειόν, βουλόμενος ταύτῃ ποιήσα-
6 *σθαι τὴν εἰς τὴν Τριφυλίαν εἰσβολήν. κατὰ δὲ*
τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Δωρίμαχος ὁ τῶν Αἰτωλῶν
στρατηγός, δεομένων τῶν Ἠλείων σφίσι βοηθεῖν
πορθουμένοις, ἑξακοσίους Αἰτωλοὺς καὶ στρατηγὸν
405. 7 *Φιλλίδαν αὐτοῖς ἐξέπεμψεν. ὃς παραγενόμενος εἰς*
τὴν Ἠλείαν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους τῶν
Ἠλείων, ὄντας εἰς πεντακοσίους, καὶ πολιτικοὺς χι-
λίους, ἅμα δὲ τούτοις τοὺς Ταραντίνους, ἧκε βοη-
8 *θῶν εἰς τὴν Τριφυλίαν, ἣ τῆς μὲν προσηγορίας*
τέτευχε ταύτης ἀπὸ Τριφύλου τῶν Ἀρκάδος παίδων
ἑνός, κεῖται δὲ τῆς Πελοποννήσου παρὰ θάλατταν
μεταξὺ τῆς Ἠλείων καὶ Μεσσηνίων χώρας, τέτρα-
πται δ' εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, ἐσχατεύουσα τῆς
9 *Ἀρκαδίας ὡς πρὸς χειμερινὰς δύσεις, ἔχει δ' ἐν*
αὑτῇ πόλεις ταύτας, Σαμικόν, Λέπρεον, Ὕπαναν,
Τυπανέας, Πύργον, Αἴπιον, Βώλακα, Στυλάγγιον,
10 *Φρίξαν. ὧν ὀλίγοις χρόνοις πρότερον ἐπικρατήσαν-*
τες Ἠλεῖοι προσελάβοντο καὶ τὴν τῶν Ἀλιφειρέων
πόλιν, οὖσαν ἐξ ἀρχῆς (ὑπ') Ἀρκαδίαν [καὶ Μεγαλό-
πολιν], Λυδιάδου τοῦ Μεγαλοπολίτου κατὰ τὴν τυ-
ραννίδα πρός τινας ἰδίας πράξεις ἀλλαγὴν δόντος
τοῖς Ἠλείοις.

78 *Πλὴν ὅ γε Φιλλίδας τοὺς μὲν Ἠλείους εἰς Λέ-*
πρεον, τοὺς δὲ μισθοφόρους εἰς Ἀλίφειραν ἀπο-
στείλας, αὐτὸς δὲ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔχων ἐν Τυπανέαις

ἐκαραδόκει τὸ συμβησόμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπο- 2
θέμενος τὴν ἀποσκευὴν καὶ διαβὰς τῇ γεφύρᾳ τὸν
Ἀλφειὸν ποταμόν, ὃς ῥεῖ παρ' αὐτὴν τὴν τῶν
Ἡραιέων πόλιν, ἧκε πρὸς τὴν Ἀλίφειραν, ἣ κεῖται 3 376.
μὲν ἐπὶ λόφου κρημνώδους πανταχόθεν, ἔχοντος
πλεῖον ἢ δέκα σταδίων πρόσβασιν, ἔχει δ' ἄκραν
ἐν αὐτῇ τῇ κορυφῇ τοῦ σύμπαντος λόφου καὶ χαλ-
κοῦν Ἀθηνᾶς ἀνδριάντα, κάλλει καὶ μεγέθει δια-
φέροντα. οὗ τὴν μὲν αἰτίαν, ἀπὸ ποίας προθέσεως 4
ἢ χορηγίας ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς κατασκευῆς, ἀμ-
φισβητεῖσθαι συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις —
406. οὔτε γὰρ πόθεν οὔτε τίς ἀνέθηκεν εὑρίσκεται τρα-
νῶς — τὸ μέντοι γε τῆς τέχνης ἀποτέλεσμα συμφω- 5
νεῖται παρὰ πᾶσι, διότι τῶν μεγαλομερεστάτων καὶ
τεχνικωτάτων ἔργων ἐστίν, Ὑπατοδώρου καὶ Σω-
στράτου κατεσκευακότων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιγενομέ- 6
νης ἡμέρας αἰθρίου καὶ λαμπρᾶς, διατάξας ὑπὸ τὴν
ἑωθινὴν ὁ βασιλεὺς κατὰ πλείους τόπους τούς τε
τὰς κλίμακας φέροντας καὶ τὰς τῶν μισθοφόρων
ἐφεδρείας πρὸ τούτων, ἐπὶ δὲ τοῖς προειρημένοις 7
τοὺς Μακεδόνας διῃρημένους κατόπιν ἑκάστοις ἐπι-
στήσας, ἅμα τῷ τὸν ἥλιον ἐπιβάλλειν πᾶσι προσέ-
ταξε προσβαίνειν πρὸς τὸν λόφον. ποιούντων δὲ τὸ 8
παραγγελθὲν ἐκθύμως καὶ καταπληκτικῶς τῶν Μα-
κεδόνων, συνέβαινε τοὺς Ἀλιφειρεῖς πρὸς τούτους
ὁρμᾶν ἀεὶ καὶ συντρέχειν τοὺς τόπους, οἷς μάλιστα
τοὺς Μακεδόνας ἑώρων προσπελάζοντας. κατὰ δὲ 9
τὸν καιρὸν τοῦτον αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔχων τοὺς ἐπι-
τηδειοτάτους διά τινων κρημνῶν ἔλαθε πρὸς τὸ
τῆς ἄκρας προάστειον ἀναβάς. ἀποδοθέντος δὲ τοῦ 10
συνθήματος, πάντες ἅμα προσερείσαντες τὰς κλί-

11 μακας κατεπείραζον τῆς πόλεως. πρῶτος μὲν οὖν
ὁ βασιλεὺς κατέσχε τὸ προάστειον τῆς ἄκρας, ἔρη-
μον καταλαβών· τούτου δ' ἐμπιπραμένου, προϊδό-
μενοι τὸ μέλλον οἱ τοῖς τείχεσιν ἐπαμύνοντες, καὶ
περιδεεῖς γενόμενοι μὴ τῆς ἄκρας προκαταληφθεί-
σης στερηθῶσι καὶ τῆς τελευταίας ἐλπίδος, ὥρμησαν
ἀπολιπόντες τὰ τείχη φεύγειν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν.
12 οἱ δὲ Μακεδόνες, γενομένου τούτου, παραχρῆμα
13 καὶ τῶν τειχῶν καὶ τῆς πόλεως ἐκυρίευσαν. μετὰ
δὲ ταῦτα διαπρεσβευσαμένων τῶν ἐκ τῆς ἄκρας 377.
πρὸς τὸν Φίλιππον, δοὺς τὴν ἀσφάλειαν παρέλαβε
καὶ ταύτην καθ' ὁμολογίαν.
79 Συντελεσθέντων δὲ τούτων, καταπλαγεῖς γεγο-
νότες πάντες οἱ κατὰ τὴν Τριφυλίαν ἐβουλεύοντο
407. 2 περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἰδίων πατρίδων. ὁ δὲ
Φιλλίδας ἐκλιπὼν τὰς Τυπανέας, προσδιαρπάσας
τινὰς τῶν οἰκιῶν, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Λέπρεον·
3 ταῦτα γὰρ ἐπίχειρα τότε τοῖς Αἰτωλῶν ἐγίνετο συμ-
μάχοις, τὸ μὴ μόνον ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις και-
ροῖς ἐγκαταλείπεσθαι προφανῶς, ἀλλὰ καὶ διαρπα-
γέντας ἢ προδοθέντας τούτοις περιπίπτειν ὑπὸ τῶν
συμμάχων, ἃ τοῖς κρατηθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων
4 ὀφείλεται πάσχειν. οἱ δὲ Τυπανεᾶται παρέδοσαν
τῷ Φιλίππῳ τὴν πόλιν. τούτοις δὲ τὸ παραπλήσιον
5 ἐποίησαν οἱ τὴν Ὕπαναν κατοικοῦντες. ἅμα δὲ τού-
τοις Φιαλεῖς, ἀκούοντες τὰ περὶ τὴν Τριφυλίαν καὶ
δυσαρεστούμενοι τῇ τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίᾳ, κατέ-
λαβον μετὰ τῶν ὅπλων τὸν περὶ τὸ πολεμάρχιον
6 τόπον. οἱ δὲ τῶν Αἰτωλῶν πειραταί, διατρίβοντες
ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διὰ τὰς ἐκ τῆς Μεσσηνίας ὠφε-
λείας, τὸ μὲν πρῶτον οἷοί τ' ἦσαν ἐγχειρεῖν καὶ

κατατολμᾶν τῶν Φιαλέων, ὁρῶντες δὲ τοὺς πολίτας 7
ὁμοθυμαδὸν ἀθροιζομένους πρὸς τὴν βοήθειαν,
ἀπέστησαν τῆς ἐπιβολῆς, σπεισάμενοι δὲ καὶ λαβόν-
τες τὰς αὑτῶν ἀποσκευὰς ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως.
οἱ δὲ Φιαλεῖς διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τὸν Φίλιππον 8
ἐνεχείρισαν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν.

Ἔτι δὴ τούτων πραττομένων οἱ Λεπρεᾶται κα- 80
ταλαβόμενοι τόπον τινὰ τῆς πόλεως ἠξίουν ἐκχω-
ρεῖν τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως τοὺς Ἠλείους καὶ τοὺς
Αἰτωλούς, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς παρὰ Λακεδαιμονίων·
ἧκε γὰρ καὶ παρ' ἐκείνων αὐτοῖς βοήθεια. τὸ μὲν 2
οὖν πρῶτον οἱ περὶ τὸν Φιλλίδαν οὐ προσεῖχον,
ἀλλ' ἔμενον, ὡς καταπληξόμενοι τοὺς ἐν τῇ πόλει·
τοῦ δὲ βασιλέως εἰς μὲν τὴν Φιγάλειαν Ταυρίωνα 3
μετὰ στρατιωτῶν ἐξαποστείλαντος, αὐτοῦ δὲ προά-
γοντος εἰς τὸ Λέπρεον καὶ συνεγγίζοντος ἤδη τῇ
408. πόλει, συνέντες οἱ περὶ τὸν Φιλλίδαν ἐταπεινώθη- 378.
σαν, οἱ δὲ Λεπρεᾶται προσεπερρώσθησαν ταῖς ὁρ-
μαῖς. καλὸν γὰρ δὴ τοῦτο Λεπρεάταις ἔργον πέ- 4
πρακται, τὸ χιλίων μὲν ἔνδον ὄντων Ἠλείων, χιλίων
δὲ σὺν τοῖς πειραταῖς Αἰτωλῶν, πεντακοσίων δὲ
μισθοφόρων, διακοσίων δὲ Λακεδαιμονίων, πρὸς
δὲ τούτοις τῆς ἄκρας κατεχομένης, ὅμως ἀντιποιή-
σασθαι τῆς ἑαυτῶν πατρίδος καὶ μὴ προέσθαι τὰς
σφετέρας ἐλπίδας. ὁ δὲ Φιλλίδας, ὁρῶν τοὺς Λε- 5
πρεάτας ἀνδρωδῶς ὑφισταμένους καὶ τοὺς Μακε-
δόνας ἐγγίζοντας, ἐξεχώρησε τῆς πόλεως ἅμα τοῖς
Ἠλείοις καὶ τοῖς παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων. οἱ μὲν 6
οὖν παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν Κρῆτες διὰ τῆς Μεσση-
νίας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθον, οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλ-
λίδαν ἐποιοῦντο τὴν ἀπόλυσιν ὡς ἐπὶ τὸ Σαμικόν.

7 τὸ δὲ τῶν Λεπρεατῶν πλῆθος, ἐγκρατὲς γεγονὸς τῆς
πατρίδος, ἐξαπέστελλε πρεσβευτάς, ἐγχειρίζον τῷ Φι-
8 λίππῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ γε-
γονότα, τὴν μὲν λοιπὴν δύναμιν εἰς τὸ Λέπρεον
ἀπέστειλε, τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς εὐζώνους ἀνα-
λαβὼν ἡγεῖτο, συνάψαι σπεύδων τοῖς περὶ τὸν Φιλ-
9 λίδαν. καταλαβὼν δὲ τῆς μὲν ἀποσκευῆς ἐγκρατὴς
ἐγένετο πάσης, οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλλίδαν κατετάχη-
10 σαν εἰς τὸ Σαμικὸν παραπεσόντες. προσστρατοπε-
δεύσας δὲ τῷ χωρίῳ, καὶ τὴν λοιπὴν ἐπισπασάμενος
ἐκ τοῦ Λεπρέου δύναμιν, ἔμφασιν ἐποίει τοῖς ἔνδον
11 ὡς πολιορκήσων τὸ χωρίον. οἱ δ' Αἰτωλοὶ μετὰ
τῶν Ἠλείων οὐδὲν ἔχοντες ἕτοιμον πρὸς πολιορ-
κίαν πλὴν χερῶν, καταπλαγέντες τὴν περίστασιν
12 ἐλάλουν περὶ ἀσφαλείας πρὸς τὸν Φίλιππον. λα-
βόντες δὲ συγχώρημα μετὰ τῶν ὅπλων ποιήσασθαι
τὴν ἀπόλυσιν, οὗτοι μὲν ὥρμησαν εἰς τὴν Ἠλείαν·
ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ μὲν Σαμικοῦ παραυτίκα κύριος
13 ἐγένετο, μετὰ δὲ ταῦτα, παραγενομένων πρὸς αὐτὸν
καὶ τῶν ἄλλων μεθ' ἱκετηρίας, παρέλαβε Φρίξαν,
409. Στυλάγγιον, Αἴπιον, Βώλακα, Πύργον, Ἐπιτάλιον.
14 ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸ
Λέπρεον, πᾶσαν ὑφ' ἑαυτὸν πεποιημένος τὴν Τρι- 379.
15 φυλίαν ἐν ἡμέραις ἕξ. παρακαλέσας δὲ τοὺς Λε-
πρεάτας τὰ πρέποντα τῷ καιρῷ, καὶ φυλακὴν εἰσα-
γαγὼν εἰς τὴν ἄκραν, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως
ἐφ' Ἡραίας, ἀπολιπὼν ἐπιμελητὴν τῆς Τριφυλίας
16 Λάδικον τὸν Ἀκαρνᾶνα. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν
προειρημένην πόλιν τὴν μὲν λείαν διένειμε πᾶσαν,
τὴν δ' ἀποσκευὴν ἀναλαβὼν ἐκ τῆς Ἡραίας ἦλθε
μέσου χειμῶνος εἰς Μεγάλην πόλιν.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Φίλιππος ἔπραττε 81
τὰ κατὰ τὴν Τριφυλίαν, καὶ Χείλων ὁ Λακεδαιμό-
νιος, ὑπολαμβάνων αὑτῷ καθήκειν κατὰ γένος τὴν
βασιλείαν, καὶ βαρέως φέρων τὴν γεγενημένην ὑπερ-
οψίαν περὶ αὐτὸν ἐκ τῶν ἐφόρων ἐν τῇ κατὰ τὸν
Λυκοῦργον κρίσει περὶ τῆς βασιλείας, κινεῖν ἐπε-
βάλετο τὰ καθεστῶτα. νομίσας δ', εἰ τὴν ὁδὸν τὴν 2
αὐτὴν ἔλθοι Κλεομένει καὶ τοῖς πολλοῖς ὑποδείξαι
τὴν ἐλπίδα τῆς κληρουχίας καὶ τῶν ἀναδασμῶν, τα-
χέως ἐπακολουθήσειν αὑτῷ τὸ πλῆθος, ὥρμησε πρὸς
τὴν πρᾶξιν. συμφρονήσας δὲ περὶ τούτων πρὸς 3
τοὺς φίλους, καὶ λαβὼν κοινωνοὺς τῆς τόλμης εἰς
διακοσίους τὸ πλῆθος, ἐγίνετο πρὸς τῷ συντελεῖν
τὴν ἐπίνοιαν. θεωρῶν δὲ μέγιστον ἐμπόδιον ὑπάρ- 4
χον αὑτῷ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τὸν Λυκοῦργον καὶ
τοὺς ἐφόρους τοὺς περιθέντας ἐκείνῳ τὴν βασιλείαν,
ὥρμησε πρῶτον ἐπὶ τούτους. τοὺς μὲν οὖν ἐφό- 5
ρους δειπνοῦντας καταλαβών, πάντας αὐτοῦ κατέ-
σφαξε, τῆς τύχης τὴν ἁρμόζουσαν αὐτοῖς ἐπιθείσης
δίκην· καὶ γὰρ ὑφ' οὗ καὶ περὶ οὗ ταῦτ' ἔπαθον,
δικαίως αὐτοὺς ἄν τις φήσειε πεπονθέναι. ὁ δὲ 6
Χείλων, τὰ κατὰ τούτους συντελεσάμενος, παρῆν
ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Λυκούργου καὶ κατέλαβε μὲν
410. *ἔνδον, οὐ μὴν ἐδυνήθη γ' ἐγκρατὴς αὐτοῦ γενέσθαι.*
διὰ γάρ τινων κατοικούντων ἐκ γειτόνων ἐκκλαπεὶς 7
καὶ διαδρὰς ἔλαθεν αὐτόν. οὗτος μὲν οὖν ἀνεχώ-
ρησε ταῖς ἀνοδίαις εἰς τὴν ἐν τῇ Τριπόλει προσαγο-
ρευομένην Πελλήνην. ὁ δὲ Χείλων ἀπεσφαλμένος 8
τοῦ κυριωτάτου πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ἀθύμως διέκειτο, **380.**
πράττειν δ' ὅμως ἠναγκάζετο τὸ συνεχές. διόπερ 9
εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσβαλὼν τοῖς μὲν ἐχθροῖς προσ-

ἔφερε τὰς χεῖρας, τοὺς δ' οἰκείους καὶ φίλους παρε-
κάλει, τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπεδείκνυε τὰς ἄρτι ῥηθείσας
10 ἐλπίδας. οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ, τἀναντία
δὲ συστρεφομένων ἐπ' αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων, συν-
νοήσας τὸ γινόμενον, ἀπεχώρει λαθραίως, καὶ διελ-
θὼν τὴν χώραν ἧκε μόνος εἰς τὴν Ἀχαΐαν ἐκπεπτωκώς.
11 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, δείσαντες τὴν τοῦ Φιλίππου
παρουσίαν, τἀπὸ τῆς χώρας ἀπεσκευάζοντο καὶ τὸ
τῶν Μεγαλοπολιτῶν Ἀθήναιον κατασκάψαντες ἐξ-
έλιπον.

12 Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν, ἀπὸ τῆς Λυκούργου νο-
μοθεσίας καλλίστῃ χρησάμενοι πολιτείᾳ καὶ μεγίστην
ἔχοντες δύναμιν ἕως τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, αὖτις
ἐπὶ τἀναντία τραπείσης αὐτοῖς τῆς τύχης, καὶ τοὔμ-
παλιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀεὶ καὶ μᾶλλον τῆς πολιτείας
13 αὐτῶν προβαινούσης, τέλος πλείστων μὲν πόνων καὶ
στάσεων ἐμφυλίων πεῖραν εἶχον, πλείστοις δ' ἐπά-
λαισαν ἀναδασμοῖς καὶ φυγαῖς, πικροτάτης δὲ δου-
λείας πεῖραν ἔλαβον ἕως τῆς Νάβιδος τυραννίδος,
οἱ τὸ πρὶν οὐδὲ τοὔνομα δυνηθέντες ἀνασχέσθαι
14 ῥᾳδίως αὐτῆς. τὰ μὲν οὖν πάλαι καὶ τὰ πλείω περὶ
Λακεδαιμονίων εἰς ἑκάτερον μέρος ὑπὸ πολλῶν εἴ-
ρηται τάδε. ἐναργέστατα δ' ἐστὶν ἀφ' οὗ Κλεομέ-
νης ὁλοσχερῶς κατέλυσε τὸ πάτριον πολίτευμα. νῦν
δ' ὑφ' ἡμῶν ῥηθήσεται κατὰ τοὺς ἁρμόζοντας ἀεὶ
καιρούς.

82 Ὁ δὲ Φίλιππος ἀναζεύξας ἐκ τῆς Μεγάλης πό-
411. λεως καὶ πορευθεὶς διὰ τῆς Τεγέας παρῆν εἰς Ἄρ-
γος, κἀκεῖ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ χειμῶνος διέτριβε,
κατά τε τὴν λοιπὴν ἀναστροφὴν καὶ κατὰ τὰς πρά-
ξεις τεθαυμασμένος ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἐν ταῖς προ-

ειρημέναις στρατείαις. ὁ δ' Ἀπελλῆς οὐδ' ὣς ἔληγε 2
τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλ' οἷός τ' ἦν ἄγειν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
τῷ κατὰ βραχὺ τοὺς Ἀχαιούς. ὁρῶν δὲ τῇ τοιαύτῃ 3
προθέσει τοὺς περὶ τὸν Ἄρατον ἐμποδὼν ἱσταμέ- 381.
νους, καὶ τὸν Φίλιππον αὐτοῖς προσέχοντα, καὶ μᾶλ-
λον τῷ πρεσβυτέρῳ διά τε τὴν πρὸς Ἀντίγονον
σύστασιν καὶ διὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς
ἰσχύειν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ νουν-
έχειαν τἀνδρός, περὶ τούτους ἐπεβάλετο γίνεσθαι
καὶ κακοπραγμονεῖν τοιῷδέ τινι τρόπῳ. ἐξετάζων 4
τοὺς ἀντιπολιτευομένους τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον, τί-
νες εἰσίν, ἑκάστους ἐκ τῶν πόλεων ἐπεσπάσατο, καὶ
λαμβάνων εἰς τὰς χεῖρας ἐψυχαγώγει καὶ παρεκάλει
πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φιλίαν. συνίστανε δὲ καὶ τῷ Φι- 5
λίππῳ, προσεπιδεικνύων αὐτῷ παρ' ἕκαστον ὡς ἐὰν
μὲν Ἀράτῳ προσέχῃ, χρήσεται τοῖς Ἀχαιοῖς κατὰ
τὴν ἔγγραπτον συμμαχίαν, ἐὰν δ' αὐτῷ πείθηται
καὶ τοιούτους προσλαμβάνῃ φίλους, χρήσεται πᾶσι
Πελοποννησίοις κατὰ τὴν αὑτοῦ βούλησιν. περί 6
τε τῶν ἀρχαιρεσίων εὐθὺς ἐσπούδαζε, βουλόμενος
τούτων τινὶ περιποιῆσαι τὴν στρατηγίαν, τοὺς δὲ
περὶ τὸν Ἄρατον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς ὑποθέσεως. δι' 7
ἃ δὴ καὶ πείθει Φίλιππον παραγενέσθαι πρὸς τὰς
τῶν Ἀχαιῶν ἀρχαιρεσίας εἰς Αἴγιον, ὡς εἰς τὴν
Ἠλείαν ἅμα ποιούμενον τὴν πορείαν. πεισθέντος 8
δ' αὐτῷ τοῦ βασιλέως, παρὼν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ και-
ροῦ, καὶ τοὺς μὲν παρακαλῶν, οἷς δ' ἀνατεινόμενος,
412. *μόλις μὲν ἤνυσε, κατεκράτησε δ' οὖν ὅμως τοῦ γε-*
νέσθαι στρατηγὸν Ἐπήρατον Φαραιέα, τὸν δὲ Τιμό-
ξενον ἐκπεσεῖν, τὸν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἄρατον εἰσα-
γόμενον.

83 *Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναζεύξας ὁ βασιλεύς, καὶ ποιη-
σάμενος τὴν πορείαν διὰ Πατρῶν καὶ Δύμης, ἧκε
πρὸς τὸ φρούριον, ὃ καλεῖται μὲν Τεῖχος, πρόκει-
ται δὲ τῆς Δυμαίων χώρας· κατέσχον δ' αὐτὸ μι-
κροῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, καθάπερ ἀνώτερον εἶπον,
2 οἱ περὶ τὸν Εὐριπίδαν. σπεύδων δὴ τοῦτο κατὰ
πάντα τρόπον ἀνακομίσασθαι τοῖς Δυμαίοις, προσ-
3 εστρατοπέδευσε μετὰ πάσης δυνάμεως. καταπλα-
γέντες δ' οἱ φυλάττοντες τῶν Ἠλείων παρέδοσαν
τὸ φρούριον τῷ Φιλίππῳ, χωρίον οὐ μέγα μέν,
4 ἠσφαλισμένον δὲ διαφερόντως· τὴν μὲν γὰρ περί-
μετρον εἶχεν οὐ πλείω τριῶν ἡμισταδίων, τὸ δ' ὕψος 382.
5 τοῦ τείχους οὐδαμῇ τριάκοντα πήχεων ἔλαττον. πα-
ραδοὺς δὲ τοῦτο τοῖς Δυμαίοις ἐπῄει πορθῶν τὴν
τῶν Ἠλείων χώραν· φθείρας δὲ ταύτην, καὶ πολ-
λὴν περιβαλόμενος λείαν, ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνά-
μεως εἰς τὴν Δύμην.*

84 *Ὁ δ' Ἀπελλῆς, δοκῶν ἠνυκέναι τι τῆς προθέ-
σεως τῷ δι' αὐτοῦ καθεστάσθαι τὸν τῶν Ἀχαιῶν
στρατηγόν, αὖθις ἐνεχείρει τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον,
βουλόμενος εἰς τέλος ἀποσπάσαι τὸν Φίλιππον ἀπὸ
τῆς πρὸς αὐτοὺς φιλίας. ἐπεβάλετο δὲ τὴν διαβο-
2 λὴν πλάττειν διὰ τοιαύτης τινὸς ἐπινοίας. Ἀμφί-
δαμος ὁ τῶν Ἠλείων στρατηγός, ἐν ταῖς Θαλάμαις
ἁλοὺς ἅμα τοῖς συμπεφευγόσι, καθάπερ ἀνώτερον
ἡμῖν ἐρρήθη περὶ τούτων, ὡς ἧκε μετὰ τῶν ἄλλων
αἰχμαλώτων ἀγόμενος εἰς Ὀλυμπίαν, ἔσπευσε διά
3 τινων εἰς λόγους ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ. τυχὼν δὲ
τούτου διελέγετο, φάσκων εἶναι δυνατὸς ἐπαγαγέ-
σθαι τοὺς Ἠλείους εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ
418. συμμαχίαν. ὁ δὲ Φίλιππος πεισθεὶς ἐξαπέστειλε τὸν*

Ἀμφίδαμον χωρὶς λύτρων, κελεύσας ἐπαγγέλλεσθαι 4
τοῖς Ἠλείοις, ἐὰν ἕλωνται τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν,
ὅτι τὰ μὲν αἰχμάλωτα πάντα χωρὶς λύτρων ἀποδώσει,
τῇ δὲ χώρᾳ τὴν ἀσφάλειαν αὐτὸς ἀπὸ πάντων τῶν
ἐκτὸς παρασκευάσει, πρὸς δὲ τούτοις αὐτοὺς ἐλευ- 5
θέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, χρωμένους
τοῖς ἰδίοις πολιτεύμασι, διατηρήσει. οἱ μὲν οὖν 6
Ἠλεῖοι διακούσαντες τούτων οὐδὲν προσέσχον, καίπερ
ἐπισπαστικῶν καὶ μεγάλων εἶναι δοκούντων τῶν προ-
τεινομένων· ὁ δ᾽ Ἀπελλῆς, ἐκ τούτου τοῦ πράγ- 7
ματος πλάσας τὴν διαβολήν, προσήνεγκε τῷ Φι-
λίππῳ, φάσκων τοὺς περὶ τὸν Ἄρατον οὐκ εἰλικρινῆ
τὴν φιλίαν ἄγειν πρὸς Μακεδόνας οὐδ᾽ ἀληθινῶς
εὐνοεῖν αὐτῷ· καὶ γὰρ νῦν τῆς Ἠλείων ἀλλοτριό-
τητος τούτους αἰτίους γεγονέναι. καθ᾽ ὃν γὰρ και- 8
ρὸν Ἀμφίδαμον ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Ἦλιν ἀπέστειλε,
τούτους ἔφη κατ᾽ ἰδίαν λαβόντας ἐπιτρῖψαι τὸν ἄν-
θρωπον καὶ λέγειν ὅτι κατ᾽ οὐδένα τρόπον συμφέρει **388.**
τοῖς Πελοποννησίοις τὸ γενέσθαι Φίλιππον Ἠλείων
κύριον, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πάνθ᾽ ὑπεριδόν- 9
τας τὰ προτεινόμενα τοὺς Ἠλείους διατηρεῖν μὲν
τὴν πρὸς Αἰτωλοὺς φιλίαν, ὑπομένειν δὲ τὸν πρὸς
Μακεδόνας πόλεμον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον Φίλιπ- 85
πος δεξάμενος τοὺς λόγους καλεῖν ἐκέλευε τοὺς
περὶ τὸν Ἄρατον καὶ λέγειν ἐναντίον ἐκείνων ταῦτα
τὸν Ἀπελλῆν. τῶν δὲ παραγενομένων, ἔλεγε τὰ 2
προειρημένα τολμηρῶς καὶ καταπληκτικῶς ὁ Ἀπελ-
λῆς, καί τι προσεπεῖπε τοιοῦτον ἔτι σιωπῶντος τοῦ
414. *βασιλέως· "ἐπείπερ οὕτως ἀχαρίστους ὑμᾶς ὁ βασι-* 3
λεύς, Ἄρατε, καὶ λίαν ἀγνώμονας εὑρίσκει, κρίνει
συναγαγὼν τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ περὶ τούτων ἀπολο-

γισμοὺς ποιησάμενος ἀπαλλάττεσθαι πάλιν εἰς Μα-
4 κεδονίαν.” ὁ δὲ πρεσβύτερος Ἄρατος ὑπολαβὼν κα-
θόλου μὲν ἠξίου τὸν Φίλιππον μηδενὶ τῶν λεγο-
5 μένων ὀξέως μηδ' ἀκρίτως μηδέποτε πιστεύειν, ὅταν
δὲ κατά τινος τῶν φίλων καὶ συμμάχων προσπέσῃ
τις αὐτῷ λόγος, τὸν ἀκριβέστερον ἔλεγχον ποιεῖσθαι
πρὶν ἢ δέξασθαι τὴν διαβολήν· καὶ γὰρ βασιλικὸν
6 εἶναι τὸ τοιοῦτο καὶ πρὸς πᾶν συμφέρον. διὸ καὶ
νῦν ἠξίου περὶ τῶν ὑπ' Ἀπελλοῦ λεγομένων καλεῖν
τοὺς ἀκηκοότας, ἄγειν εἰς τὸ μέσον τὸν εἰρηκότα
πρὸς αὐτόν, μηδὲν παραλιπεῖν τῶν δυνατῶν εἰς τὸ
γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, πρὶν ἢ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς
86 ἀνακαλύπτειν τι τούτων. τοῦ δὲ βασιλέως εὐαρε-
στήσαντος τοῖς λεγομένοις, καὶ φήσαντος οὐκ ὀλι-
2 γωρήσειν, ἀλλ' ἐξετάσειν, τότε μὲν διελύθησαν. ἐν
δὲ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν Ἀπελλῆς οὐδεμίαν ἀπό-
δειξιν προσῆγε τοῖς εἰρημένοις· τοῖς δὲ περὶ τὸν
3 Ἄρατον ἐγένετό τι συγκύρημα τοιοῦτον. οἱ γὰρ
Ἠλεῖοι, καθ' ὃν καιρὸν ὁ Φίλιππος αὐτῶν ἐπόρθει
τὴν χώραν, ὑποπτεύσαντες τὸν Ἀμφίδαμον ἐπεβά-
λοντο συλλαβεῖν καὶ δήσαντες εἰς τὴν Αἰτωλίαν ἐκ-
4 πέμπειν. ὁ δὲ προαισθόμενος αὐτῶν τὴν ἐπίνοιαν
ἀπεχώρησε τὰς μὲν ἀρχὰς εἰς Ὀλυμπίαν, μετὰ δὲ
ταῦτα πυνθανόμενος τὸν Φίλιππον ἐν τῇ Δύμῃ περὶ
τὴν τῶν λαφύρων οἰκονομίαν διατρίβειν, ἔσπευσε **384.**
5 πρὸς τοῦτον διαπεσεῖν. ὅθεν οἱ περὶ τὸν Ἄρατον,
ἀκούσαντες τὸν Ἀμφίδαμον ἐκ τῆς Ἤλιδος ἐκπεπτω-
κότα παρεῖναι, γενόμενοι περιχαρεῖς διὰ τὸ μηδὲν
αὑτοῖς συνειδέναι, προσελθόντες ᾤοντο δεῖν τὸν
6 βασιλέα καλεῖν τὸν Ἀμφίδαμον· καὶ γὰρ εἰδέναι περὶ
τῶν κατηγορουμένων ἐκεῖνον βέλτιστα πρὸς ὃν ἐρ-

ρήθη, καὶ δηλώσειν τὴν ἀλήθειαν, πεφευγότα μὲν
415. ἐξ οἴκου διὰ τὸν Φίλιππον, τὰς δ' ἐλπίδας ἔχοντα
τῆς σωτηρίας κατὰ τὸ παρὸν ἐν ἐκείνῳ. πεισθεὶς 7
δὲ τοῖς λεγομένοις ὁ βασιλεύς, καὶ μεταπεμψάμενος
τὸν Ἀμφίδαμον, εὗρε τὴν διαβολὴν οὖσαν ψευδῆ.
διὸ καὶ τὸν μὲν Ἄρατον ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας 8
ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἀπεδέχετο καὶ κατηξίου, πρὸς δὲ
τὸν Ἀπελλῆν λοξότερον εἶχε· τῇ γε μὴν ὁλοσχερεῖ
προκατεχόμενος ἀποδοχῇ πολλὰ παρορᾶν ἠναγκάζετο
τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων.

Ὁ δ' Ἀπελλῆς οὐδαμῶς ἀφίστατο τῆς προθέσεως, 87
ἀλλ' ἅμα μὲν τὸν Ταυρίωνα τὸν ἐπὶ τῶν ἐν Πε-
λοποννήσῳ τεταγμένον διέβαλλεν, οὐ ψέγων, ἀλλ' 2
ἐπαινῶν καὶ φάσκων ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι μετὰ
τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς ὑπαίθροις συνδιατρίβειν, βου-
λόμενος ἕτερον ἐπισταθῆναι δι' αὐτοῦ τοῖς ἐν Πελο-
ποννήσῳ πράγμασι. καινὸς γὰρ δή τις οὗτος εὕρηται 3
τρόπος διαβολῆς τὸ μὴ ψέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας
λυμαίνεσθαι τοὺς πέλας· εὕρηται δὲ μάλιστα καὶ 4
πρῶτον τοιαύτη κακεντρέχεια καὶ βασκανία καὶ δό-
λος ἐκ τῶν περὶ τὰς αὐλὰς διατριβόντων καὶ τῆς
τούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας.
ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐπὶ τῆς θεραπείας τεταγμένον 5
Ἀλέξανδρον, ὅτε λάβοι καιρόν, διέδακνε, βουλόμενος
καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα φυλακὴν τοῦ βασιλέως δι'
αὐτοῦ γενέσθαι καὶ καθόλου κινῆσαι τὴν ὑπ' Ἀν-
τιγόνου καταλειφθεῖσαν διάταξιν. Ἀντίγονος γὰρ 6
καλῶς μὲν ζῶν προέστη τῆς τε βασιλείας καὶ τοῦ
παιδὸς αὐτοῦ, καλῶς δὲ τὸν βίον μεταλλάττων
προενοήθη πρὸς τὸ μέλλον περὶ πάντων τῶν πραγ-
μάτων. ἀπολιπὼν γὰρ διαθήκην ἔγραφε Μακεδόσιν 7

*ὑπὲρ τῶν διῳκημένων· ὁμοίως (δὲ) καὶ περὶ τοῦ
μέλλοντος διέταξε πῶς καὶ διὰ τίνων ἕκαστα δεήσει* 385.
*χειρίζεσθαι, βουλόμενος μηδεμίαν ἀφορμὴν κατα-
λιπεῖν τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν πρὸς ἀλλήλους φιλοτι-*
416. 8 *μίας καὶ στάσεως. ἐν οἷς τῶν τότε συστρατευομένων
αὐτὸς μὲν Ἀπελλῆς ἐν τοῖς ἐπιτρόποις ἀπελέλειπτο,
Λεόντιος δ' ἐπὶ τῶν πελταστῶν, Μεγαλέας δ' ἐπὶ
τοῦ γραμματείου, Ταυρίων δ' ἐπὶ τῶν κατὰ Πελο-*
9 *πόννησον, Ἀλέξανδρος δ' ἐπὶ τῆς θεραπείας. τὸν
μὲν οὖν Λεόντιον καὶ Μεγαλέαν ὑφ' αὑτὸν εἶχεν
ὁλοσχερῶς, τὸν δ' Ἀλέξανδρον καὶ Ταυρίωνα μετα-
στησάμενος ἀπὸ τῆς χρείας ἔσπευδε καὶ ταῦτα καὶ
τἄλλα πάντα δι' αὑτοῦ καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων*
10 *χειρίζειν. ὃ δὴ καὶ ῥᾳδίως ἂν ἐπετέλεσε μὴ παρα-
σκευάσας ἀνταγωνιστὴν Ἄρατον αὑτῷ· νῦν δὲ τα-
χέως πεῖραν ἔλαβε τῆς σφετέρας ἀφροσύνης καὶ*
11 *πλεονεξίας. ὃ γὰρ αὐτὸς ἐπεβάλετο πρᾶξαι κατὰ
τῶν πέλας, τοῦτ' ἔπαθε καὶ λίαν ἐν πάνυ βραχεῖ*
12 *χρόνῳ. πῶς δὲ καὶ τίνι τρόπῳ τοῦτο συνέβη γε-
νέσθαι κατὰ μὲν τὸ παρὸν ὑπερθησόμεθα καὶ κα-
ταστρέψομεν τὴν βύβλον ταύτην, ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς*
13 *πειρασόμεθα σαφῶς ὑπὲρ ἑκάστων ἐξαγγέλλειν. Φί-
λιππος δὲ τὰ προειρημένα διαταξάμενος ἐπανῆλθεν
εἰς Ἄργος, κἀνταῦθα τὴν παραχειμασίαν ἐποίει μετὰ
τῶν φίλων, τὰς δὲ δυνάμεις ἀπέλυσεν εἰς Μακε-
δονίαν.*

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

---

417. *Τὸ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀράτου τοῦ νεωτέρου στρα-* 1
τηγίαν ἔτος ἐτύγχανε διεληλυθὸς περὶ τὴν τῆς Πλει-
άδος ἐπιτολήν· οὕτως γὰρ ἦγε τοὺς χρόνους τότε
(τὸ) τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος. διόπερ οὗτος μὲν ἀπετί- 2
θετο τὴν ἀρχήν, Ἐπήρατος δὲ παρελάμβανε τὴν τῶν
Ἀχαιῶν ἡγεμονίαν· Αἰτωλῶν δὲ Δωρίμαχος ἐστρα-
τήγει. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἀρχομένης τῆς 3
θερείας Ἀννίβας μὲν ἐκφανῶς ἤδη τὸν πρὸς Ῥω-
μαίους πόλεμον ἀνειληφώς, ὁρμήσας ἐκ Καινῆς πό-
λεως καὶ διαβὰς τὸν Ἴβηρα ποταμὸν ἐνήρχετο τῆς
ἐπιβολῆς καὶ πορείας τῆς εἰς Ἰταλίαν· Ῥωμαῖοι δὲ 4 **386.**
Τεβέριον μὲν Σεμπρώνιον εἰς Λιβύην μετὰ δυνά-
μεως, Πόπλιον δὲ Κορνήλιον εἰς Ἰβηρίαν ἐξαπέ-
στελλον· Ἀντίοχος δὲ καὶ Πτολεμαῖος, ἀπεγνωκότες 5
τὰς πρεσβείας καὶ τὸ λόγῳ διεξάγειν τὴν ὑπὲρ Κοί-
λης Συρίας ἀμφισβήτησιν, ἐνήρχοντο πολεμεῖν ἀλλή-
λοις. ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος, ἐνδεὴς ὢν σίτου καὶ 6
χρημάτων εἰς τὰς δυνάμεις, συνῆγε τοὺς Ἀχαιοὺς
διὰ τῶν ἀρχόντων εἰς ἐκκλησίαν. ἀθροισθέντος δὲ 7
τοῦ πλήθους εἰς Αἴγιον κατὰ τοὺς νόμους, ὁρῶν
τοὺς μὲν περὶ Ἄρατον ἐθελοκακοῦντας διὰ τὴν περὶ

*τὰς ἀρχαιρεσίας γεγενημένην εἰς αὐτοὺς τῶν περὶ
τὸν Ἀπελλῆν κακοπραγμοσύνην, τὸν δ' Ἐπήρατον
ἄπρακτον ὄντα τῇ φύσει καὶ καταγινωσκόμενον ὑπὸ
418. 8 πάντων, συλλογισάμενος ἐκ τῶν προειρημένων τὴν
ἄγνοιαν τῶν περὶ τὸν Ἀπελλῆν καὶ Λεόντιον, ἔκρι-
9 νεν αὖθις ἀντέχεσθαι τῶν περὶ τὸν Ἄρατον. πείσας
οὖν τοὺς ἄρχοντας μεταγαγεῖν τὴν ἐκκλησίαν εἰς
Σικυῶνα, λαβὼν τόν τε πρεσβύτερον καὶ τὸν νεώ-
τερον Ἄρατον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ πάντων τῶν γε-
γονότων ἀναθεὶς τὴν αἰτίαν ἐπὶ τὸν Ἀπελλῆν, παρε-
10 κάλει μένειν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἱρέσεως. τῶν
δὲ συγκαταθεμένων ἑτοίμως, εἰσελθὼν εἰς τοὺς
Ἀχαιοὺς καὶ χρησάμενος συνεργοῖς τοῖς προειρημέ-
11 νοις, πάντα κατέπραξε τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολήν. πεν-
τήκοντα μὲν γὰρ ἔδοξε τάλαντα τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς
τὴν πρώτην ἀναζυγὴν αὐτῷ δοῦσι παραχρῆμα τρι-
μήνου μισθοδοτῆσαι τὴν δύναμιν καὶ σίτου προσ-
12 θεῖναι μυριάδας· τὸ δὲ λοιπόν, ἕως ἂν παρὼν ἐν
Πελοποννήσῳ συμπολεμῇ, τάλαντα λαμβάνειν ἑκά-
στου μηνὸς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν ἑπτακαίδεκα.*

2 *Δοξάντων δὲ τούτων, οἱ μὲν Ἀχαιοὶ διελύθησαν
ἐπὶ τὰς πόλεις· τῷ δὲ βασιλεῖ βουλευομένῳ μετὰ
τῶν φίλων, ἐπειδὴ συνῆλθον αἱ δυνάμεις ἐκ τῆς
παραχειμασίας, ἔδοξε χρῆσθαι κατὰ θάλατταν τῷ
2 πολέμῳ. οὕτως γὰρ ἐπέπειστο μόνως αὐτὸς μὲν δυ-
νήσεσθαι ταχέως πανταχόθεν ἐπιφαίνεσθαι τοῖς πο-
λεμίοις, τοὺς δ' ὑπεναντίους ἥκιστ' ἂν δύνασθαι
3 παραβοηθεῖν ἀλλήλοις, ἅτε διεσπασμένους μὲν ταῖς
χώραις, δεδιότας δ' ἑκάστους περὶ σφῶν διὰ τὴν ἀδη-* 387.
*λότητα καὶ τὸ τάχος τῆς κατὰ θάλατταν παρουσίας
τῶν πολεμίων· πρὸς γὰρ Αἰτωλοὺς καὶ Λακεδαι-*

μονίους ἔτι δ' Ἠλείους ὁ πόλεμος ἦν αὐτῷ. κρι- 4
θέντων δὲ τούτων, ἤθροιζε τάς τε τῶν Ἀχαιῶν νῆας
καὶ τὰς σφετέρας εἰς τὸ Λέχαιον, καὶ συνεχεῖς ποιού-
μενος ἀναπείρας ἐγύμναζε τοὺς φαλαγγίτας καὶ συν-
είθιζε ταῖς εἰρεσίαις, προθύμως αὐτῷ πρὸς τὸ
παραγγελλόμενον συνυπακουόντων τῶν Μακεδόνων·
πρός τε γὰρ τοὺς ἐν γῇ κινδύνους ἐκ παρατάξεως 5
419. γενναιότατοι πρός τε τὰς κατὰ θάλατταν ἐκ τοῦ και-
ροῦ χρείας ἑτοιμότατοι, λειτουργοί γε μὴν περὶ τὰς
ταφρείας καὶ χαρακοποιίας καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην
ταλαιπωρίαν φιλοπονώτατοί τινες, οἵους Ἡσίοδος 6
παρεισάγει τοὺς Αἰακίδας,

πολέμῳ κεχαρηότας ἠΰτε δαιτί.

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆ- 7
θος ἐν τῷ Κορίνθῳ διέτριβε, περὶ τὴν κατὰ θάλατταν
ἄσκησιν καὶ παρασκευὴν γινόμενος· ὁ δ' Ἀπελλῆς, 8
οὔτ' ἐπικρατεῖν τοῦ Φιλίππου δυνάμενος οὔτε φέ-
ρειν τὴν ἐλάττωσιν παρορώμενος, ποιεῖται συνωμο-
σίαν πρὸς τοὺς περὶ Λεόντιον καὶ Μεγαλέαν, ὥστ'
ἐκείνους μὲν συμπαρόντας ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν
ἐθελοκακεῖν καὶ λυμαίνεσθαι τὰς τοῦ βασιλέως χρείας,
αὐτὸς δὲ χωρισθεὶς εἰς Χαλκίδα φροντίζειν ἵνα μη-
δαμόθεν αὐτῷ χορηγία παραγίνηται πρὸς τὰς ἐπι-
βολάς. οὗτος μὲν οὖν τοιαῦτα συνθέμενος καὶ κα- 9
κοτροπευσάμενος πρὸς τοὺς προειρημένους ἀπῆρεν
εἰς τὴν Χαλκίδα; σκήψεις τινὰς εὐλόγους πρὸς τὸν
βασιλέα πορισάμενος· κἀκεῖ διατρίβων οὕτως βεβαίως 10
ἐτήρει τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους, πάντων αὐτῷ πειθαρ-
χούντων κατὰ τὴν προγεγενημένην πίστιν, ὥστε τὸ
τελευταῖον ἀναγκασθῆναι τὸν βασιλέα δι' ἀπορίαν
ἐνέχυρα τιθέντα τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἀργυρωμάτων

11 ἀπὸ τούτων ποιεῖσθαι τὴν διαγωγήν. ἠθροισμένων
δὲ τῶν πλοίων, καὶ τῶν Μακεδόνων ἤδη ταῖς εἰρε-
σίαις κατηρτισμένων, σιτομετρήσας καὶ μισθοδοτή- 388.
σας ὁ βασιλεὺς τὴν δύναμιν ἀνήχθη, καὶ κατῆρε
δευτεραῖος εἰς Πάτρας, ἔχων Μακεδόνας μὲν ἑξα-
κισχιλίους, μισθοφόρους δὲ χιλίους καὶ διακοσίους.
3 κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Δωρίμαχος ὁ τῶν
Αἰτωλῶν στρατηγὸς Ἀγέλαον καὶ Σκόπαν ἐξαπέ-
στειλε τοῖς Ἠλείοις μετὰ Νεοκρήτων πεντακοσίων·
οἱ δ' Ἠλεῖοι δεδιότες μὴ τὴν Κυλλήνην ὁ Φίλιππος
ἐπιβάληται πολιορκεῖν, στρατιώτας τε μισθοφόρους
συνήθροιζον καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἡτοίμαζον, ὠχυ-
420. 2 ροῦντο δὲ καὶ τὴν Κυλλήνην ἐπιμελῶς. εἰς ἃ βλέ-
πων ὁ Φίλιππος, τούς τε τῶν Ἀχαιῶν μισθοφόρους
καὶ τῶν παρ' αὑτῷ Κρητῶν καὶ τῶν Γαλατικῶν
ἱππέων τινάς, σὺν δὲ τούτοις τῶν ἐξ Ἀχαΐας ἐπι-
λέκτων εἰς δισχιλίους πεζοὺς ἀθροίσας, ἐν τῇ τῶν
Δυμαίων πόλει κατέλειπεν, ἅμα μὲν ἐφεδρείας ἔχον-
τας, ἅμα δὲ προφυλακῆς τάξιν πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς
3 Ἠλείας φόβον. αὐτὸς δ', ἔτι πρότερον γεγραφὼς
τοῖς Μεσσηνίοις καὶ τοῖς Ἠπειρώταις, ἔτι δὲ τοῖς
Ἀκαρνᾶσι καὶ Σκερδιλαΐδᾳ, πληροῦν ἑκάστοις τὰ
παρ' αὑτοῖς πλοῖα καὶ συναντᾶν εἰς Κεφαλληνίαν,
ἀναχθεὶς ἐκ τῶν Πατρῶν κατὰ τὴν σύνταξιν ἔπλει,
4 καὶ προσέσχε τῆς Κεφαλληνίας κατὰ Πρόννους. ὁρῶν
δὲ τό τε πολισμάτιον [τοὺς Πρόννους] δυσπολιόρ-
κητον ὂν καὶ τὴν χώραν στενήν, παρέπλει τῷ στόλῳ,
καὶ καθωρμίσθη πρὸς τὴν τῶν Παλαιῶν πόλιν.
5 συνιδὼν δὲ ταύτην τὴν χώραν γέμουσαν σίτου καὶ
δυναμένην τρέφειν στρατόπεδον, τὴν μὲν δύναμιν
ἐκβιβάσας προσεστρατοπέδευσε τῇ πόλει, τὰς δὲ ναῦς

συνορμίσας τάφρῳ καὶ χάρακι περιέλαβε, τοὺς δὲ
Μακεδόνας ἐφῆκε σιτολογεῖν. αὐτὸς δὲ περιῄει τὴν 6
πόλιν, ἐπισκοπῶν πῶς δυνατὸν εἴη προσάγειν ἔργα
τῷ τείχει καὶ μηχανάς, βουλόμενος ἅμα μὲν προσ-
δέξασθαι τοὺς συμμάχους, ἅμα δὲ τὴν πόλιν ἐξε-
λεῖν, ἵνα πρῶτον μὲν Αἰτωλῶν παρέληται τὴν ἀναγ- 7
καιοτάτην ὑπηρεσίαν — ταῖς γὰρ τῶν Κεφαλλήνων
ναυσὶ χρώμενοι τάς τ' εἰς Πελοπόννησον ἐποιοῦντο
διαβάσεις καὶ τὰς Ἠπειρωτῶν ἔτι δ' Ἀκαρνάνων
ἐπόρθουν παραλίας — δεύτερον δ' ἵνα παρασκευάσῃ 8
μὲν αὑτῷ, παρασκευάσῃ δὲ τοῖς συμμάχοις ὁρμη- 389.
τήριον εὐφυὲς κατὰ τῆς τῶν πολεμίων χώρας. ἡ 9
γὰρ Κεφαλληνία κεῖται μὲν κατὰ τὸν Κορινθιακὸν
421. κόλπον ὡς εἰς τὸ Σικελικὸν ἀνατείνουσα πέλαγος,
ἐπίκειται δὲ τῆς μὲν Πελοποννήσου τοῖς πρὸς ἄρ- 10
κτον καὶ πρὸς ἑσπέραν μέρεσι κεκλιμένοις καὶ μά-
λιστα τῇ τῶν Ἠλείων χώρᾳ, τῆς δ' Ἠπείρου καὶ τῆς
Αἰτωλίας ἔτι δὲ τῆς Ἀκαρνανίας τοῖς πρὸς μεσημ-
βρίαν καὶ πρὸς τὰς δύσεις μέρεσιν ἐστραμμένοις.
διὸ καὶ πρός τε τὴν συναγωγὴν τῶν συμμάχων εὐ- 4
φυῶς ἐχούσης καὶ κατὰ τῆς τῶν πολεμίων καὶ πρὸ
τῆς τῶν φίλων χώρας εὐκαίρως κειμένης, ἔσπευδε
χειρωσάμενος ὑφ' αὑτὸν ποιήσασθαι τὴν νῆσον.
συνθεωρῶν δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα μέρη τῆς πόλεως 2
τὰ μὲν θαλάττῃ, τὰ δὲ κρημνοῖς περιεχόμενα, βρα-
χὺν δέ τινα τόπον ἐπίπεδον αὐτῆς ὑπάρχοντα, τὸ
πρὸς τὴν Ζάκυνθον ἐστραμμένον, τῇδε διενοεῖτο
προσάγειν ἔργα καὶ τῇδε τὴν ὅλην συνίστασθαι πο-
λιορκίαν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς περὶ ταῦτα καὶ πρὸς 3
τούτοις ἦν. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον πεντεκαί-
δεκα μὲν ἧκον λέμβοι παρὰ Σκερδιλαΐδου — τοὺς

*γὰρ πλείστους ἐκωλύθη πέμψαι διὰ τὰς γενομένας
ἐπιβουλὰς καὶ ταραχὰς περὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα
4 πολιδυνάστας — ἧκον δὲ καὶ παρ' Ἠπειρωτῶν καὶ
παρ' Ἀκαρνάνων ἔτι δὲ Μεσσηνίων οἱ διαταχθέν-
5 τες σύμμαχοι· τῆς γὰρ τῶν Φιαλέων πόλεως ἐξαι-
ρεθείσης ἀπροφασίστως τὸ λοιπὸν ἤδη μετεῖχον
6 Μεσσήνιοι τοῦ πολέμου. τῶν δὲ πρὸς τὴν πολιορ-
κίαν ἡτοιμασμένων, διαθεὶς τὰ βέλη καὶ τοὺς πε-
τροβόλους κατὰ τοὺς ἁρμόζοντας τόπους πρὸς τὸ
κωλύειν τοὺς ἀμυνομένους, παρακαλέσας τοὺς Μα-
κεδόνας ὁ βασιλεὺς προσῆγε τὰς μηχανὰς τοῖς τεί-
7 χεσι καὶ διὰ τούτων τοῖς ὀρύγμασιν ἐνεχείρει. ταχὺ
δὲ τοῦ τείχους ἐπὶ δύο πλέθρα κρεμασθέντος διὰ
τὴν ἐν τοῖς ἔργοις προθυμίαν τῶν Μακεδόνων, ἐγ-
γίσας τοῖς τείχεσιν ὁ βασιλεὺς παρῄνει τοῖς ἐν τῇ
8 πόλει τίθεσθαι πρὸς αὑτὸν τὴν εἰρήνην. τῶν δὲ* **390.**
*παρακουόντων, ἐμβαλὼν πῦρ τοῖς ἐρείσμασιν ὁμοῦ
9 πᾶν τὸ διεστυλωμένον κατέβαλε τεῖχος. οὗ γενο-
μένου, πρώτους ἐφῆκε τοὺς πελταστὰς τοὺς ὑπὸ*
422. *Λεόντιον ταττομένους, σπειρηδὸν τάξας καὶ παραγ-
10 γείλας βιάζεσθαι διὰ τοῦ πτώματος. οἱ δὲ περὶ τὸν
Λεόντιον, τηροῦντες τὰ πρὸς τὸν Ἀπελλῆν συγκεί-
μενα, τρὶς ἑξῆς τοὺς νεανίσκους ὑπερβάντας τὸ
πτῶμα διέτρεψαν τοῦ μὴ τελεσιουργῆσαι τὴν κατά-
11 ληψιν τῆς πόλεως· (καὶ) προδιεφθαρκότες μὲν τοὺς
ἐπιφανεστάτους τῶν κατὰ μέρος ἡγεμόνων, ἐθελοκα-
κοῦντες δὲ καὶ παρ' ἕκαστον ἀποδειλιῶντες αὐτοί,
12 τέλος ἐξέπεσον ἐκ τῆς πόλεως πολλὰς πληγὰς λα-
βόντες, καίπερ εὐχερῶς δυνάμενοι κρατῆσαι τῶν
13 πολεμίων. ὁ δὲ βασιλεύς, ὁρῶν ἀποδειλιῶντας μὲν
τοὺς ἡγεμόνας, τραυματίας δὲ καὶ πλείους γεγονότας*

τῶν Μακεδόνων, τῆς μὲν πολιορκίας ἀπέστη, περὶ
δὲ τῶν ἑξῆς ἐβουλεύετο μετὰ τῶν φίλων.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Λυκοῦργος μὲν εἰς 5
τὴν Μεσσηνίαν ἐξεστρατεύκει, Δωρίμαχος δὲ τοὺς
ἡμίσεις ἔχων Αἰτωλῶν εἰς Θετταλίαν ἐπεποίητο τὴν
ὁρμήν, ἀμφότεροι πεπεισμένοι τὸν Φίλιππον ἀπο-
σπάσειν τῆς τῶν Παλαιέων πολιορκίας. ὑπὲρ ὧν 2
ἧκον πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα παρά τ' Ἀκαρνάνων
καὶ παρὰ Μεσσηνίων, οἱ μὲν παρὰ τῶν Ἀκαρνάνων
παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν τῶν Αἰτω-
λῶν χώραν καὶ τόν τε Δωρίμαχον ἀποστῆσαι τῆς
εἰς τὴν Μακεδονίαν ὁρμῆς καὶ τὴν χώραν τῶν Αἰ-
τωλῶν ἐπελθεῖν καὶ πορθῆσαι πᾶσαν ἀδεῶς, οἱ δὲ 3
παρὰ τῶν Μεσσηνίων δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ
διδάσκοντες ὅτι τῶν ἐτησίων ἤδη στάσιν ἐχόντων
δυνατόν ἐστι τὴν παρακομιδὴν ἐκ τῆς Κεφαλληνίας
εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐν ἡμέρᾳ ποιήσασθαι μιᾷ· διόπερ 4
οἱ περὶ Γόργον τὸν Μεσσήνιον αἰφνίδιον καὶ πραγ-
ματικὴν ἐσομένην συνίστασαν τὴν ἐπὶ τὸν Λυκοῦρ-
γον ἐπίθεσιν. οἱ δὲ περὶ τὸν Λεόντιον, τηροῦντες 5
τὴν αὑτῶν ὑπόθεσιν, συνήργουν τοῖς περὶ τὸν Γόρ- 391.
γον ἐκτενῶς, θεωροῦντες ὅτι συμβήσεται τὴν θε-
423. ρείαν εἰς τέλος ἄπρακτον γενέσθαι τῷ Φιλίππῳ.
πλεῦσαι μὲν γὰρ εἰς τὴν Μεσσηνίαν ῥᾴδιον ἦν, ἀνα- 6
πλεῦσαι δ' ἐκεῖθεν τῶν ἐτησίων ἐπεχόντων ἀδύνα-
τον· ἐξ οὗ δῆλον ἦν ὡς ὁ μὲν Φίλιππος ἐν τῇ 7
Μεσσηνίᾳ μετὰ τῆς δυνάμεως συγκλεισθεὶς ἀναγκα-
σθήσεται τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ θέρους ἄπρακτος μέ-
νειν, οἱ δ' Αἰτωλοὶ τὴν Θετταλίαν καὶ τὴν Ἤπει-
ρον ἐπιπορευόμενοι κατασύρουσι καὶ πορθοῦσι πᾶ-
σαν ἀδεῶς. οὗτοι μὲν οὖν λυμεωνευόμενοι ταῦτα 8

καὶ τοιαῦτα συνεβούλευον. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄρατον
9 συμπαρόντες τῆς ἐναντίας προέστασαν γνώμης. δεῖν
γὰρ ἔφασαν εἰς τὴν Αἰτωλίαν ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν
καὶ τούτων ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων· ἐξεστρατευ-
κότων γὰρ τῶν Αἰτωλῶν μετὰ Δωριμάχου κάλλιστον
εἶναι καιρὸν ἐπελθεῖν καὶ πορθῆσαι τὴν Αἰτωλίαν.
10 ὁ δὲ βασιλεύς, τὰ μὲν ἀπιστῶν ἤδη τοῖς περὶ τὸν
Λεόντιον ἐκ τῆς περὶ τὴν πολιορκίαν ἐθελοκακή-
σεως, συναισθανόμενος δὲ καὶ ἐκ τοῦ περὶ τὸν πλοῦν
αὐτῶν διαβουλίου τὴν κακοπραγμοσύνην, ἔκρινε
χρῆσθαι τοῖς πράγμασι κατὰ τὴν Ἀράτου γνώμην.
11 διόπερ Ἐπηράτῳ μὲν ἔγραψε τῷ τῶν Ἀχαιῶν στρα-
τηγῷ βοηθεῖν τοῖς Μεσσηνίοις, ἀναλαβόντι τοὺς
Ἀχαιούς, αὐτὸς δ' ἀναχθεὶς ἐκ τῆς Κεφαλληνίας
παρῆν δευτεραῖος εἰς Λευκάδα μετὰ τοῦ στόλου
12 νυκτός. εὐτρεπισάμενος δὲ τὰ περὶ τὸν Διόρυκτον,
καὶ ταύτῃ διακομίσας τὰς ναῦς, ἐποιεῖτο τὸν ἀπό-
πλουν κατὰ τὸν Ἀμβρακικὸν καλούμενον κόλπον.
13 ὁ δὲ προειρημένος κόλπος ἐπὶ πολὺ προτείνων ἐκ
τοῦ Σικελικοῦ πελάγους εἰς τοὺς μεσογαίους ἀνήκει
τόπους τῆς Αἰτωλίας, καθάπερ καὶ πρότερον ἡμῖν
14 εἴρηται. διανύσας δὲ καὶ καθορμισθεὶς βραχὺ πρὸ
ἡμέρας πρὸς τῇ καλουμένῃ Λιμναίᾳ, τοῖς μὲν στρα-
τιώταις ἀριστοποιεῖσθαι παρήγγειλε καὶ τὸ πολὺ
τῆς ἀποσκευῆς ἀποθεμένους εὐζώνους σφᾶς παρα-
424. 15 σκευάζειν πρὸς ἀναζυγήν, αὐτὸς δὲ τοὺς ὁδηγοὺς
ἀθροίσας τά τε περὶ τοὺς τόπους καὶ τὰς παρακει- 392.
6 μένας πόλεις ἐπυνθάνετο καὶ διηρεύνα. κατὰ δὲ
τὸν καιρὸν τοῦτον ἧκεν ἔχων Ἀριστόφαντος ὁ στρα-
τηγὸς πανδημεὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας· πολλὰ γὰρ καὶ
δεινὰ πεπονθότες ἐν τοῖς ἀνώτερον χρόνοις ὑπ'

Αἰτωλῶν ἐκθύμως εἶχον πρὸς τὸ κατὰ πάντα τρό-
πον ἀμύνασθαι καὶ βλάψαι τοὺς Αἰτωλούς. διόπερ 2
ἀσμένως ἐπιλαβόμενοι τότε τῆς Μακεδόνων ἐπαρ-
κείας, ἧκον ἐν τοῖς ὅπλοις, οὐ μόνον ὅσοις ὁ νόμος
ἐπέταττε στρατεύειν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων
τινές. οὐκ ἐλάττω δὲ τούτων ὁρμὴν εἶχον Ἠπει- 3
ρῶται διὰ τὰς παραπλησίους αἰτίας· διὰ δὲ τὸ μέ-
γεθος τῆς χώρας καὶ διὰ τὸ τῆς παρουσίας αἰφνί-
διον τῆς τοῦ Φιλίππου καθυστέρουν τῇ συναγωγῇ
τῶν καιρῶν. τῶν δ' Αἰτωλῶν τοὺς μὲν ἡμίσεις 4
ἔχων Δωρίμαχος (ἐπεποίητο τὴν ἔξοδον), καθάπερ
εἶπον, τοὺς δ' ἡμίσεις ἀπολελοίπει, νομίζων ἀξιό-
χρεων πρὸς τὰ παράδοξα ταύτην τὴν ἐφεδρείαν
ὑπάρχειν τῶν τε πόλεων καὶ τῆς χώρας. ὁ δὲ βασι- 5
λεὺς ἀπολιπὼν φυλακὴν ἱκανὴν τῆς ἀποσκευῆς, τότε
μὲν ἀναζεύξας ἐκ τῆς Λιμναίας δείλης καὶ προελ-
θὼν ὡς ἑξήκοντα στάδια κατεστρατοπέδευσε. δει- 6
πνοποιησάμενος δὲ καὶ βραχὺ διαναπαύσας τὴν δύνα-
μιν αὖθις ὥρμα, καὶ συνεχῶς νυκτοπορήσας ἧκε
πρὸς τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν ἄρτι τῆς ἡμέρας ἐπι-
φαινούσης, μεταξὺ Κωνώπης καὶ Στράτου, σπεύδων
ἄφνω καὶ παραδόξως ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Θέρμοις τόπον
ἐπιβαλεῖν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεόντιον κατὰ δύο τρόπους ὁρῶν- 7
τες τὸν μὲν Φίλιππον καθιξόμενον τῆς προθέσεως,
τοὺς δ' Αἰτωλοὺς ἀδυνατήσοντας τοῖς παροῦσι, καθ'
ἕνα μὲν ᾗ ταχεῖα καὶ παράδοξος ἡ τῶν Μακεδόνων
ἐγεγόνει παρουσία, καθ' ἕτερον δ' ᾗ πρός γε τὸν 2
ἐν τοῖς Θέρμοις τόπον οὐδέποτ' ἂν ὑπολαβόντες
Αἰτωλοὶ τολμῆσαι τὸν Φίλιππον οὕτω προχείρως
425. αὑτὸν δοῦναι διὰ τὰς ὀχυρότητας τῶν τόπων ἔμελλον

ἀπρονόητοι καὶ παντελῶς ἀπαράσκευοι ληφθήσεσθαι
3 πρὸς τὸ συμβαῖνον· εἰς ἃ βλέποντες, καὶ τηροῦντες 398.
τὴν ἑαυτῶν πρόθεσιν, ᾤοντο δεῖν τὸν Φίλιππον
περὶ τὸν Ἀχελῷον στρατοπεδεύσαντα προσαναπαῦσαι
τὴν δύναμιν ἐκ τῆς νυκτοπορίας, σπουδάζοντες βρα-
χεῖάν γε τοῖς Αἰτωλοῖς ἀναστροφὴν δοῦναι πρὸς
4 τὴν βοήθειαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄρατον, θεωροῦντες
τὸν μὲν καιρὸν ὀξὺν ὄντα τῆς ἐπιβολῆς, τοὺς δὲ
περὶ τὸν Λεόντιον προδήλως ἐμποδίζοντας, διεμαρ-
τύροντο τὸν Φίλιππον μὴ παριέναι τὸν καιρὸν μηδὲ
5 καταμέλλειν. οἷς καὶ πεισθεὶς ὁ βασιλεύς, καὶ
προσκόπτων ἤδη τοῖς περὶ τὸν Λεόντιον, ἐποιεῖτο
6 τὴν πορείαν κατὰ τὸ συνεχές. διαβὰς δὲ τὸν Ἀχε-
λῷον ποταμὸν προῆγε συντόνως ὡς ἐπὶ τὸν Θέρ-
μον· ἅμα δὲ προάγων ἐδῄου καὶ κατέφθειρε τὴν
7 χώραν. παρῄει δ' ἐκ μὲν εὐωνύμων ἀπολιπὼν Στρά-
τον, Ἀγρίνιον, Θεστιεῖς, ἐκ δὲ δεξιῶν Κωνώπην,
8 Λυσιμάχειαν, Τριχώνιον, Φύταιον. ἀφικόμενος δὲ
πρὸς πόλιν τὴν καλουμένην Μέταπαν, ἣ κεῖται μὲν
ἐπ' αὐτῆς τῆς Τριχωνίδος λίμνης καὶ τῶν παρὰ
ταύτην στενῶν, ἀπέχει δὲ σχεδὸν ἑξήκοντα στάδια
9 τοῦ προσαγορευομένου Θέρμου, ταύτην μὲν ἐκλι-
πόντων τῶν Αἰτωλῶν εἰσαγαγὼν πεντακοσίους στρα-
τιώτας κατεῖχε, βουλόμενος ἐφεδρείᾳ χρήσασθαι
πρός τε τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἔξοδον τὴν ἐκ τῶν
10 στενῶν — ἔστι γὰρ πᾶς ὁ παρὰ τὴν λίμνην τόπος
ὀρεινὸς καὶ τραχύς, συνηγμένος ταῖς ὕλαις· διὸ καὶ
παντελῶς στενὴν καὶ δυσδίοδον ἔχει τὴν πάροδον —
11 μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν μισθοφόρους προθέμενος
πάσης τῆς πορείας, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς Ἰλλυριούς,
ἑξῆς δὲ τοὺς πελταστὰς καὶ φαλαγγίτας ἔχων προῆγε

διὰ τῶν στενῶν, ἀπουραγούντων μὲν αὐτῷ τῶν
Κρητῶν, δεξιῶν δὲ παρὰ πλάγια τῶν Θρᾳκῶν καὶ
ψιλῶν ἀντιπαραπορευομένων ταῖς χώραις. τὴν μὲν 12
426. γὰρ ἐκ τῶν εὐωνύμων ἐπιφάνειαν τῆς πορείας
ἠσφάλισϑ' ἡ λίμνη σχεδὸν ἐπὶ τριάκοντα στάδια.
ἀνύσας δὲ τοὺς προειρημένους τόπους, καὶ παρα- 8
γενόμενος πρὸς τὴν καλουμένην κώμην Παμφίαν,
ὁμοίως καὶ ταύτην ἀσφαλισάμενος φρουρᾷ προέβαινε
πρὸς τὸν Θέρμον, ὁδὸν οὐ μόνον προσάντη καὶ
τραχεῖαν διαφερόντως, ἀλλὰ καὶ κρημνοὺς ἐξ ἑκα- 394.
τέρου τοῦ μέρους ἔχουσαν βαϑεῖς, ὥστε καὶ λίαν 2
ἐπισφαλῆ καὶ στενὴν τὴν πάροδον εἶναι κατ' ἐνίους
τόπους, τῆς πάσης ἀναβάσεως οὔσης σχεδὸν ἐπὶ
τριάκοντα στάδια. διανύσας δὲ καὶ ταύτην ἐν βρα- 3
χεῖ χρόνῳ διὰ τὸ τοὺς Μακεδόνας ἐνεργὸν ποιεῖσϑαι
τὴν πορείαν, ἧκε πολλῆς ὥρας ἐπὶ τὸν Θέρμον, καὶ 4
καταστρατοπεδεύσας ἐφῆκε τὴν δύναμιν τάς τε πε-
ριοικίδας κώμας πορϑεῖν καὶ τὸ τῶν Θερμίων πεδίον
ἐπιτρέχειν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς οἰκίας τὰς ἐν αὐτῷ
τῷ Θέρμῳ διαρπάζειν, οὔσας πλήρεις οὐ μόνον
σίτου καὶ τῆς τοιαύτης χορηγίας, ἀλλὰ καὶ κατα-
σκευῆς διαφερούσης τῶν παρ' Αἰτωλῶν. καϑ' ἕκα- 5
στον γὰρ ἔτος ἀγοράς τε καὶ πανηγύρεις ἐπιφανε-
στάτας, ἔτι δὲ καὶ τὰς τῶν ἀρχαιρεσίων καταστάσεις
ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ συντελούντων, ἕκαστοι πρὸς τὰς
ὑποδοχὰς καὶ τὰς εἰς ταῦτα παρασκευὰς τὰ πολυ-
τελέστατα τῶν ἐν τοῖς βίοις ὑπαρχόντων εἰς τοῦτον
ἀπετίϑεντο τὸν τόπον. χωρὶς δὲ τῆς χρείας καὶ τὴν 6
ἀσφάλειαν ἤλπιζον ἐνταυϑοῖ βεβαιοτάτην αὑτοῖς
ὑπάρχειν, διὰ τὸ μήτε πολέμιον τετολμηκέναι μη-
δένα πώποτε εἰς τοὺς τόπους τούτους ἐμβαλεῖν, εἶναί

τε τῇ φύσει τοιούτους ὥστε τῆς συμπάσης Αἰτωλίας
7 οἷον ἀκροπόλεως ἔχειν τάξιν. διότιπερ εἰρηνευομένης ἐκ παλαιοῦ τῆς χώρας πλήρεις ἦσαν ἀγαθῶν πολλῶν αἵ τε περὶ τὸ ἱερὸν οἰκίαι καὶ πάντες οἱ
8 πέριξ τόποι. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα παντο-
427. δαπῆς γέμοντες ὠφελείας αὐτοῦ κατηυλίσθησαν· τῇ δ' ἐπαύριον τῆς μὲν κατασκευῆς τὰ πολυτελέστατα καὶ τὰ δυνατὰ κομίζεσθαι διέλεγον, τὰ δὲ λοιπὰ
9 σωρεύοντες πρὸ τῶν σκηνῶν ἐνεπίμπρασαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὅπλων τῶν ἐν ταῖς στοαῖς ἀνακειμένων τὰ μὲν πολυτελῆ καθαιροῦντες ἀπεκόμιζον, τινὰ δ' ὑπήλλαττον, τὰ δὲ λοιπὰ συναθροίσαντες πῦρ ἐνέβαλον. ἦν δὲ ταῦτα πλείω τῶν μυρίων καὶ πεντακισχιλίων.

9 Καὶ ἕως μὲν τούτου πάντα κατὰ τοὺς τοῦ πολέμου νόμους καλῶς καὶ δικαίως ἐπράττετο· τὰ δὲ
2 μετὰ ταῦτα πῶς χρὴ λέγειν οὐκ οἶδα. λαβόντες γὰρ ἔννοιαν τῶν ἐν Δίῳ καὶ Δωδώνῃ πεπραγμένων τοῖς 395.
Αἰτωλοῖς, τάς τε στοὰς ἐνεπίμπρασαν καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀναθημάτων διέφθειρον, ὄντα πολυτελῆ ταῖς κατασκευαῖς καὶ πολλῆς ἐπιμελείας ἔνια τετευχότα
3 καὶ δαπάνης. οὐ μόνον δὲ τῷ πυρὶ κατελυμήναντο τὰς ὀροφάς, ἀλλὰ καὶ κατέσκαψαν εἰς ἔδαφος. ἀνέτρεψαν δὲ καὶ τοὺς ἀνδριάντας, ὄντας οὐκ ἐλάττους δισχιλίων· πολλοὺς δὲ καὶ διέφθειραν, πλὴν ὅσοι θεῶν ἐπιγραφὰς ἢ τύπους εἶχον· τῶν δὲ τοιούτων
4 ἀπέσχοντο. κατέγραφον δ' εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὸν περιφερόμενον στίχον, ἤδη τότε τῆς ἐπιδεξιότητος τῆς Σάμου φυομένης, ὃς ἦν υἱὸς μὲν Χρυσογόνου,
5 σύντροφος δὲ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ στίχος ἦν

ὁρᾷς τὸ δῖον οὗ βέλος διέπτατο;

καὶ μεγίστη δὴ καὶ παράστασις ἐπὶ τούτοις εἶχε τόν 6
τε βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, ὡς δικαίως
ταῦτα πράττοντας καὶ καθηκόντως, ἀμυνομένους τοῖς
ὁμοίοις τὴν τῶν Αἰτωλῶν περὶ τὸ Δῖον ἀσέβειαν.
ἐμοὶ δὲ τἀναντία δοκεῖ τούτων. εἰ δ' ὀρθὸς ὁ λό- 7
428. γος, σκοπεῖν ἐν μέσῳ πάρεστι, χρωμένους οὐχ ἑτέ-
ροις τισίν, ἀλλὰ τοῖς ἐξ αὐτῆς τῆς οἰκίας ταύτης
παραδείγμασιν.

'Αντίγονος ἐκ παρατάξεως νικήσας μάχῃ Κλεο- 8
μένην τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκρατὴς
ἐγένετο καὶ τῆς Σπάρτης, αὐτός τ' ὢν κύριος ὅ βού- 9
λοιτο χρῆσθαι καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἐμπολιτευο-
μένοις, τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ κακῶς ποιεῖν τοὺς γε-
γονότας ὑποχειρίους ὡς ἐκ τῶν ἐναντίων ἀποδοὺς
τὸ πάτριον πολίτευμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τῶν
μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος καὶ κοινῇ καὶ
κατ' ἰδίαν Λακεδαιμονίοις, οὕτως εἰς τὴν οἰκείαν
ἀπηλλάγη. τοιγαροῦν οὐ μόνον ἐκρίθη παρ' αὐτὸν 10
τὸν καιρὸν εὐεργέτης, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας σωτήρ,
οὐδὲ παρὰ μόνοις Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ παρὰ πᾶσι
τοῖς Ἕλλησιν ἀθανάτου τέτευχε τιμῆς καὶ δόξης ἐπὶ
τοῖς προειρημένοις. καὶ μὴν ὁ πρῶτος αὐτῶν αὐξή- 10 396.
σας τὴν βασιλείαν καὶ γενόμενος ἀρχηγὸς τοῦ προ-
σχήματος τῆς οἰκίας, Φίλιππος νικήσας 'Αθηναίους
τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, οὐ τοσοῦτον ἤνυσε διὰ
τῶν ὅπλων ὅσον διὰ τῆς ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας
τῶν τρόπων. τῷ μὲν γὰρ πολέμῳ καὶ τοῖς ὅπλοις 2
αὐτῶν μόνων περιεγένετο καὶ κύριος κατέστη τῶν
ἀντιταξαμένων, τῇ δ' εὐγνωμοσύνῃ καὶ μετριότητι
πάντας 'Αθηναίους ἅμα καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἔσχεν
ὑποχείριον, οὐκ ἐπιμετρῶν τῷ θυμῷ τοῖς πραττο- 3

μένοις, ἀλλὰ μέχρι τούτου πολεμῶν καὶ φιλονεικῶν,
ἕως τοῦ λαβεῖν ἀφορμὰς πρὸς ἀπόδειξιν τῆς αὑτοῦ
4 *πρᾳότητος καὶ καλοκἀγαθίας. τοιγαροῦν χωρὶς λύ-*
τρων ἀποστείλας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ κηδεύσας
Ἀθηναίων τοὺς τετελευτηκότας, ἔτι δὲ συνθεὶς Ἀν-
429. *τιπάτρῳ τὰ τούτων ὀστᾶ καὶ τῶν ἀπαλλαττομένων*
τοὺς πλείστους ἀμφιέσας, μικρᾷ δαπάνῃ διὰ τὴν
5 *ἀγχίνοιαν τὴν μεγίστην πρᾶξιν κατειργάσατο· τὸ*
γὰρ Ἀθηναίων φρόνημα καταπληξάμενος τῇ μεγαλο-
ψυχίᾳ πρὸς πᾶν ἑτοίμους αὐτοὺς ἔσχε συναγωνιστὰς
6 *ἀντὶ πολεμίων. τί δ᾽ Ἀλέξανδρος; ἐκεῖνος γὰρ ἐπὶ*
τοσοῦτον ἐξοργισθεὶς Θηβαίοις ὥστε τοὺς μὲν οἰκή-
τορας ἐξανδραποδίσασθαι, τὴν δὲ πόλιν εἰς ἔδαφος
κατασκάψαι, τῆς γε πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείας οὐκ
7 *ὠλιγώρησε περὶ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως, ἀλλὰ*
πλείστην ἐποιήσατο πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ μηδ᾽ ἀκού-
σιον ἁμάρτημα γενέσθαι περὶ τὰ ἱερὰ καὶ καθόλου
8 *τὰ τεμένη. καὶ μὴν ὅτε διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν μετε-*
πορεύετο τὴν Περσῶν ἀσέβειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας,
παρὰ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐπειράθη λαβεῖν δίκην
ἀξίαν τῶν σφίσι πεπραγμένων, τῶν δὲ τοῖς θεοῖς
καταπεφημισμένων πάντων ἀπέσχετο, καίπερ τῶν
Περσῶν μάλιστα περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐξαμαρτόντων
ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις.
9 *Ταῦτ᾽ οὖν ἐχρῆν καὶ τότε Φίλιππον ἐν νῷ λαμ-*
βάνοντα συνεχῶς μὴ οὕτως τῆς ἀρχῆς ὡς τῆς προαιρέ-
σεως καὶ τῆς μεγαλοψυχίας διάδοχον αὑτὸν ἀναδει-
κνύναι καὶ κληρονόμον τῶν προειρημένων ἀνδρῶν. 397.
10 *ὁ δ᾽ ἵνα μὲν καὶ συγγενὴς Ἀλεξάνδρου καὶ Φι-*
λίππου φαίνηται μεγάλην ἐποιεῖτο παρ᾽ ὅλον τὸν
βίον σπουδήν, ἵνα δὲ ζηλωτὴς οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον

ἔσχε λόγον. τοιγαροῦν τἀναντία τοῖς προειρημένοις 11
ἀνδράσιν ἐπιτηδεύων τῆς ἐναντίας ἔτυχε παρὰ πᾶσι
δόξης, προβαίνων κατὰ τὴν ἡλικίαν. ὧν ἦν ἓν καὶ 11
τὸ τότε πραχθέν. τοῖς γὰρ Αἰτωλῶν ἀσεβήμασι συν-
εξαμαρτάνων διὰ τὸν θυμὸν καὶ κακῷ κακὸν ἰώμε-
νος οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν ἄτοπον. καὶ Σκόπᾳ μὲν καὶ 2
430. Δωριμάχῳ παρ' ἕκαστον εἰς ἀσέλγειαν καὶ παρανο-
μίαν ὠνείδιζε, τὴν ἐν Δωδώνῃ καὶ Δίῳ προφερό-
μενος ἀσέβειαν εἰς τὸ θεῖον· αὐτὸς δὲ παραπλήσια
ποιῶν οὐκ ᾤετο τῆς ὁμοίας ἐκείνοις τεύξεσθαι δό-
ξης παρὰ τοῖς ἀκούσασι. τὸ μὲν γὰρ παραιρεῖσθαι 3
τῶν πολεμίων καὶ καταφθείρειν φρούρια, λιμένας,
πόλεις, ἄνδρας, ναῦς, καρπούς, τἄλλα τὰ τούτοις
παραπλήσια, δι' ὧν τοὺς μὲν ὑπεναντίους ἀσθενε-
στέρους ἄν τις ποιήσαι, τὰ δὲ σφέτερα πράγματα
καὶ τὰς ἐπιβολὰς δυναμικωτέρας, ταῦτα μὲν ἀναγ-
κάζουσιν οἱ τοῦ πολέμου νόμοι καὶ τὰ τούτου δίκαια
δρᾶν· τὸ δὲ μήτε τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἐπικουρίαν 4
μέλλοντα μηδ' ἡντινοῦν παρασκευάζειν μήτε τοῖς
ἐχθροῖς ἐλάττωσιν πρός γε τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον
ἐκ περιττοῦ καὶ ναούς, ἅμα δὲ τούτοις ἀνδριάντας
καὶ πᾶσαν δὴ τὴν τοιαύτην κατασκευὴν λυμαίνε-
σθαι, πῶς οὐκ ἂν εἴποι τις εἶναι τρόπου καὶ θυ-
μοῦ λυττῶντος ἔργον; οὐ γὰρ ἐπ' ἀπωλείᾳ δεῖ καὶ 5
ἀφανισμῷ τοῖς ἀγνοήσασι πολεμεῖν τοὺς ἀγαθοὺς
ἄνδρας, ἀλλ' ἐπὶ διορθώσει καὶ μεταθέσει τῶν ἡμαρ-
τημένων, οὐδὲ συναναιρεῖν τὰ μηδὲν ἀδικοῦντα τοῖς
ἠδικηκόσιν, ἀλλὰ συσσῴζειν μᾶλλον καὶ συνεξαιρεῖ-
σθαι τοῖς ἀναιτίοις τοὺς δοκοῦντας ἀδικεῖν. τυράν- 6
νου μὲν γὰρ ἔργον ἐστὶ τὸ κακῶς ποιοῦντα τῷ φόβῳ
δεσπόζειν ἀκουσίων, μισούμενον καὶ μισοῦντα τοὺς

ὑποταττομένους· βασιλέως δὲ τὸ πάντας εὖ ποιοῦντα, 398.
διὰ τὴν εὐεργεσίαν καὶ φιλανθρωπίαν ἀγαπώμενον,
ἑκόντων ἡγεῖσθαι καὶ προστατεῖν.
7 Μάλιστα δ' ἄν τις καταμάθοι τὴν ἁμαρτίαν τὴν
τότε Φιλίππου, λαβὼν πρὸ ὀφθαλμῶν τίνα διάληψιν
εἰκὸς ἦν Αἰτωλοὺς ἔχειν, εἰ τἀναντία τοῖς εἰρημένοις
ἔπραξε καὶ μήτε τὰς στοὰς μήτε τοὺς ἀνδριάντας
431. διέφθειρε μήτ' ἄλλο μηδὲν ᾐκίσατο τῶν ἀναθημά-
8 των. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τὴν βελτίστην ἂν καὶ φι-
λανθρωποτάτην, συνειδότας μὲν αὐτοῖς τὰ περὶ Δῖον
καὶ Δωδώνην πεπραγμένα, σαφῶς δὲ γινώσκοντας
ὅθ' ὁ Φίλιππος τότε καὶ πρᾶξαι κύριος ἦν ὃ βου-
ληθείη, καὶ πράξας τὰ δεινότατα δικαίως ἂν ἐδόκει
9 τοῦτο πεποιηκέναι τό γε κατ' ἐκείνους μέρος· διὰ
δὲ τὴν αὑτοῦ πρᾳότητα καὶ μεγαλοψυχίαν οὐδὲν
12 εἵλετο τῶν ὁμοίων ἐκείνοις ἐπιτηδεύειν. δῆλον γὰρ
ἐκ τούτων ὡς εἰκὸς ἦν αὑτῶν μὲν καταγινώσκειν,
τὸν δὲ Φίλιππον ἀποδέχεσθαι καὶ θαυμάζειν, ὡς
βασιλικῶς καὶ μεγαλοψύχως αὐτοῦ χρωμένου τῇ τε
πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ καὶ τῇ πρὸς αὐτοὺς ὀργῇ.
2 καὶ μὴν τό γε νικῆσαι τοὺς πολεμίους καλοκἀγαθίᾳ
καὶ τοῖς δικαίοις οὐκ ἐλάττω, μείζω δὲ παρέχεται
3 χρείαν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις κατορθωμάτων. οἷς μὲν
γὰρ δι' ἀνάγκην, οἷς δὲ κατὰ προαίρεσιν εἴκουσιν
οἱ λειφθέντες· καὶ τὰ μὲν μετὰ μεγάλων ἐλαττω-
μάτων ποιεῖται τὴν διόρθωσιν, τὰ δὲ χωρὶς βλάβης
4 πρὸς τὸ βέλτιον μετατίθησι τοὺς ἁμαρτάνοντας. τὸ
δὲ μέγιστον, ἐν οἷς μὲν τὸ πλεῖστόν ἐστι τῆς πρά-
ξεως τῶν ὑποταττομένων, ἐν οἷς δ' αὐτοτελὴς ἡ
νίκη γίνεται τῶν ἡγουμένων.
5 Ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄν τις αὐτῷ Φιλίππῳ τῶν

*τότε γενομένων πᾶσαν ἐπιφέροι τὴν αἰτίαν διὰ τὴν
ἡλικίαν, τὸ πλεῖον δὲ τοῖς συνοῦσι καὶ συμπράτ-
τουσι τῶν φίλων, ὧν ἦν Ἄρατος καὶ Δημήτριος ὁ
Φάριος. ὑπὲρ ὧν οὐ δυσχερὲς ἀποφήνασθαι καὶ* 6
*μὴ παρόντα τότε ποτέρου τὴν τοιαύτην εἰκὸς εἶναι
συμβουλίαν. χωρὶς γὰρ τῆς κατὰ τὸν ὅλον βίον* 7
προαιρέσεως, ἐν ᾗ περὶ μὲν Ἄρατον οὐδὲν ἂν εὑρε- 399.
432. *θείη προπετὲς οὐδ' ἄκριτον, περὶ δὲ Δημήτριον
τἀναντία, καὶ δεῖγμα τῆς προαιρέσεως ἑκατέρων ἐν
οἷς (συνεβουλεύσαντο Φιλίππῳ) παραπλησίως ὁμολο-
γούμενον ἔχομεν· ὑπὲρ οὗ λαβόντες τὸν οἰκεῖον και-* 8
ρὸν ποιησόμεθα τὴν ἁρμόζουσαν μνήμην.

Ὁ δὲ Φίλιππος — ἀπὸ γὰρ τούτων παρεξέβην — 13
*ὅσα δυνατὸν ἦν ἄγειν καὶ φέρειν ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ
Θέρμου προῆγε, ποιούμενος τὴν αὐτὴν ἐπάνοδον
ᾗ καὶ παρεγένετο, προβαλόμενος μὲν τὴν λείαν εἰς
τοὔμπροσθεν καὶ τὰ βαρέα τῶν ὅπλων, ἐπὶ δὲ τῆς
οὐραγίας ἀπολιπὼν τοὺς Ἀκαρνᾶνας καὶ τοὺς μι-
σθοφόρους, σπεύδων ὡς τάχιστα διανύσαι τὰς δυσ-* 2
*χωρίας διὰ τὸ προσδοκᾶν τοὺς Αἰτωλοὺς ἐξάψε-
σθαι τῆς οὐραγίας, πιστεύοντας ταῖς ὀχυρότησι τῶν
τόπων. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι παρὰ πόδας. οἱ* 3
*γὰρ Αἰτωλοὶ προσβεβοηθηκότες καὶ συνηθροισμένοι
σχεδὸν εἰς τρισχιλίους, ἕως μὲν ὁ Φίλιππος ἦν ἐπὶ
τῶν μετεώρων, οὐκ ἤγγιζον, ἀλλ' ἔμενον ἔν τισι
τόποις ἀδήλοις, Ἀλεξάνδρου τοῦ Τριχωνέως προε-
στῶτος αὐτῶν· ἅμα δὲ τῷ κινῆσαι τὴν οὐραγίαν
ἐπέβαλον εὐθέως εἰς τὸν Θέρμον καὶ προσέκειντο
τοῖς ἐσχάτοις. γινομένης δὲ ταραχῆς περὶ τὴν οὐ-* 4
*ραγίαν, ἔτι μᾶλλον ἐκθύμως οἱ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν
ἐπέκειντο καὶ προσέφερον τὰς χεῖρας, πιστεύοντες*

5 *τοῖς τόποις. ὁ δὲ Φίλιππος, προειδὼς τὸ μέλλον,*
ὑπό τινα λόφον ὑπεστάλκει τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐν τῇ
καταβάσει καὶ τῶν πελταστῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους.
6 *ὧν διαναστάντων ἐπὶ τοὺς ἐπικειμένους καὶ προ-*
πεπτωκότας τῶν ὑπεναντίων, τοὺς μὲν λοιποὺς τῶν
Αἰτωλῶν ἀνοδίᾳ καὶ προτροπάδην συνέβη φυγεῖν,
ἑκατὸν δὲ καὶ τριάκοντα πεσεῖν, ἁλῶναι δ' οὐ πολὺ
7 *τούτων ἐλάττους. γενομένου δὲ τοῦ προτερήματος*
τούτου, ταχέως οἱ περὶ τὴν οὐραγίαν, ἐμπρήσαντες
τὸ Πάμφιον καὶ μετ' ἀσφαλείας διελθόντες τὰ στενά,
433. 8 *συνέμιξαν τοῖς Μακεδόσιν· ὁ γὰρ Φίλιππος ἐστρα-*
τοπεδευκὼς περὶ τὴν Μέταπαν ἐνταυθοῖ προσανε-
δέχετο τοὺς ἀπὸ τῆς οὐραγίας. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν
κατασκάψας τὴν Μέταπαν προῆγε, καὶ παρενέβαλε
9 *περὶ τὴν καλουμένην πόλιν Ἄκρας. τῇ δ' ἑξῆς ἅμα* 400.
προάγων ἐπόρθει τὴν χώραν, καὶ καταστρατοπεδεύ-
σας περὶ Κωνώπην ἐπέμεινε τὴν ἐχομένην ἡμέραν.
10 *τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν ἀναζεύξας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν*
παρὰ τὸν Ἀχελῷον ἕως ἐπὶ τὸν Στράτον. διαβὰς
δὲ τὸν ποταμὸν ἐπέστησε τὴν δύναμιν ἐκτὸς βέλους,
14 *ἀποπειρώμενος τῶν ἔνδον· ἐπυνθάνετο γὰρ εἰς τὸν*
Στράτον συνδεδραμηκέναι τῶν Αἰτωλῶν πεζοὺς μὲν
εἰς τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ τετρακοσίους, Κρῆ-
2 *τας δ' εἰς πεντακοσίους. οὐδενὸς δ' ἐπεξιέναι τολ-*
μῶντος, αὖτις ἀρξάμενος ἐκίνει τοὺς πρώτους, ποιού-
μενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν Λιμναίαν καὶ τὰς
3 *ναῦς. ἅμα δὲ τῷ τὴν οὐραγίαν παραλλάξαι τὴν*
πόλιν τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι τῶν Αἰτωλικῶν ἱππέων
4 *ἐξελθόντες κατεπείραζον τῶν ἐσχάτων· ἐπεὶ δὲ τό*
τε τῶν Κρητῶν πλῆθος ἐκ τῆς πόλεως καί τινες
τῶν Αἰτωλικῶν συνῆψαν τοῖς αὐτῶν ἱππεῦσι, γινο-

μένης δλοσχερεστέρας συμπλοκῆς, ἠναγκάσθησαν ἐκ
μεταβολῆς οἱ περὶ τὴν οὐραγίαν κινδυνεύειν. τὸ 5
μὲν οὖν πρῶτον ἀμφοτέρων ἐφάμιλλος ἦν ὁ κίνδυ-
νος· προσβοηθησάντων δὲ τοῖς παρὰ τοῦ Φιλίππου
μισθοφόροις τῶν Ἰλλυριῶν, ἐνέκλιναν καὶ σποράδην
ἔφευγον οἱ τῶν Αἰτωλῶν ἱππεῖς καὶ μισθοφόροι.
καὶ τὸ μὲν πολὺ μέρος αὐτῶν ἕως εἰς τὰς πύλας καὶ 6
πρὸς τὰ τείχη συνεδίωξαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως,
κατέβαλον δ' εἰς ἑκατόν. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς χρείας 7
λοιπὸν οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἡσυχίαν ἦγον, οἱ
δ' ἀπὸ τῆς οὐραγίας ἀσφαλῶς συνῆψαν πρὸς τὸ
στρατόπεδον καὶ τὰς ναῦς.

Ὁ δὲ Φίλιππος καταστρατοπεδεύσας ἐν ὥρᾳ τοῖς 8
θεοῖς ἔθυεν εὐχαριστήρια τῆς γεγενημένης αὐτῷ περὶ
τὴν ἐπιβολὴν εὐροίας, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἡγεμόνας
434. ἐκάλει, βουλόμενος ἑστιᾶσαι πάντας. ἐδόκει γὰρ 9
εἰς τόπους αὐτὸν δεδωκέναι παραβόλους καὶ τοιού-
τους, εἰς οὓς οὐδεὶς ἐτόλμησε πρότερον στρατοπέδῳ
παρεμβαλεῖν. ὁ δ' οὐ μόνον ἐνέβαλε μετὰ τῆς δυ- 10
νάμεως, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὃ προέθετο συντελεσάμενος
ἀσφαλῶς ἐποιήσατο τὴν ἐπάνοδον. δι' ἃ περιχαρὴς
ὢν οὗτος μὲν ἐγίνετο περὶ τὴν τῶν ἡγεμόνων ὑπο-
δοχήν· οἱ δὲ περὶ τὸν Μεγαλέαν καὶ Λεόντιον δυσ- 11 401.
χερῶς ἔφερον τὴν γεγενημένην ἐπιτυχίαν τοῦ βα-
σιλέως, ὡς ἂν διατεταγμένοι μὲν πρὸς τὸν Ἀπελλῆν
πάσαις ἐμποδιεῖν ταῖς ἐπιβολαῖς αὐτοῦ, μὴ δυνά-
μενοι δὲ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς 12
κατὰ τοὐναντίον προχωρούντων, (διεσφαλμένοι προ-
φανῶς). ἀλλ' ἧκόν γε πρὸς τὸ δεῖπνον.

Ἦσαν μὲν οὖν εὐθέως ἐν ὑπονοίᾳ τῷ τε βασιλεῖ 15
καὶ τοῖς ἄλλοις οὐχ ὁμοίως τοῖς λοιποῖς χαίροντες

2 ἐπὶ τοῖς γεγονόσι· προβαίνοντος δὲ τοῦ πότου, κἄ-
πειτα γενομένης ἀκαιρίας καὶ πολυποσίας, ἀναγκα-
σθέντες συμπεριφέρεσθαι, ταχέως ἐξεθεάτρισαν αὐ-
3 τούς. λυθείσης γὰρ τῆς συνουσίας ὑπό τε τῆς μέθης
καὶ τῆς ἀλογιστίας ἐλαυνόμενοι, περιήεσαν ζητοῦν-
4 τες τὸν Ἄρατον. συμμίξαντες δὲ κατὰ τὴν ἐπάνοδον
αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἐλοιδόρουν, μετὰ δὲ βάλλειν
5 ἐνεχείρησαν τοῖς λίθοις. προσβοηθούντων δὲ πλειό-
νων ἀμφοτέροις θόρυβος ἦν καὶ κίνημα κατὰ τὴν
παρεμβολήν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούων τῆς κραυγῆς,
ἐξαπέστειλε τοὺς ἐπιγνωσομένους καὶ διαλύσοντας
6 τὴν ταραχήν. ὁ μὲν οὖν Ἄρατος, παραγενομένων
τούτων, εἰπὼν τὰ γεγονότα καὶ μάρτυρας παρασχό-
μενος τοὺς συμπαρόντας, ἀπηλλάττετο (ταύτης τῆς
7 ἀδι)κίας ἐπὶ τὴν αὑτοῦ σκηνήν, ὁ δὲ Λεόντιος ἀλό-
γως πως κατὰ τὸν θόρυβον ἀπέρρευσε. τὸν δὲ Με-
435. γαλέαν καὶ Κρίνωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεύς,
8 ἐπεὶ συνῆκε τὸ γεγονός, ἐπετίμα πικρῶς. οἱ δ' οὐχ
οἷον (ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐπ)εμέτρησαν, φάσκοντες οὐδὲ
λήξειν τῆς προθέσεως, ἕως ἂν τὸν μισθὸν ἐπιθῶσι
9 τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον. ὁ δὲ βασιλεύς, ὀργισθεὶς
ἐπὶ τῷ ῥηθέντι, παραχρῆμα πρὸς εἴκοσι τάλαντα
κατεγγυήσας ἐκέλευσεν αὐτοὺς εἰς φυλακὴν ἀπαγα-
16 γεῖν. τῇ δ' ἐπαύριον ἀνακαλεσάμενος τὸν Ἄρατον
παρεκάλει θαρρεῖν, ὅτι ποιήσεται τὴν ἐνδεχομένην
2 ἐπιστροφὴν τοῦ πράγματος. ὁ δὲ Λεόντιος, συνεὶς
τὰ περὶ τὸν Μεγαλέαν, ἧκε πρὸς τὴν σκηνὴν μετά
τινων πελταστῶν, πεπεισμένος καταπλήξεσθαι διὰ
τὴν ἡλικίαν καὶ ταχέως εἰς μετάνοιαν ἄξειν τὸν 402.
3 βασιλέα. συντυχὼν δ' αὐτῷ, προσεπυνθάνετο τίς
ἐτόλμησεν ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας Μεγαλέᾳ καὶ τίς εἰς

τὴν φυλακὴν ἀπαγαγεῖν. τοῦ δὲ βασιλέως ὑποστα- 4
τικῶς αὐτοῦ φήσαντος συντεταχέναι, καταπλαγεὶς ὁ
Λεόντιος καί τι προσανοιμώξας, ἀπῄει τεθυμωμένος.
ὁ δὲ βασιλεύς, ἀναχθεὶς παντὶ τῷ στόλῳ καὶ διάρας 5
τὸν κόλπον, ὡς θᾶττον εἰς τὴν Λευκάδα καθωρ-
μίσθη, τοῖς μὲν ἐπὶ τῆς τῶν λαφύρων οἰκονομίας
τεταγμένοις περὶ ταῦτα συνέταξε γινομένοις μὴ καθ-
υστερεῖν, αὐτὸς δὲ συναγαγὼν τοὺς φίλους ἀπέ-
δωκε κρίσιν τοῖς περὶ τὸν Μεγαλέαν. τοῦ δ' Ἀρά- 6
του κατηγορήσαντος ἀνέκαθεν τὰ πεπραγμένα τοῖς
περὶ τὸν Λεόντιον, καὶ διελθόντος τὴν γενομένην
ὑπ' αὐτῶν ἐν Ἄργει σφαγήν, ἣν ἐποιήσαντο μετὰ
τὸν Ἀντιγόνου χωρισμόν, καὶ τὰς πρὸς Ἀπελλῆν
συνθήκας, ἔτι δὲ τὸν περὶ τοὺς Παλαιεῖς ἐμποδι-
σμόν, καὶ πάντα ταῦτα μετ' ἀποδείξεως ἐνδεικνυμένου 7
καὶ μαρτύρων, οὐ δυνάμενοι πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγειν
οἱ περὶ τὸν Μεγαλέαν κατεκρίθησαν ὁμοθυμαδὸν
ὑπὸ τῶν φίλων. καὶ Κρίνων μὲν ἔμεινεν ἐν τῇ 8
φυλακῇ, τὸν δὲ Μεγαλέαν Λεόντιος ἀνεδέξατο τῶν
χρημάτων.

Ἡ μὲν οὖν Ἀπελλοῦ καὶ τῶν περὶ τὸν Λεόντιον 9
436. πρᾶξις ἐν τούτοις ἦν, παλίντροπον λαμβάνουσα τὴν
προκοπὴν ταῖς ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν ἐλπίσιν. ἔδοξαν μὲν 10
γὰρ καταπληξάμενοι τὸν Ἄρατον καὶ μονώσαντες τὸν
Φίλιππον ποιήσειν ὅ τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ συμφέρειν,
ἀπέβη δὲ τούτων τἀναντία.

Κατὰ δὲ τοὺς προειρημένους καιροὺς Λυκοῦργος 17
ἐκ μὲν τῆς Μεσσηνίας οὐδὲν ἄξιον λόγου πράξας
ἐπανῆλθε· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὁρμήσας ἐκ Λακε-
δαίμονος κατελάβετο τὴν τῶν Τεγεατῶν πόλιν. τῶν 2
δὲ σωμάτων ἀποχωρησάντων εἰς τὴν ἄκραν, ἐπεβά-

λετο πολιορκεῖν ταύτην. οὐδαμῶς δὲ δυνάμενος
ἀνύειν οὐδὲν αὖτις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Σπάρτην.
3 οἱ δ' ἐκ τῆς Ἤλιδος καταδραμόντες τὴν Δυμαίαν 408.
καὶ τοὺς βοηθήσαντας τῶν ἱππέων εἰς ἐνέδραν ἐπα-
4 γαγόμενοι ῥᾳδίως ἐτρέψαντο, καὶ τῶν μὲν Γαλατικῶν
οὐκ ὀλίγους κατέβαλον, τῶν δὲ πολιτικῶν αἰχμαλώ-
τους ἔλαβον Πολυμήδη τε τὸν Αἰγιέα καὶ Δυμαίους
5 Ἀγησίπολιν καὶ Διοκλέα. Δωρίμαχος δὲ τὴν μὲν
πρώτην ἔξοδον ἐποιήσατο μετὰ τῶν Αἰτωλῶν, πε-
πεισμένος, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, αὐτὸν μὲν
ἀσφαλῶς κατασύρειν τὴν Θετταλίαν, τὸν δὲ Φίλιπ-
πον ἀναστήσειν ἀπὸ τῆς περὶ τοὺς Παλαιεῖς πολιορ-
6 κίας· εὑρὼν δὲ τοὺς περὶ τὸν Χρυσόγονον καὶ Πε-
τραῖον ἑτοίμους ἐν Θετταλίᾳ πρὸς τὸ διακινδυνεύειν,
εἰς μὲν τὸ πεδίον οὐκ ἐθάρρει καταβαίνειν, ἐν δὲ
7 ταῖς παρωρείαις προσανέχων διῆγε. προσπεσούσης
δ' αὐτῷ τῆς τῶν Μακεδόνων εἰς τὴν Αἰτωλίαν
εἰσβολῆς, ἀφέμενος τῶν κατὰ Θετταλίαν ἐβοήθει
τούτοις κατὰ σπουδήν. καταλαβὼν δ' ἀπηλλαγμέ-
νους ἐκ τῆς Αἰτωλίας τοὺς Μακεδόνας οὗτος μὲν
8 ὑπελείπετο καὶ καθυστέρει πάντων· ὁ δὲ βασιλεὺς
ἀναχθεὶς ἐκ τῆς Λευκάδος, καὶ πορθήσας ἐν παρά-
πλῳ τὴν τῶν Οἰανθέων χώραν, κατῆρε μετὰ τοῦ
9 στόλου παντὸς εἰς Κόρινθον. ὁρμίσας δὲ τὰς νῆας
437. ἐν τῷ Λεχαίῳ τήν τε δύναμιν ἐξεβίβαζε καὶ τοὺς
γραμματοφόρους διαπέστελλε πρὸς τὰς ἐν Πελοπον-
νήσῳ συμμαχίδας πόλεις, δηλῶν τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ
δεήσει πάντας μετὰ τῶν ὅπλων κοιταίους ἐν τῇ τῶν
18 Τεγεατῶν γίνεσθαι πόλει. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος,
καὶ μείνας οὐδένα χρόνον ἐν τῇ Κορίνθῳ, παρήγ-
γειλε τοῖς Μακεδόσιν ἀναζυγήν. ποιησάμενος δὲ

τὴν πορείαν δι' Ἄργους ἧκε δευτεραῖος εἰς Τεγέαν.
προσαναλαβὼν δὲ τοὺς ἠθροισμένους τῶν Ἀχαιῶν 2
προῆγε διὰ τῆς ὀρεινῆς, σπουδάζων λαθεῖν τοὺς
Λακεδαιμονίους ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν. περιελ- 3
θὼν δὲ ταῖς ἐρημίαις, τεταρταῖος ἐπέβαλε τοῖς κατ-
αντικρὺ τῆς πόλεως λόφοις, καὶ παρῄει δεξιὸν ἔχων
τὸ Μενελάιον ἐπ' αὐτὰς τὰς Ἀμύκλας. οἱ δὲ Λακε- 4
δαιμόνιοι, θεωροῦντες ἐκ τῆς πόλεως παράγουσαν
τὴν δύναμιν, ἐκπλαγεῖς ἐγένοντο καὶ περίφοβοι,
θαυμάζοντες τὸ συμβαῖνον. ἀκμὴν γὰρ ἦσαν μετέω- 5 **404.**
ροι ταῖς διανοίαις ἐκ τῶν προσπιπτόντων ὑπὲρ τοῦ
Φιλίππου περὶ τὴν καταφθορὰν τοῦ Θέρμου καὶ
καθόλου ταῖς ἐν Αἰτωλίᾳ πράξεσι, καί τις ἐνεπεπτώ-
κει θροῦς παρ' αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ τὸν Λυκοῦργον
ἐκπέμπειν βοηθήσοντα τοῖς Αἰτωλοῖς. ὑπὲρ δὲ τοῦ 6
τὸ δεινὸν ἥξειν ἐπὶ σφᾶς οὕτως ὀξέως ἐκ τηλικού-
του διαστήματος οὐδὲ διενοεῖτο παράπαν αὐτῶν οὐ-
δείς, ἅτε καὶ τῆς ἡλικίας ἐχούσης ἀκμὴν εὐκαταφρό-
νητόν τι τῆς τοῦ βασιλέως. διὸ καὶ παρὰ δόξαν
αὐτοῖς τῶν πραγμάτων συγκυρούντων εἰκότως ἦσαν
ἐκπλαγεῖς. ὁ γὰρ Φίλιππος τολμηρότερον καὶ πρα- 7
κτικώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν χρώμενος ταῖς ἐπι-
βολαῖς εἰς ἀπορίαν καὶ δυσχρηστίαν ἅπαντας ἦγε
τοὺς πολεμίους. ἀναχθεὶς γὰρ ἐκ μέσης Αἰτωλίας, 8
καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, καὶ διανύσας ἐν νυκτὶ
τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον, εἰς Λευκάδα κατῆρε. δύο 9
δὲ μείνας ἡμέρας ἐνταῦθα, τῇ τρίτῃ ποιησάμενος
ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν τὸν ἀνάπλουν, δευτεραῖος πυρθή-
438. σας ἅμα τὴν τῶν Αἰτωλῶν παραλίαν ἐν Λεχαίῳ
καθωρμίσθη. μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὸ συνεχὲς ποιού- 10
μενος τὰς πορείας ἑβδομαῖος ἐπέβαλε τοῖς ὑπὲρ τὴν

πόλιν κειμένοις παρὰ τὸ Μενελάιον λόφοις, ὥστε
τοὺς πλείστους δρῶντας τὸ γεγονὸς μὴ πιστεύειν
τοῖς συμβαίνουσιν.

11 Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι, περιδεεῖς γεγονότες
διὰ τὸ παράδοξον, ἠπόρουν καὶ δυσχρήστως διέ-
19 κειντο πρὸς τὸ παρόν. ὁ δὲ Φίλιππος τῇ μὲν πρώτῃ
2 κατεστρατοπέδευσε περὶ τὰς Ἀμύκλας. αἱ δ' Ἀμύ-
κλαι καλούμεναι τόπος ἐστὶ τῆς Λακωνικῆς χώρας
καλλιδενδρότατος καὶ καλλικαρπότατος, ἀπέχει δὲ
3 τῆς Λακεδαίμονος ὡς εἴκοσι σταδίους. ὑπάρχει δὲ
καὶ τέμενος Ἀπόλλωνος ἐν αὐτῷ σχεδὸν ἐπιφανέ-
στατον τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἱερῶν. κεῖται δὲ
τῆς πόλεως ἐν τοῖς πρὸς θάλατταν κεκλιμένοις μέ-
4 ρεσι. τῇ δ' ἐπιούσῃ πορθῶν ἅμα τὴν χώραν εἰς τὸν
Πύρρου καλούμενον κατέβη χάρακα. δύο δὲ τὰς **405.**
ἑξῆς ἡμέρας ἐπιδραμὼν καὶ δῃώσας τοὺς σύνεγγυς
5 τόπους, κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸ Κάρνιον, ὅθεν
ὁρμήσας ἦγε πρὸς Ἀσίνην· καὶ ποιησάμενος προσ-
βολάς, οὐδέν γε τῶν προύργου περαίνων, ἀνέζευξε,
καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιπορευόμενος ἔφθειρε τὴν χώραν
πᾶσαν τὴν ἐπὶ τὸ Κρητικὸν πέλαγος τετραμμένην
6 ἕως Ταινάρου. μεταβαλόμενος δ' αὖτις ἐποιεῖτο τὴν
πορείαν παρὰ τὸν ναύσταθμον τῶν Λακεδαιμονίων,
ὃ καλεῖται μὲν Γύθειον, ἔχει δ' ἀσφαλῆ λιμένα,
τῆς δὲ πόλεως ἀπέχει περὶ (διακόσια καὶ) τριάκοντα
7 στάδια. τοῦτο δ' ἀπολιπὼν κατὰ πορείαν δεξιὸν
κατεστρατοπέδευσε περὶ τὴν Ἑλείαν, ἥτις ἐστὶν ὡς
πρὸς μέρος θεωρουμένη πλείστη καὶ καλλίστη χώρα
8 τῆς Λακωνικῆς. ὅθεν ἀφιεὶς τὰς προνομὰς αὐτόν τε
τὸν τόπον τοῦτον πάντα κατεπυρπόλει καὶ διέφθειρε
τοὺς ἐν αὐτῷ καρπούς, ἀφικνεῖτο δὲ ταῖς προνο-

μαῖς καὶ πρὸς Ἀκρίας καὶ Λεύκας, ἔτι δὲ καὶ τὴν
τῶν Βοιῶν χώραν.

439. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι, κομισάμενοι τὰ γράμματα τὰ 20
παρὰ τοῦ Φιλππίου τὰ περὶ τῆς στρατείας, τῇ μὲν
ὁρμῇ τῶν ἄλλων οὐκ ἐλείποντο συμμάχων, ἀλλὰ
τὴν ἔξοδον ἐποιήσαντο μετὰ σπουδῆς καὶ τοὺς ἀκ-
μαιοτάτους ἄνδρας ἐξέπεμψαν, πεζοὺς μὲν δισχι-
λίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους. τῷ δὲ μήκει τῆς ὁδοῦ 2
καθυστερήσαντες τῆς εἰς τὴν Τεγέαν παρουσίας τοῦ
Φιλίππου, τὸ μὲν πρῶτον ἠπόρουν τί δέον εἴη
ποιεῖν· ἀγωνιῶντες δὲ μὴ δόξαιεν ἐθελοκακεῖν διὰ 3
τὰς προγεγενημένας περὶ αὐτοὺς ὑποψίας, ὥρμησαν
διὰ τῆς Ἀργείας εἰς τὴν Λακωνικήν, βουλόμενοι
συνάψαι τοῖς περὶ τὸν Φίλιππον. παραγενόμενοι 4
δὲ πρὸς Γλυμπεῖς χωρίον, ὃ κεῖται περὶ τοὺς ὅρους
τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς, πρὸς τοῦτο κατεστρα-
τοπέδευσαν ἀπείρως ἅμα καὶ ῥᾳθύμως· οὔτε γὰρ 5
τάφρον οὔτε χάρακα τῇ παρεμβολῇ περιέβαλον οὔτε
τόπον εὐφυῆ περιέβλεψαν, ἀλλὰ τῇ τῶν κατοικούν-
των τὸ χωρίον εὐνοίᾳ πιστεύοντες ἀκάκως πρὸ τοῦ
τείχους αὐτοῦ παρενέβαλον. ὁ δὲ Λυκοῦργος, προσ- 6
αγγελθείσης αὐτῷ τῆς τῶν Μεσσηνίων παρουσίας, 406.
ἀναλαβὼν τοὺς μισθοφόρους καί τινας τῶν Λακε-
δαιμονίων προῆγε, καὶ συνάψας τοῖς τόποις ὑπὸ
τὴν ἑωθινὴν ἐπέθετο τῇ στρατοπεδείᾳ τολμηρῶς.
οἱ δὲ Μεσσήνιοι, τἄλλα πάντα κακῶς βουλευσάμε- 7
νοι, καὶ μάλιστα προελθεῖν ἐκ τῆς Τεγέας, μὴ κατὰ
τὸ πλῆθος ἀξιόχρεως ὑπάρχοντες μήτε πιστεύοντες
ἐμπείροις, παρ' αὐτόν γε τὸν κίνδυνον κατὰ τὴν
ἐπίθεσιν ὅμως τὸ δυνατὸν ἐκ τῶν πραγμάτων ἔλα-
βον πρὸς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν· ἅμα γὰρ τῷ συνι- 8

δεῖν ἐπιφαινομένους τοὺς πολεμίους ἀφέμενοι πάν-
9 των σπουδῇ πρὸς τὸ χωρίον προσέφυγον. διόπερ
Λυκοῦργος τῶν μὲν ἵππων ἐγκρατὴς ἐγένετο τῶν
πλείστων καὶ τῆς ἀποσκευῆς, τῶν δ' ἀνδρῶν ζω-
γρίᾳ μὲν οὐδενὸς ἐκυρίευσε, τῶν δ' ἱππέων ὀκτὼ
μόνον ἀπέκτεινε.

10 Μεσσήνιοι μὲν οὖν τοιαύτῃ περιπετείᾳ χρησά-
440. μενοι πάλιν δι' Ἄργους εἰς τὴν οἰκείαν ἀνεκομί-
11 σθησαν. ὁ δὲ Λυκοῦργος μετεωρισθεὶς ἐπὶ τῷ γε-
γονότι, παραγενόμενος εἰς τὴν Λακεδαίμονα περὶ
παρασκευὴν ἐγίνετο καὶ συνήδρευε μετὰ τῶν φίλων,
ὡς οὐκ ἐάσων τὸν Φίλιππον ἐπανελθεῖν (ἐκ) τῆς
12 χώρας ἄνευ κινδύνου καὶ συμπλοκῆς. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐκ τῆς Ἐλείας ἀναζεύξας προῆγε, πυρθῶν ἅμα
τὴν χώραν, καὶ τεταρταῖος αὖθις εἰς τὰς Ἀμύκλας
κατῆρε παντὶ τῷ στρατεύματι περὶ μέσον ἡμέρας.
21 Λυκοῦργος δὲ διαταξάμενος περὶ τοῦ μέλλοντος κιν-
δύνου τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς φίλοις, αὐτὸς μὲν ἐξελ-
θὼν ἐκ τῆς πόλεως κατελάβετο τοὺς περὶ τὸ Μενε-
λάιον τόπους, ἔχων τοὺς πάντας οὐκ ἐλάττους
2 δισχιλίων, τοῖς δ' ἐν τῇ πόλει συνέθετο προσέχειν
τὸν νοῦν, ἵν' ὅταν αὐτοῖς αἴρῃ τὸ σύνθημα, σπουδῇ
κατὰ πλείους τόπους ἐξαγαγόντες πρὸ τῆς πόλεως
τὴν δύναμιν ἐκτάττωσι, βλέπουσαν ἐπὶ τὸν Εὐρώ-
ταν, καθ' ὃν ἐλάχιστον τόπον ἀπέχει τῆς πόλεως ὁ
3 ποταμός. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν Λυκοῦργον καὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους ἐν τούτοις ἦν.

4 Ἵνα δὲ μὴ τῶν τόπων ἀγνοουμένων ἀνυπότακτα 407.
καὶ κωφὰ γίνηται τὰ λεγόμενα, συνυποδεικτέον ἂν
5 εἴη τὴν φύσιν καὶ τάξιν αὐτῶν, ὃ δὴ καὶ παρ' ὅλην
τὴν πραγματείαν πειρώμεθα ποιεῖν, συνάπτοντες καὶ

συνοικειοῦντες ἀεὶ τοὺς ἀγνοουμένους τῶν τόπων
τοῖς γνωριζομένοις καὶ παραδιδομένοις. ἐπεὶ γὰρ 6
τῶν κατὰ πόλεμον κινδύνων τοὺς πλείους καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν σφάλλουσιν αἱ τῶν τόπων
διαφοραί, βουλόμεθα δὲ πάντες οὐχ οὕτως τὸ γεγο-
νὸς ὡς τὸ πῶς ἐγένετο γινώσκειν, οὐ παρολιγω- 7
ρητέον τῆς τῶν τόπων ὑπογραφῆς ἐν οὐδ' ὁποίᾳ
μὲν τῶν πράξεων, ἥκιστα δ' ἐν ταῖς πολεμικαῖς,
οὐδ' ὀκνητέον ποτὲ μὲν λιμέσι καὶ πελάγεσι καὶ νή-
σοις συγχρῆσθαι σημείοις, ποτὲ δὲ πάλιν ἱεροῖς,
ὄρεσι, χώραις ἐπωνύμοις, τὸ δὲ τελευταῖον ταῖς ἐκ 8
441. τοῦ περιέχοντος διαφοραῖς, ἐπειδὴ κοινόταται πᾶσιν
ἀνθρώποις εἰσὶν αὗται· μόνως γὰρ οὕτως δυνατὸν 9
εἰς ἔννοιαν ἀγαγεῖν τῶν ἀγνοουμένων τοὺς ἀκούον-
τας, καθάπερ καὶ πρότερον εἰρήκαμεν. ἔστι δ' ἡ 10
τῶν τόπων φύσις τοιαύτη [ὑπὲρ ὧν νῦν δὴ ὁ λό-
γος]. τῆς γὰρ Σπάρτης τῷ μὲν καθόλου σχήματι 22
περιφεροῦς ὑπαρχούσης καὶ κειμένης ἐν τόποις ἐπι-
πέδοις, κατὰ μέρος δὲ περιεχούσης ἐν αὑτῇ διαφό-
ρους ἀνωμάλους καὶ βουνώδεις τόπους, τοῦ δὲ πο- 2
ταμοῦ παραρρέοντος ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς
μερῶν, ὃς καλεῖται μὲν Εὐρώτας, γίνεται δὲ τὸν
πλείω χρόνον ἄβατος διὰ τὸ μέγεθος, συμβαίνει τοὺς 3
βουνοὺς ἐφ' ὧν τὸ Μενελάιόν ἐστι πέραν μὲν εἶναι
τοῦ ποταμοῦ, κεῖσθαι δὲ τῆς πόλεως κατὰ χειμερι-
νὰς ἀνατολάς, ὄντας τραχεῖς καὶ δυσβάτους καὶ δια-
φερόντως ὑψηλούς, ἐπικεῖσθαι δὲ τῷ πρὸς τὴν πόλιν
τοῦ ποταμοῦ διαστήματι κυρίως, δι' οὗ φέρεται μὲν 4
ὁ προειρημένος ποταμὸς παρ' αὐτὴν τὴν τοῦ λόφου
ῥίζαν, ἔστι δ' οὐ πλεῖον τὸ πᾶν διάστημα τριῶν
ἡμισταδίων· δι' οὗ τὴν ἀνακομιδὴν ἔδει ποιεῖσθαι 5

*κατ' ἀνάγκην τὸν Φίλιππον, ἐκ μὲν εὐωνύμων
ἔχοντα τὴν πόλιν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑτοίμους
καὶ παρατεταγμένους, ἐκ (δὲ) δεξιῶν τόν τε πόταμὸν καὶ τοὺς περὶ τὸν Λυκοῦργον ἐπὶ τῶν λόφων* **408.**
6 *ἐφεστῶτας. ἐμεμηχάνηντο δέ τι πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι
καὶ τοιοῦτον οἱ Λακεδαιμόνιοι· φράξαντες γὰρ τὸν
ποταμὸν ἄνωθεν ἐπὶ τὸν μεταξὺ τόπον τῆς πόλεως
καὶ τῶν βουνῶν ἐφῆκαν, οὗ διαβρόχου γενηθέντος,
οὐχ οἷον τοὺς ἵππους, ἀλλ' οὐδ' ἂν τοὺς πεζοὺς*
7 *δυνατὸν ἦν ἐμβαίνειν. διόπερ ἀπελείπετο παρ' αὐτὴν τὴν παρώρειαν ὑπὸ τοὺς λόφους τὴν δύναμιν*
442. *ἄγοντας δυσπαραβοηθήτους καὶ μακροὺς αὐτοὺς ἐν
πορείᾳ παραδιδόναι τοῖς πολεμίοις.*
8 *Εἰς ἃ βλέπων ὁ Φίλιππος, καὶ βουλευσάμενος
μετὰ τῶν φίλων, ἀναγκαιότατον ἔκρινε τῶν παρόντων τὸ τρέψασθαι πρώτους τοὺς περὶ τὸν Λυκοῦρ-*
9 *γον ἀπὸ τῶν κατὰ (τὸ) Μενελάιον τόπων. ἀναλαβὼν οὖν τούς τε μισθοφόρους καὶ τοὺς πελταστάς,
ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τοὺς Ἰλλυριούς, προῆγε διαβὰς*
10 *τὸν ποταμὸν ὡς ἐπὶ τοὺς λόφους. ὁ δὲ Λυκοῦργος,
συνθεωρῶν τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Φιλίππου, τοὺς μὲν
μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας ἡτοίμαζε καὶ παρεκάλει πρὸς
τὸν κίνδυνον, τοῖς δ' ἐν τῇ πόλει τὸ σημεῖον ἀνέ-*
11 *φηνεν. οὗ γενομένου παραυτίκα τοὺς πολιτικούς,
οἷς ἐπιμελὲς ἦν, ἐξῆγον κατὰ τὸ συντεταγμένον
πρὸ τοῦ τείχους, ποιοῦντες ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος*
23 *τοὺς ἱππεῖς. ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τοῖς περὶ τὸν
Λυκοῦργον τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐφῆκε τοὺς μι-*
2 *σθοφόρους, ἐξ οὗ καὶ συνέβη τὰς ἀρχὰς ἐπικυδεστέρως ἀγωνίζεσθαι τοὺς παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων,
ἅτε καὶ τοῦ καθοπλισμοῦ καὶ τῶν τόπων αὐτοῖς οὐ*

μικρὰ συμβαλλομένων. ἐπεὶ δὲ τοὺς μὲν πελταστὰς 3
ὁ Φίλιππος ὑπέβαλε τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἐφεδρείας
ἔχοντας τάξιν, τοῖς δ' Ἰλλυριοῖς ὑπεράρας ἐκ πλα-
γίων ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον, τότε συνέβη τοὺς μὲν 4
παρὰ τοῦ Φιλίππου μισθοφόρους ἐπαρθέντας τῇ
τῶν Ἰλλυριῶν καὶ πελταστῶν ἐφεδρείᾳ πολλαπλα-
σίως ἐπιρρωσθῆναι πρὸς τὸν κίνδυνον, τοὺς δὲ παρὰ
τοῦ Λυκούργου, καταπλαγέντας τὴν τῶν βαρέων 409.
ὅπλων ἔφοδον, ἐγκλίναντας φυγεῖν. ἔπεσον μὲν 5
οὖν αὐτῶν εἰς ἑκατόν, ἑάλωσαν δὲ μικρῷ πλείους·
οἱ δὲ λοιποὶ διέφυγον εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ Λυκοῦρ-
γος αὐτὸς ταῖς ἀνοδίαις ὁρμήσας νύκτωρ μετ' ὀλί-
443. γων ἐποιήσατο τὴν εἰς πόλιν πάροδον. Φίλιππος 6
δὲ τοὺς μὲν λόφους τοῖς Ἰλλυριοῖς κατελάβετο, τοὺς
δ' εὐζώνους ἔχων καὶ πελταστὰς ἐπανῄει πρὸς τὴν
δύναμιν. Ἄρατος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἄγων 7
ἐκ τῶν Ἀμυκλῶν τὴν φάλαγγα, σύνεγγυς ἦν ἤδη
τῆς πόλεως. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διαβὰς τὸν ποτα- 8
μὸν ἐφήδρευε τοῖς εὐζώνοις καὶ πελτασταῖς, ἔτι δὲ
τοῖς ἱππεῦσιν, (ἕως) τὰ βαρέα τῶν ὅπλων ὑπ' αὐ-
τοὺς τοὺς βουνοὺς ἀσφαλῶς διῄει τὰς δυσχωρίας.
τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ἐπιβαλομένων ἐγχειρεῖν τοῖς 9
ἐφεδρεύουσι τῶν ἱππέων, καὶ γενομένης συμπλοκῆς
ὁλοσχερεστέρας, καὶ τῶν πελταστῶν εὐψύχως ἀγω-
νισαμένων, καὶ περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ Φίλιππος 10
ὁμολογούμενον προτέρημα ποιήσας, καὶ συνδιώξας
τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἱππεῖς εἰς τὰς πύλας, μετὰ
ταῦτα διαβὰς ἀσφαλῶς τὸν Εὐρώταν ἀπουράγει τοῖς
αὐτοῦ φαλαγγίταις

Ἤδη δὲ τῆς ὥρας συναγούσης, ἀπαναγκαζόμενος 24
αὐτοῦ στρατοπεδεύειν, περὶ τὴν ἐκ τῶν στενῶν ἔξο-

2 *δον ἐχρήσατο στρατοπεδείᾳ, κατὰ σύμπτωμα τῶν
ἡγεμόνων περιβαλομένων τοιοῦτον τόπον οἷον οὐκ
ἂν ἄλλον τις εὕροι βουλόμενος εἰς τὴν χώραν τῆς
Λακωνικῆς παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν ποιεῖσθαι τὴν*
3 *εἰσβολήν. ἔστι γὰρ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν προειρημέ-
νων στενῶν, ὅταν ἀπὸ τῆς Τεγέας ἢ καθόλου τῆς
μεσογαίου παραγινόμενος ἐγγίζῃ τις τῇ Λακεδαί-
μονι, τόπος ἀπέχων μὲν τῆς πόλεως δύο μάλιστα*
4 *σταδίους, ἐπ' αὐτοῦ δὲ κείμενος τοῦ ποταμοῦ. τού-
του δὲ συμβαίνει τὴν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν
ποταμὸν βλέπουσαν πλευρὰν περιέχεσθαι πᾶσαν
ἀπορρῶγι μεγάλῃ καὶ παντελῶς ἀπροσίτῳ· τὸ δ'* 410.
ἐπὶ τοῖς κρημνοῖς τούτοις χωρίον ἐπίπεδόν ἐστι καὶ
444. *γεῶδες καὶ κάθυγρον, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὰς εἰσα-
γωγὰς καὶ τὰς ἐξαγωγὰς τῶν δυνάμεων εὐφυῶς κεί-*
5 *μενον, ὥστε τὸν στρατοπεδεύσαντα ἐν αὐτῷ καὶ
κατασχόντα τὸν ὑπερκείμενον λόφον δοκεῖν μὲν ἐν
ἀσφαλεῖ στρατοπεδεύειν διὰ τὴν παράθεσιν τῆς πό-
λεως, στρατοπεδεύειν δ' ἐν καλλίστῳ, κρατοῦντα*
6 *τῆς εἰσόδου καὶ τῆς διόδου* (*τῶν*) *στενῶν. πλὴν ὅ
γε Φίλιππος, καταστρατοπεδεύσας ἐν τούτῳ μετ'
ἀσφαλείας, τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ τὴν μὲν ἀποσκευὴν
προαπέστειλε, τὴν δὲ δύναμιν ἐξέταξεν ἐν τοῖς ἐπι-*
7 *πέδοις εὐσύνοπτον τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. χρόνον μὲν
οὖν τινα βραχὺν ἔμεινε, μετὰ δὲ ταῦτα κλίνας ἐπὶ
κέρας ἦγε ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Τεγέαν.*
8 *συνάψας δὲ τοῖς τόποις ἐν οἷς Ἀντίγονος καὶ Κλεο-
μένης συνεστήσαντο τὸν κίνδυνον, αὐτοῦ κατεστρα-*
9 *τοπέδευσε. τῇ δ' ἑξῆς θεασάμενος τοὺς τόπους
καὶ θύσας τοῖς θεοῖς ἐφ' ἑκατέρου τῶν λόφων, ὧν
ὁ μὲν Ὄλυμπος, ὁ δ' Εὔας καλεῖται, μετὰ ταῦτα*

προῆγε, στερροποιησάμενος τὴν οὐραγίαν. ἀφικό- 10
μενος δ' εἰς Τεγέαν καὶ λαφυροπωλήσας πᾶσαν τὴν
λείαν, καὶ μετὰ ταῦτα ποιησάμενος δι' Ἄργους τὴν
πορείαν, ἧκε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κόρινθον.
παρόντων δὲ πρεσβευτῶν παρά τε Ῥοδίων καὶ Χίων 11
περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου, χρηματίσας τούτοις
καὶ συνυποκριθεὶς καὶ φήσας ἕτοιμος εἶναι δια-
λύεσθαι καὶ νῦν καὶ πάλαι πρὸς Αἰτωλούς, τούτους
μὲν ἐξέπεμπε, διαλέγεσθαι κελεύσας καὶ τοῖς Αἰτω-
λοῖς περὶ τῆς διαλύσεως, αὐτὸς δὲ καταβὰς εἰς τὸ 12
Λέχαιον ἐγίνετο περὶ πλοῦν, ἔχων τινὰς πράξεις
δλοσχερεστέρας ἐν τοῖς περὶ Φωκίδα τόποις.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ περὶ τὸν Λεόν- 25
τιον καὶ Μεγαλέαν καὶ Πτολεμαῖον, ἔτι πεπεισμένοι
καταπλήξεσθαι τὸν Φίλιππον καὶ λύειν τῷ τοιούτῳ
τρόπῳ τὰς προγεγενημένας ἁμαρτίας, ἐνέβαλον λό- **411.**
γους εἴς τε τοὺς πελταστὰς καὶ τοὺς ἐκ τοῦ λεγο-
445. *μένου παρὰ τοῖς Μακεδόσιν ἀγήματος, ὅτι κινδυ-* 2
νεύουσι μὲν ὑπὲρ πάντων, γίνεται δ' αὐτοῖς οὐδὲν
τῶν δικαίων οὐδὲ κομίζονται τελείας τὰς (ὠφελείας)
τὰς γινομένας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐθισμῶν. δι' ὧν παρ- 3
ώξυναν τοὺς νεανίσκους συστραφέντας ἐγχειρῆσαι
διαρπάζειν μὲν τὰς τῶν ἐπιφανεστάτων φίλων κα-
ταλύσεις, ἐκβάλλειν δὲ τὰς θύρας καὶ κατακόπτειν
τὸν κέραμον τῆς τοῦ βασιλέως αὐλῆς. τούτων δὲ 4
συμβαινόντων, καὶ τῆς πόλεως ὅλης ἐν θορύβῳ καὶ
ταραχῇ καθεστώσης, ἀκούσας ὁ Φίλιππος, ἧκε μετὰ
σπουδῆς ἐκ τοῦ Λεχαίου θέων εἰς τὴν πόλιν. καὶ 5
συναγαγὼν εἰς τὸ θέατρον τοὺς Μακεδόνας τὰ μὲν
παρεκάλει, τὰ δ' ἐπέπληττε πᾶσιν ἐπὶ τοῖς πεπραγ-
μένοις. θορύβου δ' ὄντος καὶ πολλῆς ἀκρισίας, καὶ 6

τῶν μὲν οἰομένων δεῖν ἄγειν καὶ καταλεύειν τοὺς
αἰτίους, τῶν δὲ διαλύεσθαι καὶ μηδενὶ μνησικακεῖν,
7 τότε μὲν ὑποκριθεὶς ὡς πεπεισμένος καὶ παρακαλέ-
σας πάντας ἐπανῆλθε, σαφῶς μὲν εἰδὼς τοὺς ἀρχη-
γοὺς τῆς κινήσεως γεγονότας, οὐ προσποιηθεὶς δὲ
διὰ τὸν καιρόν.

26 *Μετὰ δὲ τὴν ταραχὴν ταύτην αἱ μὲν ἐν τῇ Φω-
κίδι προφανεῖσαι πράξεις ἐμποδισμούς τινας ἔσχον·
2 οἱ δὲ περὶ τὸν Λεόντιον, ἀπεγνωκότες τὰς ἐν αὐ-
τοῖς ἐλπίδας διὰ τὸ μηδὲν σφίσι προχωρεῖν τῶν
ἐπινοουμένων, κατέφευγον ἐπὶ τὸν Ἀπελλῆν καὶ
διαπεμπόμενοι συνεχῶς ἐκάλουν αὐτὸν ἐκ τῆς Χαλ-
κίδος, ἀπολογιζόμενοι τὴν περὶ σφᾶς ἀπορίαν καὶ
3 δυσχρηστίαν ἐκ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα διαφορᾶς. συν-
έβαινε δὲ τὸν Ἀπελλῆν πεποιῆσθαι τὴν ἐν τῇ Χαλ-
κίδι διατριβὴν ἐξουσιαστικώτερον τοῦ καθήκοντος
4 αὐτῷ· τὸν μὲν γὰρ βασιλέα, νέον ἔτι καὶ τὸ πλεῖον
ὑφ' αὐτὸν ὄντα καὶ μηδενὸς κύριον ἀπεδείκνυε, τὸν
δὲ τῶν πραγμάτων χειρισμὸν καὶ τὴν τῶν ὅλων
5 ἐξουσίαν εἰς αὐτὸν ἐπανῆγε. διόπερ οἵ τ' ἀπὸ Μα-
κεδονίας καὶ Θετταλίας ἐπιστάται καὶ χειρισταὶ τὴν
446. ἀναφορὰν ἐποιοῦντο πρὸς ἐκεῖνον, αἵ τε κατὰ τὴν
Ἑλλάδα πόλεις ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ τιμαῖς καὶ δω- 412.
ρεαῖς ἐπὶ βραχὺ μὲν ἐμνημόνευον τοῦ βασιλέως, τὸ
6 δ' ὅλον αὐτοῖς ἦν καὶ τὸ πᾶν Ἀπελλῆς. ἐφ' οἷς
Φίλιππος πυνθανόμενος πάλαι μὲν ἐσχετλίαζε καὶ
δυσχερῶς ἔφερε τὸ γινόμενον, ἅτε καὶ παρὰ πλευ-
ρὰν ὄντος Ἀράτου καὶ πραγματικῶς ἐξεργαζομένου
τὴν ὑπόθεσιν· ἀλλ' ἐκαρτέρει καὶ πᾶσιν ἄδηλος ἦν
7 ἐπὶ τί φέρεται καὶ ἐπὶ ποίας ὑπάρχει γνώμης. ὁ δ'
Ἀπελλῆς, ἀγνοῶν τὰ καθ' αὐτόν, πεπεισμένος δ',

ἐὰν εἰς ὄψιν ἔλθῃ τῷ Φιλίππῳ, πάντα κατὰ τὴν
ἑαυτοῦ γνώμην διοικήσειν, ὥρμησε τοῖς περὶ τὸν
Λεόντιον ἐπικουρήσων ἐκ τῆς Χαλκίδος. παραγενο- 8
μένου δ' εἰς τὴν Κόρινθον αὐτοῦ, μεγάλην σπουδὴν
ἐποιοῦντο καὶ παρώξυνον τοὺς νέους εἰς τὴν ἀπάν-
τησιν οἱ περὶ τὸν Λεόντιον καὶ Πτολεμαῖον καὶ
Μεγαλέαν, ὄντες ἡγεμόνες τῶν τε πελταστῶν καὶ
τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανεστάτων συστημάτων. γενο- 9
μένης δὲ τῆς εἰσόδου τραγικῆς διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ἀπαντησάντων ἡγεμόνων καὶ στρατιωτῶν, ἧκε πρὸς
τὴν αὐλὴν ὁ προειρημένος εὐθέως ἐκ πορείας. βου- 10
λομένου δ' αὐτοῦ κατὰ τὴν προγεγενημένην συνή-
θειαν εἰσιέναι, παρακατέσχε τις τῶν ῥαβδούχων
κατὰ τὸ συντεταγμένον, φήσας οὐκ εὐκαίρως ἔχειν
τὸν βασιλέα. ξενισθεὶς δὲ καὶ διαπορήσας ἐπὶ πο- 11
λὺν χρόνον διὰ τὸ παράδοξον ὁ μὲν Ἀπελλῆς ἐπα-
νῆγε διατετραμμένος, οἱ δὲ λοιποὶ παραχρῆμα πάντες
ἀπέρρεον ἀπ' αὐτοῦ προφανῶς, ὥστε τὸ τελευταῖον
μόνον μετὰ τῶν ἰδίων παίδων εἰσελθεῖν εἰς τὴν
αὑτοῦ κατάλυσιν. βραχεῖς γὰρ δὴ πάνυ καιροὶ 12
πάντας μὲν ἀνθρώπους ὡς ἐπίπαν ὑψοῦσι καὶ πά-
λιν ταπεινοῦσι, μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ταῖς βασιλείαις.
ὄντως γάρ εἰσιν οὗτοι παραπλήσιοι ταῖς ἐπὶ τῶν 13
ἀβακίων ψήφοις· ἐκεῖναί τε γὰρ κατὰ τὴν τοῦ ψη-
φίζοντος βούλησιν ἄρτι χαλκοῦν καὶ παραυτίκα τά-
447. λαντον ἰσχύουσιν, οἵ τε περὶ τὰς αὐλὰς κατὰ τὸ
τοῦ βασιλέως νεῦμα μακάριοι καὶ παρὰ πόδας ἐλε-
εινοὶ γίνονται. ὁ δὲ Μεγαλέας, ὁρῶν παρὰ δόξαν 14 418.
ἐκβαίνουσαν αὐτοῖς τὴν ἐπικουρίαν τὴν κατὰ τὸν
Ἀπελλῆν, φόβου πλήρης ἦν καὶ περὶ δρασμὸν ἐγέ-
νετο. ὁ δ' Ἀπελλῆς ἐπὶ μὲν τὰς συνουσίας καὶ 15

*τοιαῦτα τῶν τιμῶν παρελαμβάνετο, τῶν δὲ διαβου-
λίων καὶ τῆς μεθ' ἡμέραν συμπεριφορᾶς οὐ με-
16 τεῖχε. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς κατὰ
τὴν Φωκίδα πράξεις πάλιν ἐκ τοῦ Λεχαίου ποιού-
μενος τὸν πλοῦν ἐπεσπάσατο τὸν Ἀπελλῆν. διαπε-
σούσης δ' αὐτῷ τῆς ἐπιβολῆς, οὗτος μὲν αὖτις ἐξ
27 Ἐλατείας ἀνέστρεφε, κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ
Μεγαλέας εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπεχώρησε, καταλιπὼν
2 τὸν Λεόντιον ἐν (ἐγγ)ύῃ τῶν εἴκοσι ταλάντων. τῶν
δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις στρατηγῶν οὐ προσδεξαμένων
3 αὐτόν, μετῆλθε πάλιν εἰς τὰς Θήβας. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἀναχθεὶς ἐκ τῶν κατὰ Κίρραν τόπων κατέ-
πλευσε μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν εἰς τὸν τῶν Σικυω-
νίων λιμένα, κἀκεῖθεν ἀναβὰς εἰς τὴν πόλιν τοὺς
μὲν ἄρχοντας παρῃτήσατο, παρὰ δ' Ἄρατον κατα-
λύσας μετὰ τούτου τὴν πᾶσαν ἐποιεῖτο διαγωγήν,
4 τῷ δ' Ἀπελλῇ συνέταξε πλεῖν εἰς Κόρινθον. προσ-
πεσόντων δὲ τῶν κατὰ τὸν Μεγαλέαν αὐτῷ, τοὺς
μὲν πελταστάς, ὧν ἡγεῖτο Λεόντιος, εἰς τὴν Τριφυ-
λίαν ἐξαπέστειλε μετὰ Ταυρίωνος, ὥς τινος χρείας
κατεπειγούσης, τούτων δ' ἀφορμησάντων, ἀπαγαγεῖν
5 ἐκέλευσε τὸν Λεόντιον πρὸς τὴν ἀναδοχήν. συνέν-
τες δ' οἱ πελτασταὶ τὸ γεγονός, διαπεμψαμένου τινὰ
πρὸς αὐτοὺς τοῦ Λεοντίου, πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλαν
πρὸς τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες, εἰ μὲν πρὸς ἄλλο
448. τι πεποίηται τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ Λεοντίου, μὴ χωρὶς
αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν ὑπὲρ τῶν ἐγκαλουμένων κρί-
6 σιν, εἰ δὲ μή, ὅτι νομιοῦσι μεγαλείως παρολιγωρεῖ-
σθαι καὶ καταγινώσκεσθαι πάντες — εἶχον γὰρ ἀεὶ
τὴν τοιαύτην ἰσηγορίαν Μακεδόνες πρὸς τοὺς βασι-
7 λεῖς — εἰ δὲ πρὸς τὴν ἐγγύην τοῦ Μεγαλέου, διότι*

τὰ χρήματα κατὰ κοινὸν εἰσενέγκαντες ἐκτίσουσιν αὐτοί. τὸν μὲν οὖν Λεόντιον ὁ βασιλεὺς παροξυν- 8 **414.**
θεὶς θᾶττον ἢ προέθετο διὰ τὴν τῶν πελταστῶν φιλοτιμίαν ἐπανείλετο. οἱ δὲ παρὰ τῶν Ῥοδίων καὶ 28
Χίων πρέσβεις ἐπανῆκον ἐκ τῆς Αἰτωλίας, ἀνοχάς τε πεποιημένοι τριακονθημέρους, καὶ πρὸς τὰς διαλύσεις ἑτοίμους φάσκοντες εἶναι τοὺς Αἰτωλούς, καὶ 2
τεταγμένοι ῥητὴν ἡμέραν, εἰς ἣν ἠξίουν τὸν Φίλιππον ἀπαντῆσαι πρὸς τὸ Ῥίον, ὑπισχνούμενοι πάντα ποιήσειν τοὺς Αἰτωλοὺς ἐφ' ᾧ συνθέσθαι τὴν εἰρήνην. ὁ δὲ Φίλιππος, δεξάμενος τὰς ἀνοχάς, τοῖς 3
μὲν συμμάχοις ἔγραψε, διασαφῶν πέμπειν εἰς Πάτρας τοὺς συνεδρεύσοντας καὶ βουλευσομένους ὑπὲρ τῆς πρὸς Αἰτωλοὺς διαλύσεως, αὐτὸς δ' ἐκ τοῦ Λεχαίου κατέπλευσε δευτεραῖος εἰς τὰς Πάτρας. κατὰ 4
δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐπιστολαί τινες ἀνεπέμφθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν κατὰ τὴν Φωκίδα τόπων, παρὰ τοῦ Μεγαλέα διαπεμπόμεναι πρὸς τοὺς Αἰτωλούς, ἐν αἷς ἦν παράκλησίς τε τῶν Αἰτωλῶν θαρρεῖν καὶ μένειν ἐν τῷ πολέμῳ, διότι τὰ κατὰ τὸν Φίλιππον ἔξω τελέως ἐστὶ διὰ τὴν ἀχορηγησίαν· πρὸς δὲ τούτοις κατηγορίαι τινὲς τοῦ βασιλέως καὶ λοιδορίαι φιλαπεχθεῖς ἦσαν. ἀναγνοὺς δὲ ταύτας, καὶ νομί- 5
σας πάντων τῶν κακῶν ἀρχηγὸν εἶναι τὸν Ἀπελλῆν, τοῦτον μὲν εὐθέως φυλακὴν περιστήσας ἐξαπέστειλε μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν Κόρινθον, ἅμα δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρώμενον, ἐπὶ δὲ τὸν Μεγαλέαν 6
εἰς τὰς Θήβας Ἀλέξανδρον ἔπεμψε, προστάξας ἄγειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς πρὸς τὴν ἐγγύην. τοῦ δ' Ἀλε- 7
ξάνδρου τὸ προσταχθὲν ποιήσαντος, οὐχ ὑπέμεινε τὴν πρᾶξιν ὁ Μεγαλέας, ἀλλ' αὑτῷ προσήνεγκε τὰς

449. 8 *χεῖρας. περὶ δὲ τὰς αὐτὰς ἡμέρας συνέβη καὶ τὸν*
Ἀπελλῆν μεταλλάξαι τὸν βίον, ἅμα δὲ καὶ τὸν υἱὸν
καὶ τὸν ἐρώμενον.

9 *Οὗτοι μὲν οὖν τῆς ἁρμοζούσης τυχόντες κατα-*
στροφῆς ἐξέλιπον τὸν βίον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν
29 *εἰς Ἄρατον γενομένην ἐξ αὐτῶν ἀσέλγειαν· οἱ δ'*
Αἰτωλοὶ τὰ μὲν ἔσπευδον ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην,
πιεζόμενοι τῷ πολέμῳ, καὶ παρὰ δόξαν αὐτοῖς προ-
2 *χωρούντων τῶν πραγμάτων — ἐλπίσαντες γὰρ ὡς*
παιδίῳ νηπίῳ χρήσασθαι τῷ Φιλίππῳ διά τε τὴν 415.
ἡλικίαν καὶ τὴν ἀπειρίαν, τὸν μὲν Φίλιππον εὗρον
τέλειον ἄνδρα καὶ κατὰ τὰς ἐπιβολὰς καὶ κατὰ τὰς
πράξεις, αὐτοὶ δ' ἐφάνησαν εὐκαταφρόνητοι καὶ παι-
δαριώδεις ἔν τε τοῖς κατὰ μέρος καὶ τοῖς καθόλου
3 *πράγμασιν — ἅμα δὲ προσπιπτούσης αὐτοῖς τῆς τε*
περὶ τοὺς πελταστὰς γενομένης ταραχῆς καὶ τῆς τῶν
περὶ τὸν Ἀπελλῆν καὶ Λεόντιον ἀπωλείας ἐλπίσαντες
μέγα τι καὶ δυσχερὲς κίνημα περὶ τὴν αὐλὴν εἶναι,
παρεῖλκον ὑπερτιθέμενοι τὴν ἐπὶ τὸ Ῥίον ταχθεῖσαν
4 *ἡμέραν. ὁ δὲ Φίλιππος, ἀσμένως ἐπιλαβόμενος τῆς*
προφάσεως ταύτης διὰ τὸ θαρρεῖν ἐπὶ τῷ πολέμῳ,
καὶ προδιειληφὼς ἀποτρίβεσθαι τὰς διαλύσεις, τότε
παρακαλέσας τοὺς ἀπηντηκότας τῶν συμμάχων οὐ
τὰ πρὸς διαλύσεις πράττειν, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν πόλε-
μον, ἀναχθεὶς αὖτις ἀπέπλευσεν εἰς τὸν Κόρινθον.
5 *καὶ τοὺς μὲν Μακεδόνας διὰ Θετταλίας ἀπέλυσε πάν-*
τας εἰς τὴν οἰκείαν παραχειμάσοντας, αὐτὸς δ' ἀνα-
χθεὶς ἐκ Κεγχρεῶν, καὶ παρὰ τὴν Ἀττικὴν κομισθεὶς
6 *δι' Εὐρίπου, κατέπλευσεν εἰς Δημητριάδα· κἀκεῖ*
Πτολεμαῖον, ὃς ἦν ἔτι λοιπὸς τῆς τῶν περὶ τὸν Λεόν-
τιον ἑταιρείας, κρίνας ἐν τοῖς Μακεδόσιν ἀπέκτεινε.

Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ἀννίβας μὲν εἰς 7
Ἰταλίαν ἐμβεβληκὼς ἀντεστρατοπέδευε ταῖς τῶν Ῥω-
450. *μαίων δυνάμεσι περὶ τὸν Πάδον καλούμενον ποτα-*
μόν, Ἀντίοχος δὲ τὰ πλεῖστα μέρη Κοίλης Συρίας 8
κατεστραμμένος αὖτις εἰς παραχειμασίαν ἀνέλυσε,
Λυκοῦργος δ' ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων εἰς
Αἰτωλίαν ἔφυγε, καταπλαγεὶς τοὺς ἐφόρους. οἱ γὰρ 9
ἔφοροι, προσπεσούσης αὐτοῖς ψευδοῦς διαβολῆς, ὡς
μέλλοντος αὐτοῦ νεωτερίζειν, ἀθροίσαντες τοὺς νέ-
ους νυκτὸς ἦλθον ἐπὶ τὴν οἰκίαν· ὁ δὲ προαισθό-
μενος ἐξεχώρησε μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν.

Τοῦ δὲ χειμῶνος ἐπιγενομένου, καὶ Φιλίππου 30
μὲν τοῦ βασιλέως εἰς Μακεδονίαν ἀπηλλαγμένου,
τοῦ δ' Ἐπηράτου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν κατα- **416.**
πεφρονημένου μὲν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν νεανίσκων,
κατεγνωσμένου δὲ τελέως ὑπὸ τῶν μισθοφόρων,
οὔτ' ἐπειθάρχει τοῖς παραγγελλομένοις οὐδεὶς οὔτ'
ἦν ἕτοιμον οὐδὲν πρὸς τὴν τῆς χώρας βοήθειαν. εἰς 2
ἃ βλέψας Πυρρίας ὁ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν ἀπεσταλ-
μένος στρατηγὸς τοῖς Ἠλείοις, ἔχων Αἰτωλῶν εἰς
χιλίους καὶ τριακοσίους καὶ τοὺς τῶν Ἠλείων μισθο-
φόρους, ἅμα δὲ τούτοις πολιτικοὺς πεζοὺς μὲν εἰς
χιλίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους, ὥστ' εἶναι τοὺς πάν-
τας εἰς τρισχιλίους, οὐ μόνον τὴν τῶν Δυμαίων 3
καὶ Φαραιέων συνεχῶς ἐπόρθει χώραν, ἀλλὰ καὶ τὴν
τῶν Πατρέων. τὸ δὲ τελευταῖον ἐπὶ τὸ Παναχαϊκὸν 4
ὄρος καλούμενον ἐπιστρατοπεδεύσας, τὸ κείμενον
ὑπὲρ τῆς τῶν Πατρέων πόλεως, ἐδῄου πᾶσαν τὴν
ἐπὶ τὸ Ῥίον καὶ τὴν ἐπ' Αἴγιον κεκλιμένην χώραν.
λοιπὸν αἱ μὲν πόλεις κακοπαθοῦσαι καὶ μὴ τυγχά- 5
νουσαι βοηθείας δυσχερῶς πως εἶχον πρὸς τὰς

*εἰσφορᾶς, οἱ δὲ στρατιῶται, τῶν ὀψωνίων παρελκο-
μένων καὶ καθυστερούντων, τὸ παραπλήσιον ἐποίουν
6 περὶ τὰς βοηθείας· ἐξ ἀμφοῖν δὲ τῆς τοιαύτης ἀν-
ταποδόσεως γινομένης, ἐπὶ τὸ χεῖρον προύβαινε τὰ
πράγματα καὶ τέλος διελύθη τὸ ξενικόν. πάντα δὲ
451. ταῦτα συνέβαινε γίνεσθαι διὰ τὴν τοῦ προεστῶτος
7 ἀδυναμίαν. ἐν τοιαύτῃ δ' ὄντων διαθέσει τῶν κατὰ
τοὺς Ἀχαιούς, καὶ τῶν χρόνων ἤδη καθηκόντων,
Ἐπήρατος μὲν ἀπετίθετο τὴν ἀρχήν, οἱ δ' Ἀχαιοὶ
τῆς θερείας ἐναρχομένης στρατηγὸν αὐτῶν Ἄρατον
κατέστησαν τὸν πρεσβύτερον.*

8 *Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐν τούτοις ἦν.
ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ κατά τε τὴν τῶν χρόνων διαίρεσιν
καὶ κατὰ τὴν τῶν πράξεων περιγραφὴν ἁρμόζοντα
τόπον εἰλήφαμεν, μεταβάντες ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν
πράξεις τὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὀλυμπιάδα τοῖς προει-
ρημένοις ἐπιτελεσθείσας αὖτις ὑπὲρ ἐκείνων ποιησό-
31 μεθα τὴν ἐξήγησιν, καὶ πρῶτον ἐπιχειρήσομεν δη-
λοῦν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν τὸν ὑπὲρ Κοίλης
Συρίας Ἀντιόχῳ καὶ Πτολεμαίῳ συστάντα πόλεμον,
2 σαφῶς μὲν γινώσκοντες ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ- 417.
τον, εἰς ὃν ἐλήξαμεν τῶν Ἑλληνικῶν, ὅσον οὔπω
κρίνεσθαι συνέβαινε καὶ πέρας λαμβάνειν αὐτόν,
αἱρούμενοι δὲ τὴν τοιαύτην ἐπίστασιν καὶ διαίρεσιν
3 τῆς ἐνεστώσης διηγήσεως. τοῦ μὲν γὰρ μὴ τῆς τῶν
κατὰ μέρος καιρῶν ἀκριβείας διαμαρτάνειν τοὺς
ἀκούοντας ἱκανὴν τοῖς φιλομαθοῦσι πεπείσμεθα
παρασκευάζειν ἐμπειρίαν ἐκ τοῦ τὰς ἑκάστων ἀρχὰς
καὶ συντελείας παρυπομιμνήσκειν, καθ' ὁποίους ἐγί-
νοντο καιροὺς τῆς ὑποκειμένης ὀλυμπιάδος καὶ τῶν
4 Ἑλληνικῶν πράξεων· τὸ δ' εὐπαρακολούθητον καὶ*

σαφῆ γίνεσθαι τὴν διήγησιν οὐδὲν ἀναγκαιότερον
ἐπὶ ταύτης τῆς ὀλυμπιάδος ἡγούμεθ' εἶναι τοῦ μὴ
συμπλέκειν ἀλλήλαις τὰς πράξεις, ἀλλὰ χωρίζειν καὶ
διαιρεῖν αὐτὰς καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατόν, μέχρις ἂν 5
ἐπὶ τὰς ἑξῆς ὀλυμπιάδας ἐλθόντες κατ' ἔτος ἀρξώ-
μεθα γράφειν τὰς κατάλληλα γενομένας πράξεις.
ἐπεὶ γὰρ οὐ τινά, τὰ δὲ παρὰ πᾶσι γεγονότα γρά- 6
452. φειν προῃρήμεθα, καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν μεγίστῃ τῶν
προγεγονότων ἐπιβολῇ κεχρήμεθα τῆς ἱστορίας, κα-
θάπερ καὶ πρότερόν που δεδηλώκαμεν, δέον ἂν εἴη 7
μεγίστην ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ τοῦ χειρισμοῦ
καὶ τῆς οἰκονομίας, ἵνα καὶ κατὰ μέρος καὶ καθόλου
σαφὲς τὸ σύνταγμα γίνηται τῆς πραγματείας. διὸ 8
καὶ νῦν βραχὺ προσαναδραμόντες περὶ τῆς Ἀντιόχου
καὶ Πτολεμαίου βασιλείας πειρασόμεθα λαμβάνειν
ἀρχὰς ὁμολογουμένας καὶ γνωριζομένας περὶ τῶν
λέγεσθαι μελλόντων, ὅπερ ἐστὶ πάντων ἀναγκαιό-
τατον. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι τὴν ἀρχὴν ἥμισυ τοῦ 32
παντὸς εἶναι φάσκοντες μεγίστην παρῄνουν ποιεῖ-
σθαι σπουδὴν ἐν ἑκάστοις ὑπὲρ τοῦ καλῶς ἄρξα-
σθαι· δοκοῦντες δὴ λέγειν ὑπερβολικῶς ἐλλιπέστερόν 2
μοι φαίνονται τῆς ἀληθείας εἰρηκέναι. θαρρῶν γὰρ
ἄν τις εἴπειεν οὐχ ἥμισυ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῦ παν-
τός, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τέλος διατείνειν. πῶς γὰρ ἄρ- 3
ξασθαί τινος καλῶς οἷόν τε μὴ προπεριλαβόντα τῷ
νῷ τὴν συντέλειαν τῆς ἐπιβολῆς μηδὲ γινώσκοντα
ποῦ καὶ πρὸς τί καὶ τίνος χάριν ἐπιβάλλεται τοῦτο
ποιεῖν; πῶς δὲ πάλιν οἷόν τε συγκεφαλαιώσασθαι 4 418
πράγματα δεόντως μὴ συναναφέροντα τὴν ἀρχὴν
πόθεν ἢ πῶς ἢ διὰ τί πρὸς τὰς ἐνεστώσας ἀφῖκται
πράξεις; διόπερ οὐχ ἕως τοῦ μέσου νομίζοντας δια- 5

τείνειν τὰς ἀρχάς, ἀλλ' ἕως τοῦ τέλους, πλείστην
περὶ ταύτας ποιητέον σπουδὴν καὶ τοὺς λέγοντας
καὶ τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν ὅλων. ὃ δὴ καὶ νῦν
ἡμεῖς πειρασόμεθα ποιεῖν.

33 Καίτοι γ' οὐκ ἀγνοῶ διότι καὶ πλείους ἕτεροι
τῶν συγγραφέων τὴν αὐτὴν ἐμοὶ προεῖνται φωνήν,
φάσκοντες τὰ καθόλου γράφειν καὶ μεγίστην τῶν
2 προγεγονότων ἐπιβεβλῆσθαι πραγματείαν· περὶ ὧν
ἐγώ, παραιτησάμενος Ἔφορον τὸν πρῶτον καὶ μόνον
458. ἐπιβεβλημένον τὰ καθόλου γράφειν, τὸ μὲν πλείω
λέγειν ἢ μνημονεύειν τινὸς τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόματος
3 παρήσω, μέχρι δὲ τούτου μνησθήσομαι, διότι τῶν
καθ' ἡμᾶς τινες γραφόντων ἱστορίαν ἐν τρισὶν ἢ
τέτταρσιν ἐξηγησάμενοι σελίσιν ἡμῖν τὸν Ῥωμαίων
καὶ Καρχηδονίων πόλεμον φασὶ τὰ καθόλου γρά-
4 φειν. καίτοι διότι πλεῖσται μὲν καὶ μέγισται τότε
περί τε τὴν Ἰβηρίαν καὶ Λιβύην, ἔτι δὲ τὴν Σικε-
λίαν καὶ Ἰταλίαν ἐπετελέσθησαν πράξεις, ἐπιφανέ-
στατος δὲ καὶ πολυχρονιώτατος ὁ κατ' Ἀννίβαν
πόλεμος γέγονε πλὴν τοῦ περὶ Σικελίαν, πάντες δ'
ἠναγκάσθημεν πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπειν διὰ τὸ μέγε-
θος, δεδιότες τὴν συντέλειαν τῶν ἀποβησομένων,
5 τίς οὕτως ἐστὶν ἀδαὴς ὃς οὐκ οἶδεν; ἀλλ' ἔνιοι τῶν
πραγματευομένων οὐδ' ἐφ' ὅσον οἱ τὰ κατὰ καιροὺς
ἐν ταῖς χρονογραφίαις ὑπομνηματιζόμενοι πολιτικῶς
εἰς τοὺς τοίχους, οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτο μνησθέντες, πά-
σας φασὶ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ βάρβαρον περιει-
6 ληφέναι πράξεις. τοῦτο δ' ἐστὶν αἴτιον, ὅτι τὸ μὲν
τῷ λόγῳ τῶν μεγίστων ἔργων ἀντιποιήσασθαι τε-
λείως ἐστὶ ῥᾴδιον, τὸ δὲ τοῖς πράγμασιν ἐφικέσθαι
7 τινὸς τῶν καλῶν οὐκ εὐμαρές. διὸ καὶ τὸ μὲν ἐν

μέσῳ κεῖται καὶ πᾶσι κοινὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς 419.
μόνον τολμᾶν δυναμένοις ὑπάρχει, τὸ δὲ καὶ λίαν
ἐστὶ σπάνιον καὶ σπανίοις συνεξέδραμε κατὰ τὸν
βίον. ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν χάριν τῆς 8
ἀλαζονείας τῶν ὑπερηφανούντων ἑαυτοὺς καὶ τὰς
ἰδίας πραγματείας· ἐπὶ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπάνειμι τῆς
ἐμαυτοῦ προθέσεως.

Ὡς γὰρ θᾶττον Πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς Φιλοπά- 34
τωρ, μεταλλάξαντος τοῦ πατρός, ἐπανελόμενος τὸν
454. ἀδελφὸν Μάγαν καὶ τοὺς τούτῳ συνεργοῦντας παρ-
έλαβε τὴν τῆς Αἰγύπτου δυναστείαν, νομίσας τῶν 2
μὲν οἰκείων φόβων ἀπολελύσθαι δι' αὑτοῦ καὶ διὰ
τῆς προειρημένης πράξεως, τῶν δ' ἐκτὸς κινδύνων
ἀπηλλάχθαι διὰ τὴν τύχην, Ἀντιγόνου μὲν καὶ Σε-
λεύκου μετηλλαχότων, Ἀντιόχου δὲ καὶ Φιλίππου
τῶν διαδεδεγμένων τὰς ἀρχὰς παντάπασι νέων καὶ
μόνον οὐ παίδων ὑπαρχόντων, καταπιστεύσας διὰ 3
ταῦτα τοῖς παροῦσι καιροῖς, πανηγυρικώτερον διῆγε
τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, ἀνεπίστατον μὲν καὶ δυσέντευ- 4
κτον αὑτὸν παρασκευάζων τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν καὶ
τοῖς ἄλλοις τοῖς (τὰ) κατὰ τὴν Αἴγυπτον χειρίζουσιν,
ὀλίγωρον δὲ καὶ ῥᾴθυμον ὑποδεικνύων τοῖς ἐπὶ τῶν
ἔξω πραγμάτων διατεταγμένοις, ὑπὲρ ὧν οἱ πρότε- 5
ρον οὐκ ἐλάττω, μείζω δ' ἐποιοῦντο σπουδὴν ἢ
περὶ τῆς κατ' αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον δυναστείας. τοι- 6
γαροῦν ἐπέκειντο μὲν τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσι
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, Κοίλης Συρίας
καὶ Κύπρου κυριεύοντες· παρέκειντο δὲ τοῖς κατὰ 7
τὴν Ἀσίαν δυνάσταις, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς νήσοις,
δεσπόζοντες τῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων καὶ τόπων
καὶ λιμένων κατὰ πᾶσαν τὴν παραλίαν ἀπὸ Παμ-

φυλίας ἕως Ἑλλησπόντου καὶ τῶν κατὰ Λυσιμά-
8 χειαν τόπων· ἐφήδρευον δὲ τοῖς ἐν τῇ Θρᾴκῃ καὶ
τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ πράγμασι, τῶν κατ' Αἶνον καὶ
Μαρώνειαν καὶ πορρώτερον ἔτι πόλεων κυριεύον-
9 τες. καὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ μακρὰν ἐκτετακότες τὰς
χεῖρας, καὶ προβεβλημένοι πρὸ αὐτῶν ἐκ πολλοῦ
τὰς δυναστείας, οὐδέποτε περὶ τῆς κατ' Αἴγυπτον 420.
ἠγωνίων ἀρχῆς. διὸ καὶ τὴν σπουδὴν εἰκότως με-
10 γάλην ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἔξω πραγμάτων. ὁ δὲ
προειρημένος βασιλεὺς ὀλιγώρως ἕκαστα τούτων χει-
ρίζων διὰ τοὺς ἀπρεπεῖς ἔρωτας καὶ τὰς ἀλόγους
455. καὶ συνεχεῖς μέθας, εἰκότως ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ
καὶ τῆς ψυχῆς ἅμα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐπιβούλους εὗρε
11 καὶ πλείους, ὧν ἐγένετο πρῶτος Κλεομένης ὁ Σπαρ-
τιάτης.

35 Οὗτος γάρ, ἕως μὲν ὁ προσαγορευόμενος Εὐερ-
γέτης ἔζη, πρὸς ὃν ἐποιήσατο τὴν κοινωνίαν τῶν
πραγμάτων καὶ τὰς πίστεις, ἦγε τὴν ἡσυχίαν, πε-
πεισμένος ἀεὶ δι' ἐκείνου τεύξεσθαι τῆς καθηκούσης
ἐπικουρίας εἰς τὸ τὴν πατρῴαν ἀνακτήσασθαι βασι-
2 λείαν· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος μὲν μετήλλαξε, προῄει δ' ὁ
χρόνος, οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καιροὶ μόνον οὐκ
ἐπ' ὀνόματος ἐκάλουν τὸν Κλεομένην, μετηλλαχότος
μὲν Ἀντιγόνου, πολεμουμένων δὲ τῶν Ἀχαιῶν, κοι-
νωνούντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Αἰτωλοῖς τῆς
πρὸς Ἀχαιοὺς καὶ Μακεδόνας ἀπεχθείας κατὰ τὴν
ἐξ ἀρχῆς ἐπιβολὴν καὶ πρόθεσιν τὴν Κλεομένους,
3 τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἠναγκάζετο σπεύδειν καὶ φιλο-
4 τιμεῖσθαι περὶ τῆς ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀπαλλαγῆς. διό-
περ τὸ μὲν πρῶτον ἐντεύξεις ἐποιεῖτο, παρακαλῶν
μετὰ χορηγίας τῆς καθηκούσης καὶ δυνάμεως αὐτὸν

ἐκπέμψαι, μετὰ δὲ ταῦτα παρακουόμενος ἠξίου μετὰ 5
δεήσεως μόνον αὐτὸν ἀπολῦσαι μετὰ τῶν ἰδίων οἰκε-
τῶν· τοὺς γὰρ καιροὺς ἱκανὰς ὑποδεικνύειν ἀφορ-
μὰς αὐτῷ πρὸς τὸ καθικέσθαι τῆς πατρῴας ἀρχῆς.
ὁ μὲν οὖν βασιλεύς, οὔτ' ἐφιστάνων [ἐν] οὐδενὶ τῶν 6
τοιούτων οὔτε προνοούμενος τοῦ μέλλοντος διὰ τὰς
προειρημένας αἰτίας, εὐήθως καὶ ἀλόγως ἀεὶ παρή-
κουε τοῦ Κλεομένους. οἱ δὲ περὶ τὸν Σωσίβιον — 7
οὗτος γὰρ μάλιστα τότε προεστάτει τῶν πραγμά-
των — συνεδρεύσαντες τοιαύτας τινὰς ἐποιήσαντο
περὶ αὐτοῦ διαλήψεις. μετὰ μὲν γὰρ στόλου καὶ 8
χορηγίας ἐκπέμπειν αὐτὸν οὐκ ἔκρινον, καταφρο-
νοῦντες τῶν ἔξω πραγμάτων διὰ τὸ μετηλλαχέναι
τὸν Ἀντίγονον καὶ νομίζειν μάταιον αὐτοῖς ἔσεσθαι
τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην. πρὸς δὲ τούτοις ἠγωνίων 9
456. μή ποτε μετηλλαχότος μὲν Ἀντιγόνου, τῶν δὲ λοι- 421.
πῶν μηδενὸς ὑπάρχοντος ἀντιπάλου, ταχέως ἀκοντὶ
τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ποιησάμενος ὑφ' αὑτὸν βαρὺς
καὶ φοβερὸς αὐτὸς ὁ Κλεομένης ἀνταγωνιστὴς σφίσι
γένηται, τεθεαμένος μὲν ὑπ' αὐγὰς αὐτῶν τὰ πράγ- 10
ματα, κατεγνωκὼς δὲ τοῦ βασιλέως, θεωρῶν δὲ
πολλὰ τὰ παρακρεμάμενα μέρη καὶ μακρὰν ἀπεσπα-
σμένα τῆς βασιλείας καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ἔχοντα
πρὸς πραγμάτων λόγον· καὶ γὰρ ναῦς ἐν τοῖς κατὰ 11
Σάμον ἦσαν τόποις οὐκ ὀλίγαι καὶ στρατιωτῶν πλῆ-
θος ἐν τοῖς κατ' Ἔφεσον. διὰ ταῦτα μὲν οὖν τὴν 12
ἐπιβολήν, ὥστ' ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ χορηγίας, ἀπε-
δοκίμασαν διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας· τό γε μὴν
ὀλιγωρήσαντας ἄνδρα τοιοῦτον ἐξαποστεῖλαι, πρό-
δηλον ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, οὐδαμῶς ἡγοῦντο σφίσι
συμφέρειν. λοιπὸν ἦν ἄκοντα κατέχειν. τοῦτο δ' 13

αὐτόθεν καὶ χωρὶς λόγου πάντες μὲν ἀπεδοκίμαζον,
οὐκ ἀσφαλὲς νομίζοντες εἶναι λέοντι καὶ προβάτοις
ὁμοῦ ποιεῖσθαι τὴν ἔπαυλιν· μάλιστα δὲ τοῦτο τὸ
μέρος ὁ Σωσίβιος ὑφεωρᾶτο διά τινα τοιαύτην αἰ-
36 τίαν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἐγίνοντο περὶ τὴν ἀναί-
ρεσιν τοῦ Μάγα καὶ τῆς Βερενίκης, ἀγωνιῶντες μὴ
διασφαλῶσι τῆς ἐπιβολῆς, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Βε-
ρενίκης τόλμαν, ἠναγκάζοντο πάντας αἰκάλλειν τοὺς
περὶ τὴν αὐλὴν καὶ πᾶσιν ὑπογράφειν ἐλπίδας, ἐὰν
2 κατὰ λόγον αὐτοῖς χωρήσῃ τὰ πράγματα. τότε δὴ
κατανοῶν ὁ Σωσίβιος τὸν Κλεομένην δεόμενον μὲν
τῆς ἐκ τῶν βασιλέων ἐπικουρίας, ἔχοντα δὲ γνώμην
καὶ πραγμάτων ἀληθινὴν ἔννοιαν, ὑπογράφων αὐτῷ
μεγάλας ἐλπίδας ἅμα συμμετέδωκε τῆς ἐπιβολῆς.
3 θεωρῶν δ' αὐτὸν ὁ Κλεομένης ἐξεπτοημένον καὶ
μάλιστα δεδιότα τοὺς ξένους καὶ μισθοφόρους, θαρ-
ρεῖν παρεκάλει· τοὺς γὰρ μισθοφόρους βλάψειν μὲν
4 αὐτὸν οὐδέν, ὠφελήσειν δ' ὑπισχνεῖτο. μᾶλλον δ'
457. αὐτοῦ θαυμάσαντος τὴν ἐπαγγελίαν "οὐχ ὁρᾷς" ἔφη
"διότι σχεδὸν εἰς τρισχιλίους εἰσὶν ἀπὸ Πελοπον-
νήσου ξένοι καὶ Κρῆτες εἰς χιλίους, οἷς ἐὰν νεύ- 422.
σωμεν ἡμεῖς μόνον, ἑτοίμως ὑπουργήσουσι πάντες;
5 τούτων δὲ συστραφέντων, τίνας ἀγωνιᾷς; ἢ δῆλον"
ἔφη "τοὺς ἀπὸ Συρίας καὶ Καρίας στρατιώτας;"
6 τότε μὲν οὖν ἡδέως ὁ Σωσίβιος ἀκούσας ταῦτα
διπλασίως ἐπερρώσθη πρὸς τὴν κατὰ τῆς Βερενίκης
7 πρᾶξιν· μετὰ δὲ ταῦτα θεωρῶν τὴν τοῦ βασιλέως
ῥᾳθυμίαν, ἀεὶ τὸν λόγον ἀνενεοῦτο, καὶ πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τήν τε τοῦ Κλεομένους τόλμαν ἐλάμβανε καὶ
8 τὴν τῶν ξένων πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. διὸ καὶ τότε
μάλιστα παρέστησε τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖς φίλοις

ὁρμὴν οὗτος εἰς τὸ προκαταλαβέσθαι καὶ συγκλεῖ-
σαι τὸν Κλεομένην. πρὸς δὲ τὴν ἐπίνοιαν ταύτην 9
ἐχρήσατο συνεργήματι τοιούτῳ τινί. Νικαγόρας τις 37
ἦν Μεσσήνιος· οὗτος ὑπῆρχε πατρικὸς ξένος Ἀρχι-
δάμου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως. τὸν μὲν οὖν 2
πρὸ τοῦ χρόνον βραχεῖά τις ἦν τοῖς προειρημένοις
ἐπιπλοκὴ πρὸς ἀλλήλους· καθ᾽ ὃν δὲ καιρὸν Ἀρχί-
δαμος ἐκ τῆς Σπάρτης ἔφυγε δείσας τὸν Κλεομένην,
καὶ παρεγένετ᾽ εἰς Μεσσηνίαν, οὐ μόνον οἰκίᾳ καὶ
τοῖς ἄλλοις ἀναγκαίοις ὁ Νικαγόρας αὐτὸν ἐδέξατο
προθύμως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς συμπεριφορὰν
ἐγένετό τις αὐτοῖς ὁλοσχερὴς εὔνοια κα᾽ συνήθεια
πρὸς ἀλλήλους. διὸ καὶ μετὰ ταῦτα, τοῦ Κλεομένους 3
ὑποδείξαντος ἐλπίδα καθόδου καὶ διαλύσεως πρὸς
τὸν Ἀρχίδαμον, ἔδωκεν αὑτὸν ὁ Νικαγόρας εἰς τὰς
διαποστολὰς καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν πίστεων συνθήκας.
ὧν κυρωθέντων ὁ μὲν Ἀρχίδαμος εἰς τὴν Σπάρτην 4
κατῄει, πιστεύσας ταῖς διὰ τοῦ Νικαγόρου γεγενη-
μέναις συνθήκαις, ὁ δὲ Κλεομένης ἀπαντήσας τὸν 5
μὲν Ἀρχίδαμον ἐπανείλετο, τοῦ δὲ Νικαγόρου καὶ
τῶν ἄλλων τῶν συνόντων ἐφείσατο. πρὸς μὲν οὖν 6
τοὺς ἐκτὸς ὁ Νικαγόρας ὑπεκρίνετο χάριν ὀφείλειν
τῷ Κλεομένει διὰ τὴν αὑτοῦ σωτηρίαν, ἐν αὑτῷ γε
458. μὴν βαρέως ἔφερε τὸ συμβεβηκός, δοκῶν αἴτιος γε-
γονέναι τῷ βασιλεῖ τῆς ἀπωλε΄ας. οὗτος ὁ Νικα- 7
γόρας ἵππους ἄγων κατέπλευσε βραχεῖ χρόνῳ πρό-
τερον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. ἀποβαίνων δ᾽ ἐκ τῆς 8 423.
νεὼς καταλαμβάνει τόν τε Κλεομένην καὶ τὸν Παν-
τέα καὶ μετ᾽ αὐτῶν Ἱππίταν ἐν τῷ λιμένι παρὰ τὴν
κρηπῖδα περιπατοῦντας. ἰδὼν δ᾽ ὁ Κλεομένης αὐ- 9
τὸν καὶ συμμίξας, ἠσπάζετο φιλοφρόνως, καὶ προσ-

10 ἐπύθετο τί παρείη. τοῦ δ' εἰπόντος ὅτι παραγέγο-
νεν ἵππους ἄγων "ἐβουλόμην ἄν σε" ἔφη "καὶ λίαν
ἀντὶ τῶν ἵππων κιναίδους ἄγειν καὶ σαμβύκας· τού-
11 των γὰρ ὁ νῦν βασιλεὺς κατεπείγεται." τότε γοῦν
ἐπιγελάσας ὁ Νικαγόρας ἐσιώπησε, μετὰ δέ τινας
ἡμέρας ἐπὶ πλεῖον ἐλθὼν εἰς τὰς χεῖρας τῷ Σωσι-
βίῳ διὰ τοὺς ἵππους εἶπε κατὰ τοῦ Κλεομένους
12 τὸν ἄρτι ῥηθέντα λόγον, θεωρῶν δὲ τὸν Σωσίβιον
ἡδέως ἀκούοντα, πᾶσαν ἐξέθετο τὴν προϋπάρχουσαν
38 ἑαυτῷ πρὸς τὸν Κλεομένην διαφοράν. ὃν ὁ Σωσί-
βιος ἐπιγνοὺς ἀλλοτρίως πρὸς τὸν Κλεομένην δια-
κείμενον, τὰ μὲν παραχρῆμα δούς, ἃ δ' εἰς τὸ μέλ-
λον ἐπαγγειλάμενος, συνέπεισε γράψαντα κατὰ τοῦ
Κλεομένους ἐπιστολὴν ἀπολιπεῖν ἐσφραγισμένην,
2 ἵν' ἐπειδὰν ὁ Νικαγόρας ἐκπλεύσῃ μετ' ὀλίγας ἡμέ-
ρας, ὁ παῖς ἀνενέγκῃ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν ὡς
3 ὑπὸ τοῦ Νικαγόρου πεμφθεῖσαν. συνεργήσαντος δὲ
τοῦ Νικαγόρου τὰ προειρημένα καὶ τῆς ἐπιστολῆς
ἀνενεχθείσης ὑπὸ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν Σωσίβιον
4 μετὰ τὸν ἔκπλουν τοῦ Νικαγόρου, παρὰ πόδας ἅμα
τὸν οἰκέτην καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἧκεν ἔχων πρὸς τὸν
βασιλέα. τοῦ μὲν παιδὸς φάσκοντος Νικαγόραν
ἀπολιπεῖν τὴν ἐπιστολήν, ἐντειλάμενον ἀποδοῦναι
5 Σωσιβίῳ, τῆς δ' ἐπιστολῆς διασαφούσης ὅτι μέλλει
Κλεομένης, ἐὰν μὴ ποιῶνται τὴν ἐξαποστολὴν αὐτοῦ
μετὰ τῆς ἁρμοζούσης παρασκευῆς καὶ χορηγίας, ἐπαν-
459. 6 ίστασθαι τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν, εὐθέως ὁ
Σωσίβιος λαβόμενος τῆς ἀφορμῆς ταύτης παρώξυνε
τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους φίλους πρὸς τὸ μὴ
μέλλειν, ἀλλὰ φυλάξασθαι καὶ συγκλεῖσαι τὸν Κλεο-
7 μένην. γενομένου δὲ τούτου, καί τινος ἀποδοθείσης

οἰκίας αὐτῷ παμμεγέθους, ἐποιεῖτο τὴν διατριβὴν
ἐν ταύτῃ παραφυλαττόμενος, τούτῳ διαφέρων τῶν
ἄλλων τῶν ὑπηγμένων εἰς τὰς φυλακάς, τῷ ποιεῖ- 424.
σθαι τὴν δίαιταν ἐν μείζονι δεσμωτηρίῳ. εἰς ἃ 8
βλέπων ὁ Κλεομένης, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχων
ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, παντὸς πράγματος ἔκρινε πεῖ-
ραν λαμβάνειν, οὐχ οὕτως πεπεισμένος κατακρατή- 9
σειν τῆς προθέσεως — οὐδὲν γὰρ εἶχε τῶν εὐλόγων
πρὸς τὴν ἐπιβολήν — τὸ δὲ πλεῖον εὐθανατῆσαι
σπουδάζων καὶ μηδὲν ἀνάξιον ὑπομεῖναι τῆς περὶ
αὐτὸν προγεγενημένης τόλμης, ἅμα δὲ καὶ λαμβάνων 10
ἐν νῷ τὸ τοιοῦτον, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ προτιθέ-
μενος, ὅπερ εἴωθε συμβαίνειν πρὸς τοὺς μεγαλό-
φρονας τῶν ἀνδρῶν,

μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

παρατηρήσας οὖν ἔξοδον τοῦ βασιλέως εἰς Κάνω- 39
βον, διέδωκε τοῖς φυλάττουσιν αὐτὸν φήμην ὡς
ἀφίεσθαι μέλλων ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ ταύ-
την τὴν αἰτίαν αὐτός τε τοὺς αὐτοῦ θεράποντας
εἱστία καὶ τοῖς φυλάττουσιν ἱερεῖα καὶ στεφάνους,
ἅμα δὲ τούτοις οἶνον ἐξαπέστειλε. τῶν δὲ χρωμέ- 2
νων τούτοις ἀνυπονοήτως καὶ καταμεθυσθέντων,
παραλαβὼν τοὺς συνόντας φίλους καὶ τοὺς περὶ
αὐτὸν παῖδας περὶ μέσον ἡμέρας λαθὼν τοὺς φύ-
λακας ἐξῆλθε μετ' ἐγχειριδίων. προάγοντες δὲ καὶ 3
συντυχόντες κατὰ τὴν πλατεῖαν Πτολεμαίῳ τῷ τότ'
ἐπὶ τῆς πόλεως ἀπολελειμμένῳ, καταπληξάμενοι τῷ
παραβόλῳ τοὺς συνόντας αὐτῷ, τοῦτον μὲν κατα-
σπάσαντες ἀπὸ τοῦ τεθρίππου παρέκλεισαν*, τὰ δὲ
460. πλήθη παρεκάλουν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. οὐδενὸς 4

δὲ προσέχοντος αὐτοῖς οὐδὲ συνεξισταμένου διὰ τὸ
παράδοξον τῆς ἐπιβολῆς, ἐπιστρέψαντες ὥρμησαν
πρὸς τὴν ἄκραν, ὡς ἀνασπάσοντες ταύτης τὰς πυ-
λίδας καὶ συγχρησόμενοι τοῖς εἰς τὴν φυλακὴν ἀπηγ-
5 μένοις τῶν ἀνδρῶν. ἀποσφαλέντες δὲ καὶ ταύτης
τῆς ἐπιβολῆς διὰ τὸ τοὺς ἐφεστῶτας προαισθομένους
τὸ μέλλον ἀσφαλίσασθαι τὴν πύλην, προσήνεγκαν
αὑτοῖς τὰς χεῖρας εὐψύχως πάνυ καὶ Λακωνικῶς.

6 Κλεομένης μὲν οὖν οὕτω μετήλλαξε τὸν βίον,
ἀνὴρ γενόμενος καὶ πρὸς τὰς ὁμιλίας ἐπιδέξιος καὶ 425.
πρὸς πραγμάτων οἰκονομίαν εὐφυὴς καὶ συλλήβδην
ἡγεμονικὸς καὶ βασιλικὸς τῇ φύσει.

40 Μετὰ δὲ τοῦτον οὐ πολὺ κατόπιν Θεόδοτος ὁ
τεταγμένος ἐπὶ Κοίλης Συρίας, ὢν τὸ γένος Αἰτω-
λός, τὰ μὲν καταφρονήσας τοῦ βασιλέως διὰ τὴν
2 ἀσέλγειαν τοῦ βίου καὶ τῆς ὅλης αἱρέσεως, τὰ δὲ
διαπιστήσας τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν διὰ τὸ μικροῖς ἔμ-
προσθεν χρόνοις ἀξιολόγους παρασχόμενος χρείας
τῷ βασιλεῖ περί τε τἄλλα καὶ περὶ τὴν πρώτην ἐπι-
βολὴν Ἀντιόχου τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν πράγ-
μασι, μὴ οἷον ἐπὶ τούτοις τυχεῖν τινος χάριτος,
ἀλλὰ τοὐναντίον ἀνακληθεὶς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν
3 παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τῷ βίῳ, διὰ ταύτας τὰς
αἰτίας ἐπεβάλετο τότε λαλεῖν Ἀντιόχῳ καὶ τὰς κατὰ
Κοίλην Συρίαν πόλεις ἐγχειρίζειν. τοῦ δ' ἀσμένως
δεξαμένου τὴν ἐλπίδα, ταχεῖαν ἐλάμβανε τὸ πρᾶγμα
4 τὴν οἰκονομίαν. ἵνα δὲ καὶ περὶ ταύτης τῆς οἰκίας
τὸ παραπλήσιον ποιήσωμεν, ἀναδραμόντες ἐπὶ τὴν
παράληψιν τῆς Ἀντιόχου δυναστείας· ἀπὸ τούτων
τῶν καιρῶν ποιησόμεθα κεφαλαιώδη τὴν ἔφοδον
ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος λέγεσθαι πολέμου.

Ἀντίοχος γὰρ ἦν μὲν υἱὸς νεώτερος Σελεύκου τοῦ 5
461. *Καλλινίκου προσαγορευθέντος, μεταλλάξαντος δὲ τοῦ
πατρὸς καὶ διαδεξαμένου τἀδελφοῦ Σελεύκου τὴν
βασιλείαν διὰ τὴν ἡλικίαν, τὸ μὲν πρῶτον τοῖς ἄνω
τόποις μεθιστάμενος ἐποιεῖτο τὴν διατριβήν, ἐπεὶ* 6
*δὲ Σέλευκος μετὰ δυνάμεως ὑπερβαλὼν τὸν Ταῦρον
ἐδολοφονήθη, καθάπερ καὶ πρότερον εἰρήκαμεν,
μεταλαβὼν τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐβασίλευσε, διαπιστεύων* 7
*τὴν μὲν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου δυναστείαν Ἀχαιῷ,
τὰ δ' ἄνω μέρη τῆς βασιλείας ἐγκεχειρικὼς Μόλωνι
καὶ τἀδελφῷ τῷ Μόλωνος Ἀλεξάνδρῳ, Μόλωνος
μὲν Μηδίας ὑπάρχοντος σατράπου, τἀδελφοῦ δὲ τῆς
Περσίδος. οἳ καταφρονήσαντες μὲν αὐτοῦ διὰ τὴν* 41
*ἡλικίαν, ἐλπίσαντες δὲ τὸν Ἀχαιὸν ἔσεσθαι κοινω-
νὸν σφίσι τῆς ἐπιβολῆς, μάλιστα δὲ φοβούμενοι τὴν
ὠμότητα καὶ κακοπραγμοσύνην τὴν Ἑρμείου τοῦ* 426.
*τότε προεστῶτος τῶν ὅλων πραγμάτων, ἀφίστασθαι
καὶ διαστρέφειν ἐνεχείρησαν τὰς ἄνω σατραπείας.
ὁ δ' Ἑρμείας ἦν μὲν ἀπὸ Καρίας, ἐπέστη δ' ἐπὶ* 2
*τὰ πράγματα, Σελεύκου τἀδελφοῦ ταύτην αὐτῷ τὴν
πίστιν ἐγχειρίσαντος, καθ' οὓς καιροὺς ἐποιεῖτο τὴν
ἐπὶ τὸν (Ἄ)τταλον στρατείαν. τυχὼν δὲ ταύτης τῆς* 3
*ἐξουσίας πᾶσι μὲν ἐφθόνει τοῖς ἐν ὑπεροχαῖς οὖσι
τῶν περὶ τὴν αὐλήν, φύσει δ' ὠμὸς ὢν τῶν μὲν
τὰς ἀγνοίας ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος ἐκόλαζε, τοῖς
δὲ χειροποιήτους καὶ ψευδεῖς ἐπιφέρων (αἰτίας) ἀπαρ-
αίτητος ἦν καὶ πικρὸς δικαστής. μάλιστα δ' ἔσπευδε* 4
*καὶ περὶ παντὸς ἐποιεῖτο βουλόμενος ἐπανελέσθαι
τὸν ἀποκομίσαντα τὰς δυνάμεις τὰς Σελεύκῳ συνεξ-
ελθούσας Ἐπιγένην, διὰ τὸ θεωρεῖν τὸν ἄνδρα καὶ*
462. *λέγειν καὶ πράττειν δυνάμενον καὶ μεγάλης ἀπο-*

5 δοχῆς ἀξιούμενον παρὰ ταῖς δυνάμεσιν. ὢν δὲ ταύ-
της τῆς προθέσεως ἐπεῖχε, βουλόμενος ἀεί τινος
ὁρμῆς ἐπιλαβέσθαι καὶ προφάσεως κατὰ τοῦ προει-
6 ρημένου. ἀθροισθέντος δὲ τοῦ συνεδρίου περὶ τῆς
τοῦ Μόλωνος ἀποστάσεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ βα-
σιλέως λέγειν ἕκαστον τὸ φαινόμενον περὶ τοῦ πῶς
δεῖ χρῆσθαι τοῖς κατὰ τοὺς ἀποστάτας πράγμασι,
7 καὶ πρώτου συμβουλεύοντος Ἐπιγένους διότι δεῖ
μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἐκ χειρὸς ἔχεσθαι τῶν προκειμέ-
νων, καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα τὸν βασιλέα συνάπτειν
τοῖς τόποις καὶ παρ' αὐτοὺς εἶναι τοὺς καιρούς·
8 οὕτως γὰρ ἢ τὸ παράπαν οὐδὲ τολμήσειν ἀλλοτριο-
πραγεῖν τοὺς περὶ τὸν Μόλωνα, τοῦ βασιλέως παρόν-
τος καὶ τοῖς πολλοῖς ἐν ὄψει γενομένου μετὰ συμ-
9 μέτρου δυνάμεως, ἢ κἂν ὅλως τολμήσωσι καὶ μείνωσιν
ἐπὶ τῆς προθέσεως, ταχέως αὐτοὺς συναρπασθέντας
ὑπὸ τῶν ὄχλων ὑποχειρίους παραδοθήσεσθαι τῷ
42 βασιλεῖ· ταῦτα λέγοντος ἔτι τοῦ προειρημένου διορ-
γισθεὶς Ἑρμείας πολὺν ἔφησεν αὐτὸν χρόνον ἐπί-
βουλον ὄντα καὶ προδότην τῆς βασιλείας διαλελη- 427.
2 θέναι, νῦν δὲ καλῶς ποιοῦντα φανερὸν ἐκ τῆς
συμβουλῆς γεγονέναι, σπουδάζοντα μετ' ὀλίγων ἐγ-
χειρίσαι τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα τοῖς ἀποστάταις.
3 τότε μὲν οὖν οἷον ὑποθύψας τὴν διαβολὴν παρῆκε
τὸν Ἐπιγένην, πικρίαν ἄκαιρον μᾶλλον ἢ δυσμέ-
4 νειαν ἐπιφήνας· αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν αὑτοῦ γνώμην
τὴν μὲν ἐπὶ τὸν Μόλωνα στρατείαν, κατάφοβος ὢν
τὸν κίνδυνον, ἐξέκλινε διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν πολε-
μικῶν, ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐσπούδαζε στρατεύειν,
ἀσφαλῆ τοῦτον εἶναι πεπεισμένος τὸν πόλεμον διὰ
5 τὴν τοῦ προειρημένου βασιλέως ῥαθυμίαν. τότε

μὲν οὖν καταπληξάμενος τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ πάν-
τας ἐπὶ μὲν τὸν Μόλωνα στρατηγοὺς ἐξέπεμψε μετὰ
δυνάμεως Ξένωνα καὶ Θεόδοτον τὸν ἡμιόλιον, τὸν
463. δ' Ἀντίοχον παρώξυνε συνεχῶς, οἰόμενος δεῖν ἐπι-
βάλλειν τὰς χεῖρας τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν πράγ-
μασι, μόνως οὕτως ὑπολαμβάνων, εἰ πανταχόθεν τῷ 6
νεανίσκῳ περισταίη πόλεμος, οὔτε τῶν πρότερον
ἡμαρτημένων ὑφέξειν δίκας οὔτε τῆς παρούσης ἐξου-
σίας κωλυθήσεσθαι διὰ τὰς χρείας καὶ τοὺς ἀεὶ
περιισταμένους ἀγῶνας τῷ βασιλεῖ καὶ κινδύνους.
διὸ καὶ τὸ τελευταῖον ἐπιστολὴν πλάσας ὡς παρ' 7
Ἀχαιοῦ διαπεσταλμένην προσήνεγκε τῷ βασιλεῖ, δια-
σαφοῦσαν ὅτι Πτολεμαῖος αὐτὸν παρακαλεῖ πραγμά-
των ἀντιποιήσασθαι καί φησι καὶ ναυσὶ καὶ χρή-
μασι χορηγήσειν πρὸς πάσας τὰς ἐπιβολάς, ἐὰν
ἀναλάβῃ διάδημα καὶ φανερὸς γένηται πᾶσιν ἀντι-
ποιούμενος τῆς ἀρχῆς, ἣν τοῖς πράγμασιν ἔχειν αὐ- 8
τὸν καὶ νῦν, τῆς δ' ἐπιγραφῆς αὑτῷ φθονοῦντα τὸν
ὑπὸ τῆς τύχης διδόμενον ἀποτρίβεσθαι στέφανον.

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πιστεύσας τοῖς γραφομένοις 9
ἕτοιμος ἦν καὶ μετέωρος στρατεύειν ἐπὶ Κοίλην Συ-
ρίαν. ὄντος δ' αὐτοῦ κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους 43
περὶ Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ τοῦ Ζεύγματος, παρῆν Διό-
γνητος ὁ ναύαρχος ἐκ Καππαδοκίας τῆς περὶ τὸν
Εὔξεινον, ἄγων Λαοδίκην τὴν Μιθριδάτου τοῦ βασι-
λέως θυγατέρα, παρθένον οὖσαν, γυναῖκα τῷ βασι- 428.
λεῖ κατωνομασμένην. ὁ δὲ Μιθριδάτης εὔχετο μὲν 2
ἀπόγονος εἶναι τῶν ἑπτὰ Περσῶν ἑνὸς τῶν ἐπανε-
λομένων τὸν μάγον, διατετηρήκει δὲ τὴν δυναστείαν
ἀπὸ προγόνων τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς διαδοθεῖσαν ὑπὸ
Δαρείου παρὰ τὸν Εὔξεινον πόντον. Ἀντίοχος δὲ 3

*προσδεξάμενος τὴν παρθένον μετὰ τῆς ἁρμοζούσης
ἀπαντήσεως καὶ προστασίας εὐθέως ἐπετέλει τοὺς
γάμους, μεγαλοπρεπῶς καὶ βασιλικῶς χρώμενος ταῖς
4 παρασκευαῖς. μετὰ δὲ τὴν συντέλειαν τῶν γάμων
καταβὰς εἰς Ἀντιόχειαν, βασίλισσαν ἀποδείξας τὴν
Λαοδίκην, λοιπὸν ἐγίνετο περὶ τὴν τοῦ πολέμου
παρασκευήν.*

5 *Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Μόλων, ἑτοίμους
464. παρεσκευακὼς πρὸς πᾶν τοὺς ἐκ τῆς ἰδίας σατρα-
πείας ὄχλους διά τε τὰς ἐλπίδας τὰς ἐκ τῶν ὠφε-
λειῶν καὶ τοὺς φόβους, οὓς ἐνειργάσατο τοῖς ἡγε-
μόσιν ἀνατατικὰς καὶ ψευδεῖς εἰσφέρων ἐπιστολὰς
6 παρὰ τοῦ βασιλέως, ἕτοιμον δὲ συναγωνιστὴν ἔχων
τὸν ἀδελφὸν Ἀλέξανδρον, ἠσφαλισμένος δὲ καὶ τὰ
κατὰ τὰς παρακειμένας σατραπείας διὰ τῆς τῶν
προεστώτων εὐνοίας καὶ δωροδοκίας, ἐξεστράτευσε
μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τοὺς τοῦ βασιλέως στρα-
7 τηγούς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ξένωνα καὶ Θεόδοτον κατα-
πλαγέντες τὴν ἔφοδον ἀνεχώρησαν εἰς τὰς πόλεις.
8 ὁ δὲ Μόλων κύριος γενόμενος τῆς Ἀπολλωνιάτιδος
χώρας εὐπορεῖτο ταῖς χορηγίαις ὑπερβαλλόντως. ἦν
δὲ φοβερὸς μὲν καὶ πρὸ τοῦ διὰ τὸ μέγεθος τῆς
44 δυναστείας. τά τε γὰρ ἱπποφόρβια πάντα τὰ βασι-
λικὰ Μήδοις ἐγκεχείρισται, σίτου τε καὶ θρεμμάτων
2 πλῆθος ἀναρίθμητον παρ' αὐτοῖς ἐστι. περί γε μὴν
τῆς ὀχυρότητος καὶ τοῦ μεγέθους τῆς χώρας οὐδ'
3 ἂν εἰπεῖν δύναιτ' ἀξίως οὐδείς. ἡ γὰρ Μηδία κεῖ-
ται μὲν περὶ μέσην τὴν Ἀσίαν, διαφέρει δὲ καὶ
κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν
πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπων, ὡς πρὸς μέρος
4 θεωρουμένη. καὶ μὴν ἐπίκειται τοῖς ἀλκιμωτάτοις* 429.

καὶ μεγίστοις ἔθνεσι. πρόκειται γὰρ αὐτῆς παρὰ
μὲν τὴν ἕω καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τὰ κατὰ τὴν
ἔρημον πεδία τὴν μεταξὺ κειμένην τῆς Περσίδος
καὶ τῆς Παρθυαίας· ἐπίκειται δὲ καὶ κρατεῖ τῶν 5
καλουμένων Κασπίων πυλῶν, συνάπτει δὲ τοῖς Τα-
πύρων ὄρεσιν, ἃ δὴ τῆς Ὑρκανίας θαλάττης οὐ πολὺ
διέστηκε. τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν κλίμασι καθήκει 6
πρός τε τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Ἀπολλωνιᾶτιν
χώραν, παράκειται δὲ τῇ Περσίδι, προβεβλημένη τὸ
465. *Ζάγρον ὄρος, ὃ τὴν μὲν ἀνάβασιν ἔχει πρὸς ἑκατὸν* 7
στάδια, διαφορὰς δὲ καὶ συγκλείσεις πλείους ἔχον
ἐν αὑτῷ διέζευκται κοιλάσι, κατὰ δέ τινας τόπους
αὐλῶσιν, οὓς κατοικοῦσι Κοσσαῖοι καὶ Κορβρῆναι καὶ
Κάρχοι καὶ πλείω γένη βαρβάρων ἕτερα, διαφέρειν
δοκοῦντα πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας. τοῖς δὲ πρὸς 8
τὰς δύσεις μέρεσι κειμένοις συνάπτει τοῖς Σατρα-
πείοις καλουμένοις· τούτοις δὲ συμβαίνει μὴ πολὺ
διεστάναι τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ τὸν Εὔξεινον καθη-
κόντων πόντον. τὰ δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους αὐτῆς τετραμ- 9
μένα μέρη περιέχεται μὲν Ἐλυμαίοις καὶ τοῖς Ἀνια-
ράκαις, ἔτι δὲ Καδουσίοις καὶ Ματιανοῖς, ὑπέρκειται 10
δὲ τῶν συναπτόντων πρὸς τὴν Μαιῶτιν τοῦ Πόν-
του μερῶν. αὐτὴ δ' ἡ Μηδία διέζευκται πλείοσιν 11
ὄρεσιν ἀπὸ τῆς ἠοῦς ἕως πρὸς τὰς δύσεις, ὧν με-
ταξὺ κεῖται πεδία πληθύοντα πόλεσι καὶ κώμαις.
κυριεύων δὲ ταύτης τῆς χώρας, βασιλικὴν ἐχούσης 45
περίστασιν, καὶ πάλαι μὲν φοβερὸς ἦν, ὡς πρότερον
εἶπα, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυναστείας· τότε δὲ καὶ 2
τῶν τοῦ βασιλέως στρατηγῶν δοκούντων παρακεχω-
ρηκέναι τῶν ὑπαίθρων αὐτῷ καὶ τῶν ἰδίων δυνά-
μεων ἐπηρμένων ταῖς ὁρμαῖς διὰ τὸ κατὰ λόγον

σφίσι προχωρεῖν τὰς πρώτας ἐλπίδας, τελέως ἐδόκει
φοβερὸς εἶναι καὶ ἀνυπόστατος πᾶσι τοῖς τὴν Ἀσίαν
3 κατοικοῦσι. διὸ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλετο διαβὰς
4 τὸν Τίγριν πολιορκεῖν τὴν Σελεύκειαν· κωλυθείσης 430.
δὲ τῆς διαβάσεως ὑπὸ Ζεύξιδος διὰ τὸ καταλαβέσθαι
τὰ ποτάμια πλοῖα, τοῦτον τὸν τρόπον ἀναχωρήσας
εἰς τὴν ἐν τῇ Κτησιφῶντι λεγομένῃ στρατοπεδείαν
παρεσκεύαζε ταῖς δυνάμεσι τὰ πρὸς τὴν παραχει-
μασίαν.

466. 5 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τήν τε τοῦ Μόλωνος
ἔφοδον καὶ τὴν τῶν ἰδίων στρατηγῶν ἀναχώρησιν
αὐτὸς μὲν ἦν ἕτοιμος πάλιν ἐπὶ τὸν Μόλωνα στρα-
τεύειν, ἀποστὰς τῆς ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ὁρμῆς, καὶ
6 μὴ προΐεσθαι τοὺς καιρούς· Ἑρμείας δέ, τηρῶν τὴν
ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἐπὶ μὲν τὸν Μόλωνα Ξενοίταν
τὸν Ἀχαιὸν ἐξέπεμψε στρατηγὸν αὐτοκράτορα μετὰ
δυνάμεως, φήσας δεῖν πρὸς μὲν τοὺς ἀποστάτας
στρατηγοῖς πολεμεῖν, πρὸς δὲ τοὺς βασιλεῖς αὐτὸν
ποιεῖσθαι τὸν βασιλέα καὶ τὰς ἐπιβολὰς καὶ τοὺς
7 ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνας, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν ἡλικίαν
ὑποχείριον ἔχων τὸν νεανίσκον προῆγε, καὶ συνή-
θροιζε τὰς δυνάμεις εἰς Ἀπάμειαν· ἐντεῦθεν δ' ἀνα-
8 ζεύξας ἧκε πρὸς τὴν Λαοδίκειαν. ἀφ' ἧς ποιησά-
μενος τὴν ὁρμὴν ὁ βασιλεὺς μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς,
καὶ διελθὼν τὴν ἔρημον, ἐνέβαλεν εἰς τὸν αὐλῶνα
9 τὸν προσαγορευόμενον Μαρσύαν, ὃς κεῖται μὲν με-
ταξὺ τῆς κατὰ τὸν Λίβανον καὶ τὸν Ἀντιλίβανον
παρωρείας, συνάγεται δ' εἰς στενὸν ὑπὸ τῶν προει-
10 ρημένων ὀρῶν. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν
τόπον, ᾗ στενώτατός ἐστι, διείργεσθαι τενάγεσι καὶ
46 λίμναις, ἐξ ὧν ὁ μυρεψικὸς κείρεται κάλαμος. ἐπί-

κειται δὲ τοῖς στενοῖς ἐκ μὲν θατέρου μέρους Βρό-
χοι προσαγορευόμενόν τι χωρίον, ἐκ δὲ θατέρου
Γέρρα, στενὴν ἀπολείποντα πάροδον. ποιησάμενος 2
δὲ διὰ τοῦ προειρημένου τὴν πορείαν αὐλῶνος ἐπὶ
πλείους ἡμέρας, καὶ προσαγαγόμενος τὰς παρακει-
μένας πόλεις, παρῆν πρὸς τὰ Γέρρα. καταλαβὼν δὲ 3
τὸν Θεόδοτον τὸν Αἰτωλὸν προκατειληφότα τὰ Γέρρα
καὶ τοὺς Βρόχους, τὰ δὲ παρὰ τὴν λίμνην στενὰ
διωχυρωμένον τάφροις καὶ χάραξι καὶ διειληφότα
φυλακαῖς εὐκαίροις, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλετο βιά-
ζεσθαι, πλείω δὲ πάσχων ἢ ποιῶν κακὰ διὰ τὴν 4
ὀχυρότητα τῶν τόπων καὶ διὰ τὸ μένειν ἔτι τὸν 481.
Θεόδοτον ἀκέραιον, ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς. διὸ καὶ 5
467. τοιαύτης οὔσης τῆς περὶ τοὺς τόπους δυσχρηστίας,
προσπεσόντος αὐτῷ Ξενοίταν ἐπταικέναι τοῖς ὅλοις
καὶ τὸν Μόλωνα πάντων τῶν ἄνω τόπων ἐπικρα-
τεῖν, ἀφέμενος τούτων ὥρμησε τοῖς οἰκείοις πράγ-
μασι βοηθήσων.

Ὁ γὰρ Ξενοίτας ὁ στρατηγὸς ἀποσταλεὶς αὐτο- 6
κράτωρ, καθάπερ ἐπάνω προεῖπα, καὶ μείζονος ἐξου-
σίας ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν τυχών, ὑπεροπτικώ-
τερον μὲν ἐχρῆτο τοῖς αὑτοῦ φίλοις, θρασύτερον δὲ
ταῖς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐπιβολαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ 7
καταζεύξας εἰς τὴν Σελεύκειαν, καὶ μεταπεμψάμενος
Διογένην τὸν τῆς Σουσιανῆς ἔπαρχον καὶ Πυθιάδην
τὸν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης, ἐξῆγε τὰς δυνάμεις,
καὶ λαβὼν πρόβλημα τὸν Τίγριν ποταμὸν ἀντεστρα-
τοπέδευσε τοῖς πολεμίοις. πλειόνων δὲ διακολυμ- 8
βώντων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Μόλωνος στρατο-
πεδείας, καὶ δηλούντων ὡς ἐὰν διαβῇ τὸν ποταμόν,
ἅπαν ἀπονεύσει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ Μόλωνος στρα-

*τόπεδον — τῷ μὲν γὰρ Μόλωνι φθονεῖν, τῷ δὲ
βασιλεῖ τὸ πλῆθος εὔνουν ὑπάρχειν διαφερόντως —
ἐπαρθεὶς τούτοις ὁ Ξενοίτας ἐπεβάλετο διαβαίνειν
9 τὸν Τίγριν. ὑποδείξας δὲ διότι μέλλει ζευγνύναι
τὸν ποταμὸν κατά τινα νησίζοντα τόπον, τῶν μὲν
πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐπιτηδείων οὐδὲν ἡτοίμαζε,
διὸ καὶ συνέβη καταφρονῆσαι τοὺς περὶ τὸν Μό-
10 λωνα τῆς ὑποδεικνυμένης ἐπιβολῆς, τὰ δὲ πλοῖα
συνήθροιζε καὶ κατήρτιζε καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν
11 ἐποιεῖτο περὶ τούτων. ἐπιλέξας δ' ἐκ παντὸς τοῦ
στρατεύματος τοὺς εὐρωστοτάτους ἱππεῖς καὶ πεζούς,
ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἀπολιπὼν Ζεῦξιν καὶ Πυθιάδην
παρῆλθε νυκτὸς ὡς ὀγδήκοντα σταδίους ὑποκάτω
12 τῆς τοῦ Μόλωνος στρατοπεδείας, καὶ διακομίσας
τοῖς πλοίοις τὴν δύναμιν ἀσφαλῶς νυκτὸς ἔτι κατε-
στρατοπέδευσε, λαβὼν εὐφυῆ τόπον, ᾧ συνέβαινε
κατὰ μὲν τὸ πλεῖστον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ περιέχεσθαι,* 432.
47 *τὸ δὲ λοιπὸν ἕλεσιν ἠσφαλίσθαι καὶ τέλμασιν. ὁ δὲ*
468. *Μόλων συνεὶς τὸ γεγονὸς ἐξαπέστειλε τοὺς ἱππεῖς,
ὡς κωλύσων τοὺς ἐπιδιαβαίνοντας ῥᾳδίως καὶ συν-
2 τρίψων τοὺς ἤδη διαβεβηκότας· οἳ καὶ συνεγγίσαντες
τοῖς περὶ τὸν Ξενοίταν διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν τόπων
οὐ προσεδέοντο τῶν πολεμίων, αὐτοὶ δ' ὑφ' αὑτῶν
βαπτιζόμενοι καὶ καταδύνοντες ἐν τοῖς τέλμασιν
ἄχρηστοι μὲν ἦσαν ἅπαντες, πολλοὶ δὲ καὶ διεφθά-
3 ρησαν αὐτῶν. ὁ δὲ Ξενοίτας, πεπεισμένος, ἐὰν
πλησιάσῃ, μεταβαλεῖσθαι τὰς τοῦ Μόλωνος πρὸς
αὑτὸν δυνάμεις, προελθὼν παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ
4 συνεγγίσας παρεστρατοπέδευσε τοῖς ὑπεναντίοις. κατὰ
δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Μόλων, εἴτε καὶ στρατηγή-
ματος χάριν εἴτε καὶ διαπιστήσας ταῖς δυνάμεσι, μὴ*

τι συμβῇ τῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοίτου προσδοκωμένων,
ἀπολιπὼν ἐν τῷ χάρακι τὴν ἀποσκευὴν ἀνέζευξε
νυκτός, καὶ προῆγε σύντονον ποιούμενος τὴν πο-
ρείαν ὡς ἐπὶ Μηδίας. ὁ δὲ Ξενοίτας, ὑπολαβὼν 5
πεφευγέναι τὸν Μόλωνα καταπεπληγμένον τὴν ἔφο-
δον αὐτοῦ καὶ διαπιστοῦντα ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ δυνά-
μεσι, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιστρατοπεδεύσας κατελάβετο
τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολήν, καὶ διεπεραίου πρὸς
αὑτὸν τοὺς ἰδίους ἱππεῖς καὶ τὰς τούτων ἀποσκευὰς
ἐκ τῆς Ζεύξιδος παρεμβολῆς· μετὰ δὲ ταῦτα συνα- 6
θροίσας παρεκάλει τοὺς πολλοὺς θαρρεῖν καὶ καλὰς
ἐλπίδας ἔχειν ὑπὲρ τῶν ὅλων, ὡς πεφευγότος τοῦ
Μόλωνος. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐπιμέλεσθαι παρήγγειλε 7
καὶ θεραπεύειν αὑτοὺς ἅπασιν, ὡς ἐκ ποδὸς ἀκο-
λουθήσων πρωῒ τοῖς ὑπεναντίοις. οἱ δὲ πολλοὶ 48
κατατεθαρρηκότες καὶ παντοδαπῆς ἐπειλημμένοι χο-
ρηγίας, ὥρμησαν πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ μέθην καὶ τὴν
ταῖς τοιαύταις ὁρμαῖς παρεπομένην ῥᾳθυμίαν. ὁ δὲ 2
Μόλων διανύσας ἱκανόν τινα τόπον καὶ δειπνο-
ποιησάμενος παρῆν ἐξ ὑποστροφῆς, καὶ καταλαβὼν
469. ἐρριμμένους καὶ μεθύοντας πάντας, προσέβαλε τῷ
χάρακι τῶν πολεμίων ὑπὸ τὴν ἑωθινήν. οἱ δὲ περὶ 3 433.
τὸν Ξενοίταν ἐκπλαγέντες ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι διὰ
τὸ παράδοξον, ἀδυνατοῦντες δὲ τοὺς πολλοὺς ἐγεί-
ρειν διὰ τὴν κατέχουσαν αὐτοὺς μέθην, αὐτοὶ μὲν
ἀλόγως ὁρμήσαντες εἰς τοὺς πολεμίους διεφθάρη-
σαν, τῶν δὲ κοιμωμένων οἱ μὲν πλείους ἐν αὐταῖς 4
ταῖς στιβάσι κατεκόπησαν, οἱ δὲ λοιποὶ ῥιπτοῦντες
ἑαυτοὺς εἰς τὸν ποταμὸν ἐπειρῶντο διαβαίνειν πρὸς
τὴν ἀντίπερα στρατοπεδείαν· οὐ μὴν ἀλλ' οἱ πλείους
καὶ τούτων ἀπώλλυντο. καθόλου δὲ ποικίλη τις ἦν 5

ἀκρισία περὶ τὰ στρατόπεδα καὶ κυδοιμός· πάντες
6 γὰρ ἐκπλαγεῖς καὶ περιδεεῖς ἦσαν, ἅμα δὲ καὶ τῆς
ἀντίπερα παρεμβολῆς ὑπὸ τὴν ὄψιν οὔσης ἐν πάνυ
βραχεῖ διαστήματι, τῆς μὲν τοῦ ποταμοῦ βίας καὶ
δυσχρηστίας ἐξελανθάνοντο διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν
7 πρὸς τὸ σῴζεσθαι, κατὰ δὲ τὴν παράστασιν καὶ τὴν
ὁρμὴν τὴν πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐρρίπτουν ἑαυτοὺς
εἰς τὸν ποταμόν, ἐνίεσαν δὲ καὶ τὰ ὑποζύγια σὺν
8 ταῖς ἀποσκευαῖς, ὡς τοῦ ποταμοῦ κατά τινα πρό-
νοιαν αὐτοῖς συνεργήσοντος καὶ διακομιοῦντος ἀσφα-
λῶς πρὸς τὴν ἀντίπερα κειμένην στρατοπεδείαν.
9 ἐξ ὧν συνέβαινε τραγικὴν καὶ παρηλλαγμένην φαί-
νεσθαι τοῦ ῥεύματος τὴν φαντασίαν, ὡς ἂν ὁμοῦ
τοῖς νηχομένοις φερομένων ἵππων, ὑποζυγίων, ὅπλων,
10 νεκρῶν, ἀποσκευῆς παντοδαπῆς. Μόλων δὲ κυριεύ-
σας τῆς τοῦ Ξενοίτου παρεμβολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα
διαβὰς τὸν ποταμὸν ἀσφαλῶς, ἅτε μηδενὸς κωλύον-
τος διὰ τὸ φυγεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῦ καὶ τοὺς περὶ
τὸν Ζεῦξιν, ἐγκρατὴς γίνεται καὶ τῆς τούτου στρα-
11 τοπεδείας. συντελεσάμενος δὲ τὰ προειρημένα παρῆν
12 μετὰ τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὴν Σελεύκειαν. παρα-
λαβὼν δὲ καὶ ταύτην ἐξ ἐφόδου διὰ τὸ πεφευγέναι
470. τοὺς περὶ τὸν Ζεῦξιν, ἅμα δὲ τούτοις τὸν Διομέ-
δοντα τὸν ἐπιστάτην τῆς Σελευκείας, λοιπὸν ἤδη
προάγων ἀκονιτὶ κατεστρέφετο τὰς ἄνω σατραπείας.
13 γενόμενος δὲ κύριος τῆς τε Βαβυλωνίας καὶ τῆς
14 περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν ἧκε πρὸς Σοῦσα. τὴν
μὲν οὖν πόλιν ἐξ ἐφόδου καὶ ταύτην κατέσχε, τῇ
δ᾽ ἄκρᾳ προσβολὰς ποιούμενος οὐδὲν ἤνυε τῷ φθά- 434.
σαι Διογένην τὸν στρατηγὸν εἰς αὐτὴν παρεισπε-
15 σόντα. διὸ καὶ ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστη,

καταλιπὼν δὲ τοὺς πολιορκήσοντας κατὰ τάχος ἀνέ-
ζευξε, καὶ κατῆρε μετὰ τῆς δυνάμεως πάλιν εἰς Σε-
λεύκειαν τὴν ἐπὶ τῷ Τίγριδι. πολλὴν δὲ ποιησά- 16
μενος ἐπιμέλειαν ἐνταῦθα τοῦ στρατοπέδου καὶ
παρακαλέσας τὸ πλῆθος ὥρμησε πρὸς τὰς ἑξῆς πρά-
ξεις, καὶ τὴν μὲν Παραποταμίαν μέχρι πόλεως Εὐ-
ρώπου κατέσχε, τὴν δὲ Μεσοποταμίαν ἕως Δούρων.

Ἀντίοχος δέ, τούτων αὐτῷ προσπεσόντων, ὡς 17
ἐπάνω προεῖπον, ἀπογνοὺς τὰς κατὰ Κοίλην Συρίαν
ἐλπίδας ὥρμησε πρὸς ταύτας τὰς ἐπιβολάς. ἐν ᾧ 49
καιρῷ πάλιν ἀθροισθέντος τοῦ συνεδρίου, καὶ κε-
λεύσαντος λέγειν τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ πῶς δεῖ
χρῆσθαι ταῖς ἐπὶ τὸν Μόλωνα παρασκευαῖς, αὖτις
Ἐπιγένους καταρξαμένου καὶ λέγοντος περὶ τῶν ἐνε-
στώτων, ὡς ἔδει μὲν πάλαι μὴ μέλλειν κατὰ τὴν 2
αὐτοῦ συμβουλίαν πρὸ τοῦ τηλικαῦτα προτερήματα
λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι φά-
σκοντος δεῖν ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων, πάλιν Ἑρ- 3
μείας ἀκρίτως καὶ προπετῶς ἐξοργισθεὶς ἤρξατο λοι-
δορεῖν τὸν εἰρημένον. ἅμα δὲ φορτικῶς μὲν αὐτὸν 4
ἐγκωμιάζων, ἀστόχους δὲ καὶ ψευδεῖς ποιούμενος
κατηγορίας Ἐπιγένους, μαρτυρόμενος δὲ τὸν βασι-
λέα μὴ παριδεῖν οὕτως ἀλόγως μηδ᾽ ἀποστῆναι τῶν
περὶ Κοίλης Συρίας ἐλπίδων, προσέκοπτε μὲν τοῖς 5
πολλοῖς, ἐλύπει δὲ καὶ τὸν Ἀντίοχον, μόλις δὲ κατ-
471. έπαυσε τὴν ἀψιμαχίαν, πολλὴν ποιησαμένου τοῦ
βασιλέως σπουδὴν εἰς τὸ διαλύειν αὐτούς. δόξαν- 6
τος δὲ τοῖς πολλοῖς Ἐπιγένους ἀναγκαιότερα καὶ
συμφορώτερα λέγειν, ἐκυρώθη τὸ διαβούλιον στρα-
τεύειν ἐπὶ τὸν Μόλωνα καὶ τούτων ἔχεσθαι τῶν
πράξεων. ταχὺ δὲ συνυποκριθεὶς καὶ μεταπεσὼν 7

Ἑρμείας, καὶ φήσας δεῖν ἅπαντας τὸ κριθὲν ἀπρο-
φασίστως (συμπράττειν, οὗτος αὐτὸς) ἕτοιμος ἦν 485.
50 καὶ πολὺς πρὸς ταῖς παρασκευαῖς. ἀθροισθεισῶν
δὲ τῶν δυνάμεων εἰς Ἀπάμειαν, καί τινος ἐγγενο-
μένης στάσεως τοῖς πολλοῖς ὑπὲρ τῶν προσοφειλο-
2 μένων ὀψωνίων, λαβὼν ἐπτοημένον τὸν βασιλέα καὶ
δεδιότα τὸ γεγονὸς κίνημα διὰ τὸν καιρόν, ἐπηγ-
γείλατο διαλύσειν πᾶσι τὰς σιταρχίας, ἐὰν αὐτῷ
συγχωρήσῃ μὴ στρατεύειν μετ' αὐτῶν τὸν Ἐπιγέ-
3 νην· οὐ γὰρ οἷόν τ' εἶναι τῶν κατὰ λόγον οὐδὲν
πράττεσθαι κατὰ τὴν στρατείαν τηλικαύτης ἐν αὐ-
4 τοῖς ὀργῆς καὶ στάσεως ἐγγεγενημένης. ὁ δὲ βασιλεὺς
δυσχερῶς μὲν ἤκουσε καὶ περὶ παντὸς ἐποιεῖτο σπου-
δάζων διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν συστρα-
5 τεύειν αὐτῷ τὸν Ἐπιγένην, περιεχόμενος δὲ καὶ
προκατειλημμένος οἰκονομίαις καὶ φυλακαῖς καὶ θε-
ραπείαις ὑπὸ τῆς Ἑρμείου κακοηθείας οὐκ ἦν αὐ-
τοῦ κύριος· διὸ καὶ τοῖς παροῦσιν εἴκων συνεχώρησε
6 τοῖς ἀξιουμένοις. τοῦ δ' Ἐπιγένους κατὰ τὸ προσ-
ταχθὲν ἀναχωρήσαντος εἰς ἱμάτιον ......, οἱ μὲν
7 οὖν ἐν τῷ συνεδρίῳ κατεπλάγησαν τὸν φθόνον, αἱ
δὲ δυνάμεις τυχοῦσαι τῶν ἀξιουμένων ἐκ μεταβολῆς
εὐνοϊκῶς διέκειντο πρὸς τὸν αἴτιον τῆς τῶν ὀψω-
8 νίων διορθώσεως πλὴν τῶν Κυρρηστῶν· οὗτοι δ'
ἐστασίασαν καὶ σχεδὸν εἰς ἑξακισχιλίους ὄντες τὸν
ἀριθμὸν ἀπέστησαν, καὶ πολλὰς δή τινας ἀηδίας
ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν παρέσχον· τέλος δὲ μάχῃ κρατη-
θέντες ὑπό τινος τῶν τοῦ βασιλέως στρατηγῶν οἱ
472. μὲν πλεῖστοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ περιλειφθέντες
9 παρέδοσαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πίστιν. ὁ
δ' Ἑρμείας τοὺς μὲν φίλους διὰ τὸν φόβον, τὰς δὲ

δυνάμεις διὰ τὴν εὐχρηστίαν ὑφ' ἑαυτὸν πεποιη-
μένος, ἀναζεύξας προῆγε μετὰ τοῦ βασιλέως. περὶ 10
δὲ τὸν Ἐπιγένην πρᾶξιν συνεστήσατο τοιαύτην, λα-
βὼν συνεργὸν τὸν ἀκροφύλακα τῆς Ἀπαμείας Ἄλε-
ξιν. γράψας ὡς παρὰ Μόλωνος ἀπεσταλμένην ἐπι- 11
στολὴν πρὸς τὸν Ἐπιγένην πείθει τινὰ τῶν ἐκείνου
παίδων ἐλπίσι μεγάλαις ψυχαγωγήσας εἰσενέγκαντα 486.
πρὸς τὸν Ἐπιγένην καταμῖξαι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς
ἐκείνου γράμμασιν. οὗ γενομένου παρῆν εὐθέως 12
Ἄλεξις, καὶ διηρώτα τὸν Ἐπιγένην μή τινας ἐπι-
στολὰς κεκόμισται παρὰ τοῦ Μόλωνος. τοῦ δ' ἀπει- 13
πομένου πικρῶς ἐρευνᾶν ᾔτει. ταχὺ δὲ παρεισελ-
θὼν εὗρε τὴν ἐπιστολήν, ᾗ χρησάμενος ἀφορμῇ
παραχρῆμα τὸν Ἐπιγένην ἀπέκτεινεν. οὗ συμβάντος 14
ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπείσθη δικαίως ἀπολωλέναι τὸν
Ἐπιγένην, οἱ δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ὑπώπτευον μὲν τὸ
γεγονός, ἦγον δὲ τὴν ἡσυχίαν διὰ τὸν φόβον.

Ἀντίοχος δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην 51
καὶ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν αὖτις ἐξώρμα, καὶ
διανύσας εἰς Ἀντιόχειαν τὴν ἐν Μυγδονίᾳ περὶ τρο-
πὰς χειμερινὰς ἐπέμεινε, θέλων ἀποδέξασθαι τὴν
ἐπιφορὰν καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ χειμῶνος. μείνας δὲ 2
περὶ τετταράκονθ' ἡμέρας προῆγεν εἰς Λίββαν. ἀπο- 3
δοθέντος δ' ἐκεῖσε διαβουλίου ποίᾳ δεῖ προάγειν
ἐπὶ τὸν Μόλωνα καὶ πῶς πόθεν κεχρῆσθαι ταῖς εἰς
τὰς πορείας χορηγίαις — ἐτύγχανε γὰρ ὁ Μόλων
ἐν τοῖς περὶ Βαβυλῶνα τόποις ὑπάρχων — Ἑρμείᾳ 4
μὲν ἐδόκει παρὰ τὸν Τίγριν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν,
προβαλλομένους τοῦτόν τε καὶ τὸν Λύκον ποταμὸν
καὶ τὸν Κάπρον, Ζεῦξις δὲ λαμβάνων πρὸ ὀφθαλ- 5
478. μῶν τὴν ἀπώλειαν τὴν Ἐπιγένους τὰ μὲν ἠγωνία

λέγειν τὸ φαινόμενον, τὰ δὲ προδήλου τῆς ἀγνοίας
οὔσης τῆς κατὰ τὸν Ἑρμείαν μόλις ἐθάρρησε συμ-
6 βουλεύειν ὅτι διαβατέον εἴη τὸν Τίγριν, ἀπολογιζό-
μενος τήν τε λοιπὴν δυσχέρειαν τῆς παρὰ τὸν πο-
ταμὸν πορείας καὶ διότι δέοι διανύσαντας ἱκανοὺς
τόπους, μετὰ ταῦτα διελθόντας ὁδὸν ἔρημον ἡμε-
ρῶν ἕξ, παραγενέσθαι πρὸς τὴν Βασιλικὴν διώρυχα
7 καλουμένην· ἧς προκαταληφθείσης ὑπὸ τῶν πολε-
μίων ἀδύνατον μὲν γενέσθαι τὴν διάβασιν αὐτῆς,
ἐπισφαλῆ δὲ προφανῶς τὴν διὰ τῆς ἐρήμου πάλιν
ἀποχώρησιν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐσομένην ἔνδειαν
8 τῶν ἐπιτηδείων. ἐκ δὲ τοῦ διαβῆναι τὸν Τίγριν
πρόδηλον μὲν ἀπεδείκνυε τὴν μετάνοιαν καὶ πρόσ- 437.
κλισιν τῷ βασιλεῖ τῶν κατὰ τὴν Ἀπολλωνιᾶτιν χώ-
ραν ὄχλων διὰ τὸ καὶ νῦν αὐτοὺς μὴ κατὰ προαί-
ρεσιν, ἀνάγκῃ δὲ καὶ φόβῳ ποιεῖν Μόλωνι τὸ
9 προσταττόμενον, πρόδηλον δὲ τὴν δαψίλειαν τῶν
ἐπιτηδείων τοῖς στρατοπέδοις διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς
10 χώρας. τὸ δὲ μέγιστον, ἀπέφαινε διακλεισθησόμενον
τὸν Μόλωνα τῆς εἰς τὴν Μηδίαν ἐπανόδου καὶ τῆς
11 ἐξ ἐκείνων τῶν τόπων ἐπαρκείας, ἐξ ὧν ἀναγκασθή-
σεσθαι διακινδυνεύειν αὐτόν, ἢ μὴ θέλοντος τοῦτο
ποιεῖν ἐκείνου μεταβαλέσθαι τὰς δυνάμεις ταχέως
52 πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἐλπίδας. κριθείσης δὲ τῆς
τοῦ Ζεύξιδος γνώμης, παραυτίκα διελόντες τὴν δύ-
ναμιν εἰς τρία μέρη κατὰ τριττοὺς τόπους τοῦ πο-
ταμοῦ διεπεραίουν τὸ πλῆθος καὶ τὰς ἀποσκευάς.
2 μετὰ δὲ ταῦτα ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Δού-
ρων ταύτης μὲν τῆς πόλεως ἔλυσαν ἐξ ἐφόδου τὴν
πολιορκίαν — ἐτύγχανε γὰρ ὑπό τινος τῶν τοῦ Μό-
3 λωνος ἡγεμόνων πολιορκουμένη — χρησάμενοι δὲ

*κατὰ τὸ συνεχὲς ἐντεῦθεν ταῖς ἀναζυγαῖς ὀγδοαῖοι
τὸ καλούμενον Ὀρεικὸν ὑπερέβαλον καὶ κατῆραν εἰς
Ἀπολλωνίαν.*

474. *Μόλων δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς πυθόμενος* 4
*τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν, καὶ διαπιστῶν τοῖς
περὶ τὴν Σουσιανὴν καὶ Βαβυλωνίαν ὄχλοις διὰ τὸ
προσφάτως καὶ παραδόξως αὐτῶν ἐγκρατὴς γεγονέ-
ναι, φοβούμενος δὲ καὶ τῆς εἰς Μηδίαν ἐπανόδου
μὴ διακλεισθῇ, διέγνω ζευγνύειν τὸν Τίγριν καὶ
διαβιβάζειν τὰς δυνάμεις, σπεύδων, εἰ δύναιτο, προ-* 5
*καταλαβέσθαι τὴν τραχεῖαν τῆς Ἀπολλωνιάτιδος
διὰ τὸ πιστεύειν τῷ πλήθει τῶν σφενδονητῶν τῶν
προσαγορευομένων Κυρτίων. πράξας δὲ τὸ κριθὲν* 6
ταχεῖαν ἐποιεῖτο καὶ σύντονον τὴν πορείαν. ἅμα 7
*δὲ τοῦ τε Μόλωνος συνάπτοντος τοῖς προειρημένοις
τόποις καὶ τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας ὁρμή-
σαντος μετὰ πάσης δυνάμεως, συνέβη τοὺς ὑπ' ἀμ-
φοτέρων προαποσταλέντας εὐζώνους ἅμα συμπεσεῖν
ἐπί τινας ὑπερβολάς· οἳ τὸ μὲν πρῶτον συνεπλέ-* 8 **488.**
*κοντο καὶ κατεπείραζον ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ συνάψαι
τὰς παρ' ἀμφοῖν δυνάμεις ἀπέστησαν. καὶ τότε μὲν
ἀναχωρήσαντες εἰς τὰς ἰδίας παρεμβολὰς ἐστρατο-
πέδευσαν τετταράκοντα σταδίους ἀπ' ἀλλήλων διε-
στῶτες· τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιγενομένης συλλογισάμενος* 9
*ὁ Μόλων ὡς ἐπισφαλὴς γίνεται καὶ δύσχρηστος τοῖς
ἀποστάταις πρὸς τοὺς βασιλεῖς ὁ μεθ' ἡμέραν καὶ
κατὰ πρόσωπον κίνδυνος, ἐπεβάλετο νυκτὸς ἐγχει-
ρεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον. ἐπιλέξας δὲ τοὺς ἐπι-* 10
*τηδειοτάτους καὶ τοὺς ἀκμαιοτάτους ἐκ παντὸς τοῦ
στρατοπέδου περιῄει κατά τινας τόπους, θέλων ἐξ
ὑπερδεξίου ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν. γνοὺς δὲ κατὰ* 11

τὴν πορείαν δέκα νεανίσκους ἀθρόους ἀποκεχωρη-
κότας πρὸς τὸν Ἀντίοχον, ταύτης μὲν τῆς ἐπινοίας
12 ἀπέστη, ταχὺ δ' ἐκ μεταβολῆς ποιησάμενος τὴν ἀπο-
χώρησιν καὶ παραγενόμενος εἰς τὸν ἑαυτοῦ χάρακα
περὶ τὴν ἑωθινήν, πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐνέπλησε
13 θορύβου καὶ ταραχῆς· δείσαντες γὰρ ἐκ τῶν ὕπνων
οἱ κατὰ τὸν χάρακα διὰ τὴν τῶν προσιόντων ἔφο-
475. 14 δον μικροῦ δεῖν ἐξέπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς. Μό-
λων μὲν οὖν, καθ' ὅσον ἐδύνατο, κατεπράϋνε τὴν
53 γεγενημένην ἐν αὐτοῖς ταραχήν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἕτοι-
μος ὢν πρὸς τὸν κίνδυνον ἅμα τῷ φωτὶ τὴν δύνα-
2 μιν ἐκίνει πᾶσαν ἐκ τοῦ χάρακος. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ
δεξιοῦ κέρως ἔταξε πρώτους τοὺς ξυστοφόρους ἱπ-
πεῖς, ἐπιστήσας Ἄρδυν, κεκριμένον ἄνδρα περὶ τὰς
3 πολεμικὰς πράξεις· τούτοις δὲ παρέθηκε τοὺς συμ-
μαχικοὺς Κρῆτας, ὧν εἴχοντο Γαλάται Ῥιγόσαγες·
παρὰ δὲ τούτους ἔθηκε τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ξέ-
νους καὶ μισθοφόρους, οἷς ἑπόμενον παρενέβαλε τὸ
4 τῆς φάλαγγος σύστημα. τὸ δ' εὐώνυμον κέρας ἀπέ-
δωκε τοῖς Ἑταίροις προσαγορευομένοις, οὖσιν ἱπ-
πεῦσι. τὰ δὲ θηρία πρὸ τῆς δυνάμεως ἐν διαστή-
5 μασι κατέστησε, δέκα τὸν ἀριθμὸν ὄντα. τὰ δ'
ἐπιτάγματα τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων ἐπὶ τὰ κέ-
ρατα μερίσας κυκλοῦν παρήγγειλε τοὺς πολεμίους,
6 ἐπειδὰν συμβάλωσι. μετὰ δὲ ταῦτα παρεκάλει τὰς
δυνάμεις ἐπιπορευόμενος διὰ βραχέων τὰ πρέποντα 439.
τοῖς καιροῖς. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας Ἑρμείᾳ
καὶ Ζεύξιδι παρέδωκε, τὸ δὲ δεξιὸν αὐτὸς εἶχε.
7 Μόλων δὲ δύσχρηστον μὲν ἐποιήσατο τὴν ἐξαγωγήν,
ταραχώδη δὲ καὶ τὴν ἔκταξιν διὰ τὴν ἐν τῇ νυκτὶ
8 προγεγενημένην ἀλογίαν· οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν

ἱππεῖς ἐφ' ἑκάτερον ἐμερίσατο κέρας, στοχαζόμενος τῆς τῶν ὑπεναντίων παρατάξεως, τοὺς δὲ θυρεαφόρους καὶ Γαλάτας καὶ καθόλου τὰ βαρέα τῶν ὅπλων εἰς τὸν μεταξὺ τόπον ἔθηκε τῶν ἱππέων. ἔτι δὲ 9
τοὺς τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ συλλήβδην τὸ τοιοῦτο γένος ἐκτὸς τῶν ἱππέων παρ' ἑκάτερα παρενέβαλε, τὰ δὲ δρεπανηφόρα τῶν ἁρμάτων προε- 10
βάλετο τῆς δυνάμεως ἐν διαστάσει. καὶ τὸ μὲν 11
εὐώνυμον κέρας Νεολάῳ παρέδωκε τἀδελφῷ, τὸ δὲ δεξιὸν αὐτὸς εἶχε. μετὰ δὲ ταῦτα ποιησαμένων τῶν 54
476. δυνάμεων τὴν ἐπαγωγήν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τοῦ Μόλωνος διετήρησε τὴν πίστιν καὶ συνέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ζεῦξιν ἐρρωμένως, τὸ δ' εὐώνυμον ἅμα τῷ συνιὸν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ μετεβάλετο πρὸς τοὺς πολεμίους· οὗ γενομένου συνέβη τοὺς 2
μὲν περὶ τὸν Μόλωνα διατραπῆναι, τοὺς δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιρρωσθῆναι διπλασίως. ὁ δὲ Μόλων 3
συννοήσας τὸ γεγονὸς καὶ πανταχόθεν ἤδη κυκλούμενος, λαβὼν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἐσομένας περὶ αὐτὸν αἰκίας, ἐὰν ὑποχείριος γένηται καὶ ζωγρίᾳ ληφθῇ, προσήνεγκε τὰς χεῖρας ἑαυτῷ. παραπλη- 4
σίως δὲ καὶ πάντες οἱ κοινωνήσαντες τῆς ἐπιβολῆς, φυγόντες εἰς τοὺς οἰκείους ἕκαστοι τόπους, τὴν αὐτὴν ἐποιήσαντο τοῦ βίου καταστροφήν. ὁ δὲ Νεό- 5
λαος, ἀποφυγὼν ἐκ τῆς μάχης καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Περσίδα πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Μόλωνος ἀδελφόν, τὴν μὲν μητέρα καὶ τὰ τοῦ Μόλωνος τέκνα κατέσφαξε, μετὰ δὲ τὸν τούτων θάνατον ἐπικατέσφαξεν αὐτόν, πείσας τὸ παραπλήσιον ποιῆσαι καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ βασιλεὺς διαρπάσας τὴν 6
παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, τὸ μὲν σῶμα τοῦ Μό- 440.

λωνος ἀνασταυρῶσαι προσέταξε κατὰ τὸν ἐπιφανέ-
7 στατον τόπον τῆς Μηδίας. ὃ καὶ παραχρῆμα συν-
ετέλεσαν οἱ πρὸς τούτοις τεταγμένοι· διακομίσαντες
γὰρ εἰς τὴν Καλλωνῖτιν πρὸς αὐταῖς ἀνεσταύρωσαν
8 ταῖς εἰς τὸν Ζάγρον ἀναβολαῖς· μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς
δυνάμεσιν ἐπιτιμήσας διὰ πλειόνων καὶ δοὺς δεξιὰν
συνέστησε τοὺς ἀποκομιοῦντας αὐτοὺς εἰς Μηδίαν
9 καὶ καταστησομένους τὰ κατὰ τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ
καταβὰς εἰς Σελεύκειαν καθίστατο τὰ κατὰ τὰς
πέριξ σατραπείας, ἡμέρως χρώμενος πᾶσι καὶ νουνε-
10 χῶς. Ἑρμείας δὲ τηρῶν τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἐπέ-
φερε μὲν αἰτίας τοῖς ἐν τῇ Σελευκείᾳ καὶ χιλίοις
ἐζημίου ταλάντοις τὴν πόλιν, ἐφυγάδευε δὲ τοὺς
καλουμένους Ἀδειγάνας, ἀκρωτηριάζων δὲ καὶ φο-
477. νεύων καὶ στρεβλῶν πολλοὺς διέφθειρε τῶν Σελευ-
11 κέων. ἃ μόλις βασιλεύς, τὰ μὲν πείθων τὸν Ἑρ-
μείαν, ἃ δὲ καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην χειρίζων,
τέλος ἐπράϋνε καὶ κατέστησε τὴν πόλιν, ἑκατὸν καὶ
πεντήκοντα τάλαντα μόνον ἐπιτίμιον αὐτοὺς πραξά-
12 μενος τῆς ἀγνοίας. ταῦτα δὲ διοικήσας Διογένην
μὲν στρατηγὸν ἀπέλιπε Μηδίας, Ἀπολλόδωρον δὲ
τῆς Σουσιανῆς· Τύχωνα δὲ τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς
δυνάμεως στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν
θάλατταν τόπους ἐξαπέστειλε.

13 Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Μόλωνος ἀπόστασιν καὶ
τὸ διὰ ταῦτα γενόμενον κίνημα περὶ τὰς ἄνω σατρα-
πείας τοιαύτης ἔτυχε διορθώσεως καὶ καταστάσεως.
55 ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπαρθεὶς τῷ γεγονότι προτερήματι,
καὶ βουλόμενος ἀνατατθῆναι καὶ καταπλήξασθαι τοὺς
ὑπερκειμένους ταῖς ἑαυτοῦ σατραπείαις καὶ συνο-
ροῦντας δυνάστας τῶν βαρβάρων, ἵνα μήτε συγχορη-

γεῖν μήτε συμπολεμεῖν τολμῶσι τοῖς ἀποστάταις αὐ-
τοῦ γινομένοις, ἐπεβάλετο στρατεύειν ἐπ᾽ αὐτούς,
καὶ πρῶτον ἐπὶ τὸν Ἀρταβαζάνην, ὃς ἐδόκει βαρύ- 2
τατος εἶναι καὶ πρακτικώτατος τῶν δυναστῶν, δε-
σπόζειν δὲ καὶ τῶν Σατραπείων καλουμένων καὶ
τῶν τούτοις συντερμονούντων ἐθνῶν. Ἑρμείας δὲ 3
κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους ἐδεδίει μὲν τὴν εἰς τοὺς 441.
ἄνω τόπους στρατείαν διὰ τὸν κίνδυνον, ὠρέγετο
δὲ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν τῆς ἐπὶ τὸν Πτολε-
μαῖον στρατείας· οὐ μὴν ἀλλὰ προσπεσόντος υἱὸν 4
γεγονέναι τῷ βασιλεῖ, νομίσας καὶ παθεῖν ἄν τι τὸν
Ἀντίοχον ἐν τοῖς ἄνω τόποις ὑπὸ τῶν βαρβάρων
καὶ παραδοῦναι καιροὺς αὐτῷ πρὸς ἐπαναίρεσιν,
συγκατέθετο τῇ στρατείᾳ, πεπεισμένος, ἐὰν ἐπανέ- 5
ληται τὸν Ἀντίοχον, ἐπιτροπεύων τοῦ παιδίου κύ-
ριος ἔσεσθαι τῆς ἀρχῆς αὐτός. κριθέντων δὲ τού- 6
των ὑπερβαλόντες τὸν Ζάγρον ἐνέβαλον εἰς τὴν
478. Ἀρταβαζάνου χώραν, ἣ παράκειται μὲν τῇ Μηδίᾳ, 7
διειργούσης αὐτὴν τῆς ἀνὰ μέσον κειμένης ὀρει-
νῆς, ὑπέρκειται δ᾽ αὐτῆς τινὰ μέρη τοῦ Πόντου
κατὰ τοὺς ὑπὲρ τὸν Φᾶσιν τόπους, συνάπτει δὲ
πρὸς τὴν Ὑρκανίαν θάλατταν, ἔχει δὲ πλῆθος ἀν- 8
δρῶν ἀλκίμων καὶ μᾶλλον ἱππέων, αὐτάρκης δὲ
καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐστι ταῖς πρὸς τὸν πόλεμον παρα-
σκευαῖς. ταύτην δὲ συμβαίνει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Περ- 9
σῶν ἔτι διατηρεῖσθαι, παροραθείσης αὐτῆς ἐν τοῖς
κατ᾽ Ἀλέξανδρον καιροῖς. ὁ δ᾽ Ἀρταβαζάνης, κατα- 10
πλαγεὶς τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως, καὶ μάλιστα
διὰ τὴν ἡλικίαν, τελέως γὰρ ἤδη γηραιὸς ἦν, εἴξας
τοῖς παροῦσιν ἐποιήσατο συνθήκας εὐδοκουμένας
Ἀντιόχῳ.

56 *Τούτων δὲ κυρωθέντων Ἀπολλοφάνης ὁ ἰατρός,
ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως διαφερόντως, θεω-
ρῶν τὸν Ἑρμείαν οὐκέτι φέροντα κατὰ σχῆμα τὴν
ἐξουσίαν, ἠγωνία μὲν καὶ περὶ τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ
πλεῖον ὑπώπτευε καὶ κατάφοβος ἦν ὑπὲρ τῶν καθ'*
2 *αὑτόν. διὸ λαβὼν καιρὸν προσφέρει τῷ βασιλεῖ
λόγον, παρακαλῶν μὴ ῥᾳθυμεῖν μηδ' ἀνυπονόητον
εἶναι τῆς Ἑρμείου τόλμης, μηδ' ἕως τούτου περι-
μεῖναι μέχρις ἂν οὗ τοῖς ὁμοίοις τἀδελφῷ παλαίῃ*
3 *συμπτώμασιν. ἀπέχειν δ' οὐ μακρὰν αὐτὸν ἔφη τοῦ
κινδύνου· διὸ προσέχειν ἠξίου καὶ βοηθεῖν κατὰ*
4 *σπουδὴν αὑτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις. τοῦ δ' Ἀντιόχου
πρὸς αὐτὸν ἀνθομολογησαμένου διότι καὶ δυσαρε-
στεῖ καὶ φοβεῖται τὸν Ἑρμείαν, ἐκείνῳ δὲ μεγάλην
χάριν ἔχειν φήσαντος ἐπὶ τῷ κηδεμονικῶς τετολμη-* **442.**
5 *κέναι περὶ τούτων εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, ὁ μὲν Ἀπολ-
λοφάνης εὐθαρσὴς ἐγένετο τῷ δοκεῖν μὴ διεψεῦσθαι*
6 *τῆς αἱρέσεως καὶ διαλήψεως τῆς τοῦ βασιλέως, ὁ δ'
Ἀντίοχος ἠξίου τὸν Ἀπολλοφάνην συνεπιλαβέσθαι
μὴ μόνον τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τῆς αὑ-*
7 *τοῦ τε καὶ τῶν φίλων σωτηρίας. τοῦ δὲ πρὸς πᾶν
ἑτοίμως ἔχειν φήσαντος, συμφρονήσαντες μετὰ ταῦτα
καὶ προβαλόμενοι σκῆψιν ὡς σκοτωμάτων τινῶν ἐπι-*
479. *πεπτωκότων τῷ βασιλεῖ, τὴν μὲν θεραπείαν ἀπέλυ-
σαν ἐπί τινας ἡμέρας καὶ τοὺς εἰθισμένους παρευ-*
8 *τακτεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἔλαβον ἐξουσίαν οἷς
βούλοιντο κατ' ἰδίαν χρηματίζειν διὰ τὴν τῆς ἐπι-*
9 *σκέψεως πρόφασιν. ἐν ᾧ καιρῷ κατασκευασάμενοι
τοὺς ἐπιτηδείους πρὸς τὴν πρᾶξιν, πάντων ἑτοίμως
αὐτοῖς συνυπακουόντων διὰ τὸ πρὸς τὸν Ἑρμείαν
μῖσος, ἐγίνοντο πρὸς τὸ συντελεῖν τὴν ἐπιβολήν.*

φασκόντων δὲ δεῖν τῶν ἰατρῶν ἅμα τῷ φωτὶ ποιεῖ- 10
σθαι τοὺς περιπάτους ὑπὸ τὸ ψῦχος τὸν Ἀντίοχον,
ὁ μὲν Ἑρμείας ἧκε πρὸς τὸν ταχθέντα καιρόν, ἅμα
δὲ τούτῳ καὶ τῶν φίλων οἱ συνειδότες τὴν πρᾶξιν,
οἱ δὲ λοιποὶ καθυστέρουν διὰ τὸ πολὺ παρηλλάχθαι 11
τὴν ἔξοδον τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν εἰθισμένον και-
ρόν. διόπερ ἀποσπάσαντες αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατο- 12
πεδείας εἴς τινα τόπον ἔρημον, κἄπειτα μικρὸν ἀπο-
νεύσαντος τοῦ βασιλέως ὡς ἐπί τι τῶν ἀναγκαίων,
ἐξεκέντησαν. Ἑρμείας μὲν οὖν τούτῳ τῷ τρόπῳ 13
μετήλλαξε τὸν βίον, οὐδεμίαν ὑποσχὼν τιμωρίαν
ἀξίαν τῶν αὐτῷ πεπραγμένων· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπο- 14
λυθεὶς φόβου καὶ δυσχρηστίας πολλῆς ἐπανῆγε
ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπ' οἴκου, πάντων τῶν
κατὰ τὴν χώραν ἀποδεχομένων τάς τε πράξεις αὐ-
τοῦ καὶ τὰς ἐπιβολάς, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν δίοδον
ἐπισημαινομένων τὴν Ἑρμείου μετάστασιν. ἐν ᾧ 15
καιρῷ καὶ κατὰ τὴν Ἀπάμειαν αἱ μὲν γυναῖκες τὴν
γυναῖκα τὴν Ἑρμείου κατέλευσαν, οἱ δὲ παῖδες
τοὺς υἱεῖς.

Ἀντίοχος δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν οἰκείαν, καὶ 57
διαφεὶς τὰς δυνάμεις εἰς παραχειμασίαν, διεπέμπετο 443.
πρὸς τὸν Ἀχαιόν, ἐγκαλῶν καὶ διαμαρτυρόμενος 2
πρῶτον μὲν ἐπὶ τῷ τετολμηκέναι διάδημα περιθέ-
σθαι καὶ βασιλέα χρηματίζειν, δεύτερον δὲ προλέ-
γων ὡς οὐ λανθάνει κοινοπραγῶν Πτολεμαίῳ καὶ
καθόλου πλείω τοῦ δέοντος κινούμενος. ὁ γὰρ 3
480. Ἀχαιός, καθ' οὓς καιροὺς ἐπὶ τὸν Ἀρταβαζάνην ὁ
βασιλεὺς ἐστράτευε, πεισθεὶς καὶ παθεῖν ἄν τι τὸν
Ἀντίοχον, καὶ μὴ παθόντος ἐλπίσας διὰ τὸ μῆκος
τῆς ἀποστάσεως φθάσειν ἐμβαλὼν εἰς Συρίαν καὶ 4

*συνεργοῖς χρησάμενος Κυρρησταῖς τοῖς ἀποστάταις
γεγονόσι τοῦ βασιλέως ταχέως ἂν κρατῆσαι τῶν
κατὰ τὴν βασιλείαν πραγμάτων, ὥρμησε μετὰ πάσης
5 τῆς δυνάμεως ἐκ Λυδίας. παραγενόμενος δ' εἰς
Λαοδίκειαν τὴν ἐν Φρυγίᾳ διάδημά τε περιέθετο
καὶ βασιλεὺς τότε πρῶτον ἐτόλμησε χρηματίζειν καὶ
γράφειν πρὸς τὰς πόλεις; Γαρσυήριδος αὐτὸν τοῦ
φυγάδος εἰς τοῦτο τὸ μέρος μάλιστα προτρεψαμένου.
6 προάγοντος δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς αὐτοῦ, καὶ σχεδὸν
ἤδη περὶ Λυκαονίαν ὄντος, αἱ δυνάμεις ἐστασίασαν,
δυσαρεστούμεναι τῷ δοκεῖν γίνεσθαι τὴν στρατείαν
ἐπὶ τὸν κατὰ φύσιν αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχοντα βα-
7 σιλέα. διόπερ Ἀχαιὸς συνεὶς τὴν ἐν αὐτοῖς δια-
τροπὴν τῆς μὲν προκειμένης ἐπιβολῆς ἀπέστη, βου-
λόμενος δὲ πεισθῆναι τὰς δυνάμεις ὡς οὐδ' ἐξ ἀρ-
χῆς ἐπεβάλετο στρατεύειν εἰς Συρίαν, ἐπιστρέψας
8 πορθεῖ τὴν Πισιδικήν, καὶ πολλὰς ὠφελείας παρα-
σκευάσας τῷ στρατοπέδῳ, πάντας εὔνους αὐτῷ καὶ
πεπιστευκότας ἔχων ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν.
58 Ὁ δὲ βασιλεὺς σαφῶς ἕκαστα τούτων ἐπεγνω-
κώς, πρὸς μὲν τὸν Ἀχαιὸν διεπέμπετο συνεχῶς
ἀνατεινόμενος, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, πρὸς δὲ
ταῖς ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον παρασκευαῖς ὅλος καὶ πᾶς
2 ἦν. διὸ καὶ συναθροίσας εἰς Ἀπάμειαν τὰς δυνά-
μεις ὑπὸ τὴν ἐαρινὴν ὥραν, ἀνέδωκε τοῖς φίλοις
διαβούλιον πῶς χρηστέον ἐστὶ ταῖς εἰς Κοίλην Συ-
3 ρίαν εἰσβολαῖς. πολλῶν δ' εἰς τοῦτο τὸ μέρος ῥη-
θέντων καὶ περὶ τῶν τόπων καὶ περὶ παρασκευῆς
καὶ περὶ τῆς κατὰ τὴν ναυτικὴν δύναμιν συνεργείας,* **444.**
*Ἀπολλοφάνης, ὑπὲρ οὗ καὶ πρότερον εἴπαμεν, τὸ γέ-
νος ὢν Σελευκεύς, ἐπέτεμε πάσας τὰς προειρημένας*

481. *γνώμας· ἔφη γὰρ εὔηθες εἶναι τὸ Κοίλης μὲν Συ-* 4
ρίας ἐπιθυμεῖν καὶ στρατεύειν ἐπὶ ταύτην, Σελεύ-
κειαν δὲ περιορᾶν ὑπὸ Πτολεμαίου κρατουμένην,
ἀρχηγέτιν οὖσαν καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἑστίαν ὑπάρ-
χουσαν τῆς αὑτῶν δυναστείας. ἣν χωρὶς τῆς αἰσχύ- 5
νης, ἣν περιποιεῖ νῦν τῇ βασιλείᾳ φρουρουμένη διὰ
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων, καὶ πρὸς πραγμάτων
λόγον μεγίστας ἔχειν καὶ καλλίστας ἀφορμάς. κρα- 6
τουμένην μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μέγιστον ἐμπό-
διον εἶναι πρὸς πάσας αὐτοῖς τὰς ἐπιβολάς· οὗ γὰρ 7
ἂν ἐπινοήσωσιν ἀεὶ προβαίνειν, οὐκ ἐλάττονος δεῖ-
σθαι προνοίας καὶ φυλακῆς αὐτοῖς τοὺς οἰκείους
τόπους διὰ τὸν ἀπὸ ταύτης φόβον τῆς ἐπὶ τοὺς
πολεμίους παρασκευῆς. κρατηθεῖσάν γε μὴν οὐ μό- 8
νον ἔφη δύνασθαι βεβαίως τηρεῖν τὴν οἰκείαν, ἀλλὰ
καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπινοίας καὶ προθέσεις καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν μεγάλα δύνασθαι συνερ-
γεῖν διὰ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ τόπου. πεισθέντων δὲ 9
πάντων τοῖς λεγομένοις, ἔδοξε ταύτην πρώτην ἐξαι-
ρεῖν τὴν πόλιν· συνέβαινε γὰρ Σελεύκειαν ἔτι τότε 10
κατέχεσθαι φρουραῖς ὑπὸ τῶν ἐξ Αἰγύπτου βασι-
λέων ἐκ τῶν κατὰ τὸν Εὐεργέτην ἐπικληθέντα Πτο-
λεμαῖον καιρῶν, ἐν οἷς ἐκεῖνος διὰ τὰ Βερενίκης 11
συμπτώματα καὶ τὴν ὑπὲρ ἐκείνης ὀργὴν στρατεύ-
σας εἰς τοὺς κατὰ Συρίαν τόπους ἐγκρατὴς ἐγένετο
ταύτης τῆς πόλεως.

Οὐ μὴν ἀλλ' Ἀντίοχος κριθέντων τούτων Διο- 59
γνήτῳ μὲν τῷ ναυάρχῳ παρήγγειλε πλεῖν ὡς ἐπὶ τῆς
Σελευκείας, αὐτὸς δ' ἐκ τῆς Ἀπαμείας ὁρμήσας μετὰ
τῆς στρατιᾶς, καὶ περὶ πέντε σταδίους ἀποσχὼν τῆς
πόλεως, προσεστρατοπέδευσε κατὰ τὸν ἱππόδρομον.

2 *Θεόδοτον δὲ τὸν ἡμιόλιον ἐξαπέστειλε μετὰ τῆς
ἁρμοζούσης δυνάμεως ἐπὶ τοὺς κατὰ Κοίλην Συρίαν
τόπους, καταληψόμενον τὰ στενὰ καὶ προκαθησό-
3 μενον ἅμα τῶν αὑτοῦ πραγμάτων. τὴν δὲ τῆς Σε-* 445.
*λευκείας θέσιν καὶ τὴν τῶν πέριξ τόπων ἰδιότητα
4 τοιαύτην ἔχειν τὴν φύσιν συμβαίνει. κειμένης γὰρ*
482. *αὐτῆς ἐπὶ θαλάττῃ μεταξὺ Κιλικίας καὶ Φοινίκης,
ὄρος ἐπίκειται παμμέγεθες, ὃ καλοῦσι Κορυφαῖον·
5 ᾧ πρὸς μὲν τὴν ἀφ' ἑσπέρας πλευρὰν προσκλύζει
τὸ καταλῆγον τοῦ πελάγους τοῦ μεταξὺ κειμένου
Κύπρου καὶ Φοινίκης, τοῖς δ' ἀπὸ τῆς ἠοῦς μέρεσιν
6 ὑπέρκειται τῆς Ἀντιοχέων καὶ Σελευκέων χώρας. ἐν
δὲ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν αὐτοῦ κλίμασι τὴν Σελεύ-
κειαν συμβαίνει κεῖσθαι, διεζευγμένην φάραγγι κοίλῃ
καὶ δυσβάτῳ, καθήκουσαν μὲν καὶ περικλωμένην
ὡς ἐπὶ θάλατταν, κατὰ δὲ τὰ πλεῖστα μέρη κρη-
7 μνοῖς καὶ πέτραις ἀπορρῶξι περιεχομένην. ὑπὸ δὲ
τὴν ἐπὶ θάλατταν αὐτῆς νεύουσαν πλευρὰν ἐν τοῖς
ἐπιπέδοις τά τ' ἐμπόρια καὶ τὸ προάστειον κεῖται,
8 διαφερόντως τετειχισμένον. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ
σύμπαν τῆς πόλεως κύτος τείχεσι πολυτελέσιν ἠσφά-
λισται, κεκόσμηται δὲ καὶ ναοῖς καὶ ταῖς τῶν οἰκο-
9 δομημάτων κατασκευαῖς ἐκπρεπῶς. πρόσβασιν δὲ
μίαν ἔχει κατὰ τὴν ἀπὸ θαλάττης πλευρὰν κλιμα-
κωτὴν καὶ χειροποίητον, ἐγκλίμασι καὶ σκαιώμασι
10 πυκνοῖς καὶ συνεχέσι διειλημμένην. ὁ δὲ καλού-
μενος Ὀρόντης ποταμὸς οὐ μακρὰν αὐτῆς ποιεῖται
τὰς ἐκβολάς, ὃς τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥεύματος λαμβάνων
ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Λίβανον καὶ τὸν Ἀντιλίβανον
τόπων, καὶ διανύσας τὸ καλούμενον Ἀμύκης πεδίον,
11 ἐπ' αὐτὴν ἱκνεῖται τὴν Ἀντιόχειαν, δι' ἧς φερό-*

μενος καὶ πάσας ὑποδεχόμενος τὰς ἀνθρωπείας λύ-
μας διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ῥεύματος, τέλος οὐ μακρὰν
τῆς Σελευκείας ποιεῖται τὴν ἐκβολὴν εἰς τὸ προειρη-
μένον πέλαγος.

Ἀντίοχος δὲ τὸ μὲν πρῶτον διεπέμπετο πρὸς 60
τοὺς ἐπιστάτας τῆς πόλεως, προτείνων χρήματα καὶ
πλῆθος ἐλπίδων, ἐφ' ᾧ παραλαβεῖν ἄνευ κινδύνου
τὴν Σελεύκειαν· ἀδυνατῶν δὲ πείθειν τοὺς ἐπὶ τῶν 2
ὅλων ἐφεστῶτας ἔφθειρέ τινας τῶν κατὰ μέρος ἡγε-
μόνων, οἷς πιστεύσας ἡτοίμαζε τὴν δύναμιν, ὡς
483. κατὰ μὲν τὸν ἀπὸ θαλάττης τόπον τοῖς ἀπὸ τοῦ 446.
ναυτικοῦ ποιησόμενος τὰς προσβολάς, κατὰ δὲ τὸν
ἀπὸ τῆς ἠπείρου τοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. διελὼν 3
οὖν εἰς τρία μέρη τὴν δύναμιν, καὶ παρακαλέσας
τὰ πρέποντα τῷ καιρῷ, καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ στε-
φάνους ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς
ἡγεμόσι προκηρύξας, Ζεύξιδι μὲν καὶ τοῖς μετ' αὐ- 4
τοῦ παρέδωκε τοὺς κατὰ τὴν ἐπ' Ἀντιόχειαν φέρου-
σαν πύλην τόπους, Ἑρμογένει δὲ τοὺς κατὰ τὸ
Διοσκούριον, Ἄρδυϊ δὲ καὶ Διογνήτῳ τὰς κατὰ τὸ
νεώριον καὶ τὸ προάστειον ἐπέτρεψε προσβολάς, διὰ 5
τὸ πρὸς τοὺς ἔνδοθεν αὐτῷ τοιαύτας τινὰς γεγο-
νέναι συνθήκας ὡς ἐὰν κρατήσῃ τοῦ προαστείου
μετὰ βίας, οὕτως ἐγχειρισθησομένης αὐτῷ καὶ τῆς
πόλεως. ἀποδοθέντος δὲ τοῦ συνθήματος πάντες 6
ἅμα καὶ πανταχόθεν ἐνεργὸν ἐποιοῦντο καὶ βίαιον
τὴν προσβολήν· τολμηρότατα μέντοι προσέβαλον οἱ
περὶ τὸν Ἄρδυν καὶ Διόγνητον, διὰ τὸ τοὺς μὲν 7
ἄλλους τόπους, εἰ μὴ τετραποδητὶ τρόπον τινὰ
προσπλεκόμενοι βιάζοιντο, τήν γε διὰ τῶν κλιμάκων
προσβολὴν μὴ προσίεσθαι παράπαν, τὰ δὲ νεώρια

καὶ τὸ προάστειον ἐπιδέχεσθαι τὴν προσφορὰν καὶ
8 στάσιν καὶ πρόσθεσιν τῶν κλιμάκων ἀσφαλῶς. διὸ
τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς νεωρίοις, τῶν δὲ
περὶ τὸν Ἄρδυν τοῖς προαστείοις προσηρεικότων τὰς
κλίμακας καὶ βιαζομένων εὐρώστως, τῶν δ' ἐκ τῆς
πόλεως οὐ δυναμένων τούτοις βοηθεῖν, διὰ τὸ κατὰ
πάντα τόπον περιεστάναι τὸ δεινόν, ταχέως συνέβη
τὸ προάστειον ὑποχείριον γενέσθαι τοῖς περὶ τὸν
9 Ἄρδυν. οὗ κρατηθέντος εὐθέως οἱ διεφθαρμένοι
τῶν κατὰ μέρος ἡγεμόνων, προστρέχοντες πρὸς τὸν
Λεόντιον τὸν ἐπὶ τῶν ὅλων, ἐκπέμπειν ᾤοντο δεῖν
καὶ τίθεσθαι τὰ πρὸς Ἀντίοχον πρὶν ἢ κατὰ κράτος
10 ἁλῶναι τὴν πόλιν. ὁ δὲ Λεόντιος, ἀγνοῶν μὲν τὴν
484. διαφθορὰν τῶν ἡγεμόνων, καταπεπληγμένος δὲ τὴν
διατροπὴν αὐτῶν, ἐξέπεμψε τοὺς θησομένους τὰς
πίστεις ὑπὲρ τῆς τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀσφα-
61 λείας πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς δεξάμενος
τὴν ἔντευξιν συνεχώρησε δώσειν τοῖς ἐλευθέροις
τὴν ἀσφάλειαν· οὗτοι δ' ἦσαν εἰς ἑξακισχιλίους. 447.
2 παραλαβὼν δὲ τὴν πόλιν οὐ μόνον ἐφείσατο τῶν
ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς πεφευγότας τῶν Σελευ-
κέων καταγαγὼν τήν τε πολιτείαν αὐτοῖς ἀπέδωκε
καὶ τὰς οὐσίας· ἠσφαλίσατο δὲ φυλακαῖς τόν τε
λιμένα καὶ τὴν ἄκραν.

3 Ἔτι δὲ περὶ ταῦτα διατρίβοντος αὐτοῦ, προσ-
πεσόντων παρὰ Θεοδότου γραμμάτων, ἐν οἷς αὐτὸν
ἐκάλει κατὰ σπουδὴν ἐγχειρίζων τὰ κατὰ Κοίλην
Συρίαν, πολλῆς ἀπορίας ἦν καὶ δυσχρηστίας πλήρης
ὑπὲρ τοῦ τί πρακτέον καὶ πῶς χρηστέον ἐστὶ τοῖς
4 προσαγγελλομένοις. ὁ δὲ Θεόδοτος, ὢν τὸ γένος
Αἰτωλὸς καὶ μεγάλας παρεσχημένος τῇ Πτολεμαίου

*βασιλείᾳ χρείας, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, ἐπὶ δὲ
τούτοις οὐχ οἷον χάριτος ἠξιωμένος, ἀλλὰ καὶ τῷ βίῳ
κεκινδυνευκὼς καθ' οὓς καιροὺς Ἀντίοχος ἐποιεῖτο
τὴν ἐπὶ Μόλωνα στρατείαν, τότε κατεγνωκὼς τοῦ* 5
*βασιλέως καὶ διηπιστηκὼς τοῖς περὶ τὴν αὐλήν,
καταλαβόμενος διὰ μὲν αὐτοῦ Πτολεμαΐδα, διὰ δὲ
Παναιτώλου Τύρον, ἐκάλει τὸν Ἀντίοχον μετὰ σπου-
δῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὰς ἐπὶ τὸν Ἀχαιὸν ἐπι-* 6
*βολὰς ὑπερθέμενος καὶ τἄλλα πάντα πάρεργα ποιη-
σάμενος ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, ποιούμενος
τὴν πορείαν ᾗ καὶ πρόσθεν. διελθὼν δὲ τὸν ἐπι-* 7
*καλούμενον αὐλῶνα Μαρσύαν, κατεστρατοπέδευσε
περὶ τὰ στενὰ τὰ κατὰ Γέρρα πρὸς τῇ μεταξὺ κει-
μένῃ λίμνῃ. πυνθανόμενος δὲ Νικόλαον τὸν παρὰ* 8
*Πτολεμαίου στρατηγὸν προσκαθῆσθαι τῇ Πτολεμαΐδι
πολιορκοῦντα τὸν Θεόδοτον, τὰ μὲν βαρέα τῶν ὅπλων
ἀπέλειπε, προστάξας τοῖς ἡγουμένοις πολιορκεῖν τοὺς
Βρόχους, τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς λίμνης καὶ τῆς παρό-*
485. *δου χωρίον, αὐτὸς δὲ τοὺς εὐζώνους ἀναλαβὼν
προῆγε, βουλόμενος λῦσαι τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ* 9
*Νικόλαος πρότερον ἤδη πεπυσμένος τὴν τοῦ βασι-
λέως παρουσίαν, αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησε, τοὺς δὲ περὶ
Λαγόραν τὸν Κρῆτα καὶ Δορυμένην τὸν Αἰτωλὸν
ἐξαπέστειλε προκαταληψομένους τὰ στενὰ τὰ περὶ
Βηρυτόν· οἷς προσβαλὼν ὁ βασιλεὺς ἐξ ἐφόδου καὶ* 10 448.
τρεψάμενος ἐπεστρατοπέδευσε τοῖς στενοῖς. προσ- 62
*δεξάμενος δὲ καὶ τὴν λοιπὴν δύναμιν ἐνταῦθα, καὶ
παρακαλέσας τὰ πρέποντα ταῖς προκειμέναις ἐπιβο-
λαῖς, μετὰ ταῦτα προήγαγε μετὰ πάσης τῆς δυνά-
μεως, εὐθαρσὴς καὶ μετέωρος ὢν πρὸς τὰς ὑπογρα-
φομένας ἐλπίδας. ἀπαντησάντων δὲ τῶν περὶ τὸν* 2

*Θεόδοτον καὶ Παναίτωλον αὐτῷ καὶ τῶν ἅμα τού-
τοις φίλων, ἀποδεξάμενος τούτους φιλανθρώπως
παρέλαβε τήν τε Τύρον καὶ Πτολεμαΐδα καὶ τὰς ἐν
ταύταις παρασκευάς, ἐν αἷς ἦν καὶ πλοῖα τετταρά-
3 κοντα· τούτων κατάφρακτα μὲν εἴκοσι διαφέροντα
ταῖς κατασκευαῖς, ἐν οἷς οὐδὲν ἔλαττον ἦν τετρή-
ρους, τὰ δὲ λοιπὰ τριήρεις καὶ δίκροτα καὶ κέλητες.
ταῦτα μὲν οὖν Διογνήτῳ παρέδωκε τῷ ναυάρχῳ·
4 προσπεσόντος δ' αὐτῷ τὸν μὲν Πτολεμαῖον εἰς
Μέμφιν ἐξεληλυθέναι, τὰς δὲ δυνάμεις ἠθροῖσθαι
πάσας εἰς Πηλούσιον καὶ τάς τε διώρυχας ἀναστο-
5 μοῦν καὶ τὰ πότιμα τῶν ὑδάτων ἐμφράττειν, τῆς
μὲν ἐπὶ τὸ Πηλούσιον ἐπιβολῆς ἀπέστη, τὰς δὲ πό-
λεις ἐπιπορευόμενος ἐπειρᾶτο τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δὲ
6 πειθοῖ, πρὸς αὑτὸν ἐπάγεσθαι. τῶν δὲ πόλεων αἱ
μὲν ἐλαφραὶ καταπεπληγμέναι τὴν ἔφοδον αὐτοῦ
προσετίθεντο· αἱ δὲ πιστεύουσαι ταῖς παρασκευαῖς
καὶ ταῖς ὀχυρότησι τῶν τόπων ὑπέμενον· ἃς ἠναγ-
κάζετο προσκαθεζόμενος πολιορκεῖν καὶ κατατρίβειν
τοὺς χρόνους.*

7 *Οἱ δὲ περὶ τὸν Πτολεμαῖον τοῦ μὲν ἐκ χειρὸς
βοηθεῖν τοῖς σφετέροις πράγμασιν, ὅπερ ἦν καθῆ-
κον, οὕτως παρεσπονδημένοι προφανῶς, οὐδ' ἐπι-*
486. 8 *βολὴν εἶχον διὰ τὴν ἀδυναμίαν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ
αὐτοῖς ὠλιγώρητο πάντα τὰ κατὰ τὰς πολεμικὰς*
63 *παρασκευάς. λοιπὸν δὲ συνεδρεύσαντες οἱ περὶ τὸν
Ἀγαθοκλέα καὶ Σωσίβιον, οἱ τότε προεστῶτες τῆς
βασιλείας, ἐκ τῶν ἐνδεχομένων τὸ δυνατὸν ἔλαβον*
2 *πρὸς τὸ παρόν. ἐβουλεύσαντο γὰρ γίνεσθαι μὲν
περὶ τὴν τοῦ πολέμου παρασκευήν, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ
διαπρεσβευόμενοι κατεκλύειν τὸν Ἀντίοχον, συνερ-* **449.**

γοῦντες κατὰ τὴν ἔμφασιν τῇ προϋπαρχούσῃ περὶ
αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ Πτολεμαίου διαλήψει· αὕτη δ' ἦν 3
ὡς πολεμεῖν μὲν οὐκ ἂν τολμήσαντος, διὰ λόγου δὲ
καὶ τῶν φίλων διδάξοντος καὶ πείσοντος αὐτὸν ἀπο-
στῆναι τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν τόπων. κριθέντων 4
δὲ τούτων οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ Σωσίβιον ἐπὶ
τοῦτο τὸ μέρος ταχθέντες ἐξέπεμπον ἐπιμελῶς τὰς
πρεσβείας πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ἅμα δὲ διαπεμψά- 5
μενοι πρός τε Ῥοδίους καὶ Βυζαντίους καὶ Κυζικη-
νούς, σὺν δὲ τούτοις Αἰτωλούς, ἐπεσπάσαντο πρεσ-
βείας ἐπὶ τὰς διαλύσεις. αἳ καὶ παραγενόμεναι 6
μεγάλας αὐτοῖς ἔδοσαν ἀφορμάς, διαπρεσβευόμεναι
πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς, εἰς τὸ λαβεῖν ἀνα-
στροφὴν καὶ χρόνον πρὸς τὰς τοῦ πολέμου παρα-
σκευάς. ταύταις τε δὴ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐχρημάτιζον 7
ἐν τῇ Μέμφει προκαθήμενοι, παραπλησίως δὲ καὶ
τὰς παρὰ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀπεδέχοντο, φιλαν-
θρώπως ποιούμενοι τὰς ἀπαντήσεις. ἀνεκαλοῦντο 8
δὲ καὶ συνήθροιζον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοὺς
μισθοφόρους τοὺς ἐν ταῖς ἔξω πόλεσιν ὑπ' αὐτῶν
μισθοδοτουμένους. ἐξαπέστελλον δὲ καὶ ξενολόγους 9
καὶ παρεσκεύαζον τοῖς προϋπάρχουσι καὶ τοῖς παρα-
γινομένοις τὰς σιταρχίας. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τὴν 10
λοιπὴν ἐγίνοντο παρασκευήν, ἀνὰ μέρος καὶ συνε-
χῶς διατρέχοντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἵνα μηδὲν
ἐλλίπῃ τῶν χορηγιῶν πρὸς τὰς προκειμένας ἐπιβολάς.
τὴν δὲ περὶ τὰ ὅπλα κατασκευὴν καὶ τὴν τῶν ἀν- 11
δρῶν ἐκλογὴν καὶ διαίρεσιν Ἐχεκράτει τῷ Θετταλῷ
487. καὶ Φοξίδᾳ τῷ Μελιταιεῖ παρέδοσαν, ἅμα δὲ τούτοις 12
Εὐρυλόχῳ τῷ Μάγνητι καὶ Σωκράτει τῷ Βοιωτίῳ·
σὺν οἷς ἦν καὶ Κνωπίας Ἀλλαριώτης. εὐκαιρότατα 13

*γὰρ δὴ τούτων ἐπελάβοντο τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔτι
Δημητρίῳ καὶ Ἀντιγόνῳ συστρατευόμενοι κατὰ πο-
σὸν ἔννοιαν εἶχον τῆς ἀληθείας καὶ καθόλου τῆς
14 ἐν τοῖς ὑπαίθροις χρείας. οὗτοι δὲ παραλαβόντες
τὸ πλῆθος ἐνδεχομένως ἐχείριζον καὶ στρατιωτικῶς.
64 πρῶτον μὲν γὰρ κατὰ γένη καὶ καθ' ἡλικίαν διε-
λόντες ἀνέδοσαν ἑκάστοις τοὺς ἐπιτηδείους καθο-* **450.**
*πλισμούς, ὀλιγωρήσαντες τῶν πρότερον αὐτοῖς ὑπαρ-
2 χόντων· μετὰ δὲ ταῦτα συνέταξαν οἰκείως πρὸς τὴν
παροῦσαν χρείαν, λύσαντες τὰ συστήματα καὶ τὰς
3 ἐκ τῶν πρότερον ὀψωνιασμῶν καταγραφάς· ἑξῆς δὲ
τούτοις ἐγύμναζον, συνήθεις ἑκάστους ποιοῦντες οὐ
μόνον τοῖς παραγγέλμασιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς οἰκείαις
4 τῶν καθοπλισμῶν κινήσεσιν. ἐποιοῦντο δὲ καὶ συν-
αγωγὰς ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ παρακλήσεις, ἐν αἷς
μεγίστην παρείχοντο χρείαν Ἀνδρόμαχος Ἀσπένδιος
5 καὶ Πολυκράτης Ἀργεῖος, προσφάτως μὲν ἐκ τῆς
Ἑλλάδος διαβεβηκότες, συνήθεις δ' ἀκμὴν ὄντες ταῖς
Ἑλληνικαῖς ὁρμαῖς καὶ ταῖς ἑκάστων ἐπινοίαις, πρὸς
δὲ τούτοις ἐπιφανεῖς ὑπάρχοντες ταῖς τε πατρίσι καὶ
6 τοῖς βίοις, Πολυκράτης δὲ καὶ μᾶλλον διά τε τὴν
τῆς οἰκίας ἀρχαιότητα καὶ διὰ τὴν Μνασιάδου τοῦ
7 πατρὸς δόξαν ἐκ τῆς ἀθλήσεως. οἳ καὶ κατ' ἰδίαν
καὶ κοινῇ παρακαλοῦντες ὁρμὴν καὶ προθυμίαν ἐνειρ-
γάσαντο τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὸν μέλλοντα κίν-
65 δυνον. εἶχον δὲ καὶ τὰς ἡγεμονίας ἕκαστοι τῶν
προειρημένων ἀνδρῶν οἰκείας ταῖς ἰδίαις ἐμπειρίαις.
2 Εὐρύλοχος μὲν γὰρ ὁ Μάγνης ἡγεῖτο σχεδὸν ἀν-
δρῶν τρισχιλίων τοῦ καλουμένου παρὰ τοῖς βασι-
λεῦσιν ἀγήματος, Σωκράτης δ' ὁ Βοιώτιος πελτα-
3 στὰς ὑφ' αὑτὸν εἶχε δισχιλίους. ὁ δ' Ἀχαιὸς Φοξίδας*

488. *καὶ Πτολεμαῖος ὁ Θρασέου, σὺν δὲ τούτοις Ἀνδρό-
μαχος [ὁ] Ἀσπένδιος, συνεγύμναζον μὲν ἐπὶ ταὐτὸ
τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς μισθοφόρους Ἕλληνας, ἡγοῦντο* 4
*δὲ τῆς μὲν φάλαγγος Ἀνδρόμαχος καὶ Πτολεμαῖος,
τῶν δὲ μισθοφόρων Φοξίδας, οὔσης τῆς μὲν φάλαγ-
γος εἰς δισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους, τῶν δὲ μι-
σθοφόρων εἰς ὀκτακισχιλίους. τοὺς δ' ἱππεῖς τοὺς* 5
*μὲν περὶ τὴν αὐλήν, ὄντας εἰς ἑπτακοσίους, Πολυ-
κράτης παρεσκεύαζε καὶ τοὺς ἀπὸ Λιβύης, ἔτι δὲ
καὶ τοὺς ἐγχωρίους· καὶ τούτων αὐτὸς ἡγεῖτο πάν-
των, περὶ τρισχιλίους ὄντων τὸν ἀριθμόν. τούς γε* 6
*μὴν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πᾶν τὸ τῶν μισθοφόρων
ἱππέων πλῆθος Ἐχεκράτης ὁ Θετταλὸς διαφερόντως
ἀσκήσας, ὄντας εἰς δισχιλίους, μεγίστην ἐπ' αὐτοῦ* 451.
τοῦ κινδύνου παρέσχετο χρείαν. οὐδενὸς δ' ἧττον 7
*ἔσπευδε περὶ τοὺς ὑφ' αὐτὸν ταττομένους Κνωπίας
Ἀλλαριώτης, ἔχων τοὺς μὲν πάντας Κρῆτας εἰς τρισ-
χιλίους, αὐτῶν δὲ τούτων χιλίους Νεόκρητας, ἐφ'
ὧν ἐτετάχει Φίλωνα τὸν Κνώσιον. καθώπλισαν δὲ* 8
*καὶ Λίβυας τρισχιλίους εἰς τὸν Μακεδονικὸν τρό-
πον, ἐφ' ὧν ἦν Ἀμμώνιος ὁ Βαρκαῖος. τὸ δὲ τῶν* 9
*Αἰγυπτίων πλῆθος ἦν μὲν εἰς δισμυρίους φαλαγ-
γίτας, ὑπετάττετο δὲ Σωσιβίῳ. συνήχθη δὲ καὶ* 10
*Θρᾳκῶν καὶ Γαλατῶν πλῆθος, ἐκ μὲν τῶν κατοίκων
καὶ τῶν ἐπιγόνων εἰς τετρακισχιλίους, οἱ δὲ προσ-
φάτως ἐπισυναχθέντες ἦσαν εἰς δισχιλίους, ὧν ἡγεῖτο
Διονύσιος ὁ Θρᾷξ.*

Ἡ μὲν οὖν Πτολεμαίῳ παρασκευαζομένη δύνα- 11
*μις τῷ τε πλήθει καὶ ταῖς διαφοραῖς τοσαύτη καὶ
τοιαύτη τις ἦν. Ἀντίοχος δὲ συνεσταμένος πολιορ-* 66
κίαν περὶ τὴν καλουμένην πόλιν Δῶρα, καὶ περαι-

489. νειν οὐδὲν δυνάμενος διά τε τὴν ὀχυρότητα τοῦ
τόπου καὶ τὰς τῶν περὶ τὸν Νικόλαον παραβοη-
2 θείας, συνάπτοντος ἤδη τοῦ χειμῶνος, συνεχώρησε
ταῖς παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβείαις ἀνοχάς τε
ποιήσασθαι τετραμήνους καὶ περὶ τῶν ὅλων εἰς πάντα
3 συγκαταβήσεσθαι τὰ φιλάνθρωπα. ταῦτα δ' ἔπραττε
πλεῖστον μὲν ἀπέχων τῆς ἀληθείας, σπεύδων δὲ μὴ
πολὺν χρόνον ἀποσπᾶσθαι τῶν οἰκείων τόπων, ἀλλ'
ἐν τῇ Σελευκείᾳ ποιήσασθαι τὴν τῶν δυνάμεων
παραχειμασίαν διὰ τὸ προφανῶς τὸν Ἀχαιὸν ἐπι-
βουλεύειν μὲν τοῖς σφετέροις πράγμασι, συνεργεῖν
4 δὲ τοῖς περὶ τὸν Πτολεμαῖον ὁμολογουμένως. τού-
των δὲ συγχωρηθέντων Ἀντίοχος τοὺς μὲν πρε-
σβευτὰς ἐξέπεμψε, παραγγείλας διασαφεῖν αὐτῷ τὴν
ταχίστην τὰ δόξαντα τοῖς περὶ τὸν Πτολεμαῖον καὶ
5 συνάπτειν εἰς Σελεύκειαν· ἀπολιπὼν δὲ φυλακὰς τὰς
ἁρμοζούσας ἐν τοῖς τόποις, καὶ παραδοὺς Θεοδότῳ
τὴν τῶν ὅλων ἐπιμέλειαν, ἐπανῆλθε. καὶ παραγε-
νόμενος εἰς τὴν Σελεύκειαν διαφῆκε τὰς δυνάμεις
6 εἰς παραχειμασίαν. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη τοῦ μὲν 452.
γυμνάζειν τοὺς ὄχλους ὠλιγώρει, πεπεισμένος οὐ
προσδεήσεσθαι τὰ πράγματα μάχης διὰ τὸ τινῶν
μὲν μερῶν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης ἤδη κυ-
ριεύειν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐλπίζειν ἐξ ἑκόντων καὶ
7 διὰ λόγου παραλήψεσθαι, μὴ τολμώντων τὸ παρά-
παν τῶν περὶ τὸν Πτολεμαῖον εἰς τὸν περὶ τῶν
8 ὅλων συγκαταβαίνειν κίνδυνον. ταύτην δὲ συνέ-
βαινε τὴν διάληψιν καὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἔχειν διὰ
τὸ τὰς ἐντεύξεις αὐτοῖς τὸν Σωσίβιον ἐν τῇ Μέμφει
9 προκαθήμενον φιλανθρώπους ποιεῖσθαι, τῶν δὲ
κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρασκευῶν μηδέποτε τοὺς

διαπεμπομένους πρὸς τὸν Ἀντίοχον ἐᾶν αὐτόπτας
γενέσθαι.

Πλὴν καὶ τότε τῶν πρέσβεων ἀφικομένων οἱ μὲν 67
περὶ τὸν Σωσίβιον ἕτοιμοι πρὸς πᾶν, ὁ δ' Ἀντίοχος 2
490. *μεγίστην ἐποιεῖτο σπουδὴν εἰς τὸ καθάπαξ καὶ τοῖς*
ὅπλοις καὶ τοῖς δικαίοις ἐπὶ τῶν ἐντεύξεων κατα-
περιεῖναι τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας. ᾗ καὶ παρα- 3
γενομένων τῶν πρεσβευτῶν εἰς τὴν Σελεύκειαν, καὶ
συγκαταβαινόντων εἰς τοὺς κατὰ μέρος ὑπὲρ τῆς
διαλύσεως λόγους κατὰ τὰς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σω-
σίβιον ἐντολάς, ὁ μὲν βασιλεὺς τὸ μὲν ἄρτι γεγονὸς 4
ἀτύχημα καὶ προφανὲς ἀδίκημα περὶ τῆς ἐνεστώσης
καταλήψεως τῶν περὶ Κοίλην Συρίαν τόπων οὐ δει-
νὸν ἐνόμιζε κατὰ τὰς δικαιολογίας, τὸ δὲ πλεῖστον 5
οὐδ' ἐν ἀδικήματι, κατηριθμεῖτο τὴν πρᾶξιν, ὡς
καθηκόντων αὐτῷ τινων ἀντιπεποιημένος, τὴν δὲ 6
πρώτην Ἀντιγόνου τοῦ Μονοφθάλμου κατάληψιν
καὶ τὴν Σελεύκου δυναστείαν τῶν τόπων τούτων
ἐκείνας ἔφη κυριωτάτας εἶναι καὶ δικαιοτάτας κτή-
σεις, καθ' ἃς αὐτοῖς, οὐ Πτολεμαίῳ, καθήκειν τὰ
κατὰ Κοίλην Συρίαν· καὶ γὰρ Πτολεμαῖον διαπολε- 7
μῆσαι πρὸς Ἀντίγονον οὐχ αὐτῷ, Σελεύκῳ δὲ συγ-
κατασκευάζοντα τὴν ἀρχὴν τῶν τόπων τούτων. μά- 8
λιστα δὲ τὸ κοινὸν ἐπιέζει πάντων τῶν βασιλέων
συγχώρημα, καθ' οὓς καιροὺς Ἀντίγονον νικήσαν-
τες, καὶ βουλευόμενοι κατὰ προαίρεσιν ὁμόσε πάν- 453.
τες, Κάσσανδρος, Λυσίμαχος, Σέλευκος, ἔκριναν
Σελεύκου τὴν ὅλην Συρίαν ὑπάρχειν. οἱ δὲ παρὰ 9
τοῦ Πτολεμαίου τἀναντία τούτων ἐπειρῶντο συνι-
στάνειν· τό τε γὰρ παρὸν ηὖξον ἀδίκημα καὶ δεινὸν
ἐποίουν τὸ γεγονός, εἰς παρασπόνδημα τὴν Θεοδότου

προδοσίαν καὶ τὴν ἔφοδον ἀνάγοντες τὴν Ἀντιόχου,
10 *προεφέροντο δὲ καὶ τὰς ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου*
κτήσεις, φάσκοντες ἐπὶ τούτῳ συμπολεμῆσαι Σελεύκῳ
Πτολεμαῖον, ἐφ᾽ ᾧ τὴν μὲν ὅλης τῆς Ἀσίας ἀρχὴν
Σελεύκῳ περιθεῖναι, τὰ δὲ κατὰ Κοίλην Συρίαν
11 *αὑτῷ κατακτήσασθαι καὶ Φοινίκην. ἐλέγετο μὲν οὖν*
ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις πλεονάκις ὑπ᾽ ἀμ-
491. *φοτέρων κατὰ τὰς διαπρεσβείας καὶ τὰς ἐντεύξεις,*
ἐπετελεῖτο δὲ τὸ παράπαν οὐδέν, ἅτε τῆς δικαιο-
λογίας γινομένης διὰ τῶν κοινῶν φίλων, μεταξὺ δὲ
μηδενὸς ὑπάρχοντος τοῦ δυνησομένου παρακατασχεῖν
12 *καὶ κωλῦσαι τὴν τοῦ δοκοῦντος ἀδικεῖν ὁρμήν. μά-*
λιστα δὲ παρεῖχε δυσχρηστίαν ἀμφοτέροις τὰ περὶ
τὸν Ἀχαιόν· Πτολεμαῖος μὲν γὰρ ἐσπούδαζε περι-
13 *λαβεῖν ταῖς συνθήκαις αὐτόν, Ἀντίοχος δὲ καθάπαξ*
οὐδὲ λόγον ἠνείχετο περὶ τούτων, δεινὸν ἡγούμενος
τὸ καὶ τολμᾶν τὸν Πτολεμαῖον περιστέλλειν τοὺς
ἀποστάτας καὶ μνήμην ποιεῖσθαι περί τινος τῶν
τοιούτων.

68 *Διόπερ ἐπεὶ πρεσβεύοντες μὲν ἅλις εἶχον ἀμφό-*
τεροι, πέρας δ᾽ οὐδὲν ἐγίνετο περὶ τὰς συνθήκας,
συνῆπτε δὲ τὰ τῆς ἐαρινῆς ὥρας, Ἀντίοχος μὲν
συνῆγε τὰς δυνάμεις, ὡς εἰσβαλῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν καὶ καταστρεψόμενος τὰ καταλειπό-
2 *μενα μέρη τῶν ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ πραγμάτων, οἱ δὲ*
περὶ τὸν Πτολεμαῖον ὁλοσχερέστερον ἐπιτρέψαντες
τῷ Νικολάῳ χορηγίας τε παρεῖχον εἰς τοὺς κατὰ
Γάζαν τόπους δαψιλεῖς καὶ δυνάμεις ἐξέπεμπον πε-
3 *ζικὰς καὶ ναυτικάς. ὧν προσγενομένων εὐθαρσῶς ὁ*
Νικόλαος εἰς τὸν πόλεμον ἐνέβαινε, πρὸς πᾶν τὸ
παραγγελλόμενον ἑτοίμως αὐτῷ συνεργοῦντος Περι-

γένους τοῦ ναυάρχου· τοῦτον γὰρ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν 4
δυνάμεων ἐξαπέστειλαν οἱ περὶ τὸν Πτολεμαῖον, 454.
ἔχοντα καταφράκτους μὲν ναῦς τριάκοντα, φορτη-
γοὺς δὲ πλείους τῶν τετρακοσίων. Νικόλαος δὲ τὸ 5
μὲν γένος ὑπῆρχεν Αἰτωλός, τριβὴν δὲ καὶ τόλμαν
ἐν τοῖς πολεμικοῖς οὐδενὸς εἶχεν ἐλάττω τῶν παρὰ
Πτολεμαίῳ στρατευομένων. προκαταλαβόμενος δὲ 6
μέρει μέν τινι τὰ κατὰ Πλάτανον στενά, τῇ δὲ λοιπῇ
δυνάμει, μεθ' ἧς αὐτὸς ἦν, τὰ περὶ Πορφυρεῶνα
πόλιν, ταύτῃ παρεφύλαττε τὴν εἰσβολὴν τοῦ βασι-
λέως, ὁμοῦ συνορμούσης αὐτῷ καὶ τῆς ναυτικῆς
δυνάμεως. Ἀντίοχος δὲ παρελθὼν εἰς Μάραθον, 7
492. καὶ παραγενομένων πρὸς αὐτὸν Ἀραδίων ὑπὲρ συμ-
μαχίας, οὐ μόνον προσεδέξατο τὴν συμμαχίαν, ἀλλὰ
καὶ τὴν διαφορὰν τὴν προϋπάρχουσαν αὐτοῖς πρὸς
ἀλλήλους κατέπαυσε, διαλύσας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ
πρὸς τοὺς τὴν ἤπειρον κατοικοῦντας τῶν Ἀραδίων.
μετὰ δὲ ταῦτα ποιησάμενος τὴν εἰσβολὴν κατὰ τὸ 8
καλούμενον Θεοῦ πρόσωπον ἧκε πρὸς Βηρυτόν, Βό-
τρυν μὲν ἐν τῇ παρόδῳ καταλαβόμενος, Τριήρη δὲ
καὶ Κάλαμον ἐμπρήσας. ἐντεῦθεν δὲ Νίκαρχον μὲν 9
καὶ Θεόδοτον προαπέστειλε, συντάξας προκαταλα-
βέσθαι τὰς δυσχωρίας περὶ τὸν Λύκον καλούμενον
ποταμόν· αὐτὸς δὲ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν προῆλθε
καὶ κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸν Δαμούραν ποταμόν,
συμπαραπλέοντος ἅμα καὶ Διογνήτου τοῦ ναυάρχου.
παραλαβὼν δὲ πάλιν ἐντεῦθεν τούς τε περὶ τὸν 10
Θεόδοτον καὶ Νίκαρχον τοὺς ἐκ τῆς δυνάμεως εὐζώ-
νους, ὥρμησε κατασκεψόμενος τὰς προκατεχομένας
ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Νικόλαον δυσχωρίας. συνθεωρή- 11
σας δὲ τὰς τῶν τόπων ἰδιότητας, τότε μὲν ἀνεχώρησε

πρὸς τὴν παρεμβολήν, κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέ-
ραν, καταλιπὼν αὐτοῦ τὰ βαρέα τῶν ὅπλων καὶ
Νίκαρχον ἐπὶ τούτων, προῆγε μετὰ τῆς λοιπῆς δυ-
69 νάμεως ἐπὶ τὴν προκειμένην χρείαν. τῆς δὲ κατὰ
τὸν Λίβανον παρωρείας κατὰ τοὺς τόπους τούτους
συγκλειούσης τὴν παραλίαν εἰς στενὸν καὶ βραχὺν
τόπον, συμβαίνει καὶ τοῦτον αὐτὸν ῥάχει δυσβάτῳ
καὶ τραχείᾳ διεζῶσθαι, στενὴν δὲ καὶ δυσχερῆ παρ' 455.
2 αὐτὴν τὴν θάλατταν ἀπολειπούσῃ πάροδον. ἐφ' ᾗ
τότε Νικόλαος παρεμβεβληκώς, καὶ τοὺς μὲν τῷ τῶν
ἀνδρῶν πλήθει προκατειληφὼς τόπους, τοὺς δὲ ταῖς
χειροποιήτοις κατασκευαῖς διησφαλισμένος, ῥᾳδίως
3 ἐπέπειστο κωλύσειν τῆς εἰσόδου τὸν Ἀντίοχον. ὁ
δὲ βασιλεὺς διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν δύναμιν τὸ
μὲν ἓν Θεοδότῳ παρέδωκε, προστάξας συμπλέκεσθαι
498. καὶ βιάζεσθαι παρ' αὐτὴν τὴν παρώρειαν τοῦ Λι-
4 βάνου, τὸ δ' ἕτερον Μενεδήμῳ, διὰ πλειόνων ἐν-
5 τειλάμενος κατὰ μέσην πειράζειν τὴν ῥάχιν· τὸ δὲ
τρίτον πρὸς θάλατταν ἀπένειμε, Διοκλέα τὸν στρα-
6 τηγὸν τῆς Παραποταμίας ἡγεμόνα συστήσας. αὐτὸς
δὲ μετὰ τῆς θεραπείας εἶχε τὸν μέσον τόπον, πάντα
βουλόμενος ἐποπτεύειν καὶ παντὶ τῷ δεομένῳ παρα-
7 βοηθεῖν. ἅμα δὲ τούτοις ἐξηρτυμένοι παρενέβαλον
εἰς ναυμαχίαν οἱ περὶ τὸν Διόγνητον καὶ Περιγέ-
νην, συνάπτοντες κατὰ τὸ δυνατὸν τῇ γῇ καὶ πει-
ρώμενοι ποιεῖν ὡς ἂν εἰ μίαν ἐπιφάνειαν τῆς πεζο-
8 μαχίας καὶ ναυμαχίας. πάντων δὲ ποιησαμένων ἀφ'
ἑνὸς σημείου καὶ παραγγέλματος ἑνὸς τὰς προσβο-
λάς; ἡ μὲν ναυμαχία πάρισον εἶχε τὸν κίνδυνον διὰ
τὸ καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς παρασκευαῖς παραπλή-
9 σιον εἶναι τὸ παρ' ἀμφοῖν ναυτικόν, τῶν δὲ πεζῶν

τὸ μὲν πρῶτον ἐπεκράτουν οἱ τοῦ Νικολάου, συγ-
χρώμενοι ταῖς τῶν τόπων ὀχυρότησι, ταχὺ δὲ τῶν
περὶ τὸν Θεόδοτον ἐκβιασαμένων τοὺς ἐπὶ τῇ παρω-
ρείᾳ, κἄπειτα ποιουμένων ἐξ ὑπερδεξίου τὴν ἔφο-
δον, τραπέντες οἱ περὶ τὸν Νικόλαον ἔφευγον προ-
τροπάδην ἅπαντες. κατὰ δὲ τὴν φυγὴν ἔπεσον μὲν 10
αὐτῶν εἰς δισχιλίους, ζωγρίᾳ δ' ἑάλωσαν οὐκ ἐλάτ-
τους τούτων· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀπεχώρησαν ἐπὶ
Σιδῶνος. ὁ δὲ Περιγένης, ἐπικυδέστερος ὢν ταῖς 11
ἐλπίσι κατὰ τὴν ναυμαχίαν, συνθεωρήσας τὸ κατὰ
τοὺς πεζοὺς ἐλάττωμα καὶ διατραπείς, ἀσφαλῶς
ἐποιήσατο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους.

Ἀντίοχος δὲ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν ἧκε καὶ 70
κατεστρατοπέδευσε πρὸς τῇ Σιδῶνι. τὸ μὲν οὖν 2
καταπειράζειν τῆς πόλεως ἀπέγνω διὰ τὴν προϋπάρ- 456.
χουσαν αὐτόθι δαψίλειαν τῆς χορηγίας καὶ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἐνοικούντων καὶ συμπεφευγότων ἀνδρῶν·
ἀναλαβὼν δὲ τὴν δύναμιν αὐτὸς μὲν ἐποιεῖτο τὴν 3
πορείαν ὡς ἐπὶ Φιλοτερίας, Διογνήτῳ δὲ συνέταξε
494. τῷ ναυάρχῳ πάλιν ἔχοντι τὰς ναῦς ἀποπλεῖν εἰς
Τύρον. ἡ δὲ Φιλοτερία κεῖται παρ' αὐτὴν τὴν 4
λίμνην, εἰς ἣν ὁ καλούμενος Ἰορδάνης ποταμὸς εἰσ-
βάλλων ἐξίησι πάλιν εἰς τὰ πεδία τὰ περὶ τὴν Σκυ-
θῶν πόλιν προσαγορευομένην. γενόμενος δὲ καθ' 5
ὁμολογίαν ἐγκρατὴς ἀμφοτέρων τῶν προειρημένων
πόλεων, εὐθαρσῶς ἔσχε πρὸς τὰς μελλούσας ἐπιβο-
λὰς διὰ τὸ τὴν ὑποτεταγμένην χώραν ταῖς πόλεσι
ταύταις ῥᾳδίως δύνασθαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ χο-
ρηγεῖν καὶ δαψιλῆ παρασκευάζειν τὰ κατεπείγοντα
πρὸς τὴν χρείαν. ἀσφαλισάμενος δὲ φρουραῖς ταύ- 6
τας ὑπερέβαλε τὴν ὀρεινὴν καὶ παρῆν ἐπ' Ἀταβύριον,

ὃ κεῖται μὲν ἐπὶ λόφου μαστοειδοῦς, τὴν δὲ πρόσ-
7 βασιν ἔχει πλεῖον ἢ πεντεκαίδεκα σταδίων. χρησά-
μενος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐνέδρᾳ καὶ στρα-
8 τηγήματι κατέσχε τὴν πόλιν· προκαλεσάμενος γὰρ
εἰς ἀκροβολισμὸν τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ συγκατα-
βιβάσας ἐπὶ πολὺ τοὺς προκινδυνεύοντας, κἄπειτα
πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῶν φευγόντων καὶ διαναστά-
σεως τῶν ἐγκαθημένων συμβαλών, πολλοὺς μὲν αὐ-
9 τῶν ἀπέκτεινε, τέλος δ' ἐπακολουθήσας καὶ προκατα-
πληξάμενος ἐξ ἐφόδου παρέλαβε καὶ ταύτην τὴν
10 πόλιν. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Κεραίας, εἷς
τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων ὑπάρχων, ἀπέστη
πρὸς αὐτόν· ᾧ χρησάμενος μεγαλοπρεπῶς πολλοὺς
ἐμετεώρισε τῶν παρὰ τοῖς ἐναντίοις ἡγεμόνων·
11 Ἱππόλοχος γοῦν ὁ Θετταλὸς οὐ μετὰ πολὺ τετρα-
κοσίους ἱππεῖς ἧκεν ἔχων πρὸς αὐτὸν τῶν ὑπὸ Πτο-
12 λεμαῖον ταττομένων. ἀσφαλισάμενος δὲ καὶ τὸ Ἀτα-
βύριον ἀνέζευξε, καὶ προάγων παρέλαβε Πέλλαν καὶ
71 Καμοῦν καὶ Γεφροῦν. τοιαύτης δὲ γενομένης τῆς
εὐροίας, οἱ τὴν παρακειμένην Ἀραβίαν κατοικοῦν-
τες, παρακαλέσαντες σφᾶς αὐτούς, ὁμοθυμαδὸν αὐτῷ
2 προσέθεντο πάντες. προσλαβὼν δὲ καὶ τὴν παρὰ
τούτων ἐλπίδα καὶ χορηγίαν προῆγε, καὶ κατασχὼν 457.
*** εἰς τὴν Γαλᾶτιν *** γίνεται *** Ἀβίλων καὶ
495. τῶν εἰς αὐτὰ παραβεβοηθηκότων, ὧν ἡγεῖτο Νικίας,
3 ἀναγκαῖος ὢν καὶ συγγενὴς Μεννέου. καταλειπο-
μένων δ' ἔτι τῶν Γαδάρων, ἃ δοκεῖ τῶν κατ' ἐκεί-
νους τοὺς τόπους ὀχυρότητι διαφέρειν, προσστρατο-
πεδεύσας αὐτοῖς καὶ συστησάμενος ἔργα ταχέως κατε-
4 πλήξατο καὶ παρέλαβε τὴν πόλιν. μετὰ δὲ ταῦτα
πυνθανόμενος εἰς τὰ Ῥαββατάμανα τῆς Ἀραβίας καὶ

πλείους ἠθροισμένους τῶν πολεμίων πορθεῖν καὶ
κατατρέχειν τὴν τῶν προσκεχωρηκότων Ἀράβων
αὐτῷ χώραν, πάντ᾽ ἐν ἐλάττονι θέμενος ὥρμησε καὶ
προσεστρατοπέδευσε τοῖς βουνοῖς, ἐφ᾽ ὧν κεῖσθαι
συμβαίνει τὴν πόλιν. περιελθὼν δὲ καὶ συνθεασά- 5
μενος τὸν λόφον κατὰ δύο τόπους μόνον ἔχοντα
πρόσοδον, ταύτῃ προσέβαινε καὶ κατὰ τούτους συνί-
στατο τοὺς τόπους τὰς τῶν μηχανημάτων κατα-
σκευάς. ἀποδοὺς δὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἔργων τῶν 6
μὲν Νικάρχῳ, τῶν δὲ Θεοδότῳ, τὸ λοιπὸν αὐτὸς
ἤδη κοινὸν αὑτὸν παρεσκεύαζε κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν
καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς ἑκατέρου περὶ ταῦτα φιλοτι-
μίας. πολλὴν δὲ ποιουμένων σπουδὴν τῶν περὶ τὸν 7
Θεόδοτον καὶ Νίκαρχον, καὶ συνεχῶς ἁμιλλωμένων
πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ πότερος αὐτῶν φθάσει κατα-
βαλὼν τὸ προκείμενον τῶν ἔργων τεῖχος, ταχέως
συνέβη καὶ παρὰ τὴν προσδοκίαν ἑκάτερον πεσεῖν
τὸ μέρος. οὗ συμβάντος ἐποιοῦντο καὶ νύκτωρ μὲν 8
καὶ μεθ᾽ ἡμέραν προσβολὰς καὶ πᾶσαν προσέφερον
βίαν, οὐδένα παραλείποντες καιρόν. συνεχῶς δὲ 9
καταπειράζοντες τῆς πόλεως οὐ μὴν ἤνυον τῆς ἐπι-
βολῆς οὐδὲν διὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰς τὴν πόλιν συν-
δεδραμηκότων ἀνδρῶν, ἕως οὗ τῶν αἰχμαλώτων τινὸς
ὑποδείξαντος τὸν ὑπόνομον, δι᾽ οὗ κατέβαινον ἐπὶ
τὴν ὑδρείαν οἱ πολιορκούμενοι, τοῦτον ἀναρρήξαντες
ἐνέφραξαν ὕλῃ καὶ λίθοις καὶ παντὶ τῷ τοιούτῳ
496. γένει. τότε δὲ συνείξαντες οἱ κατὰ τὴν πόλιν διὰ 10
τὴν ἀνυδρίαν παρέδοσαν αὑτούς. οὗ γενομένου κυ- 11 **458.**
ριεύσας τῶν Ῥαββαταμάνων ἐπὶ μὲν τούτων ἀπέλιπε
Νίκαρχον μετὰ φυλακῆς τῆς ἁρμοζούσης· Ἱππόλοχον
δὲ καὶ Κεραίαν τοὺς ἀποστάντας μετὰ πεζῶν πεντα-

κισχιλίων ἐξαποστείλας ἐπὶ τοὺς κατὰ Σαμάρειαν
τόπους, καὶ συντάξας προκαθῆσθαι καὶ πᾶσι τὴν
ἀσφάλειαν προκατασκευάζειν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ταττο-
12 μένοις, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ὡς ἐπὶ Πτολε-
μαΐδος, ἐκεῖ ποιεῖσθαι διεγνωκὼς τὴν παραχειμασίαν.

72 Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν θερείαν Πεδνηλισσεῖς, πο-
λιορκούμενοι καὶ κινδυνεύοντες ὑπὸ Σελγέων, διε-
2 πέμψαντο περὶ βοηθείας πρὸς Ἀχαιόν. τοῦ δ' ἀσμέ-
νως ὑπακούσαντος, οὗτοι μὲν εὐθαρσῶς ὑπέμενον
τὴν πολιορκίαν, προσανέχοντες ταῖς ἐλπίσι τῆς βοη-
3 θείας, ὁ δ' Ἀχαιός, προχειρισάμενος Γαρσύηριν
μετὰ πεζῶν ἑξακισχιλίων, ἱππέων δὲ πεντακοσίων,
ἐξαπέστειλε σπουδῇ παραβοηθήσοντα τοῖς Πεδνη-
4 λισσεῦσιν. οἱ δὲ Σελγεῖς, συνέντες τὴν παρουσίαν
τῆς βοηθείας, προκατελάβοντο τὰ στενὰ τὰ περὶ
τὴν καλουμένην Κλίμακα τῷ πλείονι μέρει τῆς ἑαυ-
τῶν δυνάμεως, καὶ τὴν μὲν εἰσβολὴν τὴν ἐπὶ Σά-
πορδα κατεῖχον, τὰς δὲ διόδους καὶ προσβάσεις πά-
5 σας ἔφθειρον. ὁ δὲ Γαρσύηρις, ἐμβαλὼν εἰς τὴν
Μιλυάδα καὶ καταστρατοπεδεύσας περὶ τὴν καλου-
μένην Κρητῶν πόλιν, ἐπεὶ συνῄσθετο προκατεχομένων
τῶν τόπων ἀδύνατον οὖσαν τὴν εἰς τοὔμπροσθεν
6 πορείαν, ἐπινοεῖ τινα δόλον τοιοῦτον. ἀναζεύξας
ἦγε πάλιν εἰς τοὐπίσω τὴν πορείαν, ὡς ἀπεγνωκὼς
τὴν βοήθειαν διὰ τὸ προκατέχεσθαι τοὺς τόπους.
7 οἱ δὲ Σελγεῖς προχείρως πιστεύσαντες, ὡς ἀπεγνω-
κότος βοηθεῖν Γαρσυήριδος, οἱ μὲν εἰς τὸ στρατό-
πεδον ἀπεχώρησαν, οἱ δ' εἰς τὴν πόλιν διὰ τὸ κατ-
8 επείγειν τὴν τοῦ σίτου κομιδήν. ὁ δὲ Γαρσύηρις,
ἐξ ἐπιστροφῆς ἐνεργὸν ποιησάμενος τὴν πορείαν,
497. ἧκε πρὸς τὰς ὑπερβολάς. καταλαβὼν δ' ἐρήμους,

ταύτας μὲν ἠσφαλίσατο φυλακαῖς, Φάϋλλον ἐπὶ πάν-
των ἐπιστήσας, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς στρατιᾶς εἰς Πέρ- 9
γην κατάρας ἐντεῦθεν ἐποιεῖτο τὰς διαπρεσβείας 459.
πρός τε τοὺς ἄλλους τοὺς τὴν Πισιδικὴν κατοικοῦν-
τας καὶ πρὸς τὴν Παμφυλίαν, ὑποδεικνύων μὲν τὸ 10
τῶν Σελγέων βάρος, παρακαλῶν δὲ πάντας πρὸς
τὴν Ἀχαιοῦ συμμαχίαν καὶ πρὸς τὴν βοήθειαν τοῖς
Πεδνηλισσεῦσιν. οἱ δὲ Σελγεῖς κατὰ τὸν καιρὸν 73
τοῦτον, στρατηγὸν ἐξαποστείλαντες μετὰ δυνάμεως,
ἤλπισαν καταπληξάμενοι ταῖς τῶν τόπων ἐμπειρίαις
ἐκβαλεῖν τὸν Φάϋλλον ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων. οὐ 2
καθικόμενοι δὲ τῆς προθέσεως, ἀλλὰ πολλοὺς ἀπο-
βαλόντες τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς προσβολαῖς, ταύ-
της μὲν τῆς ἐλπίδος ἀπέστησαν, τῇ δὲ πολιορκίᾳ
καὶ τοῖς ἔργοις οὐχ ἧττον, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ
προσεκαρτέρουν. τοῖς δὲ περὶ Γαρσύηριν Ἐτεννεῖς 3
μὲν οἱ τῆς Πισιδικῆς τὴν ὑπὲρ Σίδης ὀρεινὴν κατ-
οικοῦντες, ὀκτακισχιλίους ὁπλίτας ἔπεμψαν, Ἀσπέν-
διοι δὲ τοὺς ἡμίσεις· Σιδῆται δὲ τὰ μὲν στοχαζό- 4
μενοι τῆς πρὸς Ἀντίοχον εὐνοίας, τὸ δὲ πλεῖον διὰ
τὸ πρὸς Ἀσπενδίους μῖσος, οὐ μετέσχον τῆς βοη-
θείας. ὁ δὲ Γαρσύηρις ἀναλαβὼν τάς τε τῶν βε- 5
βοηθηκότων καὶ τὰς ἰδίας δυνάμεις ἧκε πρὸς τὴν
Πεδνηλισσόν, πεπεισμένος ἐξ ἐφόδου λύσειν τὴν
πολιορκίαν· οὐ καταπληττομένων δὲ τῶν Σελγέων,
λαβὼν σύμμετρον ἀπόστημα κατεστρατοπέδευσε. τῶν 6
δὲ Πεδνηλισσέων πιεζομένων ὑπὸ τῆς ἐνδείας, ὁ Γαρ-
σύηρις σπεύδων ποιεῖν τὰ δυνατά, δισχιλίους ἑτοι-
μάσας ἄνδρας καὶ δοὺς ἑκάστῳ μέδιμνον πυρῶν,
νυκτὸς εἰς τὴν Πεδνηλισσὸν εἰσέπεμπε. τῶν δὲ 7
Σελγέων συνέντων τὸ γινόμενον καὶ παραβοηθη-

σάντων, συνέβη τῶν μὲν ἀνδρῶν τῶν εἰσφερόντων
κατακοπῆναι τοὺς πλείστους, τοῦ δὲ σίτου παντὸς
8 κυριεῦσαι τοὺς Σελγεῖς. οἷς ἐπαρθέντες ἐνεχείρη-
498. σαν οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ τὸν
Γαρσύηριν πολιορκεῖν· ἔχουσι γὰρ δή τι τολμηρὸν
ἀεὶ καὶ παράβολον ἐν τοῖς πολεμίοις οἱ Σελγεῖς.
9 δι' ἃ καὶ τότε καταλιπόντες φυλακὴν τὴν ἀναγκαίαν
τοῦ χάρακος, τοῖς λοιποῖς περιστάντες κατὰ πλείους
τόπους ἅμα προσέβαλον εὐθαρσῶς τῇ τῶν ὑπεναν-
10 τίων παρεμβολῇ. πανταχόθεν δὲ τοῦ κινδύνου πα-
ραδόξως περιεστῶτος, κατὰ δέ τινας τόπους καὶ τοῦ 460.
χάρακος ἤδη διασπωμένου, θεωρῶν ὁ Γαρσύηρις τὸ
συμβαῖνον καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τῶν
ὅλων, ἐξέπεμψε τοὺς ἱππεῖς κατά τινα τόπον ἀφυ-
11 λακτούμενον· οὓς νομίσαντες οἱ Σελγεῖς καταπε-
πληγμένους καὶ δεδιότας τὸ μέλλον ἀποχωρήσειν
12 οὐ προσέσχον, ἀλλ' ἁπλῶς ὠλιγώρησαν. οἱ δὲ πε-
ριιππεύσαντες καὶ γενόμενοι κατὰ νώτου τοῖς πολε-
μίοις ἐνέβαλον, καὶ προσέφερον τὰς χεῖρας ἐρρω-
13 μένως. οὗ συμβαίνοντος ἀναθαρρήσαντες οἱ τοῦ
Γαρσυήριδος πεζοί, καίπερ ἤδη τετραμμένοι, πάλιν
14 ἐκ μεταβολῆς ἠμύνοντο τοὺς εἰσπίπτοντας· ἐξ οὗ
περιεχόμενοι πανταχόθεν οἱ Σελγεῖς τέλος εἰς φυ-
15 γὴν ὥρμησαν. ἅμα δὲ τούτοις οἱ Πεδνηλισσεῖς ἐπι-
θέμενοι τοὺς ἐν τῷ χάρακι καταλειφθέντας ἐξέβα-
16 λον. γενομένης δὲ τῆς φυγῆς ἐπὶ πολὺν τόπον,
ἔπεσον μὲν οὐκ ἐλάττους μυρίων, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ
μὲν σύμμαχοι πάντες εἰς τὴν οἰκείαν, οἱ δὲ Σελγεῖς
διὰ τῆς ὀρεινῆς εἰς τὴν αὑτῶν πατρίδα κατέφυγον.
74 Ὁ δὲ Γαρσύηρις ἀναζεύξας ἐκ ποδὸς εἵπετο τοῖς
φεύγουσι, σπεύδων διελθεῖν τὰς δυσχωρίας καὶ συν-

ἐγγίσαι τῇ πόλει πρὶν ἢ στῆναι καὶ βουλεύσασθαί
τι τοὺς πεφευγότας ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ παρουσίας. οὗ- 2
τος μὲν οὖν ἧκε μετὰ τῆς δυνάμεως πρὸς τὴν πό-
λιν· οἱ δὲ Σελγεῖς δυσελπιστοῦντες μὲν ἐπὶ τοῖς 3
συμμάχοις διὰ τὴν κοινὴν περιπέτειαν, ἐκπεπληγ-
μένοι δὲ ταῖς ψυχαῖς διὰ τὸ γεγονὸς ἀτύχημα, πε-
ρίφοβοι τελέως ἦσαν καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ περὶ
499. τῆς πατρίδος. διὸ συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐβου- 4
λεύσαντο πρεσβευτὴν ἐκπέμπειν ἕνα τῶν πολιτῶν
Λόγβασιν, ὃς ἐγεγόνει μὲν ἐπὶ πολὺ συνήθης καὶ
ξένος Ἀντιόχου τοῦ μεταλλάξαντος τὸν βίον ἐπὶ
Θρᾴκης, δοθείσης δ' ἐν παρακαταθήκῃ καὶ Λαοδί- 5
κης αὐτῷ τῆς Ἀχαιοῦ γενομένης γυναικός, ἐτετρόφει
ταύτην ὡς θυγατέρα καὶ διαφερόντως ἐπεφιλοστορ-
γήκει τὴν παρθένον. δι' ἃ νομίζοντες οἱ Σελγεῖς 6
εὐφυέστατον ἔχειν πρεσβευτὴν πρὸς τὰ περιεστῶτα
τοῦτον ἐξαπέστειλαν· ὃς ποιησάμενος ἰδίᾳ τὴν ἔν- 7
τευξιν πρὸς Γαρσύηριν, τοσοῦτο κατὰ τὴν προαίρε- 461.
σιν ἀπέσχε τοῦ βοηθεῖν τῇ πατρίδι κατὰ τὸ δέον
ὥστε τἀναντία παρεκάλει τὸν Γαρσύηριν σπουδῇ
πέμπειν ἐπὶ τὸν Ἀχαιόν, ἀναδεχόμενος ἐγχειριεῖν
αὐτοῖς τὴν πόλιν. ὁ μὲν οὖν Γαρσύηρις, δεξάμενος 8
ἑτοίμως τὴν ἐλπίδα, πρὸς μὲν τὸν Ἀχαιὸν ἐξέπεμψε
τοὺς ἐπισπασομένους καὶ διασαφήσοντας περὶ τῶν
ἐνεστώτων, πρὸς δὲ τοὺς Σελγεῖς ἀνοχὰς ποιησά- 9
μενος εἷλκε τὸν χρόνον τῶν συνθηκῶν, αἰὲν ὑπὲρ
τῶν κατὰ μέρος ἀντιλογίας καὶ σκήψεις εἰσφερό-
μενος χάριν τοῦ προσδέξασθαι μὲν τὸν Ἀχαιόν, δοῦ-
ναι δ' ἀναστροφὴν τῷ Λογβάσει πρὸς τὰς ἐντεύξεις
καὶ παρασκευὰς τῆς ἐπιβολῆς. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν 75
τοῦτον πλεονάκις συμπορευομένων πρὸς ἀλλήλους

εἰς σύλλογον, ἐγίνετό τις συνήθεια τῶν ἐκ τοῦ
στρατοπέδου, παρεισιόντων πρὸς τὰς σιταρχίας εἰς
2 τὴν πόλιν. ὃ δὴ καὶ πολλοῖς καὶ πολλάκις ἤδη
παραίτιον γέγονε τῆς ἀπωλείας. καί μοι δοκεῖ πάν-
των τῶν ζῴων εὐπαραλογιστότατον ὑπάρχειν ἄν-
3 θρωπος, δοκοῦν εἶναι πανουργότατον. πόσαι μὲν
γὰρ παρεμβολαὶ καὶ φρούρια, πόσαι δὲ καὶ πηλίκαι
4 πόλεις τούτῳ τῷ τρόπῳ παρεσπόνδηνται; καὶ τού-
των οὕτω συνεχῶς καὶ προφανῶς πολλοῖς ἤδη συμ-
βεβηκότων οὐκ οἶδ' ὅπως καινοί τινες αἰεὶ καὶ νέοι
5 πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπάτας πεφύκαμεν. τούτου δ'
500. αἴτιόν ἐστιν ὅτι τὰς τῶν πρότερον ἐπταικότων ἐν
ἑκάστοις περιπετείας οὐ ποιούμεθα προχείρους, ἀλλὰ
σίτου μὲν καὶ χρημάτων πλῆθος, ἔτι δὲ τειχῶν καὶ
βελῶν κατασκευάς, μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας καὶ
δαπάνης ἑτοιμαζόμεθα πρὸς τὰ παράδοξα τῶν συμ-
6 βαινόντων, ὃ δ' ἐστὶ ῥᾷστον μὲν τῶν ὄντων, μεγί-
στας δὲ παρέχεται χρείας ἐν τοῖς ἐπισφαλέσι καιροῖς,
τούτου πάντες κατολιγωροῦμεν, καὶ ταῦτα δυνά-
μενοι μετ' εὐσχήμονος ἀναπαύσεως ἅμα καὶ διαγω-
γῆς ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ πολυπραγμοσύνης περι-
7 ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν. πλὴν ὁ μὲν
Ἀχαιὸς ἧκε πρὸς τὸν καιρόν, οἱ δὲ Σελγεῖς συμμί-
ξαντες αὐτῷ μεγάλας ἔσχον ἐλπίδας ὡς ὁλοσχεροῦς
8 τινος τευξόμενοι φιλανθρωπίας. ὁ δὲ Λόγβασις ἐν
τούτῳ τῷ καιρῷ κατὰ βραχὺ συνηθροικὼς εἰς τὴν 462.
ἰδίαν οἰκίαν τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρεισιόντων
στρατιωτῶν, συνεβούλευε τοῖς πολίταις μὴ παρεῖναι
9 τὸν καιρόν, ἀλλὰ πράττειν βλέποντας εἰς τὴν ὑπο-
δεικνυμένην φιλανθρωπίαν ὑπ' Ἀχαιοῦ, καὶ τέλος
ἐπιθεῖναι ταῖς συνθήκαις πανδημεὶ βουλευσαμένους

ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων. ταχὺ δὲ συναθροισθείσης τῆς 10
ἐκκλησίας, οὗτοι μὲν ἐβουλεύοντο, καλέσαντες καὶ
τοὺς ἀπὸ τῶν φυλακείων ἅπαντας, ὡς τέλος ἐπιθή-
σοντας τοῖς προκειμένοις· ὁ δὲ Λόγβασις ἀποδοὺς 76
τὸ σύνθημα τοῦ καιροῦ τοῖς ὑπεναντίοις ἡτοίμαζε
τοὺς ἠθροισμένους κατὰ τὴν οἰκίαν, διεσκευάζετο
δὲ καὶ καθωπλίζετο μετὰ τῶν υἱῶν αὐτὸς ἅμα πρὸς
τὸν κίνδυνον. τῶν δὲ πολεμίων ὁ μὲν Ἀχαιὸς τοὺς 2
[μὲν] ἡμίσεις ἔχων προέβαινε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν,
ὁ δὲ Γαρσύηρις τοὺς ὑπολειπομένους ἀναλαβὼν
προῆγεν ὡς ἐπὶ τὸ Κεσβέδιον καλούμενον. τοῦτο
δ' ἐστὶ μὲν Διὸς ἱερόν, κεῖται δ' εὐφυῶς κατὰ τῆς
πόλεως· ἄκρας γὰρ λαμβάνει διάθεσιν. συνθεασα- 3
μένου δέ τινος κατὰ τύχην αἰπόλου τὸ συμβαῖνον
501. καὶ προσαγγείλαντος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ μὲν ἐπὶ
τὸ Κεσβέδιον ὥρμων μετὰ σπουδῆς, οἱ δ' ἐπὶ τὰ
φυλακεῖα, τὸ δὲ πλῆθος ὑπὸ τὸν θυμὸν ἐπὶ τὴν
οἰκίαν τοῦ Λογβάσιος. καταφανοῦς δὲ τῆς πράξεως 4
γενομένης, οἱ μὲν αὐτῶν ἐπὶ τὸ τέγος ἀναβάντες,
οἱ δὲ ταῖς αὐλείοις βιασάμενοι, τόν τε Λόγβασιν καὶ
τοὺς υἱούς, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αὐτοῦ
κατεφόνευσαν. μετὰ δὲ ταῦτα κηρύξαντες τοῖς δού- 5
λοις ἐλευθερίαν καὶ διελόντες σφᾶς αὐτοὺς ἐβοή-
θουν ἐπὶ τοὺς εὐκαίρους τῶν τόπων. ὁ μὲν οὖν 6
Γαρσύηρις ἰδὼν προκατεχόμενον τὸ Κεσβέδιον ἀπ-
έστη τῆς προθέσεως· τοῦ δ' Ἀχαιοῦ βιαζομένου πρὸς 7
αὐτὰς τὰς πύλας ἐξελθόντες οἱ Σελγεῖς ἑπτακοσίους
μὲν κατέβαλον τῶν Μυσῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέ-
στησαν τῆς ὁρμῆς. μετὰ δὲ ταύτην τὴν πρᾶξιν ὁ 8
μὲν Ἀχαιὸς καὶ Γαρσύηρις ἀνεχώρησαν εἰς τὴν αὐ-
τῶν παρεμβολήν, οἱ δὲ Σελγεῖς, δεδιότες μὲν τὰς ἐν 9

αὐτοῖς στάσεις, δεδιότες δὲ καὶ τὴν τῶν πολεμίων **463.**
ἐπιστρατοπεδείαν, ἐξέπεμψαν μεθ' ἱκετηριῶν τοὺς
πρεσβυτέρους, καὶ σπονδὰς ποιησάμενοι διελύσαντο
10 τὸν πόλεμον ἐπὶ τούτοις, ἐφ' ᾧ παραχρῆμα μὲν
δοῦναι τετρακόσια τάλαντα καὶ τοὺς τῶν Πεδνη-
λισσέων αἰχμαλώτους, μετὰ δέ τινα χρόνον ἕτερα
προσθεῖναι τριακόσια.

11 Σελγεῖς μὲν οὖν διὰ τὴν Λογβάσιος ἀσέβειαν
τῇ πατρίδι κινδυνεύσαντες, διὰ τὴν σφετέραν εὐ-
τολμίαν τήν τε πατρίδα διετήρησαν καὶ τὴν ἐλευ-
θερίαν οὐ κατῄσχυναν καὶ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς
77 πρὸς Λακεδαιμονίους συγγένειαν· Ἀχαιὸς δὲ ποιη-
σάμενος ὑφ' ἑαυτὸν τὴν Μιλυάδα καὶ τὰ πλεῖστα
μέρη τῆς Παμφυλίας ἀνέζευξε, καὶ παραγενόμενος
εἰς Σάρδεις ἐπολέμει μὲν Ἀττάλῳ συνεχῶς, ἀνετεί-
νετο δὲ Προυσίᾳ, πᾶσι δ' ἦν φοβερὸς καὶ βαρὺς
2 τοῖς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου κατοικοῦσι. κατὰ δὲ τὸν
καιρόν, καθ' ὃν Ἀχαιὸς ἐποιεῖτο τὴν ἐπὶ τοὺς Σελ-
502. γεῖς στρατείαν, Ἄτταλος ἔχων τοὺς Αἰγοσάγας Γα-
λάτας ἐπεπορεύετο τὰς κατὰ τὴν Αἰολίδα πόλεις
καὶ τὰς συνεχεῖς ταύταις, ὅσαι πρότερον Ἀχαιῷ
3 προσεκεχωρήκεισαν διὰ τὸν φόβον· ὧν αἱ μὲν πλείους
ἐθελοντὴν αὐτῷ προσέθεντο καὶ μετὰ χάριτος, ὀλί-
4 γαι δέ τινες τῆς βίας προσεδεήθησαν. ἦσαν δ' αἱ
τότε μεταθέμεναι πρὸς αὐτὸν πρῶτον μὲν Κύμη καὶ
Σμύρνα καὶ Φώκαια· μετὰ δὲ ταύτας Αἰγαιεῖς καὶ
Τημνῖται προσεχώρησαν, καταπλαγέντες τὴν ἔφοδον·
5 ἧκον δὲ καὶ παρὰ Τηίων καὶ Κολοφωνίων πρέσβεις
6 ἐγχειρίζοντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. προσ-
δεξάμενος δὲ καὶ τούτους ἐπὶ ταῖς συνθήκαις αἷς
καὶ τὸ πρότερον, καὶ λαβὼν ὁμήρους, ἐχρημάτισε

*τοῖς παρὰ τῶν Σμυρναίων πρεσβευταῖς φιλανθρώ-
πως διὰ τὸ μάλιστα τούτους τετηρηκέναι τὴν πρὸς
αὐτὸν πίστιν. προελθὼν δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ* 7
*διαβὰς τὸν Λύκον ποταμὸν προῆγεν ἐπὶ τὰς τῶν
Μυσῶν κατοικίας, ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος ἧκε
πρὸς Καρσέας. καταπληξάμενος δὲ τούτους, ὁμοίως* 8 **464.**
*δὲ καὶ τοὺς τὰ Δίδυμα τείχη φυλάττοντας, παρέλαβε
καὶ ταῦτα τὰ χωρία, Θεμιστοκλέους αὐτὰ παραδόν-
τος, ὃς ἐτύγχανε στρατηγὸς ὑπ' Ἀχαιοῦ καταλελειμ-
μένος τῶν τόπων τούτων. ὁρμήσας δ' ἐντεῦθεν καὶ* 9
*κατασύρας τὸ Ἀπίας πεδίον ὑπερέβαλε τὸ καλού-
μενον ὄρος Πελεκᾶντα καὶ κατέζευξε περὶ τὸν Μέ-
γιστον ποταμόν.*

Οὗ γενομένης ἐκλείψεως σελήνης[1]), *πάλαι δυσχε-* 78
*ρῶς φέροντες οἱ Γαλάται τὰς ἐν ταῖς πορείαις κακο-
παθείας, ἅτε ποιούμενοι τὴν στρατείαν μετὰ γυναι-
κῶν καὶ τέκνων, ἑπομένων αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς
ἁμάξαις, τότε σημειωσάμενοι τὸ γεγονὸς οὐκ ἂν* 2
ἔφασαν ἔτι προελθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. ὁ δὲ βασι- 3
*λεὺς Ἄτταλος, χρείαν μὲν ἐξ αὐτῶν οὐδεμίαν ὁλο-
σχερῆ κομιζόμενος, θεωρῶν δ' ἀποσπωμένους ἐν
ταῖς πορείαις καὶ καθ' αὐτοὺς στρατοπεδεύοντας καὶ*
503. *τὸ ὅλον ἀπειθοῦντας καὶ πεφρονηματισμένους, εἰς
ἀμηχανίαν ἐνέπιπτεν οὐ τὴν τυχοῦσαν· ἅμα μὲν* 4
*γὰρ ἠγωνία μὴ πρὸς τὸν Ἀχαιὸν ἀπονεύσαντες συν-
επίθωνται τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν, ἅμα δ' ὑφεωρᾶτο
τὴν ἐξακολουθοῦσαν αὐτῷ φήμην, ἐὰν περιστήσας
τοὺς στρατιώτας διαφθείρῃ πάντας τοὺς δοκοῦντας
διὰ τῆς ἰδίας πίστεως πεποιῆσθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν*

1) Secundum Oppolzerum videtur hic defectus lunae fuisse Ol. 140, 2 (a. U. 536) prid. Id. Septembr.

5 *διάβασιν. διὸ τῆς προειρημένης ἀφορμῆς λαβόμενος
ἐπηγγείλατο κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἀποκαταστήσειν αὐ-
τοὺς πρὸς τὴν διάβασιν καὶ τόπον δώσειν εὐφυῆ
πρὸς κατοικίαν, μετὰ δὲ ταῦτα συμπράξειν εἰς ὁπόσ'
ἂν αὐτὸν παρακαλῶσι τῶν δυνατῶν καὶ καλῶς
ἐχόντων.*

6 *Ἄτταλος μὲν οὖν, ἀποκαταστήσας τοὺς Αἰγοσά-
γας εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρηματίσας φιλαν-
θρώπως Λαμψακηνοῖς, Ἀλεξανδρεῦσιν, Ἰλιεῦσι, διὰ
τὸ τετηρηκέναι τούτους τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν, ἀνε-*
79 *χώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Πέργαμον· Ἀντίο-
χος δὲ καὶ Πτολεμαῖος, τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἐνισταμέ-
νης, ἑτοίμας ἔχοντες τὰς παρασκευὰς ἐγίνοντο πρὸς*
2 *τῷ διὰ μάχης κρίνειν τὴν ἔφοδον. οἱ μὲν οὖν περὶ
τὸν Πτολεμαῖον ὥρμησαν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἔχον-
τες πεζῶν μὲν εἰς ἑπτὰ μυριάδας, ἱππεῖς δὲ πεντα-* **465.**
3 *κισχιλίους, ἐλέφαντας ἑβδομήκοντα τρεῖς· Ἀντίοχος
δὲ γνοὺς τὴν ἔφοδον αὐτῶν συνῆγε τὰς δυνάμεις.
ἦσαν δ' αὗται Δάαι μὲν καὶ Καρμάνιοι καὶ Κίλικες
εἰς τὸν τῶν εὐζώνων τρόπον καθωπλισμένοι περὶ
πεντακισχιλίους· τούτων δ' ἅμα τὴν ἐπιμέλειαν εἶχε*
4 *καὶ τὴν ἡγεμονίαν Βύττακος ὁ Μακεδών. ὑπὸ δὲ
Θεόδοτον τὸν Αἰτωλὸν τὸν ποιησάμενον τὴν προ-
δοσίαν ἦσαν ἐκ πάσης ἐκλελεγμένοι τῆς βασιλείας,
καθωπλισμένοι δ' εἰς τὸν Μακεδονικὸν τρόπον, ἄν-*
5 *δρες μύριοι· τούτων οἱ πλείονες ἀργυράσπιδες. τὸ
δὲ τῆς φάλαγγος πλῆθος ἦν εἰς δυσμυρίους, ἧς*
504. *ἡγεῖτο Νίκαρχος καὶ Θεόδοτος ὁ καλούμενος ἡμιό-*
6 *λιος. πρὸς δὲ τούτοις Ἀγριᾶνες καὶ Πέρσαι τοξόται
καὶ σφενδονῆται δισχίλιοι. μετὰ δὲ τούτων χίλιοι*
7 *Θρᾷκες, ὧν ἡγεῖτο Μενέδημος Ἀλαβανδεύς. ὑπῆρχον*

δὲ καὶ Μήδων καὶ Κισσίων καὶ Καδουσίων καὶ
Καρμανῶν οἱ πάντες εἰς πεντακισχιλίους, οἷς ἀκούειν
Ἀσπασιανοῦ προσετέτακτο τοῦ Μήδου. Ἄραβες δὲ 8
καί τινες τῶν τούτοις προσχώρων ἦσαν μὲν εἰς μυ-
ρίους, ὑπετάττοντο δὲ Ζαβδιβήλῳ. τῶν δ' ἀπὸ τῆς 9
Ἑλλάδος μισθοφόρων ἡγεῖτο μὲν Ἱππόλοχος Θεττα-
λός, ὑπῆρχον δὲ τὸν ἀριθμὸν εἰς πεντακισχιλίους.
Κρῆτας δὲ χιλίους μὲν καὶ πεντακοσίους εἶχε τοὺς 10
μετ' Εὐρυλόχου, χιλίους δὲ Νεόκρητας τοὺς ὑπὸ
Ζέλυν τὸν Γορτύνιον ταττομένους· οἷς ἅμα συνῆσαν 11
ἀκοντισταὶ Λυδοὶ πεντακόσιοι καὶ Κάρδακες οἱ μετὰ
Λυσιμάχου τοῦ Γαλάτου χίλιοι. τῶν δ' ἱππέων ἦν 12
τὸ πᾶν πλῆθος εἰς ἑξακισχιλίους· εἶχε δὲ τῶν μὲν
τετρακισχιλίων τὴν ἡγεμονίαν Ἀντίπατρος ὁ τοῦ
βασιλέως ἀδελφιδοῦς, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐτέτακτο
Θεμίσων. καὶ τῆς μὲν Ἀντιόχου δυνάμεως τὸ πλῆ- 13
θος ἦν πεζοὶ μὲν ἑξακισμύριοι καὶ δισχίλιοι, σὺν
δὲ τούτοις ἱππεῖς ἑξακισχίλιοι, θηρία δὲ δυσὶ πλείω
τῶν ἑκατόν.

Πτολεμαῖος δὲ ποιησάμενος τὴν πορείαν ἐπὶ Πη- 80
λουσίου, τὸ μὲν πρῶτον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κατέ-
ζευξε, προσαναλαβὼν δὲ τοὺς ἐφελκομένους καὶ 2
σιτομετρήσας τὴν δύναμιν ἐκίνει, καὶ προῆγε ποιού-
μενος τὴν πορείαν παρὰ τὸ Κάσιον καὶ τὰ Βάραθρα **466.**
καλούμενα διὰ τῆς ἀνύδρου. διανύσας δ' ἐπὶ τὸ 3
προκείμενον πεμπταῖος, κατεστρατοπέδευσε πεντή-
κοντα σταδίους ἀποσχὼν Ῥαφίας, ἣ κεῖται μετὰ
505. Ῥινοκόλουρα πρώτη τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν πό-
λεων ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς 4
καιροὺς Ἀντίοχος ἧκε τὴν δύναμιν ἔχων, παραγενό-
μενος δ' εἰς Γάζαν καὶ προσαναλαβὼν ἐνταῦθα τὴν

δύναμιν αὖθις προῄει βάδην. καὶ παραλλάξας τὴν
προειρημένην πόλιν κατεστρατοπέδευσε νυκτός, ἀπο-
5 σχὼν τῶν ὑπεναντίων ὡς δέκα σταδίους. τὸ μὲν
οὖν πρῶτον ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι γεγονότες ἀντ-
6 εστρατοπέδευον ἀλλήλοις· μετὰ δέ τινας ἡμέρας
Ἀντίοχος, ἅμα τόπον βουλόμενος εὐφυέστερον μετα-
λαβεῖν καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐμποιῆσαι θάρσος, προσ-
εστρατοπέδευσε τοῖς περὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὥστε μὴ
πλεῖον τῶν πέντε σταδίων τοὺς χάρακας ἀπέχειν
7 ἀλλήλων. ἐν ᾧ καιρῷ περί τε τὰς ὑδρείας καὶ
προνομὰς ἐγίνοντο συμπλοκαὶ πλείους, ὁμοίως δὲ
καὶ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἀκροβολισμοὶ συνί-
σταντο, ποτὲ μὲν ἱππέων, ποτὲ δὲ καὶ πεζῶν.
81 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Θεόδοτος Αἰτωλικῇ
μέν, οὐκ ἀνάνδρῳ δ' ἐπεβάλετο τόλμῃ καὶ πράξει.
2 συνειδὼς γὰρ ἐκ τῆς προγεγενημένης συμβιώσεως
τὴν τοῦ βασιλέως αἵρεσιν καὶ δίαιταν ποία τις ἦν,
εἰσπορεύεται τρίτος γενόμενος ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν εἰς
3 τὸν τῶν πολεμίων χάρακα. κατὰ μὲν οὖν τὴν ὄψιν
ἄγνωστος ἦν διὰ τὸ σκότος, κατὰ δὲ τὴν ἐσθῆτα
καὶ τὴν ἄλλην περικοπὴν ἀνεπισήμαντος διὰ τὸ ποι-
4 κίλην εἶναι κἀκείνων τὴν δύναμιν. ἐστοχασμένος
δ' ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις τῆς τοῦ βασιλέως σκη-
νῆς διὰ τὸ παντελῶς σύνεγγυς γίνεσθαι τοὺς ἀκρο-
βολισμούς, ὥρμησε θρασέως ἐπ' αὐτήν, καὶ τοὺς
5 μὲν πρώτους πάντας διελθὼν ἔλαθε, παραπεσὼν δ'
εἰς τὴν σκηνήν, ἐν ᾗ χρηματίζειν εἰώθει καὶ δει-
πνεῖν ὁ βασιλεύς, πάντα τόπον ἐρευνήσας τοῦ μὲν
βασιλέως ἀπέτυχε διὰ τὸ τὸν μὲν Πτολεμαῖον ἐκτὸς
τῆς ἐπιφανοῦς καὶ χρηματιστικῆς σκηνῆς ποιεῖσθαι 467.
506. 6 τὴν ἀνάπαυσιν, δύο δέ τινας τῶν αὐτοῦ κοιμωμένων

τραυματίσας, καὶ τὸν ἰατρὸν τοῦ βασιλέως Ἀνδρέαν
ἀποκτείνας, ἀνεχώρησε μετ' ἀσφαλείας εἰς τὴν ἑαυ-
τοῦ παρεμβολήν, βραχέα θορυβηθεὶς ἤδη περὶ τὴν
τοῦ χάρακος ἔκπτωσιν, τῇ μὲν τόλμῃ συντετελεκὼς 7
τὴν πρόθεσιν, τῇ δὲ προνοίᾳ διεσφαλμένος διὰ τὸ
μὴ καλῶς ἐξητακέναι ποῦ τὴν ἀνάπαυσιν ὁ Πτολε-
μαῖος εἰώθει ποιεῖσθαι.

Οἱ δὲ βασιλεῖς πένθ' ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύ- 82
σαντες ἀλλήλοις, ἔγνωσαν ἀμφότεροι διὰ μάχης κρί-
νειν τὰ πράγματα. καταρχομένων δὲ τῶν περὶ τὸν 2
Πτολεμαῖον κινεῖν τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος, εὐ-
θέως οἱ περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀντεξῆγον. καὶ τὰς μὲν
φάλαγγας ἀμφότεροι καὶ τοὺς ἐπιλέκτους τοὺς εἰς
τὸν Μακεδονικὸν τρόπον καθωπλισμένους κατὰ
πρόσωπον ἀλλήλων ἔταξαν, τὰ δὲ κέρατα Πτολεμαίῳ 3
μὲν ἑκάτερα τουτονὶ συνίστατο τὸν τρόπον. Πολυ-
κράτης μὲν εἶχε μετὰ τῶν ὑφ' ἑαυτὸν ἱππέων τὸ
λαιὸν κέρας· τούτου δὲ καὶ τῆς φάλαγγος μεταξὺ 4
Κρῆτες ἦσαν παρ' αὐτοὺς τοὺς ἱππεῖς, ἑξῆς δὲ τού-
τοις τὸ βασιλικὸν ἄγημα, μετὰ δὲ τούτους οἱ μετὰ
Σωκράτους πελτασταί, συνάπτοντες τοῖς Λίβυσι τοῖς
εἰς τὸν Μακεδονικὸν τρόπον καθωπλισμένοις. ἐπὶ 5
δὲ τοῦ δεξιοῦ κέρως Ἐχεκράτης ἦν ὁ Θετταλός, ἔχων
τοὺς ὑφ' αὑτὸν ἱππεῖς· παρὰ δὲ τοῦτον ἐκ τῶν
εὐωνύμων ἵσταντο Γαλάται καὶ Θρᾷκες· ἑξῆς δὲ 6
τούτοις Φοξίδας εἶχε τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μισθο-
φόρους, συνάπτοντας τοῖς τῶν Αἰγυπτίων φαλαγ-
γίταις. τῶν δὲ θηρίων τὰ μὲν τετταράκοντα κατὰ 7
τὸ λαιὸν ἦν, ἐφ' οὗ Πτολεμαῖος αὐτὸς ἔμελλε ποιεῖ-
σθαι τὸν κίνδυνον, τὰ δὲ τριάκοντα καὶ τρία πρὸ
τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἐτέτακτο κατ' αὐτοὺς τοὺς μισθο-

8 *φόρους ἱππεῖς. Ἀντίοχος δὲ τοὺς μὲν ἑξήκοντα τῶν
ἐλεφάντων, ἐφ' ὧν ἦν Φίλιππος ὁ σύντροφος αὐ-
507. τοῦ, πρὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος προέστησε, καθ' ὃ
ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον αὐτὸς ἔμελλε πρὸς τοὺς περὶ
9 τὸν Πτολεμαῖον· τούτων δὲ κατόπιν δισχιλίους μὲν* 468.
*ἱππεῖς τοὺς ὑπ' Ἀντίπατρον ταττομένους ἐπέστησε,
10 δισχιλίους δ' ἐν ἐπικαμπίῳ παρενέβαλε. παρὰ δὲ
τοὺς ἱππεῖς ἐν μετώπῳ τοὺς Κρῆτας ἔστησε· τού-
τοις δ' ἑξῆς ἔταξε τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μισθοφό-
ρους· μετὰ δὲ τούτων καὶ τῶν εἰς τὸν Μακεδονικὸν
τρόπον καθωπλισμένων τοὺς μετὰ Βυττάκου τοῦ
11 Μακεδόνος ὄντας πεντακισχιλίους παρενέβαλε. τῆς
δ' εὐωνύμου τάξεως ἐπ' αὐτὸ μὲν τὸ κέρας ἔθηκε
δισχιλίους ἱππεῖς, ὧν ἡγεῖτο Θεμίσων, παρὰ δὲ τού-
τους Κάρδακας καὶ Λυδοὺς ἀκοντιστάς, ἑξῆς δὲ τού-
τοις τοὺς ὑπὸ Μενέδημον εὐζώνους, ὄντας εἰς τρισ-
12 χιλίους, μετὰ δὲ τούτους Κισσίους καὶ Μήδους καὶ
Καρμανίους, παρὰ δὲ τούτους Ἄραβας ἅμα τοῖς
13 προσχώροις, συνάπτοντας τῇ φάλαγγι. τὰ δὲ κατά-
λοιπα τῶν θηρίων τοῦ λαιοῦ κέρατος προεβάλετο,
τῶν βασιλικῶν τινα γεγονότα παίδων ἐπιστήσας
Μυΐσκον.*

83 *Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῶν δυνάμεων ἐκτεταγ-
μένων ἐπιπαρῄεσαν οἱ βασιλεῖς ἀμφότεροι κατὰ
πρόσωπον τὰς αὑτῶν τάξεις παρακαλοῦντες ἅμα τοῖς
2 ἡγεμόσι καὶ φίλοις. μεγίστας δ' ἐν τοῖς φαλαγγί-
ταις ἐλπίδας ἔχοντες ἀμφότεροι πλείστην καὶ σπου-
δὴν καὶ παράκλησιν ἐποιοῦντο περὶ ταύτας τὰς τά-
3 ξεις, Πτολεμαίῳ μὲν Ἀνδρομάχου καὶ Σωσιβίου καὶ
τῆς ἀδελφῆς Ἀρσινόης, τῷ δὲ Θεοδότου καὶ Νικάρ-
χου συμπαρακαλούντων διὰ τὸ παρ' ἑκατέρῳ τούτους*

ἔχειν τὰς τῶν φαλαγγιτῶν ἡγεμονίας. ἦν δὲ παρα- 4
πλήσιος ὁ νοῦς τῶν ὑφ' ἑκατέρου παρακαλουμένων.
ἴδιον μὲν γὰρ ἔργον ἐπιφανὲς καὶ κατηξιωμένον
προφέρεσθαι τοῖς παρακαλουμένοις οὐδέτερος αὐτῶν
εἶχε διὰ τὸ προσφάτως παρειληφέναι τὰς ἀρχάς,
508. *τῆς δὲ τῶν προγόνων δόξης καὶ τῶν ἐκείνοις πε-* 5
πραγμένων ἀναμιμνήσκοντες φρόνημα καὶ θάρσος
τοῖς φαλαγγίταις ἐπειρῶντο παριστάναι. μάλιστα δὲ 6
τὰς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἐπιδεικνύντες,
καὶ κατ' ἰδίαν τοὺς ἡγουμένους καὶ κοινῇ πάντας
τοὺς ἀγωνίζεσθαι μέλλοντας ἠξίουν καὶ παρεκάλουν 469.
ἀνδρωδῶς καὶ γενναίως χρήσασθαι τῷ παρόντι κιν-
δύνῳ. ταῦτα δὲ καὶ τούτοις παραπλήσια λέγοντες, 7
τὰ μὲν δι' αὐτῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ἑρμηνέων,
παρίππευον.

Ἐπεὶ δὲ παριὼν ἧκε μετὰ τῆς ἀδελφῆς Πτολε- 84
μαῖος μὲν ἐπὶ τὸ πάσης τῆς σφετέρας παρατάξεως
εὐώνυμον, Ἀντίοχος δὲ μετὰ τῆς βασιλικῆς ἴλης
ἐπὶ τὸ δεξιόν, σημήναντες τὸ πολεμικὸν συνέβαλον
πρῶτον τοῖς θηρίοις. ὀλίγα μὲν οὖν τινα τῶν παρὰ 2
Πτολεμαίου συνήρεισε τοῖς ἐναντίοις· ἐφ' ὧν ἐποίουν
ἀγῶνα καλὸν οἱ πυργομαχοῦντες, ἐκ χειρὸς ταῖς
σαρίσαις διαδορατιζόμενοι καὶ τύπτοντες ἀλλήλους,
ἔτι δὲ καλλίω τὰ θηρία, βιαιομαχοῦντα καὶ συμ-
πίπτοντα κατὰ πρόσωπον αὑτοῖς. ἔστι γὰρ ἡ τῶν 3
ζῴων μάχη τοιαύτη τις. συμπλέξαντα καὶ παρεμ-
βαλόντα τοὺς ὀδόντας εἰς ἀλλήλους ὠθεῖ τῇ βίᾳ,
διερειδόμενα περὶ τῆς χώρας, ἕως ἂν κατακρατῆσαν
τῇ δυνάμει θάτερον παρώσῃ τὴν θατέρου προνο-
μήν· ὅταν δ' ἅπαξ ἐγκλῖναν πλάγιον λάβῃ, τιτρώ- 4
σκει τοῖς ὀδοῦσι, καθάπερ οἱ ταῦροι τοῖς κέρασι.

5 τὰ δὲ πλεῖστα τῶν τοῦ Πτολεμαίου θηρίων ἀπεδει-
λία τὴν μάχην, ὅπερ ἔθος ἐστὶ ποιεῖν τοῖς Λιβυκοῖς
6 ἐλέφασι· τὴν γὰρ ὀσμὴν καὶ φωνὴν οὐ μένουσιν,
ἀλλὰ καὶ καταπεπληγμένοι τὸ μέγεθος καὶ τὴν δύ-
ναμιν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, φεύγουσιν εὐθέως ἐξ ἀπο-
στήματος τοὺς Ἰνδικοὺς ἐλέφαντας· ὃ καὶ τότε συνέβη
509. 7 γενέσθαι. τούτων δὲ διαταραχθέντων καὶ πρὸς τὰς
αὑτῶν τάξεις συνωθουμένων, τὸ μὲν ἄγημα τὸ τοῦ
Πτολεμαίου πιεζόμενον ὑπὸ τῶν θηρίων ἐνέκλινε,
8 τοῖς δὲ περὶ τὸν Πολυκράτην καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦτον
ἱππεῦσι διατεταγμένοις οἱ περὶ τὸν Ἀντίοχον ὑπὲρ
τὰ θηρία περικερῶντες καὶ προσπίπτοντες ἐνέβαλον.
9 ἅμα δὲ τούτοις, τῶν ἐλεφάντων ἐντός, οἱ περὶ τὴν
φάλαγγα τῶν Ἑλλήνων μισθοφόροι προσπεσόντες
τοὺς τοῦ Πτολεμαίου πελταστὰς ἐξέωσαν, προσυγ- 470.
κεχυκότων ἤδη καὶ τὰς τούτων τάξεις τῶν θηρίων.
10 τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον τοῦ Πτολεμαίου τοῦτον τὸν
85 τρόπον πιεζόμενον ἐνέκλινε πᾶν, Ἐχεκράτης δ' ὁ τὸ
δεξιὸν ἔχων κέρας τὸ μὲν πρῶτον ἐκαραδόκει τὴν
τῶν προειρημένων κεράτων σύμπτωσιν, ἐπεὶ δὲ τὸν
μὲν κονιορτὸν ἑώρα κατὰ τῶν ἰδίων φερόμενον, τὰ
δὲ παρ' αὑτοῖς θηρία τὸ παράπαν οὐδὲ προσιέναι
2 τολμῶντα τοῖς ὑπεναντίοις, τῷ μὲν Φοξίδᾳ παρήγ-
γειλε τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἔχοντι μισθοφόρους
3 συμβαλεῖν τοῖς κατὰ πρόσωπον ἀντιτεταγμένοις, αὐ-
τὸς δ' ἐξαγαγὼν κατὰ κέρας τοὺς ἱππεῖς καὶ τοὺς
ὑπὸ τὰ θηρία τεταγμένους τῆς μὲν ἐφόδου τῶν
θηρίων ἐκτὸς ἐγεγόνει, τοὺς δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
οὓς μὲν ὑπεραίρων, οἷς δὲ κατὰ κέρας ἐμβάλλων,
4 ταχέως ἐτρέψατο. τὸ δὲ παραπλήσιον ὅ τε Φοξίδας
καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν ἐποίησαν· προσπεσόντες

γὰρ τοῖς Ἄραψι καὶ τοῖς Μήδοις ἠνάγκασαν ἀπο-
στραφέντας φεύγειν προτροπάδην. τὸ μὲν οὖν δεξιὸν 5
τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐνίκα, τὸ δ' εὐώνυμον ἡτ-
τᾶτο τὸν προειρημένον τρόπον. αἱ δὲ φάλαγγες, 6
ἀμφοτέρων τῶν κεράτων αὐταῖς ἐψιλωμένων, ἔμε-
νον ἀκέραιοι κατὰ μέσον τὸ πεδίον, ἀμφηρίστους
ἔχουσαι τὰς ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. κατὰ δὲ 7
τὸν καιρὸν τοῦτον Ἀντίοχος μὲν ἐνηγωνίζετο τῷ
510. κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας προτερήματι, Πτολεμαῖος δὲ 8
τὴν ἀποχώρησιν ὑπὸ τὴν φάλαγγα πεποιημένος, τότε
προελθὼν εἰς μέσον καὶ φανεὶς ταῖς δυνάμεσι τοὺς
μὲν ὑπεναντίους κατεπλήξατο, τοῖς δὲ παρ' αὐτοῦ
μεγάλην ὁρμὴν ἐνειργάσατο καὶ προθυμίαν. διὸ καὶ 9
καταβαλόντες παραχρῆμα τὰς σαρίσας οἱ περὶ τὸν
Ἀνδρόμαχον καὶ Σωσίβιον ἐπῆγον. οἱ μὲν οὖν ἐπί- 10
λεκτοι τῶν Συριακῶν βραχύν τινα χρόνον ἀντέστη-
σαν, οἵ τε μετὰ τοῦ Νικάρχου ταχέως ἐγκλίναντες
ὑπεχώρουν· ὁ δ' Ἀντίοχος, ὡς ἂν ἄπειρος καὶ νέος, 11
ὑπολαμβάνων ἐκ τοῦ καθ' ἑαυτὸν μέρους καὶ τὰ
λοιπὰ παραπλησίως αὐτῷ πάντα νικᾶν, ἐπέκειτο τοῖς
φεύγουσιν. ὀψὲ δέ ποτε τῶν πρεσβυτέρων τινὸς 12 471.
ἐπιστήσαντος αὐτόν, καὶ δείξαντος φερόμενον τὸν
κονιορτὸν ἀπὸ τῆς φάλαγγος ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν παρεμ-
βολήν, τότε συννοήσας τὸ γινόμενον ἀνατρέχειν ἐπει-
ρᾶτο μετὰ τῆς βασιλικῆς (ἴλης) ἐπὶ τὸν τῆς παρα-
τάξεως τόπον. καταλαβὼν δὲ τοὺς παρ' αὐτοῦ 13
πάντας πεφευγότας, οὕτως ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν
εἰς τὴν Ῥαφίαν, τὸ μὲν καθ' αὑτὸν μέρος πεπει-
σμένος νικᾶν, διὰ δὲ τὴν τῶν ἄλλων ἀγεννίαν καὶ
δειλίαν ἐσφάλθαι νομίζων τοῖς ὅλοις.

Πτολεμαῖος δὲ διὰ μὲν τῆς φάλαγγος τὰ ὅλα 86

διακρίνας, διὰ δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἱπ-
πέων καὶ μισθοφόρων πολλοὺς ἀποκτείνας κατὰ τὸ
δίωγμα τῶν ὑπεναντίων, τότε μὲν ἀναχωρήσας ἐπὶ
2 τῆς ὑπαρχούσης ηὐλίσθη παρεμβολῆς. τῇ δ' ἐπαύ-
ριον τοὺς μὲν ἰδίους νεκροὺς ἀνελόμενος καὶ θά-
ψας, τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων σκυλεύσας, ἀνέζευξε καὶ
3 προῆγε πρὸς τὴν Ῥαφίαν. ὁ δ' Ἀντίοχος ἐκ τῆς
φυγῆς ἐβούλετο μὲν εὐθέως ἔξω στρατοπεδεύειν,
συναθροίσας τοὺς ἐν τοῖς συστήμασι πεφευγότας, τῶν
δὲ πλείστων εἰς τὴν πόλιν πεποιημένων τὴν ἀπο-
4 χώρησιν ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς εἰσελθεῖν. οὗτος μὲν
511. οὖν ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἐξαγαγὼν τὸ σῳζόμενον μέρος
τῆς δυνάμεως διέτεινε πρὸς Γάζαν, κἀκεῖ καταστρα-
τοπεδεύσας καὶ διαπεμψάμενος περὶ τῆς τῶν νεκρῶν
ἀναιρέσεως, ἐκήδευσε τοὺς τεθνεῶτας ὑποσπόνδους.
5 ἦσαν δ' οἱ τετελευτηκότες τῶν παρ' Ἀντιόχου πεζοὶ
μὲν οὐ πολὺ λείποντες μυρίων, ἱππεῖς δὲ πλείους
τριακοσίων· ζωγρίᾳ δ' ἑάλωσαν ὑπὲρ τοὺς τετρα-
6 κισχιλίους. ἐλέφαντες δὲ τρεῖς μὲν παραχρῆμα, δύο
δ' ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπέθανον. τῶν δὲ παρὰ
Πτολεμαίου πεζοὶ μὲν εἰς χιλίους καὶ πεντακοσίους
ἐτελεύτησαν, ἱππεῖς δ' εἰς ἑπτακοσίους· τῶν δ' ἐλε-
φάντων ἑκκαίδεκα μὲν ἀπέθανον, ἠρέθησαν δ' αὐ-
τῶν οἱ πλείους.

7 Ἡ μὲν (οὖν) πρὸς Ῥαφίαν μάχη γενομένη τοῖς
βασιλεῦσι περὶ Κοίλης Συρίας τοῦτον ἀπετελέσθη 472.
8 τὸν τρόπον· μετὰ δὲ τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν
Ἀντίοχος μὲν ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰ-
κείαν μετὰ τῆς δυνάμεως, Πτολεμαῖος δὲ τήν τε
Ῥαφίαν καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἐξ ἐφόδου παρελάμ-
βανε, πάντων τῶν πολιτευμάτων ἁμιλλωμένων ὑπὲρ

τοῦ φθάσαι τοὺς πέλας περὶ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ
μετάθεσιν τὴν πρὸς αὐτόν. ἴσως μὲν οὖν εἰώθασι 9
πάντες περὶ τοὺς τοιούτους καιροὺς ἁρμόζεσθαί πως
ἀεὶ πρὸς τὸ παρόν· μάλιστα δὲ τὸ κατ' ἐκείνους
τοὺς τόπους γένος τῶν ἀνθρώπων εὐφυὲς καὶ πρό-
χειρον πρὸς τὰς ἐκ τοῦ καιροῦ χάριτας. τότε δὲ 10
καὶ τῆς εὐνοίας προκαθηγουμένης πρὸς τοὺς ἀπὸ
τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς εἰκότως τοῦτο συνέβαινε
γίνεσθαι· τῇ γὰρ οἰκίᾳ ταύτῃ μᾶλλον ἀεί πως οἱ
κατὰ Κοίλην Συρίαν ὄχλοι προσκλίνουσι. διόπερ 11
οὐκ ἀπέλειπον ὑπερβολὴν ἀρεσκείας, στεφάνοις καὶ
θυσίαις καὶ βωμοῖς καὶ παντὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ
τιμῶντες τὸν Πτολεμαῖον.

Ἀντίοχος δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν ἐπώνυμον 87
αὐτοῦ πόλιν εὐθέως ἐξέπεμψε τοὺς περὶ τὸν Ἀντί-
512. πατρον τὸν ἀδελφιδοῦν καὶ Θεόδοτον τὸν ἡμιόλιον
πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὑπὲρ εἰρήνης καὶ
διαλύσεως, ἀγωνιῶν τὴν τῶν ὑπεναντίων ἔφοδον·
ἠπίστει μὲν γὰρ τοῖς ὄχλοις διὰ τὸ γεγονὸς ἐλάτ- 2
τωμα περὶ αὐτόν, ἐφοβεῖτο δὲ τὸν Ἀχαιὸν μὴ συν-
επίθηται τοῖς καιροῖς. Πτολεμαῖος δὲ τούτων οὐδὲν 3
συλλογιζόμενος, ἀλλ' ἀσμενίζων ἐπὶ τῷ γεγονότι
προτερήματι διὰ τὸ παράδοξον καὶ συλλήβδην ἐπὶ
τῷ Κοίλην Συρίαν ἐκτῆσθαι παραδόξως, οὐκ ἀλλό-
τριος ἦν τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον οἰκεῖος,
ἑλκόμενος ὑπὸ τῆς συνήθους ἐν τῷ βίῳ ῥᾳθυμίας
καὶ καχεξίας. πλὴν παραγενομένων τῶν περὶ τὸν 4
Ἀντίπατρον, βραχέα προσαναταθεὶς καὶ καταμεμψά-
μενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τὸν Ἀντίοχον, συνεχώ-
ρησε σπονδὰς ἐνιαυσίους. καὶ τούτοις μὲν ἐπικυ- 5
ρώσοντα τὰς διαλύσεις (συν)εξαπέστειλε Σωσίβιον, 473.

6 αὐτὸς δὲ διατρίψας ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐν τοῖς κατὰ
Συρίαν καὶ Φοινίκην τόποις καὶ καταστησάμενος
τὰς πόλεις, μετὰ ταῦτα καταλιπὼν τὸν Ἀνδρόμαχον
τὸν Ἀσπένδιον στρατηγὸν ἐπὶ πάντων τῶν προειρη-
μένων τόπων ἀνέζευξε μετὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν
7 φίλων ἐπ' Ἀλεξανδρείας, παράδοξον τοῖς ἐν τῇ βασι-
λείᾳ πρὸς τὴν τοῦ λοιποῦ βίου προαίρεσιν τέλος
8 ἐπιτεθεικὼς τῷ πολέμῳ. Ἀντίοχος δὲ τὰ περὶ τὰς
σπονδὰς ἀσφαλισάμενος πρὸς τὸν Σωσίβιον, ἐγίνετο
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν περὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἀχαιὸν
παρασκευήν.

9 Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.
88 Ῥόδιοι δὲ κατὰ τοὺς προειρημένους καιροὺς ἐπει-
λημμένοι τῆς ἀφορμῆς τῆς κατὰ τὸν σεισμὸν τὸν
γενόμενον παρ' αὐτοῖς βραχεῖ χρόνῳ πρότερον, ἐν
ᾧ συνέβη τόν τε κολοσσὸν τὸν μέγαν πεσεῖν καὶ
2 τὰ πλεῖστα τῶν τειχῶν καὶ τῶν νεωρίων, οὕτως
ἐχείριζον νουνεχῶς καὶ πραγματικῶς τὸ γεγονὸς ὡς
513. μὴ βλάβης, διορθώσεως δὲ μᾶλλον, αὐτοῖς αἴτιον
3 γενέσθαι τὸ σύμπτωμα. τοσοῦτον ἄγνοια καὶ ῥα-
θυμία διαφέρει παρ' ἀνθρώποις ἐπιμελείας καὶ φρο-
νήσεως περί τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ τὰς κοινὰς
πολιτείας, ὥστε τοῖς μὲν καὶ τὰς ἐπιτυχίας βλάβην
ἐπιφέρειν, τοῖς δὲ καὶ τὰς περιπετείας ἐπανορθώ-
4 σεως γίνεσθαι παραιτίας. οἱ γοῦν Ῥόδιοι τότε παρὰ
τὸν χειρισμὸν τὸ μὲν σύμπτωμα ποιοῦντες μέγα καὶ
δεινόν, αὐτοὶ δὲ σεμνῶς καὶ προστατικῶς κατὰ τὰς
πρεσβείας χρώμενοι ταῖς ἐντεύξεσι καὶ ταῖς κατὰ
μέρος ὁμιλίαις, εἰς τοῦτ' ἤγαγον τὰς πόλεις, καὶ
μάλιστα τοὺς βασιλεῖς, ὥστε μὴ μόνον λαμβάνειν
δωρεὰς ὑπερβαλλούσας, ἀλλὰ καὶ χάριν προσοφείλειν

αὐτοῖς τοὺς διδόντας. Ἱέρων γὰρ καὶ Γέλων οὐ 5
μόνον ἔδωκαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντ' ἀργυρίου τά-
λαντα πρὸς τὴν εἰς τὸ ἔλαιον τοῖς ἐν τῷ γυμνασίῳ
χορηγίαν, τὰ μὲν παραχρῆμα, τὰ δ' ἐν χρόνῳ βρα-
χεῖ παντελῶς, ἀλλὰ καὶ λέβητας ἀργυροῦς καὶ βά-
σεις τούτων καί τινας ὑδρίας ἀνέθεσαν, πρὸς δὲ 6 474.
τούτοις εἰς τὰς θυσίας δέκα τάλαντα καὶ τὴν ἐπαύ-
ξησιν τῶν πολιτῶν ἄλλα δέκα, χάριν τοῦ τὴν πᾶσαν
εἰς ἑκατὸν τάλαντα γενέσθαι δωρεάν. καὶ μὴν ἀτέ- 7
λειαν τοῖς πρὸς αὐτοὺς πλοϊζομένοις ἔδοσαν καὶ
πεντήκοντα καταπέλτας τριπήχεις. καὶ τελευταῖον 8
τοσαῦτα δόντες, ὡς προσοφείλοντες χάριν, ἔστησαν
ἀνδριάντας ἐν τῷ τῶν Ῥοδίων δείγματι, στεφανού-
μενον τὸν δῆμον τῶν Ῥοδίων ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ
Συρακοσίων. ἐπηγγείλατο δὲ καὶ Πτολεμαῖος αὐ- 89
τοῖς ἀργυρίου τάλαντα τριακόσια καὶ σίτου μυριά-
δας ἀρταβῶν ἑκατόν, ξύλα δὲ ναυπηγήσιμα δέκα
514. πεντήρων καὶ δέκα τριήρων, πευκίνων τετραγώνων
πήχεις ἐμμέτρους τετρακισμυρίους, καὶ χαλκοῦ νομί- 2
σματος τάλαντα χίλια, στυππίου τρισχίλι', ὀθονίων
ἱστοὺς τρισχιλίους, εἰς τὴν τοῦ κολοσσοῦ κατασκευὴν 3
τάλαντα τρισχίλι', οἰκοδόμους ἑκατόν, ὑπουργοὺς
τριακοσίους καὶ πεντήκοντα, καὶ τούτοις καθ' ἕκα-
στον ἔτος εἰς ὀψώνιον τάλαντα δεκατέτταρα, πρὸς 4
δὲ τούτοις εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας ἀρτάβας
σίτου μυρίας δισχιλίας, καὶ μὴν εἰς σιτομετρίαν
δέκα τριήρων ἀρτάβας δισμυρίας. καὶ τούτων ἔδωκε 5
τὰ μὲν πλεῖστα παραχρῆμα, τοῦ δ' ἀργυρίου παντὸς
τὸ τρίτον μέρος. παραπλησίως Ἀντίγονος ξύλ' ἀφ' 6
ἑκκαιδεκαπήχους ἕως ὀκταπήχους εἰς σφηκίσκων λό-
γον μύρια, στρωτῆρας ἑπταπήχεις πεντακισχιλίους,

σιδήρου τάλαντα τρισχίλια, πίττης τάλαντα χίλι',
ἄλλης ὠμῆς μετρητὰς χιλίους, ἀργυρίου πρὸς τού-
7 *τοις ἑκατὸν ἐπηγγείλατο τάλαντα, Χρυσηὶς δ' ἡ γυνὴ*
δέκα μὲν σίτου μυριάδας, τρισχίλια δὲ μολίβδου
8 *τάλαντα. Σέλευκος δ' ὁ πατὴρ Ἀντιόχου χωρὶς μὲν*
ἀτέλειαν τοῖς εἰς τὴν αὑτοῦ βασιλείαν πλοϊζομένοις,
χωρὶς δὲ πεντήρεις μὲν δέκα κατηρτισμένας, σίτου
9 *δ' εἴκοσι μυριάδας, καὶ μὴν ξύλων καὶ ῥητίνης καὶ*
τριχὸς μυριάδας πηχῶν καὶ ταλάντων χιλιάδας.
90 *παραπλήσια δὲ τούτοις Προυσίας καὶ Μιθριδάτης,*
ἔτι δ' οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὄντες δυνάσται τότε, λέγω 475.
2 *δὲ Λυσανίαν, Ὀλύμπιχον, Λιμναῖον. τάς γε μὴν*
πόλεις τὰς συνεπιλαμβανομένας αὐτοῖς κατὰ δύνα-
3 *μιν οὐδ' ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως οὐδείς· ὥσθ'*
ὅταν μέν τις εἰς τὸν χρόνον ἐμβλέψῃ καὶ τὴν ἀρ-
χήν, ἀφ' οὗ συμβαίνει τὴν πόλιν αὐτῶν συνῳκί-
σθαι, καὶ λίαν θαυμάζειν ὡς βραχεῖ χρόνῳ μεγάλην
ἐπίδοσιν εἴληφε περί τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ
4 *τὰ κοινὰ τῆς πόλεως· ὅταν δ' εἰς τὴν εὐκαιρίαν*
τοῦ τόπου καὶ τὴν ἔξωθεν ἐπιφορὰν καὶ συμπλή-
515. *ρωσιν τῆς εὐδαιμονίας, μηκέτι θαυμάζειν, μικροῦ*
δ' ἐλλείπειν δοκεῖν τοῦ καθήκοντος.
5 *Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν πρῶτον μὲν*
τῆς Ῥοδίων περὶ τὰ κοινὰ προστασίας — ἐπαίνου
γάρ εἰσιν ἄξιοι καὶ ζήλου — δεύτερον δὲ τῆς τῶν
νῦν βασιλέων μικροδοσίας καὶ τῆς τῶν ἐθνῶν καὶ
6 *πόλεων μικροληψίας, ἵνα μηθ' οἱ βασιλεῖς τέτταρα*
καὶ πέντε προϊέμενοι τάλαντα δοκῶσί τι ποιεῖν μέγα
καὶ ζητῶσι τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν αὐτοῖς εὔνοιαν καὶ
τιμὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἣν οἱ πρὸ τοῦ βασιλεῖς
7 *εἶχον, αἵ τε πόλεις λαμβάνουσαι πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ*

*μέγεθος τῶν πρότερον δωρεῶν μὴ λανθάνωσιν ἐπὶ
μικροῖς καὶ τοῖς τυχοῦσι νῦν τὰς μεγίστας καὶ καλ-
λίστας προϊέμεναι τιμάς, ἀλλὰ πειρῶνται τὸ κατ'* 8
*ἀξίαν ἑκάστοις τηρεῖν, ᾧ πλεῖστον διαφέρουσιν Ἕλ-
ληνες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.*

Ἄρτι δὲ τῆς θερινῆς ὥρας ἐνισταμένης, καὶ στρα- 91
*τηγοῦντος Ἀγήτα μὲν τῶν Αἰτωλῶν, Ἀράτου δὲ
παρειληφότος τὴν τῶν Ἀχαιῶν στρατηγίαν — ἀπὸ
γὰρ τούτων ἐποιησάμεθα τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου
τὴν ἐκτροπήν — Λυκοῦργος μὲν ὁ Σπαρτιάτης ἐπα-
νῆκε πάλιν ἐξ Αἰτωλίας· οἱ γὰρ ἔφοροι, ψευδῆ τὴν* 2
*διαβολὴν εὑρόντες, δι' ἣν ἔφευγε, μετεπέμποντο καὶ
μετεκάλουν αὖθις τὸν Λυκοῦργον. οὗτος μὲν οὖν* 3
*ἐτάττετο πρὸς Πυρρίαν τὸν Αἰτωλόν, ὃς ἐτύγχανε
τότε παρὰ τοῖς Ἠλείοις στρατηγὸς ὤν, περὶ τῆς εἰς
τὴν Μεσσηνίαν εἰσβολῆς. Ἄρατος δὲ παρειλήφει τό* 4
*τε ξενικὸν τὸ τῶν Ἀχαιῶν κατεφθαρμένον τάς τε
πόλεις ὀλιγώρως διακειμένας πρὸς τὰς εἰς τοῦτο τὸ
μέρος εἰσφορὰς διὰ τὸ τὸν πρὸ αὐτοῦ στρατηγὸν* **476.**
*Ἐπήρατον, ὡς ἐπάνω προεῖπα, κακῶς καὶ ῥᾳθύμως
κεχρῆσθαι τοῖς κοινοῖς πράγμασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ* 5
516. *παρακαλέσας τοὺς Ἀχαιούς, καὶ λαβὼν δόγμα περὶ
τούτων, ἐνεργὸς ἐγίνετο περὶ τὴν τοῦ πολέμου παρα-
σκευήν. ἦν δὲ τὰ δόξαντα τοῖς Ἀχαιοῖς ταῦτα· πε-* 6
*ζοὺς μὲν τρέφειν μισθοφόρους ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς
δὲ πεντακοσίους, τῶν δ' Ἀχαϊκῶν ἐπιλέκτους, πε-
ζοὺς μὲν τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τριακοσίους· εἶναι* 7
*δὲ τούτων Μεγαλοπολίτας μὲν χαλκάσπιδας, πεζοὺς
μὲν πεντακοσίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα, καὶ τοὺς
ἴσους Ἀργείων. ἔδοξε δὲ καὶ ναῦς πλεῖν τρεῖς* 8
μὲν περὶ τὴν Ἀκτὴν καὶ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον,

*τρεῖς δὲ κατὰ Πάτρας καὶ Δύμην καὶ τὴν ταύτῃ
θάλατταν.*

92 *Ἄρατος μὲν οὖν ταῦτ᾽ ἔπραττε καὶ ταύτας ἐξήρ-
2 τυε τὰς παρασκευάς· ὁ δὲ Λυκοῦργος καὶ Πυρρίας
διαπεμψάμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἵνα ταῖς αὐταῖς ἡμέ-
ραις ποιήσωνται τὴν ἔξοδον, προῆγον εἰς τὴν Μεσ-
3 σηνίαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, συνεὶς τὴν
ἐπιβολὴν αὐτῶν, ἧκεν ἔχων τοὺς μισθοφόρους καί
τινας τῶν ἐπιλέκτων εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν παρα-
4 βοηθήσων τοῖς Μεσσηνίοις. Λυκοῦργος δ᾽ ἐξορμή-
σας τὰς μὲν Καλάμας, χωρίον τι τῶν Μεσσηνίων,
προδοσίᾳ κατέσχε, μετὰ δὲ ταῦτα προῆγε, σπεύδων
5 συμμῖξαι τοῖς Αἰτωλοῖς. ὁ δὲ Πυρρίας παντελῶς
ἐλαφρὸς ἐξελθὼν ἐκ τῆς Ἤλιδος, καὶ κατὰ τὴν εἰσ-
βολὴν τὴν εἰς Μεσσηνίαν εὐθέως κωλυθεὶς ὑπὸ τῶν
6 Κυπαρισσέων, ἀνέστρεψε. διόπερ ὁ Λυκοῦργος, οὔτε
συμμῖξαι δυνάμενος τοῖς περὶ τὸν Πυρρίαν οὔτ᾽
αὐτὸς ἀξιόχρεως ὑπάρχων, ἐπὶ βραχὺ προσβολὰς
ποιησάμενος πρὸς τὴν Ἀνδανίαν ἄπρακτος αὖθις εἰς
7 τὴν Σπάρτην ἀπηλλάγη. Ἄρατος δέ, διαπεσούσης
τοῖς πολεμίοις τῆς ἐπιβολῆς, τὸ κατὰ λόγον ποιῶν
καὶ προνοούμενος τοῦ μέλλοντος, συνετάξατο πρός
τε Ταυρίωνα παρασκευάζειν ἱππεῖς πεντήκοντα καὶ
πεζοὺς πεντακοσίους καὶ πρὸς Μεσσηνίους, ἵνα τοὺς 477.
8 ἴσους τούτοις ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἐξαποστείλωσι, βου-
λόμενος τούτοις μὲν τοῖς ἀνδράσι παραφυλάττεσθαι
517. τήν τε τῶν Μεσσηνίων χώραν καὶ Μεγαλοπολιτῶν
9 καὶ Τεγεατῶν, ἔτι δὲ τῶν Ἀργείων — αὗται γὰρ
αἱ χῶραι, συντερμονοῦσαι τῇ Λακωνικῇ πρόκεινται
τῶν ἄλλων Πελοποννησίων πρὸς τὸν ἀπὸ Λακεδαι-
10 μονίων πόλεμον — τοῖς δ᾽ Ἀχαϊκοῖς ἐπιλέκτοις καὶ*

μισθοφόροις τὰ πρὸς τὴν Ἠλείαν καὶ τὴν Αἰτωλίαν
ἐστραμμένα μέρη τῆς Ἀχαΐας τηρεῖν.

Ταῦτα δ' ἁρμοσάμενος διέλυε τοὺς Μεγαλοπο- 93
λίτας πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὸ τῶν Ἀχαιῶν δόγμα.
συνέβαινε γὰρ τούτους προσφάτως ὑπὸ Κλεομένους 2
ἐπταικότας τῇ πατρίδι καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐκ θεμε-
λίων ἐσφαλμένους πολλῶν μὲν ἐπιδεῖσθαι, πάντων
δὲ σπανίζειν· τοῖς μὲν γὰρ φρονήμασιν ἔμενον, ταῖς 3
δὲ χορηγίαις καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς πᾶν
ἀδυνάτως εἶχον. διόπερ ἦν ἀμφισβητήσεως, φιλο- 4
τιμίας, ὀργῆς τῆς ἐν ἀλλήλοις πάντα πλήρη· τοῦτο
γὰρ δὴ φιλεῖ γίνεσθαι καὶ περὶ (τὰ) κοινὰ πράγ-
ματα καὶ περὶ τοὺς κατ' ἰδίαν βίους, ὅταν ἐλλίπω-
σιν αἱ χορηγίαι τὰς ἑκάστων ἐπιβολάς. πρῶτον μὲν 5
οὖν ἠμφισβήτουν ὑπὲρ τοῦ τειχισμοῦ τῆς πόλεως,
φάσκοντες οἱ μὲν συνάγειν αὐτὴν δεῖν καὶ ποιεῖν
τηλικαύτην ἡλίκην καὶ τειχίζειν ἐπιβαλλόμενοι καθί-
ξονται καὶ φυλάττειν καιροῦ περιστάντος δυνήσον-
ται· καὶ γὰρ νῦν παρὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν
ἐρημίαν ἐσφάλθαι. πρὸς δὲ τούτοις εἰσφέρειν ᾤοντο 6
δεῖν τοὺς κτηματικοὺς τὸ τρίτον μέρος τῆς γῆς εἰς
τὴν τῶν προσλαμβανομένων οἰκητόρων ἀναπλήρω-
σιν. οἱ δ' οὔτε τὴν πόλιν ἐλάττω ποιεῖν ὑπέμενον 7
οὔτε τὸ τρίτον τῶν κτήσεων εὐδόκουν εἰσφέρειν
μέρος. μάλιστά (τε) τῶν νόμων ὑπὸ Πρυτάνιδος γε- 8
γραμμένων πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονείκουν, ὃν ἔδωκε
μὲν αὐτοῖς νομοθέτην Ἀντίγονος, ἦν δὲ τῶν ἐπι-
φανῶν ἀνδρῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου καὶ ταύτης τῆς
αἱρέσεως. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς ἀμφισβητήσεως 9 478.
ποιησάμενος Ἄρατος τὴν ἐνδεχομένην ἐπιστροφὴν
κατέπαυσε τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν. ἐφ' οἷς δ' ἔληξαν 10

518. τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς, γράψαντες εἰς στήλην
παρὰ τὸν τῆς Ἑστίας ἀνέθεσαν βωμὸν ἐν Ὁμαρίῳ.
94 Μετὰ δὲ τὰς διαλύσεις ταύτας ἀναζεύξας αὐτὸς
μὲν ἧκε πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον, τοὺς δὲ
μισθοφόρους συνέστησε Λύκῳ τῷ Φαραιεῖ, διὰ τὸ
τοῦτον ὑποστράτηγον εἶναι τότε τῆς συντελείας τῆς
2 πατρικῆς. οἱ δ' Ἠλεῖοι, δυσαρεστούμενοι τῷ Πυρ-
ρίᾳ, πάλιν ἐπεσπάσαντο στρατηγὸν παρὰ τῶν Αἰτω-
3 λῶν Εὐριπίδαν. ὃς τηρήσας τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνο-
δον, καὶ παραλαβὼν ἱππεῖς μὲν ἑξήκοντα, πεζοὺς
δὲ δισχιλίους, ἐξώδευσε, καὶ διελθὼν διὰ τῆς Φα-
4 ραϊκῆς κατέδραμε τὴν χώραν ἕως τῆς Αἰγιάδος. πε-
ριελασάμενος δὲ λείαν ἱκανὴν ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώ-
5 ρησιν ὡς ἐπὶ Λεόντιον. οἱ δὲ περὶ τὸν Λύκον
συνέντες τὸ γεγονὸς ἐβοήθουν κατὰ σπουδήν, συν-
άψαντες δὲ τοῖς πολεμίοις καὶ συμμίξαντες ἐξ ἐφό-
δου κατέβαλον μὲν αὐτῶν εἰς τετρακοσίους, ζωγρίᾳ
6 δ' ἔλαβον εἰς διακοσίους, ἐν οἷς ἦσαν ἐπιφανεῖς
ἄνδρες Φυσσίας, Ἀντάνωρ, Κλέαρχος, Ἀνδρόλοχος,
Εὐανορίδας, Ἀριστογείτων, Νικάσιππος, Ἀσπάσιος·
τῶν δ' ὅπλων καὶ τῆς ἀποσκευῆς ἐκυρίευσαν πάσης.
7 κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ὁ τῶν Ἀχαιῶν ναύαρ-
χος ἐξοδεύσας εἰς Μολυκρίαν, ἧκεν ἔχων οὐ πολὺ
8 λείποντα τῶν ἑκατὸν σωμάτων. αὖτις δ' ὑποστρέ-
ψας ἔπλευσε πρὸς Χάλκειαν, τῶν δ' ἐκβοηθησάντων
ἐκυρίευσε δύο μακρῶν πλοίων αὐτάνδρων· ἔλαβε δὲ
καὶ κέλητα περὶ τὸ Ῥίον Αἰτωλικὸν ὁμοῦ τῷ πλη-
9 ρώματι. συνδραμόντων δὲ τῶν τε κατὰ γῆν καὶ
τῶν κατὰ θάλατταν λαφύρων περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
ρούς, καὶ συναχθείσης ἀπὸ τούτων προσόδου καὶ
χορηγίας ἱκανῆς, ἐγένετο τοῖς τε στρατιώταις θάρσος

ὑπὲρ τῆς τῶν ὀψωνίων κομιδῆς ταῖς τε πόλεσιν ἐλ-
πὶς ὑπὲρ τοῦ μὴ βαρυνθήσεσθαι ταῖς εἰσφοραῖς.

519. Ἅμα δὲ τοῖς προειρημένοις Σκερδιλαΐδας, νομί- 95 479.
ζων ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀδικεῖσθαι διὰ τό τινα τῶν
χρημάτων ἐλλείπειν αὐτῷ τῶν κατὰ τὰς συντάξεις
ὁμολογηθέντων, ἃς ἐποιήσατο πρὸς Φίλιππον, ἐξαπ-
έστειλε λέμβους πεντεκαίδεκα, μετὰ δόλου ποιού-
μενος τὴν ἐπιβολὴν τῆς κομιδῆς τῶν χρημάτων· οἳ 2
καὶ κατέπλευσαν εἰς Λευκάδα, πάντων αὐτοὺς ὡς
φιλίους προσδεχομένων διὰ τὴν γεγενημένην κοινο-
πραγίαν. ἄλλο μὲν οὖν οὐκ ἔφθασαν οὐδὲν ἐργά- 3
σασθαι κακὸν οὐδ' ἐδυνήθησαν, Ἀγαθίνῳ δὲ καὶ
Κασσάνδρῳ τοῖς Κορινθίοις ἐπιπλέουσι ταῖς Ταυ-
ρίωνος ναυσὶ καὶ συγκαθορμισθεῖσιν ὡς φίλοις μετὰ
τεττάρων πλοίων, παρασπονδήσαντες ἐπέθεντο, καὶ
συλλαβόντες αὐτούς τε καὶ τὰ πλοῖα πρὸς Σκερδι-
λαΐδαν ἀπέπεμψαν. μετὰ δὲ ταῦτα ποιησάμενοι τὴν 4
ἀναγωγὴν ἐκ τῆς Λευκάδος καὶ πλεύσαντες ὡς ἐπὶ
Μαλέας ἐλῄζοντο καὶ κατῆγον τοὺς ἐμπόρους.

Ἤδη δὲ τοῦ θερισμοῦ συνάπτοντος, καὶ τῶν 5
περὶ τὸν Ταυρίωνα κατολιγωρούντων τῆς τῶν ἄρτι
ῥηθεισῶν πόλεων προφυλακῆς, Ἄρατος μὲν ἔχων
τοὺς ἐπιλέκτους ἐφήδρευε τῇ τοῦ σίτου κομιδῇ περὶ
τὴν Ἀργείαν, Εὐριπίδας δὲ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔχων 6
ἐξώδευσε, βουλόμενος κατασῦραι τὴν τῶν Τριταιέων
χώραν. οἱ δὲ περὶ Λύκον καὶ Δημόδοκον τὸν τῶν 7
Ἀχαιῶν ἱππάρχην συνέντες τὴν ἐκ τῆς Ἤλιδος τῶν
Αἰτωλῶν ἔξοδον, ἐπισυναγαγόντες τοὺς Δυμαίους
καὶ τοὺς Πατρεῖς καὶ Φαραιεῖς, σὺν δὲ τούτοις
ἔχοντες τοὺς μισθοφόρους, ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἠλείαν.
παραγενόμενοι δ' ἐπὶ τὸ Φύξιον καλούμενον τοὺς 8

*μὲν εὐζώνους καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐφῆκαν εἰς τὴν κατα-
δρομήν, τὰ δὲ βαρέα τῶν ὅπλων ἔκρυψαν περὶ τὸν
9 προειρημένον τόπον. ἐκβοηθησάντων δὲ πανδημεὶ
τῶν Ἠλείων ἐπὶ τοὺς κατατρέχοντας καὶ προσκει-
μένων τοῖς ἀποχωροῦσιν, ἐξαναστάντες οἱ περὶ τὸν
520. 10 Λύκον ἐπέθεντο τοῖς προπεπτωκόσι. τῶν δ' Ἠλείων
οὐ δεξαμένων τὴν ὁρμήν, ἀλλ' ἐξ ἐπιφανείας τρα-
πέντων, ἀπέκτειναν μὲν αὐτῶν εἰς διακοσίους, ζω-
γρίᾳ δ' ἔλαβον ὀγδοήκοντα, συνεκόμισαν δὲ καὶ τὴν 480.
11 περιελαθεῖσαν λείαν ἀσφαλῶς. ἅμα δὲ τούτοις ὁ
ναύαρχος τῶν Ἀχαιῶν ποιησάμενος ἀποβάσεις πλεο-
νάκις εἴς τε τὴν Καλυδωνίαν καὶ Ναυπακτίαν τήν τε
χώραν κατέσυρε καὶ τὴν βοήθειαν αὐτῶν συνέτριψε
12 δίς. ἔλαβε δὲ καὶ Κλεόνικον τὸν Ναυπάκτιον, ὃς
διὰ τὸ πρόξενος ὑπάρχειν τῶν Ἀχαιῶν παραυτὰ
μὲν οὐκ ἐπράθη, μετὰ δέ τινα χρόνον ἀφείθη χωρὶς
λύτρων.*

96 *Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀγήτας ὁ τῶν
Αἰτωλῶν στρατηγὸς συναγαγὼν πανδημεὶ τοὺς Αἰ-
τωλοὺς ἐλεηλάτησε μὲν τὴν τῶν Ἀκαρνάνων χώραν,
ἐπεπορεύθη δὲ πορθῶν πᾶσαν ἀδεῶς τὴν Ἤπειρον.
2 οὗτος μὲν οὖν ταῦτα πράξας ἐπανελθὼν διαφῆκε
3 τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ τὰς πόλεις. οἱ δ' Ἀκαρνᾶνες
ἀντεμβαλόντες εἰς τὴν Στρατικὴν καὶ πανικῷ πε-
ριπεσόντες αἰσχρῶς μέν, ἀβλαβῶς γε μὴν ἐπανῆλ-
θον, οὐ τολμησάντων αὐτοὺς ἐπιδιῶξαι τῶν ἐκ τοῦ
Στράτου διὰ τὸ νομίζειν ἐνέδρας ἕνεκα ποιεῖσθαι
τὴν ἀποχώρησιν.*

4 *Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ Φανοτεῖς παλιμπροδοσία
τοιόνδε τινὰ τρόπον. Ἀλέξανδρος ὁ τεταγμένος ἐπὶ
τῆς Φωκίδος ὑπὸ Φιλίππου συνεστήσατο πρᾶξιν ἐπὶ*

τοὺς Αἰτωλοὺς διά τινος Ἰάσονος, ὃς ἐτύγχανεν ὑπ'
αὐτοῦ τεταγμένος ἐπὶ τῆς τῶν Φανοτέων πόλεως·
ὃς διαπεμψάμενος πρὸς Ἀγήταν τὸν τῶν Αἰτωλῶν 5
στρατηγὸν ὡμολόγησε τὴν ἄκραν αὐτοῖς παραδώσειν
τὴν ἐν τοῖς Φανοτεῦσι, καὶ περὶ τούτων ὅρκους
ἐποιήσατο καὶ συνθήκας. παραγενομένης δὲ τῆς 6
ταχθείσης ἡμέρας ὁ μὲν Ἀγήτας ἧκεν ἔχων τοὺς Αἰ-
τωλοὺς νυκτὸς πρὸς τοὺς Φανοτεῖς, καὶ τοὺς μὲν
521. λοιποὺς ἐν ἀποστήματι κρύψας ἔμεινε, τοὺς δ' ἐπι-
τηδειοτάτους ἑκατὸν ἐπιλέξας ἀπέστειλε πρὸς τὴν
ἄκραν, ὁ δ' Ἰάσων τὸν μὲν Ἀλέξανδρον ἕτοιμον εἶχε 7
μετὰ στρατιωτῶν ἐν τῇ πόλει, τοὺς δὲ νεανίσκους
παραλαβὼν κατὰ τοὺς ὅρκους εἰσήγαγε πάντας εἰς
τὴν ἀκρόπολιν. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον εὐ- 8
θέως ἐπεισπεσόντων, οἱ μὲν ἐπίλεκτοι τῶν Αἰτωλῶν
ἑάλωσαν, ὁ δ' Ἀγήτας ἐπιγενομένης τῆς ἡμέρας
συνεὶς τὸ γεγονὸς αὖτις ἐπανῆγε τὴν δύναμιν, οὐκ 481.
ἀνοικείῳ πράγματι περιπεπτωκὼς τοῖς πολλάκις ὑφ'
αὐτοῦ πραττομένοις.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Φίλιππος ὁ βασι- 97
λεὺς κατελάβετο Βυλάζωρα, μεγίστην οὖσαν πόλιν
τῆς Παιονίας καὶ λίαν εὐκαίρως κειμένην πρὸς τὰς
εἰσβολὰς τὰς ἀπὸ τῆς Δαρδανικῆς εἰς Μακεδονίαν,
ὥστε διὰ τῆς πράξεως ταύτης σχεδὸν ἀπολελύσθαι
τοῦ φόβου τοῦ κατὰ Δαρδανίους· οὐ γὰρ ἔτι ῥᾴδιον 2
ἦν αὐτοῖς ἐμβαλεῖν εἰς Μακεδονίαν κρατοῦντος Φι-
λίππου τῶν εἰσόδων διὰ τῆς προειρημένης πόλεως.
ἀσφαλισάμενος δὲ ταύτην Χρυσόγονον μὲν ἐξαπέ- 3
στειλε κατὰ σπουδὴν ἐπισυνάξοντα τοὺς ἄνω Μακε-
δόνας, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Βοττίας 4
καὶ τῆς Ἀμφαξίτιδος ἧκεν ἔχων εἰς Ἔδεσσαν. προσ-

δεξάμενος δ' ἐνταῦθα τοὺς μετὰ Χρυσογόνου Μακεδόνας ἐξώρμησε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ παρῆν
5 *ἑκταῖος εἰς Λάρισαν. κατὰ δὲ τὸ συνεχὲς ἐνεργῷ νυκτοπορίᾳ χρησάμενος ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἧκε πρὸς Μελίτειαν, καὶ προσθεὶς τὰς κλιμακίδας τοῖς τείχεσι*
6 *κατεπείραξε τῆς πόλεως. τῷ μὲν οὖν αἰφνιδίῳ καὶ παραδόξῳ κατεπλήξατο τοὺς Μελιταιεῖς, ὥστε ῥᾳδίως ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως· τῷ δὲ παρὰ πολὺ γενέσθαι τὰς κλίμακας ἐλάττους τῆς χρείας διεψεύσθη τῆς*
98 *πράξεως. ἐν ᾧ δὴ γένει μάλιστ' ἄν τις ἐπιτιμήσειε*
522. 2 *τοῖς ἡγουμένοις. εἴτε γάρ τινες μηδεμίαν πρόνοιαν ποιησάμενοι μηδ' ἐκμετρησάμενοι τείχη, κρημνούς, ἕτερα τῶν τοιούτων, δι' ὧν ἐπιβάλλονται ποιεῖσθαι τὴν εἴσοδον, αὐτόθεν ἀσκέπτως παραγίνονται πόλιν καταληψόμενοι, τίς οὐκ ἂν τοῖς τοιούτοις ἐπιτιμή-*
3 *σειεν; εἴτ' ἐκμετρησάμενοι τὸ καθ' αὑτούς, κἄπειτα τὴν κατασκευὴν τῶν κλιμάκων καὶ καθόλου τῶν τοιούτων ὀργάνων, ἃ μικρὰν ἔχοντα τὴν ἀσχολίαν ἐν μεγάλῳ δίδωσι τὴν αὐτῶν πεῖραν, εἰκῇ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις ἐγχειρίζουσι, πῶς οὐκ ἄξιον*
4 *ἐγκαλεῖν; οὐ γάρ ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων πράξεων ἢ ποιῆσαί τι τῶν δεόντων ἢ μηδὲν παθεῖν δεινόν,* 482.
5 *ἀλλ' ἅμα ταῖς ἀποτυχίαις ἕπεται βλάβη κατὰ πολλοὺς τρόπους, κατ' αὐτὸν μὲν τὸν τοῦ πράττειν καιρὸν κίνδυνος περὶ τοὺς ἀρίστους τῶν ἀνδρῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον κατὰ τὰς ἀπολύσεις, ὅταν ἅπαξ κατα-*
6 *φρονηθῶσι. πολλὰ δὲ καὶ λίαν τῶν τοιούτων ἐστὶ παραδείγματα· πλείους γὰρ ἂν εὕροι τις τῶν ἀποτυγχανόντων ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιβολαῖς τοὺς μὲν ἀπολωλότας, τοὺς δ' εἰς τὸν ἔσχατον παραγεγονό-*
7 *τας κίνδυνον, τῶν ἀβλαβῶς ἀπολελυμένων. πρός*

γε μὴν τὸ μέλλον ὁμολογουμένως ἀπιστίας καὶ μῖσος
ἐξεργάζονται καθ' αὑτῶν, ἔτι δὲ φυλακὴν παραγγέλ-
λουσι πᾶσιν· οὐ γὰρ μόνον τοῖς παθοῦσιν, ἀλλὰ καὶ 8
τοῖς συνειδόσι τὸ γεγονὸς τρόπον τινὰ παράγγελμα
δίδοται προσέχειν αὑτοῖς καὶ φυλάττεσθαι. διόπερ 9
οὐδέποτε ταῖς τοιαύταις ἐπινοίαις εἰκῇ χρηστέον τοὺς
ἐπὶ πραγμάτων ταττομένους. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐκ- 10
μετρήσεως καὶ κατασκευῆς τῶν τοιούτων εὐχερὴς
καὶ ἀδιάπτωτος, ἐὰν λαμβάνηται μεθοδικῶς. νῦν 11
μὲν οὖν τὸ συνεχὲς τῆς διηγήσεως ἀποδοτέον· περὶ
δὲ τοῦ τοιούτου γένους πάλιν μεταλαβόντες ἁρμό-
ζοντα καιρὸν καὶ τόπον κατὰ τὴν πραγματείαν πει-
ρασόμεθα συνυποδεικνύειν πῶς ἄν τις ἥκιστα περὶ
τὰς τοιαύτας ἐπιβολὰς ἁμαρτάνοι.

Ὁ δὲ Φίλιππος διαψευσθεὶς τῆς πράξεως, καὶ 99
523. καταστρατοπεδεύσας περὶ τὸν Ἐνιπέα ποταμόν, συν-
ῆγε τὰς παρασκευὰς ἔκ τε τῆς Λαρίσης καὶ τῶν ἄλ-
λων πόλεων, ἃς ἐπεποίητο κατὰ χειμῶνα πρὸς τὴν
πολιορκίαν· ἡ γὰρ ὅλη πρόθεσις ἦν αὐτῷ τῆς στρα- 2
τείας ἐξελεῖν τὰς Φθιώτιδας καλουμένας Θήβας. ἡ 3
δὲ πόλις αὕτη κεῖται μὲν οὐ μακρὰν ἀπὸ τῆς θα-
λάττης, ἀπέχουσα Λαρίσης ὡς τριακοσίους σταδίους,
ἐπίκειται δ' εὐκαίρως τῇ τε Μαγνησίᾳ καὶ τῇ Θετ-
ταλίᾳ, καὶ μάλιστα τῆς μὲν Μαγνησίας τῇ τῶν Δη-
μητριέων χώρᾳ, τῆς δὲ Θετταλίας τῇ τῶν Φαρσα-
λίων καὶ Φεραίων. ἐξ ἧς καὶ τότε, κατεχόντων 4
αὐτὴν τῶν Αἰτωλῶν καὶ συνεχεῖς ποιουμένων τὰς
ἐπιδρομάς, μεγάλα συνέβαινε βλάπτεσθαι τούς τε
Δημητριεῖς καὶ τοὺς Φαρσαλίους, ἔτι δὲ Λαρισαίους· 483.
πολλάκις γὰρ ἐποιοῦντο τὰς καταδρομὰς ἕως ἐπὶ τὸ 5
καλούμενον Ἀμυρικὸν πεδίον. διόπερ ὁ Φίλιππος 6

οὐκ ἐν μικρῷ τιθέμενος μεγάλην ἐποιεῖτο σπουδὴν
7 ὑπὲρ τοῦ κατὰ κράτος ἐξελεῖν αὐτήν. συναχθέντων
δὲ καταπελτῶν μὲν ἑκατὸν πεντήκοντα, πετροβολι-
κῶν δ' ὀργάνων πέντε καὶ εἴκοσι, προσῆλθε ταῖς
Θήβαις, καὶ διελὼν τὸ στρατόπεδον εἰς τρία μέρη
8 διέλαβε τοὺς πέριξ τόπους τῆς πόλεως, καὶ τῷ μὲν
ἑνὶ περὶ τὸ Σκόπιον ἐστρατοπέδευσε, τῷ δ' ἄλλῳ
περὶ τὸ καλούμενον Ἡλιοτρόπιον, τὸ δὲ τρίτον εἶχε
9 κατὰ τὸ τῆς πόλεως ὑπερκείμενον ὄρος, τὰ δὲ με-
ταξὺ τῶν στρατοπέδων τάφρῳ καὶ διπλῷ χάρακι
διαλαβὼν ὠχυρώσατο, πρὸς δὲ καὶ πύργοις ξυλίνοις
ἠσφαλίσατο, κατὰ πλέθρον στήσας αὐτοὺς μετὰ φυ-
10 λακῆς τῆς ἀρκούσης. ἑξῆς δὲ τούτοις τὰς παρα-
σκευὰς ἀθροίσας ὁμοῦ πάσας ἤρξατο προσάγειν τὰ
μηχανήματα πρὸς τὴν ἄκραν.

100 Ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας τρεῖς τὰς πρώτας οὐδὲν
ἠδύνατο προβιβάζειν τῶν ἔργων διὰ τὸ γενναίως καὶ
2 παραβόλως ἀμύνεσθαι τοὺς ἐκ τῆς πόλεως. ἐπειδὴ
δὲ διὰ τὴν συνέχειαν τῶν ἀκροβολισμῶν καὶ τὸ πλῆ-
θος τῶν βελῶν οἱ προκινδυνεύοντες τῶν ἐκ τῆς πό-
524. λεως οἱ μὲν ἔπεσον, οἱ δὲ κατετραυματίσθησαν, τότε
βραχείας ἐνδόσεως γενομένης ἤρξαντο τῶν ὀρυγμά-
3 των οἱ Μακεδόνες. τῇ δὲ συνεχείᾳ, καίπερ ἀντι-
βαίνοντος τοῦ χωρίου, μόλις ἐναταῖοι πρὸς τὸ τεῖχος
4 ἐξίκοντο. μετὰ δὲ ταῦτα ποιούμενοι τὴν ἐργασίαν
ἐκ διαδοχῆς, ὥστε μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς διαλεί-
πειν, ἐν τρισὶν ἡμέραις δύο πλέθρα τοῦ τείχους
5 ὑπώρυξαν καὶ διεστύλωσαν. τῶν δ' ἐρεισμάτων οὐ
δυναμένων ὑποφέρειν τὸ βάρος, ἀλλ' ἐνδόντων, πε-
σεῖν συνέβη τὸ τεῖχος πρὸ τοῦ πῦρ ἐμβαλεῖν τοὺς Μα-
6 κεδόνας. ἐνεργὸν δὲ ποιησαμένων τὴν ἀνακάθαρσιν

τοῦ πτώματος, καὶ παρασκευασαμένων πρὸς τὴν
εἴσοδον καὶ μελλόντων ἤδη βιάζεσθαι, καταπλαγέν-
τες παρέδοσαν οἱ Θηβαῖοι τὴν πόλιν. ὁ δὲ Φίλιπ- 7
πος διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ
τὴν Μαγνησίαν καὶ Θετταλίαν ἀφείλετο τὰς μεγάλας
ὠφελείας τῶν Αἰτωλῶν, ἀπεδείξατο δὲ καὶ ταῖς αὐ- 484.
τοῦ δυνάμεσιν ὅτι δικαίως ἐπανείλετο τοὺς περὶ τὸν
Λεόντιον, ἐθελοκακήσαντας πρότερον ἐν τῇ περὶ
τοὺς Παλαιεῖς πολιορκίᾳ. γενόμενος δὲ κύριος τῶν 8
Θηβῶν τοὺς μὲν ὑπάρχοντας οἰκήτορας ἐξηνδραπο-
δίσατο, Μακεδόνας δ' εἰσοικίσας Φιλίππου τὴν πό-
λιν ἀντὶ Θηβῶν κατωνόμασεν.

Ἤδη δ' αὐτοῦ συντετελεσμένου τὰ κατὰ τὰς Θή- 9
βας, πάλιν ἧκον ὑπὲρ τῶν διαλύσεων παρά τε Χίων
καὶ Ῥοδίων καὶ Βυζαντίων πρέσβεις καὶ παρὰ Πτο-
λεμαίου τοῦ βασιλέως· οἷς παραπλησίους ἀποκρίσεις 10
δοὺς ταῖς πρότερον, καὶ φήσας οὐκ ἀλλότριος εἶναι
διαλύσεως, ἔπεμψε κελεύσας αὐτοὺς πεῖραν λαμβά-
νειν καὶ τῶν Αἰτωλῶν. αὐτὸς δὲ τῆς μὲν διαλύσεως 11
ὠλιγώρει, τοῦ δὲ πράττειν τι τῶν ἑξῆς ἀντείχετο.

Διόπερ ἀκούων τοὺς Σκερδιλαΐδου λέμβους περὶ 101
Μαλέαν λῄζεσθαι καὶ πᾶσι τοῖς ἐμπόροις ὡς πολε-
μίοις χρῆσθαι, παρεσπονδηκέναι δὲ καὶ τῶν ἰδίων
τινὰ πλοίων ἐν Λευκάδι συνορμήσαντα, καταρτίσας 2
δώδεκα μὲν καταφράκτους ναῦς, ὀκτὼ δ' ἀφράκτους,
525. τριάκοντα δ' ἡμιολίους, ἔπλει δι' Εὐρίπου, σπεύ-
δων μὲν καταλαβεῖν καὶ τοὺς Ἰλλυριούς, καθόλου
δὲ μετέωρος ὢν ταῖς ἐπιβολαῖς ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν
Αἰτωλῶν πόλεμον διὰ τὸ μηδέν πω συνειδέναι τῶν
ἐν Ἰταλίᾳ γεγονότων. συνέβαινε δέ, καθ' οὓς και- 3
ροὺς ἐπολιόρκει τὰς Θήβας Φίλιππος, ἡττῆσθαι Ῥω-

*μαίους ὑπ' Ἀννίβου τῇ περὶ Τυρρηνίαν μάχῃ, τὴν
δὲ φήμην ὑπὲρ τῶν γεγονότων μηδέπω προσπεπτω-
4 κέναι τοῖς Ἕλλησιν. ὁ δὲ Φίλιππος, τῶν λέμβων
ὑστερήσας καὶ καθορμισθεὶς πρὸς Κεγχρεαῖς τὰς μὲν
καταφράκτους ναῦς ἐξαπέστειλε, συντάξας περὶ Μα-
λέαν ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν ὡς ἐπ' Αἰγίου καὶ Πα-
τρῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν πλοίων ὑπερισθμίσας ἐν
5 Λεχαίῳ παρήγγελλε πᾶσιν ὁρμεῖν. αὐτὸς δὲ κατὰ
σπουδὴν ἧκε μετὰ φίλων ἐπὶ τὴν τῶν Νεμέων πανή-
6 γυριν εἰς Ἄργος. ἄρτι δ' αὐτοῦ θεωμένου τὸν
ἀγῶνα τὸν γυμνικόν, παρῆν ἐκ Μακεδονίας γραμμα-
τοφόρος διασαφῶν ὅτι λείπονται Ῥωμαῖοι μάχῃ με-* 485.
*7 γάλῃ καὶ κρατεῖ τῶν ὑπαίθρων Ἀννίβας. παραυτίκα
μὲν οὖν Δημητρίῳ τῷ Φαρίῳ μόνῳ τὴν ἐπιστολὴν
8 ἐπέδειξε, σιωπᾶν παρακελευσάμενος· ὃς καὶ λαβό-
μενος τῆς ἀφορμῆς ταύτης τὸν μὲν πρὸς τοὺς Αἰ-
τωλοὺς ᾤετο δεῖν τὴν ταχίστην ἀπορρῖψαι πόλεμον,
ἀντέχεσθαι δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα πραγμάτων
9 ἠξίου καὶ τῆς εἰς Ἰταλίαν διαβάσεως. τὰ μὲν γὰρ
κατὰ τὴν Ἑλλάδα πάντα καὶ νῦν ἤδη ποιεῖν αὐτῷ
τὸ προσταττόμενον ἔφη καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσειν,
Ἀχαιῶν μὲν ἐθελοντὴν εὐνοούντων, Αἰτωλῶν δὲ
καταπεπληγμένων ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς κατὰ
10 τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον· τὴν δ' Ἰταλίαν ἔφη καὶ τὴν
ἐκεῖ διάβασιν ἀρχὴν εἶναι τῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπι-
βολῆς, ἣν οὐδενὶ καθήκειν μᾶλλον ἢ 'κείνῳ τὸν
102 δὲ καιρὸν εἶναι νῦν, ἐπταικότων Ῥωμαίων. τοιού-
τοις δὲ χρησάμενος λόγοις ταχέως παρώρμησε τὸν
526. Φίλιππον, ὡς ἄν, οἶμαι, καὶ νέον βασιλέα καὶ κατὰ
τὰς πράξεις ἐπιτυχῆ καὶ καθόλου τολμηρὸν εἶναι
δοκοῦντα, πρὸς δὲ τούτοις ἐξ οἰκίας ὁρμώμενον*

τοιαύτης, ἢ μάλιστά πως ἀεὶ τῆς τῶν ὅλων ἐλπίδος
ἐφίεται.

Πλὴν ὅ γε Φίλιππος, ὡς εἶπον, τότε μὲν αὐτῷ 2
τῷ Δημητρίῳ τὰ προσπεπτωκότα διὰ τῆς ἐπιστολῆς
ἐδήλωσε, μετὰ δὲ ταῦτα συνῆγε τοὺς φίλους καὶ
διαβούλιον ἀνεδίδου περὶ τῆς πρὸς Αἰτωλοὺς δια-
λύσεως. ὄντων δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν Ἄρατον οὐκ 3
ἀλλοτρίων διεξαγωγῆς τῷ δοκεῖν ὑπερδεξίους ὄντας
τῷ πολέμῳ ποιεῖσθαι τὴν διάλυσιν, οὕτως ὁ βασι- 4
λεύς, οὐδὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἔτι προσδεξάμενος τοὺς
κοινῇ πράττοντας τὰ περὶ τὰς διαλύσεις, παραχρῆμα
Κλεόνικον μὲν τὸν Ναυπάκτιον πρὸς τοὺς Αἰτω-
λοὺς διεπέμψατο — κατέλαβε γὰρ ἔτι τοῦτον ἐκ 5
τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιμένοντα τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύν-
οδον — αὐτὸς δὲ παραλαβὼν ἐκ Κορίνθου τὰς ναῦς
καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν ἧκεν ἔχων εἰς Αἴγιον. καὶ 6
προελθὼν ἐπὶ Λασιῶνα καὶ τὸν ἐν τοῖς Περιππίοις
πύργον παραλαβών, καὶ συνυποκριθεὶς ὡς ἐμβαλῶν 486.
εἰς τὴν Ἠλείαν, τοῦ μὴ δοκεῖν λίαν ἕτοιμος εἶναι
πρὸς τὴν τοῦ πολέμου κατάλυσιν, μετὰ ταῦτα δὶς 7
ἢ τρὶς ἀνακάμψαντος τοῦ Κλεονίκου, δεομένων τῶν
Αἰτωλῶν εἰς λόγους σφίσι συνελθεῖν ἐπήκουσε, καὶ 8
πάντ᾽ ἀφεὶς τὰ τοῦ πολέμου πρὸς μὲν τὰς συμμα-
χίδας πόλεις γραμματοφόρους ἐξαπέστειλε, παρα-
καλῶν πέμπειν τοὺς συνεδρεύσοντας καὶ μεθέξοντας
τῆς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων κοινολογίας, αὐτὸς δὲ δια- 9
βὰς μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ καταστρατοπεδεύσας περὶ
Πάνορμον, ὃς ἔστι μὲν τῆς Πελοποννήσου λιμήν,
κεῖται δὲ καταντικρὺ τῆς τῶν Ναυπακτίων πόλεως,
ἀνέμενε τοὺς τῶν συμμάχων συνέδρους. κατὰ δὲ 10
τὸν καιρὸν τοῦτον, καθ᾽ ὃν ἔδει συναθροίζεσθαι

τοὺς προειρημένους, πλεύσας εἰς Ζάκυνθον δι' αὑ-
τοῦ κατεστήσατο τὰ κατὰ τὴν νῆσον, καὶ παρῆν
103 αὖθις ἀναπλέων. ἤδη δὲ καὶ τῶν συνέδρων ἠθροι-
527. σμένων, ἐξέπεμψε πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς Ἄρατον καὶ
2 Ταυρίωνα καί τινας τῶν ἡκόντων ἅμα τούτοις. οἳ
καὶ συμμίξαντες τοῖς Αἰτωλοῖς πανδημεὶ συνηθροι-
σμένοις ἐν Ναυπάκτῳ, βραχέα διαλεχθέντες καὶ θεω-
ροῦντες αὐτῶν τὴν ὁρμὴν τὴν πρὸς τὰς διαλύσεις,
ἔπλεον ἐξ ὑποστροφῆς πρὸς τὸν Φίλιππον χάριν τοῦ
3 διασαφῆσαι περὶ τούτων. οἱ δ' Αἰτωλοί, σπεύδοντες
διαλύσασθαι τὸν πόλεμον, ἐξαπέστελλον ἅμα τούτοις
πρέσβεις πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀξιοῦντες παραγενέ-
σθαι μετὰ τῆς δυνάμεως πρὸς σφᾶς, ἵνα τῆς κοινο-
λογίας ἐκ χειρὸς γινομένης τύχῃ τὰ πράγματα τῆς
4 ἁρμοζούσης διεξαγωγῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς (παρ)ορμη-
θεὶς τοῖς παρακαλουμένοις διέπλευσε μετὰ τῆς δυνά-
μεως πρὸς τὰ λεγόμενα Κοῖλα τῆς Ναυπακτίας, ἃ
5 τῆς πόλεως εἴκοσι μάλιστα σταδίους ἀφέστηκε· στρα-
τοπεδεύσας δὲ καὶ περιλαβὼν χάρακι τὰς νῆας καὶ
τὴν παρεμβολήν, ἔμενε προσανέχων τὸν καιρὸν τῆς
6 ἐντεύξεως. οἱ δ' Αἰτωλοὶ χωρὶς τῶν ὅπλων ἧκον
πανδημεί, καὶ διασχόντες ὡς δύο στάδια τῆς Φι-
λίππου παρεμβολῆς διεπέμποντο καὶ διελέγοντο περὶ
7 τῶν ἐνεστώτων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ βασιλεὺς
πάντας ἐξέπεμπε τοὺς ἥκοντας παρὰ τῶν συμμάχων,
κελεύσας ἐπὶ τούτοις προτείνειν τὴν εἰρήνην τοῖς 487.
8 Αἰτωλοῖς, ὥστ' ἔχειν ἀμφοτέρους ἃ νῦν ἔχουσι· δεξα-
μένων δὲ τῶν Αἰτωλῶν ἑτοίμως, τὸ λοιπὸν ἤδη περὶ
τῶν κατὰ μέρος συνεχεῖς ἐγίνοντο διαποστολαὶ πρὸς
ἀλλήλους, ὧν τὰς μὲν πλείους παρήσομεν διὰ τὸ
9 μηδὲν ἔχειν ἄξιον μνήμης, τῆς δ' Ἀγελάου τοῦ

Ναυπακτίου παραινέσεως ποιησόμεθα μνήμην, ᾗ
κατὰ τὴν πρώτην ἔντευξιν ἐχρήσατο πρός τε τὸν
βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας συμμάχους. ὃς ἔφη δεῖν 104
μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀλλή-
λοις, ἀλλὰ μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς, εἰ λέ-
528. γοντες ἓν καὶ ταὐτὸ πάντες καὶ συμπλέκοντες τὰς
χεῖρας, καθάπερ οἱ τοὺς ποταμοὺς διαβαίνοντες, δύ-
ναιντο τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους ἀποτριβόμενοι
συσσῴζειν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. οὐ μὴν 2
ἀλλ' εἰ τὸ παράπαν τοῦτο μὴ δυνατόν, κατά γε τὸ
παρὸν ἠξίου συμφρονεῖν καὶ φυλάττεσθαι, προϊδο-
μένους τὸ βάρος τῶν στρατοπέδων καὶ τὸ μέγεθος
τοῦ συνεστῶτος πρὸς ταῖς δύσεσι πολέμου· δῆλον 3
γὰρ εἶναι παντὶ τῷ καὶ μετρίως περὶ τὰ κοινὰ
σπουδάζοντι καὶ νῦν, ὡς ἐάν τε Καρχηδόνιοι Ῥω-
μαίων ἐάν τε Ῥωμαῖοι Καρχηδονίων περιγένωνται
τῷ πολέμῳ, διότι κατ' οὐδένα τρόπον εἰκός ἐστι
τοὺς κρατήσαντας ἐπὶ ταῖς Ἰταλιωτῶν καὶ Σικελιω-
τῶν μεῖναι δυναστείαις, ἥξειν δὲ καὶ διατείνειν τὰς
ἐπιβολὰς καὶ δυνάμεις αὐτῶν πέρα τοῦ δέοντος.
διόπερ ἠξίου πάντας μὲν φυλάξασθαι τὸν καιρόν, 4
μάλιστα δὲ Φίλιππον. εἶναι δὲ φυλακήν, ἐὰν ἀφέ- 5
μενος τοῦ καταφθείρειν τοὺς Ἕλληνας καὶ ποιεῖν
εὐχειρώτους τοῖς ἐπιβαλλομένοις κατὰ τοὐναντίον
ὡς ὑπὲρ ἰδίου σώματος βουλεύηται, καὶ καθόλου
πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος μερῶν ὡς οἰκείων καὶ
προσηκόντων αὐτῷ ποιῆται πρόνοιαν· τοῦτον γὰρ 6
τὸν τρόπον χρωμένου τοῖς πράγμασι τοὺς μὲν Ἕλ-
ληνας εὔνους ὑπάρχειν αὐτῷ καὶ βεβαίους συναγω-
νιστὰς πρὸς τὰς ἐπιβολάς, τοὺς δ' ἔξωθεν ἧττον ἐπι-
βουλεύσειν αὐτοῦ τῇ δυναστείᾳ, καταπεπληγμένους

7 τὴν τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτὸν πίστιν. εἰ δὲ πραγ- 488.
μάτων ὀρέγεται, πρὸς τὰς δύσεις βλέπειν αὐτὸν ἠξίου
καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ συνεστῶσι πολέμοις προσέχειν
τὸν νοῦν, ἵνα γενόμενος ἔφεδρος ἔμφρων πειραθῇ
σὺν καιρῷ τῆς τῶν ὅλων ἀντιποιήσασθαι δυναστείας.
8 εἶναι δὲ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν οὐκ ἀλλότριον τῆς
9 ἐλπίδος ταύτης. τὰς δὲ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφο-
ρὰς καὶ τοὺς πολέμους εἰς τὰς ἀναπαύσεις αὐτὸν
529. ὑπερτίθεσθαι παρεκάλει, καὶ μάλιστα σπουδάζειν
περὶ τούτου τοῦ μέρους, ἵν᾽ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν, ὅταν
βούληται, καὶ διαλύεσθαι καὶ πολεμεῖν πρὸς αὐτούς·
10 ὡς ἐὰν ἅπαξ τὰ προφαινόμενα νῦν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας
νέφη προσδέξηται τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἐπι-
στῆναι, καὶ λίαν ἀγωνιᾶν ἔφη μὴ τὰς ἀνοχὰς καὶ
τοὺς πολέμους καὶ καθόλου τὰς παιδιάς, ἃς νῦν
παίζομεν πρὸς ἀλλήλους, ἐκκοπῆναι συμβῇ πάντων
11 ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε κἂν εὔξασθαι τοῖς θεοῖς
ὑπάρχειν ἡμῖν τὴν ἐξουσίαν ταύτην, καὶ πολεμεῖν
ὅταν βουλώμεθα καὶ διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ
καθόλου κυρίους εἶναι τῶν ἐν αὑτοῖς ἀμφισβητου-
μένων.

105 Ὁ μὲν οὖν Ἀγέλαος τοιαῦτα διαλεχθεὶς πάντας
μὲν παρώρμησε τοὺς συμμάχους πρὸς τὰς διαλύσεις,
μάλιστα δὲ τὸν Φίλιππον, οἰκείοις χρησάμενος λό-
γοις πρὸς τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τὴν ἤδη προκατεσκευα-
2 σμένην ὑπὸ τῶν τοῦ Δημητρίου παραινέσεων. διόπερ
ἀνθομολογησάμενοι πρὸς σφᾶς ὑπὲρ τῶν κατὰ μέ-
ρος, καὶ κυρώσαντες τὰς διαλύσεις, ἐχωρίσθησαν,
κατάγοντες εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας εἰρήνην
ἀντὶ πολέμου.

3 Ταῦτα δὲ πάντα συνέβη γενέσθαι κατὰ τὸν τρίτον

ἐνιαυτὸν τῆς ἑκατοστῆς καὶ τετταρακοστῆς ὀλυμπιά-
δος, λέγω δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων περὶ Τυρρηνίαν
μάχην καὶ τὴν Ἀντιόχου περὶ Κοίλην Συρίαν, ἔτι
δὲ τὰς Ἀχαιῶν καὶ Φιλίππου πρὸς Αἰτωλοὺς δια-
λύσεις.

Τὰς μὲν οὖν Ἑλληνικὰς καὶ τὰς Ἰταλικάς, ἔτι 4
δὲ τὰς Λιβυκὰς πράξεις, οὗτος ὁ καιρὸς καὶ τοῦτο
τὸ διαβούλιον συνέπλεξε πρῶτον· οὐ γὰρ ἔτι Φί- 5 489.
λιππος οὐδ' οἱ τῶν Ἑλλήνων προεστῶτες ἄρχοντες
πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πράξεις ποιούμενοι τὰς
ἀναφορὰς οὔτε τοὺς πολέμους οὔτε τὰς διαλύσεις
ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ἤδη πάντες πρὸς
530. τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ σκοποὺς ἀπέβλεπον. ταχέως δὲ καὶ 6
πρὸς τοὺς νησιώτας καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦν-
τας τὸ παραπλήσιον συνέβη γενέσθαι· καὶ γὰρ οἱ 7
Φιλίππῳ δυσαρεστούμενοι καί τινες τῶν Ἀττάλῳ
διαφερομένων οὐκέτι πρὸς Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον
οὐδὲ πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὰς ἀνατολὰς ἔνευον,
ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἀπὸ τούτων τῶν καιρῶν ἔβλε-
πον, καὶ τινὲς μὲν πρὸς Καρχηδονίους, οἱ δὲ πρὸς
Ῥωμαίους ἐπρέσβευον, ὁμοίως δὲ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸς 8
τοὺς Ἕλληνας, δεδιότες τὴν τοῦ Φιλίππου τόλμαν
καὶ προορώμενοι μὴ συνεπίθηται τοῖς τότε περιε-
στῶσιν αὐτοὺς καιροῖς. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν 9
ἐξ ἀρχῆς ὑπόσχεσιν σαφῶς, οἶμαι, δεδείχαμεν πότε
καὶ πῶς καὶ δι' ἃς αἰτίας αἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πρά-
ξεις συνεπλάκησαν ταῖς Ἰταλικαῖς καὶ Λιβυκαῖς, λοι- 10
πὸν κατὰ τὸ συνεχὲς ποιησάμενοι τὴν διήγησιν ὑπὲρ
τῶν Ἑλληνικῶν ἕως εἰς τοὺς καιρούς, ἐν οἷς Ῥω-
μαῖοι τὴν περὶ Κάνναν μάχην ἡττήθησαν, ἐφ' ἣν
τῶν Ἰταλικῶν πράξεων τὴν καταστροφὴν ἐποιησά-

*μεθα, καὶ ταύτην τὴν βύβλον ἀφοριοῦμεν, ἐξισώ-
σαντες τοῖς προειρημένοις καιροῖς.*

106 *Ἀχαιοὶ μὲν οὖν ὡς θᾶττον ἀπέθεντο τὸν πόλε-
μον, στρατηγὸν αὐτῶν ἑλόμενοι Τιμόξενον, ἀναχω-
ρήσαντες εἰς τὰ σφέτερα νόμιμα καὶ τὰς διαγωγάς,
2 ἅμ' Ἀχαιοῖς δ' [καὶ] αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ Πε-
λοπόννησον, ἀνεκτῶντο μὲν τοὺς ἰδίους (βίους), ἐθε-
ράπευον δὲ τὴν χώραν, ἀνενεοῦντο δὲ τὰς πατρίους
θυσίας καὶ πανηγύρεις καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τοὺς
3 θεοὺς παρ' ἑκάστοις ὑπάρχοντα νόμιμα. σχεδὸν γὰρ
ὡς ἂν εἰ λήθην συνέβαινε γεγονέναι παρὰ τοῖς
πλείστοις περὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τὴν συνέχειαν τῶν
4 προγεγονότων πολέμων. οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἀεί ποτε* **490.**
*Πελοποννήσιοι, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἰκειότατα
πρὸς τὸν ἥμερον καὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον (ἔχον-*
581. *τες), ἥκιστα πάντων ἀπολελαύκασιν αὐτοῦ κατά γε
τοὺς ἀνώτερον χρόνους, μᾶλλον δέ πως κατὰ τὸν
Εὐριπίδην ἦσαν ἀεὶ πρασίμοχθοί τινες καὶ οὔποτε
5 ἥσυχοι δορί. τοῦτο δέ μοι δοκοῦσι πάσχειν εἰκό-
τως· ἅπαντες γὰρ ἡγεμονικοὶ καὶ φιλελεύθεροι ταῖς
φύσεσι μάχονται συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους, ἀπαραχω-
6 ρήτως διακείμενοι περὶ τῶν πρωτείων. Ἀθηναῖοι
δὲ τῶν ἐκ Μακεδονίας φόβων ἀπελέλυντο καὶ τὴν
7 ἐλευθερίαν ἔχειν ἐδόκουν ἤδη βεβαίως, χρώμενοι δὲ
προστάταις Εὐρυκλείδᾳ καὶ Μικίωνι τῶν μὲν ἄλλων
Ἑλληνικῶν πράξεων οὐδ' ὁποίας μετεῖχον, ἀκολου-
θοῦντες δὲ τῇ τῶν προεστώτων αἱρέσει καὶ ταῖς
τούτων ὁρμαῖς εἰς πάντας τοὺς βασιλεῖς ἐξεκέχυντο,
8 καὶ μάλιστα τούτων εἰς Πτολεμαῖον, καὶ πᾶν γένος
ὑπέμενον ψηφισμάτων καὶ κηρυγμάτων, βραχύν τινα
λόγον ποιούμενοι τοῦ καθήκοντος διὰ τὴν τῶν προ-*

εστώτων ἀκρισίαν. Πτολεμαίῳ γε μὴν εὐθέως ἀπὸ 107
τούτων τῶν καιρῶν συνέβαινε γίνεσθαι τὸν πρὸς
τοὺς Αἰγυπτίους πόλεμον. ὁ γὰρ προειρημένος βα- 2
σιλεὺς καθοπλίσας τοὺς Αἰγυπτίους ἐπὶ τὸν πρὸς
Ἀντίοχον πόλεμον πρὸς μὲν τὸ παρὸν ἐνδεχομένως
ἐβουλεύσατο, τοῦ δὲ μέλλοντος ἠστόχησε· φρονημα- 3
τισθέντες γὰρ ἐκ τοῦ περὶ Ῥαφίαν προτερήματος,
οὐκέτι τὸ προστεττόμενον οἷοί τ' ἦσαν ὑπομένειν,
ἀλλ' ἐζήτουν ἡγεμόνα καὶ πρόσωπον, ὡς ἱκανοὶ βοη-
θεῖν ὄντες αὑτοῖς. ὃ καὶ τέλος ἐποίησαν οὐ μετὰ
πολὺν χρόνον. Ἀντίοχος δὲ μεγάλῃ παρασκευῇ χρη- 4
σάμενος ἐν τῷ χειμῶνι, μετὰ ταῦτα τῆς θερείας
ἐπιγενομένης ὑπερέβαλε τὸν Ταῦρον, καὶ συνθέμενος
πρὸς Ἄτταλον τὸν βασιλέα κοινοπραγίαν ἐνίστατο
τὸν πρὸς Ἀχαιὸν πόλεμον. Αἰτωλοὶ δὲ παραυτὰ 5
μὲν εὐδοκοῦντες τῇ γενομένῃ διαλύσει πρὸς τοὺς
532. Ἀχαιούς, ὡς ἂν μὴ κατὰ γνώμην αὐτοῖς τοῦ πολέ-
μου προκεχωρηκότος — διὸ καὶ στρατηγὸν Ἀγέλαον 491.
εἵλοντο τὸν Ναυπάκτιον, δοκοῦντα πλεῖστα συμβε-
βλῆσθαι πρὸς τὰς διαλύσεις — οὐδένα χρόνον δια- 6
λιπόντες δυσηρέστουν καὶ κατεμέμφοντο τὸν Ἀγέ-
λαον ὡς ὑποτετμημένον πάσας αὐτῶν τὰς ἔξωθεν
ὠφελείας καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας, διὰ τὸ μὴ
πρός τινάς, πρὸς πάντας δὲ τοὺς Ἕλληνας πεποιῆ-
σθαι τὴν εἰρήνην. ὁ δὲ προειρημένος ἀνὴρ ὑπο- 7
φέρων τὴν προειρημένην τοιαύτην ἀλογίαν καὶ μέμ-
ψιν παρακατεῖχε τὰς ὁρμὰς αὐτῶν· διὸ καὶ καρτερεῖν
οὗτοι μὲν ἠναγκάζοντο παρὰ φύσιν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος, ἀνακομισθεὶς κατὰ θά- 108
λατταν ἀπὸ τῶν διαλύσεων εἰς Μακεδονίαν, καὶ
καταλαβὼν τὸν Σκερδιλαΐδαν ἐπὶ τῇ προφάσει τῶν

*προσοφειλομένων χρημάτων, πρὸς ἃ καὶ τὰ περὶ
τὴν Λευκάδα πλοῖα παρεσπόνδησε, καὶ τότε τῆς μὲν
Πελαγονίας πόλισμα διηρπακότα τὸ προσαγορευό-
2 μενον Πισσαῖον, τῆς δὲ Δασσαρήτιδος προσηγμένον
πόλεις, τὰς μὲν φόβῳ, τὰς δ' ἐπαγγελίαις, Ἀντιπά-
τρειαν, Χρυσονδύωνα, Γερτοῦντα, πολλὴν δὲ καὶ
τῆς συνορούσης τούτοις Μακεδονίας ἐπιδεδραμη-
3 κότα, παραυτίκα μὲν ὥρμησε μετὰ τῆς δυνάμεως,
ὡς ἀνακτήσασθαι σπουδάζων τὰς ἀφεστηκυίας πό-
4 λεις, καθόλου δ' ἔκρινε πολεμεῖν πρὸς τὸν Σκερδι-
λαΐδαν, νομίζων ἀναγκαιότατον εἶναι παρευτρεπίσα-
σθαι τὰ κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα πρός τε τὰς ἄλλας
ἐπιβολὰς καὶ μάλιστα πρὸς τὴν εἰς Ἰταλίαν διάβα-
5 σιν. ὁ γὰρ Δημήτριος οὕτως ἐξέκαιε τὴν ἐλπίδα καὶ
τὴν ἐπιβολὴν τῷ βασιλεῖ ταύτην συνεχῶς, ὥστε
κατὰ τοὺς ὕπνους τὸν Φίλιππον ταῦτ' ὀνειρώττειν
6 καὶ περὶ ταύτας εἶναι τὰς πράξεις. ἐποίει δὲ ταῦτα
Δημήτριος οὐ Φιλίππου χάριν — τούτῳ μὲν γὰρ
τρίτην ἴσως ἐν τούτοις ἔνεμε μερίδα — μᾶλλον δὲ
τῆς πρὸς Ῥωμαίους δυσμενείας, τὸ δὲ πλεῖστον ἕνε-
538. 7 κεν αὑτοῦ καὶ τῶν ἰδίων ἐλπίδων· μόνως γὰρ οὕ-
τως ἐπέπειστο τὴν ἐν τῷ Φάρῳ δυναστείαν κατα-
8 κτήσασθαι πάλιν. πλὴν ὅ γε Φίλιππος στρατεύσας
ἀνεκτήσατο μὲν τὰς προειρημένας πόλεις, κατελάβετο* 492.
*δὲ τῆς μὲν Δασσαρήτιδος Κρεώνιον καὶ Γεροῦντα,
τῶν δὲ περὶ τὴν Λυχνιδίαν λίμνην Ἐγχελᾶνας, Κέ-
ρακα, Σατίωνα, Βοιούς, τῆς δὲ Καλοικίνων χώρας
Βαντίαν, ἔτι δὲ τῶν καλουμένων Πισαντίνων Ὀρ-
9 γησσόν. ἐπιτελεσάμενος δὲ ταῦτα διαφῆκε τὰς δυ-
νάμεις εἰς παραχειμασίαν. ἦν δ' ὁ χειμὼν οὗτος,
καθ' ὃν Ἀννίβας, πεπορθηκὼς τοὺς ἐπιφανεστάτους*

τόπους τῆς Ἰταλίας ἔμελλε περὶ τὸ Γερούνιον τῆς
Δαυνίας ποιεῖσθαι τὴν παραχειμασίαν. Ῥωμαῖοι δὲ 10
τότε κατέστησαν στρατηγοὺς αὐτῶν Γάιον Τερέντιον
καὶ Λεύκιον Αἰμίλιον.

Φίλιππος δὲ κατὰ τὴν παραχειμασίαν ἀναλογι- 109
ζόμενος ὅτι πρὸς τὰς ἐπιβολὰς αὐτοῦ χρεία πλοίων
ἐστὶ καὶ τῆς κατὰ θάλατταν ὑπηρεσίας, καὶ ταύτης
οὐχ ὡς πρὸς ναυμαχίαν — τοῦτο μὲν γὰρ οὐδ' ἂν 2
ἤλπισε δυνατὸς εἶναι, Ῥωμαίοις διαναυμαχεῖν —
ἀλλὰ μᾶλλον ἕως τοῦ παρακομίζειν στρατιώτας καὶ
θᾶττον διαίρειν οὗ πρόθοιτο καὶ παραδόξως ἐπι-
φαίνεσθαι τοῖς πολεμίοις· διόπερ ὑπολαβὼν ἀρίστην 3
εἶναι πρὸς ταῦτα τὴν τῶν Ἰλλυριῶν ναυπηγίαν ἑκα-
τὸν ἐπεβάλετο λέμβους κατασκευάζειν, σχεδὸν πρῶ-
τος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλέων. καταρτίσας δὲ 4
τούτους συνῆγε τὰς δυνάμεις ἀρχομένης θερείας,
καὶ βραχέα προσασκήσας τοὺς Μακεδόνας ἐν ταῖς
εἰρεσίαις ἀνήχθη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Ἀν- 5
τίοχος μὲν ὑπερέβαλε τὸν Ταῦρον, Φίλιππος δὲ
ποιησάμενος τὸν πλοῦν δι' Εὐρίπου καὶ [τοῦ] περὶ
Μαλέαν ἧκε πρὸς τοὺς περὶ Κεφαλληνίαν καὶ Λευ-
534. κάδα τόπους, ἐν οἷς καθορμισθεὶς ἐκαραδόκει πολυ-
πραγμονῶν τὸν τῶν Ῥωμαίων στόλον. πυνθανόμε- 6
νος δὲ περὶ τὸ Λιλύβαιον αὐτοὺς ὁρμεῖν, θαρρήσας
ἀνήχθη, καὶ προῆγε ποιούμενος τὸν πλοῦν ὡς ἐπ'
Ἀπολλωνίας. ἤδη δὲ συνεγγίζοντος αὐτοῦ τοῖς περὶ 110
τὸν Ἀῷον ποταμὸν τόποις, ὃς ῥεῖ παρὰ τὴν τῶν
Ἀπολλωνιατῶν πόλιν, ἐμπίπτει πανικὸν παραπλήσιον
τοῖς γινομένοις ἐπὶ τῶν πεζικῶν στρατοπέδων. τῶν 2
γὰρ ἐπὶ τῆς οὐραγίας πλεόντων τινὲς λέμβοι, καθορ- 493.
μισθέντες εἰς τὴν νῆσον, ἣ καλεῖται μὲν Σάσων,

κεῖται δὲ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τὴν εἰς τὸν Ἰόνιον
πόρον, ἧκον ὑπὸ νύκτα πρὸς τὸν Φίλιππον, φάσκον-
τες συνωρμηκέναι τινὰς αὐτοῖς πλέοντας ἀπὸ πορθ-
3 μοῦ, τούτους δ' ἀπαγγέλλειν, ὅτι καταλείποιεν ἐν
Ῥηγίῳ πεντήρεις Ῥωμαϊκὰς πλεούσας ἐπ' Ἀπολλω-
4 νίας καὶ πρὸς Σκερδιλαΐδαν. ὁ δὲ Φίλιππος, ὑπο-
λαβὼν ὅσον οὔπω τὸν στόλον ἐπ' αὐτὸν παρεῖναι,
περίφοβος γενόμενος καὶ ταχέως ἀνασπάσας τὰς ἀγ-
5 κύρας αὖτις εἰς τοὐπίσω παρήγγειλε πλεῖν. οὐδενὶ
δὲ κόσμῳ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγὴν καὶ τὸν ἀνά-
πλουν δευτεραῖος εἰς Κεφαλληνίαν κατῆρε, συνεχῶς
6 ἡμέραν καὶ νύκτα τὸν πλοῦν ποιούμενος. βραχὺ δέ
τι θαρρήσας ἐνταῦθα κατέμεινε, ποιῶν ἔμφασιν ὡς
ἐπί τινας τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πράξεων ἐπεστρο-
7 φώς. συνέβη δὲ ψευδῶς γενέσθαι τὸν ὅλον φόβον
8 περὶ αὐτόν. ὁ γὰρ Σκερδιλαΐδας, ἀκούων κατὰ χει-
μῶνα λέμβους ναυπηγεῖσθαι τὸν Φίλιππον πλείους,
καὶ προσδοκῶν αὐτοῦ τὴν κατὰ θάλατταν παρου-
σίαν, διεπέμπετο πρὸς τοὺς Ῥωμαίους διασαφῶν
9 ταῦτα καὶ παρακαλῶν βοηθεῖν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δεκα-
ναΐαν ἀπὸ τοῦ περὶ τὸ Λιλύβαιον ἐξαπέστειλαν στό-
535. 10 λου, ταύτην τὴν περὶ τὸ Ῥήγιον ὀφθεῖσαν· ἣν Φί-
λιππος εἰ μὴ πτοηθεὶς ἀλόγως ἔφυγε, τῶν περὶ τὴν
Ἰλλυρίδα πράξεων μάλιστ' ἂν τότε καθίκετο διὰ τὸ
τοὺς Ῥωμαίους πάσαις ταῖς ἐπινοίαις καὶ παρασκευαῖς
περὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ τὴν περὶ Κάνναν μάχην γίνε-
σθαι, τῶν τε πλοίων ἐκ τοῦ κατὰ λόγον ἐγκρατὴς
11 ἂν ἐγεγόνει. νῦν δὲ διαταραχθεὶς ὑπὸ τῆς προσαγ-
γελίας ἀβλαβῆ μέν, οὐκ εὐσχήμονα δ' ἐποιήσατο τὴν
ἀναχώρησιν εἰς Μακεδονίαν.

111 Ἐπράχθη δέ τι κατὰ τούτους τοὺς χρόνους καὶ

Προυσίᾳ μνήμης ἄξιον. τῶν γὰρ Γαλατῶν, οὓς διε- 2
βίβασεν ἐκ τῆς Εὐρώπης ὁ βασιλεὺς Ἄτταλος εἰς
τὸν πρὸς Ἀχαιὸν πόλεμον διὰ τὴν ἐπ' ἀνδρείᾳ δό-
ξαν, τούτων χωρισθέντων τοῦ προειρημένου βασι- 494.
λέως διὰ τὰς ἄρτι ῥηθείσας ὑποψίας καὶ πορθούντων
μετὰ πολλῆς ἀσελγείας καὶ βίας τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ
πόλεις, τὸ δὲ τελευταῖον καὶ πολιορκεῖν τοὺς Ἰλιεῖς
ἐπιβαλομένων, ἐγένετο μέν τις οὐκ ἀγεννὴς περὶ 3
ταῦτα πρᾶξις καὶ ὑπὸ τῶν τὴν Τρῳάδα κατοικούν-
των Ἀλεξάνδρειαν· Θεμίστην γὰρ ἐξαποστείλαντες 4
μετ' ἀνδρῶν τετρακισχιλίων ἔλυσαν μὲν τὴν Ἰλιέων
πολιορκίαν, ἐξέβαλον δ' ἐκ πάσης τῆς Τρῳάδος τοὺς
Γαλάτας, ἐμποδίζοντες ταῖς χορηγίαις καὶ διαλυμαι-
νόμενοι τὰς ἐπιβολὰς αὐτῶν. οἱ δὲ Γαλάται κατα- 5
σχόντες τὴν Ἀρίσβαν καλουμένην ἐν τῇ τῶν Ἀβυ-
δηνῶν χώρᾳ, λοιπὸν ἐπεβούλευον καὶ προσεπολέμουν
ταῖς περὶ τούτους τοὺς τόπους ἐκτισμέναις πόλεσιν.
ἐφ' οὓς στρατεύσας μετὰ δυνάμεως Προυσίας καὶ 6
παραταξάμενος τοὺς μὲν ἄνδρας κατ' αὐτὸν τὸν κίν-
δυνον ἐν χερῶν νόμῳ διέφθειρε, τὰ δὲ τέκνα σχε-
δὸν ἅπαντα καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐν τῇ παρεμ-
βολῇ κατέσφαξε, τὴν δ' ἀποσκευὴν ἐφῆκε διαρπάσαι
536. *τοῖς ἠγωνισμένοις. πράξας δὲ ταῦτα μεγάλου μὲν* 7
ἀπέλυσε φόβου καὶ κινδύνου τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντου
πόλεις, καλὸν δὲ παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις
ἀπέλιπε τοῦ μὴ ῥᾳδίαν ποιεῖσθαι τοὺς ἐκ τῆς Εὐ-
ρώπης βαρβάρους τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν ἐν 8
τούτοις ἦν. τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν τῆς περὶ Κάν-
ναν μάχης ἐπιτελεσθείσης τὰ πλεῖστα μετετίθετο πρὸς
τοὺς Καρχηδονίους, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων

9 ἡμῖν δεδήλωται. ἡμεῖς δὲ νῦν μὲν ἐπὶ τούτων τῶν καιρῶν τῆς διηγήσεως λήξομεν, ἐπεὶ διεληλύθαμεν ἃς περιέσχε τῶν τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πράξεων ἡ τετταρακοστὴ τῶν ὀλυμπιάδων
10 πρὸς ταῖς ἑκατόν· ἐν δὲ τῇ μετὰ ταῦτα βύβλῳ, βραχέα προσαναμνήσαντες τῆς [ἐν ταύτῃ τῇ βύβλῳ] προκατασκευῆς, ἐπὶ τὸν περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας λόγον ἐπάνιμεν κατὰ τὴν ἐν ἀρχαῖς ὑπόσχεσιν.

FRAGMENTA LIBRI VI.

I. EX PROOEMIO.

Στήσαντες δ' ἐπὶ τούτων ⟨quae sunt V, 111⟩ τὴν 1
διήγησιν τὸν ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας συστησό-
μεθα λόγον, ᾧ κατὰ τὸ συνεχὲς ὑποδείξομεν ὅτι μέ- 2
γιστα συνεβάλετ' αὐτοῖς ἡ τοῦ πολιτεύματος ἰδιότης
πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνακτήσασθαι τὴν Ἰταλιωτῶν καὶ
Σικελιωτῶν δυναστείαν, ἔτι δὲ τὴν Ἰβήρων προσλα-
βεῖν καὶ Κελτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον καὶ πρὸς 3
τὸ κρατήσαντας τῷ πολέμῳ Καρχηδονίων ἔννοιαν
σχεῖν τῆς τῶν ὅλων ἐπιβολῆς. [Polyb. III, 2, 6].

Ὅταν δὲ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις τὰς κατὰ τὴν 4
αὐτὴν ὀλυμπιάδα γενομένας ⟨Ol. 140⟩ διεξιόντες ἐπι-
στῶμεν τοῖς καιροῖς τούτοις, τότ' ἤδη προθέμενοι
ψιλῶς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ποιη-
σόμεθα λόγον, νομίζοντες οὐ μόνον πρὸς τὴν τῆς 5
ἱστορίας σύνταξιν οἰκείαν εἶναι τὴν περὶ αὐτῆς ἐξή-
γησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῶν πολιτευμάτων διορ-
θώσεις καὶ κατασκευὰς μεγάλα συμβάλλεσθαι τοῖς
φιλομαθοῦσι καὶ πραγματικοῖς τῶν ἀνδρῶν [Idem
III, 118, 11].

Καὶ τί δήποτ' ἔστι τὸ αἴτιον, ἀπορήσαι τις ἄν, 6
ὅτι κεκρατηκότες ⟨οἱ Ῥωμαῖοι⟩ τῶν ὅλων καὶ πολ-
λαπλασίαν ἔχοντες ὑπεροχὴν νῦν ἢ πρόσθεν οὔτ'

ἂν πληρῶσαι τοσαύτας ναῦς οὔτ' ἀναπλεῦσαι τηλι-
7 κούτοις στόλοις δυνηθεῖεν; οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν
ταύτης τῆς ἀπορίας σαφῶς ἐξέσται τὰς αἰτίας κατα-
νοεῖν, ὅταν ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν τῆς πολιτείας
ἔλθωμεν. [Idem I, 64, 1].

8 Ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ μέρους ⟨rei militaris partes
quasdam attigerat⟩ εἴρηται πρότερον ἡμῖν διὰ πλειό-
νων ἐν τοῖς περὶ τῆς πολιτείας. [Idem X, 16, 7].

9 Τοῦτο ⟨Salii⟩ δ' ἔστι, καθάπερ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ
τῆς πολιτείας εἴρηται, τῶν τριῶν ἓν σύστημα, δι'
ὧν συμβαίνει τὰς ἐπιφανεστάτας θυσίας ἐν τῇ Ῥώμῃ
συντελεῖσθαι τοῖς θεοῖς. [Idem XXI, 10(13), 11].

2 (1) 537,5 Οὐκ ἀγνοῶ μὲν οὖν διότι τινὲς διαπορήσουσι 495,2
πῶς ἀφέμενοι τοῦ συνάπτειν καὶ προστιθέναι τὸ
συνεχὲς τῆς διηγήσεως, εἰς τοῦτον ἀπεθέμεθα τὸν
καιρὸν τὸν ὑπὲρ τῆς προειρημένης πολιτείας ἀπο-
2 λογισμόν· ἐμοὶ δ' ὅτι μὲν ἦν ἐξ ἀρχῆς ἕν τι τῶν
ἀναγκαίων καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς ὅλης προθέσεως,
3 ἐν πολλοῖς οἶμαι δῆλον αὐτὸ πεποιηκέναι, μάλιστα
δ' ἐν τῇ καταβολῇ καὶ προεκθέσει τῆς ἱστορίας, ἐν
ᾗ τοῦτο κάλλιστον ἔφαμεν, ἅμα δ' ὠφελιμώτατον
εἶναι τῆς ἡμετέρας ἐπιβολῆς τοῖς ἐντυγχάνουσι τῇ
πραγματείᾳ τὸ γνῶναι καὶ μαθεῖν πῶς καὶ τίνι γένει
πολιτείας ἐπικρατηθέντα σχεδὸν πάντα τὰ κατὰ τὴν
οἰκουμένην ἐν οὐδ' ὅλοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν
538. ἔτεσιν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν τὴν Ῥωμαίων ἔπεσεν, ὃ πρό-
4 τερον οὐχ εὑρίσκεται γεγονός. κεκριμένου δὲ τού-
του καιρὸν οὐχ ἑώρων ἐπιτηδειότερον εἰς ἐπίστασιν
καὶ δοκιμασίαν τῶν λέγεσθαι μελλόντων ὑπὲρ τῆς
5 πολιτείας τοῦ νῦν ἐνεστῶτος. καθάπερ (γὰρ) οἱ κατ'
ἰδίαν ὑπὲρ τῶν φαύλων ἢ τῶν σπουδαίων ἀνδρῶν

ποιούμενοι τὰς διαλήψεις, ἐπειδὰν ἀληθῶς πρόθων-
ται δοκιμάζειν, οὐκ ἐκ τῆς ἀπεριστάτου ῥᾳστώνης
κατὰ τὸν βίον ποιοῦνται τὰς ἐπισκέψεις, ἀλλ' ἐκ
τῶν ἐν ταῖς ἀτυχίαις περιπετειῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς
ἐπιτυχίαις κατορθωμάτων, μόνον νομίζοντες εἶναι 6
ταύτην ἀνδρὸς τελείου βάσανον τὸ τὰς ὁλοσχερεῖς
μεταβολὰς τῆς τύχης μεγαλοψύχως δύνασθαι καὶ
γενναίως ὑποφέρειν, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ θεωρεῖν
καὶ πολιτείαν. διόπερ οὐχ ὁρῶν ποίαν ἄν τις ὀξυ- 7
τέραν ἢ μείζονα λάβοι μεταβολὴν τῶν καθ' ἡμᾶς
τῆς γε Ῥωμαίοις συμβάσης, εἰς τοῦτον ἀπεθέμην τὸν
καιρὸν τὸν ὑπὲρ τῶν προειρημένων ἀπολογισμόν·
γνοίη δ' ἄν τις τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς ἐκ τού-
των. (*Ζήτει ἐν τῷ περὶ στρατηγίας.*) [Exc. Vat.
p. 369 Mai. 24, 4 Heys.]

Ὅτι τὸ ψυχαγωγοῦν ἅμα καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐπι- 8
φέρον τοῖς φιλομαθοῦσι τοῦτ' *ἔστιν ἡ τῶν αἰτιῶν*
θεωρία καὶ τοῦ βελτίονος ἐν ἑκάστοις αἵρεσις. με- 9 **496.**
γίστην δ' αἰτίαν ἡγητέον ἐν ἅπαντι πράγματι καὶ
πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ τοὐναντίον τὴν τῆς πολιτείας
σύστασιν· ἐκ γὰρ ταύτης ἧπερ ἐκ πηγῆς οὐ μόνον 10
ἀναφέρεσθαι συμβαίνει πάσας τὰς ἐπινοίας καὶ τὰς
ἐπιβολὰς τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ συντέλειαν λαμβά-
νειν. [Exc. Vat. p. 370 M. 24, 30 H.]

Τὸ γὰρ ἀδύνατον ἐν τῷ ψεύδει μόνον οὐδ' ἀπο- 11 **497,33**
λογίαν ἐπιδέχεται τοῖς ἁμαρτάνουσιν. [Cod. Urbin.
margo fol. 61r]

II. DE VARIIS RERUM PUBLICARUM FORMIS.

541,10 *Τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνικῶν πολιτευμάτων ὅσα πολ-* 3 **498,9**
λάκις μὲν ηὔξηται, πολλάκις δὲ τῆς εἰς τἀναντία

μεταβολῆς ὁλοσχερῶς πεῖραν εἴληφε, ῥᾳδίαν εἶναι
συμβαίνει καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν προγεγονότων ἐξήγησιν
2 καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀπόφασιν· τό τε γὰρ
ἐξαγγεῖλαι τὰ γινωσκόμενα ῥᾴδιον, τό τε προειπεῖν
ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος στοχαζόμενον ἐκ τῶν ἤδη γεγο-
3 νότων εὐμαρές. περὶ δὲ τῆς Ῥωμαίων οὐδ' ὅλως
εὐχερὲς οὔτε περὶ τῶν παρόντων ἐξηγήσασθαι διὰ
τὴν ποικιλίαν τῆς πολιτείας, οὔτε περὶ τοῦ μέλλον-
τος προειπεῖν διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν προγεγονότων
περὶ αὐτοὺς ἰδιωμάτων καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν.
4 διόπερ οὐ τῆς τυχούσης ἐπιστάσεως προσδεῖται καὶ
θεωρίας, εἰ μέλλοι τις τὰ διαφέροντα καθαρίως ἐν
αὐτῇ συνόψεσθαι.

5 Συμβαίνει δὴ τοὺς πλείστους τῶν βουλομένων
διδασκαλικῶς ἡμῖν ὑποδεικνύειν περὶ τῶν τοιούτων
τρία γένη λέγειν πολιτειῶν, ὧν τὸ μὲν καλοῦσι βα-
σιλείαν, τὸ δ' ἀριστοκρατίαν, τὸ δὲ τρίτον δημοκρα-
542. 6 τίαν. δοκεῖ δέ μοι πάνυ τις εἰκότως ἂν ἐπαπορῆσαι
πρὸς αὐτούς, πότερον ὡς μόνας ταύτας ἢ καὶ νὴ Δί'
7 ὡς ἀρίστας ἡμῖν εἰσηγοῦνται τῶν πολιτειῶν. κατ'
ἀμφότερα γὰρ ἀγνοεῖν μοι δοκοῦσι. δῆλον γὰρ ὡς
ἀρίστην μὲν ἡγητέον πολιτείαν τὴν ἐκ πάντων τῶν
8 προειρημένων ἰδιωμάτων συνεστῶσαν· τούτου γὰρ
τοῦ μέρους οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλ' ἔργῳ πεῖραν εἰλή-
φαμεν, Λυκούργου συστήσαντος πρώτου κατὰ τοῦ-
9 τον τὸν τρόπον τὸ Λακεδαιμονίων πολίτευμα. καὶ 499.
μὴν οὐδ' ὡς μόνας ταύτας προσδεκτέον· καὶ γὰρ
μοναρχικὰς καὶ τυραννικὰς ἤδη τινὰς τεθεάμεθα
πολιτείας, αἳ πλεῖστον διαφέρουσαι βασιλείας παρα-
10 πλήσιον ἔχειν τι ταύτῃ δοκοῦσιν· ᾗ καὶ συμψεύδονται
καὶ συγχρῶνται πάντες οἱ μόναρχοι καθ' ὅσον οἷοί

τ' εἰσὶ τῷ τῆς βασιλείας ὀνόματι. καὶ μὴν ὀλιγαρ- 11
χικὰ πολιτεύματα καὶ πλείω γέγονε, δοκοῦντα παρό-
μοιον ἔχειν τι τοῖς ἀριστοκρατικοῖς, ἃ πλεῖστον ὡς
ἔπος εἰπεῖν διεστᾶσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ 12
δημοκρατίας. ὅτι δ' ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον ἐκ 4
τούτων συμφανές. οὔτε γὰρ πᾶσαν δήπου μοναρ- 2
χίαν εὐθέως βασιλείαν ῥητέον, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐξ
ἑκόντων συγχωρουμένην καὶ τῇ γνώμῃ τὸ πλεῖον ἢ
φόβῳ καὶ βίᾳ κυβερνωμένην· οὐδὲ μὴν πᾶσαν ὀλι- 3
γαρχίαν ἀριστοκρατίαν νομιστέον, ἀλλὰ ταύτην, ἥτις
ἂν κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τῶν δικαιοτάτων καὶ φρονι-
μωτάτων ἀνδρῶν βραβεύηται. παραπλησίως οὐδὲ 4
δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πᾶν πλῆθος κύριόν ἐστι ποιεῖν
ὅ,τι ποτ' ἂν αὐτὸ βουληθῇ καὶ πρόθηται παρὰ δ' 5
ᾧ πάτριόν ἐστι καὶ σύνηθες θεοὺς σέβεσθαι, γονεῖς
θεραπεύειν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πείθε-
σθαι, παρὰ τοῖς τοιούτοις συστήμασιν ὅταν τὸ τοῖς
πλείοσι δόξαν νικᾷ, τοῦτο καλεῖν (δεῖ) δημοκρατίαν.
διὸ καὶ γένη μὲν ἓξ εἶναι ῥητέον πολιτειῶν, τρία 6
μὲν ἃ πάντες θρυλοῦσι καὶ νῦν προείρηται, τρία δὲ
543. τὰ τούτοις συμφυῆ, λέγω δὲ μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν,
ὀχλοκρατίαν. πρώτη μὲν οὖν ἀκατασκεύως καὶ φυ- 7
σικῶς συνίσταται μοναρχία, ταύτῃ δ' ἕπεται καὶ ἐκ
ταύτης γεννᾶται μετὰ κατασκευῆς καὶ διορθώσεως
βασιλεία. μεταβαλλούσης δὲ ταύτης εἰς τὰ συμφυῆ 8
κακά, λέγω δ' εἰς τυραννίδ', αὖθις ἐκ τῆς τούτων
καταλύσεως ἀριστοκρατία φύεται. καὶ μὴν ταύτης 9
εἰς ὀλιγαρχίαν ἐκτραπείσης κατὰ φύσιν, τοῦ δὲ πλή-
θους ὀργῇ μετελθόντος τὰς τῶν προεστώτων ἀδι-
κίας, γεννᾶται δῆμος. ἐκ δὲ τῆς τούτου πάλιν ὕβρεως 10
καὶ παρανομίας ἀποπληροῦται σὺν χρόνοις ὀχλοκρα-

11 τία. γνοίη δ' ἄν τις σαφέστατα περὶ τούτων ὡς
ἀληθῶς ἐστιν οἷα δὴ νῦν εἶπον, ἐπὶ τὰς ἑκάστων
κατὰ φύσιν ἀρχὰς καὶ γενέσεις καὶ μεταβολὰς ἐπι- 500.
12 στήσας. ὁ γὰρ συνιδὼν ἕκαστον αὐτῶν ὡς φύεται,
μόνος ἂν οὗτος δύναιτο συνιδεῖν καὶ τὴν αὔξησιν
καὶ τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν μεταβολὴν ἑκάστων καὶ τὸ
13 τέλος, πότε καὶ πῶς καὶ ποῦ καταντήσει πάλιν· μά-
λιστα δ' ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας τοῦτον ἁρμό-
σειν τὸν τρόπον ὑπείληφα τῆς ἐξηγήσεως διὰ τὸ
κατὰ φύσιν αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς εἰληφέναι τήν τε σύ-
στασιν καὶ (τὴν) αὔξησιν.

5 Ἀκριβέστερον μὲν οὖν ἴσως ὁ περὶ τῆς κατὰ
φύσιν μεταβολῆς τῶν πολιτειῶν εἰς ἀλλήλας διευ-
κρινεῖται λόγος παρὰ Πλάτωνι καί τισιν ἑτέροις
τῶν φιλοσόφων· ποικίλος δ' ὢν καὶ διὰ πλειόνων
2 λεγόμενος ὀλίγοις ἐφικτός ἐστιν. διόπερ ὅσον ἀνή-
κειν ὑπολαμβάνομεν αὐτοῦ πρὸς τὴν πραγματικὴν
ἱστορίαν καὶ τὴν κοινὴν ἐπίνοιαν, τοῦτο πειρασό-
3 μεθα κεφαλαιωδῶς διελθεῖν· καὶ γὰρ ἂν ἐλλείπειν
τι δόξῃ διὰ τῆς καθολικῆς ἐμφάσεως, ὁ κατὰ μέρος
λόγος τῶν ἑξῆς ῥηθησομένων ἱκανὴν ἀνταπόδοσιν
ποιήσει τῶν νῦν ἐπαπορηθέντων.

4 Ποίας οὖν ἀρχὰς λέγω καὶ πόθεν φημὶ φύεσθαι
5 τὰς πολιτείας πρῶτον; ὅταν ἢ διὰ κατακλυσμοὺς ἢ
544. διὰ λοιμικὰς περιστάσεις ἢ δι' ἀφορίας καρπῶν ἢ
δι' ἄλλας τοιαύτας αἰτίας φθορὰ γένηται τοῦ τῶν
ἀνθρώπων γένους, οἵας ἤδη γεγονέναι παρειλήφα-
6 μεν καὶ πάλιν πολλάκις ἔσεσθ' ὁ λόγος αἱρεῖ, τότε
δὴ συμφθειρομένων πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ
τεχνῶν, ὅταν ἐκ τῶν περιλειφθέντων οἷον εἰ σπερ-
μάτων αὖθις αὐξηθῇ σὺν χρόνῳ πλῆθος ἀνθρώπων,

τότε δήπου, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων, καὶ ἐπὶ 7
τούτων συναθροιζομένων — ὅπερ εἰκός, καὶ τούτους
εἰς τὸ ὁμόφυλον συναγελάζεσθαι διὰ τὴν τῆς φύ-
σεως ἀσθένειαν — ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥώμῃ
καὶ τῇ ψυχικῇ τόλμῃ διαφέροντα, τοῦτον ἡγεῖσθαι
καὶ κρατεῖν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν ἀδοξο- 8
ποιήτων ζῴων θεωρούμενον τοῦτο χρὴ φύσεως ἔρ-
γον ἀληθινώτατον νομίζειν, παρ' οἷς ὁμολογουμένως
τοὺς ἰσχυροτάτους ὁρῶμεν ἡγουμένους, λέγω δὲ ταύ- **501.**
ρους, κάπρους, ἀλεκτρυόνας, τὰ τούτοις παραπλήσια.
τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς εἰκὸς τοιούτους εἶναι καὶ τοὺς 9
τῶν ἀνθρώπων βίους, ζῳηδὸν συναθροιζομένων καὶ
τοῖς ἀλκιμωτάτοις καὶ δυναμικωτάτοις ἑπομένων· οἷς
ὅρος μέν ἐστι τῆς ἀρχῆς ἰσχύς, ὄνομα δ' ἂν εἴποι
τις μοναρχίαν. ἐπειδὰν δὲ τοῖς συστήμασι διὰ τὸν 10
χρόνον ὑπογένηται συντροφία καὶ συνήθεια, τοῦτ'
ἀρχὴ βασιλείας φύεται, καὶ τότε πρώτως ἔννοια γίνε-
ται τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου τοῖς ἀνθρώποις, ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν ἐναντίων τούτοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἀρ- 6
χῆς καὶ τῆς γενέσεως τῶν εἰρημένων τοιόσδε. πάν- 2
των γὰρ πρὸς τὰς συνουσίας ὁρμώντων κατὰ φύσιν,
ἐκ δὲ τούτων παιδοποιίας ἀποτελουμένης, ὁπότε τις
τῶν ἐκτραφέντων εἰς ἡλικίαν ἱκόμενος μὴ νέμοι χά-
ριν μηδ' ἀμύναι τούτοις οἷς ἐκτρέφοιτ', ἀλλά που
τἀναντία κακῶς λέγειν ἢ δρᾶν τούτους ἐγχειροίη,
545. *δῆλον ὡς δυσαρεστεῖν καὶ προσκόπτειν εἰκὸς τοὺς* 3
συνόντας καὶ συνιδόντας τὴν γεγενημένην ἐκ τῶν
γεννησάντων ἐπιμέλειαν καὶ κακοπάθειαν περὶ τὰ
τέκνα καὶ τὴν τούτων θεραπείαν καὶ τροφήν. τοῦ 4
γὰρ γένους τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέροντος τῶν
ἄλλων ζῴων, ᾗ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογι-

σμοῦ, φανερὸν ὡς οὐκ εἰκὸς παρατρέχειν αὐτοὺς
τὴν προειρημένην διαφοράν, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλ-
5 λων ζῴων, ἀλλ' ἐπισημαίνεσθαι τὸ γινόμενον καὶ
δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλ-
λον καὶ συλλογιζομένους ὅτι τὸ παραπλήσιον ἑκά-
6 στοις αὐτῶν συγκυρήσει. καὶ μὴν ὅταν που πάλιν
ἅτερος ὑπὸ θατέρου τυχὼν ἐπικουρίας ἢ βοηθείας
ἐν τοῖς δεινοῖς μὴ νέμῃ τῷ σώσαντι χάριν, ἀλλά
ποτε καὶ βλάπτειν ἐγχειρῇ τοῦτον, φανερὸν ὡς εἰκὸς
τῷ τοιούτῳ δυσαρεστεῖσθαι καὶ προσκόπτειν τοὺς
εἰδότας, συναγανακτοῦντας μὲν τῷ πέλας, ἀναφέρον-
7 τας δ' ἐφ' αὐτοὺς τὸ παραπλήσιον. ἐξ ὧν ὑπογί-
νεταί τις ἔννοια παρ' ἑκάστῳ τῆς τοῦ καθήκοντος
δυνάμεως καὶ θεωρίας· ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τέλος
8 δικαιοσύνης. ὁμοίως πάλιν ὅταν ἀμύνῃ μέν τις πρὸ
πάντων ἐν τοῖς δεινοῖς, ὑφίστηται δὲ καὶ μένῃ τὰς 502.
ἐπιφορὰς τῶν ἀλκιμωτάτων ζῴων, εἰκὸς μὲν τὸν
τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐπισημασίας τυγχάνειν
εὐνοϊκῆς καὶ προστατικῆς, τὸν δὲ τἀναντία τούτῳ
9 πράττοντα καταγνώσεως καὶ προσκοπῆς. ἐξ οὗ πά-
λιν εὔλογον ὑπογίνεσθαί τινα θεωρίαν παρὰ τοῖς
πολλοῖς αἰσχροῦ καὶ καλοῦ καὶ τῆς τούτων πρὸς
ἄλληλα διαφορᾶς, καὶ τὸ μὲν ζήλου καὶ μιμήσεως
10 τυγχάνειν διὰ τὸ συμφέρον, τὸ δὲ φυγῆς. ἐν οἷς
ὅταν ὁ προεστὼς καὶ τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχων
ἀεὶ συνεπισχύῃ τοῖς προειρημένοις κατὰ τὰς τῶν
πολλῶν διαλήψεις, καὶ δόξῃ τοῖς ὑποταττομένοις
11 διανεμητικὸς εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν ἑκάστοις, οὐκέτι
546. τὴν βίαν δεδιότες, τῇ δὲ γνώμῃ τὸ πλεῖον εὐδο-
κοῦντες, ὑποτάττονται καὶ συσσῴζουσι τὴν ἀρχὴν
αὐτοῦ, κἂν ὅλως ᾖ γηραιός, ὁμοθυμαδὸν ἐπαμύνον-

τες καὶ διαγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς ἐπιβουλεύοντας
αὐτοῦ τῇ δυναστείᾳ. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ 12
βασιλεὺς ἐκ μονάρχου λανθάνει γενόμενος, ὅταν
παρὰ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἰσχύος μεταλάβῃ τὴν ἡγε-
μονίαν ὁ λογισμός. αὕτη καλοῦ καὶ δικαίου πρώτη 7
παρ' ἀνθρώποις κατὰ φύσιν ἔννοια καὶ τῶν ἐναν-
τίων τούτοις, αὕτη βασιλείας ἀληθινῆς ἀρχὴ καὶ
γένεσις. οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ 2
τούτων (οἱ) πολλοὶ διαφυλάττουσι τὰς ἀρχάς, πε-
πεισμένοι τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας καὶ τραφέν-
τας ὑπὸ τοιούτοις παραπλησίους ἕξειν καὶ τὰς προαι-
ρέσεις. ἐὰν δέ ποτε τοῖς ἐγγόνοις δυσαρεστήσωσι, 3
ποιοῦνται μετὰ ταῦτα τὴν αἵρεσιν τῶν ἀρχόντων
καὶ βασιλέων οὐκέτι κατὰ τὰς σωματικὰς καὶ θυμι-
κὰς δυνάμεις, ἀλλὰ κατὰ τὰς τῆς γνώμης καὶ τοῦ
λογισμοῦ διαφοράς, πεῖραν εἰληφότες ἐπ' αὐτῶν
τῶν ἔργων τῆς ἐξ ἀμφοῖν παραλλαγῆς. τὸ μὲν οὖν 4
παλαιὸν ἐνεγήρασκον ταῖς βασιλείαις οἱ κριθέντες
ἅπαξ καὶ τυχόντες τῆς ἐξουσίας ταύτης, τόπους τε
διαφέροντας ὀχυρούμενοι καὶ τειχίζοντες καὶ χώραν
κατακτώμενοι, τὸ μὲν τῆς ἀσφαλείας χάριν, τὸ δὲ
τῆς δαψιλείας τῶν ἐπιτηδείων τοῖς ὑποτεταγμένοις·
ἅμα δὲ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες ἐκτὸς ἦσαν πάσης 5
διαβολῆς καὶ φθόνου διὰ τὸ μήτε περὶ τὴν ἐσθῆτα 503.
μεγάλας ποιεῖσθαι τὰς παραλλαγὰς μήτε περὶ τὴν
βρῶσιν καὶ πόσιν, ἀλλὰ παραπλήσιον ἔχειν τὴν βιο-
τείαν τοῖς ἄλλοις, ὁμόσε ποιούμενοι τοῖς πολλοῖς ἀεὶ
τὴν δίαιταν. ἐπεὶ δ' ἐκ διαδοχῆς καὶ κατὰ γένος 6
τὰς ἀρχὰς παραλαμβάνοντες ἕτοιμα μὲν εἶχον ἤδη
τὰ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, ἕτοιμα δὲ καὶ πλείω τῶν
ἱκανῶν τὰ πρὸς τὴν τροφήν, τότε δὴ ταῖς ἐπιθυμίαις 7

ἑπόμενοι διὰ τὴν περιουσίαν ἐξάλλους μὲν ἐσθῆτας
547. ὑπέλαβον δεῖν ἔχειν τοὺς ἡγουμένους τῶν ὑποτατ-
τομένων, ἐξάλλους δὲ καὶ ποικίλας τὰς περὶ τὴν
τροφὴν ἀπολαύσεις καὶ παρασκευάς, ἀναντιρρήτους
δὲ καὶ παρὰ τῶν μὴ προσηκόντων τὰς τῶν ἀφρο-
8 δισίων χρείας καὶ συνουσίας. ἐφ' οἷς μὲν φθόνου
γενομένου καὶ προσκοπῆς, ἐφ' οἷς δὲ μίσους ἐκκαιο-
μένου καὶ δυσμενικῆς ὀργῆς, ἐγένετο μὲν ἐκ τῆς
βασιλείας τυραννίς, ἀρχὴ δὲ καταλύσεως ἐγεννᾶτο
9 καὶ σύστασις ἐπιβουλῆς τοῖς ἡγουμένοις· ἣν οὐκ ἐκ
τῶν χειρίστων, ἀλλ' ἐκ τῶν γενναιοτάτων καὶ με-
γαλοψυχοτάτων, ἔτι δὲ θαρραλεωτάτων ἀνδρῶν
συνέβαινε γίνεσθαι διὰ τὸ τοὺς τοιούτους ἥκιστα
8 δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν ἐφεστώτων ὕβρεις. τοῦ
δὲ πλήθους, ὅτε λάβοι προστάτας, συνεπισχύοντος
κατὰ τῶν ἡγουμένων διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας,
τὸ μὲν τῆς βασιλείας καὶ μοναρχίας εἶδος ἄρδην
ἀνῃρεῖτο, τὸ δὲ τῆς ἀριστοκρατίας αὖθις ἀρχὴν ἐλάμ-
2 βανε καὶ γένεσιν. τοῖς γὰρ καταλύσασι τοὺς μονάρ-
χους οἷον εἰ χάριν ἐκ χειρὸς ἀποδιδόντες οἱ πολλοὶ
τούτοις ἐχρῶντο προστάταις καὶ τούτοις ἐπέτρεπον
3 περὶ σφῶν. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀσμενίζοντες τὴν
ἐπιτροπὴν οὐδὲν προυργιαίτερον ἐποιοῦντο τοῦ κοινῇ
συμφέροντος, καὶ κηδεμονικῶς καὶ φυλακτικῶς ἕκα-
στα χειρίζοντες καὶ τὰ κατ' ἰδίαν καὶ τὰ κοινὰ τοῦ
4 πλήθους. ὅτε δὲ διαδέξαιντο πάλιν παῖδες παρὰ
πατέρων τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν, ἄπειροι μὲν ὄντες
κακῶν, ἄπειροι δὲ καθόλου πολιτικῆς ἰσότητος καὶ
παρρησίας, τεθραμμένοι δ' ἐξ ἀρχῆς ἐν ταῖς τῶν
5 πατέρων ἐξουσίαις καὶ προαγωγαῖς, ὁρμήσαντες οἱ
μὲν ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ φιλαργυρίαν ἄδικον, οἱ δ' 504.

ἐπὶ μέθας καὶ τὰς ἅμα ταύταις ἀπλήστους εὐωχίας,
οἱ δ' ἐπὶ τὰς τῶν γυναικῶν ὕβρεις καὶ παίδων ἁρ-
παγάς, μετέστησαν μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν εἰς ὀλι-
γαρχίαν, ταχὺ δὲ κατεσκεύασαν ἐν τοῖς πλήθεσι 6
548. πάλιν τὰ παραπλήσια τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι· διὸ καὶ
παραπλήσιον συνέβαινε τὸ τέλος αὐτῶν γίνεσθαι
τῆς καταστροφῆς τοῖς περὶ τοὺς τυράννους ἀτυχή-
μασιν. ἐπειδὰν γάρ τις συνθεασάμενος τὸν φθόνον 9
καὶ τὸ μῖσος κατ' αὐτῶν τὸ παρὰ τοῖς πολίταις
ὑπάρχον, κἄπειτα θαρρήσῃ λέγειν ἢ πράττειν τι
κατὰ τῶν προεστώτων, πᾶν ἕτοιμον καὶ συνεργὸν
λαμβάνει τὸ πλῆθος. λοιπὸν οὓς μὲν φονεύσαντες, 2
(οὓς δὲ φυγαδεύσαντες,) οὔτε βασιλέα προΐστασθαι
τολμῶσιν, ἔτι δεδιότες τὴν τῶν πρότερον ἀδικίαν,
οὔτε πλείοσιν ἐπιτρέπειν τὰ κοινὰ θαρροῦσι, παρὰ
πόδας αὐτοῖς οὔσης τῆς πρότερον ἀγνοίας, μόνης 3
δὲ σφίσι καταλειπομένης ἐλπίδος ἀκεραίου τῆς ἐν
αὑτοῖς ἐπὶ ταύτην καταφέρονται, καὶ τὴν μὲν πο-
λιτείαν ἐξ ὀλιγαρχικῆς δημοκρατίαν ἐποίησαν, τὴν
δὲ τῶν κοινῶν πρόνοιαν καὶ πίστιν εἰς σφᾶς αὐτοὺς
ἀνέλαβον. καὶ μέχρι μὲν ἂν ἔτι σῴζωνταί τινες τῶν 4
ὑπεροχῆς καὶ δυναστείας πεῖραν εἰληφότων, ἀσμενί-
ζοντες τῇ παρούσῃ καταστάσει περὶ πλείστου ποιοῦν-
ται τὴν ἰσηγορίαν καὶ τὴν παρρησίαν· ὅταν δ' ἐπι- 5
γένωνται νέοι καὶ παισὶ παίδων πάλιν ἡ δημοκρατία
παραδοθῇ, τότ' οὐκέτι διὰ τὸ σύνηθες ἐν μεγάλῳ
τιθέμενοι τὸ τῆς ἰσηγορίας καὶ παρρησίας ζητοῦσι
πλέον ἔχειν τῶν πολλῶν· μάλιστα δ' εἰς τοῦτ' ἐμ-
πίπτουσιν οἱ ταῖς οὐσίαις ὑπερέχοντες. λοιπὸν ὅταν 6
ὁρμήσωσιν ἐπὶ τὸ φιλαρχεῖν καὶ μὴ δύνωνται δι'
αὑτῶν καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τυγχάνειν τούτων,

διαφθείρουσι τὰς οὐσίας, δελεάζοντες καὶ λυμαινό-
7 μενοι τὰ πλήθη κατὰ πάντα τρόπον. ἐξ ὧν ὅταν
ἅπαξ δωροδόκους καὶ δωροφάγους κατασκευάσωσι
τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν ἄφρονα δοξοφαγίαν, τότ' ἤδη
πάλιν τὸ μὲν τῆς δημοκρατίας καταλύεται, μεθίστα-
8 ται δ' εἰς βίαν καὶ χειροκρατίαν ἡ δημοκρατία. συνει-
θισμένον γὰρ τὸ πλῆθος ἐσθίειν τὰ ἀλλότρια καὶ
τὰς ἐλπίδας ἔχειν τοῦ ζῆν ἐπὶ τοῖς τῶν πέλας, ὅταν
549. λάβῃ προστάτην μεγαλόφρονα καὶ τολμηρόν, ἐκ- 505.
κλειόμενον δὲ διὰ πενίαν τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ τιμίων,
9 τότε δὴ χειροκρατίαν ἀποτελεῖ, καὶ τότε συναθροι-
ζόμενον ποιεῖ σφαγάς, φυγάς, γῆς ἀναδασμούς, ἕως
ἂν ἀποτεθηριωμένον πάλιν εὕρῃ δεσπότην καὶ μό-
ναρχον.

10 Αὕτη πολιτειῶν ἀνακύκλωσις, αὕτη φύσεως οἰ-
κονομία, καθ' ἣν μεταβάλλει καὶ μεθίσταται καὶ πά-
11 λιν εἰς αὑτὰ καταντᾷ τὰ κατὰ τὰς πολιτείας. ταῦτά
τις σαφῶς ἐπεγνωκὼς χρόνοις μὲν ἴσως διαμαρτή-
σεται λέγων ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος περὶ πολιτείας, τὸ
δὲ ποῦ τῆς αὐξήσεως ἕκαστόν ἐστιν ἢ τῆς φθορᾶς
ἢ ποῦ μεταστήσεται σπανίως ἂν διασφάλλοιτο, χωρὶς
12 ὀργῆς ἢ φθόνου ποιούμενος τὴν ἀπόφασιν. καὶ μὴν
περί γε τῆς Ῥωμαίων πολιτείας κατὰ ταύτην τὴν
ἐπίστασιν μάλιστ' ἂν ἔλθοιμεν εἰς γνῶσιν καὶ τῆς
συστάσεως καὶ τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς ἀκμῆς, ὁμοίως
δὲ καὶ τῆς εἰς τοὔμπαλιν ἐσομένης ἐκ τούτων μετα-
13 βολῆς· εἰ γάρ τινα καὶ ἑτέραν πολιτείαν, ὡς ἀρτίως
εἶπα, καὶ ταύτην συμβαίνει, κατὰ φύσιν ἀπ' ἀρχῆς
ἔχουσαν τὴν σύστασιν καὶ τὴν αὔξησιν, κατὰ φύσιν
14 ἕξειν καὶ τὴν εἰς τἀναντία μεταβολήν. σκοπεῖν δ'
ἐξέσται διὰ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων.

Νῦν δ' ἐπὶ βραχὺ ποιησόμεθα μνήμην ὑπὲρ τῆς 10
*Λυκούργου νομοθεσίας· ἔστι γὰρ οὐκ ἀνοίκειος ὁ
λόγος τῆς προθέσεως. ἐκεῖνος γὰρ ἕκαστα τῶν προ-* 2
*ειρημένων συννοήσας ἀναγκαίως καὶ φυσικῶς ἐπι-
τελούμενα καὶ συλλογισάμενος ὅτι πᾶν εἶδος πολι-
τείας ἁπλοῦν καὶ κατὰ μίαν συνεστηκὸς δύναμιν
ἐπισφαλὲς γίνεται διὰ τὸ ταχέως εἰς τὴν οἰκείαν καὶ
φύσει παρεπομένην ἐκτρέπεσθαι κακίαν· καθάπερ* 3
*γὰρ σιδήρῳ μὲν ἰός, ξύλοις δὲ θρῖπες καὶ τερηδόνες
συμφυεῖς εἰσι λῦμαι, δι' ὧν, κἂν πάσας τὰς ἔξωθεν*
550. *διαφύγωσι βλάβας, ὑπ' αὐτῶν φθείρονται τῶν συγ-
γενομένων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν πολιτειῶν* 4
*συγγεννᾶται κατὰ φύσιν ἑκάστῃ καὶ παρέπεταί τις
κακία, βασιλείᾳ μὲν ὁ μοναρχικὸς λεγόμενος τρόπος,
ἀριστοκρατίᾳ δ' ὁ τῆς ὀλιγαρχίας, δημοκρατίᾳ δ' ὁ* 5 506.
*θηριώδης καὶ χειροκρατικός, εἰς οὓς οὐχ οἷόν τε
μὴ οὐ πάντα τὰ προειρημένα σὺν χρόνῳ ποιεῖσθαι
τὰς μεταστάσεις κατὰ τὸν ἄρτι λόγον. ἃ προϊδό-* 6
*μενος Λυκοῦργος οὐχ ἁπλῆν οὐδὲ μονοειδῆ συνε-
στήσατο τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ πάσας ὁμοῦ συνήθροιζε
τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν ἀρίστων πολιτευ-
μάτων, ἵνα μηδὲν αὐξανόμενον ὑπὲρ τὸ δέον εἰς* 7
*τὰς συμφυεῖς ἐκτρέπηται κακίας, ἀντισπωμένης δὲ
τῆς ἑκάστου δυνάμεως ὑπ' ἀλλήλων μηδαμοῦ νεύῃ
μηδ' ἐπὶ πολὺ καταρρέπῃ μηδὲν αὐτῶν, ἀλλ' ἰσορ-
ροποῦν καὶ ζυγοστατούμενον ἐπὶ πολὺ διαμένῃ κατὰ
τὸν τῆς ἀντιπλοίας λόγον ἀεὶ τὸ πολίτευμα, τῆς μὲν* 8
*βασιλείας κωλυομένης ὑπερηφανεῖν διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ
δήμου φόβον, δεδομένης καὶ τούτῳ μερίδος ἱκανῆς
ἐν τῇ πολιτείᾳ, τοῦ δὲ δήμου πάλιν μὴ θαρροῦντος* 9
καταφρονεῖν τῶν βασιλέων διὰ τὸν ἀπὸ τῶν γερόν-

των φόβον, οἳ κατ' ἐκλογὴν ἀριστίνδην κεκριμένοι πάντες ἔμελλον ἀεὶ τῷ δικαίῳ προσνέμειν ἑαυτούς,
10 ὥστε τὴν τῶν ἐλαττουμένων μερίδα διὰ τὸ τοῖς ἔθεσιν ἐμμένειν, ταύτην ἀεὶ γίνεσθαι μείζω καὶ βα-
11 ρυτέραν τῇ τῶν γερόντων προσκλίσει καὶ ῥοπῇ. τοιγαροῦν οὕτως συστησάμενος πλεῖστον ὧν ἡμεῖς ἴσμεν χρόνον διεφύλαξε τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν ἐλευθερίαν.
12 Ἐκεῖνος μὲν οὖν λόγῳ τινὶ προϊδόμενος πόθεν ἕκαστα καὶ πῶς πέφυκε συμβαίνειν, ἀβλαβῶς συνε-
13 στήσατο τὴν προειρημένην πολιτείαν· Ῥωμαῖοι δὲ τὸ μὲν τέλος ταὐτὸ πεποίηνται τῆς ἐν τῇ πατρίδι
14 καταστάσεως, οὐ μὴν διὰ λόγου, διὰ δὲ πολλῶν ἀγώνων καὶ πραγμάτων, ἐξ αὐτῆς ἀεὶ τῆς ἐν ταῖς
551. περιπετείαις ἐπιγνώσεως αἱρούμενοι τὸ βέλτιον, οὕτως ἦλθον ἐπὶ ταὐτὸ μὲν Λυκούργῳ τέλος, κάλλιστον δὲ σύστημα τῶν καθ' ἡμᾶς πολιτειῶν. [Cod. Urb. fol. 60v (Exc. ant. p. 174).]

III. EX ARCHAEOLOGIA ROMANA.

11a(2) 539,20 Ὄνομα δὲ τῷ πολίσματι τούτῳ τίθενται Παλλάντιον ἐπὶ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ σφῶν μητροπόλεως· ... ὡς δέ τινες ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστι καὶ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ἐπί τινος μειρακίου Πάλλαντος αὐτόθι τελευτήσαντος· τοῦτον δὲ Ἡρακλέους εἶναι παῖδα καὶ Λαύνας τῆς Εὐάνδρου θυγατρός· χώσαντα δ' αὐτῷ τὸν μητροπάτορα τάφον ἐπὶ τῷ λόφῳ Παλλάντιον ἐπὶ τοῦ μειρακίου τὸν τόπον ὀνομάσαι. [Dionys. A. R. I, 31, 5 p. 83.] 496,22

2(1) 539,7 Οὐ γὰρ ἠξίουν ὡς Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος τὴν Ῥώμην ἐκτίσθαι πείθομαι, 496,8

οὐδ᾽ ἐπὶ τοῦ παρὰ τοῖc ἀρχιερεῦcι κειμένου πίνακοc ἑνὸc καὶ μόνου τὴν πίcτιν ἀβαcάνιcτον καταλιπεῖν.... [Idem A. R. I, 74 p. 188.]

539,12 Ἱcτοροῦcι δὲ οἱ περὶ Ἀριcτόδημον τὸν Ἠλεῖον ὡc 3 (2) 496,11 ἀπὸ εἰκοcτῆc καὶ ἑβδόμηc ὀλυμπιάδοc ἤρξαντο οἱ ἀθληταὶ ἀναγράφεcθαι, ὅcοι δηλαδὴ νικηφόροι· πρὸ τοῦ γὰρ οὐδεὶc ἀνεγράφη, ἀμεληcάντων τῶν πρότερον· τῇ δὲ εἰκοcτῇ ὀγδόῃ τὸ cτάδιον νικῶν Κόροιβοc Ἠλεῖοc ἀνεγράφη πρῶτοc· καὶ ἡ ὀλυμπιὰc αὕτη πρώτη ἐτάχθη, ἀφ᾽ ἧc Ἕλληνεc ἀριθμοῦcι τοὺc χρόνουc· τὰ δ᾽ αὐτὰ τῷ Ἀριcτοδήμῳ καὶ Πολύβιοc ἱcτορεῖ. [Eusebius in Crameri Anecd. Paris. vol. II p. 141, 17. Conf. Georgium Syncellum p. 195D—196C.]

540,4 *Παρὰ Ῥωμαίοις δέ*, ὥc φηcι Πολύβιοc ἐν τῇ ἕκτῃ, *ἀπείρηται γυναιξὶ πίνειν οἶνον, τὸ δὲ καλούμενον πάσσον πίνουσιν. τοῦτο δὲ ποιεῖται μὲν ἐκ τῆς ἀσταφίδος* καί ἐcτι *παραπλήσιος πινόμενος* τῷ *Αἰγοσθενεῖ τῷ γλυκεῖ καὶ τῷ Κρητικῷ· διὸ πρὸς τὸ κατεπεῖγον τοῦ δίψους* χρῶνται αὐτῷ. *λαθεῖν δ᾽ ἔστιν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδ᾽* ἔχει οἴνου *κυρείαν ἡ γυνή· πρὸς δὲ τούτοις φιλεῖν δεῖ τοὺς συγγενεῖς τοὺς ἑαυτῆς καὶ τοὺς* τοῦ ἀνδρὸc *ἕως ἐξανεψιῶν καὶ τοῦτο ποιεῖν καθ᾽ ἡμέραν, ὁπόταν ἴδῃ πρῶτον. λοιπὸν ἀδήλου τῆς ἐντυχίας οὔσης τίσιν ἀπαντήσει* φυλάccεται· *τὸ γὰρ*

Ἔcτι δέ, φαcι, 4 496,33 πᾶccοc οἶνοc ἐξ ἀcταφίδων παρὰ Ῥωμαίοιc, οὗ πίνειν γυναῖκαc ἀπείρητο· χρῆcιc δὲ πάccου παρὰ Πολυβίῳ. [Eustath. ad Iliad. T vs. 160 p. 1243]

πρᾶγμα κἂν γεύσηται μόνον οὐ προσδεῖ διαβολῆς. [Athenaeus X, 56 p. 440e.]

5 (4) 539, 28 Sic ille ⟨Numa Pompilius⟩ cum undequadraginta 496, 29 annos summa in pace concordiaque regnavisset (sequamur enim potissimum Polybium nostrum, quo nemo fuit in exquirendis temporibus diligentior) excessit e vita. [Cicero de rep. II, 14, 27.]

6 (9) 540, 16 *Ἔκτισε δὲ καὶ πόλιν Ὠστίαν ἐπὶ τοῦ Τιβέριδος.* 497, 11 Πολύβιος ἕκτῳ. [Steph. Byz. v. *Ὠστία.*]

7 (10) 540, 18 *Ὅτι Λεύκιος* ὁ Δημαράτου τοῦ Κορινθίου υἱὸς *εἰς* 497, 13 *Ῥώμην ὥρμησε πιστεύων αὑτῷ τε καὶ τοῖς χρήμασι, πεπεισμένος οὐδενὸς ἔλαττον ἕξειν ἐν τῇ πολιτείᾳ [διά] τινας ἀφορμάς, ἔχων γυναῖκα χρησίμην τά τ' ἄλλα καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπιβολὴν πραγματικὴν εὐφυῆ συνεργόν. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τυχὼν τῆς πολιτείας, εὐθέως ἡρμόσατο πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀρέσκειαν. ταχὺ δὲ καὶ διὰ τὴν χορηγίαν καὶ διὰ τὴν τῆς φύσεως ἐπιδεξιότητα καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐκ παίδων ἀγωγήν, ἁρμόσας τῷ προεστῶτι μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε καὶ πίστεως παρ' αὐτῷ. χρόνου δὲ προϊόντος εἰς τοῦτ' ἦλθε παραδοχῆς ὥστε συνδιοικεῖν καὶ συγχειρίζειν τῷ Μαρκίῳ τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν.*

541. *ἐν δὲ τούτοις ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσι γενόμενος καὶ συνεργῶν καὶ συγκατασκευάζων τοῖς δεομένοις ἀεί τι τῶν χρησίμων, ἅμα δὲ καὶ τῇ τοῦ βίου χορηγίᾳ μεγαλοψύχως εἰς τὸ δέον ἑκάστοτε καὶ σὺν καιρῷ χρώμενος, ἐν πολλοῖς μὲν ἀπετίθετο χάριν, ἐν πᾶσι δ' εὔνοιαν ἐνειργάσατο καὶ φήμην ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ καὶ τῆς βασιλείας ἔτυχεν.* [Cod. Turon. fol. 109v. Exc. Vales. p. 9. Confer Suidam v. *Λεύκιος.*]

538,28 *Πρᾶγμα ποιῶν φρονίμου καὶ νουνεχοῦς ἀνδρός,* 8 498, 1
τὸ γνῶναι κατὰ τὸν Ἡσίοδον ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός. [Cod. Urbin. margo fol. 65ᵛ]

539,1 *Τὸ γὰρ μανθάνειν ἀψευστεῖν πρὸς τοὺς θεοὺς* 9 498, 3
ὑπόθυψίς ἐστι τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀληθείας. [Cod. Urbin. margo fol. 65ᵛ]

539,3 *Ἐν γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρωπείων ἔργων* 10 498, 5
οἱ μὲν κτησάμενοι πρὸς τὴν τήρησιν, οἱ δ' ἕτοιμα παραλαβόντες πρὸς τὴν ἀπώλειαν εὐφυεῖς εἰσιν. [Cod. Urbin. margo fol. 66ʳ et Exc. Vat. p. 371 M. 25, 4 H.]

IV. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

541,6 *Ὅτι πάντα χρὴ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα τοὺς καλῶς* 11 497, 31
ἀσκοῦντας ἐκ παίδων ἀσκεῖν, μάλιστα δὲ τὴν ἀνδρείαν. [Cod. Turon. fol. 109ᵛ. Exc. Vales. p. 9.]

541,8 *Ὄλκιον, πόλις Τυρρηνίας·* Πολύβιος ἕκτῳ. [Ste- 12 498, 8
phan. Byz. v. *Ὄλκιον.*]

V. DE ROMANORUM REPUBLICA FLORENTE.

551,4 Ὅτι ἀπὸ τῆς Ξέρξου διαβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα 11 506, 30
* * * * καὶ τριάκοντα ἔτεσιν ὕστερον ἀπὸ τούτων τῶν καιρῶν ἀεὶ τῶν κατὰ μέρος προδιευκρινουμένων *ἦν καὶ κάλλιστον καὶ τέλειον ἐν τοῖς Ἀννιβιακοῖς καιροῖς, ἀφ' ὧν ἡμεῖς εἰς ταῦτα τὴν ἐκτροπὴν ἐποιησάμεθα. διὸ καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς συστάσεως αὐτοῦ* 2 507.
λόγον ἀποδεδωκότες πειρασόμεθα νῦν ἤδη διασαφεῖν ὁποῖόν τι κατ' ἐκείνους ὑπῆρχε τοὺς καιρούς, ἐν οἷς λειφθέντες τῇ περὶ Κάνναν μάχῃ τοῖς ὅλοις ἔπταισαν πράγμασιν. οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι τοῖς ἐξ αὐτῆς 3
τῆς πολιτείας ὁρμωμένοις ἐλλιπεστέραν φανησόμεθα

ποιεῖσθαι τὴν ἐξήγησιν, ἔνια παραλιπόντες τῶν κατὰ
4 *μέρος· πᾶν γὰρ ἐπιγινώσκοντες καὶ παντὸς πεῖραν*
εἰληφότες διὰ τὴν ἐκ παίδων τοῖς ἔθεσι καὶ νομί-
μοις συντροφίαν οὐ τὸ λεγόμενον θαυμάσουσιν ἀλλὰ
5 *τὸ παραλειπόμενον ἐπιζητήσουσιν, οὐδὲ κατὰ πρό-*
θεσιν ὑπολήψονται τὸν γράφοντα παραλιπεῖν τὰς
μικρὰς διαφοράς, ἀλλὰ κατ' ἄγνοιαν παρασιωπᾶν
6 *τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ συνέχοντα τῶν πραγμάτων. καὶ*
ῥηθέντα μὲν οὐκ ἂν ἐθαύμαζον ὡς ὄντα μικρὰ καὶ
πάρεργα, παραλειπόμενα δ' ἐπιζητοῦσιν ὡς ἀναγκαῖα,
βουλόμενοι δοκεῖν αὐτοὶ πλέον εἰδέναι τῶν συγ-
7 *γραφέων. δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν κριτὴν οὐκ ἐκ τῶν*
παραλειπομένων δοκιμάζειν τοὺς γράφοντας, ἀλλ'
8 *ἐκ τῶν λεγομένων, κἂν μὲν ἐν τούτοις τι λαμβάνῃ*
ψεῦδος, εἰδέναι διότι κἀκεῖνα παραλείπεται δι'
ἄγνοιαν, ἐὰν δὲ πᾶν τὸ λεγόμενον ἀληθὲς ᾖ, συγ-
χωρεῖν διότι κἀκεῖνα παρασιωπᾶται κατὰ κρίσιν, οὐ
κατ' ἄγνοιαν. [Exc. Vat. p. 371 M. 25, 6 H; *δεῖ δὲ τὸν*
(lin. 12) — *ἄγνοιαν* (lin. 18) habet cod. Urb. fol. 65v
cum VI, 10, 14 arcte cohaerentia; (exc. ant. p. 177).]
552. 9 *Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς φιλοτι-*
μότερον ἢ δικαιότερον ἐπιτιμῶντας τοῖς συγγρα-
φεῦσιν. [Exc. Vat. p. 372 M. 25, 30 H.]
10 *Ὅτι πᾶν πρᾶγμα σὺν καιρῷ θεωρούμενον ὑγιεῖς*
λαμβάνει καὶ τὰς συγκαταθέσεις καὶ τὰς ἐπιτιμή-
σεις· μεταπεσόντος δὲ τούτου καὶ πρὸς τὰς ἄλλας
περιστάσεις συγκρινόμενον οὐχ οἷον αἱρετόν, ἀλλ'
οὐδ' ἀνεκτὸν ἂν φανείη τὸ κράτιστα καὶ ἀληθινώτατα
πολλάκις ὑπὸ τῶν συγγραφέων εἰρημένον. [Ibid.]
11 *Ἦν μὲν δὴ τρία μέρη τὰ κρατοῦντα τῆς πολι-*
τείας, ἅπερ εἶπα πρότερον ἅπαντα· οὕτως δὲ πάντα

*κατὰ μέρος ἴσως καὶ πρεπόντως συνετέτακτο καὶ
διῳκεῖτο διὰ τούτων ὥστε μηδένα ποτ' ἂν εἰπεῖν
δύνασθαι βεβαίως μηδὲ τῶν ἐγχωρίων πότερ' ἀρι-
στοκρατικὸν τὸ πολίτευμα σύμπαν ἢ δημοκρατικὸν
ἢ μοναρχικόν. καὶ τοῦτ' εἰκὸς ἦν πάσχειν. ὅτε* 12 508.
*μὲν γὰρ εἰς τὴν τῶν ὑπάτων ἀτενίσαιμεν ἐξουσίαν,
τελείως μοναρχικὸν ἐφαίνετ' εἶναι καὶ βασιλικόν, ὅτε
δ' εἰς τὴν τῆς συγκλήτου, πάλιν ἀριστοκρατικόν·
καὶ μὴν εἰ τὴν τῶν πολλῶν ἐξουσίαν θεωροίη τις,
ἐδόκει σαφῶς εἶναι δημοκρατικόν. ὧν δ' ἕκαστον* 13
*εἶδος μερῶν τῆς πολιτείας ἐπεκράτει, καὶ τότε καὶ
νῦν ἔτι πλὴν ὀλίγων τινῶν ταῦτ' ἐστίν.*

Οἱ μὲν γὰρ ὕπατοι πρὸ τοῦ μὲν ἐξάγειν τὰ στρα- 12
*τόπεδα παρόντες ἐν Ῥώμῃ πασῶν εἰσι κύριοι τῶν
δημοσίων πράξεων. οἵ τε γὰρ ἄρχοντες οἱ λοιποὶ* 2
*πάντες ὑποτάττονται καὶ πειθαρχοῦσι τούτοις πλὴν
τῶν δημάρχων, εἴς τε τὴν σύγκλητον οὗτοι τὰς
πρεσβείας ἄγουσι. πρὸς δὲ τοῖς προειρημένοις οὗ-* 3
*τοι τὰ κατεπείγοντα τῶν διαβουλίων ἀναδιδόασιν,
οὗτοι τὸν ὅλον χειρισμὸν τῶν δογμάτων ἐπιτελοῦσι.
καὶ μὴν ὅσα δεῖ διὰ τοῦ δήμου συντελεῖσθαι τῶν* 4
*πρὸς τὰς κοινὰς πράξεις ἀνηκόντων, τούτοις καθή-
κει φροντίζειν καὶ συνάγειν τὰς ἐκκλησίας, τούτοις
εἰσφέρειν τὰ δόγματα, τούτοις βραβεύειν τὰ δοκοῦντα
τοῖς πλείοσι. καὶ μὴν περὶ πολέμου κατασκευῆς καὶ* 5
553. *καθόλου τῆς ἐν ὑπαίθροις οἰκονομίας σχεδὸν αὐτο-
κράτορα τὴν ἐξουσίαν ἔχουσι. καὶ γὰρ ἐπιτάττειν* 6
*τοῖς συμμαχικοῖς τὸ δοκοῦν, καὶ τοὺς χιλιάρχους
καθιστάναι, καὶ διαγράφειν τοὺς στρατιώτας, καὶ
διαλέγειν τοὺς ἐπιτηδείους τούτοις ἔξεστι. πρὸς δὲ* 7
τοῖς εἰρημένοις ζημιῶσαι τῶν ὑποταττομένων ἐν τοῖς

ὑπαίθροις ὃν ἂν βουληθῶσι κύριοι καθεστᾶσιν.
8 *ἐξουσίαν δ' ἔχουσι καὶ δαπανᾶν τῶν δημοσίων ὅσα*
προθεῖντο, παρεπομένου ταμίου καὶ πᾶν τὸ προσ-
9 *ταχθὲν ἑτοίμως ποιοῦντος. ὥστ' εἰκότως εἰπεῖν ἄν,*
ὅτε τις εἰς ταύτην ἀποβλέψειε τὴν μερίδα, διότι
μοναρχικὸν ἁπλῶς καὶ βασιλικόν ἐστι τὸ πολίτευμα.
10 *εἰ δέ τινα τούτων ἢ τῶν λέγεσθαι μελλόντων λή-*
ψεται μετάθεσιν ἢ κατὰ τὸ παρὸν ἢ μετά τινα χρό-
νον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὴν νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγο-
μένην ἀπόφασιν.

13 *Καὶ μὴν ἡ σύγκλητος πρῶτον μὲν ἔχει τὴν τοῦ*
ταμιείου κυρίαν. καὶ γὰρ τῆς εἰσόδου πάσης αὕτη 509.
2 *κρατεῖ καὶ τῆς ἐξόδου παραπλησίως. οὔτε γὰρ εἰς*
τὰς κατὰ μέρος χρείας οὐδεμίαν ποιεῖν ἔξοδον οἱ
ταμίαι δύνανται χωρὶς τῶν τῆς συγκλήτου δογμά-
3 *των πλὴν τὴν εἰς τοὺς ὑπάτους· τῆς τε παρὰ πολὺ*
τῶν ἄλλων ὁλοσχερεστάτης καὶ μεγίστης δαπάνης,
ἣν οἱ τιμηταὶ ποιοῦσιν εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατα-
σκευὰς τῶν δημοσίων κατὰ πενταετηρίδα, ταύτης
ἡ σύγκλητός ἐστι κυρία, καὶ διὰ ταύτης γίνεται τὸ
4 *συγχώρημα τοῖς τιμηταῖς. ὁμοίως ὅσα τῶν ἀδικη-*
μάτων τῶν κατ' Ἰταλίαν προσδεῖται δημοσίας ἐπι-
σκέψεως, λέγω δ' οἷον προδοσίας, συνωμοσίας, φαρ-
μακείας, δολοφονίας, τῇ συγκλήτῳ μέλει περὶ τούτων.
5 *πρὸς δὲ τούτοις, εἴ τις ἰδιώτης ἢ πόλις τῶν κατὰ*
τὴν Ἰταλίαν διαλύσεως ἢ (καὶ νὴ Δί') ἐπιτιμήσεως ἢ
βοηθείας ἢ φυλακῆς προσδεῖται, τούτων πάντων ἐπι-
6 *μελές ἐστι τῇ συγκλήτῳ. καὶ μὴν εἰ τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας*
πρός τινας ἐξαποστέλλειν δέοι πρεσβείαν τιν' ἢ διαλύ-
554. *σουσάν τινας ἢ παρακαλέσουσαν ἢ καὶ νὴ Δί' ἐπιτά-*
ξουσαν. ἢ παραληψομένην ἢ πόλεμον ἐπαγγέλλουσαν.

αὕτη ποιεῖται τὴν πρόνοιαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν 7
παραγενομένων εἰς Ῥώμην πρεσβειῶν ὡς δέον ἐστὶν
ἑκάστοις χρῆσθαι καὶ ὡς δέον ἀποκριθῆναι, πάντα
ταῦτα χειρίζεται διὰ τῆς συγκλήτου. πρὸς δὲ τὸν
δῆμον καθάπαξ οὐδέν ἐστι τῶν προειρημένων. ἐξ 8
ὧν πάλιν ὁπότε τις ἐπιδημήσαι μὴ παρόντος ὑπά-
του, τελείως ἀριστοκρατικὴ φαίνεθ' ἡ πολιτεία. ὃ δὴ 9
καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν βασι-
λέων, πεπεισμένοι τυγχάνουσι, διὰ τὸ τὰ σφῶν πράγ-
ματα σχεδὸν πάντα τὴν σύγκλητον κυροῦν.

Ἐκ δὲ τούτων τίς οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιζητήσειε 14
ποία καὶ τίς ποτ' ἐστὶν ἡ τῷ δήμῳ καταλειπομένη
μερὶς ἐν τῷ πολιτεύματι, τῆς μὲν συγκλήτου τῶν 2
κατὰ μέρος ὧν εἰρήκαμεν κυρίας ὑπαρχούσης, τὸ δὲ
μέγιστον, ὑπ' αὐτῆς καὶ τῆς εἰσόδου καὶ τῆς ἐξόδου
χειριζομένης ἁπάσης, τῶν δὲ στρατηγῶν ὑπάτων
πάλιν αὐτοκράτορα μὲν ἐχόντων δύναμιν περὶ τὰς 510.
τοῦ πολέμου παρασκευάς, αὐτοκράτορα δὲ τὴν ἐν
τοῖς ὑπαίθροις ἐξουσίαν; οὐ μὴν ἀλλὰ καταλείπεται 3
μερὶς καὶ τῷ δήμῳ, καὶ καταλείπεταί γε βαρυτάτη.
τιμῆς γάρ ἐστι καὶ τιμωρίας ἐν τῇ πολιτείᾳ μόνος 4
ὁ δῆμος κύριος, οἷς συνέχονται μόνοις καὶ δυνα-
στεῖαι καὶ πολιτεῖαι καὶ συλλήβδην πᾶς ὁ τῶν ἀν-
θρώπων βίος. παρ' οἷς γὰρ ἢ μὴ γινώσκεσθαι 5
συμβαίνει τὴν τοιαύτην διαφορὰν ἢ γινωσκομένην
χειρίζεσθαι κακῶς, παρὰ τούτοις οὐδὲν οἷόν τε κατὰ
λόγον διοικεῖσθαι τῶν ὑφεστώτων· πῶς γὰρ εἰκὸς
ἐν ἴσῃ τιμῇ [ὄντων] τῶν ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς; κρίνει 6
μὲν οὖν ὁ δῆμος καὶ διαφόρου πολλάκις, ὅταν ἀξιό-
χρεων ᾖ τὸ τίμημα τῆς ἀδικίας, καὶ μάλιστα τοὺς
τὰς ἐπιφανεῖς ἐσχηκότας ἀρχάς. θανάτου δὲ κρίνει

555. 7 μόνος. καὶ γίνεταί τι περὶ ταύτην τὴν χρείαν παρ'
αὐτοῖς ἄξιον ἐπαίνου καὶ μνήμης. τοῖς γὰρ θανά-
του κρινομένοις, ἐπὰν καταδικάζωνται, δίδωσι τὴν
ἐξουσίαν τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἀπαλλάττεσθαι φανε-
ρῶς, κἂν ἔτι μία λείπηται φυλὴ τῶν ἐπικυρουσῶν
τὴν κρίσιν ἀψηφοφόρητος, ἑκούσιον ἑαυτοῦ κατα-
8 γνόντα φυγαδείαν. ἔστι δ' ἀσφάλεια τοῖς φεύγου-
σιν ἔν τε τῇ Νεαπολιτῶν καὶ Πραινεστίνων, ἔτι δὲ
Τιβουρίνων πόλει, καὶ ταῖς ἄλλαις, πρὸς ἃς ἔχουσιν
9 ὅρκια. καὶ μὴν τὰς ἀρχὰς ὁ δῆμος δίδωσι τοῖς
ἀξίοις· ὅπερ ἐστὶ κάλλιστον ἆθλον ἐν πολιτείᾳ καλο-
10 κἀγαθίας. ἔχει δὲ τὴν κυρίαν καὶ περὶ τῆς τῶν
νόμων δοκιμασίας, καὶ τὸ μέγιστον, ὑπὲρ εἰρήνης
11 οὗτος βουλεύεται καὶ πολέμου. καὶ μὴν περὶ συμ-
μαχίας καὶ διαλύσεως καὶ συνθηκῶν οὗτός ἐστιν ὁ
βεβαιῶν ἕκαστα τούτων καὶ κύρια ποιῶν ἢ τοὐναν-
12 τίον. ὥστε πάλιν ἐκ τούτων εἰκότως ἄν τιν' εἰπεῖν
ὅτι μεγίστην ὁ δῆμος ἔχει μερίδα καὶ δημοκρατικόν
ἐστι τὸ πολίτευμα.

15 Τίνα μὲν οὖν τρόπον διῄρηται τὰ τῆς πολιτείας
εἰς ἕκαστον εἶδος εἴρηται· τίνα δὲ τρόπον ἀντιπράτ-
τειν βουληθέντα καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις πάλιν ἕκα-
2 στα τῶν μερῶν δύναται νῦν ῥηθήσεται. ὁ μὲν γὰρ
ὕπατος, ἐπειδὰν τυχὼν τῆς προειρημένης ἐξουσίας
ὁρμήσῃ μετὰ τῆς δυνάμεως, δοκεῖ μὲν αὐτοκράτωρ 511.
3 εἶναι πρὸς τὴν τῶν προκειμένων συντέλειαν, προσ-
δεῖται δὲ τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ χωρὶς
τούτων ἐπὶ τέλος ἄγειν τὰς πράξεις οὐχ ἱκανός ἐστι.
4 δῆλον γὰρ ὡς δεῖ μὲν ἐπιπέμπεσθαι τοῖς στρατοπέ-
δοις ἀεὶ τὰς χορηγίας· ἄνευ δὲ τοῦ τῆς συγκλήτου
βουλήματος οὔτε σῖτος οὔθ' ἱματισμὸς οὔτ' ὀψώνια

δύναται χορηγεῖσθαι τοῖς στρατοπέδοις, ὥστ' ἀπρά- 5
κτους γίνεσθαι τὰς ἐπιβολὰς τῶν ἡγουμένων, ἐθε-
λοκακεῖν καὶ κωλυσιεργεῖν προθεμένης τῆς συγκλή-
556. του. καὶ μὴν τό γ' ἐπιτελεῖς ἢ μὴ γίνεσθαι τὰς 6
ἐπινοίας καὶ προθέσεις τῶν στρατηγῶν ἐν τῇ συγ-
κλήτῳ κεῖται· τοῦ γὰρ ἐπαποστεῖλαι στρατηγὸν ἕτε-
ρον, ἐπειδὰν ἐνιαύσιος διέλθῃ χρόνος, ἢ τὸν ὑπάρ-
χοντα ποιεῖν ἐπίμονον, ἔχει τὴν κυρίαν αὕτη. καὶ 7
μὴν τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἡγουμένων ἐκτραγῳδῆσαι καὶ
συναυξῆσαι καὶ πάλιν ἀμαυρῶσαι καὶ ταπεινῶσαι
τὸ συνέδριον ἔχει τὴν δύναμιν· τοὺς γὰρ προσαγο- 8
ρευομένους παρ' αὐτοῖς θριάμβους, δι' ὧν ὑπὸ τὴν
ὄψιν ἄγεται τοῖς πολίταις ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἡ τῶν
κατειργασμένων πραγμάτων ἐνάργεια, τούτους οὐ
δύνανται χειρίζειν, ὡς πρέπει, ποτὲ δὲ τὸ παράπαν
οὐδὲ συντελεῖν, ἐὰν μὴ τὸ συνέδριον συγκατάθηται
καὶ δῷ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην. τοῦ γε μὴν δήμου 9
στοχάζεσθαι καὶ λίαν αὐτοῖς ἀναγκαῖόν ἐστι, κἂν
ὅλως ἀπὸ τῆς οἰκείας τύχωσι πολὺν τόπον ἀφεστῶ-
τες· ὁ γὰρ τὰς διαλύσεις καὶ συνθήκας ἀκύρους καὶ
κυρίας ποιῶν, ὡς ἐπάνω προεῖπον, οὗτός ἐστιν. τὸ 10
δὲ μέγιστον ἀποτιθεμένους τὴν ἀρχὴν ἐν τούτῳ δεῖ
τὰς εὐθύνας ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων. ὥστε κατὰ 11
μηδένα τρόπον ἀσφαλὲς εἶναι τοῖς στρατηγοῖς ὀλι-
γωρεῖν μήτε τῆς συγκλήτου μήτε τῆς τοῦ πλήθους
εὐνοίας.

Ἥ γε μὴν σύγκλητος πάλιν, ἡ τηλικαύτην ἔχουσα 16
δύναμιν, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν
ἀναγκάζεται προσέχειν τοῖς πολλοῖς καὶ στοχάζεσθαι
τοῦ δήμου, τὰς δ' ὁλοσχερεστάτας καὶ μεγίστας ζη- 2
τήσεις καὶ διορθώσεις τῶν ἁμαρτανομένων κατὰ τῆς

πολιτείας, οἷς θάνατος ἀκολουθεῖ τὸ πρόστιμον, οὐ
δύναται συντελεῖν, ἂν μὴ συνεπικυρώσῃ τὸ προβε- 512.
3 βουλευμένον ὁ δῆμος. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν εἰς
ταύτην ἀνηκόντων· ἐὰν γάρ τις εἰσφέρῃ νόμον, ἢ
τῆς ἐξουσίας ἀφαιρούμενός τι τῆς ὑπαρχούσης τῇ
συγκλήτῳ κατὰ τοὺς ἐθισμοὺς ἢ τὰς προεδρίας καὶ
τιμὰς καταλύων αὐτῶν ἢ καὶ νὴ Δία ποιῶν ἐλατ-
τώματα περὶ τοὺς βίους, πάντων ὁ δῆμος γίνεται
557. 4 τῶν τοιούτων καὶ θεῖναι καὶ μὴ κύριος. τὸ δὲ
συνέχον, ἐὰν εἷς ἐνίστηται τῶν δημάρχων, οὐχ οἷον
ἐπὶ τέλος ἄγειν τι δύναται τῶν διαβουλίων ἡ σύγ-
κλητος, ἀλλ' οὐδὲ συνεδρεύειν ἢ συμπορεύεσθαι τὸ
5 παράπαν — ὀφείλουσι δ' ἀεὶ ποιεῖν οἱ δήμαρχοι τὸ
δοκοῦν τῷ δήμῳ καὶ μάλιστα στοχάζεσθαι τῆς τού-
του βουλήσεως — διὸ πάντων τῶν προειρημένων
χάριν δέδιε τοὺς πολλοὺς καὶ προσέχει τῷ δήμῳ
τὸν νοῦν ἡ σύγκλητος.

17 Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑπόχρεώς ἐστι
τῇ συγκλήτῳ, καὶ στοχάζεσθαι ταύτης ὀφείλει καὶ
2 κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. πολλῶν γὰρ ἔργων ὄντων τῶν
ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν τιμητῶν διὰ πάσης Ἰταλίας
εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων, ἅ
τις οὐκ ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως, πολλῶν δὲ ποτα-
μῶν, λιμένων, κηπίων, μετάλλων, χώρας, συλλήβδην
3 ὅσα πέπτωκεν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων δυναστείαν, πάντα
χειρίζεσθαι συμβαίνει τὰ προειρημένα διὰ τοῦ πλή-
θους, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν πάντας ἐνδεδέσθαι
4 ταῖς ὠναῖς καὶ ταῖς ἐργασίαις ταῖς ἐκ τούτων· οἱ
μὲν γὰρ ἀγοράζουσι παρὰ τῶν τιμητῶν αὐτοὶ τὰς
ἐκδόσεις, οἱ δὲ κοινωνοῦσι τούτοις, οἱ δ' ἐγγυῶν-
ται τοὺς ἠγορακότας, οἱ δὲ τὰς οὐσίας διδόασι περὶ

τούτων εἰς τὸ δημόσιον. ἔχει δὲ περὶ πάντων τῶν 5
προειρημένων τὴν κυρίαν τὸ συνέδριον· καὶ γὰρ χρό-
νον (δύναται) δοῦναι καὶ συμπτώματος γενομένου
κουφίσαι καὶ τὸ παράπαν ἀδυνάτου τινὸς συμβάντος
ἀπολῦσαι τῆς ἐργωνίας. καὶ πολλὰ δή τιν' ἐστίν, 6
ἐν οἷς καὶ βλάπτει μεγάλα καὶ πάλιν ὠφελεῖ τοὺς
τὰ δημόσια χειρίζοντας ἡ σύγκλητος· ἡ γὰρ ἀναφορὰ
τῶν προειρημένων γίνεται πρὸς ταύτην. τὸ δὲ μέ- 7
γιστον, ἐκ ταύτης ἀποδίδονται κριταὶ τῶν πλείστων
καὶ τῶν δημοσίων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συναλλαγμά- 513.
των, ὅσα μέγεθος ἔχει τῶν ἐγκλημάτων. διὸ πάντες 8
εἰς τὴν ταύτης πίστιν ἐνδεδεμένοι, καὶ δεδιότες τὸ
558. *τῆς χρείας ἄδηλον, εὐλαβῶς ἔχουσι πρὸς τὰς ἐν-*
στάσεις καὶ τὰς ἀντιπράξεις τῶν τῆς συγκλήτου βου-
λημάτων. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν ὑπάτων ἐπι- 9
βολὰς δυσχερῶς ἀντιπράττουσι διὰ τὸ κατ' ἰδίαν
καὶ κοινῇ πάντας ἐν τοῖς ὑπαίθροις ὑπὸ τὴν ἐκεί-
νων πίπτειν ἐξουσίαν.

Τοιαύτης δ' οὔσης τῆς ἑκάστου τῶν μερῶν δυ- 18
νάμεως εἰς τὸ καὶ βλάπτειν καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις,
πρὸς πάσας συμβαίνει τὰς περιστάσεις δεόντως ἔχειν
τὴν ἁρμογὴν αὐτῶν, ὥστε μὴ οἷόν τ' εἶναι ταύτης
εὑρεῖν ἀμείνω πολιτείας σύστασιν. ὅταν μὲν γάρ 2
τις ἔξωθεν κοινὸς φόβος ἐπιστὰς ἀναγκάσῃ σφᾶς
συμφρονεῖν καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις, τηλικαύτην καὶ
τοιαύτην συμβαίνει γίνεσθαι τὴν δύναμιν τοῦ πολι-
τεύματος ὥστε μήτε παραλείπεσθαι τῶν δεόντων 3
μηδέν, ἅτε περὶ τὸ προσπεσὸν ἀεὶ πάντων ὁμοῦ
ταῖς ἐπινοίαις ἁμιλλωμένων, μήτε τὸ κριθὲν ὑστε-
ρεῖν τοῦ καιροῦ, κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστου
συνεργοῦντος πρὸς τὴν τοῦ προκειμένου συντέλειαν.

4 διόπερ ἀνυπόστατον συμβαίνει γίνεσθαι καὶ παντὸς
ἐφικνεῖσθαι τοῦ κριθέντος τὴν ἰδιότητα τοῦ πολι-
5 τεύματος. ὅταν γε μὴν πάλιν ἀπολυθέντες τῶν ἐκτὸς
φόβων ἐνδιατρίβωσι ταῖς εὐτυχίαις καὶ περιουσίαις
ταῖς ἐκ τῶν κατορθωμάτων, ἀπολαύοντες τῆς εὐδαι-
μονίας, καὶ ὑποκολακευόμενοι καὶ ῥᾳθυμοῦντες τρέ-
πωνται πρὸς ὕβριν καὶ πρὸς ὑπερηφανίαν, ὃ δὴ
6 φιλεῖ γίνεσθαι, τότε καὶ μάλιστα συνιδεῖν ἔστιν
αὐτὸ παρ᾽ αὑτοῦ πορίζόμενον τὸ πολίτευμα τὴν βοή-
7 θειαν. ἐπειδὰν γὰρ ἐξοιδοῦν τι τῶν μερῶν φιλο-
νεικῇ καὶ πλέον τοῦ δέοντος ἐπικρατῇ, δῆλον ὡς
οὐδενὸς αὐτοτελοῦς ὄντος κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, ἀν-
τισπᾶσθαι δὲ καὶ παραποδίζεσθαι δυναμένης τῆς
559. ἑκάστου προθέσεως ὑπ᾽ ἀλλήλων, οὐδὲν ἐξοιδεῖ τῶν
8 μερῶν οὐδ᾽ ὑπερφρονεῖ. πάντα γὰρ ἐμμένει τοῖς
ὑποκειμένοις τὰ μὲν κωλυόμενα τῆς ὁρμῆς, τὰ δ᾽
ἐξ ἀρχῆς δεδιότα τὴν ἐκ τοῦ πέλας ἐπίστασιν. [Cod. Urb. fol. 66 (exc. ant. p. 177).]

9 Ὁ δὲ δικτάτωρ ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν τῶν ὑπάτων· τῶν μὲν γὰρ ὑπάτων ἑκατέρῳ δώδεκα πελέκεις ἀκολουθοῦσι, τούτῳ δ᾽ εἴκοσι καὶ τέτταρες, κἀκεῖνοι μὲν ἐν πολλοῖς προσδέονται τῆς συγκλήτου πρὸς τὸ συντελεῖν τὰς ἐπιβολάς, οὗτος δ᾽ ἔστιν αὐτοκράτωρ στρατηγός, οὗ κατασταθέντος παραχρῆμα διαλύεσθαι συμβαίνει πάσας τὰς ἀρχὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ πλὴν τῶν δημάρχων. οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ἀκριβεστέραν ποιησόμεθα τὴν διαστολήν. [Polyb. III, 87, 7.]

VI. DE MILITIA ROMANA.

559,5 Ἐπειδὰν ἀποδείξωσι τοὺς ὑπάτους, μετὰ ταῦτα 19 514.
χιλιάρχους καθιστᾶσι, τετταρασκαίδεκα μὲν ἐκ τῶν
πέντ᾽ ἐνιαυσίους ἐχόντων ἤδη στρατείας, δέκα δ᾽
ἄλλους σὺν τούτοις ἐκ τῶν δέκα. τῶν λοιπῶν τοὺς 2
μὲν ἱππεῖς δέκα, τοὺς δὲ πεζοὺς ἓξ καὶ (δέκα) δεῖ
στρατείας τελεῖν κατ᾽ ἀνάγκην ἐν τοῖς τετταράκοντα
καὶ ἓξ ἔτεσιν ἀπὸ γενεᾶς πλὴν τῶν ὑπὸ τὰς τετρα-
κοσίας δραχμὰς τετιμημένων· τούτους δὲ παριᾶσι 3
πάντας εἰς τὴν ναυτικὴν χρείαν. ἐὰν δέ ποτε κατε-
πείγῃ τὰ τῆς περιστάσεως, ὀφείλουσιν οἱ πεζοὶ στρα-
τεύειν εἴκοσι στρατείας ἐνιαυσίους. πολιτικὴν δὲ 4
λαβεῖν ἀρχὴν οὐκ ἔξεστιν οὐδενὶ πρότερον, ἐὰν μὴ
δέκα στρατείας ἐνιαυσίους ᾖ τετελεκώς. ἐὰν δὲ μέλ- 5
λωσι ποιεῖσθαι τὴν καταγραφὴν τῶν στρατιωτῶν οἱ
τὰς ὑπάτους ἔχοντες ἀρχάς, προλέγουσιν ἐν τῷ δήμῳ
τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ δεήσει παραγενέσθαι τοὺς ἐν ταῖς
ἡλικίαις Ῥωμαίους ἅπαντας. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καθ᾽
ἕκαστον ἐνιαυτόν. τῆς δ᾽ ἡμέρας ἐπελθούσης καὶ 6
τῶν στρατευσίμων παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην,
καὶ μετὰ ταῦθ᾽ ἀθροισθέντων εἰς τὸ Καπετώλιον,
διεῖλον σφᾶς αὐτοὺς οἱ νεώτεροι τῶν χιλιάρχων, 7
καθάπερ ἂν ὑπὸ τοῦ δήμου κατασταθῶσιν ἢ τῶν
στρατηγῶν, εἰς τέτταρα μέρη διὰ τὸ τέτταρα παρ᾽
αὐτοῖς στρατόπεδα τὴν ὁλοσχερῆ καὶ πρώτην διαί-
ρεσιν τῶν δυνάμεων ποιεῖσθαι. καὶ τοὺς μὲν πρώ- 8
τους κατασταθέντας τέτταρας εἰς τὸ πρῶτον καλού-
μενον στρατόπεδον ἔνειμαν, τοὺς δ᾽ ἑξῆς τρεῖς εἰς
560. τὸ δεύτερον, τοὺς δ᾽ ἑπομένους τούτοις τέτταρας εἰς
τὸ τρίτον, τρεῖς δὲ τοὺς τελευταίους εἰς τὸ τέταρτον.

9 τῶν δὲ πρεσβυτέρων δύο μὲν τοὺς πρώτους εἰς
τὸ πρῶτον, τρεῖς δὲ τοὺς δευτέρους εἰς τὸ δεύτερον
τιθέασι στρατόπεδον, δύο δὲ τοὺς ἑξῆς εἰς τὸ τρί-
τον, τρεῖς δὲ τοὺς τελευταίους εἰς τὸ τέταρτον [τῶν
20 πρεσβυτέρων]. γενομένης δὲ τῆς διαιρέσεως καὶ
καταστάσεως τῶν χιλιάρχων τοιαύτης ὥστε πάντα
2 τὰ στρατόπεδα τοὺς ἴσους ἔχειν ἄρχοντας, μετὰ ταῦτα
καθίσαντες χωρὶς ἀλλήλων κατὰ στρατόπεδον κλη-
ροῦσι τὰς φυλὰς κατὰ μίαν καὶ προσκαλοῦνται τὴν
3 ἀεὶ λαχοῦσαν. ἐκ δὲ ταύτης ἐκλέγουσι τῶν νεανί-
σκων τέτταρας ἐπιεικῶς τοὺς παραπλησίους ταῖς 515.
4 ἡλικίαις καὶ ταῖς ἕξεσι. προσαχθέντων δὲ τούτων
λαμβάνουσι πρῶτοι τὴν ἐκλογὴν οἱ τοῦ πρώτου
στρατοπέδου, δεύτεροι δ' οἱ τοῦ δευτέρου, τρίτοι δ'
5 οἱ τοῦ τρίτου, τελευταῖοι δ' οἱ τοῦ τετάρτου. πάλιν
δ' ἄλλων τεττάρων προσαχθέντων λαμβάνουσι πρῶ-
τοι τὴν αἵρεσιν οἱ τοῦ δευτέρου στρατοπέδου καὶ
6 ἑξῆς οὕτως, τελευταῖοι δ' οἱ τοῦ πρώτου. μετὰ δὲ
ταῦτα πάλιν ἄλλων τεττάρων προσαχθέντων πρῶτοι
λαμβάνουσιν οἱ τοῦ τρίτου στρατοπέδου, τελευταῖοι
7 δ' οἱ τοῦ δευτέρου. [καὶ] αἰεὶ κατὰ λόγον οὕτως
ἐκ περιόδου τῆς ἐκλογῆς γινομένης παραπλησίους
συμβαίνει λαμβάνεσθαι τοὺς ἄνδρας εἰς ἕκαστον
8 τῶν στρατοπέδων. ὅταν δ' ἐκλέξωσι τὸ προκείμενον
πλῆθος — τοῦτο δ' ἔστιν ὁτὲ μὲν εἰς ἕκαστον στρα-
τόπεδον πεζοὶ τετρακισχίλιοι καὶ διακόσιοι, ποτὲ δὲ
πεντακισχίλιοι, ἐπειδὰν μείζων τις αὐτοῖς προφαί-
9 νηται κίνδυνος — μετὰ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς τὸ μὲν
παλαιὸν ὑστέρους εἰώθεσαν δοκιμάζειν ἐπὶ τοῖς τε-
τρακισχιλίοις διακοσίοις, νῦν δὲ προτέρους, πλου-
τίνδην αὐτῶν γεγενημένης ὑπὸ τοῦ τιμητοῦ τῆς

ἐκλογῆς· καὶ ποιοῦσι τριακοσίους εἰς ἕκαστον στρατόπεδον.

Ἐπιτελεσθείσης δὲ τῆς καταγραφῆς τὸν προει- 21
ρημένον τρόπον, ἀθροίσαντες τοὺς ἐπειλεγμένους
561. οἱ προσήκοντες τῶν χιλιάρχων καθ' ἕκαστον στρα-
τόπεδον, καὶ λαβόντες ἐκ πάντων ἕνα τὸν ἐπιτη-
δειότατον, ἐξορκίζουσιν ἦ μὴν πειθαρχήσειν καὶ 2
ποιήσειν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κατὰ
δύναμιν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὀμνύουσι καθ' ἕνα 3
προπορευόμενοι, τοῦτ' αὐτὸ δηλοῦντες ὅτι ποιήσουσι
πάντα καθάπερ ὁ πρῶτος.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς οἱ τὰς ὑπάτους 4
ἀρχὰς ἔχοντες παραγγέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τοῖς ἀπὸ
τῶν συμμαχίδων πόλεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἐξ ὧν
ἂν βούλωνται συστρατεύειν τοὺς συμμάχους, δια-
σαφοῦντες τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τό-
πον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι τοὺς κεκριμένους. αἱ 5
δὲ πόλεις παραπλησίαν ποιησάμεναι τῇ προειρημένῃ
τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν ὅρκον ἐκπέμπουσιν, ἄρχοντα
συστήσασαι καὶ μισθοδότην.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ χιλίαρχοι μετὰ τὸν ἐξορκισμὸν 6 516.
παραγγείλαντες ἡμέραν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ καὶ τό-
πον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι χωρὶς τῶν ὅπλων, τότε
μὲν ἀφῆκαν. παραγενομένων δ' εἰς τὴν ταχθεῖσαν 7
ἡμέραν διαλέγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς μὲν νεωτάτους
καὶ πενιχροτάτους εἰς τοὺς γροσφομάχους, τοὺς δ'
ἑξῆς τούτοις εἰς τοὺς ἁστάτους καλουμένους, τοὺς δ'
ἀκμαιοτάτους ταῖς ἡλικίαις εἰς τοὺς πρίγκιπας, τοὺς
δὲ πρεσβυτάτους εἰς τοὺς τριαρίους. αὗται γάρ εἰσι 8
καὶ τοσαῦται διαφοραὶ παρὰ Ῥωμαίοις καὶ τῶν ὀνο-
μασιῶν καὶ τῶν ἡλικιῶν, ἔτι δὲ τῶν καθοπλισμῶν

9 *ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ. διαιροῦσι δ' αὐτοὺς τὸν
τρόπον τοῦτον ὥστ' εἶναι τοὺς μὲν πρεσβυτάτους
καὶ τριαρίους προσαγορευομένους ἑξακοσίους, τοὺς
δὲ πρίγκιπας χιλίους καὶ διακοσίους, ἴσους δὲ τού-
τοις τοὺς ἀστάτους, τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ νεωτάτους*
10 *γροσφοφόρους. ἐὰν δὲ πλείους τῶν τετρακισχιλίων
ὦσι, κατὰ λόγον ποιοῦνται τὴν διαίρεσιν πλὴν τῶν
τριαρίων. τούτους αἰεὶ τοὺς ἴσους.*

22 *Καὶ τοῖς μὲν νεωτάτοις παρήγγειλαν μάχαιραν*
562. 2 *φορεῖν καὶ γρόσφους καὶ πάρμην. ἡ δὲ πάρμη καὶ
δύναμιν ἔχει τῇ κατασκευῇ καὶ μέγεθος ἀρκοῦν πρὸς
ἀσφάλειαν· περιφερὴς γὰρ οὖσα τῷ σχήματι τρίπε-*
3 *δον ἔχει τὴν διάμετρον. προσεπικοσμεῖται δὲ καὶ
λιτῷ περικεφαλαίῳ· ποτὲ δὲ λυκείαν ἤ τι τῶν τοιού-
των ἐπιτίθεται, σκέπης ἅμα καὶ σημείου χάριν, ἵνα
τοῖς κατὰ μέρος ἡγεμόσι προκινδυνεύοντες ἐρρω-*
4 *μένως καὶ μὴ διάδηλοι γίνωνται. τὸ δὲ τῶν γρό-
σφων βέλος ἔχει τῷ μὲν μήκει τὸ ξύλον ὡς ἐπίπαν
δίπηχυ, τῷ δὲ πάχει δακτυλιαῖον, τὸ δὲ κέντρον
σπιθαμιαῖον, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ λεπτὸν ἐξεληλασμέ-
νον καὶ συνωξυσμένον ὥστε κατ' ἀνάγκην εὐθέως
ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμβολῆς κάμπτεσθαι καὶ μὴ δύνα-
σθαι τοὺς πολεμίους ἀντιβάλλειν· εἰ δὲ μή, κοινὸν
γίνεται τὸ βέλος.*

23 *Τοῖς γε μὴν δευτέροις μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν,
ἀστάτοις δὲ προσαγορευομένοις, παρήγγειλαν φέρειν*
2 *πανοπλίαν. ἔστι δ' ἡ Ῥωμαϊκὴ πανοπλία πρῶτον
μὲν θυρεός — οὗ τὸ μὲν πλάτος ἐστὶ τῆς κυρτῆς ἐπι-
φανείας πένθ' ἡμιποδίων, τὸ δὲ μῆκος ποδῶν τετ-*
3 *τάρων, τὸ δ' ἐπ' ἴτυος (πάχος) ἔτι καὶ παλαιστιαῖον —* **517.**
ἐκ διπλοῦ σανιδώματος ταυροκόλλῃ πεπηγώς, ὀθο-

νίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληται
τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν. ἔχει δὲ περὶ τὴν ἴτυν ἐκ 4
τῶν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν μερῶν σιδηροῦν σιάλωμα,
δι᾽ οὗ τάς τε καταφορὰς τῶν μαχαιρῶν ἀσφαλίζεται
καὶ τὰς πρὸς τὴν γῆν ἐξερείσεις. προσήρμοσται δ᾽ 5
αὐτῷ καὶ σιδηρᾶ κόγχος, ἣ τὰς ὁλοσχερεῖς ἀποστέγει
πληγὰς λίθων καὶ σαρισῶν καὶ καθόλου βιαίων βε-
λῶν. ἅμα δὲ τῷ θυρεῷ μάχαιρα· ταύτην δὲ περὶ 6
τὸν δεξιὸν φέρει μηρόν, καλοῦσι δ᾽ αὐτὴν Ἰβηρι-
κήν. ἔχει δ᾽ αὕτη κέντημα διάφορον καὶ καταφορὰν 7
ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν βίαιον διὰ τὸ τὸν ὀβελίσκον
αὐτῆς ἰσχυρὸν καὶ μόνιμον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις 8
568. ὑσσοὶ δύο καὶ περικεφαλαία χαλκῆ καὶ προκνημίς.
τῶν δ᾽ ὑσσῶν εἰσιν οἱ μὲν παχεῖς, οἱ δὲ λεπτοί. 9
τῶν δὲ στερεωτέρων οἱ μὲν στρογγύλοι παλαιστιαίαν
ἔχουσι τὴν διάμετρον, οἱ δὲ τετράγωνοι τὴν πλευ-
ράν. οἵ γε μὴν λεπτοὶ σιβυνίοις ἐοίκασι συμμέτροις,
οὓς φοροῦσι μετὰ τῶν προειρημένων. ἁπάντων δὲ 10
τούτων τοῦ ξύλου τὸ μῆκός ἐστιν ὡς τρεῖς πήχεις.
προσήρμοσται δ᾽ ἑκάστοις βέλος σιδηροῦν ἀγκιστρω-
τόν, ἴσον ἔχον τὸ μῆκος τοῖς ξύλοις· οὗ τὴν ἔνδεσιν 11
καὶ τὴν χρείαν οὕτως ἀσφαλίζονται βεβαίως, ἕως
μέσων τῶν ξύλων ἐνδιδέντες καὶ πυκναῖς ταῖς λα-
βίσι καταπερονῶντες, ὥστε πρότερον ἢ τὸν δεσμὸν
ἐν ταῖς χρείαις ἀναχαλασθῆναι τὸν σίδηρον θραύε-
σθαι, καίπερ ὄντα τὸ πάχος ἐν τῷ πυθμένι καὶ τῇ
πρὸς τὸ ξύλον συναφῇ τριῶν ἡμιδακτυλίων· ἐπὶ
τοσοῦτον καὶ τοιαύτην πρόνοιαν ποιοῦνται τῆς ἐν-
δέσεως. ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις προσεπικοσμοῦνται πτε- 12
ρίνῳ στεφάνῳ καὶ πτεροῖς φοινικοῖς ἢ μέλασιν ὀρθοῖς
τρισίν, ὡς πηχυαίοις τὸ μέγεθος, ὧν προστεθέντων 13

κατὰ κορυφὴν ἅμα τοῖς ἄλλοις ὅπλοις ὁ μὲν ἀνὴρ
φαίνεται διπλάσιος ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος, ἡ δ'
14 ὄψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἐναντίοις. οἱ μὲν
οὖν πολλοὶ προσλαβόντες χάλκωμα σπιθαμιαῖον
πάντῃ πάντως, ὃ προστίθενται μὲν πρὸ τῶν στέρ-
νων, καλοῦσι δὲ καρδιοφύλακα, τελείαν ἔχουσι τὴν
15 καθόπλισιν· οἱ δ' ὑπὲρ τὰς μυρίας τιμώμενοι δραχ- 518.
μὰς ἀντὶ τοῦ καρδιοφύλακος σὺν τοῖς ἄλλοις ἁλυ-
16 σιδωτοὺς περιτίθενται θώρακας· ὁ δ' αὐτὸς τρόπος
τῆς καθοπλίσεώς ἐστι καὶ περὶ τοὺς πρίγκιπας καὶ
τριαρίους, πλὴν ἀντὶ τῶν ὑσσῶν οἱ τριάριοι δόρατα
φοροῦσιν.

564. 24 Ἐξ ἑκάστου δὲ τῶν προειρημένων γενῶν πλὴν
τῶν νεωτάτων ἐξέλεξαν ταξιάρχους ἀριστίνδην δέκα.
μετὰ δὲ τούτους ἑτέραν ἐκλογὴν ἄλλων δέκα ποι-
2 οῦνται. καὶ τούτους μὲν ἅπαντας προσηγόρευσαν
ταξιάρχους, ὧν ὁ πρῶτος αἱρεθεὶς καὶ συνεδρίου
κοινωνεῖ· προσεκλέγονται δ' οὗτοι πάλιν αὐτοὶ τοὺς
3 ἴσους οὐραγούς. ἑξῆς δὲ τούτοις μετὰ τῶν ταξιάρ-
χων διεῖλον τὰς ἡλικίας, ἑκάστην εἰς δέκα μέρη,
πλὴν τῶν γροσφομάχων· καὶ προσένειμαν ἑκάστῳ
μέρει τῶν ἐκλεχθέντων ἀνδρῶν δύ' ἡγεμόνας καὶ
4 δύ' οὐραγούς. τῶν δὲ γροσφομάχων τοὺς ἐπιβάλ-
λοντας κατὰ τὸ πλῆθος ἴσους ἐπὶ πάντα τὰ μέρη
5 διένειμαν. καὶ τὸ μὲν μέρος ἕκαστον ἐκάλεσαν καὶ
τάγμα καὶ σπεῖραν καὶ σημαίαν, τοὺς δ' ἡγεμόνας
6 κεντυρίωνας καὶ ταξιάρχους. οὗτοι δὲ καθ' ἑκάστην
σπεῖραν ἐκ τῶν καταλειπομένων ἐξέλεξαν αὐτοὶ δύο
τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ γενναιοτάτους ἄνδρας ση-
7 μαιαφόρους. δύο δὲ καθ' ἕκαστον τάγμα ποιοῦσιν
ἡγεμόνας εἰκότως· ἀδήλου γὰρ ὄντος καὶ τοῦ ποιῆ-

σαι καὶ τοῦ παθεῖν τι τὸν ἡγεμόνα, τῆς πολεμικῆς
χρείας οὐκ ἐπιδεχομένης πρόφασιν, οὐδέποτε βού-
λονται τὴν σπεῖραν χωρὶς ἡγεμόνος εἶναι καὶ προ-
στάτου. παρόντων μὲν οὖν ἀμφοτέρων ὁ μὲν πρῶτος 8
αἱρεθεὶς ἡγεῖται τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς σπείρας, ὁ
δὲ δεύτερος τῶν εὐωνύμων ἀνδρῶν τῆς σημαίας ἔχει
τὴν ἡγεμονίαν· μὴ παρόντων δ' ὁ καταλειπόμενος
ἡγεῖται πάντων. βούλονται δ' εἶναι τοὺς ταξιάρχους 9
οὐχ οὕτως θρασεῖς καὶ φιλοκινδύνους ὡς ἡγεμονι-
κοὺς καὶ στασίμους καὶ βαθεῖς μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς,
οὐδ' ἐξ ἀκεραίου προσπίπτειν ἢ κατάρχεσθαι τῆς
μάχης, ἐπικρατουμένους δὲ καὶ πιεζομένους ὑπομέ-
νειν καὶ ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς χώρας.

Παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς ἱππεῖς εἰς ἴλας δέκα 25
διεῖλον, ἐξ ἑκάστης δὲ τρεῖς προκρίνουσιν ἰλάρχας,
οὗτοι δ' αὐτοὶ τρεῖς προσέλαβον οὐραγούς. ὁ μὲν 2
οὖν πρῶτος αἱρεθεὶς ἰλάρχης ἡγεῖται τῆς ἴλης, οἱ 519.
565. δὲ δύο δεκαδάρχων ἔχουσι τάξιν, καλοῦνται δὲ πάν-
τες δεκουρίωνες. μὴ παρόντος δὲ τοῦ πρώτου πά-
λιν ὁ δεύτερος ἰλάρχου λαμβάνει τάξιν. ὁ δὲ καθο- 3
πλισμὸς τῶν ἱππέων νῦν μέν ἐστι παραπλήσιος τῷ
τῶν Ἑλλήνων· τὸ δὲ παλαιὸν πρῶτον θώρακας οὐκ
εἶχον, ἀλλ' ἐν περιζώμασιν ἐκινδύνευον, ἐξ οὗ πρὸς 4
μὲν τὸ καταβαίνειν καὶ ταχέως ἀναπηδᾶν ἐπὶ τοὺς
ἵππους ἑτοίμως διέκειντο καὶ πρακτικῶς, πρὸς δὲ
τὰς συμπλοκὰς ἐπισφαλῶς εἶχον διὰ τὸ γυμνοὶ κιν-
δυνεύειν. τὰ δὲ δόρατα κατὰ δύο τρόπους ἄπρακτ' 5
ἦν αὐτοῖς, καθ' ἃ μὲν ᾗ λεπτὰ καὶ κλαδαρὰ ποι-
οῦντες οὔτε τοῦ προτεθέντος ἠδύναντο σκοποῦ
στοχάζεσθαι, πρὸ τοῦ τε τὴν ἐπιδορατίδα πρός τι
προσερεῖσαι, κραδαινόμενα δι' αὐτῆς τῆς τῶν ἵππων

6 κινήσεως τὰ πλεῖστα συνετρίβετο· πρὸς δὲ τούτοις
ἄνευ σαυρωτήρων κατασκευάζοντες μιᾷ τῇ πρώτῃ
διὰ τῆς ἐπιδορατίδος ἐχρῶντο πληγῇ, μετὰ δὲ ταῦτα
κλασθέντων λοιπὸν ἦν ἄπρακτ' αὐτοῖς καὶ μάταια.
7 τόν γε μὴν θυρεὸν εἶχον ἐκ βοείου δέρματος, τοῖς
ὀμφαλωτοῖς ποπάνοις παραπλήσιον τοῖς ἐπὶ τὰς
θυσίας ἐπιτιθεμένοις· οἷς οὔτε πρὸς τὰς ἐπιβολὰς
ἦν χρῆσθαι διὰ τὸ μὴ στάσιν ἔχειν, ὑπό τε τῶν
ὄμβρων ἀποδερματούμενοι καὶ μυδῶντες δύσχρηστοι
καὶ πρότερον ἦσαν καὶ νῦν ἔτι γίνονται παντελῶς.
8 διόπερ ἀδοκίμου τῆς χρείας οὔσης, ταχέως μετέλα-
9 βον τὴν Ἑλληνικὴν κατασκευὴν τῶν ὅπλων, ἐν ᾗ
τῶν μὲν δοράτων τὴν πρώτην εὐθέως τῆς ἐπιδορα-
τίδος πληγὴν εὔστοχον ἅμα καὶ πρακτικὴν γίνεσθαι
συμβαίνει, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀτρεμοῦς καὶ στα-
σίμου τοῦ δόρατος ὑπάρχοντος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
ἐκ μεταλήψεως τοῦ σαυρωτῆρος χρείαν μόνιμον καὶ
10 βίαιον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν θυρεῶν·
καὶ γὰρ πρὸς τὰς ἐπιβολὰς καὶ πρὸς τὰς ἐπιθέσεις
11 ἑστηκυῖαν καὶ τεταγμένην ἔχουσι τὴν χρείαν. ἃ
566. συνιδόντες ἐμιμήσαντο ταχέως· ἀγαθοὶ γάρ, εἰ καί
τινες ἕτεροι, μεταλαβεῖν ἔθη καὶ ζηλῶσαι τὸ βέλ-
τιον καὶ Ῥωμαῖοι.

26 Τοιαύτην δὲ ποιησάμενοι τὴν διαίρεσιν οἱ χιλί- **520.**
αρχοι, καὶ ταῦτα παραγγείλαντες περὶ τῶν ὅπλων,
τότε μὲν ἀπέλυσαν τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν οἰκείαν·
2 παραγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας, εἰς ἣν ὤμοσαν ἀθροι-
σθῆναι πάντες ὁμοίως εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον
3 ὑπὸ τῶν ὑπάτων — τάττει δ' ὡς ἐπίπαν ἑκάτερος
χωρὶς τὸν τόπον τοῖς αὐτοῦ στρατοπέδοις· ἑκατέρῳ
γὰρ δίδοται τὸ μέρος τῶν συμμάχων καὶ δύο τῶν

Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων — παραγίνονται δὲ πάντες 4
ἀδιαπτώτως οἱ καταγραφέντες, ὡς ἂν μηδεμιᾶς ἄλλης
συγχωρουμένης προφάσεως τοῖς ἐξορκισθεῖσι πλὴν
ὀρνιθείας καὶ τῶν ἀδυνάτων. ἀθροισθέντων δὲ καὶ 5
τῶν συμμάχων ὁμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις, τὴν μὲν οἰκο-
νομίαν καὶ τὸν χειρισμὸν ποιοῦνται τούτων αὐτῶν
οἱ καθεσταμένοι μὲν ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἄρχοντες,
προσαγορευόμενοι δὲ πραίφεκτοι, δώδεκα τὸν ἀρι-
θμὸν ὄντες. οἳ πρῶτον μὲν τοῖς ὑπάτοις τοὺς ἐπι- 6
τηδειοτάτους πρὸς τὴν ἀληθινὴν χρείαν ἐκ πάντων
τῶν παραγεγονότων συμμάχων ἱππεῖς καὶ πεζοὺς
ἐκλέγουσι, τοὺς καλουμένους ἐκτραορδιναρίους, ὃ
μεθερμηνευόμενον ἐπιλέκτους δηλοῖ. τὸ δὲ πλῆθος 7
γίνεται τὸ πᾶν τῶν συμμάχων, τὸ μὲν τῶν πεζῶν
πάρισον τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις ὡς τὸ πολύ,
τὸ δὲ τῶν ἱππέων τριπλάσιον· ἐκ δὲ τούτων λαμ- 8
βάνουσι τῶν μὲν ἱππέων εἰς τοὺς ἐπιλέκτους ἐπι-
εικῶς τὸ τρίτον μέρος, τῶν δὲ πεζῶν τὸ πέμπτον.
τοὺς δὲ λοιποὺς διεῖλον εἰς δύο μέρη, καὶ καλοῦσι 9
τὸ μὲν δεξιόν, τὸ δ' εὐώνυμον κέρας.

567. *Τούτων δ' εὐτρεπῶν γενομένων παραλαβόντες* 10
οἱ χιλίαρχοι τοὺς Ῥωμαίους ὁμοῦ καὶ τοὺς συμμάχους
κατεστρατοπέδευσαν, ἑνὸς ὑπάρχοντος παρ' αὐτοῖς
θεωρήματος ἁπλοῦ περὶ τὰς παρεμβολάς, ᾧ χρῶν-
ται πρὸς πάντα καιρὸν καὶ τόπον. διὸ καὶ δοκεῖ μοι 11
πρέπειν τῷ καιρῷ τὸ πειραθῆναι, καθ' ὅσον οἷόν
τε τῷ λόγῳ, τοὺς ἀκούοντας εἰς ἔννοιαν ἀγαγεῖν
τοῦ κατὰ τὰς πορείας καὶ στρατοπεδείας καὶ παρα-
τάξεις χειρισμοῦ τῶν δυνάμεων. τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν 12
ἀπεοικὼς πρὸς τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα τῶν ἔργων,
ὃς οὐκ ἂν βουληθείη μικρὸν ἐπιμελέστερον ἐπιστῆ- **521.**

σαι περὶ τῶν τοιούτων, ὑπὲρ ὧν ἅπαξ ἀκούσας ἐπι-
στήμων ἔσται πράγματος ἑνὸς τῶν ἀξίων λόγου καὶ
γνώσεως;
27 Ἔστι δὴ τὸ γένος αὐτῶν τῆς στρατοπεδείας τοι-
όνδε. τοῦ κριθέντος αἰεὶ τόπου πρὸς στρατοπεδείαν,
τούτου τὸν ἐπιτηδειότατον εἰς σύνοψιν ἅμα καὶ
παραγγελίαν ἡ τοῦ στρατηγοῦ σκηνὴ καταλαμβάνει.
2 τεθείσης δὲ τῆς σημαίας, οὗ μέλλουσι πηγνύναι
ταύτην, ἀπομετρεῖται πέριξ τῆς σημαίας τετράγωνος
τόπος, ὥστε πάσας τὰς πλευρὰς ἑκατὸν ἀπέχειν πό-
δας τῆς σημαίας, τὸ δ' ἐμβαδὸν γίνεσθαι τετράπλε-
3 θρον. τούτου δὲ τοῦ σχήματος αἰεὶ παρὰ μίαν ἐπι-
φάνειαν καὶ πλευράν, ἥτις ἂν ἐπιτηδειοτάτη φανῇ
πρός τε τὰς ὑδρείας καὶ προνομάς, παραβάλλεται
4 τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατόπεδα τὸν τρόπον τοῦτον. ἓξ ὑπαρ-
χόντων χιλιάρχων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ κατὰ τὸν
ἄρτι λόγον, δυεῖν δὲ στρατοπέδων ὄντων τῶν Ῥω-
μαϊκῶν ἀεὶ μεθ' ἑκατέρου τῶν ὑπάτων, φανερὸν
ὅτι δώδεκα χιλιάρχους ἀνάγκη συστρατεύειν ἑκατέρῳ
5 τῶν ὑπάτων. τιθέασι δὴ τὰς τούτων σκηνὰς ἐπὶ
μίαν εὐθεῖαν ἁπάσας, ἥτις ἐστὶ παράλληλος τῇ τοῦ
τετραγώνου προκριθείσῃ πλευρᾷ, πεντήκοντα δ' ἀπ-
έχει πόδας ἀπ' αὐτῆς, (ἵν' ᾖ τοῖς) ἵπποις, ἅμα δ'
ὑποζυγίοις καὶ τῇ λοιπῇ τῶν χιλιάρχων ἀποσκευῇ
568. 6 τόπος. αἱ δὲ σκηναὶ τοῦ προειρημένου σχήματος
εἰς τοὔμπαλιν ἀπεστραμμέναι πήγνυνται πρὸς τὴν
ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, ἣ νοείσθω καὶ καλείσθω δὲ καθά-
παξ ἡμῖν ἀεὶ τοῦ παντὸς σχήματος κατὰ πρόσωπον.
7 ἀφεστᾶσι δ' ἀλλήλων μὲν ἴσον αἱ τῶν χιλιάρχων
σκηναί, τοσοῦτον δὲ τόπον ὥστε παρ' ὅλον τὸ πλά-
τος ἀεὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων παρήκειν.

Ἀπομετρηθέντων δὲ πάλιν ἑκατὸν ποδῶν εἰς τὸ 28
πρόσθεν κατὰ πάσας τὰς σκηνάς, λοιπὸν ἀπὸ τῆς
τοῦτο τὸ πλάτος ὁριζούσης εὐθείας, ἥτις γίνεται
παράλληλος ταῖς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς, ἀπὸ ταύ-
της ἄρχονται ποιεῖσθαι τὰς τῶν στρατοπέδων παρ-
εμβολάς, χειρίζοντες τὸν τρόπον τοῦτον. διχοτο- 2
μήσαντες τὴν προειρημένην εὐθεῖαν, ἀπὸ τούτου
τοῦ σημείου πρὸς ὀρθὰς τῇ γραμμῇ τοὺς ἱππεῖς 522.
ἀντίους αὑτοῖς ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου παρεμ-
βάλλουσι, πεντήκοντα διέχοντας πόδας ἀλλήλων, μέ-
σην ποιοῦντες τὴν τομὴν τοῦ διαστήματος. ἔστι δ' 3
ἥ τε τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν σκηνοποιία παρα-
πλήσιος· γίνεται γὰρ τὸ ὅλον σχῆμα καὶ τῆς σημαίας
καὶ τῶν οὐλαμῶν τετράγωνον. τοῦτο δὲ βλέπει μὲν 4
εἰς τὰς διόδους, ἔχει δὲ τὸ μὲν μῆκος ὡρισμένον
τὸ παρὰ τὴν δίοδον — ἔστι γὰρ ἑκατὸν ποδῶν —
ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ βάθος ἴσον πειρῶνται
ποιεῖν πλὴν τῶν συμμάχων. ὅταν δὲ τοῖς μείζοσι 5
στρατοπέδοις χρῶνται, τὸ κατὰ λόγον καὶ τῷ μήκει
καὶ τῷ βάθει προστιθέασι.

Γενομένης δὲ τῆς τῶν ἱππέων παρεμβολῆς κατὰ 29
μέσας τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνὰς οἷον εἰ ῥύμης τι-
νὸς ἐπικαρσίου πρὸς τὴν ἄρτι ῥηθεῖσαν εὐθεῖαν καὶ
τὸν πρὸ τῶν χιλιάρχων τόπον — τῷ γὰρ ὄντι ῥύ- 2
μαις παραπλήσιον ἀποτελεῖται τὸ τῶν διόδων σχῆμα
πασῶν, ὡς ἂν ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους αἷς μὲν ταγ-
μάτων, αἷς δ' οὐλαμῶν ἐπὶ τὸ μῆκος παρεμβεβλη-
κότων — πλὴν τοῖς προειρημένοις ἱππεῦσι κατόπιν 3
τοὺς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων τριαρίους,
569. κατ' οὐλαμὸν ἑκάστην σημαίαν, ἐν ὁμοίῳ σχήματι
τιθέασι, συμψαυόντων μὲν τῶν σχημάτων ἀλλήλοις,

βλεπόντων δ' ἔμπαλιν πρὸς τὰς ἐναντίας τοῖς ἱπ-
4 πεῦσιν ἐπιφανείας, ἥμισυ ποιοῦντες τὸ βάθος τοῦ
μήκους ἑκάστης σημαίας τῷ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος
ἡμίσεις ὡς ἐπίπαν εἶναι τούτους τῶν ἄλλων μερῶν.
5 διότιπερ ἀνίσων ὄντων πολλάκις τῶν ἀνδρῶν ἰσά-
ζειν ἀεὶ συμβαίνει πάντα τὰ μέρη κατὰ τὸ μῆκος
6 διὰ τὴν τοῦ βάθους διαφοράν. αὖθις δὲ πεντή-
κοντα πόδας ἀφ' ἑκατέρων τούτων ἀποστήσαντες,
ἀντίους παρεμβάλλουσι τοῖς τριαρίοις τοὺς πρίγκι-
7 πας. νευόντων δὲ καὶ τούτων εἰς τὰ προειρημένα
διαστήματα δύ' αὗται πάλιν ἀποτελοῦνται ῥῦμαι, τὰς
μὲν ἀρχὰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς εὐθείας λαμβάνουσαι καὶ
τὰς εἰσβολάς, ὁμοίως τοῖς ἱππεῦσιν, ἐκ τοῦ πρὸ τῶν
χιλιάρχων ἑκατομπέδου διαστήματος, λήγουσαι δὲ
πρὸς τὴν καταντικρὺ τῶν χιλιάρχων πλευρὰν τοῦ 528.
χάρακος, ἣν ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα κατὰ πρόσωπον
8 εἶναι τοῦ παντὸς σχήματος. μετὰ δὲ τοὺς πρίγκι-
πας, ὄπισθεν τούτων ὁμοίως ἔμπαλιν βλέποντα, συμ-
ψαύοντα δὲ τὰ σχήματα τιθέντες, τοὺς ἀστάτους
9 παρεμβάλλουσι. δέκα δὲ σημαίας ἐχόντων ἁπάντων
τῶν μερῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς διαίρεσιν, πάσας ἴσας
συμβαίνει γίνεσθαι τὰς ῥύμας καὶ κατὰ τὸ μῆκος
καὶ τὰς ἀποτομὰς ἰσάζειν αὐτῶν τὰς πρὸς τῇ κατὰ
τὸ πρόσωπον πλευρᾷ τοῦ χάρακος· πρὸς ἣν καὶ τὰς
τελευταίας σημαίας ἐπιστρέφοντες στρατοπεδεύουσιν.

30 Ἀπὸ τῶν ἀστάτων πεντήκοντα πάλιν διαλείπον-
τες πόδας τοὺς τῶν συμμάχων ἱππεῖς ἀντίους πα-
ρεμβάλλουσι τούτοις, ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς
2 αὐτῆς εὐθείας καὶ λήγοντες ἐπὶ τὴν αὐτήν. ἔστι δὲ
τὸ πλῆθος τῶν συμμάχων, ὡς ἐπάνω προεῖπα, τὸ
μὲν τῶν πεζῶν πάρισον τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις,

λεῖπον τοῖς ἐπιλέκτοις, τὸ δὲ τῶν ἱππέων διπλά-
570. σιον, ἀφῃρημένου καὶ τούτων τοῦ τρίτου μέρους
εἰς τοὺς ἐπιλέκτους. διὸ καὶ τὸ βάθος αὔξοντες 3
τούτοις πρὸς λόγον ἐν τοῖς στρατοπεδευτικοῖς σχή-
μασι, πειρῶνται κατὰ τὸ μῆκος ἐξισοῦν τοῖς τῶν
Ῥωμαίων στρατοπέδοις. ἀποτελεσθεισῶν δὲ τῶν 4
ἁπασῶν πέντε διόδων, αὖθις εἰς τοὔμπαλιν ἀπε-
στραμμένας ὁμοίως τοῖς ἱππεῦσι τιθέασι τὰς τῶν
συμμαχικῶν πεζῶν σημαίας, αὔξοντες τὸ βάθος πρὸς
λόγον, βλεπούσας δὲ πρὸς τὸν χάρακα καὶ πρὸς
τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας ἑκατέρας. καθ' 5
ἑκάστην δὲ σημαίαν τὰς πρώτας ἀφ' ἑκατέρου τοῦ
μέρους σκηνὰς οἱ ταξίαρχοι λαμβάνουσιν. ἅμα δὲ
τὸν προειρημένον τρόπον παρεμβάλλοντες καθ' ἕκα-
στον μέρος τὸν ἕκτον οὐλαμὸν ἀπὸ τοῦ πέμπτου
πεντήκοντα πόδας ἀφιστᾶσι, παραπλησίως δὲ καὶ
τὰς τῶν πεζῶν τάξεις, ὥστε γίνεσθαι καὶ ταύτην 6
ἄλλην διὰ μέσων τῶν στρατοπέδων δίοδον, ἐπικάρ-
σιον μὲν πρὸς τὰς ῥύμας, παράλληλον δὲ ταῖς τῶν
χιλιάρχων σκηναῖς, ἣν καλοῦσι πέμπτην διὰ τὸ παρὰ
τὰ πέμπτα τάγματα παρήκειν.

Ὁ δ' ὑπὸ τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνὰς ὄπισθεν 31
τόπος ὑποπεπτωκώς, ἐξ ἑκατέρου δὲ τοῦ μέρους τῆς 524.
τοῦ στρατηγίου περιστάσεως παρακείμενος, ὁ μὲν
εἰς ἀγορὰν γίνεται τόπος, ὁ δ' ἕτερος τῷ τε ταμιείῳ
καὶ ταῖς ἅμα τούτῳ χορηγίαις. ἀπὸ δὲ τῆς ἐφ' ἑκά- 2
τερα τελευταίας τῶν χιλιάρχων σκηνῆς κατόπιν οἷον
ἐπικάμπιον ἔχοντες τάξιν πρὸς τὰς σκηνάς, οἱ τῶν
ἐπιλέκτων ἱππέων ἀπόλεκτοι καί τινες τῶν ἐθελον-
τὴν στρατευομένων τῇ τῶν ὑπάτων χάριτι, πάντες
οὗτοι στρατοπεδεύουσι παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων

τοῦ χάρακος ἐπιφανείας, βλέποντες οἱ μὲν ἐπὶ τὰς
τοῦ ταμιείου παρασκευάς, οἱ δ' ἐκ θατέρου μέρους
8 εἰς τὴν ἀγοράν. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει τού-
τοις μὴ μόνον στρατοπεδεύειν σύνεγγυς τῶν ὑπά-
των, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πορείας καὶ κατὰ τὰς ἄλλας
571. χρείας περὶ τὸν ὕπατον καὶ τὸν ταμίαν ποιεῖσθαι
4 τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ὅλην διατριβήν. ἀντίκεινται
δὲ τούτοις ἐπὶ τὸν χάρακα βλέποντες οἱ τὴν παρα-
πλήσιον χρείαν παρεχόμενοι πεζοὶ τοῖς προειρημέ-
5 νοις ἱππεῦσιν. ἑξῆς δὲ τούτοις δίοδος ἀπολείπεται
πλάτος ποδῶν ἑκατόν, παράλληλος μὲν ταῖς τῶν
χιλιάρχων σκηναῖς, ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ
στρατηγίου καὶ ταμιείου παρατείνουσα παρὰ πάντα
6 τὰ προειρημένα μέρη τοῦ χάρακος. παρὰ δὲ τὴν
ἀνωτέρω πλευρὰν ταύτης οἱ τῶν συμμάχων ἱππεῖς
ἐπίλεκτοι στρατοπεδεύουσι, βλέποντες ἐπί τε τὴν
ἀγορὰν ἅμα καὶ τὸ στρατήγιον καὶ τὸ ταμιεῖον.
7 κατὰ μέσην δὲ τὴν τούτων τῶν ἱππέων παρεμβολὴν
καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ στρατηγίου περίστασιν δίο-
δος ἀπολείπεται πεντήκοντα ποδῶν, φέρουσα μὲν
ἐπὶ τὴν ὄπισθε πλευρὰν τῆς στρατοπεδείας, τῇ δὲ
τάξει πρὸς ὀρθὰς κειμένη τῇ προειρημένῃ πλατείᾳ.
8 τοῖς δ' ἱππεῦσι τούτοις ἀντίτυποι τίθενται πάλιν οἱ
τῶν συμμάχων ἐπίλεκτοι πεζοί, βλέποντες πρὸς τὸν
χάρακα καὶ τὴν ὄπισθεν ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης στρα-
9 τοπεδείας. τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἐξ ἑκατέρου τοῦ
μέρους τούτων κένωμα παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων
πλευρὰς δίδοται τοῖς ἀλλοφύλοις καὶ τοῖς ἐκ τοῦ
καιροῦ προσγινομένοις συμμάχοις.

10 Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων τὸ μὲν σύμπαν σχῆμα 525.
γίνεται τῆς στρατοπεδείας τετράγωνον ἰσόπλευρον,

τὰ δὲ κατὰ μέρος ἤδη τῆς τε ῥυμοτομίας ἐν αὐτῇ
καὶ τῆς ἄλλης οἰκονομίας πόλει παραπλησίαν ἔχει
τὴν διάθεσιν. τὸν δὲ χάρακα τῶν σκηνῶν ἀφιστᾶσι 11
κατὰ πάσας τὰς ἐπιφανείας διακοσίους πόδας. τοῦτο
δὲ τὸ κένωμα πολλὰς καὶ δοκίμους αὐτοῖς παρέχε-
ται χρείας. πρός τε γὰρ τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὰς ἐξα- 12
γωγὰς τῶν στρατοπέδων εὐφυῶς ἔχει καὶ δεόντως
ἕκαστοι γὰρ κατὰ τὰς ἑαυτῶν ῥύμας εἰς τοῦτο τὸ
κένωμα ποιοῦνται τὴν ἔξοδον, ἀλλ' οὐκ εἰς μίαν
572. συμπίπτοντες ἀνατρέπουσι καὶ συμπατοῦσιν ἀλλή-
λους· τάς τε τῶν παρεισαγομένων θρεμμάτων καὶ 13
τὰς ἐκ τῶν πολεμίων λείας εἰς τοῦτο παράγοντες
ἀσφαλῶς τηροῦσι τὰς νύκτας. τὸ δὲ μέγιστον, ἐν 14
ταῖς ἐπιθέσεσι ταῖς νυκτεριναῖς οὔτε πῦρ οὔτε βέλος
ἐξικνεῖται πρὸς αὐτοὺς πλὴν τελείως ὀλίγων· γίνε-
ται δὲ καὶ ταῦτα σχεδὸν ἀβλαβῆ διά τε τὸ μέγεθος
τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τὴν τῶν σκηνῶν περίστασιν.

Δεδομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πεζῶν καὶ 32
τῶν ἱππέων καθ' ἑκατέραν τὴν πρόθεσιν, ἄν τε
τετρακισχιλίους ἄν τε πεντακισχιλίους εἰς ἕκαστον
στρατόπεδον ποιῶσι, παραπλησίως δὲ καὶ τῶν ση-
μαιῶν τοῦ τε βάθους καὶ τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλή-
θους δεδομένου, πρὸς δὲ τούτοις τῶν κατὰ τὰς διό-
δους καὶ πλατείας διαστημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
ἄλλων ἁπάντων δεδομένων, συμβαίνει τοῖς βουλο- 2
μένοις συνεφιστάνειν (νοεῖν) καὶ τοῦ χωρίου τὸ
μέγεθος καὶ τὴν ὅλην περίμετρον τῆς παρεμβολῆς.
ἐὰν δέ ποτε πλεονάζῃ τὸ τῶν συμμάχων πλῆθος, ἢ 3
τῶν ἐξ ἀρχῆς συστρατευομένων ἢ τῶν ἐκ τοῦ καιροῦ
προσγινομένων, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ πρὸς τοῖς 4
προειρημένοις καὶ τοὺς παρὰ τὸ στρατήγιον ἀνα-

πληροῦσι τόπους, τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ ταμιεῖον συνα-
γαγόντες εἰς αὐτὸν τὸν κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν
5 *τόπον· τοῖς δ' ἐξ ἀρχῆς συνεκπορευομένοις, ἐὰν ᾖ*
πλῆθος ἱκανώτερον, ῥύμην μίαν ἐξ ἑκατέρου τοῦ
μέρους τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων πρὸς ταῖς ὑπαρ-
χούσαις παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας παρα- **526.**
6 *τιθέασι. πάντων δὲ τῶν τεττάρων στρατοπέδων καὶ*
τῶν ὑπάτων ἀμφοτέρων εἰς ἕνα χάρακα συναθροι-
σθέντων, οὐδὲν ἕτερον δεῖ νοεῖν πλὴν δύο στρα-
τιὰς κατὰ τὸν ἄρτι λόγον παρεμβεβληκυίας ἀντε-
στραμμένας αὑταῖς συνηρμόσθαι, συναπτούσας κατὰ
τὰς τῶν ἐπιλέκτων ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου παρ-
573. *εμβολάς, οὓς ἐποιοῦμεν εἰς τὴν ὀπίσω βλέποντας*
7 *ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης παρεμβολῆς, ὅτε δὴ συμβαίνει*
γίνεσθαι τὸ μὲν σχῆμα παράμηκες, τὸ δὲ χωρίον
διπλάσιον τοῦ πρόσθεν, τὴν δὲ περίμετρον ἡμιόλιον.
8 *ὅταν μὲν οὖν συμβαίνῃ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους*
ὁμοῦ στρατοπεδεύειν, οὕτως ἀεὶ χρῶνται ταῖς στρα-
τοπεδείαις· ὅταν δὲ χωρίς, τἄλλα μὲν ὡσαύτως, τὴν
δ' ἀγορὰν καὶ τὸ ταμιεῖον καὶ τὸ στρατήγιον μέσον
τιθέασι τῶν δυεῖν στρατοπέδων.

33 *Μετὰ δὲ τὴν στρατοπεδείαν συναθροισθέντες οἱ*
χιλίαρχοι τοὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου πάντας ἐλευθέ-
ρους ὁμοῦ καὶ δούλους ὁρκίζουσι, καθ' ἕνα ποιού-
2 *μενοι τὸν ὁρκισμόν. ὁ δ' ὅρκος ἐστὶ μηδὲν ἐκ τῆς*
παρεμβολῆς κλέψειν, ἀλλὰ κἂν εὕρῃ τι, τοῦτ' ἀνοί-
3 *σειν ἐπὶ τοὺς χιλιάρχους. ἑξῆς δὲ τούτοις διέταξαν*
τὰς σημαίας ἐξ ἑκάστου στρατοπέδου τῶν πριγκί-
πων καὶ τῶν ἀστάτων, δύο μὲν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν
4 *τοῦ τόπου τοῦ πρὸ τῶν χιλιάρχων· τὴν γὰρ διατρι-*
βὴν ἐν ταῖς καθημερείαις οἱ πλεῖστοι τῶν Ῥωμαίων

ἐν ταύτῃ ποιοῦνται τῇ πλατείᾳ· διόπερ ἀεὶ σπου-
δάζουσι περὶ ταύτης, ὡς ῥαίνηται καὶ καλλύνηται
σφίσιν ἐπιμελῶς. τῶν δὲ λοιπῶν ὀκτωκαίδεκα τρεῖς 5
ἕκαστος τῶν χιλιάρχων διαλαγχάνει· τοσαῦται γάρ
εἰσι τῶν ἀστάτων καὶ πριγκίπων ἐν ἑκάστῳ στρα-
τοπέδῳ σημαῖαι κατὰ τὴν ἄρτι ῥηθεῖσαν διαίρεσιν,
χιλίαρχοι δ' ἕξ. τῶν δὲ τριῶν σημαιῶν ἀνὰ μέρος 6
ἑκάστη τῷ χιλιάρχῳ λειτουργεῖ λειτουργίαν τοιαύ-
την. ἐπειδὰν καταστρατοπεδεύσωσι, τὴν σκηνὴν
ἱστᾶσιν οὗτοι καὶ τὸν περὶ τὴν σκηνὴν τόπον ἠδά-
φισαν. κἄν τι περιφράξαι δέῃ τῶν σκευῶν ἀσφα-
λείας χάριν, οὗτοι φροντίζουσι. διδόασι δὲ καὶ 7
φυλακεῖα δύο — τὸ δὲ φυλακεῖόν ἐστιν ἐκ τεττάρων 527.
ἀνδρῶν — ὧν οἱ μὲν πρὸ τῆς σκηνῆς, οἱ δὲ κατό-
574. πιν παρὰ τοὺς ἵππους ποιοῦνται τὴν φυλακήν. οὐ- 8
σῶν δὲ σημαιῶν ἑκάστῳ χιλιάρχῳ τριῶν, ἐν ἑκάστῃ
δὲ τούτων ἀνδρῶν ὑπαρχόντων ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν
χωρὶς τῶν τριαρίων καὶ γροσφομάχων — οὗτοι γὰρ
οὐ λειτουργοῦσι — τὸ μὲν ἔργον γίνεται κοῦφον 9
διὰ τὸ παρὰ τετάρτην ἡμέραν ἑκάστῃ σημαίᾳ καθή-
κειν τὴν λειτουργίαν, τοῖς δὲ χιλιάρχοις ἅμα μὲν τὸ
τῆς εὐχρηστίας ἀναγκαῖον, ἅμα δὲ τὸ τῆς τιμῆς διὰ
τῶν προειρημένων ἀποτελεῖται σεμνὸν καὶ προστα-
τικόν. αἱ δὲ τῶν τριαρίων σημαῖαι τῆς μὲν τῶν 10
χιλιάρχων παραλύονται λειτουργίας, εἰς δὲ τοὺς τῶν
ἱππέων οὐλαμοὺς ἑκάστη σημαία καθ' ἡμέραν δί-
δωσι φυλακεῖον ἀεὶ τῷ γειτνιῶντι κατόπιν τῶν οὐ-
λαμῶν· οἵτινες τηροῦσι μὲν καὶ τἄλλα, μάλιστα δὲ 11
τοὺς ἵππους, ἵνα μήτ' ἐμπλεκόμενοι τοῖς δέμασι
βλάπτωνται πρὸς χρείαν μήτε λυόμενοι καὶ προσπί-
πτοντες ἄλλοις ἵπποις ταραχὰς καὶ θορύβους ἐμ-

12 *ποιῶσι τῷ στρατοπέδῳ. μία δ' ἐξ ἁπασῶν καθ'
ἡμέραν σημαία ἀνὰ μέρος τῷ στρατηγῷ παρακοιτεῖ·
ἥτις ἅμα μὲν ἀσφάλειαν παρασκευάζει τῷ στρατηγῷ
πρὸς τὰς ἐπιβουλάς, ἅμα δὲ κοσμεῖ τὸ πρόσχημα
τῆς ἀρχῆς.*

34 *Τῆς δὲ ταφρείας καὶ χαρακοποιίας δύο μὲν ἐπι-
βάλλουσι πλευραὶ τοῖς συμμάχοις, παρ' ἃς καὶ στρα-
τοπεδεύει τὸ κέρας αὐτῶν ἑκάτερον, δύο δὲ τοῖς
2 Ῥωμαίοις, ἑκατέρῳ τῷ στρατοπέδῳ μία. διαιρεθεί-
σης δὲ τῆς πλευρᾶς ἑκάστης κατὰ σημαίαν, τὴν μὲν
κατὰ μέρος ἐπιμέλειαν οἱ ταξίαρχοι ποιοῦνται παρ-
εστῶτες, τὴν δὲ καθόλου δοκιμασίαν τῆς πλευρᾶς
3 δύο τῶν χιλιάρχων. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τὴν
κατὰ τὸ στρατόπεδον ἐπιμέλειαν οὗτοι ποιοῦνται·
κατὰ δύο γὰρ σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἀνὰ μέρος τῆς
ἑκμήνου τὴν δίμηνον ἄρχουσι, καὶ πάσης οἱ λαχόν-
4 τες τῆς ἐν τοῖς ὑπαίθροις προΐστανται χρείας. ὁ δ'
αὐτὸς τρόπος τῆς ἀρχῆς ἐστι καὶ τῶν πραιφέκτων
575. 5 περὶ τοὺς συμμάχους. οἱ δ' ἱππεῖς καὶ ταξίαρχοι
πάντες ἅμα τῷ φωτὶ παραγίνονται πρὸς τὰς τῶν
χιλιάρχων σκηνάς, οἱ δὲ χιλίαρχοι πρὸς τὸν ὕπατον.* 528.
6 *κἀκεῖνος μὲν τὸ κατεπεῖγον ἀεὶ παραγγέλλει τοῖς χιλι-
άρχοις, οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῖς ἱππεῦσι καὶ ταξιάρχοις,
οὗτοι δὲ τοῖς πολλοῖς, ὅταν ἑκάστων ὁ καιρὸς ᾖ.*

7 *Τὴν δὲ τοῦ νυκτερινοῦ συνθήματος παράδοσιν
8 ἀσφαλίζονται τὸν τρόπον τοῦτον. καθ' ἕκαστον γένος
καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν ἐκ τῆς δεκάτης ση-
μαίας καὶ τελευταίας στρατοπεδευούσης κατὰ τὰς ῥύ-
μας, ἐκ τούτων εἷς ἑκάστης ἀνὴρ λαμβάνεται κατ'
ἐκλογήν, ὃς τῶν μὲν κατὰ τὰς φυλακὰς λειτουργιῶν
ἀπολύεται, παραγίνεται δὲ καθ' ἡμέραν δύνοντος*

ἡλίου πρὸς τὴν τοῦ χιλιάρχου σκηνήν, καὶ λαβὼν
τὸ σύνθημα — τοῦτο δ' ἐστὶ πλατεῖον ἐπιγεγραμ-
μένον — ἀπαλλάττεται πάλιν. ἀναχωρήσας δ' ἐπὶ 9
τὴν αὑτοῦ σημαίαν τό τε ξυλήφιον παρέδωκε καὶ τὸ
σύνθημα μετὰ μαρτύρων τῷ τῆς ἐχομένης σημαίας
ἡγεμόνι, παραπλησίως δὲ πάλιν οὗτος τῷ τῆς ἐχο-
μένης. τὸ δ' ὅμοιον ἑξῆς ποιοῦσι πάντες, ἕως ἂν 10
ἐπὶ τὰς πρώτας καὶ σύνεγγυς τοῖς χιλιάρχοις στρατο-
πεδευούσας σημαίας ἐξικνῆται. τούτους δὲ δεῖ τὸ
πλατεῖον ἔτι φωτὸς ὄντος ἀναφέρειν πρὸς τοὺς χιλι-
άρχους. κἂν μὲν ἀνενεχθῇ πάντα τὰ δοθέντα, γι- 11
νώσκει διότι δέδοται τὸ σύνθημα πᾶσι καὶ διὰ
πάντων εἰς αὐτὸν ἥκει· ἐὰν δ' ἐλλείπῃ τι, παρὰ 12
πόδας ζητεῖ τὸ γεγονός, εἰδὼς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐκ
ποίου μέρους οὐχ ἥκει τὸ πλατεῖον. οὗ δ' ἂν εὑρεθῇ
τὸ κώλυμα, τυγχάνει τῆς καθηκούσης ζημίας.

Τὰ δὲ περὶ τὰς νυκτερινὰς φυλακὰς οὕτως οἰ- 35
κονομεῖται παρ' αὐτοῖς. τὸν μὲν στρατηγὸν καὶ τὴν 2
τούτου σκηνὴν ἡ παρακοιτοῦσα σημαία φυλάττει,
τὰς δὲ τῶν χιλιάρχων καὶ τοὺς τῶν ἱππέων οὐλα-
μοὺς οἱ διατεταγμένοι κατὰ τὸν ἄρτι λόγον ἐξ ἑκά-
576. *στης σημαίας. ὁμοίως δὲ καὶ παρ' ἕκαστον τάγμα* 3
πάντες ἐξ ἑαυτῶν τιθέασι φυλακήν· τὰς δὲ λοιπὰς
ὁ στρατηγὸς ἀποτάττει. γίνονται δ' ὡς ἐπίπαν τρεῖς 4
φυλακαὶ παρὰ τὸν ταμίαν, καὶ παρ' ἕκαστον τῶν
πρεσβευτῶν καὶ συμβούλων δύο. τὴν δ' ἐκτὸς ἐπι- 5
φάνειαν οἱ γροσφομάχοι πληροῦσι, παρ' ὅλον καθ'
ἡμέραν τὸν χάρακα παρακοιτοῦντες — αὕτη γὰρ 529.
ἐπιτέτακται τούτοις ἡ λειτουργία — ἐπί (τε) τῶν
εἰσόδων ἀνὰ δέκα ποιοῦνται τούτων αὐτῶν τὰς προ-
κοιτίας. τῶν δ' εἰς τὰς φυλακὰς ἀποταχθέντων ἀφ' 6

ἑκάστου φυλακείου τὸν τὴν πρώτην μέλλοντα τηρεῖν
εἷς ἐξ ἑκάστης σημαίας οὐραγὸς ἄγει πρὸς τὸν χιλί-
7 αρχον ἑσπέρας· ὁ δὲ δίδωσι τούτοις πᾶσι ξυλήφια
κατὰ φυλακήν, βραχέα τελέως, ἔχοντα χαρακτῆρα.
λαβόντες δ' οὗτοι μὲν ἐπὶ τοὺς ἀποδεδειγμένους
ἀπαλλάττονται τόπους.

8 Ἡ δὲ τῆς ἐφοδείας πίστις εἰς τοὺς ἱππεῖς ἀνα-
τίθεται. δεῖ γὰρ τὸν πρῶτον ἰλάρχην καθ' ἕκαστον
στρατόπεδον ἑνὶ τῶν οὐραγῶν τῶν αὐτοῦ παραγγεῖ-
λαι πρῷ παράγγελμα τοιοῦτον, ἵνα τέτταρσιν οὗτος
ἐμφανίσῃ νεανίσκοις τῶν ἐκ τῆς ἰδίας ἴλης πρὸ ἀρί-
9 στου τοῖς μέλλουσιν ἐφοδεύειν. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ
τῆς ἐχομένης ἴλης ἡγεμόνι δεῖ τὸν αὐτὸν ἀφ' ἑσπέ-
ρας παραγγεῖλαι διότι τούτῳ καθήκει τὰ περὶ τῆς
10 ἐφοδείας φροντίζειν εἰς τὴν αὔριον. τοῦτον δ' ἀκού-
σαντα παραπλησίως ταὐτὰ δεῖ ποιεῖν τοῖς προειρη-
μένοις εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς
11 ἑξῆς. οἱ δὲ προκριθέντες ὑπὸ τῶν οὐραγῶν ἐκ τῆς
πρώτης ἴλης τέτταρες, ἐπειδὰν διαλάχωσι τὰς φυ-
λακάς, πορεύονται πρὸς τὸν χιλίαρχον, καὶ γραφὴν
λαμβάνουσι πόσου καὶ πόσας ἐφοδεῦσαι δεῖ φυλακάς.
12 μετὰ δὲ ταῦτα παρακοιτοῦσιν οἱ τέτταρες παρὰ τὴν
πρώτην σημαίαν τῶν τριαρίων· ὁ γὰρ ταύτης ταξί-
αρχος τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖται τοῦ κατὰ φυλακὴν
36 βουκανᾶν. συνάψαντος δὲ τοῦ καιροῦ τὴν πρώτην
ἐφοδεύει φυλακὴν ὁ ταύτην λαχών, ἔχων μεθ' αὐτοῦ
577. 2 μάρτυρας τῶν φίλων. ἐπιπορεύεται δὲ τοὺς ῥηθέν-
τας τόπους, οὐ μόνον τοὺς περὶ τὸν χάρακα καὶ
τὰς εἰσόδους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ σημαίαν ἅπαντας
3 καὶ τοὺς κατ' οὐλαμόν· κἂν μὲν εὕρῃ τοὺς φυλάτ-
τοντας τὴν πρώτην ἐγρηγορότας, λαμβάνει παρὰ

τούτων τὸ κάρφος· ἐὰν δ' εὕρῃ κοιμώμενον ἢ λελοι-
πότα τινὰ τὸν τόπον, ἐπιμαρτυράμενος τοὺς σύνεγ-
γυς ἀπαλλάττεται. τὸ δὲ παραπλήσιον γίνεται καὶ 4
ὑπὸ τῶν τὰς ἑξῆς φυλακὰς ἐφοδευόντων. τὴν δ' 5
ἐπιμέλειαν τοῦ κατὰ φυλακὴν βουκανᾶν, ὡς ἀρτίως 530.
εἶπον, ἵνα σύμφωνον ᾖ τοῖς ἐφοδεύουσι πρὸς τοὺς
φυλάττοντας, οἱ τῆς πρώτης σημαίας τῶν τριαρίων
ἐξ ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου ταξίαρχοι καθ' ἡμέ-
ραν ποιοῦνται.

Τῶν δ' ἐφόδων ἕκαστος ἅμα τῷ φωτὶ πρὸς τὸν 6
χιλίαρχον ἀναφέρει τὸ σύνθημα. κἂν μὲν ᾖ πάντα
δεδομένα, χωρὶς ἐγκλήματος ἀπαλλάττονται πάλιν·
ἂν δέ τις ἐλάττω φέρῃ τοῦ πλήθους τῶν φυλακείων, 7
ζητοῦσιν ἐκ τοῦ χαρακτῆρος ποῖον ἐκ τῶν φυλα-
κείων λέλοιπε. τούτου δὲ γνωσθέντος καλεῖ τὸν 8
ταξίαρχον· οὗτος δ' ἄγει τοὺς ἀποταχθέντας εἰς τὴν
φυλακήν· οὗτοι δὲ συγκρίνονται πρὸς τὸν ἔφοδον.
ἐὰν μὲν οὖν ἐν τοῖς φύλαξιν ᾖ τὸ κακόν, εὐθέως 9
δῆλός ἐστιν ὁ τὴν ἐφοδείαν ἔχων ἐπιμαρτυράμενος
τοὺς σύνεγγυς· ὀφείλει γὰρ τοῦτο ποιεῖν· ἐὰν δὲ
μηδὲν ᾖ τοιοῦτο γεγονός, εἰς τὸν ἔφοδον ἀναχωρεῖ
τοὔγκλημα. καθίσαντος δὲ παραχρῆμα συνεδρίου 37
τῶν χιλιάρχων κρίνεται, κἂν καταδικασθῇ, ξυλοκο-
πεῖται. τὸ δὲ τῆς ξυλοκοπίας ἐστὶ τοιοῦτον. λαβὼν 2
ξύλον ὁ χιλίαρχος τούτῳ τοῦ κατακριθέντος οἷον
ἥψατο μόνον, οὗ γενομένου πάντες οἱ τοῦ στρατο- 3
πέδου τύπτοντες τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις τοὺς
μὲν πλείστους ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ καταβάλ-
λουσι, τοῖς δ' ἐκπεσ(εῖν δυν)αμένοις οὐδ' ὣς ὑπάρχει 4
σωτηρία· πῶς γάρ; οἷς οὔτ' εἰς τὴν πατρίδα τὴν
578. ἑαυτῶν ἐπανελθεῖν ἔξεστιν οὔτε τῶν ἀναγκαίων οὐ-

*δεὶς ἂν οἰκίᾳ τολμήσειε δέξασθαι τὸν τοιοῦτον. διὸ
τελείως οἱ περιπεσόντες ἅπαξ τοιαύτῃ συμφορᾷ κατα-
5 φθείρονται. τὸ δ' αὐτὸ πάσχειν ὀφείλει τοῖς προ-
ειρημένοις ὅ τ' οὐραγὸς καὶ [ὁ] τῆς ἴλης ἡγεμών,
ἐὰν μὴ παραγγείλωσιν, ὁ μὲν τοῖς ἐφόδοις, ὁ δὲ τῷ
τῆς ἐχομένης ἴλης ἡγεμόνι, τὸ δέον ἐν τῷ καθή-
6 κοντι καιρῷ. διόπερ οὕτως ἰσχυρᾶς οὔσης καὶ ἀπαρ-
αιτήτου τῆς τιμωρίας ἀδιάπτωτα γίνεται παρ' αὐ-
τοῖς τὰ κατὰ τὰς νυκτερινὰς φυλακάς.*

*7 Δεῖ δὲ προσέχειν τοὺς μὲν στρατιώτας τοῖς χι-
8 λιάρχοις, τούτους δ' ἔτι τοῖς ὑπάτοις. κύριος δ' ἐστὶ
καὶ ζημιῶν ὁ χιλίαρχος καὶ ἐνεχυράζων καὶ μαστιγῶν,
9 τοὺς δὲ συμμάχους οἱ πραίφεκτοι. ξυλοκοπεῖται δὲ* 581.
*καὶ (πᾶς) ὁ κλέψας τι τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ
μὴν ὁ μαρτυρήσας ψευδῆ παραπλησίως, κἄν τις τῶν
ἐν ἀκμῇ παραχρησάμενος εὑρεθῇ τῷ σώματι, πρὸς δὲ
10 τούτοις ὁ τρὶς περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας ζημιωθείς. ταῦτα
μὲν οὖν ὡς ἀδικήματα κολάζουσιν· εἰς δ' ἀνανδρίαν
τιθέασι καὶ στρατιωτικὴν αἰσχύνην τὰ τοιαῦτα τῶν
ἐγκλημάτων, ἐάν τινες ψευδῆ περὶ αὐτῶν ἀνδραγα-
θίαν ἀπαγγείλωσι τοῖς χιλιάρχοις ἕνεκεν τοῦ τιμὰς
11 λαβεῖν, ὁμοίως ἄν τινες εἰς ἐφεδρείαν ταχθέντες
φόβου χάριν λίπωσι τὸν δοθέντα τόπον, παραπλη-
σίως ἐάν τις ἀπορρίψῃ τι τῶν ὅπλων κατ' αὐτὸν
12 τὸν κίνδυνον διὰ φόβον. διὸ καί τινες μὲν ἐν ταῖς
ἐφεδρείαις προδήλως ἀπόλλυνται, πολλαπλασίων αὐ-
τοῖς ἐπιγινομένων οὐ θέλοντες λιπεῖν τὴν τάξιν,
13 δεδιότες τὴν οἰκείαν τιμωρίαν· ἔνιοι δὲ κατ' αὐτὸν
τὸν κίνδυνον ἐκβαλόντες θυρεὸν ἢ μάχαιραν ἤ τι
τῶν ἄλλων ὅπλων παραλόγως ῥίπτουσιν ἑαυτοὺς εἰς
τοὺς πολεμίους, ἢ κυριεύειν ἐλπίζοντες ὧν ἀπέβα-*

*λον ἢ παθόντες τι τὴν πρόδηλον αἰσχύνην διαφεύ-
ξεσθαι καὶ τὴν τῶν οἰκείων ὕβριν.*

Ἐὰν δέ ποτε ταὐτὰ ταῦτα περὶ πλείους συμβῇ 38
579. *γενέσθαι καὶ σημαίας τινὰς ὁλοσχερῶς πιεσθείσας
λιπεῖν τοὺς τόπους, τὸ μὲν ἅπαντας ξυλοκοπεῖν ἢ
φονεύειν ἀποδοκιμάζουσι, λύσιν δὲ τοῦ πράγματος
εὑρίσκονται συμφέρουσαν ἅμα καὶ καταπληκτικήν.
συναθροίσας γὰρ το στρατόπεδον ὁ χιλίαρχος καὶ* 2
*προαγαγὼν εἰς (μέσον) τοὺς λελοιπότας, κατηγορεῖ
πικρῶς, καὶ τὸ τέλος ποτὲ μὲν πέντε, ποτὲ δ' ὀκτώ,
ποτὲ δ' εἴκοσι, τὸ δ' ὅλον πρὸς τὸ πλῆθος αἰεὶ στο-
χαζόμενος, ὥστε δέκατον μάλιστα γίνεσθαι τῶν
ἡμαρτηκότων, τοσούτους ἐκ πάντων κληροῦται τῶν
ἀποδεδειλιακότων, καὶ τοὺς μὲν λαχόντας ξυλοκο-* 3
*πεῖ κατὰ τὸν ἄρτι ῥηθέντα λόγον ἀπαραιτήτως, τοῖς
δὲ λοιποῖς τὸ μέτρημα κριθὰς δοὺς ἀντὶ πυρῶν ἔξω
κελεύει τοῦ χάρακος καὶ τῆς ἀσφαλείας ποιεῖσθαι
τὴν παρεμβολήν. λοιπὸν τοῦ μὲν κινδύνου καὶ φό-* 4
*βου τοῦ κατὰ τὸν κλῆρον ἐπ' ἴσον ἐπικρεμαμένου
πᾶσιν, ὡς ἂν ἀδήλου τοῦ συμπτώματος ὑπάρχον-
τος, τοῦ δὲ παραδειγματισμοῦ (τοῦ) κατὰ τὴν κριθο-* 532.
*φαγίαν ὁμοίως συμβαίνοντος περὶ πάντας, τὸ δυνα-
τὸν ἐκ τῶν ἐθισμῶν εἴληπται καὶ πρὸς κατάπληξιν
καὶ διόρθωσιν τῶν συμπτωμάτων.*

Καλῶς δὲ καὶ τοὺς νέους ἐκκαλοῦνται πρὸς τὸ 39
κινδυνεύειν. ἐπειδὰν γὰρ γένηταί τις χρεία καί τινες 2
*αὐτῶν ἀνδραγαθήσωσι, συναγαγὼν ὁ στρατηγὸς ἐκ-
κλησίαν τοῦ στρατοπέδου, καὶ παραστησάμενος τοὺς
δόξαντάς τι πεπραχέναι διαφέρον, πρῶτον μὲν ἐγκώ-
μιον ὑπὲρ ἑκάστου λέγει περί τε τῆς ἀνδραγαθίας,
κἄν τι κατὰ τὸν βίον αὐτοῖς ἄλλο συνυπάρχῃ τῆς*

3 ἐπ' ἀγαθῷ μνήμης ἄξιον, μετὰ δὲ ταῦτα τῷ μὲν
τρώσαντι πολέμιον γαῖσον δωρεῖται, τῷ δὲ κατα-
βαλόντι καὶ σκυλεύσαντι, τῷ μὲν πεζῷ φιάλην, τῷ
4 δ' ἱππεῖ φάλαρ', ἐξ ἀρχῆς δὲ γαῖσον μόνον. τυγχά-
νει δὲ τούτων οὐκ ἐὰν ἐν παρατάξει τις ἢ πόλεως
καταλήψει τρώσῃ τινὰς ἢ σκυλεύσῃ τῶν πολεμίων,
580. ἀλλ' ἐὰν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἤ τισιν ἄλλοις τοιούτοις
καιροῖς, ἐν οἷς μηδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης κατ' ἄνδρα
κινδυνεύειν αὐτοί τινες ἑκουσίως καὶ κατὰ προαί-
5 ρεσιν αὑτοὺς εἰς τοῦτο διδόασι. τοῖς δὲ πόλεως
καταλαμβανομένης πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι
6 χρυσοῦν δίδωσι στέφανον. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπερ-
ασπίσαντας καὶ σώσαντάς τινας τῶν πολιτῶν ἢ
συμμάχων ὅ τε στρατηγὸς ἐπισημαίνεται δώροις,
οἵ τε χιλίαρχοι τοὺς σωθέντας, ἐὰν μὲν ἑκόντες ποιή-
σ(ωσ)ιν, εἰ δὲ μή, κρίναντες συναναγκάζουσι τὸν
7 σώσαντα στεφανοῦν. σέβεται δὲ τοῦτον καὶ παρ'
ὅλον τὸν βίον ὁ σωθεὶς ὡς πατέρα, καὶ πάντα δεῖ
8 τούτῳ ποιεῖν αὐτὸν ὡς τῷ γονεῖ. ἐκ δὲ τῆς τοιαύ-
της παρορμήσεως οὐ μόνον τοὺς ἀκούοντας καὶ
παρόντας ἐκκαλοῦνται πρὸς τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις
ἅμιλλαν καὶ ζῆλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν οἴκῳ μένον-
9 τας· οἱ γὰρ τυχόντες τῶν τοιούτων δωρεῶν χωρὶς
τῆς ἐν τοῖς στρατοπέδοις εὐκλείας καὶ τῆς ἐν οἴκῳ
παραχρῆμα φήμης καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τὴν εἰς
τὴν πατρίδα τάς τε πομπὰς ἐπισήμως πομπεύουσι
διὰ τὸ μόνοις ἐξεῖναι περιτίθεσθαι κόσμον τοῖς ὑπὸ
10 τῶν στρατηγῶν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ τετιμημένοις, ἔν τε 533.
ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ἐπιφανεστάτους τόπους τι-
θέασι τὰ σκῦλα, σημεῖα ποιούμενοι καὶ μαρτύρια
11 τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς. τοιαύτης δ' ἐπιμελείας οὔσης

καὶ σπουδῆς περί τε τὰς τιμὰς καὶ τιμωρίας τὰς ἐν
τοῖς στρατοπέδοις, εἰκότως καὶ τὰ τέλη τῶν πολεμι-
κῶν πράξεων ἐπιτυχῆ καὶ λαμπρὰ γίνεται δι' αὐτῶν.
Ὀψώνιον δ' οἱ μὲν πεζοὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέ- 12
ρας δύ' ὀβολούς, οἱ δὲ ταξίαρχοι διπλοῦν, οἱ δ'
ἱππεῖς δραχμήν. σιτομετροῦνται δ' οἱ μὲν πεζοὶ πυ- 13
ρῶν Ἀττικοῦ μεδίμνου δύο μέρη μάλιστά πως, οἱ
δ' ἱππεῖς κριθῶν μὲν ἑπτὰ μεδίμνους εἰς τὸν μῆνα,
πυρῶν δὲ δύο, τῶν δὲ συμμάχων οἱ μὲν πεζοὶ τὸ 14
ἴσον, οἱ δ' ἱππεῖς πυρῶν μὲν μέδιμνον ἕνα καὶ
τρίτον μέρος, κριθῶν δὲ πέντε. δίδοται δὲ τοῖς μὲν 15
συμμάχοις τοῦτ' ἐν δωρεᾷ· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τοῦ
τε σίτου καὶ τῆς ἐσθῆτος, κἄν τινος ὅπλου προσ-
581. δεηθῶσι, πάντων τούτων ὁ ταμίας τὴν τεταγμένην
τιμὴν ἐκ τῶν ὀψωνίων ὑπολογίζεται.

Τὰς δ' ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἀναστρατοπεδείας ποι- 40
οῦνται τὸν τρόπον τοῦτον. ὅταν τὸ πρῶτον σημήνῃ, 2
καταλύουσι τὰς σκηνὰς καὶ συντιθέασι τὰ φορτία
πάντες· οὔτε δὲ καθελεῖν ἔξεστιν οὔτ' ἀναστῆσαι
πρότερον οὐδένα τῆς τῶν χιλιάρχων καὶ τοῦ στρα-
τηγοῦ σκηνῆς. ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατιθέασι τὰ 3
σκευοφόρα τοῖς ὑποζυγίοις. ἐπὰν δὲ τὸ τρίτον ση-
μήνῃ, προάγειν δεῖ τοὺς πρώτους καὶ κινεῖν τὴν
ὅλην παρεμβολήν. εἰς μὲν οὖν τὴν πρωτοπορείαν 4
ὡς ἐπίπαν τάττουσι τοὺς ἐπιλέκτους· τούτοις δὲ τὸ
τῶν συμμάχων δεξιὸν ἐπιβάλλει κέρας· ἑξῆς δὲ τού-
τοις ἕπεται τὰ τῶν προειρημένων ὑποζύγια. τῇ δὲ 5
τούτων πορείᾳ τὸ πρῶτον τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀκολουθεῖ
στρατόπεδον, ἔχον ὄπισθεν τὴν ἰδίαν ἀποσκευήν.
(κἄπειτα) κατακολουθεῖ τὸ δεύτερον στρατόπεδον, 6
ἑπομένων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὑποζυγίων καὶ τῆς τῶν

συμμάχων ἀποσκευῆς τῶν ἐπὶ τῆς οὐραγίας τεταγμέ-
νων· τελευταῖον γὰρ ἐν τῇ πορείᾳ τάττεται τὸ τῶν
7 συμμάχων εὐώνυμον κέρας. οἱ δ' ἱππεῖς ποτὲ μὲν
ἀπουραγοῦσι τοῖς αὑτῶν ἕκαστοι μέρεσι, ποτὲ δὲ 584.
παρὰ τὰ ὑποζύγια πλάγιοι παραπορεύονται, συνέχον-
τες ταῦτα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τούτοις παρασκευάζον-
8 τες. προσδοκίας δ' οὔσης κατὰ τὴν οὐραγίαν τὰ μὲν
ἄλλα παρ' αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον, αὐτοὶ δ' οἱ
τῶν συμμάχων ἐπίλεκτοι τὴν οὐραγίαν ἀντὶ τῆς πρω-
9 τοπορείας μεταλαμβάνουσι. παρὰ δὲ μίαν ἡμέραν τὰ
μὲν ἡγεῖται τῶν στρατοπέδων καὶ κεράτων, τὰ δ' αὐτὰ
πάλιν ἕπεται ταῦτα κατόπιν, ἵνα τῆς περὶ τὰς ὑδρείας
καὶ σιτολογίας ἀκεραιότητος πάντες ἐπ' ἴσον κοινω-
νῶσι, μεταλαμβάνοντες ἀεὶ τὴν ἐπὶ τῆς πρωτοπο-
10 ρείας ἐναλλὰξ τάξιν. χρῶνται δὲ καὶ ἑτέρῳ γένει
πορείας ἐν τοῖς ἐπισφαλέσι τῶν καιρῶν, ἐὰν ἀνα-
582.11 πεπταμένους ἔχωσι τόπους· ἄγουσι γὰρ τριφαλαγ-
γίαν παράλληλον τῶν ἀστάτων καὶ πριγκίπων καὶ
τριαρίων, τάττοντες τὰ τῶν ἡγουμένων σημαιῶν
ὑποζύγια πρὸ πάντων, ἐπὶ δὲ ταῖς πρώταις σημαίαις
τὰ τῶν δευτέρων, ἐπὶ δὲ ταῖς δευτέραις τὰ τῶν
τρίτων, καὶ κατὰ λόγον οὕτως ἐναλλὰξ ἀεὶ τιθέντες
12 τὰ ὑποζύγια ταῖς σημαίαις. οὕτω δὲ συντάξαντες
τὴν πορείαν, ἐπειδὰν προσπίπτῃ τι τῶν δεινῶν,
ποτὲ μὲν παρ' ἀσπίδα κλίναντες, ποτὲ δ' ἐπὶ δόρυ,
προάγουσι τὰς σημαίας ἐκ τῶν ὑποζυγίων πρὸς τὴν
13 τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. λοιπὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ
καὶ μιᾷ κινήσει τὸ μὲν τῶν ὁπλιτῶν σύστημα λαμ-
βάνει παρατάξεως διάθεσιν, ἐὰν μή ποτε προσεξε-
14 λίξαι δέῃ τοὺς ἀστάτους, τὸ δὲ τῶν ὑποζυγίων καὶ
τῶν παρεπομένων τούτοις πλῆθος, ὑπὸ τοὺς παρα-

*τεταγμένους ὑπεσταλκός, ἔχει τὴν καθήκουσαν χώραν
πρὸς τὸν κίνδυνον.*

Ὅταν δὲ κατὰ τὰς πορείας ἐγγίζωσι στρατοπε- 41
*δεύειν, προπορεύονται χιλίαρχος καὶ τῶν ταξιάρχων
οἱ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἀεὶ προχειρισθέντες, οἵτινες* 2
*ἐπειδὰν συνθεάσωνται τὸν ὅλον τόπον, οὗ δεῖ στρα-
τοπεδεύειν, ἐν αὐτῷ τούτῳ πρῶτον μὲν διέλαβον
τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνὴν οὗ δεήσει θεῖναι κατὰ
τὸν ἄρτι λόγον, καὶ παρὰ ποίαν ἐπιφάνειαν καὶ
πλευρὰν τῆς περὶ τὴν σκηνὴν περιστάσεως παρεμ-
βαλεῖν τὰ στρατόπεδα· τούτων δὲ προκριθέντων δια-* 3
μετροῦνται τὴν περίστασιν τῆς σκηνῆς, μετὰ δὲ 585.
*ταῦτα τὴν εὐθεῖαν, ἐφ' ἧς αἱ σκηναὶ τίθενται τῶν
χιλιάρχων, ἑξῆς δὲ τὴν ταύτης παράλληλον, ἀφ' ἧς
ἄρχεται τὰ στρατόπεδα παρεμβάλλειν. ὁμοίως δὲ καὶ* 4
*τὰ ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς σκηνῆς κατεμετρήσαντο γραμ-
μαῖς, περὶ ὧν ὑπεδείξαμεν ἄρτι διὰ πλειόνων κατὰ
μέρος. γενομένων δὲ τούτων ἐν βραχεῖ χρόνῳ διὰ* 5
*τὸ ῥᾳδίαν εἶναι τὴν καταμέτρησιν, ὡς ἁπάντων
ὡρισμένων καὶ συνήθων ὄντων διαστημάτων, μετὰ* 6
583. *δὲ ταῦτα σημαίαν ἔπηξαν μίαν μὲν καὶ πρώτην, ἐν
ᾧ δεῖ τόπῳ τίθεσθαι τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνήν,
δευτέραν δὲ τὴν ἐπὶ τῆς προκριθείσης πλευρᾶς, τρί-
την ἐπὶ μέσης τῆς γραμμῆς ἐφ' ἧς οἱ χιλίαρχοι σκη-
νοῦσι, τετάρτην, παρ' ἣν τίθενται τὰ στρατόπεδα.
καὶ ταύτας μὲν ποιοῦσι φοινικιᾶς, τὴν δὲ τοῦ στρα-* 7
*τηγοῦ λευκήν. τὰ δ' ἐπὶ θάτερα ποτὲ μὲν ψιλὰ
δόρατα πηγνύουσι, ποτὲ δὲ σημαίας ἐκ τῶν ἄλλων
χρωμάτων. γενομένων δὲ τούτων ἑξῆς τὰς ῥύμας* 8
*διεμέτρησαν καὶ δόρατα κατέπηξαν ἐφ' ἑκάστης ῥύ-
μης. ἐξ ὧν εἰκότως, ὅταν ἐγγίσῃ τὰ στρατόπεδα* 9

κατὰ τὰς πορείας καὶ γένητ' εὐσύνοπτος ὁ τόπος
τῆς παρεμβολῆς, εὐθέως ἅπαντα γίνεται πᾶσι γνώ-
ριμα, τεκμαιρομένοις καὶ συλλογιζομένοις ἀπὸ τῆς
10 τοῦ στρατηγοῦ σημαίας. λοιπὸν ἑκάστου σαφῶς γινώ-
σκοντος ἐν ποίᾳ ῥύμῃ καὶ ποίῳ τόπῳ τῆς ῥύμης
σκηνοῖ διὰ τὸ πάντας ἀεὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τῆς
στρατοπεδείας, γίνεταί τι παραπλήσιον, οἷον ὅταν
11 εἰς πόλιν εἰσίῃ στρατόπεδον ἐγχώριον. καὶ γὰρ ἐκεῖ
διακλίναντες ἀπὸ τῶν πυλῶν εὐθέως ἕκαστοι προ-
άγουσι καὶ παραγίνονται πρὸς τὰς ἰδίας οἰκήσεις
ἀδιαπτώτως, διὰ τὸ καθόλου καὶ κατὰ μέρος γινώ-
12 σκειν ποῦ τῆς πόλεώς ἐστιν αὐτοῖς ἡ κατάλυσις. τὸ
δὲ παραπλήσιον τούτοις καὶ περὶ τὰς Ῥωμαϊκὰς
συμβαίνει στρατοπεδείας.

42 Ἧι δοκοῦσι Ῥωμαῖοι καταδιώκοντες τὴν ἐν τού-
τοις εὐχέρειαν τὴν ἐναντίαν ὁδὸν πορεύεσθαι τοῖς
2 Ἕλλησι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες
ἐν τῷ στρατοπεδεύειν ἡγοῦνται κυριώτατον τὸ κατα-
κολουθεῖν ταῖς ἐξ αὐτῶν τῶν τόπων ὀχυρότησιν,
ἅμα μὲν ἐκκλίνοντες τὴν περὶ τὰς ταφρείας ταλαι- 536.
πωρίαν, ἅμα δὲ νομίζοντες οὐχ ὁμοίας εἶναι τὰς
χειροποιήτους ἀσφαλείας ταῖς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως
3 ἐπὶ τῶν τόπων ὑπαρχούσαις ὀχυρότησι. διὸ καὶ κατά
τε τὴν τῆς ὅλης παρεμβολῆς θέσιν πᾶν ἀναγκάζον-
ται σχῆμα μεταλαμβάνειν, ἑπόμενοι τοῖς τόποις, τά τε
584. μέρη μεταλλάττειν ἄλλοτε πρὸς ἄλλους καὶ (ἀ)καταλ-
4 λήλους τόπους· ἐξ ὧν ἄστατον ὑπάρχειν συμβαίνει
καὶ τὸν κατ' ἰδίαν καὶ τὸν κατὰ μέρος ἑκάστῳ τό-
5 πον τῆς στρατοπεδείας. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν περὶ τὰς
τάφρους ταλαιπωρίαν καὶ τἄλλα τὰ παρεπόμενα τού-
τοις ὑπομένειν αἱροῦνται χάριν τῆς εὐχερείας καὶ

*τοῦ γνώριμον καὶ μίαν ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν αἰεὶ
παρεμβολήν.*

Τὰ μὲν οὖν ὁλοσχερέστερα μέρη τῆς περὶ τὰ 6
*στρατόπεδα θεωρίας, καὶ μάλιστα περὶ τὰς παρεμ-
βολάς, ταῦτ᾽ ἔστιν.* [Cod. Urb. (v. p. 264, 17) habet
haec cum antecedentibus arcte cohaerentia (exc. ant.
p. 180).]

VII. REIPUBLICAE ROMANAE CUM ALIIS COLLATIO.

Σχεδὸν δὴ πάντες οἱ συγγραφεῖς περὶ τούτων 43
*ἡμῖν τῶν πολιτευμάτων παραδεδώκασι τὴν ἐπ᾽ ἀρετῇ
φήμην, περί τε τοῦ Λακεδαιμονίων καὶ Κρητῶν καὶ
Μαντινέων, ἔτι δὲ Καρχηδονίων· ἔνιοι δὲ καὶ περὶ
τῆς Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων πολιτείας πεποίηνται
μνήμην. ἐγὼ δὲ ταύτας μὲν ἐῶ, τὴν γὰρ Ἀθηναίων* 2
*καὶ Θηβαίων οὐ πάνυ τι πολλοῦ προσδεῖσθαι πέ-
πεισμαι λόγου διὰ τὸ μήτε τὰς αὐξήσεις ἐσχηκέναι
κατὰ λόγον μήτε τὰς ἀκμὰς ἐπιμόνους, μήτε τὰς
μεταβολὰς ἐνηλλαχέναι μετρίως, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐκ προσ-* 3
*παίου τινὸς τύχης σὺν καιρῷ λάμψαντας, τὸ δὴ
λεγόμενον, ἔτι δοκοῦντας ἀκμὴν καὶ μέλλοντας εὐ-
τυχεῖν, τῆς ἐναντίας πεῖραν εἰληφέναι μεταβολῆς.
Θηβαῖοι μὲν γὰρ τῇ Λακεδαιμονίων ἀγνοίᾳ καὶ τῷ* 4
*τῶν συμμάχων πρὸς αὐτοὺς μίσει συνεπιθέμενοι,
διὰ τὴν ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ δευτέρου, τῶν
τὰ προειρημένα συνιδόντων, περιεποιήσαντο παρὰ*
585. *τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐπ᾽ ἀρετῇ φήμην. ὅτι γὰρ οὐχ ἡ* 5
*τῆς πολιτείας σύστασις αἰτία τότ᾽ ἐγένετο Θηβαίοις
τῶν εὐτυχημάτων, ἀλλ᾽ ἡ τῶν προεστώτων ἀνδρῶν
ἀρετή, παρὰ πόδας ἡ τύχη τοῦτο πᾶσιν ἐποίησε*

6 δῆλον· καὶ γὰρ συνηυξήθη καὶ συνήκμασε καὶ συγ-
κατελύθη τὰ Θηβαίων ἔργα τῷ τ' Ἐπαμινώνδου καὶ 587.
7 τῷ Πελοπίδου βίῳ προφανῶς. ἐξ ὧν οὐ τὴν πολι-
τείαν αἰτίαν, ἀλλὰ τοὺς ἄνδρας ἡγητέον τῆς τότε
44 γενομένης περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν ἐπιφανείας. τὸ
δὲ παραπλήσιον καὶ περὶ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας
2 διαληπτέον. καὶ γὰρ αὕτη πλεονάκις μὲν ἴσως, ἐκ-
φανέστατα δὲ τῇ Θεμιστοκλέους ἀρετῇ συνανθήσασα
ταχέως τῆς ἐναντίας μεταβολῆς ἔλαβε πεῖραν διὰ
3 τὴν ἀνωμαλίαν τῆς φύσεως. ἀεὶ γάρ ποτε τὸν τῶν
Ἀθηναίων δῆμον παραπλήσιον εἶναι συμβαίνει τοῖς
4 ἀδεσπότοις σκάφεσι. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὲν
ἢ διὰ πελαγῶν φόβον ἢ διὰ περίστασιν χειμῶνος
ὁρμὴ παραστῇ τοῖς ἐπιβάταις συμφρονεῖν καὶ προσ-
έχειν τὸν νοῦν τῷ κυβερνήτῃ, γίνεται τὸ δέον ἐξ
5 αὐτῶν διαφερόντως· ὅταν δὲ θαρρήσαντες ἄρξωνται
καταφρονεῖν τῶν προεστώτων καὶ στασιάζειν πρὸς
6 ἀλλήλους διὰ τὸ μηκέτι δοκεῖν πᾶσι ταὐτά, τότε δὴ
τῶν μὲν ἔτι πλεῖν προαιρουμένων, τῶν δὲ κατεπει-
γόντων ὁρμίζειν τὸν κυβερνήτην, καὶ τῶν μὲν ἐκ-
σειόντων τοὺς κάλους, τῶν δ' ἐπιλαμβανομένων καὶ
στέλλεσθαι παρακελευομένων, αἰσχρὰ μὲν πρόσοψις
γίνεται τοῖς ἔξωθεν θεωμένοις διὰ τὴν ἐν ἀλλήλοις
διαφορὰν καὶ στάσιν, ἐπισφαλὴς δ' ἡ διάθεσις τοῖς
7 μετασχοῦσι καὶ κοινωνήσασι τοῦ πλοῦ· διὸ καὶ πολ-
λάκις διαφυγόντες τὰ μέγιστα πελάγη καὶ τοὺς ἐπι-
φανεστάτους χειμῶνας ἐν τοῖς λιμέσι καὶ πρὸς τῇ
8 γῇ ναυαγοῦσιν. ὃ δὴ καὶ τῇ τῶν Ἀθηναίων πολι-
τείᾳ πλεονάκις ἤδη συμβέβηκε· διωσαμένη γὰρ ἐνίοτε
τὰς μεγίστας καὶ δεινοτάτας περιστάσεις διά τε τὴν
τοῦ δήμου καὶ τὴν τῶν προεστώτων ἀρετὴν ἐν ταῖς

ἀπεριστάτοις ῥᾳστώναις εἰκῇ πως καὶ ἀλόγως ἐνίοτε
586. σφάλλεται. διὸ καὶ περὶ μὲν ταύτης τε καὶ τῆς τῶν 9
Θηβαίων οὐδὲν δεῖ πλείω λέγειν, ἐν αἷς ὄχλος χει-
ρίζει τὰ ὅλα κατὰ τὴν ἰδίαν ὁρμήν, ὁ μὲν ὀξύτητι
καὶ πικρίᾳ διαφέρων, ὁ δὲ βίᾳ καὶ θυμῷ συμπεπαι-
δευμένος.

Ἐπὶ δὲ τὴν Κρηταιῶν μεταβάντας ἄξιον ἐπιστῆ- 45
σαι κατὰ δύο τρόπους πῶς οἱ λογιώτατοι τῶν ἀρ-
χαίων συγγραφέων, Ἔφορος, Ξενοφῶν, Καλλισθέ-
νης, Πλάτων, πρῶτον μὲν ὁμοίαν εἶναί φασι καὶ 538.
τὴν αὐτὴν τῇ Λακεδαιμονίων, δεύτερον δ᾿ ἐπαινετὴν
ὑπάρχουσαν ἀποφαίνουσιν· ὧν οὐδέτερον ἀληθὲς 2
εἶναί μοι δοκεῖ. σκοπεῖν δ᾿ ἐκ τούτων πάρεστι. καὶ 3
πρῶτον ὑπὲρ τῆς ἀνομοιότητος διέξιμεν. τῆς μὲν
δὴ Λακεδαιμονίων πολιτείας ἴδιον εἶναί φασι πρῶ-
τον μὲν τὰ περὶ τὰς ἐγγαίους κτήσεις, ὧν οὐδενὶ
μέτεστι πλεῖον, ἀλλὰ πάντας τοὺς πολίτας ἴσον ἔχειν
δεῖ τῆς πολιτικῆς χώρας, δεύτερον τὰ περὶ τὴν 4
τοῦ διαφόρου κτῆσιν, ἧς εἰς τέλος ἀδοκίμου παρ᾿
αὐτοῖς ὑπαρχούσης ἄρδην ἐκ τῆς πολιτείας ἀνῃρῆ-
σθαι συμβαίνει τὴν περὶ τὸ πλεῖον καὶ τοὔλαττον
φιλοτιμίαν. τρίτον παρὰ Λακεδαιμονίοις οἱ μὲν βα- 5
σιλεῖς ἀΐδιον ἔχουσι τὴν ἀρχήν, οἱ δὲ προσαγορευό-
μενοι γέροντες διὰ βίου, δι᾿ ὧν καὶ μεθ᾿ ὧν πάντα
χειρίζεται τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν. παρὰ δὲ Κρη- 46
ταιεῦσι πάντα τούτοις ὑπάρχει τἀναντία· τήν τε γὰρ
χώραν κατὰ δύναμιν αὐτοῖς ἐφιᾶσιν οἱ νόμοι, τὸ δὴ
λεγόμενον, εἰς ἄπειρον κτᾶσθαι, τό τε διάφορον ἐκ- 2
τετίμηται παρ᾿ αὐτοῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μὴ μόνον
ἀναγκαίαν, ἀλλὰ καὶ καλλίστην εἶναι δοκεῖν τὴν
τούτου κτῆσιν. καθόλου θ᾿ ὁ περὶ τὴν αἰσχροκέρ- 3

*δειαν καὶ πλεονεξίαν τρόπος οὕτως ἐπιχωριάζει παρ᾽
αὐτοῖς ὥστε παρὰ μόνοις Κρηταιεῦσι τῶν ἁπάντων
4 ἀνθρώπων μηδὲν αἰσχρὸν νομίζεσθαι κέρδος. καὶ
μὴν τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐπέτεια παρ᾽ αὐτοῖς ἐστι καὶ
5 δημοκρατικὴν ἔχει διάθεσιν. ὥστε πολλάκις διαπο-
587. ρεῖν πῶς ἡμῖν περὶ τῶν τὴν ἐναντίαν φύσιν ἐχόν-
των ὡς οἰκείων καὶ συγγενῶν ὄντων ἀλλήλοις ἐξηγ-
6 γέλκασι. καὶ χωρὶς τοῦ παραβλέπειν τὰς τηλικαύτας
διαφορὰς καὶ πολὺν δή τινα λόγον ἐν ἐπιμέτρῳ
διατίθενται, φάσκοντες τὸν Λυκοῦργον μόνον τῶν
7 γεγονότων τὰ συνέχοντα τεθεωρηκέναι· δυεῖν γὰρ
ὄντων, δι᾽ ὧν σῴζεται πολίτευμα πᾶν, τῆς πρὸς
τοὺς πολεμίους ἀνδρείας καὶ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς
ὁμονοίας, ἀνῃρηκότα τὴν πλεονεξίαν ἅμα ταύτῃ
συνανῃρηκέναι πᾶσαν ἐμφύλιον διαφορὰν καὶ στά-
8 σιν· ᾗ καὶ Λακεδαιμονίους, ἐκτὸς ὄντας τῶν κακῶν
τούτων, κάλλιστα τῶν Ἑλλήνων τὰ πρὸς σφᾶς αὐ-
9 τοὺς πολιτεύεσθαι καὶ συμφρονεῖν ταὐτά. ταῦτα δ᾽ 589.
ἀποφηνάμενοι, καὶ θεωροῦντες ἐκ παραθέσεως Κρη-
ταιεῖς διὰ τὴν ἔμφυτον σφίσι πλεονεξίαν ἐν πλεί-
σταις ἰδίᾳ (καὶ) κατὰ κοινὸν στάσεσι καὶ φόνοις
καὶ πολέμοις ἐμφυλίοις ἀναστρεφομένους, οὐδὲν
οἴονται πρὸς σφᾶς εἶναι, θαρροῦσι δὲ λέγειν ὡς
10 ὁμοίων ὄντων τῶν πολιτευμάτων. ὁ δ᾽ Ἔφορος
χωρὶς τῶν ὀνομάτων καὶ ταῖς λέξεσι κέχρηται ταῖς
αὐταῖς, ὑπὲρ ἑκατέρας ποιούμενος τῆς πολιτείας
ἐξήγησιν, ὥστ᾽, εἴ τις μὴ τοῖς κυρίοις ὀνόμασι προσ-
έχοι, κατὰ μηδένα τρόπον ἂν δύνασθαι διαγνῶναι
περὶ ὁποτέρας ποιεῖται τὴν διήγησιν.*

11 *Ἧι μὲν οὖν μοι δοκοῦσι διαφέρειν ἀλλήλων,
ταῦτ᾽ ἔστιν· ᾗ δὲ πάλιν οὔτ᾽ ἐπαινετὴν οὔτε ζηλω-*

*τὴν ἡγούμεθ' εἶναι τὴν Κρητικὴν πολιτείαν, νῦν
ἤδη διέξιμεν. ἐγὼ γὰρ οἶμαι δύ' ἀρχὰς εἶναι πά-* 47
*σης πολιτείας, δι' ὧν αἱρετὰς ἢ φευκτὰς συμβαίνει
γίνεσθαι τάς τε δυνάμεις αὐτῶν καὶ τὰς συστάσεις·
αὗται δ' εἰσὶν ἔθη καὶ νόμοι· (ὧν) τὰ μὲν αἱρετὰ* 2
*τούς τε κατ' ἰδίαν βίους τῶν ἀνθρώπων ὁσίους
ἀποτελεῖ καὶ σώφρονας τό τε κοινὸν ἦθος τῆς πό-
λεως ἥμερον ἀπεργάζεται καὶ δίκαιον, τὰ δὲ φευκτὰ
τοὐναντίον. ὥσπερ οὖν, ὅταν τοὺς ἐθισμοὺς καὶ* 3
νόμους κατίδωμεν παρά τισι σπουδαίους ὑπάρχον-
588. *τας, θαρροῦντες ἀποφαινόμεθα καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκ
τούτων ἔσεσθαι καὶ τὴν τούτων πολιτείαν σπου-
δαίαν, οὕτως, ὅταν τούς τε κατ' ἰδίαν βίους τινῶν* 4
*πλεονεκτικοὺς τάς τε κοινὰς πράξεις ἀδίκους θεω-
ρήσωμεν, δῆλον ὡς εἰκὸς λέγειν καὶ τοὺς νόμους
καὶ τὰ κατὰ μέρος ἤθη καὶ τὴν ὅλην πολιτείαν αὐ-
τῶν εἶναι φαύλην. καὶ μὴν οὔτε κατ' ἰδίαν ἤθη* 5
*δολιώτερα Κρηταιέων εὕροι τις ἂν πλὴν τελείως
ὀλίγων οὔτε κατὰ κοινὸν ἐπιβολὰς ἀδικωτέρας. διό-* 6
*περ οὔθ' ὁμοίαν αὐτὴν ἡγούμενοι τῇ Λακεδαιμονίων
οὔτε μὴν ἄλλως αἱρετὴν οὔτε ζηλωτὴν ἀποδοκιμά-
ζομεν ἐκ τῆς προειρημένης συγκρίσεως.*

Καὶ μὴν οὐδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν δίκαιον 7
*παρεισαγαγεῖν, ἐπειδὴ καὶ ταύτην τινὲς τῶν φιλο-
σόφων ἐξυμνοῦσιν. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ τῶν τεχνιτῶν* 8
ἢ τῶν ἀθλητῶν τούς γε μὴ νενεμημένους ἢ σεσω- 540.
*μασκηκότας παρίεμεν εἰς τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας,
οὕτως οὐδὲ ταύτην χρὴ παρεισαγαγεῖν εἰς τὴν τῶν
πρωτείων ἅμιλλαν, ἐὰν μὴ πρότερον ἐπιδείξηταί τι
τῶν ἑαυτῆς ἔργων ἀληθινῶς. μέχρι δὲ τοῦ νῦν* 9
παραπλήσιος ἂν ὁ περὶ αὐτῆς φανείη λόγος, ἀγο-

*μένης εἰς σύγκρισιν πρὸς τὴν Σπαρτιατῶν καὶ Ῥω-
μαίων καὶ Καρχηδονίων πολιτείαν, ὡς ἂν εἴ τῶν
ἀγαλμάτων τις ἓν προθέμενος τοῦτο συγκρίνοι τοῖς
ζῶσι καὶ πεπνυμένοις ἀνδράσι. καὶ γὰρ ἂν ὅλως
ἐπαινετὸν ὑπάρχῃ κατὰ τὴν τέχνην, τήν γε σύγκρι-
σιν τῶν ἀψύχων τοῖς ἐμψύχοις ἐνδεῆ καὶ τελείως
ἀπεμφαίνουσαν εἰκὸς προσπίπτειν τοῖς θεωμένοις.*
48 *Διόπερ ἀφέμενοι τούτων ἐπὶ τὴν Λακωνικὴν ἐπά-*
2 *νιμεν πολιτείαν. δοκεῖ δή μοι Λυκοῦργος πρὸς μὲν
τὸ σφίσιν ὁμονοεῖν τοὺς πολίτας καὶ πρὸς τὸ τὴν*
589. *Λακωνικὴν τηρεῖν ἀσφαλῶς, ἔτι δὲ τὴν ἐλευθερίαν
διαφυλάττειν τῇ Σπάρτῃ βεβαίως, οὕτως νενομοθε-
τηκέναι καὶ προνενοῆσθαι καλῶς ὥστε θειοτέραν τὴν*
3 *ἐπίνοιαν ἢ κατ' ἄνθρωπον αὐτοῦ νομίζειν. ἡ μὲν
γὰρ περὶ τὰς κτήσεις ἰσότης καὶ περὶ τὴν δίαιταν
ἀφέλεια καὶ κοινότης σώφρονας μὲν ἔμελλε τοὺς κατ'
ἰδίαν βίους παρασκευάζειν, ἀστασίαστον δὲ τὴν κοι-
νὴν παρέξεσθαι πολιτείαν, ἡ δὲ πρὸς τοὺς πόνους
καὶ πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἔργων ἄσκησις ἀλκίμους καὶ*
4 *γενναίους ἀποτελέσειν ἄνδρας. ἑκατέρων δὲ τούτων
ὁμοῦ συνδραμόντων εἰς μίαν ψυχὴν ἢ πόλιν, ἀν-
δρείας καὶ σωφροσύνης, οὔτ' ἐξ αὑτῶν φῦναι κα-
κίαν εὐμαρὲς οὔθ' ὑπὸ τῶν πέλας χειρωθῆναι ῥᾴ-*
5 *διον. διόπερ οὕτως καὶ διὰ τούτων συστησάμενος
τὴν πολιτείαν, βεβαίαν μὲν τῇ συμπάσῃ Λακωνικῇ
παρεσκεύασε τὴν ἀσφάλειαν, πολυχρόνιον δὲ τοῖς*
6 *Σπαρτιάταις αὐτοῖς ἀπέλιπε τὴν ἐλευθερίαν. πρὸς
μέντοι γε τὴν τῶν πέλας κατάκτησιν καὶ πρὸς ἡγε-
μονίαν καὶ καθόλου πρὸς πραγμάτων ἀμφισβήτησιν
οὔτ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος οὔτ' ἐν τοῖς ὅλοις δοκεῖ*
7 *μοι προνοηθῆναι καθάπαξ οὐδέν. λοιπὸν ἦ(ν) τοι-*

αύτην τινὰ παρεισαγαγεῖν [δεῖ] τοῖς πολίταις ἀνάγ-
κην ἢ πρόθεσιν, δι' ἧς ὥσπερ καὶ περὶ τοὺς κατ' 541.
ἰδίαν βίους αὐτάρκεις αὐτοὺς παρεσκεύασε καὶ λι-
τούς, οὕτως καὶ τὸ κοινὸν ἔθος τῆς πόλεως αὐταρ-
κες ἔμελλε γίνεσθαι καὶ σῶφρον. νῦν δ' ἀφιλοτι- 8
μοτάτους καὶ νουνεχεστάτους ποιήσας περί τε τοὺς
ἰδίους βίους, καὶ τὰ τῆς σφετέρας πόλεως νόμιμα,
πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας φιλοτιμοτάτους καὶ φι-
λαρχοτάτους καὶ πλεονεκτικωτάτους ἀπέλιπε.

Τοῦτο μὲν γὰρ τίς οὐκ οἶδε διότι πρῶτοι σχε- 49
δὸν τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμήσαντες τῆς τῶν ἀστυγει-
τόνων χώρας διὰ πλεονεξίαν ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ
Μεσσηνίοις πόλεμον ἐξήνεγκαν; τοῦτο δὲ τίς οὐχ 2
ἱστόρηκεν ὡς διὰ φιλονεικίαν ἐνόρκους σφᾶς ἐποίη-
590. *σαν μὴ πρόσθεν λύσειν τὴν πολιορκίαν πρὶν ἢ κατὰ*
κράτος ἑλεῖν τὴν Μεσσήνην; καὶ μὴν τοῦτο γνώρι- 3
μον ὑπάρχει πᾶσιν, ὡς διὰ τὴν ἐν τοῖς Ἕλλησι
φιλαρχίαν, οὓς ἐνίκησαν μαχόμενοι, τούτοις αὖτις
ὑπέμειναν ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. ἐπιπορευομέ- 4
νους μὲν γὰρ τοὺς Πέρσας ἐνίκων διαγωνιζόμενοι
περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· ἐπανελθοῦσι δὲ 5
καὶ φυγοῦσι προύδωκαν ἐκδότους τὰς Ἑλληνίδας
πόλεις κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην
χάριν τοῦ χρημάτων εὐπορῆσαι πρὸς τὴν κατὰ τῶν
Ἑλλήνων δυναστείαν, ὅτε δὴ καὶ τὸ τῆς νομοθε- 6
σίας ἐλλιπὲς συνώφθη παρ' αὐτοῖς. ἕως μὲν γὰρ τῆς 7
τῶν ἀστυγειτόνων, ἔτι δὲ τῆς Πελοποννησίων αὐτῶν
ἀρχῆς ἐφίεντο, συνεξεποιοῦντο ταῖς ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς αὐτῆς ἐπαρκείαις καὶ χορηγίαις, προχείρους
μὲν ἔχοντες τὰς τῶν ἐπιτηδείων παρασκευάς, ταχείας
δὲ ποιούμενοι τὰς εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανόδους καὶ

8 *παρακομιδάς. ἐπεὶ δὲ στόλους μὲν ἐπεβάλλοντο κατὰ*
θάλατταν ἐκπέμπειν, στρατεύειν δὲ πεζικοῖς στρα-
τοπέδοις ἔξω Πελοποννήσου, δῆλον ὡς οὔτε τὸ νό-
μισμα τὸ σιδηροῦν οὔθ' ἡ τῶν ἐπετείων καρπῶν
ἀλλαγὴ πρὸς τὰ λείποντα τῆς χρείας ἔμελλεν αὐτοῖς
9 *ἐξαρκεῖν κατὰ τὴν Λυκούργου νομοθεσίαν· προσε-*
δεῖτο γὰρ τὰ πράγματα κοινοῦ νομίσματος καὶ ξενι-
10 *κῆς παρασκευῆς. ὅθεν ἠναγκάσθησαν ἐπὶ θύρας μὲν*
πορεύεσθαι τὰς Περσῶν, φόρους δὲ τοῖς νησιώταις
ἐπιτάττειν, ἀργυρολογεῖν δὲ πάντας τοὺς Ἕλληνας,
γνόντες ὡς οὐχ οἷόν τε κατὰ τὴν Λυκούργου νομο-
θεσίαν οὐχ ὅτι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ἀλλ' 542.
οὐδὲ πραγμάτων ἀντιποιεῖσθαι τὸ παράπαν.

50 *Τίνος οὖν χάριν εἰς ταῦτα παρεξέβην; ἵνα γέ-*
νηται δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων συμφανὲς ὅτι πρὸς
μὲν τὸ τὰ σφέτερα βεβαίως διαφυλάττειν καὶ πρὸς
τὸ τὴν ἐλευθερίαν τηρεῖν αὐτάρκης ἐστὶν ἡ Λυκούρ-
2 *γου νομοθεσία, καὶ τοῖς γε τοῦτο τὸ τέλος ἀποδε-*
591. *χομένοις τῆς πολιτείας συγχωρητέον ὡς οὔτ' ἔστιν*
οὔτε γέγονεν οὐδὲν αἱρετώτερον τοῦ Λακωνικοῦ
3 *καταστήματος καὶ συντάγματος. εἰ δέ τις μειζόνων*
ἐφίεται, κἀκείνου κάλλιον καὶ σεμνότερον εἶναι νο-
μίζει τὸ πολλῶν μὲν ἡγεῖσθαι, πολλῶν δ' ἐπικρα-
τεῖν καὶ δεσπόζειν, πάντας δ' εἰς αὐτὸν ἀποβλέπειν
4 *καὶ νεύειν πρὸς αὐτόν, τῇδέ πῃ συγχωρητέον τὸ*
μὲν Λακωνικὸν ἐνδεὲς εἶναι πολίτευμα, τὸ δὲ Ῥω-
μαίων διαφέρειν καὶ δυναμικωτέραν ἔχειν τὴν σύ-
5 *στασιν. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐξ αὐτῶν γέγονε τῶν πραγ-*
μάτων. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ὁρμήσαντες ἐπὶ τὸ
κατακτᾶσθαι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ταχέως
ἐκινδύνευσαν καὶ περὶ τῆς σφετέρας ἐλευθερίας·

Ῥωμαῖοι δὲ τῆς Ἰταλιωτῶν αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι δυνα- 6
στείας, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοὺς ἐποιή-
σαντο τὴν οἰκουμένην, οὐ μικρὰ πρὸς τὸ καθικέ-
σθαι τῆς πράξεως ταύτης συμβαλλομένης αὐτοῖς
τῆς εὐπορίας καὶ τῆς ἑτοιμότητος τῆς κατὰ τὰς χο-
ρηγίας.

Τὸ δὲ Καρχηδονίων πολίτευμα τὸ μὲν ἀνέκαθέν 51
μοι δοκεῖ καλῶς κατά γε τὰς ὁλοσχερεῖς διαφορὰς
συνεστάσθαι. καὶ γὰρ βασιλεῖς ἦσαν παρ' αὐτοῖς, 2 -
καὶ τὸ γερόντιον εἶχε τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐξουσίαν,
καὶ τὸ πλῆθος ἦν κύριον τῶν καθηκόντων αὐτῷ·
καθόλου δὲ τὴν τῶν ὅλων ἁρμογὴν εἶχε παραπλη-
σίαν τῇ Ῥωμαίων καὶ Λακεδαιμονίων. κατά γε μὴν 3
τοὺς καιροὺς τούτους, καθ' οὓς εἰς τὸν Ἀννιβια-
κὸν ἐνέβαινε πόλεμον, χεῖρον ἦν τὸ Καρχηδονίων,
ἄμεινον δὲ τὸ Ῥωμαίων. ἐπειδὴ γὰρ παντὸς καὶ 4
σώματος καὶ πολιτείας καὶ πράξεώς ἐστί τις αὔξη-
σις κατὰ φύσιν, μετὰ δὲ ταύτην ἀκμή, κἄπειτα φθί-
σις, κράτιστα δ' αὐτῶν ἐστι πάντα τὰ κατὰ τὴν 543.
ἀκμήν, παρὰ τοῦτο καὶ τότε διέφερεν ἀλλήλων τὰ
πολιτεύματα. καθ' ὅσον γὰρ ἡ Καρχηδονίων πρό- 5
592. τερον ἴσχυε καὶ πρότερον εὐτύχει τῆς Ῥωμαίων,
κατὰ τοσοῦτον ἡ μὲν Καρχηδὼν ἤδη τότε παρήκμα-
ζεν, ἡ δὲ Ῥώμη μάλιστα τότ' εἶχε τὴν ἀκμὴν κατά
γε τὴν τῆς πολιτείας σύστασιν. διὸ καὶ τὴν πλεί- 6
στην δύναμιν ἐν τοῖς διαβουλίοις παρὰ μὲν Καρ-
χηδονίοις ὁ δῆμος ἤδη μετειλήφει, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις
ἀκμὴν εἶχεν ἡ σύγκλητος. ὅθεν παρ' οἷς μὲν τῶν 7
πολλῶν βουλευομένων, παρ' οἷς δὲ τῶν ἀρίστων,
κατίσχυε τὰ Ῥωμαίων διαβούλια περὶ τὰς κοινὰς
πράξεις. ᾗ καὶ πταίσαντες τοῖς ὅλοις τῷ βουλεύε- 8

σθαι καλῶς τέλος ἐπεκράτησαν τῷ πολέμῳ τῶν Καρ-
χηδονίων.
52 *Τά γε μὴν κατὰ μέρος, οἷον εὐθέως τὰ πρὸς*
τὰς πολεμικὰς χρείας, τὸ μὲν πρὸς τὰς κατὰ θάλατ-
ταν, ὅπερ εἰκός, ἄμεινον ἀσκοῦσι καὶ παρασκευάζον-
ται Καρχηδόνιοι διὰ τὸ καὶ πάτριον αὐτοῖς ὑπάρχειν
ἐκ παλαιοῦ τὴν ἐμπειρίαν ταύτην καὶ θαλαττουρ-
2 *γεῖν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, τὸ δὲ περὶ τὰς*
πεζικὰς χρείας πολὺ δή τι Ῥωμαῖοι πρὸς τὸ βέλτιον
3 *ἀσκοῦσι Καρχηδονίων. οἳ μὲν γὰρ τὴν ὅλην περὶ*
τοῦτο ποιοῦνται σπουδήν, Καρχηδόνιοι δὲ τῶν μὲν
πεζικῶν εἰς τέλος ὀλιγωροῦσι, τῶν δ' ἱππικῶν βρα-
4 *χεῖάν τινα ποιοῦνται πρόνοιαν. αἴτιον δὲ τούτων*
ἐστὶν ὅτι ξενικαῖς καὶ μισθοφόροις χρῶνται δυνά-
5 *μεσι, Ῥωμαῖοι δ' ἐγχωρίοις καὶ πολιτικαῖς. ᾗ καὶ*
περὶ τοῦτο τὸ μέρος ταύτην τὴν πολιτείαν ἀποδεκτέον
ἐκείνης μᾶλλον· ἡ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τῶν μισθοφό-
ρων εὐψυχίαις ἔχει τὰς ἐλπίδας ἀεὶ τῆς ἐλευθερίας,
ἡ δὲ Ῥωμαίων ἐν ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς καὶ ταῖς
6 *τῶν συμμάχων ἐπαρκείαις. διὸ κἄν ποτε πταίσωσι*
κατὰ τὰς ἀρχάς, Ῥωμαῖοι μὲν ἀναμάχονται τοῖς ὅλοις,
7 *Καρχηδόνιοι δὲ τοὐναντίον. (ἐκεῖνοι γὰρ) ὑπὲρ πα-*
τρίδος ἀγωνιζόμενοι καὶ τέκνων οὐδέποτε δύνανται
λῆξαι τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ μένουσι ψυχομαχοῦντες, ἕως
8 *ἂν περιγένωνται τῶν ἐχθρῶν. διὸ καὶ περὶ τὰς*
ναυτικὰς δυνάμεις πολύ τι λειπόμενοι Ῥωμαῖοι κατὰ **544.**
598. *τὴν ἐμπειρίαν, ὡς προεῖπον ἐπάνω, τοῖς ὅλοις ἐπι-*
9 *κρατοῦσι διὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς· καίπερ γὰρ*
οὐ μικρὰ συμβαλλομένης εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν
κινδύνους τῆς ναυτικῆς χρείας, ὅμως ἡ τῶν ἐπιβα-
τῶν εὐψυχία πλείστην παρέχεται ῥοπὴν εἰς τὸ νικᾶν.

διαφέρουσι μὲν οὖν καὶ φύσει πάντες Ἰταλιῶται 10
Φοινίκων καὶ Λιβύων τῇ τε σωματικῇ ῥώμῃ καὶ
ταῖς ψυχικαῖς τόλμαις· μεγάλην δὲ καὶ διὰ τῶν ἐθι-
σμῶν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ποιοῦνται τῶν νέων παρ-
όρμησιν. ἓν δὲ ῥηθὲν ἱκανὸν ἔσται σημεῖον τῆς τοῦ 11
πολιτεύματος σπουδῆς, ἣν ποιεῖ(ται) περὶ τὸ τοιού-
τους ἀποτελεῖν ἄνδρας ὥστε πᾶν ὑπομένειν χάριν
τοῦ τυχεῖν ἐν τῇ πατρίδι τῆς ἐπ' ἀρετῇ φήμης.

Ὅταν γὰρ μεταλλάξῃ τις παρ' αὐτοῖς τῶν ἐπι- 53
φανῶν ἀνδρῶν, συντελουμένης τῆς ἐκφορᾶς κομί-
ζεται μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου πρὸς τοὺς καλουμένους
ἐμβόλους εἰς τὴν ἀγορὰν ποτὲ μὲν ἑστὼς ἐναργής,
σπανίως δὲ κατακεκλιμένος. πέριξ δὲ παντὸς τοῦ 2
δήμου στάντος, ἀναβὰς ἐπὶ τοὺς ἐμβόλους, ἂν μὲν
υἱὸς ἐν ἡλικίᾳ καταλείπηται καὶ τύχῃ παρών, οὗ-
τος, εἰ δὲ μή, τῶν ἄλλων εἴ τις ἀπὸ γένους ὑπάρ-
χει, λέγει περὶ τοῦ τετελευτηκότος τὰς ἀρετὰς καὶ
τὰς ἐπιτετευγμένας ἐν τῷ ζῆν πράξεις. δι' ὧν συμ- 3
βαίνει τοὺς πολλοὺς ἀναμιμνησκομένους καὶ λαμ-
βάνοντας ὑπὸ τὴν ὄψιν τὰ γεγονότα, μὴ μόνον
τοὺς κεκοινωνηκότας τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἐκτός, ἐπὶ τοσοῦτον γίνεσθαι συμπαθεῖς ὥστε μὴ
τῶν κηδευόντων ἴδιον, ἀλλὰ κοινὸν τοῦ δήμου φαί-
νεσθαι τὸ σύμπτωμα. μετὰ δὲ ταῦτα θάψαντες καὶ 4
ποιήσαντες τὰ νομιζόμενα τιθέασι τὴν εἰκόνα τοῦ
μεταλλάξαντος εἰς τὸν ἐπιφανέστατον τόπον τῆς οἰ-
κίας, ξύλινα ναΐδια περιτιθέντες. ἡ δ' εἰκών ἐστι 5
πρόσωπον εἰς ὁμοιότητα διαφερόντως ἐξειργασμένον
καὶ κατὰ τὴν πλάσιν καὶ κατὰ τὴν ὑπογραφήν. ταύ- 6
τας δὴ τὰς εἰκόνας ἔν τε ταῖς δημοτελέσι θυσίαις
ἀνοίγοντες κοσμοῦσι φιλοτίμως, ἐπάν τε τῶν οἰκείων

594. μεταλλάξῃ τις ἐπιφανής, ἄγουσιν εἰς τὴν ἐκφοράν,
περιτιθέντες ὡς ὁμοιοτάτοις εἶναι δοκοῦσι κατά τε 545.
7 τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἄλλην περικοπήν. οὗτοι δὲ
προσαναλαμβάνουσιν ἐσθῆτας, ἐὰν μὲν ὕπατος ᾖ
στρατηγὸς ᾖ γεγονώς, περιπορφύρους, ἐὰν δὲ τιμη-
τής, πορφυρᾶς, ἐὰν δὲ καὶ τεθριαμβευκὼς ἤ τι τοιοῦ-
8 τον κατειργασμένος, διαχρύσους. αὐτοὶ μὲν οὖν
ἐφ' ἁρμάτων οὗτοι πορεύονται, ῥάβδοι δὲ καὶ πελέ-
κεις καὶ τἄλλα τὰ ταῖς ἀρχαῖς εἰωθότα συμπαρακεῖ-
σθαι προηγεῖται κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ τῆς γεγενη-
μένης κατὰ τὸν βίον ἐν τῇ πολιτείᾳ προαγωγῆς
9 ὅταν δ' ἐπὶ τοὺς ἐμβόλους ἔλθωσι, καθέζονται πάν-
τες ἑξῆς ἐπὶ δίφρων ἐλεφαντίνων. οὗ κάλλιον οὐκ
εὐμαρὲς ἰδεῖν θέαμα νέῳ φιλοδόξῳ καὶ φιλαγάθῳ·
10 τὸ γὰρ τὰς τῶν ἐπ' ἀρετῇ δεδοξασμένων ἀνδρῶν
εἰκόνας ἰδεῖν ὁμοῦ πάσας οἷον εἰ ζώσας καὶ πεπνυ-
μένας τίν' οὐκ ἂν παραστῆσαι; τί δ' ἂν κάλλιον
54 θέαμα τούτου φανείη; πλὴν ὅ γε λέγων ὑπὲρ τοῦ
θάπτεσθαι μέλλοντος, ἐπὰν διέλθῃ τὸν περὶ τούτου
λόγον, ἄρχεται τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ προγενεστάτου
τῶν παρόντων, καὶ λέγει τὰς ἐπιτυχίας ἑκάστου καὶ
2 τὰς πράξεις. ἐξ ὧν καινοποιουμένης ἀεὶ τῶν ἀγα-
θῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπ' ἀρετῇ φήμης ἀθανατίζεται μὲν
ἡ τῶν καλόν τι διαπραξαμένων εὔκλεια, γνώριμος
δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ παραδόσιμος τοῖς ἐπιγινομένοις
ἡ τῶν εὐεργετησάντων τὴν πατρίδα γίνεται δόξα.
3 τὸ δὲ μέγιστον, οἱ νέοι παρορμῶνται πρὸς τὸ πᾶν
ὑπομένειν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων χάριν τοῦ
τυχεῖν τῆς συνακολουθούσης τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀν-
4 δρῶν εὐκλείας. πίστιν δ' ἔχει τὸ λεγόμενον ἐκ
τούτων. πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμονομάχησαν ἑκουσίως

*Ῥωμαίων ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων κρίσεως, οὐκ ὀλίγοι
δὲ προδήλους εἵλοντο θανάτους, τινὲς μὲν ἐν πο-
λέμῳ τῆς τῶν ἄλλων ἕνεκεν σωτηρίας, τινὲς δ' ἐν
εἰρήνῃ χάριν τῆς τῶν κοινῶν πραγματων ἀσφαλείας.
καὶ μὴν ἀρχὰς ἔχοντες ἔνιοι τοὺς ἰδίους υἱοὺς παρὰ* 5
πᾶν ἔθος ἢ νόμον ἀπέκτειναν, περὶ πλείονος ποιού-
595. *μενοι τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον τῆς κατὰ φύσιν
οἰκειότητος πρὸς τοὺς ἀναγκαιοτάτους. πολλὰ μὲν* 6
*οὖν τοιαῦτα καὶ περὶ πολλῶν ἱστορεῖται παρὰ Ῥω-
μαίοις ἓν δ' ἀρκοῦν ἔσται πρὸς τὸ παρὸν ἐπ'
ὀνόματος ῥηθὲν ὑποδείγματος καὶ πίστεως ἕνεκεν.
Κόκλην γὰρ λέγεται τὸν Ὡράτιον ἐπικληθέντα, δια-* 55
γωνιζόμενον πρὸς δύο τῶν ὑπεναντίων ἐπὶ τῷ κατ- **546.**
*αντικρὺ τῆς γεφύρας πέρατι τῆς ἐπὶ τοῦ Τιβέριδος,
ἣ κεῖται πρὸ τῆς πόλεως, ἐπεὶ πλῆθος ἐπιφερόμε-
νον εἶδε τῶν βοηθούντων τοῖς πολεμίοις, δείσαντα
μὴ βιασάμενοι παραπέσωσιν εἰς τὴν πόλιν, βοᾶν
ἐπιστραφέντα τοῖς κατόπιν ὡς τάχος ἀναχωρήσαν-
τας διασπᾶν τὴν γέφυραν. τῶν δὲ πειθαρχησάν-* 2
*των, ἕως μὲν οὗτοι διέσπων, ὑπέμενε τραυμάτων
πλῆθος ἀναδεχόμενος καὶ διακατέσχε τὴν ἐπιφορὰν
τῶν ἐχθρῶν, οὐχ οὕτως τὴν δύναμιν ὡς τὴν ὑπό-
στασιν αὐτοῦ καὶ τόλμαν καταπεπληγμένων τῶν
ὑπεναντίων· διασπασθείσης δὲ τῆς γεφύρας, οἱ μὲν* 3
*πολέμιοι τῆς ὁρμῆς ἐκωλύθησαν, ὁ δὲ Κόκλης ῥί-
ψας ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν τοῖς ὅπλοις κατὰ
προαίρεσιν μετήλλαξε τὸν βίον, περὶ πλείονος ποιη-
σάμενος τὴν τῆς πατρίδος ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἐσο-
μένην μετὰ ταῦτα περὶ αὐτὸν εὔκλειαν τῆς παρού-
σης ζωῆς καὶ τοῦ καταλειπομένου βίου. τοιαύτη* 4
τις, ὡς ἔοικε, διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐθισμῶν ἐγγεν-

νᾶται τοῖς νέοις ὁρμὴ καὶ φιλοτιμία πρὸς τὰ καλὰ
τῶν ἔργων.

56 Καὶ μὴν τὰ περὶ τοὺς χρηματισμοὺς ἔθη καὶ
νόμιμα βελτίω παρὰ Ῥωμαίοις ἐστὶν ἢ παρὰ Καρ-
2 χηδονίοις· παρ' οἷς μὲν γὰρ οὐδὲν αἰσχρὸν τῶν
ἀνηκόντων πρὸς κέρδος, παρ' οἷς δ' οὐδὲν αἴσχιον
τοῦ δωροδοκεῖσθαι καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν ἀπὸ τῶν μὴ
3 καθηκόντων· καθ' ὅσον γὰρ ἐν καλῷ τίθενται τὸν
ἀπὸ τοῦ κρατίστου χρηματισμόν, κατὰ τοσοῦτο πά-
λιν ἐν ὀνείδει ποιοῦνται τὴν ἐκ τῶν ἀπειρημένων
4 πλεονεξίαν. σημεῖον δὲ τοῦτο· παρὰ μὲν Καρχη-
596. δονίοις δῶρα φανερῶς διδόντες λαμβάνουσι τὰς ἀρ-
χάς, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις θάνατός ἐστι περὶ τοῦτο
5 πρόστιμον. ὅθεν τῶν ἄθλων τῆς ἀρετῆς ἐναντίων
τιθεμένων παρ' ἀμφοῖν, εἰκὸς ἀνόμοιον εἶναι καὶ
τὴν παρασκευὴν ἑκατέρων πρὸς ταῦτα.

6 Μεγίστην δέ μοι δοκεῖ διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥω-
μαίων πολίτευμα πρὸς βέλτιον ἐν τῇ περὶ θεῶν
7 διαλήψει. καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀν-
θρώποις ὀνειδιζόμενον, τοῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων 547.
8 πράγματα, λέγω δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν· ἐπὶ τοσοῦ-
τον γὰρ ἐκτετραγῴδηται καὶ παρεισῆκται τοῦτο τὸ
μέρος παρ' αὐτοῖς εἴς τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ
τὰ κοινὰ τῆς πόλεως ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολήν.
9 ὃ καὶ δόξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι θαυμάσιον. ἐμοί γε
μὴν δοκοῦσι τοῦ πλήθους χάριν τοῦτο πεποιηκέναι.
10 εἰ μὲν γὰρ ἦν σοφῶν ἀνδρῶν πολίτευμα συναγα-
γεῖν, ἴσως οὐδὲν ἦν ἀναγκαῖος ὁ τοιοῦτος τρόπος·
11 ἐπεὶ δὲ πᾶν πλῆθός ἐστιν ἐλαφρὸν καὶ πλῆρες ἐπι-
θυμιῶν παρανόμων, ὀργῆς ἀλόγου, θυμοῦ βιαίου,
λείπεται τοῖς ἀδήλοις φόβοις καὶ τῇ τοιαύτῃ τρα-

γῳδίᾳ τὰ πλήθη συνέχειν. διόπερ οἱ παλαιοὶ δο- 12
κοῦσί μοι τὰς περὶ θεῶν ἐννοίας καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν
ἐν ᾅδου διαλήψεις οὐκ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν εἰς τὰ
πλήθη παρεισαγαγεῖν, πολὺ δὲ μᾶλλον οἱ νῦν εἰκῆ καὶ
ἀλόγως ἐκβάλλειν αὐτά. τοιγαροῦν χωρὶς τῶν ἄλ- 13
λων οἱ τὰ κοινὰ χειρίζοντες παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν,
ἐὰν ταλάντου μόνον πιστευθῶσιν, ἀντιγραφεῖς ἔχον-
τες δέκα καὶ σφραγῖδας τοσαύτας καὶ μάρτυρας δι-
πλασίους οὐ δύνανται τηρεῖν τὴν πίστιν· παρὰ δὲ 14
Ῥωμαίοις κατά τε τὰς ἀρχὰς καὶ πρεσβείας πολύ τι
πλῆθος χρημάτων χειρίζοντες δι' αὐτῆς τῆς κατὰ
τὸν ὅρκον πίστεως τηροῦσι τὸ καθῆκον. καὶ παρὰ 15
μὲν τοῖς ἄλλοις σπάνιόν ἐστιν εὑρεῖν ἀπεχόμενον
597. ἄνδρα τῶν δημοσίων καὶ καθαρεύοντα περὶ ταῦτα·
παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις σπάνιόν ἐστι τὸ λαβεῖν τινα
πεφωραμένον ἐπὶ τοιαύτῃ πράξει. [Cod. Urb. habet
haec (v. p. 264, 17. 293, 5) cum antecedentibus arcte
cohaerentia (exc. ant. p. 188).]

VIII. CONCLUSIO DISPUTATIONIS DE ROMANORUM REPUBLICA.

Ὅτι μὲν οὖν πᾶσι τοῖς οὖσιν ὑπόκειται φθορὰ 57
καὶ μεταβολὴ σχεδὸν οὐ προσδεῖ λόγων· ἱκανὴ γὰρ
ἡ τῆς φύσεως ἀνάγκη παραστῆσαι τὴν τοιαύτην πί-
στιν. δυεῖν δὲ τρόπων ὄντων, καθ' οὓς φθείρε- 2
σθαι πέφυκε πᾶν γένος πολιτείας, τοῦ μὲν ἔξωθεν,
τοῦ δ' ἐν αὐτοῖς φυομένου, τὸν μὲν ἐκτὸς ἄστατον
ἔχειν συμβαίνει τὴν θεωρίαν, τὸν δ' ἐξ αὐτῶν τε-
ταγμένην. τί μὲν δὴ πρῶτον φύεται γένος πολιτείας 3
καὶ τί δεύτερον, καὶ πῶς εἰς ἄλληλα μεταπίπτουσιν,
εἴρηται πρόσθεν ἡμῖν, ὥστε τοὺς δυναμένους τὰς 4

ἀρχὰς τῷ τέλει συνάπτειν τῆς ἐνεστώσης ὑποθέ- 548.
σεως κἂν αὐτοὺς ἤδη προειπεῖν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος.
5 ἔστι δ᾽, ὡς ἐγᾦμαι, δῆλον. ὅταν γὰρ πολλοὺς καὶ
μεγάλους κινδύνους διωσαμένη πολιτεία μετὰ ταῦτα
εἰς ὑπεροχὴν καὶ δυναστείαν ἀδήριτον ἀφίκηται, φα-
νερὸν ὡς εἰσοικιζομένης εἰς αὐτὴν ἐπὶ πολὺ τῆς
εὐδαιμονίας συμβαίνει τοὺς μὲν βίους γίνεσθαι
πολυτελεστέρους, τοὺς δ᾽ ἄνδρας φιλονεικοτέρους τοῦ
δέοντος περί τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἄλλας ἐπιβολάς.
6 ὧν προβαινόντων ἐπὶ πλέον ἄρξει μὲν τῆς ἐπὶ τὸ
χεῖρον μεταβολῆς ἡ φιλαρχία καὶ τὸ τῆς ἀδοξίας
ὄνειδος, πρὸς δὲ τούτοις ἡ περὶ τοὺς βίους ἀλαζο-
7 νεία καὶ πολυτέλεια, λήψεται δὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς
μεταβολῆς ὁ δῆμος, ὅταν ὑφ᾽ ὧν μὲν ἀδικεῖσθαι
δόξῃ διὰ τὴν πλεονεξίαν, ὑφ᾽ ὧν δὲ χαυνωθῇ κολα-
8 κευόμενος διὰ τὴν φιλαρχίαν. τότε γὰρ ἐξοργισθεὶς
598. καὶ θυμῷ πάντα βουλευόμενος οὐκέτι θελήσει πειθ-
αρχεῖν οὐδ᾽ ἴσον ἔχειν τοῖς προεστῶσιν, ἀλλὰ πᾶν
9 καὶ τὸ πλεῖστον αὐτός. οὗ γενομένου τῶν μὲν ὀνο-
μάτων τὸ κάλλιστον ἡ πολιτεία μεταλήψεται, τὴν
ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν, τῶν δὲ πραγμάτων τὸ
χείριστον, τὴν ὀχλοκρατίαν.

10 Ἡμεῖς δ᾽ ἐπειδὴ τήν τε σύστασιν καὶ τὴν αὔ-
ξησιν τῆς πολιτείας, ἔτι δὲ τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν διά-
θεσιν, πρὸς δὲ τούτοις τὴν διαφορὰν πρὸς τὰς
ἄλλας τοῦ τε χείρονος ἐν αὐτῇ καὶ βελτίονος διελη-
λύθαμεν, τὸν μὲν περὶ τῆς πολιτείας λόγον ὧδέ πῃ
καταστρέφομεν.

58 Τῶν δὲ συναπτόντων μερῶν τῆς ἱστορίας τοῖς
καιροῖς, ἀφ᾽ ὧν παρεξέβημεν, παραλαβόντες ἐπὶ
βραχὺ μιᾶς πράξεως ποιησόμεθα κεφαλαιώδη μνή-

μην, ἵνα μὴ τῷ λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς πράγ-
μασιν, ὥσπερ ἀγαθοῦ τεχνίτου δεῖγμα τῶν ἔργων
ἕν τι προενεγκάμενοι, φανερὰν ποιήσωμεν τῆς πο-
λιτείας τὴν ἀκμὴν καὶ δύναμιν, οἵα τις ἦν κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἀννίβας γὰρ ἐπειδὴ τῇ περὶ 2
Κάνναν μάχῃ περιγενόμενος Ῥωμαίων ἐγκρατὴς ἐγέ-
νετο τῶν τὸν χάρακα φυλαττόντων ὀκτακισχιλίων,
ζωγρήσας ἅπαντας συνεχώρησε διαπέμπεσθαι σφίσι
πρὸς τοὺς ἐν οἴκῳ περὶ λύτρων καὶ σωτηρίας. τῶν 3 549.
δὲ προχειρισαμένων δέκα τοὺς ἐπιφανεστάτους, ὁρ-
κίσας ἦ μὴν ἐπανήξειν πρὸς αὐτόν, ἐξέπεμψε τού-
τους. εἷς δὲ τῶν προχειρισθέντων ἐκπορευόμενος 4
ἐκ τοῦ χάρακος ἤδη, καί τι φήσας ἐπιλελῆσθαι, πά-
λιν ἀνέκαμψε, καὶ λαβὼν τὸ καταλειφθὲν αὖθις
ἀπελύετο, νομίζων διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τετηρηκέναι
τὴν πίστιν καὶ λελυκέναι τὸν ὅρκον. ὧν παραγενο- 5
μένων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ δεομένων καὶ παρακαλούν-
των τὴν σύγκλητον μὴ φθονῆσαι τοῖς ἑαλωκόσι τῆς
σωτηρίας, ἀλλ' ἐᾶσαι τρεῖς μνᾶς ἕκαστον κατα-
599. βαλόντα σωθῆναι πρὸς τοὺς ἀναγκαίους· τοῦτο γὰρ
συγχωρεῖν ἔφασαν τὸν Ἀννίβαν· εἶναι δ' ἀξίους 6
σωτηρίας αὐτούς· οὔτε γὰρ ἀποδεδειλιακέναι κατὰ
τὴν μάχην οὔτ' ἀνάξιον οὐδὲν πεποιηκέναι τῆς Ῥώ-
μης, ἀλλ' ἀπολειφθέντας τὸν χάρακα τηρεῖν, πάν-
των ἀπολομένων τῶν ἄλλων ἐν τῇ μάχῃ τῷ καιρῷ
περιληφθέντας ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς πολεμίοις.
Ῥωμαῖοι δὲ μεγάλοις κατὰ τὰς μάχας περιπεπτω- 7
κότες ἐλαττώμασι, πάντων δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐστε-
ρημένοι τότε τῶν συμμάχων, ὅσον οὔπω δὲ προσ-
δοκῶντες τὸν περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῖς ἐκφέρεσθαι
κίνδυνον, διακούσαντες τῶν λεγομένων οὔτε τοῦ 8

*πρέποντος αὐτοῖς εἴξαντες ταῖς συμφοραῖς ὠλιγώ-
ρησαν οὔτε τῶν δεόντων οὐδὲν τοῖς λογισμοῖς παρ-
9 εῖδον, ἀλλὰ συνιδόντες τὴν Ἀννίβου πρόθεσιν, ὅτι
βούλεται διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἅμα μὲν εὐπορῆ-
σαι χρημάτων, ἅμα δὲ τὸ φιλότιμον ἐν ταῖς μάχαις
ἐξελέσθαι τῶν ἀντιταττομένων, ὑποδείξας ὅτι τοῖς
10 ἡττημένοις ὅμως ἐλπὶς ἀπολείπεται σωτηρίας, τοσ-
οῦτ' ἀπέσχον τοῦ ποιῆσαί τι τῶν ἀξιουμένων ὥστ'
οὔτε τὸν τῶν οἰκείων ἔλεον οὔτε τὰς ἐκ τῶν ἀν-
δρῶν ἐσομένας χρείας ἐποιήσαντο περὶ πλείονος,
11 ἀλλὰ τοὺς μὲν Ἀννίβου λογισμοὺς καὶ τὰς ἐν τού-
τοις ἐλπίδας ἀπέδειξαν κενάς, ἀπειπάμενοι τὴν δια-
λύτρωσιν τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ παρ' αὐτῶν ἐνομο-
θέτησαν ἢ νικᾶν μαχομένους ἢ θνήσκειν, ὡς ἄλλης
οὐδεμιᾶς ἐλπίδος ὑπαρχούσης εἰς σωτηρίαν αὐτοῖς
12 ἡττωμένοις. διὸ καὶ ταῦτα προθέμενοι τοὺς μὲν
ἐννέα τῶν πρεσβευτῶν ἐθελοντὴν κατὰ τὸν ὅρκον* **550.**
*ἀναχωροῦντας ἐξέπεμψαν, τὸν δὲ σοφισάμενον πρὸς
τὸ λῦσαι τὸν ὅρκον δήσαντες ἀποκατέστησαν πρὸς
13 τοὺς πολεμίους, ὥστε τὸν Ἀννίβαν μὴ τοσοῦτον
χαρῆναι νικήσαντα τῇ μάχῃ Ῥωμαίους ὡς συντρι-
βῆναι καταπλαγέντα τὸ στάσιμον καὶ τὸ μεγαλόψυ-
χον τῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς διαβουλίοις.*[1] [Cod. Urb.
fol. 94v (exc. ant. p. 192).]

---

1) Cicero De officiis III, 32, 113: „Polybius, bonus auctor in primis, ex decem nobilissimis, qui tum erant missi, novem revertisse dicit, re a senatu non impetrata: unum ex decem, qui paullo post quam erat egressus e castris, redisset, quasi aliquid esset oblitus, Romae remansisse. Reditu enim in castra liberatum se esse iure iurando interpretabatur. Non recte: fraus enim astringit, non dissolvit

IX. FRAGMENTUM GEOGRAPHICUM.

600. Καὶ τόποc δέ τιc οὕτω καλεῖται *Ῥύγχος περὶ* 59
Στράτον τῆς Αἰτωλίας, ὥc φηcι Πολύβιοc ἐν ϛ′ ἱcτοριῶν. [Athenaeus III, 48 p. 95 d.]

---

periurium. Fuit igitur stulta calliditas perverse imitata prudentiam. Itaque decrevit senatus ut ille veterator et callidus vinctus ad Hannibalem duceretur. Sed illud maximum. Octo hominum milia tenebat Hannibal, non quos in acie cepisset aut qui periculo mortis diffugissent, sed qui relicti in castris fuissent a Paulo et a Varrone consulibus. Eos senatus non censuit redimendos, cum id parva pecunia fieri posset, ut esset insitum militibus nostris aut vincere aut emori. Qua quidem re audita fractum animum Hannibalis scribit idem, quod senatus populusque Romanus rebus afflictis tam excelso animo fuisset. Sic honestatis comparatione ea, quae videntur utilia, vincuntur. C. Acilius autem, qui Graece scripsit historiam, plures ait fuisse, qui in castra revertissent eadem fraude, ut iure iurando liberarentur, eosque a censoribus omnibus ignominiis notatos."

FRAGMENTA LIBRI VII.

I. RES ITALIAE.

600,7 1 Πολύβιος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ "*Καπυησίους τοὺς ἐν* **550,10**
Καμπανίᾳ διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς πλοῦτον περιβαλομένους ἐξοκεῖλαι εἰς *τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν, ὑπερβαλλομένους τὴν περὶ Κρότωνα καὶ Σύβαριν*
2 *παραδεδομένην φήμην.* οὐ δυνάμενοι οὖν, φησί, *φέρειν τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκάλουν τὸν Ἀννίβαν. διόπερ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνήκεστα* δεινὰ ἔπαθον.
3 *Πετηλῖνοι δὲ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν εἰς τοσοῦτον καρτερίας ἦλθον* πολιορκούμενοι ὑπ' Ἀννίβα ὥστε *μετὰ τὸ πάντα μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν δέρματα καταφαγεῖν, ἁπάντων δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν δένδρων τοὺς φλοιοὺς καὶ τοὺς ἁπαλοὺς πτόρθους ἀναλῶσαι,* καὶ ἕνδεκα *μῆνας ὑπομείναντες τὴν πολιορκίαν, οὐδενὸς βοηθοῦντος, συνευδοκούντων Ῥωμαίων παρέδοσαν ἑαυτούς.*" [Athenaeus XII, 36 p. 528 a.]
4 *Ἡ δὲ Καπύη μεταθεμένη πρὸς τοὺς Καρχηδονίους τῷ βάρει συνεπεσπάσατο καὶ τὰς ἄλλας πόλεις.* [Suidas v *Καπύη*.]

II. RES SICILIAE.

2 Ὅτι μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ Ἱερωνύμου τοῦ βασιλέως Συρακοσίων, ἐκχωρήσαντος τοῦ Θράσωνος,

601. οἱ περὶ τὸν Ζώιππον καὶ Ἀδρανόδωρον πείθουσι
τὸν Ἱερώνυμον εὐθέως πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Ἀννί-
βαν πέμψαι. προχειρισάμενος δὲ Πολύκλειτον (τὸν) 2
Κυρηναῖον καὶ Φιλόδημον τὸν Ἀργεῖον, τούτους μὲν
εἰς Ἰταλίαν ἀπέστειλε, δοὺς ἐντολὰς λαλεῖν ὑπὲρ
κοινοπραγίας τοῖς Καρχηδονίοις, ἅμα δὲ καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπέπεμψεν. Ἀννίβας 3
δὲ τοὺς περὶ Πολύκλειτον καὶ Φιλόδημον ἀποδεξά- 551.
μενος φιλανθρώπως, καὶ πολλὰς ἐλπίδας ὑπογράψας
τῷ μειρακίῳ [Ἱερωνύμῳ], σπουδῇ πάλιν ἀπέπεμψε
τοὺς πρέσβεις, σὺν δὲ τούτοις Ἀννίβαν τὸν Καρχη-
δόνιον, ὄντα τότε τριήραρχον, καὶ τοὺς Συρακοσίους
Ἱπποκράτην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον
Ἐπικύδην. συνέβαινε δὲ τούτους τοὺς ἄνδρας καὶ 4
πλείω χρόνον ἤδη στρατεύεσθαι μετ᾽ Ἀννίβου, πο-
λιτευομένους παρὰ Καρχηδονίοις διὰ τὸ φεύγειν
αὐτῶν τὸν πάππον ἐκ Συρακουσῶν δόξαντα προσ-
ενηνοχέναι τὰς χεῖρας ἑνὶ τῶν Ἀγαθοκλέους υἱῶν
Ἀγαθάρχῳ. παραγενομένων δὲ τούτων εἰς τὰς Συ- 5
ρακούσας, καὶ τῶν μὲν περὶ Πολύκλειτον ἀποπρε-
σβευσάντων, τοῦ δὲ Καρχηδονίου διαλεχθέντος κατὰ
τὰς ὑπ᾽ Ἀννίβου δεδομένας ἐντολάς, εὐθέως ἕτοι-
μος ἦν κοινωνεῖν Καρχηδονίοις τῶν πραγμάτων·
καὶ τόν τε παραγεγονότα πρὸς αὐτὸν Ἀννίβαν ἔφη 6
δεῖν πορεύεσθαι κατὰ τάχος εἰς τὴν Καρχηδόνα, καὶ
παρ᾽ αὐτοῦ συμπέμπειν ἐπηγγείλατο τοὺς διαλεχθη-
σομένους τοῖς Καρχηδονίοις.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ τεταγμένος ἐπὶ 3
Λιλυβαίου στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων (ταῦτα πυνθα-
νόμενος ἔπεμψε πρὸς Ἱερώνυμον πρέσβεις τοὺς ἀνα-
νεωσομένους τὰς πρὸς τοὺς προγόνους αὐτοῦ συν-

2 τεθειμένας συνθήκας. ὁ δ' Ἱερώνυμος) ἔτ' ἐγγὺς
ἐπόντων τῶν πρεσβευτῶν [εἴτ' ἐν μισειόντων] τῶν
Καρχηδονίων, ἔφη συλλυπεῖσθαι τοῖς Ῥωμαίοις ὅτι
602. κακοὶ κακῶς ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν μάχαις ἀπο-
3 λώλασιν ὑπὸ Καρχηδονίων. τῶν δὲ καταπλαγέντων
τὴν ἀστοχίαν, ὅμως δὲ προσπυθομένων τίς λέγει
ταῦτα περὶ αὐτῶν, ἔδειξε τοὺς Καρχηδονίους παρ-
όντας, καὶ τούτους ἐκέλευσε διελέγχειν, εἴ τι τυγ-
4 χάνουσι ψευδόμενοι. τῶν δὲ φησάντων οὐ πάτριον
εἶναι σφίσι πιστεύειν τοῖς πολεμίοις, παρακαλούν-
των δὲ μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας, ὅτι τοῦτο
καὶ δίκαιόν ἐστι καὶ συμφέρον αὐτῷ μάλιστ' ἐκείνῳ,
περὶ μὲν τούτων ἔφη βουλευσάμενος αὐτοῖς πάλιν
5 διασαφήσειν, ἤρετο δὲ πῶς πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ
πάππου πλεύσαντες ἕως τοῦ Παχύνου πεντήκοντα
6 ναυσὶ πάλιν ἀνακάμψαιεν. συμβεβήκει δὲ Ῥωμαίους
βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ἀκούσαντας Ἱέρωνα μετηλ-
λαχέναι, καὶ διαγωνιάσαντας μή τι νεωτερίσωσιν ἐν 552.
ταῖς Συρακούσαις καταφρονήσαντες τῆς τοῦ κατα-
λελειμμένου παιδὸς ἡλικίας, πεποιῆσθαι τὸν ἐπί-
πλουν, πυθομένους δὲ τὸν Ἱέρωνα ζῆν αὖθις εἰς τὸ
7 Λιλύβαιον ἀναδραμεῖν. διὸ καὶ τότε παρομολογούν-
των πεποιῆσθαι μὲν τὸν ἐπίπλουν, θέλοντας ἐφε-
δρεῦσαι τῇ νεότητι τῇ 'κείνου καὶ συνδιαφυλάξαι
τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, προσπεσόντος δὲ ζῆν τὸν πάππον,
8 ἀποπλεῦσαι πάλιν, ῥηθέντων δὲ τούτων, πάλιν ὑπο-
λαβὸν τὸ μειράκιον "ἐάσατε τοίνυν" ἔφη "κἀμὲ
νῦν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, διαφυλάξαι τὴν ἀρχήν, πα-
9 λινδρομήσαντα πρὸς τὰς Καρχηδονίων ἐλπίδας". οἱ
δὲ Ῥωμαῖοι συνέντες τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ, τότε μὲν
κατασιωπήσαντες ἐπανῆλθον, καὶ δι σάφουν τὰ λε-

γόμενα τῷ πέμψαντι, τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη προσεῖχον
καὶ παρεφύλαττον ὡς πολέμιον.
Ἱερώνυμος δὲ προχειρισάμενος Ἀγάθαρχον καὶ 4
Ὀνησιγένη καὶ Ἱπποσθένη πέμπει μετ' Ἀννίβου πρὸς
Καρχηδονίους, δοὺς ἐντολὰς ἐπὶ τοῖσδε ποιεῖσθαι
τὰς συνθήκας, ἐφ' ᾧ Καρχηδονίους βοηθεῖν καὶ πε- 2
ζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι, καὶ συνεκβαλόντας
603. Ῥωμαίους ἐκ Σικελίας οὕτως διελέσθαι τὰ κατὰ τὴν
νῆσον ὥστε τῆς ἑκατέρων ἐπαρχίας ὅρον εἶναι τὸν
Ἱμέραν ποταμόν, ὃς μάλιστά πως δίχα διαιρεῖ τὴν
ὅλην Σικελίαν. οὗτοι μὲν οὖν ἀφικόμενοι πρὸς 3
Καρχηδονίους διελέγοντο περὶ τούτων καὶ ταῦτ'
ἔπραττον, εἰς πᾶν ἑτοίμως συγκαταβαινόντων τῶν
Καρχηδονίων· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἱπποκράτην, λαμβά- 4
νοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸ μειράκιον τὰς μὲν ἀρχὰς
ἐψυχαγώγουν, ἐξηγούμενοι τὰς ἐν Ἰταλίᾳ πορείας
Ἀννίβου καὶ παρατάξεις καὶ μάχας, μετὰ δὲ ταῦτα 5
φάσκοντες μηδενὶ καθήκειν μᾶλλον τὴν ἁπάντων
Σικελιωτῶν ἀρχὴν ὡς ἐκείνῳ, πρῶτον μὲν διὰ τὸ
τῆς Πύρρου θυγατρὸς υἱὸν εἶναι Νηρηίδος, ὃν μό-
νον κατὰ προαίρεσιν καὶ κατ' εὔνοιαν Σικελιῶται
πάντες εὐδόκησαν σφῶν αὐτῶν ἡγεμόν' εἶναι καὶ
βασιλέα, δεύτερον δὲ κατὰ τὴν Ἱέρωνος τοῦ πάππου
δυναστείαν. καὶ τέλος ἐπὶ τοσοῦτον ἐξωμίλησαν τὸ 6
μειράκιον ὥστε καθόλου μηδενὶ προσέχειν τῶν ἄλλων 558.
διὰ τὸ καὶ φύσει μὲν ἀκατάστατον ὑπάρχειν, ἔτι δὲ
μᾶλλον ὑπ' ἐκείνων τότε μετεωρισθέν· ἀκμὴν τῶν 7
περὶ Ἀγάθαρχον ἐν τῇ Καρχηδόνι τὰ προειρημένα
διαπραττομένων, ἐπιπέμπει πρεσβευτάς, τὴν μὲν τῆς
Σικελίας ἀρχὴν φάσκων αὐτῷ καθήκειν ἅπασαν,
ἀξιῶν δὲ Καρχηδονίους μὲν βοηθεῖν περὶ Σικελίας,

αὐτὸς δὲ Καρχηδονίοις ὑπισχνούμενος ἐπαρκεῖν εἰς
8 τὰς κατὰ τὴν Ἰταλίαν πράξεις. τὴν μὲν οὖν ὅλην
ἀκαταστασίαν καὶ μανίαν καλῶς συνθεώμενοι Καρ-
χηδόνιοι τοῦ μειρακίου, νομίζοντες δὲ κατὰ πολλοὺς
τρόπους συμφέρειν σφίσι τὸ μὴ προέσθαι τὰ κατὰ
9 τὴν Σικελίαν, ἐκείνῳ μὲν ἅπαντα συγκατένευον,
αὐτοὶ δὲ καὶ πρότερον ἤδη παρασκευασάμενοι ναῦς
καὶ στρατιώτας, ἐγίνοντο πρὸς τὸ διαβιβάζειν τὰς
5 δυνάμεις εἰς τὴν Σικελίαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ταῦτα
πυνθανόμενοι πάλιν ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις,
διαμαρτυρόμενοι μὴ παραβαίνειν τὰς πρὸς τοὺς προ-
2 γόνους αὐτοῦ τεθειμένας συνθήκας. ὑπὲρ ὧν Ἱερώ-
604. νυμος ἀθροίσας τὸ συνέδριον ἀνέδωκε διαβούλιον
3 τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐγχώριοι τὴν ἡσυχίαν ἦγον,
δεδιότες τὴν τοῦ προεστῶτος ἀκρισίαν· Ἀριστόμαχος
δ' ὁ Κορίνθιος καὶ Δάμιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ
Αὐτόνους ὁ Θετταλὸς ἠξίουν ἐμμένειν ταῖς πρὸς
4 Ῥωμαίους συνθήκαις. Ἀδρανόδωρος δὲ μόνος οὐκ
ἔφη δεῖν παριέναι τὸν καιρόν· εἶναι δὲ τὸν ἐνε-
στῶτα μόνον ἐν ᾧ κατακτήσασθαι δυνατόν ἐστι τὴν
5 τῆς Σικελίας ἀρχήν. τοῦ δὲ ταῦτ' εἰπόντος, ἤρετο
(τοὺς περὶ) τὸν Ἱπποκράτην ποίας μετέχουσι γνώ-
μης. τῶν δὲ φησάντων τῆς Ἀδρανοδώρου, πέρας
εἶχε τὸ διαβούλιον. καὶ τὰ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ
6 πρὸς Ῥωμαίους ἐκεκύρωτο τὸν τρόπον τοῦτον· βου-
λόμενος δὲ μὴ σκαιῶς δοκεῖν ἀποκρίνεσθαι τοῖς πρε-
σβευταῖς, εἰς τηλικαύτην ἀστοχίαν ἐνέπεσε δι' ἧς
τοῖς Ῥωμαίοις οὐ μόνον δυσαρεστήσειν, ἀλλὰ καὶ
7 προσκόπτειν ἔμελλε προφανῶς. ἔφη γὰρ ἐμμενεῖν ἐν
ταῖς συνθήκαις, ἐὰν αὐτῷ πρῶτον μὲν τὸ χρυσίον
ἀποδῶσι πᾶν, ὃ παρ' Ἱέρωνος ἔλαβον τοῦ πάππου,

δεύτερον δὲ τὸν σῖτον ἐκ παντὸς ἀποκαταστήσωσι
τοῦ χρόνου καὶ τὰς ἄλλας δωρεάς, ἃς εἶχον παρ' **554.**
ἐκείνου, τὸ δὲ τρίτον ὁμολογήσωσι τὴν ἐντὸς Ἱμέρα
ποταμοῦ χώραν καὶ πόλεις εἶναι Συρακοσίων. οἱ 8
μὲν οὖν πρεσβευταὶ καὶ τὸ συνέδριον ἐπὶ τούτοις
ἐχωρίσθησαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἱερώνυμον ἀπὸ τού-
των τῶν καιρῶν ἐνήργουν τὰ τοῦ πολέμου, καὶ τάς
τε δυνάμεις ἤθροιζον καὶ καθώπλιζον τάς τε λοι-
πὰς χορηγίας ἡτοίμαζον. [Exc. De legat. p. 1.]

Ἡ γὰρ τῶν Λεοντίνων πόλις τῷ μὲν ὅλῳ κλίματι 6
τέτραπται πρὸς τὰς ἄρκτους, ἔστι δὲ διὰ μέσης αὐτῆς 2
αὐλὼν ἐπίπεδος, ἐν ᾧ συμβαίνει τάς τε τῶν ἀρ-
χείων καὶ δικαστηρίων κατασκευὰς καὶ καθόλου τὴν
ἀγορὰν ὑπάρχειν. τοῦ δ' αὐλῶνος παρ' ἑκατέραν 3
605. *τὴν πλευρὰν παρήκει λόφος, ἔχων ἀπορρῶγα συνεχῆ·*
τὰ δ' ἐπίπεδα τῶν λόφων τούτων ὑπὲρ τὰς ὀφρῦς
οἰκιῶν ἐστι πλήρη καὶ ναῶν. δύο δ' ἔχει πυλῶνας 4
ἡ πόλις, ὧν ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν πέρα-
τός ἐστιν οὗ προεῖπον αὐλῶνος, φέρων ἐπὶ Συρα-
κούσας, ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τοῦ πρὸς ἄρκτους, ἄγων ἐπὶ
τὰ Λεοντῖνα καλούμενα πεδία καὶ τὴν γεωργήσιμον
χώραν. ὑπὸ δὲ τὴν μίαν ἀπορρῶγα, τὴν πρὸς τὰς 5
δύσεις, παραρρεῖ ποταμός, ὃν καλοῦσι Λίσσον. τούτῳ 6
δὲ κεῖνται παράλληλοι καὶ πλείους ὑπ' αὐτὸν τὸν
κρημνὸν οἰκίαι συνεχεῖς, ὧν μεταξὺ καὶ τοῦ ποτα-
μοῦ συμβαίνει τὴν προειρημένην ὁδὸν ὑπάρχειν.
[Cod. Urb. fol. 96r (exc. ant. p. 193.)]

Ὅτι τινὲς τῶν λογογράφων τῶν ὑπὲρ τῆς κατα- 7
στροφῆς τοῦ Ἱερωνύμου γεγραφότων *πολύν τινα πε-*
ποίηνται λόγον καὶ πολλήν τινα διατέθεινται τερα-
τείαν, ἐξηγούμενοι μὲν τὰ πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς

γενόμενα σημεῖα καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς Συρακοσίων,
2 *τραγῳδοῦντες δὲ τὴν ὠμότητα τῶν τρόπων καὶ τὴν*
ἀσέβειαν τῶν πράξεων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τὸ παράλογον
καὶ τὸ δεινὸν τῶν περὶ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ συμ-
βάντων, ὥστε μήτε Φάλαριν μήτ' Ἀπολλόδωρον μήτ'
ἄλλον μηδένα γεγονέναι τύραννον ἐκείνου πικρότε-
3 *ρον. καί(τοι) παῖς παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, εἶτα μῆ-*
νας οὐ πλείους τριῶν καὶ δέκα βιώσας μετήλλαξε **555.**
4 *τὸν βίον. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ἕνα μέν τινα*
καὶ δεύτερον ἐστρεβλῶσθαι καί τινας τῶν φίλων καὶ
τῶν ἄλλων Συρακοσίων ἀπεκτάνθαι δυνατόν, ὑπερ-
βολὴν δὲ γεγονέναι παρανομίας καὶ παρηλλαγμένην
5 *ἀσέβειαν οὐκ εἰκός. καὶ τῷ μὲν τρόπῳ διαφερόντως*
εἰκαῖον αὐτὸν γεγονέναι καὶ παράνομον φατέον, οὐ
μὴν εἴς γε σύγκρισιν ἀκτέον οὐδενὶ τῶν προειρημέ-
6 *νων τυράννων. ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ τὰς ἐπὶ μέρους*
γράφοντες πράξεις, ἐπειδὰν ὑποθέσεις εὐπεριλήπτους
606. *ὑποστήσωνται καὶ στενάς, πτωχεύοντες πραγμάτων*
ἀναγκάζεσθαι τὰ μικρὰ μεγάλα ποιεῖν καὶ περὶ τῶν
μηδὲ μνήμης ἀξίων πολλούς τινας διατίθεσθαι λό-
γους. ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἀκρισίαν εἰς τὸ παραπλήσιον
7 *τούτοις ἐμπίπτουσιν. ὅσῳ γὰρ ἄν τις εὐλογώτερον*
καὶ περὶ ταῦτα τὸν ἀναπληροῦντα τὰς βύβλους καὶ
τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον τῆς διηγήσεως εἰς Ἱέρωνα
8 *καὶ Γέλωνα διάθοιτο, παρεὶς Ἱερώνυμον. καὶ γὰρ*
τοῖς φιληκόοις ἡδίων οὗτος καὶ τοῖς φιλομαθοῦσι
8 *τῷ παντὶ χρησιμώτερος. Ἱέρων μὲν γὰρ πρῶτον μὲν*
δι' αὑτοῦ κατεκτήσατο τὴν Συρακοσίων καὶ τῶν
συμμάχων ἀρχήν, οὐ πλοῦτον, οὐ δόξαν, οὐχ ἕτε-
2 *ρον οὐδὲν ἐκ τῆς τύχης ἕτοιμον παραλαβών. καὶ*
μὴν οὐκ ἀποκτείνας, οὐ φυγαδεύσας, οὐ λυπήσας

οὐδένα τῶν πολιτῶν, δι' αὑτοῦ βασιλεὺς κατέστη
τῶν Συρακοσίων, ὃ πάντων ἐστὶ παραδοξότατον, ἔτι 3
δὲ τὸ μὴ μόνον κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν οὕτως, ἀλλὰ
καὶ διαφυλάξαι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔτη γὰρ πεντή- 4
κοντα καὶ τέτταρα βασιλεύσας διετήρησε μὲν τῇ πα-
τρίδι τὴν εἰρήνην, διεφύλαξε δ' αὑτῷ τὴν ἀρχὴν
ἀνεπιβούλευτον, διέφυγε δὲ τὸν ταῖς ὑπεροχαῖς παρ-
επόμενον φθόνον· ὅς γε πολλάκις ἐπιβαλόμενος ἀπο- 5
θέσθαι τὴν δυναστείαν ἐκωλύθη κατὰ κοινὸν ὑπὸ
τῶν πολιτῶν. εὐεργετικώτατος δὲ καὶ φιλοδοξότατος 6
γενόμενος εἰς τοὺς Ἕλληνας μεγάλην μὲν αὑτῷ δό-
ξαν, οὐ μικρὰν δὲ Συρακοσίοις εὔνοιαν παρὰ πᾶσιν
ἀπέλιπε. καὶ μὴν ἐν περιουσίᾳ καὶ τρυφῇ καὶ δαψι- 7
λείᾳ πλείστῃ διαγενόμενος ἔτη μὲν ἐβίωσε πλείω
τῶν ἐνενήκοντα, διεφύλαξε δὲ τὰς αἰσθήσεις ἁπά- 556.
607. σας, διετήρησε δὲ πάντα καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος
ἀβλαβῆ. τοῦτο δέ μοι δοκεῖ σημεῖον οὐ μικρόν, ἀλλὰ 8
παμμέγεθες εἶναι βίου σώφρονος. [Exc. Peir. p. 9.]

Ὅτι Γέλων πλείω τῶν πεντήκοντα βιώσας ἐτῶν 9
σκοπὸν προέθηκε κάλλιστον ἐν τῷ ζῆν, τὸ πειθαρ-
χεῖν τῷ γεννήσαντι, καὶ μήτε πλοῦτον μήτε βασι-
λείας μέγεθος μήτ' ἄλλο περὶ πλείονος ποιήσασθαι
μηδὲν τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς εὐνοίας καὶ πίστεως.
[Exc. Peir. p. 13.]

III. RES GRAECIAE.

Ὅρκος, ὃν ἔθετο Ἀννίβας ὁ στρατηγός, Μάγωνος, 9
Μύρκανος, Βαρμόκαρος, καὶ πάντες γερουσιασταὶ
Καρχηδονίων οἱ μετ' αὐτοῦ καὶ πάντες Καρχηδό-
νιοι στρατευόμενοι μετ' αὐτοῦ πρὸς Ξενοφάνη Κλεο-
μάχου Ἀθηναῖον πρεσβευτήν, ὃν ἀπέστειλε πρὸς

ἡμᾶς Φίλιππος ὁ βασιλεὺς Δημητρίου ὑπὲρ αὐτοῦ
2 *καὶ Μακεδόνων καὶ τῶν συμμάχων, ἐναντίον Διὸς*
καὶ Ἥρας καὶ Ἀπόλλωνος, ἐναντίον δαίμονος Καρχη-
δονίων καὶ Ἡρακλέους καὶ Ἰολάου, ἐναντίον Ἄρεως,
Τρίτωνος, Ποσειδῶνος, ἐναντίον θεῶν τῶν συστρα-
τευομένων καὶ Ἡλίου καὶ Σελήνης καὶ Γῆς, ἐναν-
3 *τίον ποταμῶν καὶ λιμένων καὶ ὑδάτων, ἐναντίον*
πάντων θεῶν ὅσοι κατέχουσι Καρχηδόνα, ἐναντίον
θεῶν πάντων ὅσοι Μακεδονίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα
κατέχουσιν, ἐναντίον θεῶν πάντων τῶν κατὰ στρα-
τείαν, ὅσοι τινὲς ἐφεστήκασιν ἐπὶ τοῦδε τοῦ ὅρκου.
4 *Ἀννίβας ὁ στρατηγὸς εἶπε καὶ πάντες Καρχηδονίων*
γερουσιασταὶ οἱ μετ' αὐτοῦ καὶ πάντες Καρχηδόνιοι
(*οἱ*) *στρατευόμενοι μετ' αὐτοῦ, ὃ ἂν δοκῇ ὑμῖν καὶ*
ἡμῖν, τὸν ὅρκον τοῦτον θέσθαι περὶ φιλίας καὶ
εὐνοίας καλῆς, φίλους καὶ οἰκείους καὶ ἀδελφούς,
608. 5 *ἐφ' ᾧτ' εἶναι σῳζομένους ὑπὸ βασιλέως Φιλίππου*
καὶ Μακεδόνων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὅσοι
εἰσὶν αὐτῶν σύμμαχοι, κυρίους Καρχηδονίους καὶ
Ἀννίβαν τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ
τοὺς Καρχηδονίων ὑπάρχους, ὅσοι τοῖς αὐτοῖς νό-
μοις χρῶνται, καὶ Ἰτυκαίους, καὶ ὅσαι πόλεις καὶ
ἔθνη Καρχηδονίων ὑπήκοα, καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ
6 *τοὺς συμμάχους, καὶ πάσας πόλεις καὶ ἔθνη, πρὸς*
ἅ ἐστιν ἡμῖν ἥ τε φιλία τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Κελτίᾳ 557.
καὶ ἐν τῇ Λιγυστίνῃ, καὶ πρὸς οὕστινας ἡμῖν ἂν
7 *γένηται φιλία καὶ συμμαχία ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. ἔσται*
δὲ καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς καὶ Μακεδόνες καὶ τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων οἱ σύμμαχοι, σῳζόμενοι καὶ φυλατ-
τόμενοι ὑπὸ Καρχηδονίων τῶν συστρατευομένων καὶ
ὑπὸ Ἰτυκαίων καὶ ὑπὸ πασῶν πόλεων καὶ ἐθνῶν

*ὅσα ἐστὶ Καρχηδονίοις ὑπήκοα, καὶ συμμάχων καὶ
στρατιωτῶν, καὶ ὑπὸ πάντων ἐθνῶν καὶ πόλεων
ὅσα ἐστὶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Κελτίᾳ καὶ Λιγυστίνῃ, καὶ
ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἂν γένωνται σύμμαχοι ἐν τοῖς
κατ' Ἰταλίαν τόποις τούτοις. οὐκ ἐπιβουλεύσομεν* 8
*ἀλλήλοις οὐδὲ λόχῳ χρησόμεθα ἐπ' ἀλλήλοις, μετὰ
πάσης δὲ προθυμίας καὶ εὐνοίας ἄνευ δόλου καὶ
ἐπιβουλῆς ἐσόμεθα πολέμιοι τοῖς πρὸς Καρχηδονίους
πολεμοῦσι χωρὶς βασιλέων καὶ πόλεων καὶ λιμένων,
πρὸς οὓς ἡμῖν εἰσιν ὅρκοι καὶ φιλίαι. ἐσόμεθα δὲ* 9
*καὶ ἡμεῖς πολέμιοι τοῖς πολεμοῦσι πρὸς βασιλέα
Φίλιππον χωρὶς βασιλέων καὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν,
πρὸς οὓς ἡμῖν εἰσιν ὅρκοι καὶ φιλίαι. ἔσεσθε δὲ καὶ* 10
*ἡμῖν (σύμμαχοι) πρὸς τὸν πόλεμον, ὅς ἐστιν ἡμῖν
πρὸς Ῥωμαίους, ἕως ἂν ἡμῖν καὶ ὑμῖν οἱ θεοὶ δι-
δῶσι τὴν εὐημερίαν. βοηθήσετε δὲ ἡμῖν, ὡς ἂν χρεία* 11
ᾖ καὶ ὡς ἂν συμφωνήσωμεν. ποιησάντων δὲ τῶν 12
609. *θεῶν εὐημερίαν ἡμῖν κατὰ τὸν πόλεμον τὴν πρὸς
Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, ἂν ἀξιῶσι
Ῥωμαῖοι συντίθεσθαι περὶ φιλίας, συνθησόμεθα,
ὥστ' εἶναι πρὸς ὑμᾶς τὴν αὐτὴν φιλίαν, ἐφ' ᾧτε* 13
*μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς ἄρασθαι πρὸς ὑμᾶς μηδέποτε πό-
λεμον, μηδ' εἶναι Ῥωμαίους κυρίους Κερκυραίων
μηδ' Ἀπολλωνιατῶν καὶ Ἐπιδαμνίων μηδὲ Φάρου
μηδὲ Διμάλης καὶ Παρθίνων μηδ' Ἀτιντανίας. ἀπο-* 14
*δώσουσι δὲ καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαρίῳ τοὺς οἰκείους
πάντας, οἵ εἰσιν ἐν τῷ κοινῷ τῶν Ῥωμαίων. ἐὰν δὲ* 15
*αἴρωνται Ῥωμαῖοι πρὸς ὑμᾶς πόλεμον ἢ πρὸς ἡμᾶς,
βοηθήσομεν ἀλλήλοις εἰς τὸν πόλεμον, καθὼς ἂν
ἑκατέροις ᾖ χρεία. ὁμοίως δὲ καὶ ἐάν τινες ἄλλοι* 16 **558.**
χωρὶς βασιλέων καὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν, πρὸς ἃ ἡμῖν

17 εἰσιν ὅρκοι καὶ φιλίαι. ἐὰν δὲ δοκῇ ἡμῖν ἀφελεῖν
ἢ προσθεῖναι πρὸς τόνδε τὸν ὅρκον, ἀφελοῦμεν ἢ
προσθήσομεν ὡς ἂν ἡμῖν δοκῇ ἀμφοτέροις. [Cod.
Urb. fol. 96v (exc. ant. p. 193).]

10 Οὔσης δημοκρατίας παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ
τῶν μὲν ἀξιολόγων ἀνδρῶν πεφυγαδευμένων, τῶν
δὲ κατακεκληρουχημένων τὰς τούτων οὐσίας ἐπικρα-
τούντων τῆς πολιτείας, δυσχερῶς ὑπέφερον τὴν τού-
των ἰσηγορίαν οἱ μένοντες τῶν ἀρχαίων πολιτῶν.
[Suidas v. Ἰσηγορεῖ.]

2 Ὅτι Γόργος ὁ Μεσσήνιος οὐδενὸς ἦν δεύτερος
Μεσσηνίων πλούτῳ καὶ γένει, διὰ δὲ τὴν ἄθλησιν
κατὰ τὴν ἀκμὴν πάντων ἐνδοξότατος ἐγεγόνει τῶν
3 περὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας φιλοστεφανούντων. καὶ
610. γὰρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν τοῦ λοιποῦ
βίου προστασίαν, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν στε-
4 φάνων, οὐδενὸς ἐλείπετο τῶν καθ' αὑτόν. καὶ μὴν
ὅτε καταλύσας τὴν ἄθλησιν ἐπὶ τὸ πολιτεύεσθαι καὶ
τὸ πράττειν τὰ τῆς πατρίδος ὥρμησε, καὶ περὶ τοῦτο
τὸ μέρος οὐκ ἐλάττω δόξαν ἐξεφέρετο τῆς πρότερον
5 ὑπαρχούσης αὐτῷ, πλεῖστον μὲν ἀπέχειν δοκῶν τῆς
τοῖς ἀθληταῖς παρεπομένης ἀναγωγίας, πρακτικώ-
τατος δὲ καὶ νουνεχέστατος εἶναι νομιζόμενος περὶ
τὴν πολιτείαν. [Exc. Peir. p. 13. Suidas v. Γόργος.]

11 (12) **611**, 18 Ἐγὼ δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιστήσας τὴν διήγησιν **559**, 22
βραχέα βούλομαι διαλεχθῆναι περὶ Φιλίππου, διὰ
τὸ ταύτην τὴν ἀρχὴν γενέσθαι τῆς εἰς τοὔμπαλιν
μεταβολῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπὶ χεῖρον ὁρμῆς καὶ μετα-
2 θέσεως. δοκεῖ γάρ μοι τοῖς καὶ κατὰ βραχὺ βουλο-
μένοις τῶν πραγματικῶν ἀνδρῶν περιποιεῖσθαι τὴν
ἐκ τῆς ἱστορίας διόρθωσιν ἐναργέστατον εἶναι τοῦτο

παράδειγμα. καὶ γὰρ διὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιφανὲς 3
καὶ διὰ τὸ τῆς φύσεως λαμπρὸν ἐκφανεστάτας συμ-
βαίνει καὶ γνωριμωτάτας γεγονέναι πᾶσι τοῖς Ἕλλησι
τὰς εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος ὁρμὰς τοῦ βασιλέως τού-
του, παραπλησίως δὲ καὶ τὰ συνεξακολουθήσαντα
ταῖς ὁρμαῖς ἑκατέραις ἐκ παραθέσεως. ὅτι μὲν οὖν 4
αὐτῷ μετὰ τὸ παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν τά τε κατὰ
Θετταλίαν καὶ Μακεδονίαν καὶ συλλήβδην τὰ κατὰ **560.**
612. *τὴν ἰδίαν ἀρχὴν οὕτως ὑπετέτακτο καὶ συνέκλινε*
ταῖς εὐνοίαις ὡς οὐδενὶ τῶν πρότερον βασιλέων,
καίτοι νέῳ ὄντι *παραλαβόντι τὴν Μακεδόνων δυνα-*
στείαν, εὐχερὲς καταμαθεῖν ἐκ τούτων. συνεχέστατα 5
γὰρ αὐτοῦ περισπασθέντος ἐκ Μακεδονίας διὰ τὸν
πρὸς Αἰτωλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους πόλεμον, οὐχ οἷον
ἐστασίασέ τι τῶν προειρημένων ἐθνῶν, ἀλλ᾽ οὐδὲ
τῶν περιοικούντων ἐτόλμησε βαρβάρων οὐδεὶς ἅψα-
σθαι τῆς Μακεδονίας. καὶ μὴν περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου 6
καὶ Χρυσογόνου καὶ τῶν ἄλλων φίλων εὐνοίας καὶ
προθυμίας εἰς αὐτὸν οὐδ᾽ ἂν εἰπεῖν τις δύναιτ᾽ ἀξίως.
τὴν δὲ Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν, ἅμα δὲ τού- 7
τοις Ἠπειρωτῶν, Ἀκαρνάνων, ... ὅσων ἑκάστοις ἀγα-
θῶν ἐν βραχεῖ χρόνῳ παραίτιος ἐγένετο. καθόλου 8
γε μήν, εἰ δεῖ μικρὸν ὑπερβολικώτερον εἰπεῖν, οἰ-
κειότατ᾽ ἂν οἶμαι περὶ Φιλίππου τοῦτο ῥηθῆναι, διότι
κοινός τις οἷον ἐρώμενος ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων διὰ
τὸ τῆς αἱρέσεως εὐεργετικόν. ἐκφανέστατον δὲ καὶ 9
μέγιστον δεῖγμα περὶ τοῦ τί δύναται προαίρεσις
καλοκἀγαθικὴ καὶ πίστις, τὸ πάντας Κρηταιεῖς συμ-
φρονήσαντας καὶ τῆς αὐτῆς μετασχόντας συμμαχίας
ἕνα προστάτην ἑλέσθαι τῆς νήσου Φίλιππον, καὶ
ταῦτα συντελεσθῆναι χωρὶς ὅπλων καὶ κινδύνων, ὃ

10 πρότερον οὐ ῥᾳδίως ἂν εὕροι τις γεγονός. ἀπὸ τοίνυν
τῶν κατὰ Μεσσηνίους ἐπιτελεσθέντων ἅπαντα τὴν
ἐναντίαν ἐλάμβανε διάθεσιν αὐτῷ· καὶ τοῦτο συν-
11 έβαινε κατὰ λόγον· τραπεὶς γὰρ ἐπὶ τὴν ἀντικειμέ-
νην προαίρεσιν τῇ πρόσθεν, καὶ ταύτῃ προστιθεὶς
ἀεὶ τἀκόλουθον, ἔμελλε καὶ τὰς τῶν ἄλλων διαλή-
ψεις περὶ αὐτοῦ τρέψειν εἰς τἀναντία καὶ ταῖς τῶν
πραγμάτων συντελείαις ἐγκυρήσειν ἐναντίαις ἢ πρό-
12 τερον. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. δῆλον δὲ τοῦτ' ἔσται
τοῖς προσέχουσιν ἐπιμελῶς διὰ τῶν ἑξῆς ῥηθησομέ-
νων πράξεων. [Exc. Peir. p. 13.]

12(11) 610,10 Ὅτι Φιλίππου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων τὴν τῶν
Μεσσηνίων ἀκρόπολιν κατασχεῖν βουλομένου, καὶ φή-
σαντος βούλεσθαι πρὸς τοὺς προεστῶτας τῆς πόλεως
θεάσασθαι τὴν ἀκρόπολιν καὶ θῦσαι τῷ Διί, ἀναβάν-
τος μετὰ τῆς θεραπείας καὶ θύοντος, μετὰ ταῦτα κατὰ 558,23
τὸν ἐθισμὸν ἐκ τῶν τυθέντων ἱερείων προσενεχθέν-
των αὐτῷ τῶν σπλάγχνων, δεξάμενος εἰς τὰς χεῖρας
καὶ βραχὺ διακλίνας, ἤρετο προτείνων τοῖς περὶ τὸν
Ἄρατον "τί δοκεῖ τὰ ἱερὰ σημαίνειν, πότερον ἐκχω-
2 ρεῖν τῆς ἄκρας ἢ κρατεῖν αὐτῆς." ὁ μὲν οὖν Δη-
μήτριος αὐτόθεν ἐκ τοῦ προβεβηκότος "εἰ μὲν μάν-
τεως φρένας ἔχεις" ἔφη "ἐκχωρεῖν τὴν ταχίστην· εἰ
δὲ βασιλέως πραγματικοῦ, τηρεῖν αὐτήν, ἵνα μὴ νῦν
3 ἀφεὶς ζητῇς ἕτερον ἐπιτηδειότερον καιρόν· οὕτως γὰρ 559.
ἑκατέρων τῶν κεράτων κρατῶν μόνως ἂν ὑποχείριον
ἔχοις τὸν βοῦν", αἰνιττόμενος τὰ μὲν κέρατα τὸν Ἰθω-
μάταν καὶ τὸν Ἀκροκόρινθον, τὴν δὲ Πελοπόννησον
4 τὸν βοῦν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐπιστρέψας πρὸς τὸν Ἄρα-

12, 1 Ὅτι Φιλίππου — μετὰ ταῦτα] Pro his κατὰ δὲ τὸν ἐθισμὸν Urb., omittit Vat.: κατὰ τὸν ἐθισμόν.

611. τον "σὺ δὲ ταὐτὰ συμβουλεύεις;" ἔφη. τοῦ δ' ἐπισχόντος, αὐτὸ λέγειν ἠξίου τὸ φαινόμενον. ὁ δὲ δια- 5
πορήσας "εἰ μὲν χωρίς" ἔφη "τοῦ παρασπονδῆσαι Μεσσηνίους δύνῃ κρατεῖν τοῦ τόπου τούτου, συμβουλεύω κρατεῖν· εἰ δὲ τοῦτον καταλαβὼν φρουρᾷ, 6
πάσας ἀπολλύναι μέλλεις τὰς ἀκροπόλεις καὶ τὴν φρουράν, ᾗ παρέλαβες παρ' Ἀντιγόνου φρουρουμένους τοὺς συμμάχους", λέγων τὴν πίστιν, "σκόπει 7
μὴ καὶ νῦν κρεῖττον ᾖ τοὺς ἄνδρας ἐξαγαγόντα τὴν πίστιν αὐτοῦ καταλιπεῖν, καὶ ταύτῃ φρουρεῖν τοὺς Μεσσηνίους, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς συμμάχους." ὁ Φίλιππος κατὰ μὲν τὴν ἰδίαν ὁρμὴν ἕτοιμος ἦν 8
παρασπονδεῖν, ὡς ἐκ τῶν ὕστερον πραχθέντων ἐγένετο καταφανής, ἐπιτετιμημένος δὲ μικρῷ μὲν πρό- 9
τερον ὑπὸ τοῦ νεωτέρου πικρῶς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀπωλείᾳ, τότε δὲ μετὰ παρρησίας ἅμα καὶ μετ' ἀξιώσεως λέγοντος τοῦ πρεσβυτέρου καὶ δεομένου μὴ παρακοῦσαι τῶν λεγομένων, ἐνετράπη. καὶ λαβόμε- 10
νος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς "ἄγωμεν τοίνυν" ἔφη "πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδόν." [Cod. Urb. fol. 98r (exc. ant. p. 194). Exc. Vat. p. 372 M. 26, 2 H.]

613,1 Ὅτι ὁ Ἄρατος, θεωρῶν τὸν Φίλιππον ὁμολογου- 13 560,32
μένως τόν τε πρὸς Ῥωμαίους ἀναλαμβάνοντα πόλεμον καὶ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους αἵρεσιν ὁλοσχερῶς ἠλλοιωμένον, πολλὰς εἰσενεγκάμενος ἀπορίας 561.
καὶ σκήψεις μόλις ἀπετρέψατο τὸν Φίλιππον. ἡμεῖς 2
δέ, τοῦ κατὰ τὴν πέμπτην βύβλον ἡμῖν ἐν ἐπαγγελίᾳ καὶ φάσει μόνον εἰρημένου νῦν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πίστιν εἰληφότος, βουλόμεθα προσ-

4 τοῦ — 5 κρατεῖν desunt in Urb. — 11 in φρουρεῖν Μεσσηνίους desinunt Exc. Vat.

ἀναμνῆσαι τοὺς συνεφιστάνοντας τῇ πραγματείᾳ,
πρὸς τὸ μηδεμίαν τῶν ἀποφάσεων ἀναπόδεικτον μηδ'
3 ἀμφισβητουμένην καταλιπεῖν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν
ἐξηγούμενοι τὸν Αἰτωλικὸν πόλεμον ἐπὶ τοῦτο τὸ
μέρος τῆς διηγήσεως ἐπέστημεν, ἐν ᾧ Φίλιππον ἔφα-
μεν τὰς ἐν Θέρμῳ στοὰς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀναθη-
μάτων θυμικώτερον καταφθεῖραι, καὶ δεῖν τούτων
τὴν αἰτίαν οὐχ οὕτως ἐπὶ τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἡλι-
κίαν ὡς ἐπὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ φίλους ἀναφέρειν,
4 τότε περὶ μὲν Ἀράτου τὸν βίον ἐφήσαμεν ἀπολο-
γεῖσθαι τὸ μηδὲν ἂν ποιῆσαι μοχθηρόν, Δημητρίου
5 δὲ τοῦ Φαρίου τὴν τοιαύτην εἶναι προαίρεσιν. δῆ-
λον δὲ τοῦτο ποιήσειν ἐπηγγειλάμεθα διὰ τῶν ἑξῆς
ῥηθησομένων, εἰς τοῦτον ὑπερθέμενοι τὸν καιρὸν
6 τὴν πίστιν τῆς προρρηθείσης ἀποφάσεως, ἐν ᾧ παρὰ
μίαν ἡμέραν Δημητρίου μὲν παρόντος, ὡς ἀρτίως
ὑπὲρ τῶν κατὰ Μεσσηνίους ὑπεδείξαμεν, Ἀράτου δὲ
καθυστερήσαντος, ἤρξατο Φίλιππος ἅπτεσθαι τῶν
7 μεγίστων ἀσεβημάτων. καὶ καθάπερ ἂν ἐγγευσάμενος
αἵματος ἀνθρωπείου καὶ τοῦ φονεύειν καὶ παρασπον-
δεῖν τοὺς συμμάχους, οὐ λύκος ἐξ ἀνθρώπου κατὰ
τὸν Ἀρκαδικὸν μῦθον, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀλλὰ
8 τύραννος ἐκ βασιλέως ἀπέβη πικρός. τούτου δ' ἐν-
αργέστερον ἔτι δεῖγμα τῆς ἑκατέρου γνώμης τὸ περὶ
τῆς ἄκρας συμβούλευμα πρὸς τὸ μηδὲ περὶ τῶν κατ'
14 Αἰτωλοὺς διαπορεῖν. ὧν ὁμολογουμένων εὐμαρὲς ἤδη
614. συλλογίσασθαι τὴν διαφορὰν τῆς ἑκατέρου προαι-
2 ρέσεως. καθάπερ γὰρ νῦν Φίλιππος πεισθεὶς Ἀράτῳ

---

21 οὐ λύκος — 23 ἀπέβη πικρός] Haec a Suida afferri s. v. λυκόστομος docuit Muellerus (Fleck. ann. 1870 p. 181).

*διεφύλαξε τὴν πρὸς Μεσσηνίους πίστιν ἐν τοῖς κατὰ
τὴν ἄκραν, καὶ μεγάλῳ, τὸ δὴ λεγόμενον, ἕλκει τῷ
προγεγονότι περὶ τὰς σφαγὰς μικρὸν ἴαμα προσέθη-
κεν, οὕτως ἐν τοῖς κατ' Αἰτωλοὺς Δημητρίῳ κατα-* 3
*κολουθήσας ἠσέβει μὲν εἰς τοὺς θεούς, τὰ καθιερω-
μένα τῶν ἀναθημάτων διαφθείρων, ἡμάρτανε δὲ* **562.**
*περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὑπερβαίνων τοὺς τοῦ πολέ-
μου νόμους, ἠστόχει δὲ τῆς σφετέρας προαιρέσεως,
ἀπαραίτητον καὶ πικρὸν ἑαυτὸν ἀποδεικνύων ἐχθρὸν
τοῖς διαφερομένοις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν* 4
*κατὰ Κρήτην· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων Ἀράτῳ μὲν καθ-
ηγεμόνι χρησάμενος περὶ τῶν ὅλων, οὐχ οἷον ἀδι-
κήσας, ἀλλ' οὐδὲ λυπήσας οὐδένα τῶν κατὰ τὴν
νῆσον, ἅπαντας μὲν εἶχε τοὺς Κρηταιεῖς ὑποχειρίους,
ἅπαντας δὲ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν εὔ-
νοιαν ἐπήγετο διὰ τὴν σεμνότητα τῆς προαιρέσεως.
οὕτω πάλιν ἐπακολουθήσας Δημητρίῳ καὶ παραίτιος* 5
*γενόμενος Μεσσηνίοις τῶν ἄρτι ῥηθέντων ἀτυχη-
μάτων, ἅμα τὴν παρὰ τοῖς συμμάχοις εὔνοιαν καὶ
τὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀπέβαλε πίστιν. τη-* 6
*λικαύτην τοῖς νέοις βασιλεῦσι ῥοπὴν ἔχει καὶ πρὸς
ἀτυχίαν καὶ πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς ἀρχῆς ἡ τῶν
παρεπομένων φίλων ἐκλογὴ καὶ κρίσις, ὑπὲρ ἧς οἱ
πλείους οὐκ οἶδ' ὅπως ῥᾳθυμοῦντες οὐδὲ τὴν ἐλα-
χίστην ποιοῦνται πρόνοιαν.* [Exc. Peir. p. 17 et inde
a 327, 20: *ὅτι μεγάλην τοῖς νέοις β.* Vat. p. 373 M.
26, 24 H.]

IV. RES SICILIAE.

623,12 *Ἐκπέμπουσι τῶν Κρητῶν τινας ὡς ἐπὶ λῃστείαν,* 14^{b}
δόντες ἐπιστολὴν διεσκευασμένην. [Suidas v. *διε-* **569,33 (VIII,**
σκευασμένην; v. Liv. XXIV, 31, 6]. **4,12)**

V. RES IBERICAE.

14[c] Μαcύλιοι, Λιβυκὸν ἔθνοc· Πολύβιοc ἐν τῷ ἑβδόμῳ 566,10
619,2
(19,1) *Μασυλεῖς* αὐτούc φηcι [Steph. Byz. p. 436, 20 Mein. et Eustath. comm. (Mueller geogr. min. II) 187 p. 250 M.: Πολύβιοc δὲ *Μασυλεῖς* γράφει αὐτούc. v. Pol. III, 33, 15].

VI. RES GRAECIAE.

14[d] Λέγεται ἀρcενικῶc, ὡc Πολύβιοc ἑβδόμῳ· *οἱ δὲ* 566,12
619,4
(19,2) *τὸν Ὠρικὸν κατοικοῦντες, οἳ καὶ πρῶτοι κεῖνται περὶ τὴν εἰσβολὴν* [*τὴν* add. Eustath.] *πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἐκ δεξιῶν εἰςπλέοντι* [Steph. Byz. p. 709, 19 Mein. et Eustath. comment. 321 p. 273 M.; v. Liv. XXIV, 40, 2].

VII. RES ASIAE.

15
614,26 *Περὶ δὲ τὰς Σάρδεις ἄπαυστοι καὶ συνεχεῖς* 562,19
ἀκροβολισμοὶ συνίσταντο καὶ κίνδυνοι καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, πᾶν γένος ἐνέδρας, ἀντενέδρας, ἐπιθέσεως ἐξευρισκόντων τῶν στρατιωτῶν κατ' ἀλ-
615. *λήλων· περὶ ὧν γράφειν τὰ κατὰ μέρος οὐ μόνον*
2 *ἀνωφελὲς ἀλλὰ καὶ μακρὸν ἂν εἴη τελέως. τὸ δὲ πέρας, ἤδη τῆς πολιορκίας δεύτερον ἔτος ἐνεστώσης, Λαγόρας ὁ Κρής, τριβὴν ἔχων ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἱκανήν, καὶ συνεωρακὼς ὅτι συμβαίνει τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ῥᾷστα γίνεσθαι τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίους διὰ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν ἐνοικούντων, ὅταν πιστεύσαντες ταῖς ὀχυρότησι ταῖς φυσικαῖς ἢ χειροποιήτοις ἀφυλακτῶσι καὶ ῥαθυμῶσι*
3 *τὸ παράπαν, καὶ τούτων αὐτῶν ἐπεγνωκὼς διότι συμβαίνει τὰς ἁλώσεις γίνεσθαι κατὰ τοὺς ὀχυρωτάτους τόπους καὶ δοκοῦντας ὑπὸ τῶν ἐναντίων*
4 *ἀπηλπίσθαι, καὶ τότε θεωρῶν κατὰ τὴν προϋπάρχουσαν δόξαν περὶ τῆς τῶν Σάρδεων ὀχυρότητος*

ἅπαντας ἀπεγνωκότας ὡς διὰ τοιαύτης πράξεως κυ- 563.
ριεύσειν αὐτῆς, μίαν δὲ ταύτην ἔχοντας ἐλπίδα τοῦ
διὰ τῆς ἐνδείας κρατήσειν τῆς πόλεως, τοσούτῳ μᾶλ- 5
λον προσεῖχε καὶ πάντα τρόπον ἠρεύνα, σπεύδων
ἀφορμῆς τινος ἐπιλαβέσθαι τοιαύτης. συνθεωρήσας 6
δὲ τὸ κατὰ τὸν καλούμενον Πρίονα τεῖχος ἀφυλα-
κτούμενον — οὗτος δ' ἔστι τόπος ὁ συνάπτων τὴν
ἄκραν καὶ τὴν πόλιν — ἐγίνετο περὶ τὴν ἐλπίδα
καὶ τὴν ἐπίνοιαν ταύτην. τὴν μὲν οὖν τῶν φυλατ- 7
τόντων ῥᾳθυμίαν ἐκ τοιούτου τινὸς σημείου συν-
(έβη) θεωρῆσαι. τοῦ τόπου κρημνώδους ὑπάρχοντος 8
διαφερόντως, καὶ φάραγγος ὑποκειμένης, εἰς ἣν
ῥιπτεῖσθαι συνέβαινε τοὺς ἐκ τῆς πόλεως νεκροὺς
καὶ τὰς τῶν ἵππων καὶ τὰς τῶν ὑποζυγίων τῶν
ἀποθνησκόντων κοιλίας, εἰς τοῦτον αἰεὶ τὸ τῶν γυ-
πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀρνέων πλῆθος ἠθροίζετο. συν- 9
θεωρήσας οὖν ὁ προειρημένος ἀνήρ, ὅτε πληρωθείη
τὰ ζῷα, τὰς ἀναπαύσεις ἐπὶ τῶν κρημνῶν καὶ τοῦ
τείχους ποιούμενα συνεχῶς, ἔγνω διότι κατ' ἀνάγ-
616. κην ἀφυλακτεῖται τὸ τεῖχος καὶ γίνεται τὸν πλεῖστον
χρόνον ἔρημον. λοιπὸν ἐπιμελῶς τὴν νύκτα προσ- 10
πορευόμενος ἐξήταξε τὰς προσβάσεις καὶ θέσεις τῶν
κλιμάκων. εὑρίσκων δὲ κατά τινα τόπον καὶ καθ' 11
ἕνα τῶν κρημνῶν δυνατὴν οὖσαν, προσφέρει τῷ
βασιλεῖ τὸν περὶ τούτων λόγον. τοῦ δὲ δεξαμένου 16
τὴν ἐλπίδα καὶ παρακαλέσαντος τὸν Λαγόραν ἐπι-
τελεῖν τὴν πρᾶξιν, αὐτὸς μὲν ὑπισχνεῖτο τὰ δυνατὰ
ποιήσειν, ἠξίου δὲ τὸν βασιλέα Θεόδοτον αὐτῷ τὸν 2
Αἰτωλὸν καὶ Διονύσιον τὸν ἡγεμόνα τῶν ὑπασπι-
στῶν παρακελεύσαντα συστῆσαι συνεπιδοῦναι σφᾶς
καὶ κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβολῆς, διὰ τὸ δοκεῖν ἑκάτερον

ἱκανὴν δύναμιν ἔχειν καὶ τόλμαν πρὸς τὴν ἐπινοου-
3 μένην πρᾶξιν. τοῦ δὲ βασιλέως παραχρῆμα ποιή-
σαντος τὸ παρακαλούμενον, συμφρονήσαντες οἱ
προειρημένοι καὶ κοινωσάμενοι περὶ πάντων ἑαυτοῖς
ἐτήρουν νύκτα τὸ περὶ τὴν ἑωθινὴν μέρος ἔχουσαν
4 ἀσέληνον. λαβόντες δὲ τοιαύτην, ἐν ᾗ πράττειν ἔμελ-
λον ἡμέρᾳ, τῇ πρότερον ὀψίας δείλης ἐπέλεξαν ἐκ
παντὸς τοῦ στρατοπέδου πεντεκαίδεκα τοὺς εὐρωστο- 564.
τάτους ἄνδρας καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, οἵτι-
νες ἔμελλον ἅμα μὲν προσοίσειν τὰς κλίμακας, ἅμα
δὲ συναναβήσεσθαι καὶ μεθέξειν αὐτοῖς τῆς τόλμης.
5 μετὰ δὲ τούτους ἄλλους ἐπελέξαντο τριάκοντα τοὺς ἐν
ἀποστήματι συνεφεδρεύσοντας, ἵν' ἐπειδὰν ὑπερβάν-
τες αὐτοὶ πρὸς τὴν παρακειμένην παραγένωνται πύ-
λην, οὗτοι μὲν ἔξωθεν προσπεσόντες πειρῶνται διακό-
πτειν τοὺς στροφεῖς καὶ τὸ ζύγωμα τῶν πυλῶν, αὐτοὶ
6 δὲ τὸν μοχλὸν ἔνδοθεν καὶ τὰς βαλανάγρας, δισχι-
λίους δὲ τοὺς κατόπιν ἀκολουθήσοντας τούτοις, οὓς
συνεισπεσόντας ἔδει καταλαβέσθαι τὴν τοῦ θεάτρου
στεφάνην, εὐφυῶς κειμένην πρός τε τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας
7 καὶ πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως. τοῦ δὲ μὴ γενέσθαι
μηδεμίαν ὑποψίαν τῆς ἀληθείας διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν
ἀνδρῶν, διέδωκε λόγον ὡς τοὺς Αἰτωλοὺς μέλλον-
617. τας εἰσπίπτειν διά τινος φάραγγος εἰς τὴν πόλιν, καὶ
δέον ἐνεργῶς τούτους παραφυλάξαι πρὸς τὸ μηνυθέν.
17 Ἑτοίμων δὲ πάντων αὐτοῖς γενομένων, ἅμα τῷ
κρυφθῆναι τὴν σελήνην λάθρᾳ πρὸς τοὺς κρημνοὺς
οἱ περὶ τὸν Λαγόραν ἀφικόμενοι μετὰ τῶν κλιμάκων
ὑπέστειλαν ἑαυτοὺς ὑπό τινα προπεπτωκυῖαν ὀφρύν.
2 ἐπιγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ τῶν μὲν φυλάκων
ἀπολυομένων ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου, τοῦ δὲ βασιλέως

κατὰ τὸν ἐθισμὸν τοὺς μὲν εἰς τὰς ἐφεδρείας ἐκπέμ-
ποντος, τοὺς δὲ πολλοὺς εἰς τὸν ἱππόδρομον ἐξαγα-
γόντος καὶ παρατάττοντος, τὸ μὲν πρῶτον ἀνύποπτον
ἦν πᾶσι τὸ γενόμενον. προστεθεισῶν δὲ δυεῖν κλι- 3
μάκων, καὶ δι' ἧς μὲν Διονυσίου, δι' ἧς δὲ Λαγόρα
πρῶτον πορευομένων, ἐγίνετο ταραχὴ καὶ κίνημα περὶ
τὸ στρατόπεδον. συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν ἐκ τῆς πό- 4
λεως καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀχαιὸν ἐκ τῆς ἄκρας ἀδήλους
εἶναι τοὺς προσβαίνοντας διὰ τῆς προπεπτωκυίας ἐπὶ
τὸν κρημνὸν ὀφρύος· τοῖς δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου
σύνοπτος ἦν ἡ τόλμα τῶν ἀναβαινόντων καὶ παρα-
βαλλομένων. διόπερ οἱ μὲν ἐκπεπληγμένοι τὸ παρά- 5
δοξον, οἱ δὲ προορώμενοι καὶ δεδιότες τὸ συμβησό-
μενον, ἀχανεῖς ἅμα δὲ περιχαρεῖς ὄντες, ἕστασαν. 565.
ὅθεν ὁ βασιλεύς, θεωρῶν τὸ περὶ τὴν ὅλην παρεμ- 6
βολὴν κίνημα, καὶ βουλόμενος ἀποσπᾶν ἀπὸ τοῦ προ-
κειμένου τούς τε παρ' αὑτοῦ καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως,
προῆγε τὴν δύναμιν καὶ προσέβαλε πρὸς τὰς ἐπὶ θά-
τερα πύλας κειμένας, Περσίδας δὲ προσαγορευομένας.
Ἀχαιὸς δέ, συνθεωρῶν ἐκ τῆς ἄκρας τὸ περὶ τοὺς 7
ὑπεναντίους κίνημα παρηλλαγμένον τῆς συνηθείας,
ἐπὶ πολὺ διηπορεῖτο δυσχρηστούμενος καὶ συννοῆσαι
τὸ γινόμενον οὐδαμῶς δυνάμενος. πλὴν ὅμως ἐξαπ- 8
έστειλε τοὺς ἀπαντήσοντας εἰς τὴν πύλην· ὧν διὰ
στενῆς καὶ κρημνώδους ποιουμένων τὴν κατάβασιν
βραδεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἐπικουρίαν. ὁ δ' 9
618. ἐπὶ τῆς πόλεως τεταγμένος Ἀρίβαζος ἀκάκως ὥρμησε
πρὸς τὰς πύλας, αἷς ἑώρα προσβάλλοντα τὸν Ἀν-
τίοχον, καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνεβίβαζε, τοὺς
δὲ διὰ τῆς πύλης ἀφιεὶς εἴργειν τοὺς συνεγγίζοντας
καὶ συμπλέκεσθαι παρεκελεύετο τοῖς πολεμίοις.

18 *Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ περὶ τὸν Λαγόραν
καὶ Θεόδοτον καὶ Διονύσιον ὑπερβάντες τοὺς κρη-
2 μνοὺς ἧκον ἐπὶ τὴν ὑποκειμένην πύλην. καὶ τινὲς
μὲν αὐτῶν διεμάχοντο πρὸς τοὺς ἀπαντῶντας, οἱ δὲ
διέκοπτον τοὺς μοχλούς. ἅμα δὲ τούτοις προσπεσόν-
τες ἔξωθεν οἱ τεταγμένοι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τὸ παρα-
3 πλήσιον ἐποίουν. ταχὺ δὲ τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν,
εἰσελθόντες οἱ δισχίλιοι κατελάβοντο τὴν τοῦ θεάτρου
4 στεφάνην. οὗ γινομένου πάντες ὥρμησαν ἀπὸ τῶν
τειχῶν καὶ τῆς Περσίδος προσαγορευομένης πύλης, ἐφ'
ἣν πρότερον ἐβοήθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀρίβαζον, σπεύ-
5 δοντες παρεγγυᾶν ἐπὶ τοὺς εἰσπεπτωκότας. τούτου
δὲ συμβαίνοντος, κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀνεῳγμένης
τῆς πύλης, συνεισέπεσόν τινες τῶν παρὰ τοῦ βασι-
6 λέως, ἑπόμενοι τοῖς ὑποχωροῦσιν. ὧν κρατησάντων
τῆς πύλης, ἤδη τούτοις κατὰ τὸ συνεχὲς οἱ μὲν εἰσέ-
πιπτον, οἱ δὲ τὰς παρακειμένας διέκοπτον πύλας.
7 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρίβαζον καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν
πόλιν ἐπὶ βραχὺ διαγωνισάμενοι πρὸς τοὺς εἰσεληλυ-
8 θότας ὥρμησαν φεύγειν πρὸς τὴν ἄκραν. οὗ συμ-
βάντος οἱ μὲν περὶ τὸν Θεόδοτον καὶ Λαγόραν ἔμενον* **566.**
*ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ θέατρον τόπων, νουνεχῶς καὶ πραγ-
ματικῶς ἐφεδρεύοντες τοῖς ὅλοις, ἡ δὲ λοιπὴ δύναμις
εἰσπεσοῦσα πανταχόθεν ἅμα κατειλήφει τὴν πόλιν.
9 καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη, τῶν μὲν φονευόντων τοὺς ἐντυγ-
χάνοντας, τῶν δὲ τὰς οἰκήσεις ἐμπιπρώντων, ἄλλων
δὲ πρὸς τὰς ἁρπαγὰς καὶ τὰς ὠφελείας ὡρμηκότων,
ἐγίνετο παντελὴς ἡ τῆς πόλεως καταφθορὰ καὶ διαρ-
10 παγή. καὶ Σάρδεων μὲν τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένετο κύ-
ριος Ἀντίοχος.* [Cod. Urb. fol. 98r med. (exc. ant. p. 194).]

FRAGMENTA LIBRI VIII.

I. EX PROOEMIO.

621,12 *Οὐκ ἀλλότριον εἶναί μοι δοκεῖ τῆς ὅλης ἡμῶν* 1 (3) 568,10
ἐπιβολῆς καὶ τῆς ἐν ἀρχαῖς προθέσεως συνεπιστῆσαι τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν πράξεων καὶ τὸ φιλότιμον τῆς ἑκατέρου τοῦ πολιτεύματος προαιρέσεως, λέγω δὲ τοῦ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων. τίς 2
γὰρ οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο πῶς τηλικοῦτον μὲν πόλεμον συνεσταμένοι περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν πραγμάτων, οὐκ ἐλάττω δὲ τούτου περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἀκμὴν δὲ περὶ τούτων ἀδήλους μὲν ἔχοντες ἐπ' ἴσον ἀμφότεροι τὰς ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας, ἐφαμίλλους δὲ τοὺς κατὰ τὸ παρὸν ἐνεστῶτας κινδύνους, ὅμως οὐκ ἠρκοῦντο ταῖς προκειμέναις 3
ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ καὶ περὶ Σαρδόνος καὶ Σικελίας ἠμφισβήτουν· .... καὶ πάντα περιελάμβανον, οὐ μόνον ταῖς ἐλπίσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς χορηγίαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς; ὃ καὶ μάλιστ' ἄν τις εἰς τὸ κατὰ μέ- 4
ρος ἐμβλέψας θαυμάσειε. δύο μὲν γὰρ Ῥωμαίοις κατὰ
622. *τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῶν ὑπάτων ἐντελῆ προεκάθητο στρατόπεδα, δύο δὲ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ὧν τὸ μὲν πεζὸν Γνάϊος εἶχε, τὸ δὲ ναυτικὸν Πόπλιος. οἰκείως* 5
δὲ ταῦτα συνέβαινε γίνεσθαι καὶ παρὰ Καρχηδονίοις. καὶ μὴν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἐφώρμει καὶ 6

ταῖς ἐπιβολαῖς τοῦ Φιλίππου στόλος, ἐφ᾽ οὗ τὸ μὲν
πρῶτον Μάρκος Οὐαλέριος, μετὰ δὲ ταῦτα Πόπλιος
7 ἐπέπλει Σουλπίκιος. ἅμα δὲ τούτοις Ἄππιος μὲν
ἑκατὸν πεντηρικοῖς σκάφεσι, Μάρκος δὲ Κλαύδιος
πεζικὰς ἔχων δυνάμεις, ἐφήδρευε τοῖς κατὰ τὴν Σι-
8 κελίαν. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ Ἀμίλκας ἐποίει παρὰ Καρ-
χηδονίοις.

2 (4) Δι᾽ ὧν ὑπολαμβάνω τὸ πολλάκις ἐν ἀρχαῖς ἡμῖν 569.
τῆς πραγματείας εἰρημένον νῦν δι᾽ αὐτῶν τῶν ἔρ-
2 γων ἀληθινὴν λαμβάνειν πίστιν. τοῦτο δ᾽ ἦν ὡς
οὐχ οἷόν τε διὰ τῶν τὰς κατὰ μέρος ἱστορίας γρα-
φόντων συνθεάσασθαι τὴν τῶν ὅλων οἰκονομίαν.
3 πῶς γὰρ ἐνδέχεται ψιλῶς αὐτὰς καθ᾽ αὑτὰς ἀνα-
γνόντα τὰς Σικελικὰς ἢ τὰς Ἰβηρικὰς πράξεις, γνῶ-
ναι καὶ μαθεῖν ἢ τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων ἢ τὸ
συνέχον, τίνι τρόπῳ καὶ τίνι γένει πολιτείας τὸ παρα-
4 δοξότατον καθ᾽ ἡμᾶς ἔργον ἡ τύχη συνετέλεσε; τοῦτο
δ᾽ ἔστι τὸ πάντα τὰ γνωριζόμενα μέρη τῆς οἰκου-
μένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν ἀγαγεῖν, ὃ
5 πρότερον οὐχ εὑρίσκεται γεγονός. πῶς μὲν γὰρ εἷλον
Συρακούσας Ῥωμαῖοι καὶ πῶς Ἰβηρίαν κατέσχον,
οὐκ ἀδύνατον καὶ διὰ τῶν κατὰ μέρος ἐπὶ ποσὸν
6 γνῶναι συντάξεων· πῶς δὲ τῆς ἁπάντων ἡγεμονίας
καθίκοντο, καὶ τί πρὸς τὰς ὁλοσχερεῖς αὐτοῖς ἐπι-
βολὰς τῶν κατὰ μέρος ἀντέπραξε, καὶ τί πάλιν καὶ
κατὰ τίνας καιροὺς συνήργησε, δυσχερὲς καταλαβεῖν
7 ἄνευ τῆς καθόλου τῶν πράξεων ἱστορίας. οὐ μὴν
τὸ μέγεθος τῶν ἔργων οὐδὲ τὴν τοῦ πολιτεύματος
δύναμιν εὐμαρὲς κατανοῆσαι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.
8 τὸ γὰρ ἀντιποιήσασθαι Ῥωμαίους Ἰβηρίας ἢ πάλιν
623. Σικελίας, καὶ στρατεῦσαι πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυ-

νάμεσιν, αὐτὸ καθ' αὐτὸ λεγόμενον οὐκ ἂν εἴη θαυμαστόν. ἅμα δὲ τούτων συμβαινόντων καὶ πολ- 9
λαπλασίων ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπιτελουμένων ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς καὶ πολιτείας, καὶ θεωρουμένων ὁμοῦ τούτοις τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν ὑπαρχουσῶν περιστάσεων καὶ πολέμων περὶ τοὺς ἅπαντα τὰ προειρημένα χειρίζοντας, οὕτως ἂν εἴη 10
μόνως σαφῆ τὰ γεγονότα καὶ θαυμαστὰ καὶ μάλιστ' ἂν οὕτως τυγχάνοι τῆς ἁρμοζούσης ἐπιστάσεως. ταῦτα 11
μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω πρὸς τοὺς ὑπολαμβάνοντας διὰ τῆς τῶν κατὰ μέρος συντάξεως ἐμπειρίαν ποιήσασθαι τῆς καθολικῆς καὶ κοινῆς ἱστορίας. [Cod. Urb. fol. 102v (exc. ant. p. 196).]

II. RES SICILIAE.

663,14 Οὕτως οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων τὸ κουφότα- 3a(38,2) 602,12
τον ἥκιστα φέρειν δύνανται, λέγω δὲ τὴν σιωπήν. [Cod. urb. fol. 102v med. margo; v. Liv. XXIV, 24, 2.]

623,15 Ὅτε δὴ τὰς Συρακούσας Ἐπικύδης τε καὶ Ἱππο- 3 (5)
κράτης κατέλαβον, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς ἄλλους τῶν πολιτῶν τῆς Ῥωμαίων φιλίας ἀλλοτριώσαντες, οἱ Ῥωμαῖοι προσπεπτωκυίας αὐτοῖς ἤδη καὶ τῆς Ἱερωνύμου τοῦ Συρακοσίων τυράννου καταστροφῆς Ἄππιον Κλαύδιον ἀντιστράτηγον καταστήσαντες αὐτῷ μὲν τὴν πεζὴν συνέστησαν δύναμιν, τὸν δὲ νηΐτην αὐτοῖς στόλον ἐπετρόπευσε Μάρκος Κλαύδιος. οὗτοι μὲν δὴ τὴν 2
στρατοπεδείαν ἐβάλοντο μικρὸν ἀποσχόντες τῆς πόλεως, τὰς δὲ προσβολὰς ἔκριναν ποιεῖσθαι τῇ μὲν πεζῇ δυνάμει κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἑξαπύλων τόπους,
624. τῇ δὲ ναυτικῇ τῆς Ἀχραδίνης κατὰ τὴν Σκυτικὴν 570,3
προσαγορευομένην στοάν, καθ' ἣν ἐπ' αὐτῆς κεῖται

3 *τῆς κρηπῖδος τὸ τεῖχος παρὰ θάλατταν. ἑτοιμασάμενοι
δὲ γέρρα καὶ βέλη καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν πολιορ-
κίαν, ἐν ἡμέραις πέντε διὰ τὴν πολυχειρίαν ἤλπι-
σαν καταταχήσειν τῇ παρασκευῇ τοὺς ὑπεναντίους,
οὐ λογισάμενοι τὴν Ἀρχιμήδους δύναμιν, οὐδὲ προϊ-
δόμενοι διότι μία ψυχὴ τῆς ἁπάσης ἐστὶ πολυχειρίας
ἐν ἐνίοις καιροῖς ἀνυστικωτέρα. πλὴν τότε δι' αὐτῶν
4 ἔγνωσαν τῶν ἔργων τὸ λεγόμενον. οὔσης γὰρ ὀχυ-
ρᾶς τῆς πόλεως διὰ τὸ κεῖσθαι κύκλῳ τὸ τεῖχος
ἐπὶ τόπων ὑπερδεξίων καὶ προκειμένης ὀφρύος, πρὸς
ἣν καὶ μηδενὸς κωλύοντος οὐκ ἂν εὐμαρῶς τις δύ-
ναιτο πελάσαι πλὴν κατά τινας τόπους ὡρισμένους,
5 τοιαύτην ἡτοίμασε παρασκευὴν ὁ προειρημένος ἀνὴρ
ἐντὸς τῆς πόλεως, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ
θάλατταν ἐπιπορευομένους, ὥστε μηδὲν ἐκ τοῦ και-
ροῦ (δεῖν) ἀσχολεῖσθαι τοὺς ἀμυνομένους, πρὸς πᾶν
δὲ τὸ γινόμενον ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐξ ἑτοίμου ποι-
6 εῖσθαι τὴν ἀπάντησιν. πλὴν ὁ μὲν Ἄππιος ἔχων
γέρρα καὶ κλίμακας ἐνεχείρει προσφέρειν ταῦτα τῷ
συνάπτοντι τείχει τοῖς Ἑξαπύλοις ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν.*

4 (6) **625.** *Ὁ δὲ Μάρκος ἑξήκοντα σκάφεσι πεντηρικοῖς ἐποι-
εῖτο τὸν ἐπίπλουν ἐπὶ τὴν Ἀχραδίνην, ὧν ἕκαστον
πλῆρες ἦν ἀνδρῶν ἐχόντων τόξα καὶ σφενδόνας καὶ
γρόσφους, δι' ὧν ἔμελλον τοὺς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
2 μαχομένους ἀναστέλλειν. ἅμα δὲ τούτοις ὀκτὼ πεν-
τήρεσι, παραλελυμέναις τοὺς ταρσούς, ταῖς μὲν τοὺς
δεξιούς, ταῖς δὲ τοὺς εὐωνύμους, καὶ συνεζευγμέ-
ναις πρὸς ἀλλήλας σύνδυο κατὰ τοὺς ἐψιλωμένους
τοίχους, προσῆγον πρὸς τὸ τεῖχος διὰ τῆς τῶν ἐκτὸς
3 τοίχων εἰρεσίας τὰς λεγομένας σαμβύκας. τὸ δὲ γέ-* **571.**
νος τῆς κατασκευῆς τῶν εἰρημένων ὀργάνων ἐστὶ

τοιοῦτο. κλίμακα τῷ πλάτει τετράπεδον ἑτοιμάσαν- 4
τες, ὥστ' ἐξ ἀποβάσεως ἰσοϋψῆ γενέσθαι τῷ τείχει,
ταύτης ἑκατέραν τὴν πλευρὰν δρυφακτώσαντες καὶ
σκεπάσαντες ὑπερπετέσι θωρακίοις, ἔθηκαν πλαγίαν
ἐπὶ τοὺς συμψαύοντας τοίχους τῶν συνεξευγμένων
νεῶν, πολὺ προπίπτουσαν τῶν ἐμβόλων. πρὸς δὲ 5
τοῖς ἱστοῖς ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τροχιλίαι προσήρτηντο
σὺν κάλοις. λοιπὸν ὅταν ἐγγίσωσι τῆς χρείας, ἐνδε- 6
δεμένων τῶν κάλων εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος,
ἕλκουσι διὰ τῶν τροχιλιῶν τούτους ἑστῶτες ἐν ταῖς
πρύμναις· ἕτεροι δὲ παραπλησίως ἐν ταῖς πρώραις
ἐξερείδοντες ταῖς ἀντηρίσιν ἀσφαλίζονται τὴν ἄρσιν
τοῦ μηχανήματος. κἄπειτα διὰ τῆς εἰρεσίας τῆς ἀφ' 7
626. ἑκατέρου τῶν ἐκτὸς ταρσῶν ἐγγίσαντες τῇ γῇ τὰς
ναῦς, πειράζουσι προσερείδειν τῷ τείχει τὸ προει-
ρημένον ὄργανον. ἐπὶ δὲ τῆς κλίμακος ἄκρας ὑπάρχει 8
πέτευρον ἠσφαλισμένον γέρροις τὰς τρεῖς ἐπιφανείας,
ἐφ' οὗ τέτταρες ἄνδρες ἐπιβεβηκότες ἀγωνίζονται,
διαμαχόμενοι πρὸς τοὺς εἴργοντας ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
τὴν πρόσθεσιν τῆς σαμβύκης. ἐπὰν δὲ προσερείσαν- 9
τες ὑπερδέξιοι γένωνται τοῦ τείχους, οὗτοι μὲν τὰ
πλάγια τῶν γέρρων παραλύσαντες ἐξ ἑκατέρου τοῦ
μέρους ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις ἢ τοὺς πύρ-
γους. οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τῆς σαμβύκης ἕπονται τού- 10
τοις, ἀσφαλῶς τοῖς κάλοις βεβηκυίας τῆς κλίμακος
εἰς ἀμφοτέρας τὰς ναῦς. εἰκότως δὲ τὸ κατασκεύασμα 11
τῆς προσηγορίας τέτευχε ταύτης· ἐπειδὰν γὰρ ἐξαρθῇ,
γίνεται τὸ σχῆμα τῆς νεὼς ταύτης καὶ τῆς κλίμακος
ἑνοποιηθὲν παραπλήσιον σαμβύκῃ.

Πλὴν οὗτοι μὲν τὸν τρόπον τοῦτον διηρμοσμέ- 5 (7)
νοι προσάγειν διενοοῦντο τοῖς πύργοις· ὁ δὲ προει- 2

ρημένος ἀνήρ, παρεσκευασμένος ὄργανα πρὸς ἅπαν
ἐμβελὲς διάστημα, πόρρωθεν μὲν ἐπιπλέοντας τοῖς
εὐτονωτέροις καὶ μείζοσι λιθοβόλοις καὶ βέλεσι τι- 572.
3 τρώσκων εἰς ἀπορίαν ἐνέβαλε καὶ δυσχρηστίαν, ὅτε
δὲ ταῦθ' ὑπερπετῆ γίνοιτο, τοῖς ἐλάττοσι κατὰ λό-
γον ἀεὶ πρὸς τὸ παρὸν ἀπόστημα χρώμενος εἰς τοι-
αύτην ἤγαγε διατροπὴν ὥστε καθόλου κωλύειν αὐτῶν
4 τὴν ὁρμὴν καὶ τὸν ἐπίπλουν, ἕως ὁ Μάρκος δυσθε-
τούμενος ἠναγκάσθη λάθρᾳ νυκτὸς ἔτι ποιήσασθαι
5 τὴν παραγωγήν. γενομένων δ' αὐτῶν ἐντὸς βέλους
627. πρὸς τῇ γῇ, πάλιν ἑτέραν ἡτοιμάκει παρασκευὴν
6 πρὸς τοὺς ἀπομαχομένους ἐκ τῶν πλοίων. ἕως ἀν-
δρομήκους ὕψους κατεπύκνωσε τρήμασι τὸ τεῖχος
ὡς παλαιστιαίοις τὸ μέγεθος κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπι-
φάνειαν· οἷς τοξότας καὶ σκορπίδια παραστήσας ἐντὸς
τοῦ τείχους, καὶ βάλλων διὰ τούτων, ἀχρήστους
7 ἐποίει τοὺς ἐπιβάτας. ἐξ οὗ καὶ μακρὰν ἀφεστῶτας
καὶ σύνεγγυς ὄντας τοὺς πολεμίους οὐ μόνον ἀπρά-
κτους παρεσκεύαζε πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιβολάς, ἀλλὰ
8 καὶ διέφθειρε τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὅτε δὲ τὰς
σαμβύκας ἐγχειρήσαιεν ἐξαίρειν, ὄργανα παρ' ὅλον
τὸ τεῖχος ἡτοιμάκει, τὸν μὲν λοιπὸν χρόνον ἀφανῆ,
κατὰ δὲ τὸν τῆς χρείας καιρὸν ἐκ τῶν ἔσω μερῶν
ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνιστάμενα καὶ προπίπτοντα πολὺ
9 τῆς ἐπάλξεως ταῖς κεραίαις· ὧν τινὰ μὲν ἐβάσταζε
λίθους οὐκ ἐλάττους δέκα ταλάντων, τινὰ δὲ σηκώ-
10 ματα μολίβδινα. λοιπὸν ὅτε συνεγγίζοιεν αἱ σαμ-
βῦκαι, τότε περιαγόμεναι καρχησίῳ πρὸς τὸ δέον
αἱ κεραῖαι διά τινος σχαστηρίας ἠφίεσαν εἰς τὸ κατα-
11 σκεύασμα τὸν λίθον· ἐξ οὗ συνέβαινε μὴ μόνον
αὐτὸ συνθραύεσθαι τοὔργανον, ἀλλὰ καὶ τὴν ναῦν

καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κινδυνεύειν ὁλοσχερῶς. τινά τε 6 (8)
τῶν μηχανημάτων πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐφορμῶντας καὶ
προβεβλημένους γέρρα καὶ διὰ τούτων ἠσφαλισμέ-
νους πρὸς τὸ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ τείχους
φερομένων βελῶν, ἠφίει μὲν καὶ λίθους συμμέτρους
πρὸς τὸ φεύγειν ἐκ τῆς πρώρρας τοὺς ἀγωνιζομένους,
ἅμα δὲ καὶ καθίει χεῖρα σιδηρᾶν ἐξ ἁλύσεως δεδε- 2
μένην, ᾗ δραξάμενος ὁ τὴν κεραίαν οἰακίζων ὅθεν
628. ἐπιλάβοιτο τῆς πρώρρας, κατῆγε τὴν πτέρναν τῆς
μηχανῆς ἐντὸς τοῦ τείχους. ὅτε δὲ κουφίζων τὴν 3 573.
πρῶρραν ὀρθὸν ποιήσειε τὸ σκάφος ἐπὶ πρύμναν, τὰς
μὲν πτέρνας τῶν ὀργάνων εἰς ἀκίνητον καθῆπτε,
τὴν δὲ χεῖρα καὶ τὴν ἅλυσιν ἐκ τῆς μηχανῆς ἐξέρ-
ραινε διά τινος σχαστηρίας. οὗ γινομένου τινὰ μὲν 4
τῶν πλοίων πλάγια κατέπιπτε, τινὰ δὲ καὶ κατεστρέ-
φετο, τὰ δὲ πλεῖστα τῆς πρώρρας ἀφ᾽ ὕψους ῥιφθεί-
σης βαπτιζόμενα πλήρη θαλάττης ἐγίνετο καὶ ταραχῆς.
Μάρκος δὲ δυσχρηστούμενος ἐπὶ τοῖς ἀπαντωμένοις 5
ὑπ᾽ Ἀρχιμήδους, καὶ θεωρῶν μετὰ βλάβης καὶ χλευ-
ασμοῦ τοὺς ἔνδον ἀποτριβομένους αὐτοῦ τὰς ἐπι-
βολάς, δυσχερῶς μὲν ἔφερε τὸ συμβαῖνον, ὅμως δ᾽ 6
ἐπισκώπτων τὰς αὐτοῦ πράξεις ἔφη ταῖς μὲν ναυ-
σὶν αὐτοῦ κυαθίζειν ἐκ θαλάττης Ἀρχιμήδη, τὰς δὲ
σαμβύκας ῥαπιζομένας ὥσπερ ἐκσπόνδους μετ᾽ αἰσχύ-
νης ἐκπεπτωκέναι. καὶ τῆς μὲν κατὰ θάλατταν πολι- 7
ορκίας τοιοῦτον ἀπέβη τὸ τέλος.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον εἰς παραπλησίους ἐμπε- 7 (9)
σόντες δυσχερείας ἀπέστησαν τῆς ἐπιβολῆς. ἔτι μὲν 2
γὰρ ὄντες ἐν ἀποστήματι τοῖς τε πετροβόλοις καὶ
καταπέλταις τυπτόμενοι διεφθείροντο, διὰ τὸ θαυ-
μάσιον εἶναι τὴν τῶν βελῶν κατασκευὴν καὶ κατὰ

τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ὡς ἂν Ἱέρωνος
μὲν χορηγοῦ γεγονότος, ἀρχιτέκτονος δὲ καὶ δημι-
3 ουργοῦ τῶν ἐπινοημάτων Ἀρχιμήδους. συνεγγίζοντές
γε μὴν πρὸς τὴν πόλιν οἱ μὲν ταῖς διὰ τοῦ τείχους
τοξότισιν, ὡς ἐπάνω προεῖπον, κακούμενοι συνεχῶς
629. εἴργοντο τῆς προσόδου· οἱ δὲ μετὰ τῶν γέρρων βια-
ζόμενοι ταῖς τῶν κατὰ κορυφὴν λίθων καὶ δοκῶν
4 ἐμβολαῖς διεφθείροντο. οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ταῖς χερσὶ
ταῖς ἐκ τῶν μηχανῶν ἐκακοποίουν, ὡς καὶ πρότερον
εἶπα· σὺν αὐτοῖς γὰρ τοῖς ὅπλοις τοὺς ἄνδρας ἐξ-
5 αιροῦντες ἐρρίπτουν. τὸ δὲ πέρας, ἀναχωρήσαντες
εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν
χιλιάρχων οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, ὁμοθυμαδὸν ἐβου-
λεύσαντο πάσης ἐλπίδος πεῖραν λαμβάνειν πλὴν τοῦ
διὰ πολιορκίας ἑλεῖν τὰς Συρακούσας, ὡς καὶ τέλος
6 ἐποίησαν· ὀκτὼ γὰρ μῆνας τῇ πόλει προσκαθεζόμενοι 574.
τῶν μὲν ἄλλων στρατηγημάτων ἢ τολμημάτων οὐδε-
νὸς ἀπέστησαν, τοῦ δὲ πολιορκεῖν οὐδέποτε πεῖραν
7 ἔτι λαβεῖν ἐθάρρησαν. οὕτως εἷς ἀνὴρ καὶ μία ψυχὴ
δεόντως ἡρμοσμένη πρὸς ἔνια τῶν πραγμάτων μέγα
8 τι χρῆμα φαίνεται γίνεσθαι καὶ θαυμάσιον. ἐκεῖνοι
γοῦν τηλικαύτας δυνάμεις ἔχοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν, εἰ μὲν ἀφέλοι τις πρεσβύτην ἕνα
Συρακοσίων, παραχρῆμα τῆς πόλεως κυριεύσειν ἤλ-
9 πιζον, τούτου δὲ συμπαρόντος οὐκ ἐθάρρουν οὐδ'
ἐπιβαλέσθαι κατά γε τοῦτον τὸν τρόπον, καθ' ὃν
10 ἀμύνασθαι δυνατὸς ἦν Ἀρχιμήδης. οὐ μὴν ἀλλὰ
νομίσαντες μάλιστ' ἂν ὑπὸ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐν-
δείας διὰ τὸ πλῆθος τοὺς ἔνδον ὑποχειρίους σφίσι
γενέσθαι, ταύτης ἀντείχοντο τῆς ἐλπίδος· καὶ ταῖς
μὲν ναυσὶ τὰς κατὰ θάλατταν ἐπικουρίας αὐτῶν

ἐκώλυον, τῷ δὲ πεζῷ στρατεύματι τὰς κατὰ γῆν. βουλόμενοι δὲ μὴ ποιεῖν ἄπρακτον τὸν χρόνον, ἐν 11 *ᾧ προσεδρεύουσι ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἅμα τι καὶ τῶν ἐκτὸς χρησίμων κατασκευάζεσθαι, διεῖλον οἱ στρατηγοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν δύναμιν, ὥστε* 12
630. *τὸν μὲν Ἄππιον ἔχοντα δύο μέρη προσκαθῆσθαι τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ τρίτον ἀναλαβόντα Μάρκον ἐπιπορεύεσθαι τοὺς τὰ Καρχηδονίων αἱρουμένους κατὰ τὴν Σικελίαν.* [3, 1—6, 4 *θαλάττης ἐγίνετο* et 7, 6 *τῶν μὲν ἄλλων* — *ἐθάρρησαν* cod. Wescheri (Poliorcétique des Grecs .. Paris. 1867 p. 321 et eiusdem fragments inédits de Polybe ... Paris 1869 p. 9); 3, 2 *κατὰ τὴν Σκυτικὴν* — 7, 9 *οὐκ ἐθάρρουν οὐδ' ἐπιβαλέσθαι* Hero de repell. obsid. p. 326 Thevenot; 4, 1—7, 12 *κατὰ τὴν Σικελίαν* cod. Urb. fol. 104r (exc. ant. p. 197).]

II. RES GRAECIAE.

205,27 *Καταλαβέσθαι .. ἐγχειρήσας* <Demetrius> *μετὰ* 8a 193,9 *τῆς Φιλίππου γνώμης τὴν τῶν Μεσσηνίων πόλιν εἰκῇ καὶ παραβόλως, ἐν αὐτῷ τῷ τῆς πράξεως καιρῷ διεφθάρη· περὶ ὧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος, ὅταν ἐπὶ τοὺς καιροὺς ἔλθωμεν, διασαφήσομεν* (Polyb. III, 19, 11).

630,5 *Ὅτι Φίλιππος παραγενόμενος εἰς τὴν Μεσσήνην* 8 (10) 574,22 *ἔφθειρε τὴν χώραν δυσμενικῶς, θυμῷ τὸ πλεῖον ἢ λογισμῷ χρώμενος· ἤλπιζε γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, βλά-* 2 *πτων συνεχῶς οὐδέποτ' ἀγανακτήσειν οὐδὲ μισήσειν αὐτὸν τοὺς κακῶς πάσχοντας. προήχθην δὲ καὶ νῦν* 3 *καὶ διὰ τῆς προτέρας βύβλου σαφέστερον ἐξηγήσασθαι περὶ τούτων οὐ μόνον διὰ τὰς πρότερον ἡμῖν εἰρημένας αἰτίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῶν συγγαφέων

τοὺς μὲν ὅλως παραλελοιπέναι τὰ κατὰ τοὺς Μεσση-
4 νίους, τοὺς δὲ καθόλου διὰ τὴν πρὸς τοὺς μονάρ-
χους εὔνοιαν ἢ τἀναντία φόβον οὐχ οἷον ἐν ἁμαρτίᾳ
γεγονέναι τὴν εἰς τοὺς Μεσσηνίους ἀσέβειαν Φιλίπ-
που καὶ παρανομίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐν ἐπαίνῳ
5 καὶ κατορθώματι τὰ πεπραγμένα διασαφεῖν ἡμῖν. οὐ
μόνον δὲ περὶ Μεσσηνίους τοῦτο πεποιηκότας ἰδεῖν 575.
ἔστι τοὺς γράφοντας τοῦ Φιλίππου τὰς πράξεις, ἀλλὰ
6 καὶ περὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως. ἐξ ὧν ἱστορίας
μὲν οὐδαμῶς ἔχειν αὐτοῖς συμβαίνει διάθεσιν τὰς
7 συντάξεις, ἐγκωμίου δὲ μᾶλλον. ἐγὼ δ' οὔτε λοι-
δορεῖν ψευδῶς φημι δεῖν τοὺς μονάρχους οὔτ' ἐγκω-
μιάζειν, ὃ πολλοῖς ἤδη συμβέβηκε, τὸν ἀκόλουθον
δὲ τοῖς προγεγραμμένοις ἀεὶ καὶ τὸν πρέποντα ταῖς
8 ἑκάστων προαιρέσεσι λόγον ἐφαρμόζειν. ἀλλ' ἴσως
τοῦτ' εἰπεῖν μὲν εὐμαρές, πρᾶξαι δὲ καὶ λίαν δυσχε-
ρὲς διὰ τὸ πολλὰς καὶ ποικίλας εἶναι διαθέσεις καὶ
περιστάσεις, αἷς εἴκοντες ἄνθρωποι κατὰ τὸν βίον
οὔτε λέγειν οὔτε γράφειν δύνανται τὸ φαινόμενον.
9 ὧν χάριν τισὶ μὲν αὐτῶν συγγνώμην δοτέον, ἐνίοις
γε μὴν οὐ δοτέον.

9 (11) Μάλιστα δ' ἄν τις ἐπιτιμήσειε περὶ τοῦτο τὸ μέ-
631. ρος Θεοπόμπῳ, ὅς γ' ἐν ἀρχῇ τῆς Φιλίππου συν-
τάξεως δι' αὐτὸ μάλιστα παρορμηθῆναι φήσας πρὸς
τὴν ἐπιβολὴν τῆς πραγματείας διὰ τὸ μηδέποτε τὴν
Εὐρώπην ἐνηνοχέναι τοιοῦτον ἄνδρα παράπαν οἷον
2 τὸν Ἀμύντου Φίλιππον, μετὰ ταῦτα παρὰ πόδας, ἔν
τε τῷ προοιμίῳ καὶ παρ' ὅλην δὲ τὴν ἱστορίαν, ἀκρα-
τέστατον μὲν αὐτὸν ἀποδείκνυσι πρὸς γυναῖκας, ὥστε
καὶ τὸν ἴδιον οἶκον ἐσφαλκέναι τὸ καθ' αὐτὸν διὰ
τὴν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὁρμὴν καὶ προστασίαν,

ἀδικώτατον δὲ καὶ κακοπραγμονέστατον περὶ τὰς τῶν 3
φίλων καὶ συμμάχων κατασκευάς, πλείστας δὲ πόλεις
ἐξηνδραποδισμένον καὶ πεπραξικοπηκότα μετὰ δόλου
καὶ βίας, ἐκπαθῆ δὲ γεγονότα καὶ πρὸς τὰς ἀκρα- 4
τοποσίας, ὥστε καὶ μεθ' ἡμέραν πλεονάκις μεθύοντα
καταφανῆ γενέσθαι τοῖς φίλοις. εἰ δέ τις ἀναγνῶ- 5
ναι βουληθείη τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνάτης καὶ τετταρα-
κοστῆς αὐτῷ βύβλου, παντάπασιν ἂν θαυμάσαι τὴν
ἀτοπίαν τοῦ συγγραφέως, ὅς γε χωρὶς τῶν ἄλλων
τετόλμηκε καὶ ταῦτα λέγειν· αὐταῖς γὰρ λέξεσιν, αἷς
ἐκεῖνος κέχρηται, κατατετάχαμεν· "εἰ γάρ τις ἦν ἐν 6
τοῖς Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις" φησί "λάσταυρος
ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι πάντες εἰς Μακεδονίαν
ἀθροιζόμενοι πρὸς Φίλιππον ἑταῖροι τοῦ βασιλέως **576.**
προσηγορεύοντο. καθόλου γὰρ ὁ Φίλιππος τοὺς μὲν 7
κοσμίους τοῖς ἤθεσι καὶ τῶν ἰδίων βίων ἐπιμελου-
μένους ἀπεδοκίμαζε, τοὺς δὲ πολυτελεῖς καὶ ζῶντας
ἐν μέθαις καὶ κύβοις ἐτίμα καὶ προῆγε. τοιγαροῦν 8
632. οὐ μόνον ταῦτ' ἔχειν αὐτοὺς παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ
καὶ τῆς ἄλλης ἀδικίας καὶ βδελυρίας ἀθλητὰς ἐποίησε.
τί γὰρ τῶν αἰσχρῶν ἢ δεινῶν αὐτοῖς οὐ προσῆν; 9
ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων οὐκ ἀπῆν; ὧν οἱ
μὲν ξυρόμενοι καὶ λεαινόμενοι διετέλουν ἄνδρες ὄν-
τες, οἱ δ' ἀλλήλοις ἐτόλμων ἐπανίστασθαι πώγωνας
ἔχουσι. καὶ περιήγοντο μὲν δύο καὶ τρεῖς τοὺς ἑται- 10
ρευομένους, αὐτοὶ δὲ τὰς αὐτὰς ἐκείνοις χρήσεις
ἑτέροις παρείχοντο. ὅθεν καὶ δικαίως ἄν τις αὐτοὺς 11
οὐχ ἑταίρους, ἀλλ' ἑταίρας ὑπελάμβανεν [εἶναι] οὐδὲ
στρατιώτας, ἀλλὰ χαμαιτύπους προσηγόρευσεν· ἀν- 12
δροφόνοι γὰρ τὴν φύσιν ὄντες ἀνδρόπορνοι τὸν
τρόπον ἦσαν. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἵνα παύσωμαι" φησί 13

"μακρολογῶν, ἄλλως τε καὶ τοσούτων μοι πραγμάτων ἐπικεχυμένων, ἡγοῦμαι τοιαῦτα θηρία γεγονέναι καὶ τοιούτους τὸν τρόπον τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἑταίρους Φιλίππου προσαγορευθέντας οἵους οὔτε τοὺς Κενταύρους τοὺς τὸ Πήλιον κατασχόντας οὔτε τοὺς Λαιστρυγόνας τοὺς τὸ Λεοντίνων πεδίον οἰκήσαντας οὔτ' ἄλλους οὐδ' ὁποίους."

10(12) *Ταύτην δὲ τήν τε πικρίαν καὶ τὴν ἀθυρογλωττίαν τοῦ συγγραφέως τίς οὐκ ἂν ἀποδοκιμάσειεν;*
2 *οὐ γὰρ μόνον ὅτι μαχόμενα λέγει πρὸς τὴν αὑτοῦ πρόθεσιν ἄξιός ἐστιν ἐπιτιμήσεως, ἀλλὰ καὶ διότι κατέψευσται τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν φίλων, καὶ μάλιστα διότι τὸ ψεῦδος αἰσχρῶς καὶ ἀπρεπῶς διατέ-*
3 *θειται. εἰ γὰρ περὶ Σαρδαναπάλλου τις ἢ τῶν ἐκείνου συμβιωτῶν ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, μόλις ἂν ἐθάρρησε τῇ κακορρημοσύνῃ ταύτῃ χρήσασθαι· οὗ τὴν ἐν τῷ βίῳ προαίρεσιν καὶ τὴν ἀσέλγειαν διὰ τῆς*
638. 4 *ἐπιγραφῆς τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τεκμαιρόμεθα. λέγει γὰρ ἡ [ἐπι]γραφή,*

ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος
τέρπν' ἔπαθον.

5 *Περὶ δὲ Φιλίππου καὶ τῶν ἐκείνου φίλων εὐλα-* 577.
βηθείη τις ἂν οὐχ οἷον εἰς μαλακίαν καὶ ἀνανδρίαν, ἔτι δ' ἀναισχυντίαν λέγειν, ἀλλὰ τοὐναντίον μήποτ' ἐγκωμιάζειν ἐπιβαλλόμενος οὐ δυνηθῇ καταξίως εἰπεῖν τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπονίας καὶ συλλήβδην
6 *τῆς ἀρετῆς τῶν προειρημένων ἀνδρῶν· οἵ γε προφανῶς ταῖς σφετέραις φιλοπονίαις καὶ τόλμαις ἐξ ἐλαχίστης μὲν βασιλείας ἐνδοξοτάτην καὶ μεγίστην*
7 *(τὴν) Μακεδόνων ἀρχὴν κατεσκεύασαν· χωρὶς δὲ*

*τῶν ἐπὶ Φιλίππου πράξεων αἵ μετὰ τὸν ἐκείνου θά-
νατον ἐπιτελεσθεῖσαι μετ' Ἀλεξάνδρου πᾶσιν ὁμο-
λογουμένην τὴν ἐπ' ἀρετῇ φήμην παραδεδώκασι
περὶ αὐτῶν. μεγάλην γὰρ ἴσως μερίδα θετέον τῷ* 8
*προεστῶτι τῶν ὅλων Ἀλεξάνδρῳ, καίπερ ὄντι νέῳ
παντελῶς, οὐκ ἐλάττω μέντοι γε τοῖς συνεργοῖς καὶ
φίλοις, οἳ πολλαῖς μὲν καὶ παραδόξοις μάχαις ἐνίκη-* 9
*σαν τοὺς ὑπεναντίους, πολλοὺς δὲ καὶ παραβόλους
ὑπέμειναν πόνους καὶ κινδύνους καὶ ταλαιπωρίας,
πλείστης δὲ περιουσίας κυριεύσαντες καὶ πρὸς ἁπά-
σας τὰς ἐπιθυμίας πλείστης εὐπορήσαντες ἀπολαύ-
σεως, οὔτε κατὰ τὴν σωματικὴν δύναμιν οὐδέποτε
διὰ ταῦτ' ἠλαττώθησαν, οὔτε κατὰ τὰς ψυχικὰς ὁρ-
μὰς οὐδὲν ἄδικον οὐδ' ἀσελγὲς ἐπετήδευσαν, ἅπαν-* 10
*τες δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, βασιλικοὶ καὶ ταῖς μεγαλο-
ψυχίαις καὶ ταῖς σωφροσύναις καὶ ταῖς τόλμαις
ἀπέβησαν, Φιλίππῳ καὶ μετ' Ἀλεξάνδρῳ συμβιώ-
σαντες. ὧν οὐδὲν ἂν δέοι μνημονεύειν ἐπ' ὀνόμα-
τος. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον οὕτω περὶ* 11
*τῶν πλείστων μερῶν τῆς οἰκουμένης ἀμφισβητήσαν-
τες παραδόσιμον ἐποίησαν τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἐν
πλείστοις ὑπομνήμασιν ὥστε τὴν μὲν Τιμαίου τοῦ* 12
συγγραφέως πικρίαν, ᾗ κέχρηται κατ' Ἀγαθοκλέους
634. *τοῦ Σικελίας δυνάστου, καίπερ ἀνυπέρβλητον εἶναι
δοκοῦσαν, ὅμως λόγον ἔχειν — ὡς γὰρ κατ' ἐχθροῦ
καὶ πονηροῦ καὶ τυράννου διατίθεται τὴν κατηγο-
ρίαν — τὴν δὲ Θεοπόμπου μηδ' ὑπὸ λόγον πίπτειν.
προθέμενος γὰρ ὡς περὶ βασιλέως εὐφυεστάτου πρὸς* 11 (13)
*ἀρετὴν γεγονότος οὐκ ἔστι τῶν αἰσχρῶν καὶ δεινῶν
ὃ παραλέλοιπε. λοιπὸν ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν καὶ προέκ-* 2 578.
θεσιν τῆς πραγματειας ἀνάγκη ψεύστην καὶ κόλακα

*φαίνεσθαι τὸν ἱστοριογράφον, ἢ περὶ τὰς κατὰ μέρος
ἀποφάσεις ἀνόητον καὶ μειρακιώδη τελείως, εἰ διὰ
τῆς ἀλόγου καὶ ἐπικλήτου λοιδορίας ὑπέλαβε πιστό-
τερος μὲν αὐτὸς φανήσεσθαι, παραδοχῆς δὲ μᾶλλον
ἀξιωθήσεσθαι τὰς ἐγκωμιαστικὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ
περὶ Φιλίππου.*

3 *Καὶ μὴν οὐδὲ περὶ τὰς ὁλοσχερεῖς διαλήψεις οὐ-
δεὶς ἂν εὐδοκήσειε τῷ προειρημένῳ συγγραφεῖ· ὅς
γ' ἐπιβαλόμενος γράφειν τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἀφ'
ὧν Θουκυδίδης ἀπέλιπε, καὶ συνεγγίσας τοῖς Λευκ-
τρικοῖς καιροῖς καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλλη-
νικῶν ἔργων, τὴν μὲν Ἑλλάδα μεταξὺ καὶ τὰς ταύ-
της ἐπιβολὰς ἀπέρριψε, μεταλαβὼν δὲ τὴν ὑπόθεσιν
4 τὰς Φιλίππου πράξεις προύθετο γράφειν. καίτοι γε
πολλῷ σεμνότερον ἦν καὶ δικαιότερον ἐν τῇ περὶ
τῆς Ἑλλάδος ὑποθέσει τὰ πεπραγμένα Φιλίππῳ συμ-
περιλαβεῖν ἤπερ ἐν τῇ Φιλίππου τὰ τῆς Ἑλλάδος.
5 οὐδὲ γὰρ προκαταληφθεὶς ὑπὸ βασιλικῆς δυναστείας,
καὶ τυχὼν ἐξουσίας, οὐδεὶς ἂν ἐπέσχε σὺν καιρῷ
ποιήσασθαι μετάβασιν ἐπὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ὄνομα
καὶ πρόσωπον· ἀπὸ δὲ ταύτης ἀρξάμενος καὶ προβὰς
ἐπὶ ποσὸν οὐδ' ὅλως οὐδεὶς ἂν ἠλλάξατο μονάρχου
6 πρόσχημα καὶ βίον, ἀκεραίῳ χρώμενος γνώμῃ. καὶ
τί δήποτ' ἦν τὸ τὰς τηλικαύτας ἐναντιώσεις βιασά-
μενον παριδεῖν Θεόπομπον; εἰ μὴ νὴ Δί' ὅτι ἐκεί-
νης μὲν τῆς ὑποθέσεως τέλος ἦν τὸ καλόν, τῆς δὲ
635. 7 κατὰ Φίλιππον τὸ συμφέρον. οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς
μὲν ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, καθὸ μετέβαλε τὴν ὑπό-
θεσιν, ἴσως ἂν εἶχέ τι λέγειν, εἴ τις αὐτὸν ἤρετο
8 περὶ τούτων· πρὸς δὲ τὴν κατὰ τῶν φίλων αἰσχρο-
λογίαν οὐκ ἂν οἶμαι δυνηθῆναι λόγον αὐτὸν ἀπο-*

δοῦναι, συγχωρῆσαι δὲ διότι πολύ τι παρέπεσε τοῦ
καθήκοντος. [Exc. Peir. p. 18; 9, 6—9, 13 οὐδ' ὁποίους
Athen. IV, 62 p. 167 b; VI, 77 p. 260 d; 9, 9 τί γὰρ —
οὐκ ἀπῆν Cod. Urb. fol. 107r margo.]

Φίλιππος δὲ τοὺς μὲν Μεσσηνίους πολεμίους 12 (14)
γεγονότας οὐδὲν ἄξιον ἠδυνήθη λόγου βλάψαι, καί-
περ ἐπιβαλόμενος κακοποιεῖν αὐτῶν τὴν χώραν, εἰς
δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τῶν φίλων τὴν μεγίστην
ἀσέλγειαν ἐναπεδείξατο. τὸν γὰρ πρεσβύτερον Ἄρα- 2 579.
τον, δυσαρεστηθέντα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένοις
ἐν τῇ Μεσσήνῃ, μετ' οὐ πολὺ μετὰ Ταυρίωνος τοῦ
χειρίζοντος αὐτῷ τὰ κατὰ Πελοπόννησον ἐπανείλατο
φαρμάκῳ. παραυτίκα μὲν οὖν ἠγνοεῖτο παρὰ τοῖς 3
ἐκτὸς τὸ γεγονός· καὶ γὰρ ἦν ἡ δύναμις οὐ τῶν παρ'
αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀπολλυουσῶν, ἀλλὰ χρόνον ἔχουσα
καὶ διάθεσιν ἐργαζομένη· τόν γε μὴν Ἄρατον αὐτὸν 4
οὐκ ἐλάνθανε τὸ κακόν. ἐγένετο δὲ δῆλον ἐκ τού-
των· ἅπαντας γὰρ ἐπικρυπτόμενος τοὺς ἄλλους, πρὸς 5
ἕνα τῶν ὑπηρετῶν Κεφάλωνα διὰ τὴν συνήθειαν
οὐκ ἔστεξε τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπιμελῶς αὐτῷ κατὰ τὴν
ἀρρωστίαν τοῦ προειρημένου συμπαρόντος καί τι
τῶν πρὸς τῷ τοίχῳ πτυσμάτων ἐπισημηναμένου δίαι-
μον ὑπάρχον, εἶπε "ταῦτα τἀπίχειρα τῆς φιλίας, ὦ
Κεφάλων, κεκομίσμεθα τῆς πρὸς Φίλιππον". οὕτως 6
ἐστὶ μέγα τι καὶ καλὸν χρῆμα μετριότης, ὥστε μᾶλ-
λον ὁ παθὼν τοῦ πράξαντος ᾐσχύνετο τὸ γεγονός,
εἰ τοσούτων καὶ τηλικούτων κεκοινωνηκὼς ἔργων
ἐπὶ τῷ τοῦ Φιλίππου συμφέροντι τοιαῦτα τἀπίχειρα
κεκόμισται τῆς εὐνοίας. οὗτος μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ 7
636. πολλάκις τῆς ἀρχῆς τετευχέναι παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς,
καὶ διὰ τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν εἰς τὸ

*ἔθνος εὐεργεσιῶν, μεταλλάξας τὸν βίον ἔτυχε πρε-
πούσης τιμῆς καὶ παρὰ τῇ πατρίδι καὶ παρὰ τῷ*
8 *κοινῷ τῶν Ἀχαιῶν· καὶ γὰρ θυσίας αὐτῷ καὶ τιμὰς
ἡρωικὰς ἐψηφίσαντο, καὶ συλλήβδην ὅσα πρὸς αἰώ-
νιον ἀνήκει μνήμην, ὥστ' εἴπερ καὶ περὶ τοὺς ἀποι-
χομένους ἔστι τις αἴσθησις, εἰκὸς εὐδοκεῖν αὐτὸν
καὶ τῇ τῶν Ἀχαιῶν εὐχαριστίᾳ καὶ ταῖς ἐν τῷ ζῆν
κακοπραγίαις καὶ κινδύνοις.* [Cod. Urb. fol. 106ᵛ
extr. (exc. ant. p. 198); *Φίλιππος δὲ* — 7 *τῶν Ἀχαιῶν*
habet cod. Peir. ab antecedentibus non seiuncta.]

13(15) *Πάλαι δὲ τῇ διανοίᾳ περὶ τὸν Λίσσον καὶ τὸν
Ἀκρόλισσον ὤν, καὶ σπουδάζων ἐγκρατὴς γενέσθαι
τῶν τόπων τούτων, ὥρμησε μετὰ τῆς δυνάμεως·*
2 *ποιησάμενος δὲ τὴν πορείαν ἐπὶ δύ' ἡμέρας, καὶ
διελθὼν τὰ στενά, κατέζευξε παρὰ τὸν Ἀρδάξανον*
3 *ποταμόν, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως. θεωρῶν δὲ τόν
τε τοῦ Λίσσου περίβολον καὶ τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ* 580.
*καὶ τὰ πρὸς τὴν μεσόγαιον ἠσφαλισμένον διαφερόν-
τως καὶ φύσει καὶ κατασκευῇ, τόν τε παρακείμενον
Ἀκρόλισσον αὐτῷ καὶ διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν
καὶ διὰ τὴν ἄλλην ἐρυμνότητα τοιαύτην ἔχοντα φαν-
τασίαν ὥστε μηδ' ἂν ἐλπίσαι μηδένα κατὰ κράτος
ἑλεῖν, τῆς μὲν περὶ τοῦτον ἐλπίδος ἀπέστη τελέως,*
4 *τῆς δὲ πόλεως οὐ λίαν ἀπήλπισε. συνθεωρήσας δὲ
τὸ μεταξὺ διάστημα τοῦ Λίσσου καὶ τοῦ κατὰ τὸν
Ἀκρόλισσον πρόποδος σύμμετρον ὑπάρχον πρὸς τὴν
ἐπιβολὴν τὴν κατὰ τῆς πόλεως, κατὰ τοῦτο διενοήθη
συστησάμενος ἀκροβολισμὸν χρήσασθαι στρατηγή-*
5 *ματι πρὸς τὸ παρὸν οἰκείῳ. δοὺς δὲ μίαν ἡμέραν
πρὸς ἀνάπαυσιν τοῖς Μακεδόσι, καὶ παρακαλέσας ἐν
αὐτῇ τὰ πρέποντα τῷ καιρῷ, τὸ μὲν πολὺ μέρος καὶ*

χρησιμώτατον τῶν εὐζώνων ἔτι νυκτὸς εἴς τινας
φάραγγας ὑλώδεις ἔκρυψε κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς μεσο-
637. γαίου τόπον ὑπὲρ τὸ προειρημένον διάστημα, τοὺς 6
δὲ πελταστὰς εἰς τὴν ἐπαύριον ἔχων καὶ τὸ λοιπὸν
μέρος τῶν εὐζώνων ἐπὶ θάτερα τῆς πόλεως κατὰ
θάλατταν ἐχρῆτο τῇ πορείᾳ. περιελθὼν δὲ τὴν πό- 7
λιν, καὶ γενόμενος κατὰ τὸν προειρημένον τόπον,
δῆλος ἦν ὡς ταύτῃ ποιησόμενος τὴν πρὸς τὴν πόλιν
ἀνάβασιν. οὐκ ἀγνοουμένης δὲ τῆς τοῦ Φιλίππου 8
παρουσίας ἦν πλῆθος ἱκανὸν ἐξ ἁπάσης τῆς πέριξ
Ἰλλυρίδος εἰς τὸν Λίσσον ἠθροισμένον· τῷ μὲν γὰρ 9
Ἀκρολίσσῳ διὰ τὴν ὀχυρότητα πιστεύοντες μετρίαν
τινὰ τελέως εἰς αὐτὸν ἀπένειμαν φυλακήν. διόπερ 14 (16)
ἅμα τῷ συνεγγίζειν τοὺς Μακεδόνας εὐθέως ἐκ τῆς
πόλεως ἐξεχέοντο, θαρροῦντες ἐπί τε τῷ πλήθει καὶ
ταῖς τῶν τόπων ὀχυρότησι. τοὺς μὲν οὖν πελτα- 2
στὰς ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐπέστησε, τοῖς δὲ
κούφοις παρήγγειλε προβαίνειν πρὸς τοὺς λόφους
καὶ συμπλέκεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους ἐρρωμένως.
ποιούντων δὲ τὸ παραγγελθέν, ἐπὶ ποσὸν μὲν ὁ 3
κίνδυνος πάρισος ἦν· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ταῖς δυσχω-
ρίαις εἴξαντες οἱ παρὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῷ πλήθει
τῶν πολεμίων ἐτράπησαν. καταφυγόντων δὲ τού- 4
των εἰς τοὺς πελταστὰς οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως κατα- 581.
φρονήσαντες προῄεσαν καὶ συγκαταβάντες ἐν τοῖς
ἐπιπέδοις προσεμάχοντο τοῖς πελτασταῖς· οἱ δὲ τὸν 5
Ἀκρόλισσον φυλάττοντες, θεωροῦντες τὸν Φίλιππον
ἐκ διαδοχῆς ταῖς σπείραις ἐπὶ πόδα ποιούμενον τὴν
ἀναχώρησιν, καὶ δόξαντες τοῖς ὅλοις αὐτὸν εἴκειν,
ἔλαθον ἐκκληθέντες διὰ τὸ πιστεύειν τῇ φύσει τοῦ
τόπου, κἄπειτα κατ' ὀλίγους ἐκλιπόντες τὸν Ἀκρό- 6

λισσον κατέρρεον ταῖς ἀνοδίαις εἰς τοὺς ὁμαλοὺς καὶ
πεδινοὺς τόπους, ὡς ἤδη τινὸς ὠφελείας καὶ τροπῆς
7 *τῶν πολεμίων ἐσομένης. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ-*
τον οἱ τὰς ἐνέδρας ἐκ τῆς μεσογαίας διειληφότες
ἀφανῶς ἐξαναστάντες ἐνεργὸν ἐποιήσαντο τὴν ἔφο-
δον· ἅμα δὲ τούτοις ἐκ μεταβολῆς οἱ πελτασταὶ
638. 8 *συνεπέθεντο τοῖς ὑπεναντίοις. οὗ συμβάντος δια-*
ταραχθέντες οἱ μὲν ἐκ τοῦ Λίσσου σποράδην ποιού-
μενοι τὴν ἀναχώρησιν διεσῴζοντο πρὸς τὴν πόλιν,
οἱ δὲ τὸν Ἀκρόλισσον ἐκλιπόντες ἀπετμήθησαν ὑπὸ
9 *τῶν ἐκ τῆς ἐνέδρας ἐξαναστάντων. διὸ καὶ συνέβη*
τὸ μὲν ἀνέλπιστον, τὸν Ἀκρόλισσον παραχρῆμα λη-
φθῆναι χωρὶς κινδύνων, τὸν δὲ Λίσσον τῇ κατὰ πό-
δας ἡμέρᾳ μετὰ μεγάλων ἀγώνων, ποιησαμένων τῶν
Μακεδόνων ἐνεργοὺς καὶ καταπληκτικὰς προσβολάς.
10 *Φίλιππος μὲν οὖν, παραδόξως ἐγκρατὴς γενόμενος*
τῶν προειρημένων τόπων, ἅπαντας τοὺς πέριξ ὑπο-
χειρίους ἐποιήσατο διὰ ταύτης τῆς πράξεως, ὥστε τοὺς
πλείστους τῶν Ἰλλυριῶν ἐθελοντὴν ἐπιτρέπειν αὐτῷ
11 *τὰς πόλεις· οὐδεμία γὰρ ὀχυρότης ἔτι πρὸς τὴν Φιλίπ-*
που βίαν οὐδ' ἀσφάλεια τοῖς ἀντιταττομένοις πρου-
φαίνετο, κεκρατημένων μετὰ βίας τῶν προειρημένων
ὀχυρωμάτων. [Cod. Urb. fol. 107v (exc. ant. p. 199).]

14b (38, 5) *Δασσαρῆται* ἔθνος Ἰλλυρίας· Πολύβιος ὀγδόῳ. **602,** 18
663, 20 [Steph. Byz. p. 220, 21 Mein.]

2 (38, 6) *Ὕσκανα* πόλις Ἰλλυρίδος οὐδετέρως· Πολύβιος η'.
[ibid. p. 653, 14 Mein.]

IV. RES ASIAE.

15 (17) *Βῶλις ἦν ἀνὴρ γένει μὲν Κρής, χρόνον δὲ πο-* **581,** 28
638, 17 *λὺν ἐν τῇ βασιλείᾳ διατετριφὼς ἐν ἡγεμονικῇ προ-*

στασίᾳ, δοκῶν δὲ καὶ σύνεσιν ἔχειν καὶ τόλμαν
παράβολον καὶ τριβὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς οὐδενὸς
ἐλάττω. τοῦτον ὁ Σωσίβιος διὰ πλειόνων λόγων 2
πιστωσάμενος, καὶ παρασκευάσας εὔνουν ἑαυτῷ καὶ
πρόθυμον, ἀναδίδωσι τὴν πρᾶξιν, λέγων ὡς οὐδὲν
ἂν τῷ βασιλεῖ μεῖζον χαρίσαιτο κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας 582.
καιροὺς ἢ συνεπινοήσας πῶς καὶ τίνι τρόπῳ δύνα-
ται σῶσαι τὸν Ἀχαιόν. τότε μὲν οὖν διακούσας ὁ 3
Βῶλις, καὶ φήσας ἐπισκέψασθαι περὶ τῶν εἰρημένων,
ἐχωρίσθη· δοὺς δὲ λόγον ἑαυτῷ, καὶ μετὰ δύ' ἢ 4
τρεῖς ἡμέρας προσελθὼν πρὸς τὸν Σωσίβιον, ἀνε-
δέξατο τὴν πρᾶξιν εἰς αὑτόν, φήσας καὶ γεγονέναι
πλείω χρόνον ἐν ταῖς Σάρδεσι καὶ τῶν τόπων ἐμ-
639. πειρεῖν, καὶ τὸν Καμβύλον τὸν ἡγεμόνα τῶν παρ'
Ἀντιόχῳ στρατευομένων Κρητῶν οὐ μόνον πολίτην,
ἀλλὰ καὶ συγγενῆ καὶ φίλον ὑπάρχειν αὑτῷ. συνέ- 5
βαινε δὲ καὶ τὸν Καμβύλον καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦτον
ταττομένους Κρῆτας πεπιστεῦσθαί τι τῶν φυλακτη-
ρίων τῶν κατὰ τοὺς ὄπισθε τόπους τῆς ἄκρας, οἵ-
τινες κατασκευὴν μὲν οὐκ ἐπεδέχοντο, τῇ δὲ συνε-
χείᾳ τῶν ὑπὸ τὸν Καμβύλον τεταγμένων ἀνδρῶν
ἐτηροῦντο. τοῦ δὲ Σωσιβίου δεξαμένου τὴν ἐπί- 6
νοιαν, καὶ διειληφότος ἢ μὴ δυνατὸν εἶναι σωθῆναι
τὸν Ἀχαιὸν ἐκ τῶν περιεστώτων, ἢ δυνατοῦ καθάπαξ
ὑπάρχοντος διὰ μηδενὸς ἂν ἑτέρου γενέσθαι τοῦτο
βέλτιον ἢ διὰ Βώλιδος, τοιαύτης δὲ συνδραμούσης
καὶ περὶ τὸν Βῶλιν προθυμίας, ταχέως ἐλάμβανε
τὸ πρᾶγμα προκοπήν. ὅ τε γὰρ Σωσίβιος ἅμα μὲν 7
προεδίδου τῶν χρημάτων εἰς τὸ μηδὲν ἐλλείπειν εἰς
τὰς ἐπιβολάς, πολλὰ δ' εὖ γενομένων ὑπισχνεῖτο
δώσειν, τὰς δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως καὶ παρ' 8

Ἀχαιοῦ τοῦ σῳζομένου χάριτας ἐξ ὑπερβολῆς αὔξων
9 *εἰς μεγάλας ἐλπίδας ἦγε τὸν Βῶλιν· ὅ τε προειρημένος ἀνήρ, ἕτοιμος ὢν πρὸς τὴν πρᾶξιν, οὐδένα χρόνον ἐπιμείνας ἐξέπλευσε, συνθήματα λαβὼν καὶ πίστεις πρός τε Νικόμαχον εἰς Ῥόδον, ὃς ἐδόκει πατρὸς ἔχειν διάθεσιν κατὰ τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν πρὸς τὸν Ἀχαιόν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Μελαγκόμαν*
10 *εἰς Ἔφεσον. οὗτοι γὰρ ἦσαν, δι' ὧν καὶ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον Ἀχαιὸς τά τε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τὰς ἔξωθεν ἐπιβολὰς ἐχείριζε.*

16 (18) *Παραγενόμενος δ' εἰς τὴν Ῥόδον καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εἰς τὴν Ἔφεσον, καὶ κοινωσάμενος τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς* 588.
τὰ παρακαλούμενα, μετὰ ταῦτ' Ἀριανόν τινα τῶν
640. *ὑφ' αὐτὸν ταττομένων διαπέμπεται πρὸς τὸν Καμ-*
2 *βύλον, φήσας ἐξαπεστάλθαι μὲν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ξενολογήσων, βούλεσθαι δὲ τῷ Καμβύλῳ συμμῖξαι περί τινων ἀναγκαίων· διόπερ ᾤετο δεῖν τάξασθαι καιρὸν καὶ τόπον, ἐν ᾧ μηδενὸς συνειδότος αὐτοῖς*
3 *συναντήσουσι. ταχὺ δὲ τοῦ Ἀριανοῦ συμμίξαντος τῷ Καμβύλῳ καὶ δηλώσαντος τὰς ἐντολάς, ἑτοίμως ὁ προειρημένος ἀνὴρ ὑπήκουσε τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ συνθέμενος ἡμέραν καὶ τόπον ἑκατέρῳ γνωστόν, εἰς ὃν παρέσται νυκτός, ἀπέπεμψε τὸν*
4 *Ἀριανόν. ὁ δὲ Βῶλις, ἅτε Κρὴς ὑπάρχων καὶ φύσει ποικίλος, πᾶν ἐβάσταζε πρᾶγμα καὶ πᾶσαν ἐπίνοιαν*
5 *ἐψηλάφα. τέλος δὲ συμμίξας τῷ Καμβύλῳ κατὰ τὴν τοῦ Ἀριανοῦ σύνταξιν ἔδωκε τὴν ἐπιστολήν. ἧς τεθείσης εἰς τὸ μέσον ἐποιοῦντο τὴν σκέψιν Κρητικήν·*
6 *οὐ γὰρ ἐσκόπουν ὑπὲρ τῆς τοῦ κινδυνεύοντος σωτηρίας οὐδ' ὑπὲρ τῆς τῶν ἐγχειρισάντων τὴν πρᾶξιν*

*πίστεως, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αὑτῶν ἀσφαλείας καὶ τοῦ
σφίσιν αὐτοῖς συμφέροντος. διόπερ ἀμφότεροι Κρῆ-* 7
*τες ὄντες συντόμως κατηνέχθησαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν
γνώμην· αὕτη δ' ἦν τὰ μὲν παρὰ τοῦ Σωσιβίου
προδεδομένα δέκα τάλαντα διελέσθαι κοινῇ, τὴν δὲ* 8
*πρᾶξιν Ἀντιόχῳ δηλώσαντας καὶ συνεργῷ χρησαμέ-
νους ἐπαγγείλασθαι τὸν Ἀχαιὸν ἐγχειριεῖν αὐτῷ, λα-
βόντας χρήματα καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἀξίας
τῆς προειρημένης ἐπιβολῆς. τούτων δὲ κυρωθέντων* 9
*ὁ μὲν Καμβύλος ἀνεδέξατο χειριεῖν τὰ κατὰ τὸν Ἀν-
τίοχον, ὁ δὲ Βῶλις ἐτάξατο μετά τινας ἡμέρας πέμψειν
τὸν Ἀριανὸν πρὸς τὸν Ἀχαιόν, ἔχοντα παρά τε τοῦ
Νικομάχου καὶ Μελαγκόμα συνθηματικὰ γράμματα.
περὶ δὲ τοῦ παρεισελθεῖν τὸν Ἀριανὸν εἰς τὴν ἄκραν* 10
*ἀσφαλῶς καὶ πάλιν ἀπελθεῖν, ἐκεῖνον ἐκέλευε φρον-
τίζειν. ἐὰν δὲ προσδεξάμενος τὴν ἐπιβολὴν Ἀχαιὸς* 11
641. *ἀντιφωνήσῃ τοῖς περὶ τὸν Νικόμαχον καὶ Μελαγκό-
μαν, οὕτως ἔφη δώσειν ὁ Βῶλις αὐτὸν εἰς τὴν χρείαν
καὶ συμμίξειν τῷ Καμβύλῳ. τῆς δὲ διατάξεως γε-* 12
νομένης τοιαύτης χωρισθέντες ἔπραττον ἑκάτεροι τὰ **584.**
συντεταγμένα.

Καὶ λαβὼν καιρὸν πρῶτον ὁ Καμβύλος προσ- 17 (19)
φέρει τῷ βασιλεῖ τὸν λόγον. ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὸς 2
*τρόπον αὐτῷ καὶ παραδόξου γενομένης τῆς ἐπαγ-
γελίας, τὰ μὲν ὑπερχαρὴς ὢν πάνθ' ὑπισχνεῖτο, τὰ
δὲ διαπιστῶν ἐξήταζε τὰς κατὰ μέρος ἐπινοίας καὶ
παρασκευὰς αὐτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα πιστεύσας, καὶ* 3
*νομίζων ὡς ἂν εἰ σὺν θεῷ γίνεσθαι τὴν ἐπιβολήν,
ἠξίου καὶ πολλάκις ἐδεῖτο τοῦ Καμβύλου συντελεῖν
τὴν πρᾶξιν. τὸ δὲ παραπλήσιον ὁ Βῶλις ἐποίει πρὸς* 4
τὸν Νικόμαχον καὶ Μελαγκόμαν. οἱ δὲ πιστεύοντες

ἀπὸ τοῦ κρατίστου γίνεσθαι τὴν ἐπιβολήν, καὶ παρ-
αυτίκα τῷ Ἀριανῷ συνθέντες τὰς πρὸς τὸν Ἀχαιὸν
ἐπιστολὰς γεγραμμένας συνθηματικῶς, καθάπερ ἔθος
5 ἦν αὐτοῖς, οὕτως ὥστε τὸν κυριεύσαντα τῆς ἐπιστο-
λῆς μὴ δύνασθαι γνῶναι μηδὲν τῶν ἐν αὐτῇ γε-
γραμμένων, ἐξαπέστειλαν παρακαλοῦντες πιστεύειν
6 τοῖς περὶ τὸν Βῶλιν καὶ τὸν Καμβύλον. ὁ δ' Ἀρια-
νὸς διὰ τοῦ Καμβύλου παρελθὼν εἰς τὴν ἄκραν τὰ
γεγραμμένα τοῖς περὶ τὸν Ἀχαιὸν ἀπέδωκε, καὶ συμ-
παρὼν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῖς γινομένοις ἀκριβῶς τὸν
κατὰ μέρος ὑπὲρ ἑκάστων ἀπεδίδου λόγον, πολλάκις
μὲν καὶ ποικίλως ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν Σωσίβιον καὶ
Βῶλιν ἀνακρινόμενος, πολλάκις δὲ περὶ Νικομάχου
καὶ Μελαγκόμα, μάλιστα δὲ περὶ τῶν κατὰ τὸν
7 Καμβύλον. οὐ μὴν ἀλλ' αὐτοπαθῶς καὶ γενναίως
ὑπέμενε τοὺς ἐλέγχους, καὶ μάλιστα διὰ τὸ μὴ γι-
642. νώσκειν τὸ συνέχον τῶν τῷ Καμβύλῳ καὶ Βώλιδι
8 δεδογμένων. Ἀχαιὸς δὲ καὶ διὰ τῶν ἀνακρίσεων
τῶν τοῦ Ἀριανοῦ καὶ μάλιστα διὰ τῶν παρὰ τοῦ
Νικομάχου καὶ Μελαγκόμα συνθημάτων πιστεύσας
ἀντεφώνησε, καὶ παραχρῆμα πάλιν ἐξέπεμψε τὸν
9 Ἀριανόν. πλεονάκις δὲ τούτου γινομένου παρ' ἑκα-
τέρων, τέλος οἱ περὶ τὸν Ἀχαιὸν ἐπέτρεψαν περὶ
σφῶν τοῖς περὶ τὸν Νικόμαχον, ἅτε μηδεμιᾶς ἄλλης
ἐλπίδος ἔτι καταλειπομένης πρὸς σωτηρίαν, καὶ πέμ-
πειν ἐκέλευον ἅμα τῷ Ἀριανῷ τὸν Βῶλιν ἀσελήνου
10 νυκτός, ὡς ἐγχειριοῦντες αὐτούς. ἦν γάρ τις ἐπί- 585.
νοια περὶ τὸν Ἀχαιὸν τοιαύτη, πρῶτον μὲν διαφυγεῖν
τοὺς ἐνεστῶτας κινδύνους, μετὰ δὲ ταῦτα ποιήσασθαι
δίχα προόδου τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς κατὰ Συρίαν τό-
11 πους· πάνυ γὰρ εἶχε μεγάλας ἐλπίδας ἐπιφανεὶς ἄφνω

καὶ παραδόξως τοῖς κατὰ Συρίαν ἀνθρώποις, καὶ
ἔτι διατρίβοντος Ἀντιόχου περὶ τὰς Σάρδεις, μέγα
ποιήσειν κίνημα καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς τεύξεσθαι
παρά τε τοῖς Ἀντιοχεῦσι καὶ τοῖς κατὰ Κοίλην Συ-
ρίαν καὶ Φοινίκην.

Ὁ μὲν οὖν Ἀχαιὸς ἐπί τινος τοιαύτης προσδο- 18 (20)
κίας καὶ διαλογισμῶν ὑπάρχων ἐκαραδόκει τὴν παρ-
ουσίαν τοῦ Βώλιδος· οἱ δὲ περὶ τὸν Μελαγκόμαν 2
ἀποδεξάμενοι τὸν Ἀριανὸν καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀνα-
γνόντες, ἐξέπεμπον τὸν Βῶλιν, παρακαλέσαντες διὰ
πλειόνων καὶ μεγάλας ἐλπίδας ὑποδείξαντες, ἐὰν
καθίκηται τῆς ἐπιβολῆς. ὁ δὲ προδιαπεμψάμενος τὸν 3
Ἀριανόν, καὶ δηλώσας τῷ Καμβύλῳ τὴν αὑτοῦ παρ-
ουσίαν, ἧκε νυκτὸς ἐπὶ τὸν συντεθέντα τόπον. γενό- 4
μενοι δὲ μίαν ἡμέραν ἐπὶ ταὐτό, καὶ συνταξάμενοι
περὶ τοῦ πῶς χειρισθήσεται τὰ κατὰ μέρος, μετὰ
ταῦτα νυκτὸς εἰσῆλθον εἰς τὴν παρεμβολήν. ἡ δὲ 5
διάταξις αὐτῶν ἐγεγόνει τοιαύτη τις· εἰ μὲν συμ-
βαίη τὸν Ἀχαιὸν ἐκ τῆς ἄκρας ἐλθεῖν μόνον ἢ καὶ
δεύτερον μετὰ τοῦ Βώλιδος καὶ Ἀριανοῦ, τελέως
648. εὐκαταφρόνητος, ἔτι δ' εὐχείρωτος ἔμελλε γίνεσθαι
τοῖς ἐνεδρεύουσιν· εἰ δὲ μετὰ πλειόνων, δύσχρηστος 6
ἡ πρόθεσις ἀπέβαινε τοῖς πεπιστευμένοις, ἄλλως τε
καὶ ζωγρίᾳ σπεύδουσι κυριεῦσαι διὰ τὸ τῆς πρὸς
τὸν Ἀντίοχον χάριτος τὸ πλεῖστον ἐν τούτῳ κεῖσθαι
τῷ μέρει. διόπερ ἔδει τὸν μὲν Ἀριανόν, ὅταν ἐξάγῃ 7
τὸν Ἀχαιόν, ἡγεῖσθαι διὰ τὸ γινώσκειν τὴν ἀτρα-
πόν, ᾗ πολλάκις ἐπεποίητο καὶ τὴν εἴσοδον καὶ τὴν
ἔξοδον, τὸν δὲ Βῶλιν ἀκολουθεῖν τῶν ἄλλων κατ- 8
όπιν, ἵν' ἐπειδὰν παραγένηται πρὸς τὸν τόπον, ἐν
ᾧ τοὺς ἐνεδρεύοντας ἑτοίμους ὑπάρχειν ἔδει διὰ τοῦ

Καμβύλου, τότ' ἐπιλαβόμενος κρατοίη τὸν Ἀχαιόν,
καὶ μήτε διαδραίη κατὰ τὸν θόρυβον νυκτὸς οὔσης 586.
διὰ τόπων ὑλωδῶν, μήθ' αὐτὸν ῥίψαι κατά τινος
κρημνοῦ περιπαθὴς γενόμενος, πέσοι δὲ κατὰ τὴν
9 *πρόθεσιν ὑπὸ τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας ζωγρίᾳ. τού-*
των δὲ συγκειμένων, καὶ παραγενομένου τοῦ Βώλι-
δος ὡς τὸν Καμβύλον, ᾗ μὲν ἦλθε νυκτί, ταύτῃ
παράγει πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὸν Βῶλιν ὁ Καμβύλος
10 *μόνος πρὸς μόνον. ἀποδεξαμένου δὲ τοῦ βασιλέως*
φιλοφρόνως, καὶ δόντος πίστεις ὑπὲρ τῶν ἐπαγγε-
λιῶν, καὶ παρακαλέσαντος ἀμφοτέρους διὰ πλειόνων
μηκέτι μέλλειν ὑπὲρ τῶν προκειμένων, τότε μὲν
11 *ἀνεχώρησαν εἰς τὴν αὑτῶν παρεμβολήν, ὑπὸ δὲ τὴν*
ἑωθινὴν Βῶλις ἀνέβη μετὰ τοῦ Ἀριανοῦ, καὶ παρ-
εισῆλθεν ἔτι νυκτὸς εἰς τὴν ἄκραν.

19 (21) *Ἀχαιὸς δὲ προσδεξάμενος ἐκτενῶς καὶ φιλοφρό-*
νως τὸν Βῶλιν ἀνέκρινε διὰ πλειόνων ὑπὲρ ἑκάστου
2 *τῶν κατὰ μέρος. θεωρῶν δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπιφά-*
νειαν τὸν ἄνδρα καὶ κατὰ τὴν ὁμιλίαν ἕλκοντα τὸ
τῆς πράξεως στάσιμον, τὰ μὲν περιχαρὴς ἦν διὰ τὴν
ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, τὰ δὲ πάλιν ἐπτοημένος καὶ
πλήρης ἀγωνίας διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀποβησομένων.
3 *ὑπάρχων δὲ καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν οὐδενὸς ἥττων*
καὶ κατὰ τὴν ἐν πράγμασι τριβὴν ἱκανός, ὅμως ἀκμὴν
ἔκρινε μὴ πᾶσαν εἰς τὸν Βῶλιν ἀνακρεμάσαι τὴν
644. 4 *πίστιν. διὸ ποιεῖται τοιούτους λόγους πρὸς αὐτόν,*
ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρὸν οὐκ ἔστι δυνατὸν ἐξελθεῖν
αὐτῷ, πέμψει δέ τινας τῶν φίλων μετ' ἐκείνου τρεῖς
ἢ τέτταρας, ὧν συμμιξάντων τοῖς περὶ τὸν Μελαγ-
κόμαν ἕτοιμον αὑτὸν ἔφη παρασκευάσειν πρὸς τὴν
5 *ἔξοδον. ὁ μὲν οὖν Ἀχαιὸς ἐποίει τὰ δυνατά· τοῦτο*

δ' ἠγνόει, τὸ δὴ λεγόμενον, πρὸς Κρῆτα κρητίζων·
ὁ γὰρ Βῶλις οὐθὲν ἀψηλάφητον εἶχε τῶν ἐπινοη-
θέντων ἂν εἰς τοῦτο τὸ μέρος. πλὴν παραγενομέ- 6
νης τῆς νυκτός, ἐν ᾗ συνεξαποστέλλειν ἔφη τοὺς
φίλους, προπέμψας τὸν Ἀριανὸν καὶ τὸν Βῶλιν ἐπὶ
τὴν τῆς ἄκρας ἔξοδον μένειν προσέταξε, μέχρις ἂν
οἱ μέλλοντες αὐτοῖς συνεξορμᾶν παραγένωνται. τῶν 7
δὲ πειθαρχησάντων, κοινωσάμενος παρ' αὐτὸν τὸν
καιρὸν τῇ γυναικὶ καὶ ποιήσας διὰ τὸ παράδοξον
τὴν Λαοδίκην ἔκφρονα, χρόνον μέν τινα λιπαρῶν
ταύτην καὶ καταπραΰνων ταῖς προσδοκωμέναις ἐλπίσι 587.
προσεκαρτέρει, μετὰ δὲ ταῦτα πέμπτος αὐτὸς γενό- 8
μενος, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις μετρίας ἐσθῆτας ἀναδούς,
αὐτὸς δὲ λιτὴν καὶ τὴν τυχοῦσαν ἀναλαβὼν καὶ τα-
πεινὸν αὑτὸν ποιήσας προῆγε, συντάξας ἑνὶ τῶν 9
φίλων αὐτὸν αἰὲν ἀποκρίνασθαι πρὸς τὸ λεγόμενον
ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀριανὸν καὶ πυνθάνεσθαι παρ'
ἐκείνων ἀεὶ τὸ κατεπεῖγον, περὶ δὲ τῶν ἄλλων φά-
ναι βαρβάρους αὑτοὺς ὑπάρχειν.

Ἐπεὶ δὲ συνέμιξαν τοῖς περὶ τὸν Ἀριανόν, ἡγεῖτο 20 (22)
μὲν αὐτὸς αὐτῶν διὰ τὴν ἐμπειρίαν, ὁ δὲ Βῶλις
κατόπιν ἐπέστη κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, ἀπορῶν
καὶ δυσχρηστούμενος ὑπὲρ τοῦ συμβαίνοντος· καί- 2
περ γὰρ ὢν Κρὴς καὶ πᾶν ἄν τι κατὰ τοῦ πέλας
ὑποπτεύσας, ὅμως οὐκ ἠδύνατο διὰ τὸ σκότος συν-
νοῆσαι τὸν Ἀχαιόν, οὐχ οἷον τίς ἐστιν, ἀλλ' οὐδὲ
καθάπαξ εἰ πάρεστι. τῆς δὲ καταβάσεως κρημνώ- 3
δους μὲν καὶ δυσβάτου κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπαρχούσης,
ἔν τισι δὲ τόποις καὶ λίαν ἐπισφαλεῖς ἐχούσης καὶ
645. κινδυνώδεις καταφοράς, ὁπότε παραγένοιτο πρός τινα
τοιοῦτον τόπον, τῶν μὲν ἐπιλαμβανομένων, τῶν δὲ

4 πάλιν ἐκδεχομένων τὸν Ἀχαιόν, οὐ δυναμένων γὰρ
καθόλου τὴν ἐκ τῆς συνηθείας καταξίωσιν στέλλε-
σθαι πρὸς τὸν παρόντα καιρόν, ταχέως ὁ Βῶλις
5 συνῆκε τίς ἐστι καὶ ποῖος αὐτῶν ὁ Ἀχαιός. ἐπεὶ δὲ
παρεγένοντο πρὸς τὸν τῷ Καμβύλῳ διατεταγμένον
τόπον, καὶ τὸ σύνθημα προσσυρίξας ὁ Βῶλις ἀπέ-
δωκε, τῶν μὲν ἄλλων οἱ διαναστάντες ἐκ τῆς ἐνέ-
6 δρας ἐπελάβοντο, τὸν δ' Ἀχαιὸν αὐτὸς ὁ Βῶλις ὁμοῦ
τοῖς ἱματίοις, ἔνδον τὰς χεῖρας ἔχοντα, συνήρπασε,
φοβηθεὶς μὴ συννοήσας τὸ γινόμενον ἐπιβάλοιτο
διαφθείρειν αὑτόν· καὶ γὰρ εἶχε μάχαιραν ἐφ' αὑτῷ
7 παρεσκευασμένος. ταχὺ δὲ καὶ πανταχόθεν κυκλω-
θεὶς ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς, καὶ παραχρῆμα
8 μετὰ τῶν φίλων ἀνήγετο πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ
βασιλεύς, πάλαι μετέωρος ὢν τῇ διανοίᾳ καὶ καρα-
δοκῶν τὸ συμβησόμενον, ἀπολύσας τοὺς ἐκ τῆς συν-
ουσίας ἔμενε μόνος ἐγρηγορὼς ἐν τῇ σκηνῇ μετὰ δυεῖν
9 ἢ τριῶν σωματοφυλάκων. παρεισελθόντων δὲ τῶν
περὶ τὸν Καμβύλον καὶ καθισάντων τὸν Ἀχαιὸν ἐπὶ 588.
τὴν γῆν δεδεμένον, εἰς τοιαύτην ἀφασίαν ἦλθε διὰ
τὸ παράδοξον ὥστε πολὺν μὲν χρόνον ἀποσιωπῆσαι,
τὸ δὲ τελευταῖον συμπαθὴς γενέσθαι καὶ δακρῦσαι.
10 τοῦτο δ' ἔπαθεν ὁρῶν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τὸ δυσφύ-
λακτον καὶ παράλογον τῶν ἐκ τῆς τύχης συμβαινόν-
11 των. Ἀχαιὸς γὰρ ἦν Ἀνδρομάχου μὲν υἱὸς τοῦ
Λαοδίκης ἀδελφοῦ τῆς Σελεύκου γυναικός, ἔγημε
δὲ Λαοδίκην τὴν Μιθριδάτου τοῦ βασιλέως θυγα-
τέρα, κύριος δ' ἐγεγόνει τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου
12 πάσης. δοκῶν δὲ τότε καὶ ταῖς αὑτοῦ δυνάμεσι καὶ
ταῖς τῶν ὑπεναντίων ἐν ὀχυρωτάτῳ τόπῳ τῆς οἰκου-
μένης διατρίβειν, ἐκάθητο δεδεμένος ἐπὶ τῆς γῆς,

ὑποχείριος γενόμενος τοῖς ἐχθροῖς, οὐδέπω γινώ-
σκοντος οὐθενὸς ἁπλῶς τὸ γεγονὸς πλὴν τῶν πρα-
ξάντων.

646. Οὐ μὴν ἀλλ' ἅμα τῷ φωτὶ συναθροιζομένων τῶν 21 (23)
φίλων εἰς τὴν σκηνὴν κατὰ τὸν ἐθισμόν, καὶ τοῦ
πράγματος ὑπὸ τὴν ὄψιν θεωρουμένου, τὸ παρα-
πλήσιον τῷ βασιλεῖ συνέβαινε πάσχειν καὶ τοὺς ἄλ-
λους· θαυμάζοντες γὰρ τὸ γεγονὸς ἠπίστουν τοῖς
δρωμένοις. καθίσαντος δὲ τοῦ συνεδρίου, πολλοὶ 2
μὲν ἐγίνοντο λόγοι περὶ τοῦ τίσι δεῖ κατ' αὐτοῦ χρή-
σασθαι τιμωρίαις· ἔδοξε δ' οὖν πρῶτον μὲν ἀκρω- 3
τηριάσαι τὸν ταλαίπωρον, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν κεφαλὴν
ἀποτεμόντας αὐτοῦ καὶ καταρράψαντας εἰς ὄνειον
ἀσκὸν ἀνασταυρῶσαι τὸ σῶμα. γενομένων δὲ τούτων, 4
καὶ τῆς δυνάμεως ἐπιγνούσης τὸ συμβεβηκός, τοιοῦ-
τος ἐνθουσιασμὸς ἐγένετο καὶ παράστασις τοῦ στρα-
τοπέδου παντὸς ὥστε τὴν Λαοδίκην ἐκ τῆς ἄκρας
μόνον συνειδυῖαν τὴν ἔξοδον τἀνδρός, τεκμήρασθαι
τὸ γεγονὸς ἐκ τῆς περὶ τὸ στρατόπεδον ταραχῆς καὶ
κινήσεως. ταχὺ δὲ καὶ τοῦ κήρυκος παραγενομένου 5
πρὸς τὴν Λαοδίκην καὶ διασαφοῦντος τὰ περὶ τὸν
Ἀχαιόν, καὶ κελεύοντος τίθεσθαι τὰ πράγματα καὶ
παραχωρεῖν τῆς ἄκρας, τὸ μὲν πρῶτον ἀναπόκριτος 6
οἰμωγὴ καὶ θρῆνοι παράλογοι κατεῖχον τοὺς περὶ
τὴν ἀκρόπολιν, οὐχ οὕτως διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀχαιὸν
εὔνοιαν ὡς διὰ τὸ παράδοξον καὶ τελέως ἀνέλπιστον
ἑκάστῳ φαίνεσθαι τὸ συμβεβηκός, μετὰ δὲ ταῦτα 7
πολλή τις ἦν ἀπορία καὶ δυσχρηστία περὶ τοὺς ἔν- 589.
δον. Ἀντίοχος δὲ διακεχειρισμένος τὸν Ἀχαιὸν ἐπεῖχε 8
τοῖς κατὰ τὴν ἄκραν ἀεί, πεπεισμένος ἀφορμὴν ἐκ
τῶν ἔνδον αὑτῷ παραδοθήσεσθαι, καὶ μάλιστα διὰ

9 *τῶν στρατιωτῶν. ὃ καὶ τέλος ἐγένετο· στασιάσαν-
τες γὰρ πρὸς σφᾶς ἐμερίσθησαν, οἱ μὲν πρὸς Ἀρί-
βαζον, οἱ δὲ πρὸς τὴν Λαοδίκην. οὗ γενομένου δια-
πιστήσαντες ἀλλήλοις ταχέως ἀμφότεροι παρέδοσαν
αὑτοὺς καὶ τὰς ἀκροπόλεις.*

10 *Ἀχαιὸς μὲν οὖν πάντα τὰ κατὰ λόγον πράξας,
ὑπὸ δὲ τῆς τῶν πιστευθέντων ἡττηθεὶς ἀθεσίας,
κατεστρέψατο τὸν βίον, κατὰ δύο τρόπους οὐκ ἀνω-*
647. 11 *φελὲς ὑπόδειγμα γενόμενος τοῖς ἐπεσομένοις, καθ' ἕνα
μὲν πρὸς τὸ μηδενὶ πιστεύειν ῥᾳδίως, καθ' ἕτερον
δὲ πρὸς τὸ μὴ μεγαλαυχεῖν ἐν ταῖς εὐπραγίαις, πᾶν
δὲ προσδοκᾶν ἀνθρώπους ὄντας.* [Cod. Urb. fol. 109r
(exc. ant. p. 199) et inde ab 360, 10. *πιστεύειν* Exc.
Vat. p. 374 M. 27, 1 H. post unius folii lacunam (v.
VIII, 36, 9).]

22 (24) Ὅτι *Καύαρος ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ Γα-
λατῶν βασιλικὸς ὑπάρχων τῇ φύσει καὶ μεγαλόφρων,
πολλὴν μὲν ἀσφάλειαν παρεσκεύαζε τοῖς προσπλέουσι*
2 *τῶν ἐμπόρων εἰς τὸν Πόντον, μεγάλας δὲ παρείχετο
χρείας τοῖς Βυζαντίοις ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Θρᾷκας
καὶ Βιθυνοὺς πολέμοις.* [Exc. Peir. p. 26.]

3 Πολύβιος .. ἐν ὀγδόῃ ἱστοριῶν, *Καύαρος*, φησίν, ὁ
Γαλάτης, ὢν τἆλλα ἀνὴρ *ἀγαθός, ὑπὸ Σωστράτου
τοῦ κόλακος* διεστρέφετο, ὃς *ἦν Χαλκηδόνιος γένος.*
[Athenaeus VI, 60 p. 252 c.]

23 (25) Ὅτι Ξέρξου βασιλεύοντος πόλεως Ἀρμόσατα, ἣ
*κεῖται πρὸς τῷ Καλῷ πεδίῳ καλουμένῳ, μέσον Εὐ-
φράτου καὶ Τίγριδος, ταύτῃ τῇ πόλει παραστρατο-
πεδεύσας Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐπεβάλετο πολιορκεῖν*
2 *αὐτήν. θεωρῶν δὲ τὴν παρασκευὴν τοῦ βασιλέως ὁ
Ξέρξης, τὸ μὲν πρῶτον αὑτὸν ἐκποδὼν ἐποίησε, μετὰ*

δέ τινα χρόνον δείσας μὴ τοῦ βασιλείου κρατηθέν-
τος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ τἄλλα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν
αὐτῷ διατραπῇ, μετεμελήθη καὶ διεπέμψατο πρὸς
τὸν Ἀντίοχον, φάσκων βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λό-
γους. οἱ μὲν οὖν πιστοὶ τῶν φίλων οὐκ ἔφασκον 3
δεῖν προΐεσθαι τὸν νεανίσκον λαβόντες εἰς χεῖρας,
ἀλλὰ συνεβούλευον κυριεύσαντα τῆς πόλεως Μιθρι- 590.
δάτῃ παραδοῦναι τὴν δυναστείαν, ὃς ἦν υἱὸς τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ κατὰ φύσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτων 4
μὲν οὐδενὶ προσέσχε, μεταπεμψάμενος δὲ τὸν νεα-
648. νίσκον διελύσατο τὴν ἔχθραν, ἀφῆκε δὲ τὰ πλεῖστα
τῶν χρημάτων, ἃ συνέβαινε τὸν πατέρα προσοφεί-
λειν αὐτῷ τῶν φόρων. λαβὼν δὲ παραχρῆμα τρια- 5
κόσια τάλαντα παρ' αὐτοῦ καὶ χιλίους ἵππους καὶ
χιλίους ἡμιόνους μετὰ τῆς ἐπισκευῆς τά τε κατὰ τὴν
ἀρχὴν ἅπαντ' ἀ(πο)κατέστησε, καὶ συνοικίσας αὐτῷ
τὴν ἀδελφὴν Ἀντιοχίδα πάντας τοὺς ἐκείνων τῶν
τόπων ἐψυχαγώγησε καὶ προσεκαλέσατο, δόξας με-
γαλοψύχως καὶ βασιλικῶς τοῖς πράγμασι κεχρῆσθαι.
[Exc. Peir. p. 26.]

V. RES ITALIAE.

Ὅτι οἱ Ταραντῖνοι διὰ τὸ τῆς εὐδαιμονίας ὑπερ- 24 (26)
ήφανον ἐπεκαλέσαντο Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην· πᾶσα
γὰρ ἐλευθερία μετ' ἐξουσίας πολυχρονίου φύσιν ἔχει
κόρον λαμβάνειν τῶν ὑποκειμένων, κἄπειτα ζητεῖ
δεσπότην· τυχοῦσά γε μὴν τούτου ταχὺ πάλιν μισεῖ
διὰ τὸ μεγάλην φαίνεσθαι τὴν πρὸς τὸ χεῖρον μετα-
βολήν· ὃ καὶ τότε συνέβαινε τοῖς Ταραντίνοις. [Exc.
Vat. p. 374 M. 27, 2 H. 23. πᾶσα — 26. μισεῖ etiam
cod. Urb. fol. 114v extr. margo.]

2 (38,3) 663,16 Ὅτι πᾶν τὸ μέλλον κρεῖττον φαίνεται τοῦ παρ- 602,14
όντος ὑπάρχειν. [Exc. Vat. p. 375 M. 27, 8 H.]

3 (2) 648,17 Προσπεσόντων δὲ τούτων εἰς Τάραντα καὶ τοὺς 590,20
Θουρίους, ἠγανάκτει τὰ πλήθη. [Suidas v. Προσπε-
σόντων.]

4 (3) Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὡς ἐπ' ἐξοδείαν ὁρμήσαν-
τες ἐκ τῆς πόλεως καὶ συνεγγίσαντες τῇ παρεμβολῇ
τῶν Καρχηδονίων νυκτός, ἄλλοι μὲν συγκαθέντες
εἴς τινα τόπον ὑλώδη παρὰ τὴν ὁδὸν ἔμειναν, ὁ
δὲ Φιλήμενος καὶ Νίκων προσῆλθον πρὸς τὴν παρ-
5 (4) εμβολήν. τῶν δὲ φυλάκων ἐπιλαβομένων αὐτῶν,
ἀνήγοντο πρὸς τὸν Ἀννίβαν, οὐδὲν εἰπόντες οὔτε
πόθεν οὔτε τίνες ἦσαν, αὐτὸ δὲ μόνον τοῦτο δη-
6 (5) λοῦντες ὅτι θέλουσι τῷ στρατηγῷ συμμῖξαι. ταχὺ
δὲ πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἐπαναχθέντες ἔφασαν αὐτῷ
7 (6) κατ' ἰδίαν βούλεσθαι διαλεχθῆναι. τοῦ δὲ καὶ λίαν
ἑτοίμως προσδεξαμένου τὴν ἔντευξιν, ἀπελογίζοντο
649. περί τε τῶν καθ' αὑτοὺς καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν
πατρίδα, πολλὰς καὶ ποικίλας ποιούμενοι κατηγορίας
Ῥωμαίων, χάριν τοῦ μὴ δοκεῖν ἀλόγως ἐμβαίνειν 591.
8 (7) εἰς τὴν ὑποκειμένην πρᾶξιν. τότε μὲν οὖν Ἀννίβας
ἐπαινέσας καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν φιλανθρώπως ἀπο-
δεξάμενος ἐξέπεμψε, συνταξάμενος παραγίνεσθαι καὶ
9 (8) συμμιγνύναι κατὰ τάχος αὐτῷ πάλιν. κατὰ δὲ τὸ
παρὸν ἐκέλευσε τὰ πρῶτα τῶν ἐξελασθέντων πρωῒ
θρεμμάτων καὶ τοὺς ἅμα τούτοις ἄνδρας, ἐπειδὰν
ἱκανὸν ἀπόσχωσι τῆς παρεμβολῆς, περιελασαμένους
εὐθαρσῶς ἀπαλλάττεσθαι· περὶ γὰρ τῆς ἀσφαλείας
10 (9) αὐτῷ μελήσειν. ἐποίει δὲ τοῦτο βουλόμενος αὐτῷ
μὲν ἀναστροφὴν δοῦναι πρὸς τὸ πολυπραγμονῆσαι
τὰ κατὰ τοὺς νεανίσκους, ἐκείνοις δὲ πίστιν παρα-

σκευάζειν πρὸς τοὺς πολίτας ὡς ἀπὸ τοῦ κρατίστου
ποιουμένοις τὰς ἐπὶ τὰς λῃστείας ἐξόδους. πραξάν- 11 (10)
των δὲ τῶν περὶ τὸν Νίκωνα τὸ παραγγελθέν, ὁ
μὲν Ἀννίβας περιχαρὴς ἦν διὰ τὸ μόλις ἀφορμῆς
ἐπειλῆφθαι πρὸς τὴν προκειμένην ἐπιβολήν, οἱ δὲ 12 (11)
περὶ τὸν Φιλήμενον ἔτι μᾶλλον παρώρμηντο πρὸς
τὴν πρᾶξιν διὰ τὸ καὶ τὴν ἔντευξιν ἀσφαλῶς γεγο-
νέναι καὶ τὸν Ἀννίβαν ηὑρηκέναι πρόθυμον, ἔτι δὲ
τὴν τῆς λείας δαψίλειαν ἱκανὴν αὐτοῖς πίστιν παρε-
σκευακέναι πρὸς τοὺς ἰδίους. διότι τὰ μὲν ἀποδό- 13 (12)
μενοι, τὰ δ' εὐωχούμενοι τῆς λείας, οὐ μόνον ἐπι-
στεύοντο παρὰ τοῖς Ταραντίνοις, ἀλλὰ καὶ ζηλωτὰς
ἔσχον οὐκ ὀλίγους.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιησάμενοι δευτέραν ἔξοδον, 25 (27)
καὶ παραπλησίως χειρίσαντες τὰ κατὰ μέρος, αὐτοί
τε τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν ἔδοσαν πίστεις καὶ παρ'
ἐκείνων ἔλαβον ἐπὶ τούτοις, ἐφ' ᾧ Ταραντίνους ἐλευ- 2
θερώσειν καὶ μήτε φόρους πράξεσθαι κατὰ μηδένα
650. τρόπον μήτ' ἄλλο μηδὲν ἐπιτάξειν Ταραντίνοις Καρ-
χηδονίους, τὰς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκίας καὶ κατα-
λύσεις, ἐπειδὰν κρατήσωσι τῆς πόλεως, ἐξεῖναι Καρ-
χηδονίοις διαρπάζειν. ἐποιήσαντο δὲ καὶ σύνθημα 3
τοῦ παραδέχεσθαι σφᾶς τοὺς φύλακας ἑτοίμως εἰς
τὴν παρεμβολήν, ὅτ' ἔλθοιεν. ὧν γενομένων ἔλα- 4
βον ἐξουσίαν εἰς τὸ καὶ πλεονάκις συμμιγνύναι τοῖς
περὶ τὸν Ἀννίβαν, ποτὲ μὲν ὡς ἐπ' ἐξοδείαν, ποτὲ
δὲ πάλιν ὡς ἐπὶ κυνηγίαν ποιούμενοι τὰς ἐκ τῆς
πόλεως ἐξόδους. ταῦτα δὲ διαρμοσάμενοι πρὸς τὸ 5 592.
μέλλον, οἱ μὲν πλείους ἐπετήρουν τοὺς καιρούς, τὸν
δὲ Φιλήμενον ἀπέταξαν ἐπὶ τὰς κυνηγίας· διὰ γὰρ 6
τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιθυμίαν

ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ διάληψις ὡς οὐδὲν προυργιαίτερον
7 ποιουμένου κατὰ τὸν βίον τοῦ κυνηγετεῖν. διὸ τούτῳ
μὲν ἐπέτρεψαν ἐξιδιάσασθαι διὰ τῶν ἁλισκομένων
θηρίων πρῶτον μὲν τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως τεταγμένον
Γάιον Λίβιον, δεύτερον δὲ τοὺς φυλάττοντας τὸν
πυλῶνα τὸν ὑπὸ τὰς Τημενίδας προσαγορευομένας
8 πύλας. ὃς παραλαβὼν τὴν πίστιν ταύτην, καὶ τὰ
μὲν αὐτὸς κυνηγετῶν, τῶν δ' ἑτοιμαζομένων αὐτῷ
δι' Ἀννίβου, συνεχῶς εἰσέφερε τῶν θηρίων, ὧν τὰ
μὲν ἐδίδου τῷ Γαΐῳ, τὰ δὲ τοῖς ἐπὶ τοῦ πυλῶνος
χάριν τοῦ τὴν ῥινοπύλην ἑτοίμως ἀνοίγειν αὐτῷ·
9 τὸ γὰρ πλεῖον ἐποιεῖτο τὰς εἰσόδους καὶ τὰς ἐξόδους
νυκτός, προφάσει μὲν χρώμενος τῷ φόβῳ τῶν πολε-
μίων, ἁρμοζόμενος δὲ πρὸς τὴν ὑποκειμένην πρό-
10 θεσιν. ἤδη δὲ κατεσκευασμένου τοιαύτην συνήθειαν
τοῦ Φιλημένου πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς πύλης ὥστε μὴ
διαπορεῖν τοὺς φυλάττοντας, ἀλλ' ὁπότε προσεγγί-
σας τῷ τείχει προσσυρίξαι νυκτός, εὐθέως ἀνοίγε-
11 σθαι τὴν ῥινοπύλην αὐτῷ, τότε παρατηρήσαντες τὸν
ἐπὶ τῆς πόλεως ἄρχοντα τῶν Ῥωμαίων, ἀφ' ἡμέρας
651. μέλλοντα γίνεσθαι μετὰ πλειόνων ἐν τῷ προσαγο-
ρευομένῳ Μουσείῳ σύνεγγυς τῆς ἀγορᾶς, ταύτην
ἐτάξαντο τὴν ἡμέραν πρὸς τὸν Ἀννίβαν.

26 (28) Ὁ δὲ πάλαι μὲν ἐπεπόριστο σκῆψιν ὡς ἀρρω-
στῶν, χάριν τοῦ μὴ θαυμάζειν ἀκούοντας τοὺς Ῥω-
μαίους, ὡς καὶ πλείω χρόνον ἐπὶ τῶν αὐτῶν τόπων
2 ποιεῖται τὴν διατριβήν· τότε δὲ καὶ μᾶλλον προσ
εποιεῖτο τὴν ἀρρωστίαν. ἀπεῖχε δὲ τῷ στρατοπέδῳ
3 τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν τοῦ Τάραντος. ἥκοντος δὲ τοῦ
καιροῦ, παρεσκευακὼς ἔκ τε τῶν ἱππέων καὶ τῶν
πεζῶν τοὺς διαφέροντας εὐκινησίᾳ καὶ τόλμῃ, περὶ

μυρίους ὄντας τὸν ἀριθμόν, παρήγγειλε τεττάρων
ἡμερῶν ἔχειν ἐφόδια. ποιησάμενος δὲ τὴν ἀναζυγὴν 4
ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἐχρῆτο τῇ πορείᾳ συντόνως. τῶν
δὲ Νομαδικῶν ἱππέων εἰς ὀγδοήκοντα προχειρισάμε-
νος ἐκέλευε προπορεύεσθαι τῆς δυνάμεως εἰς τριά- 593.
κοντα σταδίους καὶ τοὺς παρὰ τὴν ὁδὸν τόπους ἐξ
ἑκατέρου τοῦ μέρους ἐπιτρέχειν, ἵνα μηδεὶς κατο- 5
πτεύσῃ τὴν ὅλην δύναμιν, ἀλλ' οἱ μὲν ὑποχείριοι
γίνοιντο τῶν διεμπιπτόντων, οἱ δὲ διαφυγόντες
ἀναγγέλλοιεν εἰς τὴν πόλιν, ὡς ἐπιδρομῆς οὔσης
ἐκ τῶν Νομάδων. ἀποσχόντων δὲ τῶν Νομάδων 6
ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους, ἐδειπνοποιήσατο παρά
τινα δυσσύνοπτον καὶ φαραγγώδη ποταμόν. καὶ 7
συναθροίσας τοὺς ἡγεμόνας κυρίως μὲν οὐ διεσάφει
τὴν ἐπιβολήν, ἁπλῶς δὲ παρεκάλει πρῶτον μὲν ἄν-
δρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι πάντας, ὡς οὐδέποτε μειζό-
νων αὐτοῖς ἄθλων ὑποκειμένων, δεύτερον δὲ συν- 8
έχειν ἕκαστον τῇ πορείᾳ τοὺς ὑφ' αὐτὸν ταττομένους
καὶ πικρῶς ἐπιτιμᾶν τοῖς καθόλου παρεκβαίνουσιν
ἐκ τῆς ἰδίας τάξεως, τελευταῖον δὲ προσέχειν τὸν 9
νοῦν τοῖς παραγγελλομένοις καὶ μηδὲν ἰδιοπραγεῖν
πάρεξ τῶν προστατομένων. ταῦτ' εἰπὼν καὶ δια- 10
652. *φεὶς τοὺς ἡγεμόνας ἐκίνει τὴν πρωτοπορείαν, κνέ-*
φατος ἄρτι γενομένου, σπουδάζων συνάψαι τῷ τείχει
περὶ μέσας νύκτας, καθηγεμόνα τὸν Φιλήμενον ἔχων
καὶ παρεσκευακὼς ὗν ἄγριον αὐτῷ πρὸς τὴν δια-
τεταγμένην χρείαν.

Τῷ δὲ Γαΐῳ τῷ Λιβίῳ, γενομένῳ μετὰ τῶν συν- 27 (29)
ήθων ἀφ' ἡμέρας ἐν τῷ Μουσείῳ κατὰ τὴν τῶν νεα-
νίσκων πρόληψιν, καὶ σχεδὸν ἤδη τοῦ πότου τὴν
ἀκμαιοτάτην ἔχοντος διάθεσιν, προσαγγέλλεται περὶ

δυσμὰς ἡλίου τοὺς Νομάδας ἐπιτρέχειν τὴν χώραν.
2 *ὁ δὲ πρὸς μὲν αὐτὸ τοῦτο διενοήθη, καὶ καλέσας*
τινὰς τῶν ἡγεμόνων συνέταξε τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν
ἱππέων ἐξελθόντας ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν κωλῦσαι τοὺς
κακοποιοῦντας τὴν χώραν τῶν πολεμίων, τῆς γε μὴν
ὅλης πράξεως διὰ ταῦτα καὶ μᾶλλον ἀνύποπτος ἦν.
3 *οἱ δὲ περὶ τὸν Νίκωνα καὶ Τραγίσκον, ἅμα τῷ σκό-*
τος γενέσθαι συναθροισθέντες ἐν τῇ πόλει πάντες,
4 *ἐτήρουν τὴν ἐπάνοδον τῶν περὶ τὸν Λίβιον. τῶν δὲ*
ταχέως ἐξαναστάντων διὰ τὸ γεγονέναι τὸν πότον
ἀφ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πρός τινα τόπον ἀποστάν-
τες ἔμενον, τινὲς δὲ τῶν νεανίσκων ἀπήντων τοῖς 594.
περὶ τὸν Γάιον, διακεχυμένοι καί τι καὶ προσπαί-
ζοντες ἀλλήλοις, ὡς ἂν ὑποκρινόμενοι τοὺς ἐκ συν-
5 *ουσίας ἐπανάγοντας. ἔτι δὲ μᾶλλον ἠλλοιωμένων*
ὑπὸ τῆς μέθης τῶν περὶ τὸν Λίβιον, ἅμα τῷ συμ-
μῖξαι γέλως ἐξ ἀμφοῖν ἦν καὶ παιδιὰ πρόχειρος.
6 *ἐπεὶ δὲ συνανακάμψαντες ἀποκατέστησαν αὐτὸν εἰς*
οἶκον, ὁ μὲν Γάιος ἀνεπαύετο μεθύων, ὡς εἰκός
ἐστι τοὺς ἀφ' ἡμέρας πίνοντας, οὐδὲν ἄτοπον οὐδὲ
δυσχερὲς ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ, χαρᾶς δὲ πλήρης καὶ
7 *ῥᾳθυμίας. οἱ δὲ περὶ τὸν Νίκωνα καὶ Τραγίσκον*
653. *ἐπεὶ συνέμιξαν τοῖς ἀπολελειμμένοις νεανίσκοις, διε-*
λόντες σφᾶς εἰς τρία μέρη παρεφύλαττον, διαλα-
βόντες τῆς ἀγορᾶς τὰς εὐκαιροτάτας εἰσβολάς, ἵνα
μήτε τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων μηδὲν αὐτοὺς λαν-
8 *θάνῃ μήτε τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει γινομένων. ἐπέ-*
στησαν δὲ καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Γαΐου, σαφῶς
εἰδότες ὡς ἐὰν γίνηταί τις ὑπόνοια τοῦ μέλλοντος,
ἐπὶ τὸν Λίβιον ἀνοισθήσεται πρῶτον, καὶ πᾶν τὸ
9 *πραττόμενον ἀπ' ἐκείνου λήψεται τὴν ἀρχήν. ὡς δ'*

αἱ μὲν ἀπὸ τῶν δείπνων ἐπάνοδοι καὶ συλλήβδην
ὁ τοιοῦτος θόρυβος ἤδη παρῳχήκει, τῶν δὲ δημο-
τῶν ἡ πληθὺς κατακεκοίμητο, προύβαινε δὲ τὰ τῆς
νυκτὸς καὶ τὰ τῆς ἐλπίδος ἀκέραια διέμενε, τότε συν-
αθροισθέντες προῆγον ἐπὶ τὴν προκειμένην χρείαν.

Τὰ δὲ συγκείμενα τοῖς νεανίσκοις ἦν πρὸς τοὺς 28 (30)
Καρχηδονίους· τὸν μὲν Ἀννίβαν ἔδει συνάψαντα τῇ 2
πόλει κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς μεσογαίου, πρὸς ἕω δὲ κει-
μένην πλευράν, ὡς ἐπὶ τὰς Τημενίδας προσαγορευο-
μένας πύλας, ἀνάψαι πῦρ ἐπὶ τοῦ τάφου, τοῦ παρὰ
μέν τισιν Ὑακίνθου προσαγορευομένου, παρὰ δέ
τισιν Ἀπόλλωνος Ὑακίνθου, τοὺς δὲ περὶ τὸν Τρα- 3
γίσκον, ὅταν ἴδωσι τοῦτο γινόμενον, ἔνδοθεν ἀντι-
πυρσεῦσαι. τούτου δὲ συντελεσθέντος, σβέσαι τὸ 4
πῦρ ἔδει τοὺς περὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ βάδην ποιεῖ-
σθαι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν πύλην. ὧν διατεταγ- 5
μένων, οἱ μὲν νεανίσκοι διαπορευθέντες τὸν οἰκού-
μενον τόπον τῆς πόλεως ἧκον ἐπὶ τοὺς τάφους. τὸ 6
γὰρ πρὸς ἕω μέρος τῆς τῶν Ταραντίνων πόλεως 595.
μνημάτων ἐστὶ πλῆρες, διὰ τὸ τοὺς τελευτήσαντας
ἔτι καὶ νῦν θάπτεσθαι παρ' αὐτοῖς πάντας ἐντὸς
τῶν τειχῶν κατά τι λόγιον ἀρχαῖον. φασὶ γὰρ χρῆ- 7
σαι τὸν θεὸν τοῖς Ταραντίνοις ἄμεινον καὶ λῷον
ἔσεσθαί σφισι ποιουμένοις τὴν οἴκησιν μετὰ τῶν
πλειόνων. τοὺς δὲ νομίσαντας ἂν οἰκῆσ' οὕτως 8
ἄριστα κατὰ τὸν χρησμόν, εἰ καὶ τοὺς μετηλλαχότας
654. ἐντὸς τοῦ τείχους ἔχοιεν, διὰ ταῦτα θάπτειν ἔτι καὶ
νῦν τοὺς μεταλλάξαντας ἐντὸς τῶν πυλῶν. οὐ μὴν 9
ἀλλ' οἵ γε προειρημένοι παραγενόμενοι πρὸς τὸν
τοῦ Πυθιονίκου τάφον ἐκαραδόκουν τὸ μέλλον. συν- 10
εγγισάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ πραξάν-

των τὸ συνταχθέν, ἅμα τῷ τὸ πῦρ ἰδεῖν οἱ περὶ
τὸν Νίκωνα καὶ Τραγίσκον ἀναθαρρήσαντες ταῖς
ψυχαῖς καὶ τὸν παρ' αὑτῶν πυρσὸν ἀναδείξαντες,
ἐπεὶ τὸ παρ' ἐκείνων πῦρ πάλιν ἑώρων ἀποσβεν-
νύμενον, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν πύλην μετὰ δρόμου καὶ
11 σπουδῆς, βουλόμενοι φθάσαι φονεύσαντες τοὺς ἐπὶ
τοῦ πυλῶνος τεταγμένους, διὰ τὸ συγκεῖσθαι [καὶ]
σχολῇ καὶ βάδην ποιεῖσθαι τὴν πορείαν τοὺς Καρ-
12 χηδονίους. εὐροήσαντος δὲ τοῦ πράγματος, καὶ προ-
καταληφθέντων τῶν φυλαττόντων, οἱ μὲν ἐφόνευον
13 τούτους, οἱ δὲ διέκοπτον τοὺς μοχλούς. ταχὺ δὲ
τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν, πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν
ἧκον οἱ περὶ τὸν Ἀννίβαν, κεχρημένοι τῇ πορείᾳ
συμμέτρως, ὥστε μηδεμίαν ἐπίστασιν γενέσθαι παρ'
ὁδὸν ἐπὶ τὴν πόλιν.

29 (31) Γενομένης δὲ τῆς εἰσόδου κατὰ τὴν πρόθεσιν
ἀσφαλοῦς καὶ τελέως ἀθορύβου, δόξαντες ἠνύσθαι
σφίσι τὸ πλεῖστον τῆς ἐπιβολῆς, λοιπὸν αὐτοὶ μὲν
εὐθαρσῶς ἤδη προῆγον ἐπὶ τὴν ἀγορὰν κατὰ τὴν
2 πλατεῖαν τὴν ἀπὸ τῆς Βαθείας ἀναφέρουσαν· τούς
γε μὴν ἱππεῖς ἀπέλειπον ἐκτὸς τοῦ τείχους, ὄντας
οὐκ ἐλάττους δισχιλίων, θέλοντες ἐφεδρείαν αὑτοῖς
ὑπάρχειν ταύτην πρός τε τὰς ἔξωθεν ἐπιφανείας
καὶ πρὸς τὰ παράλογα τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπι-
3 βολαῖς συμβαινόντων. ἐγγίσαντες δὲ τοῖς περὶ τὴν
ἀγορὰν τόποις τὴν μὲν δύναμιν ἐπέστησαν κατὰ
πορείαν, αὐτοὶ δὲ καὶ τὸν Φιλήμενον ἐκαραδόκουν,
δεδιότες πῶς σφίσι προχωρήσει καὶ τοῦτο τὸ μέρος 596.
4 τῆς ἐπιβολῆς. ὅτε γὰρ ἀνάψαντες τὸ πῦρ ἔμελλον
πρὸς τὰς πύλας ὁρμᾶν, τότε καὶ τὸν Φιλήμενον,
655. ἔχοντα τὸν ὗν ἐν φερέτρῳ καὶ Λίβυας ὡς εἰ χιλίους

ἐξαπέστειλαν ἐπὶ τὴν παρακειμένην πύλην, βουλό-
μενοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν μὴ ψιλῶς ἐκ μιᾶς
ἐλπίδος ἐξηρτῆσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ
πλειόνων. ὁ δὲ προειρημένος ἐγγίσας τῷ τείχει κατὰ 5
τὸν ἐθισμὸν ἐπεὶ προσεσύριξε, παρῆν ὁ φύλαξ εὐ-
θέως καταβαίνων πρὸς τὴν ῥινοπύλην. τοῦ δ' εἰπόν- 6
τος ἔξωθεν ἀνοίγειν ταχέως, ὅτι βαρύνονται· φέρουσι
γὰρ ὗν ἄγριον· ἀσμένως ἀκούσας ὁ φύλαξ ἀνέῳξε
μετὰ σπουδῆς, ἐλπίζων καὶ πρὸς αὐτόν τι διατεί-
νειν τὴν εὐαγρίαν τῶν περὶ τὸν Φιλήμενον διὰ τὸ
μερίτην ἀεὶ γίνεσθαι τῶν εἰσφερομένων. αὐτὸς μὲν 7
οὖν ὁ προειρημένος τὴν πρώτην ἔχων χώραν τοῦ
φορήματος εἰσῆλθε, καὶ σὺν αὐτῷ νομαδικὴν ἔχων
διασκευὴν ἕτερος, ὡς εἷς τις ὢν τῶν ἀπὸ τῆς χώ-
ρας, μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλοι δύο πάλιν οἱ φέροντες
ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸ θηρίον. ἐπεὶ δὲ τέτταρες ὄντες 8
ἐντὸς ἐγένοντο τῆς ῥινοπύλης, τὸν μὲν ἀνοίξαντα
θεώμενον ἀκάκως καὶ ψηλαφῶντα τὸν ὗν αὐτοῦ
πατάξαντες ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἑπομένους μὲν αὐτοῖς,
προηγουμένους δὲ τῶν ἄλλων, Λίβυας, ὄντας εἰς
τριάκοντα, σχολῇ καὶ μεθ' ἡσυχίας παρῆκαν διὰ τῆς
πυλίδος. γενομένου δὲ τούτου κατὰ τὸ συνεχὲς οἱ 9
μὲν τοὺς μοχλοὺς διέκοπτον, οἱ δὲ τοὺς ἐπὶ τοῦ
πυλῶνος ἐφόνευον, οἱ δὲ τοὺς ἔξω Λίβυας ἐκάλουν
διὰ συνθημάτων. εἰσελθόντων δὲ καὶ τούτων ἀσφα- 10
λῶς, προῆγον ὡς ἐπὶ τὴν ἀγορὰν κατὰ τὸ συντε-
ταγμένον. ἅμα δὲ τῷ συμμῖξαι καὶ τούτους, περι- 11
χαρὴς γενόμενος Ἀννίβας ἐπὶ τῷ κατὰ νοῦν αὐτῷ
προχωρεῖν τὴν πρᾶξιν εἴχετο τῶν προκειμένων. ἀπο- 30(32)
μερίσας δὲ τῶν Κελτῶν εἰς δισχιλίους, καὶ διελὼν
εἰς τρία μέρη τούτους, συνέστησε τῶν νεανίσκων

δύο πρὸς ἕκαστον μέρος τῶν χειριζόντων τὴν πρᾶξιν.
2 *ἀκολούθως δὲ καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ τινας ἡγεμόνων*
συνεξαπέστειλε, προστάξας διαλαβεῖν τῶν εἰς τὴν
3 *ἀγορὰν φερουσῶν ὁδῶν τὰς εὐκαιροτάτας. ὅταν δὲ* 597.
656. *τοῦτο πράξωσι, τοῖς μὲν ἐγχωρίοις νεανίσκοις ἐξαι-*
ρεῖσθαι παρήγγειλε καὶ σῴζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας
τῶν πολιτῶν, ἀναβοῶντας ἐκ πολλοῦ μένειν κατὰ
χώραν Ταραντίνους, ὡς ὑπαρχούσης αὐτοῖς τῆς ἀσφα-
4 *λείας, τοῖς δὲ παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Κελτῶν*
ἡγεμόσι κτείνειν διεκελεύσατο τοὺς ἐντυγχάνοντας
τῶν Ῥωμαίων. οὗτοι μὲν οὖν χωρισθέντες ἀλλήλων
5 *ἔπραττον μετὰ ταῦτα τὸ προσταχθέν. τῆς δὲ τῶν*
πολεμίων εἰσόδου καταφανοῦς ἤδη γενομένης τοῖς
Ταραντίνοις, πλήρης ἡ πόλις κραυγῆς ἐγίνετο καὶ
6 *ταραχῆς παρηλλαγμένης. ὁ μὲν οὖν Γάϊος, προσπε-*
σούσης αὐτῷ τῆς εἰσόδου τῶν πολεμίων, συννοήσας
ἀδύνατον αὐτὸν ὄντα διὰ τὴν μέθην, εὐθέως ἐξελ-
θὼν ἐκ τῆς οἰκίας μετὰ τῶν οἰκετῶν καὶ παραγενό-
μενος ἐπὶ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸν λιμένα,
καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ φύλακος ἀνοίξαντος αὐτῷ τὴν
ῥινοπύλην, διαδὺς ταύτῃ καὶ λαβόμενος ἀκατίου
τῶν ὁρμούντων, ἐμβὰς μετὰ τῶν οἰκετῶν εἰς τὴν
7 *ἄκραν παρεκομίσθη. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ*
περὶ τὸν Φιλήμενον, ἡτοιμασμένοι σάλπιγγας Ῥω-
μαϊκὰς καί τινας τῶν αὐταῖς χρῆσθαι δυναμένων
διὰ τὴν συνήθειαν, στάντες ἐπὶ τὸ θέατρον ἐσήμαι-
8 *νον. τῶν δὲ Ῥωμαίων βοηθούντων ἐν τοῖς ὅπλοις*
κατὰ τὸν ἐθισμὸν εἰς τὴν ἄκραν, ἐχώρει τὸ πρᾶγμα
9 *κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῖς Καρχηδονίοις· παραγενό-*
μενοι γὰρ ταῖς πλατείαις ἀτάκτως καὶ σποράδην οἱ
μὲν εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἐνέπιπτον, οἱ δ' εἰς τοὺς

Κελτούς· καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ φονευομένων
αὐτῶν πολύ τι πλῆθος διεφθάρη.

Τῆς δ' ἡμέρας ἐπιφαινομένης οἱ μὲν Ταραντῖ- 10
νοι τὴν ἡσυχίαν εἶχον κατὰ τὰς οἰκήσεις, οὐδέπω
δυνάμενοι τάξασθαι τὸ συμβαῖνον. διὰ μὲν γὰρ τὴν 11
σάλπιγγα καὶ τὸ μηδὲν ἀδίκημα γίνεσθαι μηδ' ἁρ-
657. παγὴν κατὰ τὴν πόλιν, ἔδοξαν ἐξ αὐτῶν τῶν Ῥω-
μαίων εἶναι τὸ κίνημα. τὸ δὲ πολλοὺς αὐτῶν ὁρᾶν 12
πεφονευμένους ἐν ταῖς πλατείαις, καί τινας τῶν Γα-
λατῶν θεωρεῖσθαι σκυλεύοντας τοὺς τῶν Ῥωμαίων 598.
νεκρούς, ὑπέτρεχέ τις ἔννοια τῆς τῶν Καρχηδονίων
παρουσίας.

Ἤδη δὲ τοῦ μὲν Ἀννίβου παρεμβεβληκότος τὴν 31 (33)
δύναμιν εἰς τὴν ἀγοράν, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἀποκε-
χωρηκότων εἰς τὴν ἄκραν διὰ τὸ προκατεσχῆσθαι
φρουρᾷ ταύτην ὑπ' αὐτῶν, ὄντος δὲ φωτὸς εἰλικρι-
νοῦς, ὁ μὲν Ἀννίβας ἐκήρυττε τοὺς Ταραντίνους
ἄνευ τῶν ὅπλων ἀθροίζεσθαι πάντας εἰς τὴν ἀγο-
ράν, οἱ δὲ νεανίσκοι περιπορευόμενοι τὴν πόλιν 2
ἐβόων ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ παρεκάλουν θαρρεῖν,
ὡς ὑπὲρ ἐκείνων παρόντας τοὺς Καρχηδονίους. ὅσοι 3
μὲν οὖν τῶν Ταραντίνων προκατείχοντο τῇ πρὸς
τοὺς Ῥωμαίους εὐνοίᾳ, γνόντες ἀπεχώρουν εἰς τὴν
ἄκραν· οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὸ κήρυγμα συνηθροίζοντο
χωρὶς τῶν ὅπλων, πρὸς οὓς Ἀννίβας φιλανθρώπους
διελέχθη λόγους. τῶν δὲ Ταραντίνων ὁμοθυμαδὸν 4
ἐπισημηναμένων ἕκαστα τῶν λεγομένων διὰ τὸ πα-
ράδοξον τῆς ἐλπίδος, τότε μὲν διαφῆκε τοὺς πολλούς,
συντάξας ἕκαστον εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἐπανελθόν-
τας μετὰ σπουδῆς ἐπὶ τὴν θύραν ἐπιγράψαι ΤΑ-
ΡΑΝΤΙΝΟΥ. τῷ δ' ἐπὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν κατάλυσιν 5

ἐπιγράψαντι ταὐτὸ τοῦτο θάνατον ὥρισε τὴν ζημίαν.
6 *αὐτὸς δὲ διελὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους* (*τῶν*) *ἐπὶ τῶν*
πραγμάτων ἐφῆκε διαρπάζειν τὰς τῶν Ῥωμαίων οἰ-
κίας, σύνθημα δοὺς πολεμίας νομίζειν τὰς ἀνεπι-
γράφους, τοὺς δὲ λοιποὺς συνέχων ἐν τάξει τούτοις
ἐφέδρους.

32(34) *Πολλῶν δὲ καὶ παντοδαπῶν κατασκευασμάτων*
ἀθροισθέντων ἐκ τῆς διαρπαγῆς, καὶ γενομένης ὠφε-
λείας τοῖς Καρχηδονίοις ἀξίας τῶν προσδοκωμένων
2 *ἐλπίδων, τότε μὲν ἐπὶ τῶν ὅπλων ηὐλίσθησαν, εἰς*
δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν Ἀννίβας συνεδρεύσας μετὰ
τῶν Ταραντίνων ἔκρινε διατειχίσαι τὴν πόλιν ἀπὸ
658. *τῆς ἄκρας, ἵνα μηδεὶς ἔτι φόβος ἐπικάθηται τοῖς*
Ταραντίνοις ἀπὸ τῶν κατεχόντων τὴν ἀκρόπολιν
3 *Ῥωμαίων. πρῶτον μὲν οὖν ἐπεβάλετο προθέσθαι*
χάρακα παράλληλον τῷ τείχει τῆς ἀκροπόλεως καὶ
4 *τῇ πρὸ τούτου τάφρῳ. σαφῶς δὲ γινώσκων οὐκ*
ἐάσοντας τοὺς ὑπεναντίους, ἀλλ' ἐναποδειξομένους
τῇδέ πῃ τὴν αὐτῶν δύναμιν, ἡτοίμασε χεῖρας ἐπι- 599.
τηδειοτάτας, νομίζων πρὸς τὸ μέλλον οὐδὲν ἀναγκαι-
ότερον εἶναι τοῦ καταπλήξασθαι μὲν τοὺς Ῥωμαίους,
5 *εὐθαρσεῖς δὲ ποιῆσαι τοὺς Ταραντίνους. ἅμα δὲ τῷ*
τίθεσθαι τὸν πρῶτον χάρακα θρασέως τῶν Ῥωμαίων
καὶ τετολμηκότως ἐπιχειρούντων τοῖς ὑπεναντίοις,
βραχὺ συμμίξας Ἀννίβας καὶ τὰς ὁρμὰς τῶν προει-
ρημένων ἐκκαλεσάμενος, ἐπεὶ προέπεσον οἱ πλείους
ἐκτὸς τῆς τάφρου, δοὺς παράγγελμα τοῖς αὑτοῦ προσ-
6 *έβαλε τοῖς πολεμίοις. γενομένης δὲ τῆς μάχης ἰσχυ-*
ρᾶς, ὡς ἂν ἐν βραχεῖ χώρῳ καὶ περιτετειχισμένῳ
τῆς συμπλοκῆς ἐπιτελουμένης, τὸ πέρας ἐκβιασθέντες
7 *ἐτράπησαν οἱ Ῥωμαῖοι. καὶ πολλοὶ μὲν ἔπεσον ἐν*

χειρῶν νόμῳ, τὸ δὲ πλεῖον αὐτῶν μέρος ἀπωθού-
μενον καὶ συγκρημνιζόμενον ἐν τῇ τάφρῳ διεφθάρη.

Τότε μὲν οὖν Ἀννίβας προβαλόμενος ἀσφαλῶς 33(35)
τὸν χάρακα τὴν ἡσυχίαν ἔσχε, τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ
κατὰ νοῦν κεχωρηκυίας. τοὺς μὲν γὰρ ὑπεναντίους 2
συγκλείσας ἠνάγκασε μένειν ἐντὸς τοῦ τείχους, δε-
διότας οὐ μόνον περὶ σφῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἄκρας,
τοῖς δὲ πολιτικοῖς τοιοῦτο παρέστησε θάρσος ὥστε 3
καὶ χωρὶς τῶν Καρχηδονίων ἱκανοὺς αὐτοὺς ὑπο-
λαμβάνειν ἔσεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. μετὰ δὲ ταῦτα 4
μικρὸν ἀπὸ τοῦ χάρακος ἀποστήσας ὡς πρὸς τὴν
πόλιν, τάφρον ἐποίει παράλληλον τῷ χάρακι καὶ τῷ
τῆς ἄκρας τείχει· παρ' ἣν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ τὸ πρὸς 5
τῇ πόλει (χεῖλος) τοῦ χοὸς ἀνασωρευομένου, προσέτι
659. δὲ καὶ χάρακος ἐπ' αὐτῆς τεθέντος, οὐ πολὺ κατα-
δεεστέραν τείχους συνέβαινε τὴν ἀσφάλειαν ἐξ αὐτῆς
ἀποτελεῖσθαι. παρὰ δὲ ταύτην ἐντὸς ἔτι πρὸς τὴν 6
πόλιν ἀπολιπὼν σύμμετρον διάστημα τεῖχος ἐπεβά-
λετο κατασκευάζειν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Σωτείρας
ἕως εἰς τὴν Βαθεῖαν προσαγορευομένην, ὥστε καὶ 7
χωρὶς ἀνδρῶν τὰς δι' αὐτῶν τῶν κατασκευασμάτων
ὀχυρότητας ἱκανὰς εἶναι τοῖς Ταραντίνοις τὴν ἀσφά-
λειαν παρασκευάζειν. ἀπολιπὼν δὲ τοὺς ἱκανοὺς καὶ 8
τοὺς ἐπιτηδείους πρὸς τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν καὶ
τὴν τοῦ τείχους παρεφεδρεύοντας ἱππεῖς κατεστρατο-
πέδευσε, περὶ τετταράκοντα σταδίους ἀποσχὼν τῆς 600.
πόλεως, παρὰ τὸν ποταμὸν (τὸν) παρὰ μέν τισι
Γαλαῖσον, παρὰ δὲ τοῖς πλείστοις προσαγορευόμενον
Εὐρώταν, ὃς ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἀπὸ τῆς
τοῦ παρὰ Λακεδαίμονα ῥέοντος Εὐρώτα. πολλὰ δὲ 9
τοιαῦτα κατὰ τὴν χώραν καὶ κατὰ τὴν πόλιν ὑπάρ-

χει τοῖς Ταραντίνοις διὰ τὸ καὶ τὴν ἀποικίαν καὶ τὴν συγγένειαν ὁμολογουμένην αὐτοῖς εἶναι πρὸς
10 Λακεδαιμονίους. ταχὺ δὲ τοῦ τείχους λαμβάνοντας τὴν συντέλειαν διά τε τὴν τῶν Ταραντίνων σπουδὴν καὶ προθυμίαν καὶ τὴν τῶν Καρχηδονίων συνεργίαν, μετὰ ταῦτα διενοήθη καὶ τὴν ἄκραν ἐξελεῖν Ἀννίβας.

34 (36) Ἤδη δ' ἐντελεῖς αὐτοῦ συνεσταμένου τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν παρασκευάς, παραπεσούσης ἐκ Μεταποντίου βοηθείας εἰς τὴν ἄκραν κατὰ θάλατταν, βραχύ τι ταῖς ψυχαῖς ἀναθαρρήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι νυκτὸς ἐπέθεντο τοῖς ἔργοις, καὶ πάσας διέφθειραν
2 τὰς τῶν ἔργων καὶ μηχανημάτων κατασκευάς. οὗ γενομένου τὸ μὲν πολιορκεῖν τὴν ἄκραν Ἀννίβας ἀπέγνω, τῆς δὲ τοῦ τείχους κατασκευῆς ἤδη τετελειωμένης, ἀθροίσας τοὺς Ταραντίνους ἀπεδείκνυε διότι κυριώτατόν ἐστι πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας καιροὺς
3 τὸ τῆς θαλάττης ἀντιλαμβάνεσθαι. κρατούσης γὰρ
660. τῆς ἄκρας τῶν κατὰ τὸν εἴσπλουν τόπων, ὡς ἐπάνω προεῖπον, οἱ μὲν Ταραντῖνοι τὸ παράπαν οὐκ ἠδύναντο χρῆσθαι ταῖς ναυσὶν οὐδ' ἐκπλεῖν ἐκ τοῦ λιμένος, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις κατὰ θάλατταν ἀσφαλῶς
4 παρεκομίζετο τὰ πρὸς τὴν χρείαν· οὗ συμβαίνοντος οὐδέποτε δυνατὸν ἦν βεβαίως ἐλευθερωθῆναι τὴν
5 πόλιν. ἃ συνορῶν ὁ Ἀννίβας ἐδίδασκε τοὺς Ταραντίνους ὡς, ἐὰν ἀποκλεισθῶσι τῆς κατὰ θάλατταν ἐλπίδος οἱ τὴν ἄκραν τηροῦντες, παρὰ πόδας αὐτοὶ δι' αὑτῶν εἴξαντες λείψουσι ταύτην καὶ παραδώσουσι
6 τὸν τόπον. ὧν ἀκούοντες οἱ Ταραντῖνοι τοῖς μὲν λεγομένοις συγκατετίθεντο· ὅπως δ' ἂν γένοιτο τοῦτο κατὰ τὸ παρόν, οὐδαμῶς ἐδύναντο συννοῆσαι, πλὴν

εἰ παρὰ Καρχηδονίων ἐπιφανείη στόλος· τοῦτο δ'
ἦν κατὰ τοὺς τότε καιροὺς ἀδύνατον. διόπερ ἠδυ- 7
νάτουν συμβαλεῖν ἐπὶ τί φερόμενος Ἀννίβας τοὺς
περὶ τούτων πρὸς σφᾶς ποιεῖται λόγους. φήσαντος 8 **601.**
δ' αὐτοῦ φανερὸν εἶναι χωρὶς Καρχηδονίων αὐτοὺς
δι' αὐτῶν ὅσον ἤδη κρατῆσαι τῆς θαλάττης, μᾶλλον
ἐκπλαγεῖς ἦσαν, οὐ δυνάμενοι τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ
συμβαλεῖν. ὁ δὲ συνεωρακὼς τὴν πλατεῖαν εὐδια- 9
κόσμητον οὖσαν τὴν ὑπάρχουσαν μὲν ἐντὸς τοῦ δια-
τειχίσματος, φέρουσαν δὲ παρὰ τὸ διατείχισμ' ἐκ
τοῦ λιμένος εἰς τὴν ἔξω θάλατταν, ταύτῃ διενοεῖτο
τὰς ναῦς ἐκ τοῦ λιμένος εἰς τὴν νότιον ὑπερβιβά-
ζειν πλευράν. διόπερ ἅμα τῷ τὴν ἐπίνοιαν ἐπιδεῖξαι 10
τοῖς Ταραντίνοις οὐ μόνον συγκατέθεντο τοῖς λεγο-
μένοις, ἀλλὰ καὶ διαφερόντως ἐθαύμασαν τὸν ἄνδρα,
καὶ διέλαβον ὡς οὐδὲν ἂν περιγένοιτο τῆς ἀγχινοίας
τῆς ἐκείνου καὶ τόλμης. ταχὺ δὲ πορείων ὑποτρό- 11
χων κατασκευασθέντων, ἅμα τῷ λόγῳ τοὔργον εἰλή-
φει συντέλειαν, ἅτε προθυμίας καὶ πολυχειρίας ὁμοῦ
τῇ προθέσει συνεργούσης. οἱ μὲν οὖν Ταραντῖνοι 12
τοῦτον τὸν τρόπον ὑπερνεωλκήσαντες τὰς νῆας εἰς
τὴν ἔξω θάλατταν, ἐπολιόρκουν ἀσφαλῶς τοὺς ἐκ
661. *τῆς ἄκρας, ἀφῃρημένοι τὰς ἔξωθεν αὐτῶν ἐπικου-*
ρίας. Ἀννίβας δὲ φυλακὴν ἀπολιπὼν τῆς πόλεως 13
ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παρεγένετο τρι-
ταῖος ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς χάρακα, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ
χειμῶνος ἐνταῦθα διατρίβων ἔμενε κατὰ χώραν. [Cod.
Urb. fol. 114v extr. (exc. ant. p. 202).]

619,11 Ὅτι Τιβέριος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς λόχῳ ἐνε- 35 (1, 2) **566,**18
δρευθεὶς καὶ γενναίως ὑποστὰς σὺν τοῖς περὶ αὑτὸν
τὸν βίον κατέστρεψεν. *περὶ δὲ τῶν τοιούτων περι-*

*πετειῶν, πότερα χρὴ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιμᾶν ἢ συγ-
γνώμην ἔχειν, καθόλου μὲν οὐκ ἀσφαλὲς ἀποφή-
νασθαι διὰ τὸ καὶ πλείους τὰ κατὰ λόγον πάντα
πράξαντας, ὅμως ὑποχειρίους γεγονέναι τοῖς ἑτοίμως
τὰ παρ' ἀνθρώποις ὡρισμένα δίκαια παραβαίνουσιν·
2 οὐ μὴν οὐδ' αὐτόθεν ἀποστατέον τῆς ἀποφάσεως
ἀργῶς, ἀλλὰ βλέποντα πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς
περιστάσεις οἷς μὲν ἐπιτιμητέον τῶν ἡγεμόνων, οἷς
δὲ συγγνώμην δοτέον. ἔσται δὲ τὸ λεγόμενον δῆλον
3 ἐκ τούτων. Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασι-
λεὺς ὑπιδόμενος τὴν Κλεομένους φιλαρχίαν ἔφυγεν
ἐκ τῆς Σπάρτης, μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν πεισθεὶς
4 ἐνεχείρισεν αὑτὸν τῷ προειρημένῳ. τοιγαροῦν ἅμα* 567.
τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ βίου στερηθεὶς οὐδ' ἀπολογίαν
620. 5 *αὑτῷ κατέλιπε πρὸς τοὺς ἐπιγινομένους· τῆς γὰρ
ὑποθέσεως τῆς αὐτῆς μενούσης, τῆς δὲ Κλεομένους
φιλαρχίας καὶ δυναστείας ἐπηυξημένης, ὁ τούτοις
ἐγχειρίσας αὑτὸν οὓς φυγὼν πρότερον ἔτυχε παρα-
δόξως τῆς σωτηρίας, πῶς οὐκ εὐλόγως ἔμελλε τοῖς
6 προειρημένοις ἐγκυρήσειν; καὶ μὴν Πελοπίδας ὁ
Θηβαῖος, εἰδὼς τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ τυράννου παρα-
νομίαν καὶ σαφῶς γινώσκων ὅτι πᾶς τύραννος πο-
λεμιωτάτους αὑτῷ νομίζει τοὺς τῆς ἐλευθερίας προ-
εστῶτας, αὐτὸς οὐ μόνον τῆς Θηβαίων ἀλλὰ καὶ
τῆς τῶν Ἑλλήνων δημοκρατίας ἔπειθεν Ἐπαμινών-
7 δαν προεστάναι, καὶ παρὼν εἰς Θετταλίαν πολέμιος
ἐπὶ καταλύσει τῆς Ἀλεξάνδρου μοναρχίας πρεσβεύειν
8 πρὸς τοῦτον ὑπέμεινε δεύτερον. τοιγαροῦν γενό-
μενος ὑποχείριος τοῖς ἐχθροῖς ἔβλαψε μὲν Θηβαίους
μεγάλα, κατέλυσε δὲ τὴν αὑτῷ προγεγενημένην δόξαν,
9 εἰκῇ καὶ ἀκρίτως πιστεύσας οἷς ἥκιστ' ἐχρῆν. παρα-*

*πλήσια δὲ τούτοις καὶ Γνάϊος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς
ἔπαθε κατὰ τὸν Σικελικὸν πόλεμον, ἀλόγως αὑτὸν
ἐγχειρίσας τοῖς πολεμίοις· ὁμοίως δὲ καὶ πλείους ἕτεροι.*

Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἀσκέπτως ἑαυτοὺς ἐγχειρίζουσι 36 (2)
*τοῖς ὑπεναντίοις ἐπιτιμητέον, τοῖς δὲ τὴν ἐνδεχο-
μένην πρόνοιαν ποιουμένοις οὐκ ἐγκλητέον· τὸ μὲν* 2
*γὰρ μηδενὶ πιστεύειν εἰς τέλος ἄπρακτον, τὸ δὲ
λαβόντα τὰς ἐνδεχομένας πίστεις πράττειν τὸ κατὰ
λόγον ἀνεπιτίμητον. εἰσὶ δ' ἐνδεχόμεναι πίστεις* 3
*ὅρκοι, τέκνα, γυναῖκες, τὸ μέγιστον ὁ προγεγονὼς
βίος. ᾗ καὶ τὸ διὰ τῶν τοιούτων ἀλογηθῆναι καὶ* 4
*περιπεσεῖν οὐ τῶν πασχόντων, ἀλλὰ τῶν πραξάν-
των ἐστὶν ἔγκλημα. διὸ καὶ μάλιστα μὲν τοιαύ-* 5
*τας ζητεῖν πίστεις (δεῖ), δι' ὧν ὁ πιστευθεὶς οὐ
δυνήσεται τὴν πίστιν ἀθετεῖν. ἐπεὶ δὲ σπάνιον εὑ-* 6
ρεῖν ἐστι τὸ τοιοῦτο, δεύτερος ἂν εἴη πλοῦς τὸ τῶν
621. *κατὰ λόγον φροντίζειν, ἵν' ἄν του καὶ σφαλλώμεθα,
τῆς παρὰ τοῖς ἐκτὸς συγγνώμης μὴ διαμαρτάνωμεν.
ὃ καὶ περὶ πλείους μὲν δὴ γεγένηται τῶν πρότερον·* 7 **568.**
*ἐναργέστατον δ' ἔσται καὶ τοῖς καιροῖς ἔγγιστον τοῖς
ὑπὲρ ὧν ὁ νῦν δὴ λόγος ἐνέστηκε τὸ κατ' Ἀχαιὸν
συμβάν. ὃς οὐδὲν τῶν ἐνδεχομένων πρὸς εὐλάβειαν* 8
*καὶ πρὸς ἀσφάλειαν παραλιπών, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων
προνοηθείς, ἐφ' ὅσον ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ δυνατὸν
ἦν, ὅμως ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος. τό γε μὴν* 9
*συμβὰν ἔλεον μὲν τῷ παθόντι καὶ συγγνώμην ἀπ-
ειργάσατο παρὰ τοῖς ἐκτός, διαβολὴν δὲ καὶ μῖσος
τοῖς πράξασιν.* [Ὅτι Τιβέριος — *συγγνώμην ἔχειν,
κα* (376, 2) post quae periit folium: exc. Vat. p. 374 M.
26, 29 H., *περὶ δὲ τῶν* (375, 31) usque ad finem cod.
Urb. fol. 101ᵛ (exc. ant. p. 196).]

VI. RES SICILIAE.

37
661,6 *Ἐξηριθμήσατο τοὺς δόμους· ἦν γὰρ* <scil. ὁ *πύρ*- 601,22
γος> *ἐκ συννόμων λίθων ᾠκοδομημένος, ὥστε καὶ λίαν*
εὐσυλλόγιστον εἶναι τὴν ἀπὸ γῆς τῶν ἐπάλξεων ἀπό-
στασιν. [Suidas v. *Συννόμων.* v. Liv. XXV, 23, 10.]
2 *Μετὰ*[1]) *δέ*[2]) *τινας ἡμέρας αὐτομόλου διασαφή-*
σαντος ὅτι θυσίαν ἄγουσι πάνδημον οἱ κατὰ τὴν
πόλιν ἐφ' ἡμέρας ἤδη τρεῖς Ἀρτέμιδι καὶ τοῖς μὲν
σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δ' οἴνῳ
δαψιλεῖ, πολὺν μὲν Ἐπικύδους δεδωκότος πολὺν δὲ
662. *Συρακοσίων, τότε* προσαναλαβὼν[3]) ὁ Μάρκος τὸ τεῖ-
χος καθ' ὃ μέρος ἦν ταπεινότερον *καὶ νομίσας εἰκὸς*
εἶναι τοὺς ἀνθρώπους μεθύειν διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ
τὴν ἔνδειαν τῆς ξηρᾶς τροφῆς ἐπεβάλετο καταπειρά-
3 *ζειν τῆς ἐλπίδος. ταχὺ δὲ κλιμάκων δυεῖν συντε-*
θεισῶν εὐαρμόστων πρὸς τὸ τεῖχος, ἐγένετο περὶ τὰ

---

1) Hero de repell. obsid. p. 319 ed. Thevenot hanc habet epitomen: *Τὰς γὰρ Συρακούσας μηδέποτε ληφθῆναι δυναμένας διὰ τὴν τοῦ Ἀρχιμήδους εὐμήχανον σοφίαν, ἐπιτηρήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι καιρόν, ὅτι ἑορτὴν ἦγον οἱ Συρακούσιοι, αὐτομόλου τοῦτο αὐτοῖς διασαφήσαντος ὅτι θυσίαν ἄγουσι πανδημεὶ οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς καὶ τοῖς μὲν σιτίοις ὀλίγον χρῶνται διὰ σπάνιν, τῷ δ' οἴνῳ χρῶνται δαψιλεῖ, ταχὺ δὲ καὶ κλιμάκων δύο συντεθεισῶν ἐγένοντο κύριοι τῶν πύργων.*

2) *Μαθὼν δ' ἐξ αὐτομόλου, διασαφήσαντος ὅτι ἑορτὴν ἄγουσι πάνδημον καὶ τοῖς σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δ' οἴνῳ δαψιλεῖ,* ἐπολιόρκει Suid. s. v. *Λιτοῖς.*

3) *Ὁ δὲ Μάρκος προσανανεωσάμενος τὴν τοῦ τείχους ταπεινότητα* [nonnulla omittuntur] *ἐπεβάλετο καταπειράζειν τῆς ἐλπίδος* Suid. s. v. *Ἀνανεωσάμενος* et *Προσανανεωσάμενος*, quo loco Suidae codices praebent *ἐπεβάλλετο.*

συνεχῆ τῆς πράξεως καὶ τοῖς μὲν ἐπιτηδείοις πρὸς
τὴν ἀνάβασιν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον καὶ πρῶτον κίν-
δυνον ἐκοινολογεῖτο, περὶ τοῦ μέλλοντος μεγάλας
ἐλπίδας αὐτοῖς ἐνδιδούς. τοὺς δὲ τούτοις ὑπουρ- 4
γήσοντας καὶ προσοίσοντας κλίμακας ἐξέλεξε διασα-
φῶν οὐδὲν πλὴν ἑτοίμους εἶναι πρὸς τὸ παραγγελλό-
μενον. πειθαρχησάντων δὲ κατὰ τὸ συνταχθὲν λαβὼν
τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν νυκτὸς ἤγειρε τοὺς πρώτους·
προπέμψας δὲ τοὺς ἅμα ταῖς κλίμαξι μετὰ σημαίας 5
καὶ χιλιάρχου καὶ προσαναμνήσας τῶν ἐσομένων δω-
ρεῶν τοῖς ἀνδραγαθήσασι, μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσαν τὴν
δύναμιν ἐξεγείρας τοὺς μὲν πρώτους ἐν διαστήματι
κατὰ σημαίαν ἐξαποστέλλει· γενομένων δὲ τούτων 6
εἰς χιλίους βραχὺ διαλιπὼν αὐτὸς εἵπετο μετὰ τῆς
ἄλλης στρατιᾶς. ἐπεὶ δ' οἱ φέροντες τὰς κλίμακας 7
ἔλαθον ἀσφαλῶς τῷ τείχει προσερείσαντες, ἐξ αὐτῆς
ὥρμησαν ἀπροφασίστως οἱ πρὸς τὴν ἀνάβασιν ἀπο-
τεταγμένοι. λαθόντων δὲ καὶ τούτων καὶ στάντων 8
ἐπὶ τοῦ τείχους βεβαίως, οὐκέτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
τάξιν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ἅπαντες ἀνέθεον διὰ τῶν
κλιμάκων. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ἐπιπορευόμενοι 9
τὴν ἐφοδείαν ἔρημον εὕρισκον· οἱ[1]) γὰρ εἰς τοὺς
πύργους ἠθροισμένοι διὰ τὴν θυσίαν οἱ μὲν ἀκμὴν
ἔπινον, οἱ δ' ἐκοιμῶντο πάλαι μεθυσκόμενοι. διὸ 10
καὶ τοῖς μὲν πρώτοις καὶ τοῖς ἑξῆς ἐπιστάντες ἄφνω
καὶ μεθ' ἡσυχίας ἔλαθον τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀπο-
663. κτείναντες. ἐπειδὴ δὲ τοῖς Ἑξαπύλοις ἤγγιζον κατα- 11

---

1) Pergit Hero l. c. his verbis: εἰς γὰρ τοὺς πύργους ἠθροισμένοι διὰ τὴν θυσίαν οἱ μὲν ἀκμὴν ἔπινον, οἱ δ' ἐκοιμῶντο πάλαι μεθυσκόμενοι. διὸ καὶ ἔλαθον αὐτοὺς ἀποκτείναντες.

βαίνοντες, ἐνῳκοδομημένην τὴν πρώτην πυλίδα διεῖλον, δι' ἧς τόν τε στρατηγὸν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδέξαντο στράτευμα. οὕτω δὴ τὰς Συρακούσας εἷλον Ῥωμαῖοι. [Cod. Wescheri fol. 100r v. 341, 9 ss.]

12 *Οὐδενὸς ἐπεγνωκότος τῶν πολιτῶν τὸ συμβαῖνον* **602,4** *διὰ τὴν ἀπόστασιν, ἅτε μεγάλης οὔσης τῆς πόλεως.* [Suidas v. *Ἀπόστασις*. v. Liv. XXV, 24, 6.]

13 *Τοὺς δὲ Ῥωμαίους θαρρεῖν συνέβαινε, κρατοῦντας τοῦ περὶ τὰς Ἐπιπολὰς τόπου.* [Suidas v. *Ἐπιπολάς*. v. Liv. XXV, 24, 9.]

VII. RES HISPANIAE.

38 *Σὺν γὰρ τοῖς ἐπιδεδεμένοις φορτίοις τὰ κανθήλια λαβόντας ἐκ τῶν ὄπισθεν προθέσθαι πρὸ αὐτῶν ἐκέλευσε τοὺς πεζούς. οὗ γενομένου συνέβη παρὰ πάντας χάρακας ἀσφαλέστατον γενέσθαι τὸ πρόβλημα.* [Suidas v. *Κανθήλιος*. v. Liv. XXV, 36, 7.]

VIII. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

38b (38) **668,18** Ἄγκαρα, πόλις Ἰταλίας. τὸ ἐθνικὸν *Ἀγκαράτης*, **602,16** ὡς Πολύβιος ὀγδόῃ. [Steph. Byz. p. 15, 7 Mein.]

2 (1, 1) **619,9** *Λοιπὸν τοῖς ἀδήλοις ἐλπίσι προσανέχων διὰ τὸ* **566,16** *πρόδηλον τῆς τιμωρίας πᾶν ἔκρινεν ὑπομένειν.* [Exc. Vat. p. 374 M. 26, 27 H.]